

ทฤษฎารัฐศาสตร์

เดปิกัก

๒๕๔๙

พทุธวสเส

สตุตตนตปิกเก

สตุตตนิกายสส

สคาถวคคสตุตตปาลิ

ทฤษฎารัฐศาสตร์ เดปิกัก

๒๕๔๙ พทุธวสเส

ทฤษฎาสงฆมหาเถรสมาคม มุททาปิต

Ra
CRE
2014
632715
V. 15

ทฤษฎารุจส
เตปีฏก
๒๕๔๙
พุทธวสเส

อรรถนตปีฏ
อรรถนตปีฏ
อรรถนตปีฏ

ทฤษฎารุจส เตปีฏก

๒๕๔๙ พุทธวสเส

ทฤษฎารุจส
เตปีฏก

๑๕

หน้า ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

TULIB

3 1379 01483888 3

๒๕๔๙ พุทธวสฺสเส

สุตตนต์ปิฎก สัมมุตตนิกายสส
 สคาถาคุคสัมมุตตปาติ
 ปาติวิโสธกตฺเถเรหิ วิโสธิตา

ภูมิพลสุส ปรมินทรมหาราชวรสุส
 ปรีปฤณสฤจิวิสุเส สิริรัชชมงคลมหกมุขกาเล
 ทยยสงมมหาเถรสมาคเมน มุทธาปีตา

၅၆

With the Compliments

- 5 ଶ.ମ. 2558

Ra

CRE

2014

632715

V.15

หมดอายุ 27/05/2566

พมดอญ 2005/2006

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙)

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
(๑๑ มกราคม ๒๕๓๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖)

ประวัติ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙)

๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖

อายุ ๘๕ ปี พรรษา ๖๓

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ นามเดิมว่า เกี่ยว นามสกุล โชคชัย นามฉายา
อุปเสโณ บิดา นายเลื่อน โชคชัย มารดา นางยี่ โชคชัย เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๗๑
ณ บ้านเขวง ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบรรพชาอุปสมบท

เมื่อยังเยาว์ ได้ศึกษาระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนวัดเขวง จนจบประถมศึกษา
ปีที่ ๔

เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดเขวง (วัดสว่างอารมณ์) อำเภอ
เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีพระอธิการพัฒน์ ภาทุมณี วัดภูเขาทอง เป็น
พระอุปัชฌาย์ แม้เจตนาจะบวชเพียงแค่ ๗ วัน แต่ด้วยบุพเพกตบุญญตา ทำให้เจ้าประคุณ
สมเด็จฯ ยังคงมั่นในสมณเพศต่อมา หาได้คิดลาสิกขาไม่ โยมมารดาจึงนำไปฝากไว้
กับท่านพระครูอรุณกิจโกศล (หลวงพ่อพริ้ง โกสโล) วัดแจ้ง ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ฝึกฝนในการศึกษา มีวิริยะ อุตสาหะ จนหลวงพ่อพริ้ง
เห็นอุปนิสัย ได้นำไปฝากไว้กับเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณเทศมหาเถร)
โดยอยู่ในการปกครองของพระธรรมเจดีย์ (เทียบ ธมฺมธโร) ณ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
กรุงเทพมหานคร

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๒ เมื่อมีอายุครบอุปสมบท ก็ได้อุปสมบท ณ วัดสระเกศ
ราชวรมหาวิหาร โดยมีเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณเทศมหาเถร) ทรงเป็น
พระอุปัชฌาย์

ด้านพระกรรมฐาน

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เรียนพระกรรมฐานในเบื้องต้น จากหลวงพ่อพริ้ง ซึ่งเป็น
พระวิปัสสนาจารย์องค์สำคัญของเกาะสมุย โดยหลวงพ่อพริ้งได้นำเจริญพระกรรมฐาน
บนหลุมฝังศพขณะมีอายุ ๑๒ ปี ต่อมาได้เรียนพระกรรมฐานจากสมเด็จพระสังฆราช

(อยู่ ญาโณทยมหาเถร) ซึ่งมีความชำนาญในพระกรรมฐานด้านกสิณ และยังได้ให้ความสนใจวิธีการเจริญพระกรรมฐานตามแนวต่างๆ ที่ปฏิบัติในประเทศ จนมีความชำนาญทุกสาย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มวางรากฐานแนวคิงานพระศาสนาเชิงรุกที่สำคัญในด้านต่างๆ ริเริ่มให้พระสงฆ์นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา อนุวัติให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่

ได้บริจาคเงินสร้างโรงเรียนและตึกสงฆ์อาพาธในท้องถิ่นชนบทที่อยู่ห่างไกล ความเจริญหลายแห่ง ในนาม “อาคารผู้มีพระคุณ” เพื่อพยาบาลพระภิกษุ สามเณร ผู้อาพาธ และสาธุชนทั่วไป

ในด้านต่างประเทศ

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ริเริ่มการสร้างวัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มให้มีการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปประจำ วัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มสานศาสนสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาสงฆ์โลก นับเป็นพระสงฆ์ไทยรูปแรก ที่ก้าวขึ้นสู่การบริหารองค์กรสงฆ์โลก เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรกเยือนท่าเหียบขาวอย่างเป็นทางการ ตามคำนิมนต์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรก เยือนนครรัฐวาติกันกรุงโรม อย่างเป็นทางการ ได้ออกเดินทางไปต่างประเทศทั่วทุกมุมโลก เพื่อหาแนวทางที่จะให้มีวัดเกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ จนเกิดวัดไทยทั่วทุกมุมโลก ในปัจจุบัน

ลำดับสมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๐๑	เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระเมธีสุทธิวงศ์
พ.ศ. ๒๕๐๕	เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชวิสุทธิเมธี
พ.ศ. ๒๕๐๗	เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๔	เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ พระธรรมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๖	เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระพรหมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๓๓	เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ สมเด็จพระพุฒาจารย์
พ.ศ. ๒๕๔๗	เป็นประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม ประธานสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ แม่กองงานพระธรรมทูต เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก และเจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร เป็นพระมหาเถระที่อุทิศตนและเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ประเทศชาติ บ้านเมืองมาโดยลำดับ เป็นที่ปรากฏชัดเจน

ดังบทกวีธรรมซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้ประทานไว้ในหลายโอกาส ความว่า “**ความเสียสละ เป็นพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพระพุทธจริยาที่ทรงสร้างสมจนถึงวาระแห่งการตรัสรู้ จุดหมายสูงสุดของความเสียสละในพระพุทธศาสนา คือ การเสียสละเพื่อบรรลुพระนิพพาน ความเสียสละจึงก้าวสูงขึ้นไปโดยลำดับ ความเสียสละทุกระดับล้วนมีความสำคัญ เช่น ความเสียสละเพื่อรักษาแผ่นดิน ถ้าไม่มีผู้เสียสละเพื่อแผ่นดิน ชาติไทยคงไม่มีแล้ว ความเสียสละเพื่อสถาบัน ความเสียสละเพื่อหน้าที่การงาน เป็นต้น ความเสียสละโดยทางหนึ่ง เป็นการลดความเห็นแก่ตัว จนถึงขั้นไม่มีความเห็นแก่ตัว**”

รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดพิมพ์พระไตรปิฎก ฉบับพิมพ์มหาเถรสมาคมชำระและจัดพิมพ์ เพื่อน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อม ถวายเป็นพระราชกุศล ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นผู้ปรารภให้มีการชำระและจัดพิมพ์

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้น

รัฐบาลจึงจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับดังกล่าวโดยเสด็จพระราชกุศล ในพิธีพระราชทานเพลิงศพเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เพื่อบูชาพระคุณ พร้อมอุทิศกุศล น้อมถวายในสัณเฑาะพ トラบจนบรรลुพระนิพพานเป็นที่สุด

หมดอายุ 27/05/2566

สำนักนายกรัฐมนตรี

๙ มีนาคม ๒๕๕๗

คำนำ

มหาเถรสมาคม ได้ปรารภการจัดกิจกรรมร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ แล้วมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้และทรงธรรมวินัยพิจารณาตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้อง โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับ เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระไตรปิฎกในฐานะเป็นพระบรมศาสนาทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยและประชาชนชาวไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐาน เช่น

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้าน ๒ “คนเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยปั้ว ท่วยนาง ลูกเจ้าขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ทั้งผู้หญิงผู้ท่วย มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว...”

พระบรมสัตยาธิฐานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ตรัสประกาศแก่เทพยดาทั้งปวงว่า “ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุงพระพุทธศาสนา ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า” พอตกพระโอษฐ์ลง พระพายก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป...

น้ำพระราชหฤทัยและพระราชดำริของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช “พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดั่งนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เปลี่ยน

[๒]

ศาสนา อย่างนี้เป็นกรยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามีจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?” “จริงอยู่ เมื่อฟอลคอนในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับสั่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อๆ กันมาถึง ๒,๒๒๕ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้น เป็นการที่พระองค์จะทำไม่ได้”

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

“อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	กู้ชาติ	พระศาสนา
ถวายเป็นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แด่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทโธดม
ให้ยืนยง	คงถ้วน	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายเป็นคัม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตริ
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน”

พระราชปณิธานของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

หมดอายุ 27/05/2566

“ตั้งใจจะอุปถัมภก	ยอยกพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบขัณฑสีมา	รักษาประชาชนและมนตรี”

พระราชศรัทธาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย “ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จพระบรมธรรมิกมหาราชารามาธิราช บรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว... ทรงพระราชศรัทธาจะยกเรือวิสาขบูชามหาโยธยพิธิ อันขาดประเพณีมานั้นให้กลับคืนเจียรฐิติกาล ปราภฏสำหรับแผ่นดินสืบไป จะให้เป็นอรรถดัดตบประโยชน์และปรารถนาประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ข้าขอบขัณฑสีมาทั้งปวงจำเริญอายุและอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้แลชั่วหน้า...”

นำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว “ด้วยกำลังทรงพระมหากรุณาเมตตากับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณาดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกพระนามพระรัตนตรัยสรณาคมนันอันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง ให้เห็นความจริงในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลังว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพัฒน์รัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดีกับขุนนางผู้น้อยทั้งปวง จงมีความสโมสรมัคคีรสปรึกษาพร้อมกัน เมื่อเห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวิญญูติปริชารอบรู้ราชานุวัตร จะเป็นศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา แลจะปกป้องไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์รักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ก็สุดแต่แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์นั้นขึ้นเสวยมโหสิวรยาธิปัตย์ราชสืบสันตติวงศ์ดำรงราชประเพณีต่อไปเถิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้าอย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกันให้ได้ความทุกข์ร้อนแก่ราษฎร...”

พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศลในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับพระอุณาโลมพระพุทธรูปมหาณีนรัตนปฏิมากร “การพระราชบริจาคอันนี้ทรงพระราชดำริ เห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดชุนเคืองขัดใจเลย พระนครนี้เป็น

ถิ่นที่ของคณับถือพระพุทธศาสนาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโหม่นสน้อยใจด้วยริษยาแก่ พระพุทธศาสนาเพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเอง ถ้า โหม่นสักก็ชื่อว่าโลกล่วงเกินไป...”

พระราชปณิธานและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช “ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสนาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบ ดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตราบอกว่าสิ้นชีวิต...”

พระราชนิพนธ์และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้อง ถือด้วยความกตัญญูต่อบิดา มารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา... เมื่อรู้สึก แน่นนอนแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... ถ้าข้าพเจ้า จะขอแก้ท่านทั้งหลายว่า พุทธศาสนาเป็นของไทย เรามาชวนกันนับถือ พระพุทธศาสนาเถิด... ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาถูกยิงยิ่งเสียกว่าผู้ที่แปลง ชาติ... เพราะเหตุฉะนั้น เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทย จะต้องมัน อยู่ในศาสนาพระพุทธซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา...” และพระองค์ได้ พระราชทานความหมายแห่งไตรรงค์ไว้ดังนี้

“ขอรำรำพรรณบรรยาย

ความคิดเครื่องหมาย

แห่งสีทั้งสามงามถนัด

ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์

หมายพระไตรรัตน์

และธรรมะคัมภีร์ไทย...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว “แต่ บ้านเมืองในลานนาถึงกาลวิบัติ พระพุทธศาสนาก็เศร้าหมองจนสงฆมณฑล

เสื่อมทรามระส่ำระสายมาช้านาน... มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเราจึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้ มาโดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักรและอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลายให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วน คดีโลก ให้พระสงฆ์รับภาระการสั่งสอนส่วนศีลธรรมเป็นอุปการะแก่กัน ดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้ตรัสพระปฐมบรมราชโองการซึ่งเป็นพระราชปณิธานแก่ปวงชนชาวไทยใน พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ว่า “เราจะครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ได้มีพระราชดำรัสตรัส ลาผนวชต่อพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่า “โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าก็เห็นเป็นศาสนา ที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึง เคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตาม ราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนองพระคุณบูรพการีตามคตินิยมด้วย...” และได้มีพระราชดำรัสในโอกาสพระสันตะปาปา จอห์น พอล ที่ ๒ เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ ว่า “คนไทยเป็นศาสนิกที่ดีทุกคน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็น ศาสนาประจำชาติ”

การดำเนินงานตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกให้คงความ บริสุทธิ์แห่งพระบาลีพุทธพจน์ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความสุขุมคัมภีรภาพด้านความรู้ความชำนาญในภาษาบาลี ของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลาย จึงนับว่าเป็นงานที่มี

[๖]

ความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกุศลกิจอันยิ่งใหญ่ที่กระทำได้ยาก ดังนั้น การที่พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายมีอิทธิบาทธรรมร่วมกันตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการของบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย เพราะตราบไต่ที่พระไตรปิฎกยังคงความบริสุทธิ์อยู่ ย่อมเป็นที่มั่นใจได้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธก็ดำรงอยู่ ก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติตราบนั่น

ในนามของมหาเถรสมาคม ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อคณะกรรมการคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ นับเป็นการเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาสุรสิงหนาทราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐเนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังกล่าว

ขออานุภาพแห่งมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยซึ่งถือว่าเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งนี้ ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองรักษาสมาคมสมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาสุรสิงหนาทราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตมั่นเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของเหล่าพลสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดจิรัฏฐิตกาล เทอญ

สมเด็จพระพุทธมหาราช.

7

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)

คำปรารภ

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดิมทีนั้น เรียกว่า พระธรรมวินัย พระธรรม ได้แก่คำสั่งสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ พระวินัย ได้แก่ข้อบัญญัติที่ทรงวางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน กาลต่อมา เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ ทรงแสดงไว้ทรงบัญญัติไว้ในกาลโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญยิ่งในฐานะ เป็นพระบรมศาสดาแทนพระพุทธองค์ โดยมีหลักฐานปรากฏในมหา ปรินิพพานสูตร (ที.ม. ๑๐/๒๑๖) ว่า ขณะที่ทรงพระประชวรจวนจะเสด็จ ดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์หาได้ทรงตั้งพระสาวกรูปใดรูปหนึ่งไว้ใน ตำแหน่งพระบรมศาสดาไม่ หากแต่ตรัสกะท่านพระอานนท์พุทธอุปัฏฐากว่า

โย โว อานนท มया ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต,
โส โว มมจฺจเยน สตฺถา.

แปลความว่า “ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

จากพระพุทธพจน์นี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ซึ่งได้รับการสังคายนารวบรวมประมวลเป็นบทสวดสำหรับสวดทานความ ถูกต้องมิให้คลาดเคลื่อนไปจากที่พระพุทธองค์ตรัสสั่งสอนจริงด้วยสำนุมนัติ พร้อมกันครั้งแรกโดยพระอรหันตเถระ ๕๐๐ รูป ภายหลังพุทธปรินิพพานได้ ๓ เดือน การสังคายนาพระธรรมวินัยในครั้งแรกนั้นได้ยกเอาพระพุทธพจน์ ที่ทรงแสดงโปรดเวไนยสัตว์ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ขึ้นสู่การพิจารณา สวดทานรับรองความบริสุทธิ์ถูกต้องในท่ามกลางสงฆ์ แล้วประมวลจัด

เป็นหมวด ไว ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า พระไตรปิฎก อันประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก หมวดพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธานุญาตที่ทรงวางหลักความประพฤติและมารยาทอันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวช ประพฤติพรหมจรรย์ขึ้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธานุญาต รัดสั้งสอนเกี่ยวกับศีลหรือสิกขาบทตลอดจนพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญๆ นับตั้งแต่ แรกตรัสรู้ เสด็จวิมุตติสุขเป็นต้นไปพร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ มหาวิภังค์ ภิกขุณีวิภังค์ มหาวรรค จุลวรรค และปริวาร โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๘ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๘

พระสุตตันตปิฎก หมวดพระสูตร ว่าด้วยประมวลพระธรรมเทศนา ตรัสบรรยายธรรมของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส เป็นประมวลหลักพุทธธรรมที่ทรงแสดงโดยบุคลาธิษฐานหรือทรงใช้สมมติโวหารตลอดจนบทคาถาประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวชั้นเดิมที่แสดงถึงประวัติของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ เรียกว่า นิกาย ๕ คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย และขุททกนิกาย โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๒๕ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๙ ถึงเล่มที่ ๓๓

พระอภิธรรมปิฎก หมวดพระอภิธรรม ว่าด้วยประมวลพระพุทธานุญาตอันเกี่ยวกับหลักปรมาธรรมที่เป็นความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่ง เป็นประมวลคำอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ๆ โดยธรรมาธิษฐาน

คือไม่ยกบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสมมติบัญญัติเข้ามาประกอบความ มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมชั้นนี้ แบ่งออกเป็น ๗ คัมภีร์ คือ ธรรมสังคณี วิภังค์ ธาตุกถา บุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก และปัญจกถา โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๑๒ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕

พระไตรปิฎก จัดเป็นหนึ่งในพระสัทธรรม ๓ คือปริยัติสัทธรรมที่ประมวลไว้ซึ่งนวัจนวาทศาสตร์ทั้งหมด เป็นปทัฏฐานให้เกิดปฏิบัติสัทธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา และนำไปสู่การบรรลุปฏิเวธสัทธรรม คือมรรค ผล นิพพานในที่สุด ดังนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ดังพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในคราวจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ความว่า

“พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกได้รับการอุทธรณ์สั่งสอนสืบต่อกันมา เป็นพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่ากับเป็นสัญลักษณ์ของพระบรมศาสดา พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้สนใจพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกนี้พระเถรานุเถระแต่ปางก่อนจึงได้ช่วยกันรักษาสืบต่อกันมา ในการสร้างวัดวาอารามสมัยก่อนนั้น จะต้องสร้างหอไตรประจำวัด ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกอันประกอบด้วยคัมภีร์ใบลาน พระภิกษุสามเณรผู้บวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนทายาท ก็จำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถาฎีกา โยชนา สัทททาวิเสส อันเป็นคัมภีร์ประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อความพระไตรปิฎกนั้น พระมหากษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาในปางก่อน

จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อนำเอาความรู้มาสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะมาตลอดสาย และได้ทรงให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎกนี้ สืบต่อกันมา ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ มีการสอบพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงความรู้ที่ได้ศึกษาพระไตรปิฎกนั้นๆ และทรงปูนบำเหน็จความสามารถแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ซึ่งทุกวันนี้ได้ขยายวงกว้างออกมาเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ให้พระภิกษุสามเณรผู้ทรงความรู้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ถือเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอันยิ่งใหญ่...”

พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้รับการนำสืบๆ กันมา ด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี อันหมายถึงภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ โดยวิธีมุขปาฐะหรือมุขบาฐ คือวิธีทรงจำนำสืบต่อ ๆ กันด้วยการสาธยายท่องจำกัน สั่งสอนกันจากปากสู่ปาก หรือวิธีบอกเล่ากล่าวสอนจากอาจารย์สู่ศิษย์โดยโวหารต่างๆ เป็นเวลาถึง ๔ พุทธศตวรรษ จึงได้รับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในใบลานในคราวสังคายนาครั้งที่ ๕ ในประเทศศรีลังกา เมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ ตลอดระยะเวลาดังกล่าวนี้ ถ้าในสมัยใดมีความพินเพื่อเลอะเลือนจำกันมาผิด มีข้อบกพร่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำสอนของลัทธิอื่นเข้ามาปะปนในพระไตรปิฎก อันเป็นเหตุให้พระสงฆ์ประพฤติดพิทหลักพระธรรมวินัย บรรดาพระอรหันต์หรือพระมหาเถระในยุคสมัยนั้นๆ ก็จะต้องถือเป็นภาระธุระดำเนินการประชุมพระสงฆ์ทำสังคายนาเพื่อสอบทานสวดรับรองความถูกต้องพร้อมกันเป็นครั้ง ๆ โดยประวัติการทำสังคายนานั้น สามครั้งแรกทำในประเทศอินเดีย ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕

ทำในประเทศศรีลังกา ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งที่ ๕ นี้เอง พระเถระ
 สังคีติกจารย์ทั้งหลายได้คำนึงถึงว่า “ในอนาคต กุลบุตรคงมีศรัทธาอ่อนลง
 และปัญญาที่จะทรงจำพระธรรมวินัยสืบอายุพระพุทธศาสนาคงน้อยลงด้วย
 ควรที่คณะสงฆ์จะสังคายนาพระธรรมวินัยแล้วลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
 อักษร” เพราะประจักษ์ที่พวกทมิฬไม่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งปกครอง
 ประเทศศรีลังกาแล้วทำให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา
 เป็นเหตุให้พระภิกษุสาวกทั้งหลายต่างพากันปลีกตนไปอยู่ตามป่าเขาอย่าง
 ลำเค็ญ มีความผิเคืองด้วยภิกษาหาร ต้องอดทนอยู่อย่างลำบากถึง ๑๒ ปี
 แต่ท่านเหล่านั้นหาคำนึงถึงความลำบากทางกายของตนไม่ ต่างช่วยกัน
 ทรงจำพระไตรปิฎกท่านละหนึ่งนิกายบ้าง สองนิกายบ้าง ถึงแม้ไม่มีอะไร
 จะฉับเป็นภัตตาหาร ก็ฉันใบไม้แทน เพื่อให้ร่างกายมีกำลังทรงอยู่เพียงเพื่อ
 สารยายท่องบ่นทบทวนพระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้นั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้พระไตรปิฎก
 ที่ทรงจำไว้นั้นสูญไปพร้อมกับชีวิตของท่าน เพราะขณะนั้นพระภิกษุสาวกที่
 ทรงจำพระไตรปิฎกได้มีจำนวนน้อยเต็มที บางท่านเกิดเตโชธาตุในท้องกำเริบก็
 ต้องนอนเอาทรายกลบท้อง เพื่อให้ดูดความร้อนจากร่างกายแล้วสารยาย
 ทบทวนพระไตรปิฎกนั้นมิให้ลืมเลือนสูญหายไป เมื่อได้ประจักษ์ชัดถึงการ
 ทรงจำพระไตรปิฎกด้วยวิธีมุขปาฐะว่าไม่อาจจะรักษาพระไตรปิฎกไว้ได้ต่อไป
 จึงได้มีมติจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษามคธ
 พร้อมทั้งจารึกอรรถกถา (คัมภีร์อธิบายความแห่งพระไตรปิฎก) ด้วยภาษา
 สิงหล แล้วนำสืบเผยแพร่ไปยังประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา และ
 ต่อมาเมื่อวิทยาการด้านการพิมพ์เจริญขึ้น ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็น
 รูปเล่มหนังสือ โดยใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏเป็นพระไตรปิฎก
 ฉบับอักษรสิงหล ฉบับอักษรเทวนาครี ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรขอม
 ฉบับอักษรไทย ฉบับอักษรโรมัน ฉบับอักษรมอญ เป็นต้น และเมื่อจะจัด

พิมพ์หรือจัดสร้างซ้ำแต่ละครั้งเนื่องในโอกาสสำคัญๆ ก็จะมีการสังคายนา ตรวจชำระสอบทานเพื่อคงความบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยการนำคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับอักษรต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน ตรวจสอบให้ลงกันสมกันเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำเครื่องหมายวรรคตอน จัดทำเชิงอรรถแสดงปาฐะที่ต่างกัน พร้อมทั้งจัดทำดัชนีคือปทานุกรม นามานุกรม คาถานุกรม และอัมมประเภท แสดงลำดับหมวดธรรม เพื่อสะดวกในการสืบค้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้นำพระไตรปิฎกจากประเทศศรีลังกามาสืบทอด ศึกษาเล่าเรียนกันโดยลำดับ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสังคายนาตรวจชำระ สอบทานพระไตรปิฎกในประเทศไทย มีประวัติการดำเนินงานในแต่ละยุค สมัยที่พระบูรพมหากษัตริย์ไทยผู้ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็น พุทธมามกะ ทรงโปรดฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังปรากฏตามหลักฐาน ที่บันทึกไว้ ดังนี้

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ได้มีการสังคายนา พระไตรปิฎกจารึกลงในใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พุทธศักราช ๒๐๒๐ ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังจากที่ทรงกู้อิสรภาพจัดการบ้านเมืองไทยเสร็จแล้ว ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธานุศาสนเป็นอย่างยิ่ง ทรงปรารถนาว่าพระไตรปิฎก กระจายกระจายเสียหายไปมาก จึงทรงโปรดฯ ให้อัญเชิญพระไตรปิฎกจาก เมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีความสมบูรณ์มารวบรวมไว้ที่กรุงธนบุรี เมื่อ พุทธศักราช ๒๓๑๓

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาท สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดฯ ให้รวบรวม คัมภีร์พระไตรปิฎกในส่วนที่กระจายกระจายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วทรงอาราธนา พระเถรานุเถระและเชษฐราชบัณฑิตผู้ทรงความรู้ ให้ทำการสังคายนาตรวจ

ชำระพระไตรปิฎก แล้วทรงโปรดฯ ให้ช่างคัดลอกจำลองพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาและฎีกาจารึกด้วยอักษรขอมลงในใบลาน จำนวน ๓,๗๘๖ ผูกพร้อมทั้งปิดทองหีบ ปกหน้า ปกหลัง และกรอบ เรียกว่า พระไตรปิฎกฉบับทอง ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดฯ ให้มีการซ่อมส่วนคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ชำรุดให้สมบูรณ์ และทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับรดน้ำแดง แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎก ๕ ฉบับ มีฉบับรดน้ำเอก ฉบับเทพชุมนุม เป็นต้น พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้อาราธนาพระมหาเถระเข้าไปถวายพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง โดยให้เรียบเรียงพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา เป็นสำนวนพระธรรมเทศนา และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ขาดหายไปให้ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับล่องชาด

พระไตรปิฎกทั้ง ๔ รัชสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ดังกล่าวมานี้ยังเป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการสังคายนาชำระพระไตรปิฎกและปริวรรตบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย และทรงโปรดฯ ให้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรก จำนวน ๓๙ เล่ม รวม ๑,๐๐๐ ชุด เพื่อฉลองในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระราชประสงค์อุทิศพระราชกุศลถวายแด่พระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระต้นฉบับที่ขาดหายไปเพิ่มอีกจากที่มีอยู่ ๓๙ เล่ม และจัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม จบบริบูรณ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ

พุทธกิจ การตรวจชำระพระไตรปิฎกครั้งนี้คณะสงฆ์กระทำอย่างโอฬารยิ่ง โดยปรับปรุงแก้ไขเครื่องหมายวรรคตอน ใช้เครื่องหมายพินทุแทนยามักการ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จึงแล้วเสร็จ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า สยามรณฺจสฺส เตปิฎกํ : พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ พิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดพิมพ์ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยครบสมบูรณ์ และพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐนี้ได้มีการพิมพ์ซ้ำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกที่ได้รับการตรวจชำระและจัดพิมพ์ทั้งหมด นับแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นภาษาบาลีหรือภาษามคธ แม้จะได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็ยังมิได้มีการแปลอย่างเป็นทางการในนามของคณะสงฆ์ จึงต่อมา ในปีพุทธศักราช ๒๔๘๓ คณะสงฆ์โดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์จากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ประชุมกันดำเนินการแปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทยบริบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เรียกว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง โดยแปลตามความในพระไตรปิฎกภาษาบาลี แล้วพิมพ์เป็นเล่ม ๒,๕๐๐ ชุด ชุดละ ๔๐ เล่ม เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแปลเป็นสำนวนเทศนา โดยถือเอาพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐเป็นต้นฉบับ พิมพ์ลงในใบลาน ๑,๒๕๐ กัณฑ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยมีนัยหมายเพื่อประชุมฟังพระโอวาทปาติโมกข์ในคราวจาตุรงคสันนิบาต ดิถีเพ็ญแห่งมาฆมาส อนึ่ง การแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้กระทำเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ดำรงมั่นมาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงนี้ คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตรวจชำระจัดพิมพ์สืบต่อมาเนื่องในวโรกาสสำคัญอีก ๓ วาระ รวมเป็น ๔ วาระด้วยกัน

กล่าวคือ วาระที่ ๒ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด ชุดละ ๔๕ เล่ม วาระที่ ๓ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด และวาระที่ ๔ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด เนื่องในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า พระพุทธวจนะอันเรียกว่าพระไตรปิฎกย่อมเป็นหนังสือที่ประมวลพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งยังบริบูรณ์และตั้งมั่นอยู่ตราบใด ก็ย่อมเป็นหลักของพุทธบริษัทที่จะปฏิบัติให้เป็นสัมมาปฏิบัติ ถึงความมั่งคั่งรุ่งเรืองอยู่ตราบนั่น จึงทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสังคายนาพระไตรปิฎกถวายตามที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ถวายพระพร เนื่องในมงคลดิถีที่มีพระชนมพรรษาจะบรรจบ ๕ รอบนักษัตร ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และมีพระบรมราชโองการประกาศขออาราธนาสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระสงฆ์เปรียญธรรมพร้อมด้วยศาสนบัณฑิต เป็นการธุระดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองสถาพรแห่งพระบรมพุทธศาสนาสืบไป

การสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ นี้ คณะสงฆ์ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับสนองงานคณะสงฆ์ขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยรัฐบาลซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น

นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุน และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีพระฤกษ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วได้ดำเนินการสังคายนาตรวจชำระในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการปาลิวิโสธกะ คณะกรรมการธิการแห่งสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการศาสนบัณฑิต ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ และคณะกรรมการดำเนินการและประสานงาน และมีสำนักงานมติให้ใช้ตำหนักสมเด็จพระวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นสถานที่ตรวจชำระ โดยนำพระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับหลวงแล้วนั้นมาตรวจสอบให้มีความถูกต้องทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของฉบับภาษาบาลี ได้ใช้ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ เป็นต้นฉบับสอบเทียบกับพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ โดยได้ตั้งข้อ ย่อหน้า ยกหัวข้อสูตรหรือมาติกาให้เห็นชัดเจน และได้อ้างหน้าคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ฉบับฉัฏฐสังคีติ (อักษรพม่า) ฉบับอักษรเทวนาครี และฉบับอักษรโรมัน ในบรรทัดแรกของหน้านั้นๆ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งบอกเลขบรรทัดแต่ละหน้าของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีนี้ไว้ด้วย สำหรับฉบับภาษาไทย ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มาเป็นต้นฉบับในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนแปล

การดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกตามที่กล่าวมานี้ได้แล้วเสร็จทันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตริ์ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า พุทธธรรมสาร สกฺขิตฺติเตปิฎก ๒๕๓๐ พุทธวสุเส : พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ โดยจัดพิมพ์ฉบับภาษาบาลีจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทย จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด

ต่อมา พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยดังกล่าวนี้ได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา

สร้างถวายวัดจนหมดลง โดยเหตุที่พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์ที่มีความสำคัญ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงเตรียมการที่จะจัดพิมพ์ซ้ำ แต่เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีที่ทำกันมา คือก่อนจะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกแต่ละครั้ง ต้องมีการประชุมสงฆ์ผู้ทรงความรู้และศาสนบัณฑิตตรวจชำระสอบทานความถูกต้องในเบื้องต้น กอปรกับได้พิจารณาเห็นว่าพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาฯ ในส่วนภาษาบาลีนั้น แม้จะดำเนินการตรวจชำระจากคณะกรรมการสังคีติการกสงฆ์ในครั้งนั้นมาแล้ว แต่ก็ยังมีปาฐะที่บกพร่องผิดพลาดอยู่บ้างในบางเล่ม บางสูตร บางข้อ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนการจัดพิมพ์เป็นสำคัญ แม้ในส่วนฉบับภาษาไทยก็ปรากฏว่าสูตรเดียวกันซึ่งมีบทพระบาลีเหมือนกัน หรือข้อความพระบาลีอย่างเดียวกันแต่ปรากฏต่างที่กัน กลับมีข้อความสำนวนแปลที่ไม่ลงกันสมกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเกิดจากคณะกรรมการแปลมีหลายชุดจึงแปลสำนวนต่างกัน แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาสำหรับศึกษาค้นคว้าอ้างอิงของพุทธบริษัท หาใช่เป็นหนังสืออ่านทั่วไปไม่ แม้จะเป็นฉบับภาษาไทยก็ควรที่จะมีเอกภาพในด้านสำนวนคำแปลที่เป็นแบบอย่างและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบัณฑิตชน ดังนั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร์ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องผิดพลาดน้อยที่สุด คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้มีฉันทานุมัติชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ทั้ง ๔๕ เล่ม เป็นอันดับแรก โดยกำหนดแนวทาง คือ ให้สอบทานคำแปลของพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาให้ถูกต้องสมบูรณ์ มิให้ตกหล่นคลาดเคลื่อนจากบทปาฐะในพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา หากพบว่าตกหล่น ก็แปลเพิ่มให้สมบูรณ์ หากพบว่าคลาดเคลื่อน ก็แปลให้ถูกต้องตามนัยอรรถกถา และหากพบว่าสำนวนคำแปลของสูตรใด หรือข้อใดที่ปรากฏหลายที่ทั้งในเล่มเดียวกันหรือ

ต่างเล่มไม่ตรงกัน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับฉบับภาษาบาลีแล้วปรากฏว่ามีข้อความพระบาลีอย่างเดียวกัน ก็ปรับแก้สำนวนให้ตรงกัน เป็นต้น

คณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้เพียรพยายามดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาสำเร็จเพียงขั้นตอนการสอบทานคำแปลมิให้ตกหล่นจากต้นฉบับภาษาบาลี โดยมีได้ปรับแก้สำนวนคำแปลที่ลักลั่นกันในบางสูตรให้ลงกันสมกัน จึงต่อมา คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม รับเป็นภาระธุระดำเนินการสานต่อในขั้นตอนที่เหลือให้สำเร็จเรียบร้อย ซึ่งในเบื้องต้น พระธรรมกิตติวงศ์ ได้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ที่คณะกรรมการดังกล่าวได้สอบทานคำแปลกับฉบับภาษาบาลีไว้แล้วนั้นมา ให้คณะศิษย์ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับแก้สำนวนและการเชื่อมโยงข้อมูลแล้วได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้ดำเนินการปรับแก้สำนวนคำแปลในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง อันเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่ต้องพิมพ์ข้อมูลออกมาเป็นรูปเพื่อตรวจและสั่งแก้ ซึ่งช่วยประหยัดทั้งด้านเวลาและวัสดุประกอบการพิมพ์ พร้อมทั้งได้เตรียมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ที่พระโอรณาจารย์ได้แปลไว้ เช่น พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับอื่นๆ เพื่อจัดหามาเป็นอุปการะสอบทานเทียบเคียงประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปล และที่สำคัญ ได้นำคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นายพร รัตนสุวรรณ ได้ประชุมศาสนบัณฑิตตรวจชำระและจัดพิมพ์อย่างครบบริบูรณ์มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปลให้ถูกต้องตามพุทธานุญาต นอกจากนี้ยังได้จัดหาซีดีรอมพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำไว้มา สืบค้นข้อความพระบาลีที่ซ้ำกันเพื่อจะได้ปรับสำนวนคำแปลให้เป็นเอกภาพกันอีกด้วย เมื่อเสร็จขั้นตอนการบันทึกข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการ

ปรับแก้ข้อมูลสำนวนคำแปลพระไตรปิฎกภาษาไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์ไปตามลำดับเล่ม จนแล้วเสร็จทั้ง ๔๕ เล่ม พร้อมทั้งจะให้พิสูจน์อักษรก่อนเสนออนุมัติจัดพิมพ์ แต่ได้พิจารณาเห็นว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับสังคายนาที่พระโบราณจารย์ได้แปลและจัดทำไว้นั้น มิได้ทำเชิงอรรถคือคำอธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจไว้ ดังนั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการอ่านพระไตรปิฎกให้เข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปและสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงที่ถูกต้องอันเหมาะสมแก่ยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้เพิ่มขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถขึ้นโดยกำหนดแนวทางในการจัดทำ คือทำคำอธิบายเฉพาะคำศัพท์วิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งแปลทับศัพท์ไว้หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจ โดยตรวจดูคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาฯ ที่อธิบายหรือแยกประเภทศัพท์หรือข้อความแห่งพระบาลีนั้นๆ เป็นเบื้องต้นแล้วแปลสรุปความเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พร้อมทั้งอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาเป็นอักษรย่อและบอกเล่มหรือหน้าไว้ในวงเล็บเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นอ้างอิงของผู้ต้องการหลักฐานอ้างอิงหรือต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง ในกรณีคำแปลภาษาไทยที่ไม่นิยมใช้ซึ่งเกรงว่าคนทั่วไปอ่านแล้วไม่เข้าใจและต้องเสียเวลาเปิดดูความหมายในพจนานุกรม โดยที่คัมภีร์อรรถกถาก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ เช่น คำว่า ทิม ซึ่งหมายถึงศาลาแถวหรือห้องแถวสำหรับเป็นที่พักหรือเก็บของ ก็ได้ทำเชิงอรรถไว้โดยอ้างที่มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรืออธิบายเพิ่มเติมตามสมควร พร้อมทั้งบอกหน้ากำกับไว้เพื่อการสืบค้น เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถพร้อมทั้งจัดหน้าบรรดาคอนี้ได้อาศัยความละเอียดและใช้เวลาในการจัดทำเป็นอย่างมาก

การจัดทำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ เพื่อเสนอ
 หมดอายุ 27/05/2566
 จัดพิมพ์ดังกล่าวนี้ ได้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดทำเป็นเวลานาน จึงแล้วเสร็จเป็นข้อมูลต้นฉบับอยู่ในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการจัดทำต้นฉบับ

พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ นั้นยังมิได้มีการตรวจชำระสอบทานแต่อย่างใด จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๔ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ประสงค์ให้พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทรงดำรงอยู่ในฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกับการพระพุทธรูปศาสนา นอกจากจะทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ให้สามารถบริหารงานปกครอง งานการศึกษา งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานสาธารณสงเคราะห์ และงานการศึกษาสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พระราชกรณียกิจอันเกี่ยวเนื่องกับการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธรูปศาสนาอีกส่วนหนึ่ง ก็คือทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ซึ่งพระราชกรณียกิจส่วนนี้ได้อำนวยผลให้พระสงฆ์และประชาชนมีหลักในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนา อันก่อให้เกิดความดำรงมั่นคงแห่งพระพุทธรูปศาสนาคู่กับชาติไทยตราบนานเท่านานนี้ ดังนั้น ในมหามงคลโรกาลที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ นับเวลาถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ ๖๐ สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ได้เสด็จดำรงสยามรัฐสีมาราชอาณาจักร ทรงประพาสปฏิบัติพระองค์มั่นคงอยู่ในทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ประสิทธิ์ประสาทความไพบูรณ์รุ่งเรืองวัฒนาสถาพร ทรงพระมหากรุณาแก่พสกนิกรถ้วนหน้า คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม สำนักในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร ประเทศชาติ และพระพุทธรูปศาสนา จึงมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นการเฉลิมพระบุญญาธิการและเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการสืบสานพระไตรปิฎกให้เป็น

หลักสำคัญของพระพุทธศาสนาในการศึกษาสัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัท ซึ่งกิจกรรมส่วนนี้นับเป็นหนึ่งในแปดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วยบรรพชิต ๔๑ รูป คฤหัสถ์ ๔ คน รวม ๔๕ รูป/คน โดยมี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙) วัดสระเกศ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานกรรมการ พระพรหมมุนี (จุนท์ พรหมคฺคฺโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระพรหมเวที (สนิท ชวนปญฺโญ ป.ธ. ๙) วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นรองประธานกรรมการ และพระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙) วัดเทวราชกุญชร เป็นเลขานุการ ซึ่งต่อมา เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการ ฯ นี้ได้ประชุมพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ และได้ข้อสรุปเป็นแนวปฏิบัติว่า ในการดำเนินงานตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาบาลีให้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ และให้นำพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ มาเทียบเคียงโดยให้ทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกันไว้ ส่วนการตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาไทยให้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ที่พระธรรมกิตติวงศ์และคณะได้จัดทำไว้แล้วตามมติมหาเถรสมาคม มาตรวจสอบคำแปลและจัดทำหัวข้อให้ตรงกันกับพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ ที่คณะกรรมการตรวจชำระแล้ว ทั้งนี้ประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกองงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เป็น ๓ กอง คือ

๑. คณะทำงานกองงานพระวินัยปิฎก จำนวน ๒๕ รูป/คน มีพระธรรมคุณาภรณ์ (เอื้อน หาสมฺโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดสามพระยา เป็นประธาน

๒. คณะทำงานกองงานพระสุตตันตปิฎก จำนวน ๑๙ รูป มีพระวิสุทธีวงศาจารย์ (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙, พธ.ด. กิตติมศักดิ์) วัดปากน้ำ เป็นประธาน

๓. คณะทำงานกองงานพระอภิธรรมปิฎก จำนวน ๒๑ รูป/คน มีพระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดพิชยญาติการาม เป็นประธาน

ในการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาบาลีนั้น ได้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเทียบเคียงตรวจสอบทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกัน จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วยพระไตรปิฎกบาลี อักษรไทย ๓ ฉบับ คือ (๑) ทวยธรรมาสงฆ์ สงคิตติเตปิฎก (๒๕๓๐ พุทธวสุเส) (๒) สยามธรรมาสงฆ์ เตปิฎก (๒๕๒๕ พุทธวสุเส) (๓) มหาจุฬาลงคเตปิฎก (อนุสรณีย์ ๒๕๐๐ พุทธวสุเส) และพระไตรปิฎกบาลีอักษรต่างประเทศ ๔ ฉบับ คือ (๑) ฉนฺทสงคิตติเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรพม่า ฉบับฉนฺทสงคิตติเตปิฎก พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔) (๒) อังคิลิสเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรโรมัน ฉบับสมาคมบาลีปกรณ์) (๓) สิทฺธิเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรสิงหล) (๔) นาลันทาทเวนาครีปาตีเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรเทวนาครี ฉบับมหาวิทยาลัยนาลันทา)

คณะทำงานแต่ละกองงานได้เพียรพยายามพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นต้นมา จึงทำให้การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บัดนี้ การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลี และภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้บรรลุผลเสร็จสิ้นแล้ว นับว่าสำเร็จได้โดยอาศัยพระบารมีพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริยาธิราช กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาเป็นพุทธบูชาของคณะกรรมการ พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตผู้ดำเนินการพิจารณาตรวจต้นฉบับและความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอานุภาพแห่งกุศลเจตนาในการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตใน ไศศวรรยราชสมบัติ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดีจงเกิดมีในที่ทุกสถาน ขอให้รัฐบาล ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงประสบความสำเร็จในการบริหารราชการแผ่นดิน ขออาณาประชาราษฎร์และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าจงอยู่เย็นเป็นสุข ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เจริญงอกงามในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจิรัจ्ฐิตกาล เทอญ

สทา ทิปปตฺ สทุทฺมโม ตถาคตปฺปเวทิต

ทสฺเสนฺโต สพฺพโลกสฺส อฺชฺมกฺกํ วิสฺสุทฺธิยา.

ขอพระสังฆธรรมที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศไว้ แสดง
ทางตรงเพื่อความบริสุทธิ์แก่โลกทั้งปวง จงรุ่งเรืองทุกเมื่อ เทอญ.

THE PALĪ ALPHABET IN THAI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

๐ = a ๑ = ā ๒ = i ๓ = ī ๔ = u ๕ = ū ๖ = e ๗ = o

CONSONANTS WITH VOWEL “A”

๐ = ka	๑ = kha	๒ = ga	๓ = gha	๔ = ṅa
๕ = ca	๖ = cha	๗ = ja	๘ = jha	๙ = ña
๑๐ = ṭa	๑๑ = ṭha	๑๒ = ḍa	๑๓ = ḍha	๑๔ = ṇa
๑๕ = ta	๑๖ = tha	๑๗ = da	๑๘ = dha	๑๙ = na
๒๐ = pa	๒๑ = pha	๒๒ = ba	๒๓ = bha	๒๔ = ma

๒๕ = ya ๒๖ = ra ๒๗ = la ๒๘ = va ๒๙ = sa ๓๐ = ha ๓๑ = ḷa ๓๒ = ṃ

VOWELS IN COMBINATION

๐ = ka ๑ = kā ๒ = ki ๓ = kī ๔ = ku ๕ = kū ๖ = ke ๗ = ko
 ๘ = kha ๙ = khā ๑๐ = khi ๑๑ = khī ๑๒ = khu ๑๓ = khū ๑๔ = khe ๑๕ = kho

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ทฤษฎารฎจสส เตปิฎกเก สงเกตวิญญาปนํ

- อ. = อิงคลิสเตปิฎกํ
- จ. = จญจสงคีติเตปิฎกํ
- ทย. = ทฤษฎารฎจสส สงคีติเตปิฎกํ (๒๕๓๐ พุทฺธวสฺเส)
- เท. = นาลนุทาเทวนาคริปาลิเตปิฎกํ
- โป. = โปราณเตปิฎกํ
- มหา. = มหาจุพาเตปิฎกํ (อนุสฺสรณียํ ๒๕๐๐ พุทฺธวสฺเส)
- สี. = สีหพเตปิฎกํ
- สฺยา. = สฺยารฎจสส เตปิฎกํ (๒๕๒๕ พุทฺธวสฺเส)

สุตตนต์ปิฎก สัมมุตตนิกายสุต

สคาถาคุกสัมมุตตปาติยา

กิตฺตนต์ปตฺตํ

มาติกา

องฺเก

๑. เทวตาสัมมุตตํ

๑. นพวกุโ

๑. โอมตฺรณสฺสุตฺตํ	๑
๒. นิโมกฺขสฺสุตฺตํ	๒
๓. อูปเนยฺยสฺสุตฺตํ	๓
๔. อจฺเจนฺตีสฺสุตฺตํ	๓
๕. กตฺติณฺทิสฺสุตฺตํ	๔
๖. ชาครสฺสุตฺตํ	๔
๗. อปฺปฏฺวิทิตสฺสุตฺตํ	๔
๘. สฺสสมมฺมุจฺจสฺสุตฺตํ	๔
๙. มานกามสฺสุตฺตํ	๔
๑๐. อรณฺณสฺสุตฺตํ	๖
อุทฺททานคาถา	๖

๒. นนฺทนวกุโ

๑. นนฺทนสฺสุตฺตํ	๗
๒. นนฺทตีสฺสุตฺตํ	๗

มัตติกา

องฺเก

๓.	นตฺถิปุตฺตสมสฺสตฺตํ	๘
๔.	ขตฺติยสฺสตฺตํ	๙
๕.	สณฺมานสฺสตฺตํ	๙
๖.	นิทฺทาทนฺทิสฺสตฺตํ	๙
๗.	ทกฺกรสฺสตฺตํ	๑๐
๘.	หิริสฺสตฺตํ	๑๐
๙.	กุกฺกาสฺสตฺตํ	๑๐
๑๐.	สมิทฺทิสฺสตฺตํ	๑๑
	อุทฺททานคาถา	๑๖

๓. สตฺติวกฺโก

๑.	สตฺติสฺสตฺตํ	๑๗
๒.	มุสฺติสฺสตฺตํ	๑๗
๓.	ชฎาสฺสตฺตํ	๑๗
๔.	มโนนิวารณสฺสตฺตํ	๑๘
๕.	อรหฺตสฺสตฺตํ	๑๘
๖.	ปชฺโชตสฺสตฺตํ	๑๙
๗.	สรสฺสตฺตํ	๒๐
๘.	มหทฺทนสฺสตฺตํ	๒๐
๙.	จตฺตจกฺกสฺสตฺตํ	๒๐
๑๐.	เอณิขงฺฆสฺสตฺตํ	๒๑
	อุทฺททานคาถา	๒๑

มัตติกา

อังกูเร

๔. สตุตฺตปกาณิวกุโ

๑.	สพฺภิสฺสตุตฺ	๒๒
๒.	มจฺฉริสฺสตุตฺ	๒๓
๓.	สาธุสฺสตุตฺ	๒๕
๔.	นสนฺติสฺสตุตฺ	๒๘
๕.	อุชฺฌมานสณฺณิสฺสตุตฺ	๒๘
๖.	สทฺธาสฺสตุตฺ	๓๑
๗.	สมยสฺสตุตฺ	๓๒
๘.	สกลิกสฺสตุตฺ	๓๔
๙.	ปจฺมปทฺทฺชนนธิตฺสฺสตุตฺ	๓๗
๑๐.	ทุตฺติยปทฺทฺชนนธิตฺสฺสตุตฺ	๓๘
	อุทฺททานคาคา	๓๘

๕. อาทิตฺตวกุโ

๑.	อาทิตฺตสฺสตุตฺ	๓๙
๒.	กีททสฺสตุตฺ	๔๐
๓.	อนฺนสฺสตุตฺ	๔๐
๔.	เอกมฺลสฺสตุตฺ	๔๐
๕.	อโนมสฺสตุตฺ	๔๑
๖.	อจฺฉราสฺสตุตฺ	๔๑
๗.	วนโรปสฺสตุตฺ	๔๑
๘.	เชตวนสฺสตุตฺ	๔๒
๙.	มจฺฉริสฺสตุตฺ	๔๒

มาติกา

องฺเก

๑๐.	ฃฏฺฐิการสฺสตุตฺถิ	๔๓
	อุทฺทหนคาคา	๔๕

๖. ชราวกุโ

๑.	ชราสฺสตุตฺถิ	๔๖
๒.	อชรสาสฺสตุตฺถิ	๔๖
๓.	มิตฺตสฺสตุตฺถิ	๔๖
๔.	วตฺถุสฺสตุตฺถิ	๔๗
๕.	ปจฺมชนสฺสตุตฺถิ	๔๗
๖.	ทุตฺติยชนสฺสตุตฺถิ	๔๗
๗.	ตตฺติยชนสฺสตุตฺถิ	๔๗
๘.	อุปฺปถสฺสตุตฺถิ	๔๘
๙.	ทุตฺติยสฺสตุตฺถิ	๔๘
๑๐.	กวิสฺสตุตฺถิ	๔๘
	อุทฺทหนคาคา	๔๙

๗. อนุชวากุโ

๑.	นามสฺสตุตฺถิ	๕๐
๒.	จิตฺตสฺสตุตฺถิ	๕๐
๓.	ตณฺหาสฺสตุตฺถิ	๕๐
๔.	สญฺโฆชนสฺสตุตฺถิ	๕๑
๕.	พนฺธชนสฺสตุตฺถิ	๕๑
๖.	อพฺภาทสฺสตุตฺถิ	๕๑
๗.	อุทฺทหนิตสฺสตุตฺถิ	๕๒

มัตติกา

องฺเก

๘.	ปีหิตสูตร	๕๒
๙.	อิฉาสูตร	๕๒
๑๐.	โลกสูตร	๕๒
	อุทฺทหานคาถา	๕๓

๘. มตฺตาวกฺโก

๑.	มตฺตวาสุตฺตํ	๕๔
๒.	รตฺตสูตร	๕๔
๓.	วิตฺตสูตร	๕๔
๔.	วฏฺฐิสูตร	๕๕
๕.	ภิตฺตสูตร	๕๕
๖.	นชิรตฺตสูตร	๕๖
๗.	อิสฺสรียสูตร	๕๖
๘.	กามสูตร	๕๗
๙.	ปาถะยฺยสูตร	๕๗
๑๐.	ปชฺชชิตฺตสูตร	๕๘
๑๑.	อรณฺณสูตร	๕๘
	อุทฺทหานคาถา	๕๙

๒. เทวปฺตฺตํ

๑. ปจฺมวกฺโก

๑.	ปจฺมกสฺสปสูตร	๖๐
๒.	ทฺตฺตีกสฺสปสูตร	๖๐
๓.	มาฆสูตร	๖๑

มัตติกา

อังกะ

๔.	มัทธสุตตัม	๖๑
๕.	ทามลิสุตตัม	๖๒
๖.	กามทสุตตัม	๖๓
๗.	ปญจาลจณทสุตตัม	๖๔
๘.	ตายนสุตตัม	๖๔
๙.	จนทิมสุตตัม	๖๖
๑๐.	สุริยสุตตัม	๖๗
	อุทฺทหานคากา	๖๘

๒. อนาถปิณฑิกวคฺโค

๑.	จนทิมสสุตตัม	๖๙
๒.	เวณทสุตตัม	๖๙
๓.	ทิมลภูจิสุตตัม	๗๐
๔.	นันทนสุตตัม	๗๐
๕.	จนทนสุตตัม	๗๑
๖.	วาสทตตสุตตัม	๗๒
๗.	สุพฺรหฺมสุตตัม	๗๒
๘.	กกุธสุตตัม	๗๒
๙.	อุตฺตรสุตตัม	๗๓
๑๐.	อนาถปิณฑิกสุตตัม	๗๔
	อุทฺทหานคากา	๗๖

มัตติกา

อંગเก

๓. นานาติตถิยวาทุโค

๑.	สิวสุตฺตํ	๗๗
๒.	เขมสุตฺตํ	๗๘
๓.	เสรีสุตฺตํ	๗๙
๔.	ขมฺภีการสุตฺตํ	๘๒
๕.	ชนฺดฺสุตฺตํ	๘๓
๖.	โรหิตสฺสสุตฺตํ	๘๔
๗.	นนฺทสุตฺตํ	๘๖
๘.	นนฺทวิสาลสุตฺตํ	๘๗
๙.	สุสิมสุตฺตํ	๘๗
๑๐.	นานาติตถิยสาวกสุตฺตํ	๙๑
	อุทฺทหานคาถา	๙๔

๓. โกสลตํยุตฺตํ

๑. ปจฺมวลวาทุโค

๑.	ทหฺรสุตฺตํ	๙๕
๒.	ปฺริสสุตฺตํ	๙๘
๓.	ชราภรณสุตฺตํ	๙๘
๔.	ปิยสุตฺตํ	๙๙
๕.	ตฺตฺตรกฺขิตสุตฺตํ	๑๐๑
๖.	อปฺปวกฺกสุตฺตํ	๑๐๓
๗.	อตุฏฺถการณสุตฺตํ	๑๐๔
๘.	มลฺลิกาสุตฺตํ	๑๐๔

มัตติกา

องฺเก

๙.	ยณฺณสุตฺตํ	๑๐๖
๑๐.	พนฺธนฺนสุตฺตํ	๑๐๗
	อุทฺทหณคคาถา	๑๐๘

๒. ทุตฺติยวคฺโค

๑.	สตุตฺตชฎิลสุตฺตํ	๑๐๙
๒.	ปณฺจราชสุตฺตํ	๑๑๑
๓.	โทณปากสุตฺตํ	๑๑๔
๔.	ปจฺมสงฺคามวตฺถุสุตฺตํ	๑๑๕
๕.	ทุตฺติยสงฺคามวตฺถุสุตฺตํ	๑๑๗
๖.	มลฺลิกาสุตฺตํ	๑๒๐
๗.	อปฺปมาทสุตฺตํ	๑๒๑
๘.	กถฺยาณมิตฺตสุตฺตํ	๑๒๒
๙.	ปจฺมอปฺตฺตกสุตฺตํ	๑๒๕
๑๐.	ทุตฺติยอปฺตฺตกสุตฺตํ	๑๒๘
	อุทฺทหณคคาถา	๑๓๐

๓. ตตฺติยวคฺโค

๑.	ปคฺคฺลสุตฺตํ	๑๓๑
๒.	อยฺยิกาสุตฺตํ	๑๓๖
๓.	โลกสุตฺตํ	๑๓๗
๔.	อิสฺสตุตฺถสุตฺตํ	๑๓๘
๕.	ปพฺพโตปมสุตฺตํ	๑๔๑
	อุทฺทหณคคาถา	๑๔๒

มาติกา

อังกูร

๔. มารตัญญุตัม

๑. ปจรมวคฺโค

๑.	ตโปกมมสุตฺตัม	๑๔๕
๒.	หตฺถิราชวณฺณสุตฺตัม	๑๔๖
๓.	สุภสุตฺตัม	๑๔๗
๔.	ปจรมมารปาสสุตฺตัม	๑๔๗
๕.	ทุตติยมารปาสสุตฺตัม	๑๔๘
๖.	สปปสุตฺตัม	๑๔๙
๗.	สุปฺติสุตฺตัม	๑๕๑
๘.	นนฺทตฺติสุตฺตัม	๑๕๑
๙.	ปจรมอายุสุตฺตัม	๑๕๒
๑๐.	ทุตติยอายุสุตฺตัม	๑๕๓
	อุทฺททานคาคา	๑๕๔

๒. ทุตติยวคฺโค

๑.	ปาสาณสุตฺตัม	๑๕๕
๒.	กิณฺณสีหสุตฺตัม	๑๕๕
๓.	สกลิกสุตฺตัม	๑๕๖
๔.	ปฏฺฐุปสุตฺตัม	๑๕๘
๕.	มานสสุตฺตัม	๑๕๘
๖.	ปตฺตตสุตฺตัม	๑๕๙
๗.	ฉผสฺสาตฺตณฺสุตฺตัม	๑๖๐
๘.	ปิณฺฑาสสุตฺตัม	๑๖๒

มัตติกา

องฺเก

๙.	กสฺสกสฺสตฺตํ	๑๖๓
๑๐.	รชฺชสฺสตฺตํ	๑๖๕
	อุทฺทหํคณฺหา	๑๖๖

๓. ตติยวฺกโก

๑.	สมฺพหุสฺสตฺตํ	๑๖๗
๒.	สมิทฺติสฺสตฺตํ	๑๖๙
๓.	โคธิกสฺสตฺตํ	๑๗๑
๔.	สตฺตวสฺसानุพณฺสฺสตฺตํ	๑๗๔
๕.	มารธิตฺตฺสฺสตฺตํ	๑๗๕
	อุทฺทหํคณฺหา	๑๘๑

๕. ภิกฺขุณฺีสํยฺตฺตํ

๑.	อาพวิกาสฺสตฺตํ	๑๘๒
๒.	โสมาสฺสตฺตํ	๑๘๓
๓.	กิสฺสาคอตฺตมฺสฺสตฺตํ	๑๘๔
๔.	วิชฺยาสฺสตฺตํ	๑๘๕
๕.	อุปฺปลวณฺณาสฺสตฺตํ	๑๘๖
๖.	จาลาสฺสตฺตํ	๑๘๘
๗.	อุปจาลาสฺสตฺตํ	๑๘๘
๘.	สีสฺสปจาลาสฺสตฺตํ	๑๘๙
๙.	เสลาสฺสตฺตํ	๑๙๐
๑๐.	วชิราสฺสตฺตํ	๑๙๑
	อุทฺทหํคณฺหา	๑๙๓

มัทติกา

อังกูเร

๖. พุทธมัญญุตตัม

๑. ปฐมวคฺโค

๑.	พุทธมัญญุตตัม	๑๙๔
๒.	คารวสุตตัม	๑๙๗
๓.	พุทธมเทวสุตตัม	๒๐๐
๔.	พกพุทธมสุตตัม	๒๐๓
๕.	อณฺณตฺรพุทธมสุตตัม	๒๐๖
๖.	พุทธมโลกสุตตัม	๒๐๙
๗.	โกกาลีสุตตัม	๒๑๒
๘.	กตโมรกตีสสุตตัม	๒๑๒
๙.	ตฺตพุทธมสุตตัม	๒๑๓
๑๐.	โกกาลีสุตตัม	๒๑๔
	อุทฺทหานคาคา	๒๑๘

๒. ทุตติยวคฺโค

๑.	สนงุมารสุตตัม	๒๑๙
๒.	เทวทตฺตสุตตัม	๒๑๙
๓.	อนฺธกวินฺทสุตตัม	๒๒๐
๔.	อรุณวตีสสุตตัม	๒๒๑
๕.	ปริณิพฺพานสุตตัม	๒๒๕
	อุทฺทหานคาคา	๒๒๗

มัตติกา

อังกูเร

๓. พุราหุมนสยุตต์

๑. อรหนตวคฺโค

๑. ฌณฺณชาเนิสฺสุตฺตํ	๒๒๘
๒. อกฺโกสสฺสุตฺตํ	๒๓๐
๓. อสฺสริณฺทกสฺสุตฺตํ	๒๓๒
๔. พิลฺงฺคิกสฺสุตฺตํ	๒๓๓
๕. อหีสกสฺสุตฺตํ	๒๓๔
๖. ชฎาสฺสุตฺตํ	๒๓๕
๗. สฺสทฺธิกสฺสุตฺตํ	๒๓๖
๘. อคฺคิกสฺสุตฺตํ	๒๓๖
๙. สฺสนฺทริกสฺสุตฺตํ	๒๓๘
๑๐. พหุรีตรสฺสุตฺตํ	๒๔๒
อุทฺททานคาคา	๒๔๔

๒. อุปาสกวคฺโค

๑. กสิการทวาชสฺสุตฺตํ	๒๔๕
๒. อุทฺยสฺสุตฺตํ	๒๔๗
๓. เทวหิตสฺสุตฺตํ	๒๔๘
๔. มหาสาลสฺสุตฺตํ	๒๕๐
๕. มานตฺถทฺธสฺสุตฺตํ	๒๕๒
๖. ปจฺจนิกสฺสุตฺตํ	๒๕๔
๗. นวกมฺมิกสฺสุตฺตํ	๒๕๕

มัตติกา

อังก

๘.	กฏจहारสตุต	๒๕๖
๙.	มาตโปสกสตุต	๒๕๘
๑๐.	ภิกขกสตุต	๒๕๙
๑๑.	สงครวสตุต	๒๖๐
๑๒.	โฆมทุสสสตุต	๒๖๑
	อุททานคาถา	๒๖๓

๘. วงศ์สตุต

๑.	นิกขนตสตุต	๒๖๔
๒.	อรตีสตุต	๒๖๕
๓.	เปสสสตุต	๒๖๗
๔.	อานนทสตุต	๒๖๘
๕.	สุภาสิตสตุต	๒๖๙
๖.	สาริปุตตสตุต	๒๗๐
๗.	ปวารณาสตุต	๒๗๒
๘.	ปโรสทสสสตุต	๒๗๔
๙.	โกณฑณณสตุต	๒๗๖
๑๐.	โมคคัลลานสตุต	๒๗๗
๑๑.	คคุคราสตุต	๒๗๘
๑๒.	วงศ์สตุต	๒๗๙
	อุททานคาถา	๒๘๐

มาติกา

อંગ

๕. วนตัณต

๑. วิเวกต	๒๘๑
๒. อปฏจันต	๒๘๒
๓. กสสปโคตตต	๒๘๓
๔. สมพหุลต	๒๘๓
๕. อานนทต	๒๘๔
๖. อนรรทต	๒๘๕
๗. นาคทตต	๒๘๖
๘. กุลมรณต	๒๘๖
๙. วทตต	๒๘๗
๑๐. สขมต	๒๘๘
๑๑. อโยนิโสมนสิการต	๒๘๙
๑๒. มขณต	๒๙๐
๑๓. ปากตินทต	๒๙๐
๑๔. ปทต	๒๙๑
อุททานคาถา	๒๙๒

๑๐. ยกต

๑. อินทต	๒๙๓
๒. สกนต	๒๙๓
๓. สจจิมต	๒๙๔
๔. มณทต	๒๙๕
๕. สานต	๒๙๖

มัตติกา

อังก

๖. ปิยงกรสุตตํ	๒๙๗
๗. ปุณพพสุตตํ	๒๙๘
๘. สุทตตสุตตํ	๒๙๙
๙. ปจมสูกกาสุตตํ	๓๐๒
๑๐. หุตียสูกกาสุตตํ	๓๐๒
๑๑. จีราสุตตํ	๓๐๓
๑๒. อาพวกสุตตํ	๓๐๓
อุททานคาถา	๓๐๖

๑๑. สกุกสํยตตํ

๑. ปจมวกโก

๑. สุวีรสุตตํ	๓๐๗
๒. สุลิมสุตตํ	๓๐๙
๓. ฐชคคสุตตํ	๓๑๐
๔. เวปจิตติสุตตํ	๓๑๓
๕. สุกาสิตชยสุตตํ	๓๑๕
๖. กุลาวกสุตตํ	๓๑๘
๗. นทพุกียสุตตํ	๓๑๙
๘. เวโรจนอสุนิทสุตตํ	๓๒๐
๙. อรณณายตนอิสิสุตตํ	๓๒๐
๑๐. สมุททกสุตตํ	๓๒๒
อุททานคาถา	๓๒๓

มดติกอ

องเก

๒. ทุดียวกุโ

๑. ปจมเทวสุตุดั	๓๒๔
๒. ทุดียเทวสุตุดั	๓๒๕
๓. ตตียเทวสุตุดั	๓๒๖
๔. ทพิทสุตุดั	๓๒๘
๕. รามเณยยกสุตุดั	๓๓๐
๖. ยชมานสุตุดั	๓๓๐
๗. พุทธรวนทนาสุตุดั	๓๓๑
๘. ปจมสกกนมสสนสุตุดั	๓๓๒
๙. ทุดียสกกนมสสนสุตุดั	๓๓๓
๑๐. ตตียสกกนมสสนสุตุดั	๓๓๔
อุททานคธอ	๓๓๕

๓. ตตียวกุโ

๑. ฌตวอสุตุดั	๓๓๖
๒. ทุพพณณียสุตุดั	๓๓๖
๓. มอโยสุตุดั	๓๓๘
๔. อจจยสุตุดั	๓๓๙
๕. อกโกธสุตุดั	๓๔๐
อุททานคธอ	๓๔๐
ปทานุกโม	๓๔๓
อสธธณนอมนอ	๓๕๐
คธอนั ปจมปอทอ	๓๕๖
ธมมปโปเกโท	๓๖๔

สุตตหนุตปิฎกเถ สัมมุตตนิกายสุต สคาถาคุคสัมมุตตปาถ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. เทวตาสัมมุตต

๑. นพวคฺโค

๑. โอมตรณสุตต

[๑] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริตฺ
เชตวนเ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. อถ โข อญฺญตรา เทวตา
อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ
โอภาเสตฺวา เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อญฺจาสิ. เอกมนฺตํ จิตา โข सा เทวตา
ภควนฺตํ เอตทวโจ “กถํ นฺตุ ตวํ มาริส โอมมตริตฺติ. “อปฺปติฏฺจํ
ขฺวาทํ อาวุโส อนาญฺหํ โอมมตรินฺตฺติ. “ยถากถํ ปน ตวํ มาริส
อปฺปติฏฺจํ อนาญฺหํ โอมมตริตฺติ. “ยथा สุวาทํ อาวุโส สนฺติฏฺจามิ
ตทาสฺสุ สํสีทามิ; ยथा สุวาทํ [*] आयुहามิ ตทาสฺสุ นิรุยฺหามิ”

เอวံ ขวาทิ อารุโส อปฺปติฏฺฐิ อณายุหิ โอมมตริณฺติ.

“จิสฺสํ วต ปสฺสามิ พุราหุมนํ ปรีนิพฺพุตํ
อปฺปติฏฺฐิ อณายุหิ ตินฺนํ โลเก วิสฺตติกนฺติ.

อิทมวโจ สา เทวตา, สมฺมณฺโณ สตุถา อโหสิ. อถ โข
สา เทวตา “สมฺมณฺโณ” เม สตุถาติ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเวณฺตรชาเยติ.

๒. นิโมกฺขสฺสุตํ^๒

[๒] สาวตฺถิณีนํ. อถ โข อญฺญตฺรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย
รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
อฏฺฐาสิ. เอกมฺนฺตํ จิตา โข สา เทวตา ภควนฺตํ เอตทวโจ
“ชานาสิ โน ตวํ มาริส สตุตฺตานํ นิโมกฺขํ ปโมกฺขํ” วิเวกนฺติ.
“ชานามิ ขวาทิ อารุโส สตุตฺตานํ นิโมกฺขํ ปโมกฺขํ” วิเวกนฺติ.
“ยถากถํ ปน ตวํ มาริส ชานาสิ สตุตฺตานํ นิโมกฺขํ ปโมกฺขํ
วิเวกนฺติ.

“นนฺทิกาวปรีกฺขยา” สญฺญาวินฺญานสงฺขยา

เวทนานํ นิโรธา อุปสฺมา

เอวံ ขวาทิ อารุโส ชานามิ

สตุตฺตานํ นิโมกฺขํ^๔ ปโมกฺขํ วิเวกนฺติ.

^๑ ส. สมฺมณฺญาโต

หมตฺตย ๒๗/๐๕/๒๕๖๖
ส. ปโมกฺข

^๔ ส. ปโมกฺข จ.เท. ปโมกฺข

^๒ จ. นิโมกฺโข

^๔ จ.เท. นนฺทิกาวปรีกฺขยา

๓. อุปเนยยสตุตํ^๑

[๓] สวตถนิทานํ.^๒ เอกมหนํ จิตา โข สว เทวตว
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“อุปเนยติ ชีวิตมปฺปมายุํ”
ชรูปนิตสฺส น สนฺติ ตาณว
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมวโน
ปญฺณวณิ กยิรยถ สฺขววหณิตี^๔

“อุปเนยติ ชีวิตมปฺปมายุํ”
ชรูปนิตสฺส น สนฺติ ตาณว
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมวโน
โลกมิลํ ปชเห สนฺติเปกฺโขติ.

๔. อจเจนตีสตํ

[๔] สวตถนิทานํ. เอกมหนํ จิตา โข สว เทวตว
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“อจเจนติ กาลว ตรยนฺติ รตฺติโย
วโยคฺคณว อนฺุพฺพํ ชนฺติ
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมวโน
ปญฺณวณิ กยิรยถ สฺขววหณิตี.

“อจฺเจนฺติ กาลา ตรยฺนฺติ รตฺติโย
 วโยคฺฌนา อนุปฺพุพฺพิ ชฺหนฺติ
 เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน
 โลกามิสฺส ปชฺเห สนฺติเปกฺโขติ.

๕. กติฉินฺทิสฺสุตฺตํ

[๕] สาวตฺถิณีทานํ. เอกมฺนตํ จิตฺตา ไช สา เทวตา
 ภควนฺตํ^๑ คากาย อชฺฌมภาสิ^๒

“กติ ฉินฺทเท กติ ชฺเห	กติ จุตฺตริ ^๓ ภาวเย,
กติ สงฺคาติโต ^๔ ภิက္ขุ	โอสมฺติณฺโณติ วุจฺจตีติ.
“ปญฺจ ฉินฺทเท ปญฺจ ชฺเห	ปญฺจ จุตฺตริ ภาวเย,
ปญฺจ สงฺคาติโต ภิက္ขุ	โอสมฺติณฺโณติ วุจฺจตีติ.

๖. ชาครสฺสุตฺตํ

[๖] สาวตฺถิณีทานํ. เอกมฺนตํ จิตฺตา ไช สา เทวตา
 ภควโต สนฺติเก อิมํ คากํ อภาสิ

“กติ ชาครตํ สุตฺตา	กติ สุตฺเตสฺสุ ชาครา
กติภิ รชฺมาเทติ	กติภิ ปริสฺสุชฺฌตีติ.
“ปญฺจ ชาครตํ สุตฺตา	ปญฺจ สุตฺเตสฺสุ ชาครา
ปญฺจภิ รชฺมาเทติ	ปญฺจภิ ปริสฺสุชฺฌตีติ.

๗. อปฺปฏีวิทิตสุตตัม

[๗] สาวตถีนินฺทานํ. เอกมฺนตํ จิตฺตา โข สา เทวตา
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“เยสํ ธมฺมา อปฺปฏีวิทิตา”^๑ ปรวาเทสฺ นียเร,^๒
สุตฺตา เต นปฺปพฺพชฺฌนฺติ กาโล เตสํ ปพฺพชฺฌิตฺตุนฺติ.
“เยสํ ธมฺมา สุปฺปฏีวิทิตา ปรวาเทสฺ น นียเร
สมฺพทฺธา สมฺมทญฺฌาย”^๓ จรฺนฺติ วิสเม สมฺนฺติ.

๘. สุตมมฺมฺจสุตตัม

[๘] สาวตถีนินฺทานํ. เอกมฺนตํ จิตฺตา โข สา เทวตา
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“เยสํ ธมฺมา สุตมมฺมฺจจา ปรวาเทสฺ นียเร
สุตฺตา เต นปฺปพฺพชฺฌนฺติ กาโล เตสํ ปพฺพชฺฌิตฺตุนฺติ.
“เยสํ ธมฺมา อสมฺมมฺมฺจจา ปรวาเทสฺ น นียเร,
สมฺพทฺธา สมฺมทญฺฌาย จรฺนฺติ วิสเม สมฺนฺติ.

๙. มานกามสุตตัม

[๙] สาวตถีนินฺทานํ. เอกมฺนตํ จิตฺตา โข สา เทวตา
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“น มานกามสฺส”^๔ ทโม อิทฺตฺติ^๕
น โมนมตฺติ อสฺมาหิตสฺส

^๑ ส. อปฺปฏีวิทิตา

^๒ ส. นียเร

^๓ อ. เต สมฺพทฺธา สมฺมทญฺฌาย

^{๔-๕} ส. มานิกามสฺส ทโม อิทฺตฺติ.

เอโก อรณเณ วิหรมปมตโต
 น มจจุเชยฺยสส ตเรยฺย^๒ ปารนฺติ.^๒
 “มานํ ปหาย สฺสมาหิตตโต
 สฺสเจตโส สพฺพธิ วิปฺปมตโต
 เอโก อรณเณ วิหโร อปฺปมตโต
 ส มจจุเชยฺยสส ตเรยฺย ปารนฺติ.

๑๐. อรณฺณสุตฺตํ

[๑๐] สาวตฺถีนีทานํ. เอกมฺนตํ จิตา โข सा เทวता
 ภควन्तํ คากาย อชฺฌภาสิ

“อรณเณ วิหรนฺตานํ	สนฺตานํ พุรหฺมจารินํ
เอกภตฺตํ ภูมฺชมานานํ	เกน วณฺโณ ปสฺสิตีติ.
“อตีตํ นานุโสจฺนติ	นปฺปชปฺปนฺติ นาคตํ”
ปจฺจุปฺปนฺเนน ยาเปนฺติ	เตน วณฺโณ ปสฺสิติ.
อนาคตปฺปชปฺปาย	อตีตสฺसानุโสจฺนา
เอเตน พาลา สฺสสนฺติ	นโฬว หริโต ลฺลิตีติ.

ปจฺจิม นพวคฺโค.

ตสฺสทฺททานํ

“โอฆํ นิโมกฺโข อุปเนยฺย	อจฺเจนฺติ กติฉินฺทิ จ
ชาครํ อปฺปฏฺวิวิทิตา	สฺสสมมฺมุจฺจา มานกามินา
อรณเณ ทสโม วุตโต	วคฺโค เตน ปวฺจจตีติ.

๒ ส. ตรณฺติ

๓ ส. นปฺปชปฺปมฺนาคตํ

๒ ส. “ปารณฺติติปี” “ปเรสนฺติติปี” ปาโจ.

๒. นนททวคโค^๑

๑. นนททสตุตํ

[๑๑] เอวมเม สตุตํ:-^๒ เอกํ สมยํ ภควา สาวตถิยํ วิหรติ
 เขตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ
 อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทฺทเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสํ.
 ภควา เอตทโวจ

"ภูตปฺพุพฺพํ ภิกฺขเว อญฺญตรา ตาวตีสกાયิกา เทวตา
 นนททวเน อจฺจนราสงฺฆปรีวฺตา ทิพฺเพหิ ปญฺจहि กามคฺุณฺเห
 สมปฺปิตา สมงฺคิภูตา ปรีจาริยมานา" ตายํ เวลายํ อิมํ คถํ
 อภาสิ

"น เต สุขํ ปชานนฺติ เย น ปสฺสนนฺติ นนทํ
 อาวาสํ นรเทวานํ ติทฺธานํ ยสฺสสินนฺติ.

เอวํ วุตฺเต, ภิกฺขเว อญฺญตรา เทวตา ตํ เทวตํ
 คาถาย ปจฺจภาสิ^๔

"น ตวํ พาลเ ปชานาสี^๕ ยถา อรหตํ วโจ
 'อนิจฺจา สพฺเพ' สงฺขารา อฺปฺปาทวยธฺมมโน
 อฺปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วุปฺสโม สุขโชติ.

^๑ เท. ออยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ. เท. ปรีจารยมานา

^๔ ส. วิชานาสี

^๒ สฺยา. อิเม ปาจา น ทิสฺสนนฺติ.

^๕ ส. อชฺฌภาสิ

^๖ ฉ. เท. สพฺพสงฺขารา

๒. นนทติสูตร

[๑๒] สาวตถีนินทานัน. เอกมณฺตํ จิตฺตา โข สา เทวตา
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“นนทติ ปุตุเตหิ ปุตุติมา
โคมิโก” โคหิ ตเถว นนทติ
อุปฐึหิ นรสฺส นนทนา
น หิ โส นนทติ โย นิรูปฐิติ.

“โสจติ ปุตุเตหิ ปุตุติมา
โคมิโก” โคหิ ตเถว โสจติ
อุปฐึหิ นรสฺส โสจนา
น หิ โส โสจติ โย นิรูปฐิติ.

๓. นตฺธิปุตฺตสมสูตร

[๑๓] สาวตถีนินทานัน. เอกมณฺตํ จิตฺตา โข สา เทวตา
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“นตฺธิ ปุตฺตสมํ เปมํ	นตฺธิ โคสมิกํ” ๒
นตฺธิ สุริยสมา อาภา	สมุทฺทปรมา สราติ.
“นตฺธิ อตฺตสมํ เปมํ	นตฺธิ ฌณฺณสมํ ๓
นตฺธิ ปญฺญาสมา อาภา	วุฏฺฐิ เว” ๔

๔. ขตติยสุดํ

[๑๔] เอกมณํ จิตา โข सा तेवता णक्वतो सनฺติเก
อิมํ คากํ อภาสิ

“ขตติโย ทิปทํ^๑ เสฏฺโง พลิตฺทโร^๒ จตฺตปทํ.
โกมารี^๓ เสฏฺจา ภริยานํ โย จ ปุตฺตาน ปุพฺพชฺชติ.
“สมพฺพุโร ทิปทํ เสฏฺโง อาชานีโย จตฺตปทํ
สฺสสฺสา เสฏฺจา ภริยานํ โย จ ปุตฺตานมสฺสวติ.”^๔

๕. สณฺมานสุดํ^๕

[๑๕] “จิตฺเต มชฺฌนฺติเก^๖ กาลे สนฺนินฺนินฺนสฺส^๗ ปกฺขิสฺส
สณฺเตว^๘ พุรหารณฺณ^๙ ตํ ภยํ ปฏฺฐิภาติ มนฺติ.
“จิตฺเต มชฺฌนฺติเก^๖ กาลे สนฺนินฺนินฺนสฺส ปกฺขิสฺส
สณฺเตว^๘ พุรหารณฺณ^๙ สา รติํ ปฏฺฐิภาติ มนฺติ.

๖. นททตทนทิสุดํ

[๑๖] “นทฺทา ตนฺทํ วิชฺฌมฺหิตา^{๑๐} อรตี ภาตฺตสมฺมโท
เอเตน นปฺปกาสติ อริยมกุโค อิทฺ ปาณินฺนติ.
“นทฺทํ ตนฺทํ วิชฺฌมฺหิตํ อรตี ภาตฺตสมฺมทํ
วีริเยน นํ ปณฺนามेतฺวา อริยมกุโค วิสฺซุชฺฌตฺติติ.

^๑ จ.,อิ. ทฺวิปทํ

^๒ อ. กุมาริ

หมดอัย 27/05/2566

^๓ สฺยา. สกมานสฺสุดํ

^๔ ส. สนฺนินฺนินฺนสฺส จ.,เท. สนฺนินฺนินฺนสฺส

^๕ สฺยา. มหารณฺณ

^๖ ส.,เท.,อิ. พลิตฺทโร

^๗ ส. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๘ ทฺย. มชฺฌนฺติเก

^๙ สฺยา. ปลาเตว

^{๑๐} จ.,เท. วิชฺฌมฺหิตา อ. วิชฺฌมฺภิกา

๗. ทุกกรสูตร^๑

- [๑๗] “ทุกกริ ทุตติติกุญจ อพฺยตฺเตน จ สามณฺณํ
 พหุ หิ ตตฺถ สมฺพาธา ยตฺถ พาโล วิสิทฺติ.
 “กตฺติหิ จเรยฺย สามณฺณํ จิตฺตํ เจ น นินฺวาระย
 ปเท ปเท วิสียะย สงฺกปฺปานํ วसानุโค”
 กุมฺโมว อํคานิ สเก กปาเล
 สโมทหิ ภิกฺขุ มโนวิตกฺเก
 อนิสฺสิตฺโต อณฺณมเหจฺยานโน
 ปรินิพฺพุโต นฺูปวเทยฺย กณฺจิจิตฺติ.

๘. หิริสูตร^๒

- [๑๘] “หิริเนสฺสโร ปุริโส โกจิ โลกสฺมิ วิชฺชติ
 โย นิทฺทํ อปฺโพเชติ” อสฺโส ภทฺโร กสามิวาติ.
 “หิริเนสฺสา ตนฺญา เย จรฺนฺติ สทา สตา
 อนตฺถิ ทุกฺขสฺส ปปฺปยุย จรฺนฺติ วิสเม สมฺนฺติ.

๙. กุฎฐิกาสสูตร^๓

- [๑๙] “กจฺจิ เต กุฎฐิกา นตฺถิ กจฺจิ นตฺถิ กุลาวกา
 กจฺจิ สนฺตานกา นตฺถิ กจฺจิ มุตฺโตสิ พนฺธนาติ.
 “ตคฺชม เม กุฎฐิกา นตฺถิ ตคฺชม นตฺถิ กุลาวกา
 ตคฺชม สนฺตานกา นตฺถิ ตคฺชม มุตฺโตมฺหิ พนฺธนาติ.
 “กิณฺดาหิ กุฎฐิกํ พุรฺรัมมิ กิณฺเต พุรฺรัมมิ กุลาวกํ
 กิณฺเต สนฺตานกํ พุรฺรัมมิ กิณฺดาหิ พุรฺรัมมิ พนฺธนนฺติ.

“มตรํ กุฏิกํ พุริสํ ภริยํ พุริสํ กุลาวกํ
 ปุตเต สนนทกํ พุริสํ ตณห์ เม พุริสํ พนฺธนนฺติ.
 “สาหุ เต กุฏิกา นตฺถิ สาหุ นตฺถิ กุลาวกา
 สาหุ สนนทกา นตฺถิ สาหุ มุตฺโตสิ พนฺธนาติ.

๑๐. สมิทิสฺสํ

[๒๐] เอวมเม สุตํ :- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริต
 ตโปทาราเม. อถ โข อายสฺมา สมิทิสฺสํ รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ^๑
 ปจฺจุจฺจาย, เยน ตโปทา, เตนฺอุปสงฺกมิ คตฺตานิ ปริสฺสยจิตฺ;
 ตโปเท คตฺตานิ ปริสฺสยจิตฺวา ปจฺจุตฺตริตฺวา เอกจิวโร อฏฺฐาสี
 คตฺตานิ สุกฺขาปยมาโน.^๒ อถ โข อณฺเฏตรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย
 รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺเป ตโปทํ โอภาเสตฺวา, เยน
 อายสฺมา สมิทิสฺสํ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เวหาสํ จิตา
 อายสมนฺตํ สมิทิสฺสํ คากาย อชฺฌภาสิ

“อภุตฺวา ภิกฺขุสฺสิ ภิกฺขุ น หิ ภุตฺวาน ภิกฺขุสฺสิ,
 ภุตฺวาน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺสํ มา ตํ กาลํ อุปจฺจคาติ.
 “กาลํ โวหํ น ชานามิ จนนฺ โอ กาลํ น ทิสฺสตี,
 ตสฺมา อภุตฺวา ภิกฺขุขามิ มา มํ กาลํ อุปจฺจคาติ.

อถ โข สา เทวตา ปจฺวิยํ ปติฏฺฐหิตฺวา อายสมนฺตํ
 สมิทิสฺสํ เอตทโวจ “ททโร ตวํ ภิกฺขุ ปพฺพชิตฺ สฺส กภาพเกโส
 ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนาคโต, ปจฺเมเน วยสา อนิกฺกํพิตาวี
 กามะสุ ภุณฺข ภิกฺขุ มานุสสเก กามะ, มา สนนทิกํ หิตฺวา กาลิกํ
 อนฺธาวีติ.

^๑ “ปจฺจุสสมยติปิ ปาโจ.

^๒ ฉ.เท. ปุพฺพาปยมาโน, เอวมฺปริปิ.

“น ขวาคิ อวฺสุ สนฺทิฏฺฐิกิ หิตฺวา กาลิกิ อนุชวามิ,
 กาลิกญจ ขวาคิ อวฺสุ หิตฺวา สนฺทิฏฺฐิกิ อนุชวามิ, กาลิกา หิ
 อวฺสุ กามา วุตฺตา ภควตา พหุทฺทฺชา พหุปายาสา, อาทีนโว
 เอตฺถ ภิกฺขุ,^๑ สนฺทิฏฺฐิกิโก อยํ ฐมฺโม อกาลิกิโก เอหิปสฺสิกิโก
 โอปนยิกิโก^๒ ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.

“กถญจ ภิกฺขุ กาลิกา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทฺทฺชา
 พหุปายาสา; อาทีนโว เอตฺถ ภิกฺขุ, กถํ สนฺทิฏฺฐิกิโก อยํ ฐมฺโม
 อกาลิกิโก เอหิปสฺสิกิโก โอปนยิกิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.
 “อหิ โข อวฺสุ นโว อจิรปพฺพชิตฺโต อรฺหฺนาคโต อิมํ ฐมฺมวินยํ,
 น ตาหิ สกฺโกมิ วิตฺถาเรน อาจิกฺขิตุํ, อยํ โส ภควา อรหํ
 สมฺมาสมฺพุทฺโธ ราชคฺเห วิหฺรติ ตโปทธาราเม, ตํ ภควนฺตํ
 อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺฉ,^๓ ยถา เต ภควา พุยาโกโรติ, ตถา
 นํ ชาเรยฺยาสีติ.

“น โข ภิกฺขุ สุกโร โส ภควา อมฺเหหิ อุปสงฺกมิตุํ
 อญฺญาหิ มฺहेสฺสกาหิ เทวตาหิ ปรีวฺโต, สเจ โข ตวํ ภิกฺขุ ตํ
 ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺเจยฺยาสิ, มยฺปิ อาคฺจฺเจยฺยาม
 ฐมฺมสฺสวณายาติ.^๔

“เอวมาวฺสุติ โข อายสฺมา สมิทฺติ ตสฺสา เทวตาย
 ปฏิสสฺสนิตฺวา,^๕ เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ. เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา
 สมิทฺติ ภควนฺตํ เอตทโวจ

^๑ “ภิกฺขุติปิ ปาโง.

^๒ จ.,เท. โอปนเนยฺยิกิโก

หมตอ. ๒/๐/๕๖๖ ปุจฺเจยฺยาสิ

^๔ “ฐมฺมสฺสวณายาติปิ ปาโง.

^๕ จ.,เท.,อิ. ปฏิสสฺสวา

“อิธำหิ ภนฺเต รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ ปจฺจุจฺจาย, เยน
ตโปทา, เตนฺอุปสงฺกมํ คตฺตานิ ปริสฺมยฺจิตฺตุํ; ตโปเท คตฺตานิ
ปริสฺมยฺจิตฺวา ปจฺจุตฺตริตฺวา เอกจีวรํ อฏฺฐาสี คตฺตานิ
สุกฺขาปยมาโน. อถ โข ภนฺเต อญฺญตฺรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย
รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ ตโปทํ โอภาเสตฺวา, เยนาหิ,
เตนฺอุปสงฺกมํ; อุปสงฺกมิตฺวา เวหาสํ จิตฺตา อิมาย คากาย อชฺฌมภาสิ

“อภฺตฺวา ภิกฺขสิ ภิกฺขุ น หิ ภฺตฺวาน ภิกฺขสิ
ภฺตฺวาน ภิกฺขุ ภิกฺขสฺสุ มา ตํ กาลํ อุปจฺจคาคิ.

เอวํ วุตฺเต, อหิ ภนฺเต ตํ เทวตํ คากาย อชฺฌมภาสี”

“กาลํ โวหิ น ชานามิ จณฺโณ กาลํ น ทิสฺสติ
ตสฺมา อภฺตฺวา ภิกฺขามิ มา มํ กาลํ อุปจฺจคาคิ.

อถ โข ภนฺเต सा เทวตา ปจฺวิยํ ปตฺติฏฺฐหิตฺวา มํ
เอตทโวจ “ททโร ตวํ ภิกฺขุ ปพฺพชฺชิตํ สฺสุ กภาพเกโส ภทฺเรน
โยพฺพเนน สมณฺนาคโต ปจฺเมเน วยสา อนิกฺกํพิตาวี กามेสฺสุ,
ภฺตฺวช ภิกฺขุ มานุสสเก กามे, มา สนฺทิฏฺฐจิกํ หิตฺวา กาลิกํ
อนฺธาวีติ.

เอวํ วุตฺตาหิ ภนฺเต ตํ เทวตํ เอตทโวจ “น ชฺวาทํ
อาวุโส สนฺทิฏฺฐจิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนฺธาวามิ, กาลิกญจ ชฺวาทํ
อาวุโส หิตฺวา สนฺทิฏฺฐจิกํ อนฺธาวามิ, กาลิกา หิ อาวุโส กามา
วุตฺตา ภควตา พหุทฺกฺขา พหุปายาสา; อาทึนโว เอตถ ภิกฺขโย,
สนฺทิฏฺฐโก อयํ ฐมโม อกาลโก เอหิปสฺสโก โอปนยโก ปจฺจตฺตํ
เวทิตพฺโพ วิมฺญฺหีติ.

เอวํ วุตฺเต, ภาณฺเต सा เทวता मं ऐतद्दिव्यं “กถณฺจ
ภิกฺขุ กาลิกา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทฺกฺขา พหุปายาสา;
อาทীনโว ऐतถ ภิกฺขุโย, กถं สन्นิทฺธิโก อयं ฐมฺโม อกาลิกो
เอหิปสฺสิโก โอปนยิกो ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี. เอวํ
วุตฺตาหํ ภาณฺเต ตํ เทวตํ ऐตद्दिव्यं “อหํ โข อวฺสุโส นโว
อจิริปพฺพชิตो อรฺุณาคโต อิมํ ฐมฺมวินยํ, น ตาหํ สกฺโกมิ
วิตุถาเรน อาจิกฺขิตุํ, อयं โส ภควา อรหํ สมฺมาสมพฺพุโ
ราชคเห วิहरติ ตโปทาราเม ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกमितฺวา ऐตมตฺถํ
ปฺจุณ, ยถา เต ภควา พุยากระติ, ตถา นํ ชาเรยฺยาสีติ.

เอวํ วุตฺเต, ภาณฺเต सा เทวता มं ऐตद्दिव्यं “น โข
ภิกฺขุ สฺกโร โส ภควา อมฺเหหิ อุปสงฺกमितุํ, อญฺญาหิ มहेสฺสกาหิ
เทวตาหิ ปรีวฺโต, สเจ โข ตวํ ภิกฺขุ ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกमितฺวา
ऐตมตฺถํ ปฺจุเจยฺยาสี, มยฺปิ อาคจฺเจยฺยาม ฐมฺมสฺสวานายาติ. “สเจ
ภาณฺเต ตสฺสา เทวตาย สจฺจํ วณฺณํ, อิธฺเว सा เทวता อวิทุเรติ.

เอวํ วุตฺเต, सा เทवता आयस्मन्ตํ สมिพุธี ऐतद्दिव्यं
“ปฺจุณ ภิกฺขุ, ปฺจุณ ภิกฺขุ, ยมหํ อนฺุปรตฺตาติ. อถ โข ภควา ตํ
เทวตํ คาทาหิ อชฺฌภาสิ

“อกฺเขยฺยสณฺนิโน สตฺตา อกฺเขยฺยสฺมี ปติฏฺฐिता
อกฺเขยฺยมปริณฺยาย โยคฺมายนฺติ มจฺจุโน
อกฺเขยฺยญฺจ ปริณฺยาย อกฺขาตาริ น มณฺณติ
ตณฺหิ ตสฺส น โหตีติ เยน นํ วชฺชา น” ตสฺส อตฺถิ,^๑
สเจ วิชานาสี วเทหิ ยกฺขาติ.^๒

“น ขวาทิ ภนเต อิมสส ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส
 วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ, สาธุ เม ภนเต ภควา ตถา ภาสตุ,
 ยถาหิ อิมสส ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ
 อาชานเยยฺยนฺติ.”

“สโม วิเสสี อูทวา” นีหิโน
 โย มณฺณติ โส วิวเทถ เตน
 ตีสุ วิธาสุ อวิกมฺปมาโน
 สโม วิเสสีติ น ตสฺส โหติ
 สเจ วิชานาสิ วเทหิ ยกฺขชาติ.”

“อิมสสปี ขวาทิ ภนเต ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส
 วิตฺถาเรน อตฺถํ น อาชานามิ สาธุ เม ภนเต ภควา ตถา ภาสตุ,
 ยถาหิ อิมสส ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ
 อาชานเยยฺยนฺติ.

“ปหาสิ สงฺขิ” น วิมานมคคา
 อจฺเจจฺจจิ” ตณฺหิ อิท นามรูปเป
 ตํ จินฺนคณฺถํ อนิฆํ นิราสํ
 ปริเยสमानา นาชฺฌมฺมํ
 เทวา มนุสฺสา อิท วา หุริ วา
 สกฺเคสุ วา สพฺพนิเวสเนสุ
 สเจ วิชานาสิ วเทหิ ยกฺขชาติ.”

^๑ ฉ., เท., อ. ขาเนยฺยนฺติ

^๓ อ. ยกฺขชาติ

^๕ ส. สงฺค

^๗ อจฺเจจฺจจิ

^๒ อ. อท วา

^๔ ฉ., เท., อ. ขาเนยฺยนฺติ

^๖ ฉ., เท., อ. น วิมานมชฺฌมคคา

^๘ อ. ยกฺขชาติ.

“อิมสส ขวาทิ ภนฺเต ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ
 วิตุถาเรน อตฺถิ อาชานามิ

“ปาปํ น กยิรา วจสา มนสา
 กาเยน วา กิณฺจนํ สพฺพโลเก
 กาเม ปหาเย สติมา สมฺปชาโน
 ทุกฺโข น เสเวถ อนตฺถสญฺหิตนฺติ.

ทุติโย นนฺททวคฺโค.

ตสฺสุทฺถาทนํ

“นนฺททา นนฺทติ เจว	นตฺถิปฺตฺตสเมน จ
ขตฺติโย สณฺมาโน จ	นิทฺทาทนฺที จ ทุกฺกริ
หิริ กุณฺฐิกา นวโม	ทสโม วุตฺโต สมิทฺธินาติ.

๓. สตติวคโค

๑. สตติสฺตตํ

[๒๑] สวตถึนิทานํ. เอกมนตํ จิตา โข สว เทวตา
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“สตติยา วีย โอมภูโจ ทยฺหมานว” มตฺถเก
กามราคปฺปหานาย” สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ.

“สตติยา วีย โอมภูโจ ทยฺหมานว มตฺถเก
สกุทายทิกฺขจิปฺปหานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ.

๒. สุตติสฺตตํ

[๒๒] “นาคฺคสนฺตํ สุตติ จ สฺสนฺตญฺจ ตโต สฺเส,
ตสฺมา สฺสนฺตํ สุตติ อปฺปทฺฏจปฺโทสินฺนติ.

“โย อปฺปทฺฏจสฺส นรสฺส ทฺสสฺติ
สฺสทฺธสฺส ปฺสสฺส อนนฺคณสฺส
ตเมว พาลํ ปจฺเจติ ปาปํ
สฺขโม รโฆ ปฏฺวาทว ชิตฺโตติ.

๓. ชฎาสตตํ

[๒๓] “อนโตชฎา พหิชฎา ชฎาย ชฎิตา ปชา
ตํ ตํ โคตม ปุจฺฉามิ ‘โก อิมํ วิชฺฐเย ชฎนฺติ.
“สีเล ปติฏฺฐาย นโร สปณฺโณ จิตฺตํ ปณฺณญจ ภาวยํ
อาตาปี นิปโก ภิกฺขุ โส อิมํ วิชฺฐเย ชฏํ.

หมดอายุ 27/05/2566

เยสํ ราโค จ โทโส จ อวิชา จ วิชาชิตา
 ขีณาสวา อรหันโต เตสํ วิชฎिता ชฎา.
 ยตถ นามญจ รูปญจ อเสสํ อุปรุชฌติ
 ปฏิฆรูปสญญา^๑ จ เอตถ^๒ सा चिच्छते चฎाति.^๓

๔. มโนนิवारณสูตร^๔

[๒๔] “ยโต ยโต มโน นิवारเย น ทุกขเมติ น ตโต ตโต
 ส สัพพโต มโน นิवारเย ส สัพพโต ทุกขา ปมฺจุจตีติ.”
 “น สัพพโต มโน นิवारเย มโน ยตตตมาคต^๕
 ยโต ยโต จ ปาปกํ ตโต ตโต มโน นิवारयेติ.

๕. อรหันตสูตร^๖

[๒๕] “โย โหติ ภิกขุ อรหํ กตาวี
 ขีณาสโว อนุตติมเทหธารี^๗
 ‘อหํ วทามิตีปิ โส วเทยฺย
 ‘มมํ วทนต์ตีติปิ โส วเทยฺยาติ.
 “โย โหติ ภิกขุ อรหํ กตาวี
 ขีณาสโว อนุตติมเทหธารี
 ‘อหํ วทามิตีปิ โส วเทยฺย
 ‘มมํ วทนต์ตีติปิ โส วเทยฺย
 โลเก สมญญํ กุสโล วิทิตฺวา
 โวหารมตฺเตน โส โวหเรยฺยาติ.

^๑ ฉ., เท. อ. ปฏิมํ รูปสญญา

พศตอายุ ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

ฉ., เท., อ. อิติสํโก น ทิสฺสติ.

^๕ ส. หนุตติมเทหธารี, เอวมุปริปี.

^{๒-๓} ฉ., เท. เอตฺเตสา วิชฎิติ.

^๔ ฉ., อ. น มโน สยตตมาคต

“โย โหติ ภิกขุ อรหํ กตาวี
 ชีณาสโว อนุตมเทหธารี
 มานํ นุ โข โส อุปาคมม^๑ ภิกขุ
 ‘อหํ วทามิตีปิ โส วเทยฺย
 ‘มม วทนต์ิตีปิ โส วเทยฺยยาติ.
 “ปหีนมานสฺส น สนฺติ คณฺหา
 วิฐฺฐปิตา มานคณฺถสฺส^๒ สพฺเพ
 ส วิตฺตวตฺโต ยมตํ สุขเมโ
 ‘อหํ วทามิตีปิ โส วเทยฺย
 ‘มม วทนต์ิตีปิ โส วเทยฺย”^๓
 โลเก สมณญํ กุสโล วิทิตฺวา
 โวหารมตฺเตน โส โวหเรยฺยาติ.

๖. ปชฺชิตตสุตฺตํ

[๒๖] “กตฺติ โลกสฺมิ ปชฺชิตตา เยหิ โลโก ปกาสติ^๔
 ภควนฺตํ ปุณฺณจุมฺมามม กถํ ชาเนมฺหํ ตํ มยฺนฺติ.
 “จตฺตารอ โลเก ปชฺชิตตา ปญฺจเมตฺถ น วิชฺชติ
 ทิवा ตปฺติ อาทิจฺโจ รตฺติมาภาติ จนฺทิมฺหา
 อถ อคฺคิ ทิวารตฺตี ตตฺถ ตตฺถ ปกาสติ^๔
 สมฺพุทฺโธ ตปตํ เสฏฺโฐ เอสา อาภา อนฺตฺตฺตราติ.

๗. สรสุตฺตํ

- [๒๗] “กุโต สรา นีวตฺตนฺติ กตฺถ วฏฺฐํ น วตฺตติ”
 กตฺถ นามญจ รูปญจ อเสสํ อปรุชฺฌตฺติ.
 “ยตฺถ อาโป จ ปจฺวี เตโช วาโย น คาชติ
 อโต สรา นีวตฺตนฺติ เอตฺถ วฏฺฐํ น วตฺตติ.
 เอตฺถ นามญจ รูปญจ อเสสํ อปรุชฺฌตฺติ.

๘. มหทฺฐนสฺสฺสฺส

- [๒๘] “มหทฺฐนา มหาโกคา รฏฺฐจวนฺโตปิ ขตฺติยา
 อญฺญมญฺญาภิกิขฺฌนฺติ กาเมสฺส อนลงฺกตา.
 เตสฺส อสฺสฺสฺสกาเตสฺส ภาวโสตานุสาริสฺส
 โรชตณฺหิ^๒ ปวาหีสฺส^๓ เก โลกสฺมี อนุสฺสฺสกาติ.
 “หิตฺวา อคารํ ปพฺพชิตา หิตฺวา ปุตฺตํ ปสฺมุเปยฺ
 หิตฺวา ราคญจ โทสญจ อวิชฺชญจ วิราชีย
 ขีณาสวา อรหนฺโต เต โลกสฺมี อนุสฺสฺสกาติ.

๙. จตฺตจกฺกสฺสฺส

- [๒๙] “จตฺตจกฺกํ นวทฺวารํ ปุณฺณํ โลเกน สํยตํ
 ปงฺกชาตํ มหาวีร กถํ ยาตฺรา ภวิสฺสตฺติ.
 “เจตฺวา นทฺธิ^๔ วรตฺตญจ อิจฺฉาโลภญจ ปาปกํ
 สมุลฺลํ ตณฺหิ อพฺพยุห^๕ เอวํ ยาตฺรา ภวิสฺสตฺติ.

^๑ อ. วฏฺฐติ
 หมายเหตุ 27/07/2566

^๓ ฉ., เท., อ. ปชหีสฺส

^๕ “อพพพพหติปิ ปาโร.

^๒ ส. โกชตณฺหิ อ. เกชตณฺหิ

^๔ ส., อ. นนทฺธิ

๑๐. เณชงมสตุต

[๓๐] “เณชงมํ กิสํ วีรํ อปฺปหารํ อโลลุป
 สึหํเวกจํ นาคํ กาเมสุ อนเปกฺขินํ
 อุปสงฺกมมํ ปุจฺฉาม กถํ ทุกฺขา ปมฺจุจฺจตีติ.
 “ปญฺจ กามคฺฉนา โลเก มโนจฺฉฺจา ปเวทิตา
 เอตถ จนฺทํ วีราชิตฺวา” เอวํ ทุกฺขา ปมฺจุจฺจตีติ.

ตติโย สตุตฺตวคฺโค.

ตสฺสอุทฺทหน

“สตุตฺติยา ผุสฺติ เจว ชฎา มโนนินวาร์ณา
 อรหนฺเตน ปชฺชโชโต สรา มหทฺทฺชนน จ
 จตุจกฺเกน นวมํ เณชงฺกเมน เต ทสชาติ.

๔. สตฺตลปกายิกวคฺโค^๑

๑. สพุทฺธิสฺสุตฺตํ

[๓๑] เอวมเม สุตฺตํ :- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ
 เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. อถ โข สมพฺพหุลา
 สตฺตลปกายิกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา
 เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสุ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐจํสุ. เอกมนฺตํ
 จิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“สพุทฺธิเรว समाเสถ สพุทฺธิ กุพฺเพถ สนฺถวํ
 สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑน เสยฺโย โหติ น ปาปิโยติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“สพุทฺธิเรว समाเสถ สพุทฺธิ กุพฺเพถ สนฺถวํ
 สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑน ปณฺณํ^๒ ลภติ^๒ นาณญโตติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“สพุทฺธิเรว समाเสถ สพุทฺธิ กุพฺเพถ สนฺถวํ
 สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑน โสภมชฺเฌ น โสจตีติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“สพุทฺธิเรว समाเสถ สพุทฺธิ กุพฺเพถ สนฺถวํ
 สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑน ฌาติมชฺเฌ วิโรจตีติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“สพฺภีเรว สมาสเถ สพฺภี กุพฺพเพถ สนฺถวํ
 สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑว สตฺตา คจฺจนฺติ สุกฺคินฺติ.”

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“สพฺภีเรว สมาสเถ สพฺภี กุพฺพเพถ สนฺถวํ
 สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑว สตฺตา ติฏฺฐจฺนฺติ สาทตฺนฺติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควนฺตํ เอตทวโจ “กสฺส นฺ โข
 ภควา สุภาสิตนฺติ. “สพฺพาสํ โว สุภาสิตํ ปริยาเยน อปฺจ
 มมาปิ”^๑ สุณฺหาถ

‘สพฺภีเรว สมาสเถ สพฺภี กุพฺพเพถ สนฺถวํ
 สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑว สพฺพทฺฐา ปมฺจุจฺจตีติ.

[^๓]

๒. มจฺจนริสฺสุตฺตํ

[๓๒] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวเน
 อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. อถ โข สมฺพหฺลสา สตฺถุสสปกายิกา
 เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺป
 เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสฺส; อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อมฺจุจฺจ. เอกมฺนตํ จิตา โข เอกา
 เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“มจฺเจรา จ ปมาทา จ เอวํ ทานํ น ทียติ
 ปุณฺณมากงฺขมาเนน เทยฺยํ โหติ วิชานตาติ.

^๑ ฉ. เท. สุกฺคินฺติ

^๒ มมฺปิ

^๓ ฉ. เท. อิทมวโจ ภควา อตฺตมฺนา ตา เทวตาโย ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขินํ กตฺวา
 ตตฺถวณฺตรชาเยสุติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อีมา คาทาโย
อภาสิ

“ยสฺเสว ภูโต น ททาติ มจฺจรี ตเทว” อททโต^๑ ภยํ
ชฺชจฺจนา จ ปิปาสา จ ยสฺส ภายติ มจฺจรี,
ตเมว พาลํ ผุสฺติ อสฺมี โลเก ปรมฺหิ จ
ตสฺมา วิเนยฺย มจฺจเร ทชฺชา ทานํ มลาภิกฺกุ
ปฺญญานํ ปรโลกสฺมี ปตฺติจฺจา โหนฺติ ปาณินฺนํติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อีมา คาทาโย^๒
อภาสิ

“เต มเตสฺสุ น มียยนฺติ อทฺธานํ” สหาวัชํ
อปฺปสฺมี เย ปเวจฺจนฺติ เอส ฐมโม สนนฺตโน
อปฺปสฺเมเต ปเวจฺจนฺติ พหุเนเก น ทิจฺจเร
อปฺปสฺมา ทกฺขิณา ทินฺนา สหสฺเสน สมํ^๔ มิตาติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อีมา คาทาโย
อภาสิ

“ทุทุททำ ททมานานํ ทุกฺกริ กมฺม กุพฺพตํ
อสฺนโต นานุกุพฺพนฺติ สตํ ฐมโม ทฺรณฺวโย
ตสฺมา สตมฺภ อสฺตมฺภ นานา โหติ อิตฺถ คติ
อสฺนโต นิริยํ ยนฺติ สนฺโต สคฺคปฺรายนาติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควนฺตํ^๕ เอตทโวจ “กสฺส นุ
โฆ ภควา สุภาสิตนฺติ. “สพฺพาสํ โว สุภาสิตํ ปฺริยาเยน อปิจ

^{๑-๑} จ. เท. ตเทวาททโต อ. ตเทวาททโต

^๓ ส. จ. เท. อ. ปญฺญานํ ว

^๕ จ. เท. ภควโต สนฺติเก

^๒ อ. อิมํ คาทํ

^๔ ส. สมปฺปิตา

มมาปี^๑ สุนาถ

‘ธมมํ จเร โยปี สมุญชกํ^๒ จเร
ทาร์ จ ไปสํ ททมปฺปกสมี^๓
สตํ สหสฺसान สหสฺสยาคินํ
กลํปี นาคฺฆนฺติ ตถาวิชสฺส เตติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“เกเนส ยณฺโณ วิปฺโล มหคฺคโต
สเมน ทินฺนสฺส น อคฺฆเมติ
สตํ^๔ สหสฺसान สหสฺสยาคินํ
กลํปี นาคฺฆนฺติ ตถาวิชสฺส เตติ.

อถ^๕ โข ภควา ตํ เทวตํ คาถาย อชฺฌภาสิ^๕

“ททนฺติ เหเก วิสเม นิวิฏฺฐา
ฆตฺวา^๖ วธิตฺวา อถ โสจยิตฺวา
สา ทกฺขิณา อสฺสมุขา สทณฺฑา
สเมน ทินฺนสฺส น อคฺฆเมติ
เอวํ [^๗] สหสฺसान สหสฺสยาคินํ
กลํปี นาคฺฆนฺติ ตถาวิชสฺส เตติ.

๓. สารุสตุตํ

[๓๓] สาวตฺถีนินฺทานํ. อถ โข สมฺพหฺลลา สตุลลปกายิกา
เทวตาโย อภิกฺกนฺตตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปี

^๑ ฉ., เท. มมปี อ. มมปี

^๒ สฺยา., อ. ททํ อปฺปกสมี

^{๔-๕} ฉ., เท. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๗ ฉ., เท. สตํ

^๒ ส. อ. สมฺจุณํ

^๔ สฺยา. กถํ ฉ., เท. กถํ สตํ

^๖ ส. ฆตฺวา ฉ., เท., อ. ฆตฺวา

เซตวัน โสภาเสตวา, เยน ภควา, เตนุปลสงกมัสสุ; อุปสงกมิตวา
ภควนตัม อภิวาเทตวา เอกมนตัม อฏฐัสสุ. เอกมนตัม จิตา โข เอกา
เทวดา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทานเณสิ

“สาธุ โข มาริส ทานํ

มจฺเจรา จ ปมาทา จ เอวํ ทานํ น ทียติ

ปญฺญมากงฺขมาเนน เทยฺยํ โหติ วิชานตาติ.

อถ โข อปฺรา เทวดา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ
อุทานเณสิ

“สาธุ โข มาริส ทานํ อปฺจ อปฺปกสมฺมปฺปํ” สาธุ” ทานํ

อปฺปสฺเมเก ปเวจฺจนฺติ พหุเนเก น ทิจฺจเร

อปฺปสฺมา ทกฺขิณา ทินฺนา สหสฺเสน สมํ มิตาติ.

อถ โข อปฺรา เทวดา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ
อุทานเณสิ

“สาธุ โข มาริส ทานํ อปฺปกสมฺมปฺปํ สาธุ” ทานํ

อปฺจ สทฺธายปฺปํ สาธุ ทานํ

ทานญจ ยุตฺตญจ สมานมาหุ

อปฺปาปํ สนฺตา พหุเก ชินฺนติ

อปฺปมฺปิ เจ สทฺทหาโน ททาติ

เตเนว โส โหติ สุขี ปรตฺถาติ.

อถ โข อปฺรา เทวดา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ
อุทานเณสิ

“สารุ โข มาริส ทานํ อปฺปกสมึปี สารุ ทานํ
 สทฺธายปี สารุ ทานํ อปีจ ฐมฺมลทฺธสฺสปี สารุ ทานํ,
 โย ฐมฺมลทฺธสฺส ททาติ ทานํ
 อญฺ्ञานวิริยาธิคตสฺส ชนฺตํ
 อติกฺกมฺม [๑] เวตฺรณึ ยมสฺส
 ทิพฺพทานิ จานานิ อฺเปติ มจฺเจติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อฺุทานํ อฺุทาเนสิ

“สารุ โข มาริส ทานํ อปฺปกสมึปี สารุ ทานํ
 สทฺธายปี สารุ ทานํ ฐมฺมลทฺธสฺสปี สารุ ทานํ
 อปีจ วิเจยฺยทานํปี สารุ
 วิเจยฺยทานํ สุกตปฺปสตุถํ
 เย ทกฺขิณฺเญยฺยา อีธ ชีวโลเก
 เอเตสฺส ทินฺหานิ มหปฺพลานิ
 วิชานิ วุตฺตานิ ยถา สฺสฺเชตฺเตติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อฺุทานํ อฺุทาเนสิ

“สารุ โข มาริส ทานํ อปฺปกสมึปี สารุ ทานํ
 สทฺธายปี สารุ ทานํ ฐมฺมลทฺธสฺสปี สารุ ทานํ
 วิเจยฺยทานํปี สารุ [๒] อปีจ ปาณฺสฺสปี สารุ สํยโม
 โย ปาณฺภูตานิ^๓ อเหจยํ จรํ
 ปฺรฺวาทา น กโรติ ปาปํ
 ภีรํ ปสฺสนฺติ น หิ ตตฺถ สฺสรํ
 ภยา หิ สนฺโต น กโรนฺติ ปาปนฺติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจ “กสฺส นฺ โข
ภควา สุภาสิตนฺติ. “สพฺพาสํ โว สุภาสิตํ ปรียาเยน อปิจ
มมาปี”^๑ สุณฺหาถ

‘สทฺธาหิ’^๒ ทานํ พหุชา ปสตุถิ
ทานา จ”^๓ โข ฐมฺมปทํ เสยฺโย
ปฺพุเพว หิ ปฺพุพตเรว สนฺโต
นิพฺพานเมวชฺฌคมฺํ สปญฺญาติ.

๔. นสนฺติสฺสุตํ

[๓๔] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวนเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. อถ โข สมฺพหุลา สตุลฺลปกาเยกา
เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺป
เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสฺ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ อภฺจิสฺ. เอกมฺนฺตํ จิตา โข เอกา
เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“น สนฺติ กามา มนุเชสฺสุ นิจฺจ
สนฺตึชฺช กมนียานิ เยสฺสุ พทฺโธ
เยสฺสุ ปมตฺโต”^๔ อปฺนาคมนํ
อนาคนฺตฺวา”^๕ ปุริโส มจฺจุเชยฺยาติ.
“จณฺทหฺมํ อหฺมํ จณฺทหฺมํ ทฺวหฺมํ
จณฺทวินยา อหฺมวินโย
อหฺมวินยา ทฺวหฺมวินโยติ.

^๑ อ. มมปิ

^๒ ส. ทานญจ

^๓ “อทฺธาหิตฺติปิ ปาโจ. จ. สทฺธา หิ

^๔ ส. เยสฺ จ พทฺโธ สฺปมตฺโต

^๕ จ., เท, อนาคนฺตา

น เต กามา^๑ ยานิ จิตฺรานิ^๒ โลเก

“สงฺกปฺปราโค ปุริสสฺส กาโม

ติฏฺฐนฺติ จิตฺรานิ ตเถว โลเก

อเถตถ ธีรา วินยนฺติ จนฺทํ.

โกธํ ชเห วิปฺปชฺชเหยุ มานํ

สญฺโฆชนํ สพฺพมตฺติกกเมยุ

ตํ นามรูปสฺมิมสฺสชฺชมานํ

อภิญฺจนํ นานุปตฺตนฺติ ทุกฺขา.

ปหาสิ สงฺขํ น วิมานมาคา^๓

อจุเฉชฺชิตฺ^๔ ตณฺหํ อิท นามรูปเ

ตํ จินฺนคณฺถํ อนิฆํ นิราสํ

ปริเยสमानา นาชฺฌมคฺมํ^๕

เทวา มนุสฺสสา อิท วา หุริ วา

สคฺเคสุ วา สพฺพนิเวสเนสฺสุติ.

‘ตณฺเเจ หิ นาททกฺขุ ตถา วิมุตฺตํ [อิจฺจาเยสฺมา โมฆราชา]

เทวา มนุสฺสสา อิท วา หุริ วา

นรุตฺตมํ อตฺถจริ นรานํ

เย ตํ นมสฺสนฺติ ปสฺสียา เตติ.

‘ปสฺสียา เตปิ ภวนฺติ ภิกฺขุ [โฆฆราชาติ ภควา]

เย ตํ นมสฺสนฺติ ตถา วิมุตฺตํ

อญฺญาเย ชมฺมํ วิจิกิञฺจํ ปหาเย

สงฺกาคิตฺตา^๕ เตปิ ภวนฺติ ภิกฺขุติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ส. กามา นิ จิตฺรานิ

^๒ ฉ., เท., อ. น วิมานมชฺฌมค

^๓ ฉ. อจุเฉจฺฉิต

^๔ อ. น จ อชฺฌมคฺมํ

^๕ ฉ., เท. สงฺกาคิตา

๕. อุชฺฌมานสญฺญิสุตฺตํ

[๓๕] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวนเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. อถ โข สมพฺพหุลา อุชฺฌมานสญฺญิกา
เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺเป
เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมียฺ; อุปสงฺกมิตฺวา
เวหาสํ อฏฺฐังสุ. เวหาสํ จิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก
อิมํ คาทํ อภาสิ

“อณฺณถา สนฺตมตฺตานํ
นิกจฺจ กิตวสฺสเว
ยณฺหิ กยิรา ตณฺหิ วเท
อกโรนฺตํ ภาสमानานํ”

อณฺณถา โย ปเวทเย
ภุตฺตํ เถยฺเยน ตสฺส ตํ
ยํ น กยิรา น ตํ วเท
ปริชานนฺติ ปณฺธิตาติ.

“นยิทํ ภาสิตมตฺเตน
อนุกฺกมิตเว สกฺกา
ยาย ธีรา ปมฺจุจฺนฺติ
น เว ธีรา ปกฺขพฺพนฺติ
อณฺณาย นิพฺพุตตา ธีรา

เอกนฺตสวเนน วา
ยายํ ปฏิปทา ทพฺพา,^๒
ฌายีโน มารพฺพนฺนา
วิทฺวา โลกปริยายํ
ติณฺณหา โลเก วิสตฺติกนฺติ.

อถ โข ตา เทวตาโย ปจฺวิยํ ปตฺติภฺจฺจิตฺวา ภควโต
ปาเทสฺสุ สิริสา นิปตฺติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจํ “อจฺจโย โน ภนฺเต
อจฺจคฺมา, ยถาพาลา^๓ ยถามูพฺพา^๔ ยถากุสลา,^๕ ยา มยํ
ภควนฺตํ อปฺสาเทตพฺพ^๖ อมณฺณิมฺหา, ตาสํ โน ภนฺเต ภควา
อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏฺิคฺคณฺหาตุ อายตฺตี สํวรายาติ. อถ โข ภควา

สิตํ ปาตวากาสิ. อถ โข ตา เทวตาโย ภียโยโส มตตตาย^๑
 อชฺฌมายนฺติโย เวหาสํ อพฺพคฺคณฺฐํ.^๒ เอกา เทวตา ภควโต
 สนนฺติเก อิมํ คาลํ อภาสิ

“อจฺจยํ เทสยนฺตึนํ

โกปนฺตโร โทสครุ

อจฺจโย เจ น วิชฺเชถ

เวรานิ น จ สมฺเมยฺยํ

กสฺสจฺจยา น วิชฺชนฺติ

โก น สมฺโมหมาปาที

“ตถาคตสฺส พุทฺธสฺส

ตสฺสจฺจยา น วิชฺชนฺติ

โส น สมฺโมหมาปาที

“อจฺจยํ เทสยนฺตึนํ

โกปนฺตโร โทสครุ

ตํ เวรํ นาภินนฺทามิ

โย เจ^๓ น ปฏิกณฺหติ

ส เวรํ ปฏิมุจฺจตีติ.

โนจีธ อปฺหตฺ^๔ สียา

เกนีธ^๕ กุสโล สียาติ.

กสฺส นตฺถิ อปาหตํ

โกธ^๖ ชีโร สทา สโตติ.

สพฺพภูตานุกมฺปิโน

ตสฺส นตฺถิ อปาหตํ

โสธ^๗ ชีโร สทา สโตติ.

โย เจ น ปฏิกณฺหติ

ส^๘ เวรํ ปฏิมุจฺจติ

ปฏิกุคฺคณฺหามิ โวจฺจยนฺติ.

๖. สทฐาสุตต

[๓๖] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวนเ
 อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. อถ โข สมฺพหุลา สตุลลปกายิกา
 เทวตาโย อภิกฺกนฺตตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปี
 เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมียํ; อุปสงฺกมิตฺวา

^๑ “ภียโยโส มตตยาตีปิ ปาโธ.

หมายเหตุ 27/05/2566

^๓ อ. โย เว

^๔ ส. โกนีธ

^๕ อ. เท. อ. โส ว

^๖ อ. เท. อ. อพฺพคฺคณฺฐํ

^๗ อ. เท. อ. โนจีธอปฺคตํ

^๘ อ. เท. อ. โก จ

^๙ ส. อ. ยํ

ภควนตัม อภิวาเทตวา เอกมนตัม อฏฺฐังสุ. เอกมนตัม จิตา โข เอกา
เทวดา ภควโต สนฺติเก อิมํ คามํ อภาสิ

“สทฺฐา ทุตฺติยา ปุริสสฺส โหติ
โน เจ อสฺสทฺธิยมวตฺติฏฺฐติ
ยโส จ กิตฺติ จ ตตฺตวสฺส โหติ,^๑
สคฺคณฺจ โส คจฺฉติ สรีรํ ปหายาติ.

อถ โข อปฺรา เทวดา ภควโต สนฺติเก อีมา คายาโย
อภาสิ^๒

“โกธํ ชเห วิปฺปชฺชเหยฺย มานํ
สญฺญโณชนํ สพฺพมตฺติกฺกเมยฺย
ตํ นามรูปสฺสํมิตฺตชฺชมานํ
อภิญฺจนํ นานุปตฺตุนฺติ สงฺคาติ.

“ปมาทมนฺยุญฺชนฺติ	พาลา ทุมฺเมธโน ชนา
อปฺปมาทญฺจ เมธาวิ	ชนํ เสฏฺฐจฺฉ รกฺขติ
มา ปมาทมนฺยุญฺเชถ	มา กามรตฺติสนฺถวํ
อปฺปมตฺโต หิ ฌายนฺโต	ปปฺโปติ ปรมํ สุขนฺติ.

๓. สมยสูตรํ

[๓๗] เอวเม สุตฺติ:- เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสฺส วิหฺรติ
กปิลวตฺตถุสฺมี มหาวเน มหตา ภิกฺขุสงฺฆเมเน สทฺธิ ปณฺจมตฺเตหิ
ภิกฺขุสฺเตหิ สพฺเพเหว อรหณฺเตหิ. ทสฺหิ จ โลกธาตฺตฺหิ เทวดา
เยภฺยเยเน สนฺนิปตฺติตา โหนฺติ ภควนตัม ทสฺสนาย ภิกฺขุสงฺฆมฺมจ,

^๑ ส. “ยโต สจ จ กิตฺติ จ ตํ ตสฺส โหตฺติปิ “วตฺตํ ตสฺส โหตฺติปิ ปาโจ.

^๒ ฉ., เท. วิหายาติ

^๓ สฺยา. อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

อถ โข จตฺถนํ สุตฺถาวาสกายิกานํ เทวานํ เอตทโหสิ “อโย โข
ภควา สกฺเกสฺส วิหริติ กปิลวตฺถุสฺมี มหาเวเน มหาตา ภิกฺขุสงฺฆเมเน
สทฺธิ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ สพฺเพเหเว อรหณฺเตหิ, ทสฺหิ จ
โลกธาทูหิ เทวตา เยภฺยูเยเน สนนฺิปปติตา โหนฺติ ภควนฺตํ
ทสฺสนาย ภิกฺขุสงฺฆมฺญจ. ยนฺหนฺน มยฺมปิ, เยเน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกเมยฺยาม; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สนนฺิเก ปจฺเจกคภา”
ภาเสยฺยามาติ.

อถ โข ตา เทวตา เสยฺยถาปิ นาม พลฺวา ปุริโส
สมฺมิณฺชิตํ วา พหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พหํ สมฺมิณฺชเยยฺย,
เอวเมว สุตฺถาวาสสฺส เทเวสฺส อนฺตรหิตา ภควโต ปุโรโต ปาตุรหํสฺ.
อถ โข ตา เทวตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อภฺจํสฺ.
เอกมฺนตํ จิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนนฺิเก อิมํ คถํ
อภาสิ

“มหาสมโย ปวนสฺมี เทวกายา สมากตา
อาคตมฺห อิมํ ฐมฺมสมยํ ทกฺขิตาเยว” อปฺราชิตสงฺฆนฺติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนนฺิเก อิมํ คถํ อภาสิ

“ตตฺร ภิกฺขโว สมากทํสฺ
จิตฺตํ อตฺตโน อชฺชกมกํสฺ
สารถิว เนตฺตานิ คเหตฺวา
อินฺทฺริยานิ รกฺขนฺติ ปณฺทิตาติ.

อถ โข อปรา เทวดา ภควโต สนฺติเก อิมํ คามํ อภาสี

“เชตฺวา ขีลํ เชตฺวา ปลีฆํ^๑

อินฺทขีลํ โอหจฺจมนฺชา^๒

เต จรฺนติ สุทฺธา วิมลา

จกฺขุมตา สฺสทฺตา สฺส นาคาติ.

อถ โข อปรา เทวดา ภควโต สนฺติเก อิมํ คามํ อภาสี

“เย เกจิ พุทฺธํ สรณํ คตาเส

น เต คมิสฺสนฺติ อปายญฺมี

ปหาย มานุสํ เทหํ เทวกายํ ปริปุเรสฺสนฺตํติ.

๘. สกติกสูตร

[๓๘] เอวเมว สุตํ :- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ มหฺตทกฺขจฺฉิมิ มิคทาเย. เตน โข ปน สมเยน ภควโต ปาโท^๓ สกติกาย ขโต^๔ โหติ. ภูสา สุกฺโก ภควโต เวทนา วตฺตนฺติ สารีริกกา ทุกฺขา ตีพฺพา ขรา กญฺจกา อสาตา อมฺหาปา. ตา สุกฺโก ภควา สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโน. อถ โข ภควา จตุคฺคณํ สงฺฆมาภี ปณฺญาเปตฺวา ทกฺขิณฺเนน ปสฺเสน สีหเสยฺยํ กปฺเปติ ปาเท^๕ ปาทำ อจฺจาชาเย สโต สมฺปชาโน.

อถ โข สตฺตสตา สตฺลลปกาเยกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปี มหฺตทกฺขจฺฉิ โอภาเสตฺวา, เยน

^๑ ฉ., เท., อ. ปลีฆํ

^๒ ส. อุหจฺจ อุปจฺจ ฉ. อุหจฺจ

^๓ ส. ปาเท 2566

^๔ ส. สกติกขโต

^๕ “ปาเทนาติปิ ปาโร.

ภควา, เตณฺสปสงฺกมึสฺ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
อญฺจิสฺ. เอกมฺนตํ จิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ
อุทานํ อุทาเนสิ “นาโค วต โภ สมณฺเณ โคตโม นาควตา จ
ปนฺุปฺปนฺนา” สารีริกกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กญฺจกา
อสาตา อมฺนาปา สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ
อุทาเนสิ “สีโห วต โภ สมณฺเณ โคตโม สีหฺวตา จ ปนฺุปฺปนฺนา”
สารีริกกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กญฺจกา อสาตา อมฺนาปา
สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ
อุทาเนสิ “อาชานีโย วต โภ สมณฺเณ โคตโม, อาชานียวตา จ
ปนฺุปฺปนฺนา สารีริกกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กญฺจกา อสาตา
อมฺนาปา สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ
อุทาเนสิ “นิสฺโภ วต โภ สมณฺเณ โคตโม, นิสฺภวตา จ
ปนฺุปฺปนฺนา สารีริกกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กญฺจกา อสาตา
อมฺนาปา สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปฺรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ
อุทาเนสิ “โรรยฺโห วต โภ สมณฺเณ โคตโม, โรรยฺหฺวตา จ
ปนฺุปฺปนฺนา สารีริกกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กญฺจกา อสาตา
อมฺนาปา สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ
อุทานเนสิ “ทนฺโต วต โภ สมโน โคตโม, ทนฺตวตา จ
ปนฺอุปนฺนา สารีริกา เวทนา ทุกฺขา ตีฬฺพา ขรา กฏฺฐกา อสาตา
อมนาปา สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ
อุทานเนสิ “ปสฺส สมาริ^๑ สุภาวิทํ จิตฺตญฺจ สุวิมุตฺต^๒ น จาภินต^๓
น จาปนต^๔ น จ สสงฺขารนิกฺคยฺห จาริตวต^๕ โย เอวรูป
ปฺริสนาคํ ปฺริสสีหํ ปฺริสอาชานียํ ปฺริสนิสภํ ปฺริสโรรยหํ ปฺริสทนฺตํ
อติกกมิตพฺพํ มณฺเฑยฺย กิมนฺนตฺร อทสฺสนาติ.

“ปญฺจเวทา สตํ สมํ ตปสฺสี พฺราหฺมณา จริ

จิตฺตญฺจ เนสํ น สมฺมา วิมุตฺตํ
หีนตฺตรูปา น ปารํคมา เตติ.^๖

“ตณฺหาธิปนฺนา วตฺตสีลพทฺธา

ลูขํ ตปํ วสฺสสตํ จรณฺตา
จิตฺตญฺจ เนสํ^๗ น สมฺมา วิมุตฺตํ
หีนตฺตรูปา น ปารํคมา เตติ.^๖

“น มานกามสฺส ทโม อิธตฺถิ

น โมนมตฺถิ อสฺมาหิตสฺส
เอโก อรณฺเณ วิหรมฺปมตฺโต
น มจฺจุเชยฺยสฺส ตเรยฺย ปารนฺติ.

^๑ ส. กตฺถจิ อโย ปาโง น ทิสฺสติ.

^๓ ส. น วา ปหิณตํ ฉ., ท., อ. จภินตํ

^๔ ฉ., เท. วาริตคตํ

^๗ สฺยา. เยสํ

^๒ อ. วิมุตฺตํ

^๔ ส., อ. อุปนตํ ฉ., เท. น จาปนตํ

^๖ ฉ., อ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.

“มานํ ปหาย สฺสมาหิตตโต
 สฺสเจตโส สพฺพธิ วิปฺปมุตโต
 เอโก อรณฺเณ วิหริ อปฺปมตฺโต
 ส มจฺจุเชยฺยสฺส ตเรยฺย ปารนฺติ.

๕. ปจมปชชุนนฐิตุสตุต

[๓๙] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา เวสาลียํ
 วิหริติ มหาวเน กุฎาคารสาละยํ. อถ โข โกกนทา ปชฺชุนนสฺส
 ฐิตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ มหาวนํ
 โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ จิตา โข [๑] โกกนทา
 ปชฺชุนนสฺส ฐิตา ภควโต สนฺติเก อีมา คาถาโย อภาสิ

“เวสาลิวเน” ^๒ วิหรนฺตํ	อคฺคํ สตฺตสฺส สมฺพุทฺธํ
โกกนทาหมสมิ อภิวนฺเต	โกกนทา ปชฺชุนนสฺส ฐิตา
สฺสเมว ปุเร ^๓ อาสิ	ธมฺโม จกฺขมตานุพุทฺโธ
สาหํทานิ สกฺขิ ชานามิ	มุนิโน เทสยโต สฺสคตสฺส
เย เกจิ อริยํ ธมฺมํ	วิครหฺนตา จรณฺติ ทุมฺเมธา
อุเปนฺติ โรรฺว โฆริ	จิรตฺตํ ทุกฺขมนฺถวณฺติ
เย จ โข อริเย ธมฺเม	ชนฺติยา อุปสเมเน อุเปตา
ปหาย มานุสฺส เทหิ	เทวกายํ ปริปุเรสฺสสนฺตีติ.

๑๐. พุதியปชฺชนนธิตุสสุตํ

[๔๐] เอวมเม สุตฺติ:- เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหริติ
 มหาวเน ภูฏาคารสาละยํ. อถ โข จุลลโกกนทา ปชฺชนนสฺส
 ฐิตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ มหาวนํ
 โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ จิตา โข^๑) จุลลโกกนทา
 ปชฺชนนสฺส ฐิตา ภควโต สนฺติเก อีมา คาทาโย อภาสิ

“อิธาคมา วิชฺชุปภาสวณฺณา
 โกกนทา ปชฺชนนสฺส ฐิตา
 พุทฺธญฺจ ฐมฺมญฺจ นมสฺสमानา
 คาทาวิมา^๒ อตฺถวตี อภาสิ.

พหุณาปิ โข น วิภเชยฺยํ ปริยาเยน ตาทิโส ฐมฺโม
 สงฺขิตฺตมตฺถํ ลปยิสฺสามิ ยาวตา เม มนฺสา ปริยตฺตํ.

ปาปํ น กยิรา วจสา มนฺสา
 กาเยน วา กิณฺจน สพฺพโลเก
 กาเม ปหาย สติมา สมฺปชาโน
 ทุกฺโข น เสเวถ อนตฺถสยฺหิตนฺติ.

จตุตฺถโถ สตุลฺลปกายิกวคฺโค.

ตสฺสุทฺททานํ

“สพฺภิ มจฺจรินา สารุ นสนฺตฺชฺฆานสยฺยนิโน
 สทฺธา สมโย สกลิกํ อุโป ปชฺชนนธิตโรติ.

๕. อาทิตตวคฺโค

๑. อาทิตตสุตฺตํ

[๔๑] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ
 เชตวนเณ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเณ. อถ โข อญฺญตฺรา เทวตา
 อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺเณ กวลกปฺเป เชตวนํ
 โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ จิตฺตา โข सा เทวตา
 ภควโต สนฺติเก อีมา คาถาโย อภาสิ

“อาทิตตสฺมี อการสฺมี	ยํ นีหริติ ภาชนํ
ตํ ตสฺส โหติ อตฺถาย	โน จ ยํ, ตตฺถ ทฺยหฺติ.”
เอวมาทิตฺตโก โลโก ^๑	ชฺราย มรณเณ จ
นีหเรถว ทาเนน	ทินฺนํ โหติ สุนิพฺภตํ.
ทินฺนํ สุขผลํ โหติ	นาทินฺนํ โหติ ตํ ตถา
โจรา หรณฺติ ราชาโน	อคฺคิ ทฺยหฺติ นสฺสติ.
อถ อนฺเตน ชหฺติ	สรีรํ สปริคฺคหํ
เอตทญฺเญย เมชาวี	ภุญฺเชถ จ ทเทถ จ.

ทตฺวา จ^๒ ภูตฺวา จ ยถาณฺภาวํ
 อนินฺทิตฺโต สกฺคมุเปติ จานฺนฺติ.

๒. กิถทสุตฺตํ

- [๔๒] “กิถโท พลโท โหติ กิถโท โหติ วณฺณโท
 กิถโท สุขโท โหติ กิถโท โหติ จกฺขุโท
 โก” จ สพฺพทโท โหติ ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺติ.
 “อนฺนโท พลโท โหติ วตฺถโท โหติ วณฺณโท
 ยานโท สุขโท โหติ ทิปโท โหติ จกฺขุโท.
 โส จ สพฺพทโท โหติ โย ททาติ อุปสฺสยํ
 อมตฺนทโท จ โส โหติ โย ฐมฺมมนุสสาสตีติ.

๓. อนฺนสุตฺตํ

- [๔๓] “อนฺนเมวาภินนฺทนฺติ อุกาเย^๒ เทวมานุสา
 อถ ไช^๓ นาม โส ยกฺโข ยํ อนฺนํ นาภินนฺทตีติ.
 “เย นํ ททนฺติ สทฺธาย วิปฺปสฺสนฺเนน เจตสา
 ตเมว อนฺนํ ภาชติ อสฺมี โลเก ปรมฺหิ จ.
 ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเจรํ ทชฺชา ทานํ มลาภิภู
 ปุณฺณานิ ปรรโลกสมิ ปตฺติฏฺจา โหณฺติ ปาณินนฺติ.

๔. เอกมฺลสุตฺตํ

- [๔๔] “เอกมฺลํ ทฺวิอาวภูฏี^๔ ติมลํ ปญฺจปตฺถรํ
 สมฺพุทฺธํ ทฺวาทสวภูฏี ปาตาลํ อตริ อีสีติ.

^๑ สฺยา: โย^๒ ส.อิ. อุกาโย^๓ ฉ.,เท.,อิ. อถโก^๔ ส. “ทฺวาวภูฏนฺติปิ” “ทฺวาวทฺฐนฺติปิ” ปาโจ. ฉ.,เท.,อิ. ทฺวิราวภูฏี

๕. อโนมสยุดต์*

[๔๕]

“อโนมนามํ นิปฺพนตฺถทสฺสี
ปญฺญาททํ กามาลเย อสยุดต์
ตํ ปสฺสธ สพฺพวิทฺตํ สุมะธํ
อริเย ปเถ กมฺมานํ^๒ มเหสินฺติ.

๖. อจฺจนราสยุดต์

[๔๖]

“อจฺจนราคณสงฺฆมฺมจฺจํ	ปิสาจคณเสวิตํ
วณฺณตํ โมหนํ นาม	กถํ ยาทฺรา ^๓ ภาวิสฺสตีติ.
“อุชฺชโก นาม โส มคฺโค	อภยา นาม सा ทิสา
รโถ ^๔ อุกุชฺชนํ นาม	ธมฺมจกฺเกหิ สยฺโต.
หิริ ตสฺส อปาลมฺโพ	สยฺส ^๕ ปริวารณํ
ธมฺมาหํ สารถิ พุรฺรัมมิ	สมฺมาทิฏฺฐิปุเร ชวํ.
ยสฺส เอตาทิสํ ยานํ	อิตฺติยา ปุริสสฺส วา
ส เว เอเตน ยาเนน	นิพฺพานสฺเสว สนฺติเกติ.

๗. วนโรปสยุดต์

[๔๗]

“เกสํ ทิวา จ รตฺโต จ	สทา ปุณฺณํ ปวตฺตมฺติ
ธมฺมมฺมจฺจา สีสสมฺปนฺนา	เก ชนา สคฺคคามิโนติ.
“อารามโรปา วนโรปา	เย ชนา เสตฺถการกา
ปปญฺจ อุทฺปนฺนญจ	เย ททฺนฺติ อุปสฺสยํ.

หมดอายุ 27/05/2566

* สยฺยา. อโนมียสยุดต์

^๒ ฉ. กามานํ อ. กมมานํ

^๓ เท. ยาดา

^๔ ทย. รโก

^๕ ฉ., เท., อ. สยฺยสฺส

เตสํ ทิวา จ รตโต จ สทา ปุณณํ ปวทุตติ
 ฆมมฏจา สีสมนุสนา เต ชนา สคคคามิโนติ.

๘. เขตวนสุตฺตํ

[๔๘] “อิทํ หิ ตํ เขตวนํ อีสิสงฺฆนิเสวิตํ
 อาวตฺถํ ฆมมราเชน ปิติสญฺชนํ มม.
 กมมํ วิชฺชา จ ฆมโม จ สิลํ ชีวิตมุตตมํ
 เอเตน มจฺจา สุขุณฺณติ น โคตฺเตน ฐเนน วา.
 ตสฺมา หิ ปณฺหิตो โปโส สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน
 โยนิโส วิจิเน ฆมมํ เอวํ ตตฺถ วิสุทฺธติ.
 สาริปฺพุโตว ปญฺญาย สีเลน อุปสเมน จ
 โยปี ปารคโต ภิกฺขุ เอตาวปรโม สียาติ.

๙. มจฺฉริสุตฺตํ

[๔๙] “เยช มจฺฉริโน โลเก กทริยา ปริภาสกา
 อญฺเฆสํ ททมานานํ อนฺตรายกรา นรา.
 กิทิสो^๑ เตสํ วิปาโก สมฺปราโย จ กิทิสो^๑
 ภควนฺตํ ปุณฺณจฺจมาคมฺม กถํ ชาเนมุ ตํ มยฺนติ.
 “เยช มจฺฉริโน โลเก กทริยา ปริภาสกา
 อญฺเฆสํ ททมานานํ อนฺตรายกรา นรา
 นิริยํ ติริจฺฉานโยนี ยมโลกุปฺปชฺชเร^๒
 สเจ เอนฺติ มนุสฺสสุตฺตํ ทพิทุเท ชายเร กุเล.

โจฬํ ปิณโฑ รติ ชิตุทา	ยตถ กิจฺเฃน ลพฺภติ
ปรโต อาสีสเร พาลา	ตํปิ เตสํ น ลพฺภติ
ทิกฺขเญ ฃมฺเม ส วิปาโก	สมฺปราโย ^๑ จ ทุคฺคตํติ.
“อิติ เหนํ วิชานาม	อณฺณํ ปุจฺฉาม โคตมํ, ^๒
เยธ ลทฺธา มนุสฺสสฺสตุตํ	วทณฺณ วิตมจฺจรา
พุทฺเธ ปสนฺนา ฃมฺเม จ	สงฺฆเ จ ตีพฺพการวา
กํทิสํ เตสํ วิปาโก	สมฺปราโย จ กํทิสํ
ภควนฺตํ ปุณฺณจฺจมาคฺคม	กถํ ชาเนมฺ ตํ มยฺนฺติ.
“เยธ ลทฺธา มนุสฺสสฺสตุตํ	วทณฺณ วิตมจฺจรา
พุทฺเธ ปสนฺนา ฃมฺเม จ	สงฺฆเ จ ตีพฺพการวา
เอเต สคฺเค ^๓ ปกาเสนฺติ	ยตถ เต อุปฺปชฺชเร
สเจ เอนฺติ มนุสฺสสฺสตุตํ	อทฺธเ อาชายเร กุเล
โจฬํ ปิณโฑ รติ ชิตุทา	ยตถากิจฺเฃน ลพฺภติ
ปรสมฺภเตสฺส โภเคสฺส	วสวตฺติว โมทเร
ทิกฺขเญ ฃมฺเม ส วิปาโก	สมฺปราโย จ สุกฺคตํติ.

๑๐. ฃฏฏการสุตตํ^๔

[๕๐] “อวิหํ อุปฺปนฺนาเส	วิมุตฺตา สตฺต ภิกฺขโว
ราคโทสปริกฺขีณา	ติณฺณา โลเก วิสฺตฺติกนฺติ.
“เย จ เต ^๕ อตรํ สงฺคํ ^๖	มจฺจุเชยฺยํ สุกฺคตฺตรํ
เต หิตฺวา มานุสํ เทหํ	ทิพฺพโยคํ อุปฺจจฺจนฺติ.

^๑ ฃ.,เท.,อ. สมฺปราเย

^๓ ฃ.,เท. สคฺคา

^๕ ฃ.,เท.,อ. เก จ เต

^๒ ฃ.,เท.,อ. โคตม

^๔ สฺยา. ฃฏฏการสุตตํ

^๖ ฃ.,เท.,อ. ปงฺก

อหฺวา เม สคาเมยฺโย อหฺวา เม ปุเร สขาติ.
 “เอวเมตํ ปุราณํ สหายานมฺหุ สงฺคโม
 อุภินันฺ ภาวิตตฺตานํ สรฺรณฺติมฺชารินฺนติ.

ปญฺจโม อาทิตฺตวคฺโค.

ตสฺสอุทฺทหนํ

“อาทิตฺตํ กิณฺททํ อนฺนํ เอกมฺมํ อโนมียํ
 อจฺจรา วนโรปเชตํ มจฺเจเรน ฃฎฺฐิกโรติ.

๖. ชราวคฺโค

๑. ชราสุตฺตํ

- [๕๑] “กิสฺส ยาว ชรา สาธุ กิสฺส สาธุ ปติฏฺฐิจิตํ
 กิสฺส นรานิ รตนํ กิสฺส โจเรหิ ทูหรนฺติ.
 “สีลํ ยาว ชรา สาธุ สทฺธา สาธุ ปติฏฺฐิจิตา
 ปญฺญา นรานิ รตนํ ปุณฺณํ โจเรหิ ทูหรนฺติ.

๒. อชรสาสุตฺตํ

- [๕๒] “กิสฺส อชรสา สาธุ กิสฺส สาธุ อธิฏฺฐิจิตํ
 กิสฺส นรานิ รตนํ กิสฺส โจเรหฺยหาริยนฺติ.
 สีลํ อชรสา สาธุ สทฺธา สาธุ อธิฏฺฐิจิตา
 ปญฺญา นรานิ รตนํ ปุณฺณํ โจเรหฺยหาริยนฺติ.

๓. มิตฺตสุตฺตํ

- [๕๓] “กิสฺส ปสวโต^๑ มิตฺตํ กิสฺส มิตฺตํ สเก ชฺเว
 กิ มิตฺตํ อตฺถชาตสฺส กิ มิตฺตํ สมฺปราชิกนฺติ.
 “สตุโถ ปสวโต^๑ มิตฺตํ มาตา มิตฺตํ สเก ชฺเว
 สหาโย อตฺถชาตสฺส โหติ มิตฺตํ ปุณฺณํ
 สยํ กตานิ ปุณฺณานิ ตํ มิตฺตํ สมฺปราชิกนฺติ.

๔. วตถุสุตตัม

- [๕๔] “กัณฺฐ วตถุ มนุสฺसानํ กัณฺฐ ปรมมา” สขา
 กัณฺฐ ภูตา อุปชีวนติ เย ปาณา ปจวี สีตาติ.
 “ปุตฺตา วตถุ มนุสฺसानํ ภริยา” ปรมมา” สขา
 วุฏฺฐิ ภูตา อุปชีวนติ เย ปาณา ปจวี สีตาติ.

๕. ปจฺมชนสุตตัม

- [๕๕] “กัณฺฐ ชเนติ ปุริสํ กัณฺฐ ตสฺส วิทวติ
 กัณฺฐ สํสารมาปาที กัณฺฐ ตสฺส มหพฺภยณฺติ.
 “ตณฺหา ชเนติ ปุริสํ จิตฺตมสฺส วิทวติ
 สตฺโต สํสารมาปาที ทุกฺขมสฺส มหพฺภยณฺติ.

๖. ทุตติยชนสุตตัม

- [๕๖] “กัณฺฐ ชเนติ ปุริสํ กัณฺฐ ตสฺส วิทวติ
 กัณฺฐ สํสารมาปาที กัณฺฐา น ปริมุจฺจตีติ.
 “ตณฺหา ชเนติ ปุริสํ จิตฺตมสฺส วิทวติ
 สตฺโต สํสารมาปาที ทุกฺขา น ปริมุจฺจตีติ.”

๗. ตติยชนสุตตัม

- [๕๗] “กัณฺฐ ชเนติ ปุริสํ กัณฺฐ ตสฺส วิทวติ
 กัณฺฐ สํสารมาปาที กัณฺฐ ตสฺส ปรายนนฺติ.

“ตณฺหา ชเนติ ปุริสํ จิตฺตมสฺส วิทวติ
 สดฺโต สํสารมาปาที กมมํ ตสฺส ปรายนนฺติ.

๘. อุปฺปถสฺสุตฺตํ

[๕๘] “กีสฺ อุปปโถ อกฺขาติ” กีสฺ รตฺติณฺทิวกฺขโย
 กิ มลํ พุรหฺมจริยสฺส กิ สินฺนามโนทกนฺติ.
 “ราโค อุปปโถ อกฺขาติ” วโย รตฺติณฺทิวกฺขโย
 อิตฺถิ มลํ พุรหฺมจริยสฺส เอตฺถายํ สชฺชเต ปชา
 ตโป จ พุรหฺมจริยญจ ตํ สินฺนามโนทกนฺติ.

๙. ทุตฺติยสฺสุตฺตํ

[๕๙] “กีสฺ ทุตฺติย”^๒ ปุริสสฺส กีสฺ เจนํ ปสาสติ
 กิสฺ จาภิรโต มจฺโจ สพฺพทฺกฺขา ปมฺจุจตฺติ.
 “สทฺธา ทุตฺติยา ปุริสสฺส โหติ ปญฺญา เจนํ ปสาสติ
 นิพฺพานาภิรโต มจฺโจ สพฺพทฺกฺขา ปมฺจุจตฺติ.

๑๐. กวิสฺสุตฺตํ

[๖๐] “กีสฺ นิทานํ คาถานํ กีสฺ ตาสํ วิยญฺชนํ
 กีสฺ สนฺนิสฺสีตา คาถา กีสฺ คาถานมาสโยติ.
 “ฉนฺโท นิทานํ คาถานํ อกฺขรา ตาสํ วิยญฺชนํ
 นามสนฺนิสฺสีตา คาถา กวิ คาถานมาสโยติ.

ณฺโง ชรณคโค.

ตสฺสทฺทหนํ

“ชรา อชรสา มิตตํ วตฺถุ ตีณิ ชนานิ จ
 อุปฺปโต จ ทฺติโย จ กวินา ปฺริโต วคโคติ.

๓. อนุชวโก^๑

๑. นามสูตร^๒

- [๖๑] “กีสฺ สพฺพํ อนุชววิ^๒ กิสฺมา ภียโย^๓ น วิชฺชติ
 กิสฺสสฺส^๔ เอกธมฺมสฺส สพฺเพว วสมนฺวคฺคติ.
 “นามํ สพฺพํ อนุชววิ นามา ภียโย น วิชฺชติ
 นามสฺส เอกธมฺมสฺส สพฺเพว วสมนฺวคฺคติ.

๒. จิตฺตสูตร^๕

- [๖๒] “เกนสฺส นียติ โลโก เกนสฺส ปริกิสฺสติ^๕
 กิสฺสสฺส เอกธมฺมสฺส สพฺเพว วสมนฺวคฺคติ.
 “จิตฺเตน นียติ โลโก จิตฺเตน ปริกิสฺสติ
 จิตฺตสฺส เอกธมฺมสฺส สพฺเพว วสมนฺวคฺคติ.

๓. ตณฺหาสูตร^๖

- [๖๓] “เกนสฺส นียติ โลโก เกนสฺส ปริกิสฺสติ
 กิสฺสสฺส เอกธมฺมสฺส สพฺเพว วสมนฺวคฺคติ.
 “ตณฺหาเยน นียติ โลโก ตณฺหาเยน ปริกิสฺสติ
 ตณฺหาเยน เอกธมฺมสฺส สพฺเพว วสมนฺวคฺคติ.

^๑ จ. อทฺธวคค ^๒ ส.,เท. อฏฺฐววิ จ.,อ. อทฺธววิ จ. “อนุชววิตีปิ “อนุชววิตีปิ ปาโจ.

^๓ “ภียโยตีปิ ปาโจ.

^๔ สพฺพตถ กิสฺสสฺส

^๕ จ.,เท. ปริกิสฺสติ. เอวมุปริปิ.

๔. สยโยชนสตุตํ

[๖๔] “กิสฺ สยโยชนโน โลโก กิสฺ ตสฺส วจารณํ
 กิสฺสสฺ” วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ วุจฺจตีติ.
 “นฺนทิสยโยชนโน โลโก วิตกฺกสฺส วจารณํ
 ตณฺหยา วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ วุจฺจตีติ.

๕. พนฺธนสตุตํ

[๖๕] “กิสฺ สมฺพนฺธโน โลโก กิสฺ ตสฺส วจารณํ
 กิสฺสสฺ” วิปฺปหาเนน สพฺพํ จินฺทติ พนฺธนนฺติ.
 “นฺนทิสมฺพนฺธโน โลโก วิตกฺกสฺส วจารณํ
 ตณฺหยา วิปฺปหาเนน สพฺพํ จินฺทติ พนฺธนนฺติ.

๖. อพุภทสตุตํ

[๖๖] “เกนสฺสุพฺภทโต โลโก เกนสฺสุ ปริวารีโต
 เกน สลฺเลน โอตินฺณเณ กิสฺส^๒ ฐปายีโต^๒ สทาติ.
 “มจฺจุณาพฺภทโต โลโก ชราย ปริวารีโต
 ตณฺหาสลฺเลน โอตินฺณเณ อิจฺฉาฐปายีโต สทาติ.

๗. อุทฺทิตสูตฺตํ

- [๖๗] “เกนสฺส อุทฺทิตโต โลโก เกนสฺส ปริวาริตโต
 เกนสฺส ปิหิตโต โลโก, กิสมิ โลโก ปติฏฺฐิตโตติ.
 “ตณฺหาเย อุทฺทิตโต โลโก ชราย ปริวาริตโต
 มจฺจุณา ปิหิตโต โลโก ทุกฺখে โลโก ปติฏฺฐิตโตติ.

๘. ปิหิตสูตฺตํ

- [๖๘] “เกนสฺส ปิหิตโต โลโก กิสมิ โลโก ปติฏฺฐิตโต
 เกนสฺส อุทฺทิตโต โลโก เกนสฺส ปริวาริตโตติ.
 “มจฺจุณา ปิหิตโต โลโก ทุกฺখে โลโก ปติฏฺฐิตโต
 ตณฺหาเย อุทฺทิตโต โลโก ชราย ปริวาริตโตติ.

๙. อิจฺฉาสูตฺตํ

- [๖๙] “เกนสฺส พชฺฌติ โลโก กิสฺส วินยาย มุจฺจติ
 กิสฺสสฺส วิปฺปหาเนน สพฺพํ จินฺหติ พนฺธนนฺติ.
 “อิจฺฉาย พชฺฌติ โลโก อิจฺฉาวินยาย มุจฺจติ
 อิจฺฉาย วิปฺปหาเนน สพฺพํ จินฺหติ พนฺธนนฺติ.

๑๐. โลกสูตฺตํ

- [๗๐] “กิสมิ โลโก สมุปรนฺโน กิสมิ กุพฺพติ สนฺถวํ
 กิสฺส^๑ โลโก อุปาทาย กิสมิ โลโก วิหณฺณตีติ.

“ณสุ โลโก สมุปนโน ณสุ กุพพิติ สนถวํ
 ณนเมว อปาทาย ณสุ โลโก วิหณฺณตีติ.

สตฺตโม อนฺธวคฺโค.

ตสฺสทุทานํ

“นามํ จิตฺตณฺจ ตณฺหา จ สณฺโฆชนณฺจ พนฺธนา
 อพฺภาหตฺตฺทิตโต ปิหิตโต อิจฺฉา โลเกณ เต ทสาติ.

๘. ฌตฺวาวคฺโค^๑

๑. ฌตฺวาสุตฺตํ

[๗๑] สาวตฺถิณิทานํ. เอกมฺนตํ จิตา โข सा เทวता
ภควนฺตํ คายาย อชฺฌภาสิ

“กีสฺ ฌตฺวา สฺขํ เสติ	กีสฺ ฌตฺวา น โสจติ
กิสฺสสฺส เอกธมฺมสฺส	วํ โรเจสิ โคตมาติ.
“โกธํ ฌตฺวา สฺขํ เสติ	โกธํ ฌตฺวา น โสจติ
โกธสฺส วิสมฺมุลสฺส	มรฺุคคฺคสฺส เทวเต
วํ อริยา ปัสสนฺติ	ตมฺหิ ฌตฺวา น โสจตีติ.

๒. รตฺตสุตฺตํ

[๗๒] “กีสฺ รตฺสส ปญฺญาณํ กีสฺ ปญฺญาณมคฺคิโน
กีสฺ รฏฺฐสฺส ปญฺญาณํ กีสฺ ปญฺญาณมิตฺติยาติ.
“ชฺช รตฺสส ปญฺญาณํ ชฺช ปญฺญาณมคฺคิโน
ราชา รฏฺฐสฺส ปญฺญาณํ ภตฺตา ปญฺญาณมิตฺติยาติ.

๓. วิตฺตสุตฺตํ

[๗๓] “กีสฺ วิตฺตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐํ
กีสฺ สฺจิจฺฉโน สุขมาวหาติ
กีสฺ หเว สาธุตฺรํ รสํ
กถํชีวิ^๒ ชีวิทมาหุ เสฏฺฐนฺติ.

“สทฐีธ วิตตํ ปุริสสส เสฏฐํ
 ฃมโฃ สจฺญโน สขมวหาติ
 สจฺจํ หเว สารุตรํ รสํ
 ปณณาสีว^๑ ซีวิตมาหุ เสฏฐนฺติ.

๔. วุฏฐิสตตํ

[๗๔] “กีสฺ อูปตตํ เสฏฐํ กีสฺ นิปตตํ วรํ
 กีสฺ ปวชมานนํ กีสฺ ปวทตํ วรรณฺติ.
 “พีชํ อูปตตํ เสฏฐํ วุฏฐิ นิปตตํ วรา
 คาโว ปวชมานนํ ปุตโต ปวทตํ วโรติ.
 “วิชฺชา อูปตตํ เสฏฐา อวิชฺชา นิปตตํ วรา
 สงฺโฆ ปวชมานนํ พุทฺโธ ปวทตํ วโรติ.

๕. ภีตาสตตํ

[๗๕] “กีสฺ ภีตา ฃนตา อนเภา
 มคฺโควเนกายตนปฺปวฺตโต
 ปุจฺฉามิ ตํ โคตม ภูริปณณ
 กีสฺมี จีโต ปโรลกํ น ภาเยติ.
 “วํจํ มนญฺจ ปณิธาย สมฺมา
 กาเยน ปาปานิ อกุพฺพมานโ
 พหุณฺนปํ^๒ ฃรมาวสนฺโต
 สทฺโธ มุฑฺดู สํวิภาตี วทณฺณ.

หมดอายุ 27/05/2566

เอเตสุ ฐมเมสุ จิโต จตุสุ
ฐมเม^๑ จิโต^๒ ปรโลก^๓ น ภาเยติ.

๖. นชิรติสุตตัม

- [๗๖] “กีส^๒ ชีรติ กิ น ชีรติ กีส^๒ อุปฺปโถติ วุจฺจติ
กีส^๒ ฐมมานํ ปริปนฺโถ กีส^๒ รตฺติหนฺทิวกฺขโย
กิ มลํ พุรหฺมจริยสฺส กิ สินฺนามโนทกํ
กติ โลกสฺมิ จิตฺตานิ ยตฺถ จิตฺตํ น ติฏฺฐติ
ภควนฺตํ^๓ ปุณฺณจุมฺมม กถํ ชาเนมุ ตํ มยฺหนฺติ.
“รูปํ ชีรติ มจฺจานํ, นามโคตฺตํ น ชีรติ
..... ราโค อุปฺปโถติ วุจฺจติ.
โลโก ฐมมานํ ปริปนฺโถ วโย รตฺติหนฺทิวกฺขโย
อิตฺถิ มลํ พุรหฺมจริยสฺส เอตฺถายํ สขฺชเต ปชา.
ตโป จ พุรหฺมจริยญจ ตํ สินฺนามโนทกํ
ฉ โลกสฺมิ จิตฺตานิ ยตฺถ จิตฺตํ น ติฏฺฐติ.
อาลสฺยญจ^๔ ปมาโท จ อนฺนุจฺจานมสฺยโม
นิทฺทา ตนฺที จ เต จิตฺเต สพฺพโส ตํ วิวชฺชเยติ.

๗. อิสฺสรียสุตตัม

- [๗๗] “กีส^๒ อิสฺสรียํ โลเก กีส^๒ ภณฺฑานมฺตฺตมํ
กีส^๒ สตฺถมลล์^๔ โลเก กีส^๒ โลกสฺมิมพฺพุทฺ.

^{๑-๑} อ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ อ. ภาวนฺตํ

^๓ ส. “สตฺถมลนฺตปิ” “สตฺถามลนฺตปิ” ปาโจ.

^๒ ฉ., เท., อ. กิ

^๔ อ. อาลสฺยญจ

กีสฺ หรณฺโต^๑ วาเรณฺติ
 กีสฺ ปุณฺปุณฺยาณฺโต^๒
 “วโส^๓ อิสฺสรียํ โลก
 โกโธ สตฺถมลํ โลก
 โจรํ หรณฺโต วาเรณฺติ
 สมณํ ปุณฺปุณฺยาณฺโต

หฺรณฺโต^๑ ปน โก ปิโย
 อภินนฺทนฺติ ปณฺทิตาติ.
 อิตฺถิ ภาณฺทานมฺตฺตมํ
 โจรา โลกสฺสมิมพฺพุทา.
 หรณฺโต สมณํ ปิโย
 อภินนฺทนฺติ ปณฺทิตาติ.

๘. กามสุตต์

[๗๘] “กิมตฺถกาโม น ทเท
 กีสฺ มุญฺเจยฺย กลฺยาณิ^๔
 “อตฺตานํ น ทเท โปโส
 วาจํ มุญฺเจยฺย กลฺยาณิ

กิ มจฺโจ น ปริจฺจเซ
 ปาปิกญฺจ น โมจเยติ.
 อตฺตานํ น ปริจฺจเซ
 ปาปิกญฺจ น โมจเยติ.

๙. ปาเถยยสุตต์

[๗๙] “กีสฺ พนฺธติ ปาเถยฺย
 กีสฺ นรํ ปริกสฺสติ
 กิสฺมี พทฺธา ปุณฺ สตฺตา
 “สทฺธา พนฺธติ ปาเถยฺย
 อิจฺฉา นรํ ปริกสฺสติ
 อิจฺฉापทฺธา ปุณฺ สตฺตา

กีสฺ โภคานมาสโย
 กีสฺ โลกสฺมิ ทฺฐชฺหํ
 ปาเสน สกฺุณิ ยถาติ.
 สิริ โภคานมาสโย
 อิจฺฉา โลกสฺมิ ทฺฐชฺหา
 ปาเสน สกฺุณิ ยถาติ.

๑๐. ปชฺโชตสุตฺตํ

- [๘๐] “กีสฺว โลกสฺมิ ปชฺโชโต กีสฺว โลกสฺมิ ชาคโร
 กีสฺว กมฺเม สชีวานํ กีสฺว จสฺส” อิริยาปโถ.
 กีสฺว อลลํ อนนสญฺจ มาตา ปุตฺตํว โปสติ
 กีสฺว^๒ ภูตา อุปชีวนนฺติ เย ปาณา ปจวี^๓ สิตาติ.
 “ปญฺญา โลกสฺมิ ปชฺโชโต สติ โลกสฺมิ ชาคโร
 คาโว กมฺเม สชีวานํ สิตสฺส อิริยาปโถ.
 วุญฺจิ อลลํ อนนสญฺจ^๔ มาตา ปุตฺตํว โปสติ
 วุญฺจิ ภูตา อุปชีวนนฺติ เย ปาณา ปจวี^๓ สิตาติ.

๑๑. อรณฺสุตฺตํ

- [๘๑] “เกสฺส อรณา โลเก เกสํ วุสิตํ น นสฺสติ
 เกธ อิจฺฉํ ปริชานนฺติ เกสํ โภชิสฺยํ สทา.
 กีสฺว มาตา ปิตา ภاتا วนฺทนฺติ นํ ปติฏฺฐิตํ
 กีสฺว อิทฺ ชาตีหิณํ อภิวาเทนฺติ ขตฺติยาติ.
 “สมณึธ อรณา โลเก สมณานํ วุสิตํ น นสฺสติ
 สมณา อิจฺฉํ ปริชานนฺติ สมณานํ โภชิสฺยํ สทา.
 สมณํ มาตา ปิตา ภاتا วนฺทนฺติ นํ ปติฏฺฐิตํ
 สมณึธ ชาตีหิณํ อภิวาเทนฺติ ขตฺติยาติ.

หม่อมราชวงศ์ ๒๗/๐๕/๒๕๖๖
 ๑. น., เท., อ. กิมสส

๒. น. ปถวิสฺสิดา

๓. น., เท. กิ

๔. ส. วิตุตฺตมาลสฺยานาลสฺย

อฏฺฐโม มตฺตวาคุโก.

ตสฺสอุทฺทหนํ

“มตฺตวา รณญจ วิตฺตมฺจ วุฏฺฐิ ภีตา นชীরติ
อิสฺสรํ กามปาถะยฺยํ ปชฺชโชนโต อรณฺณน จาติ.

เทวตาสํยตฺตํ สมตฺตํ.

๒. เทวปุตตสัยุตตัม

๑. ปฐมวคโค

๑. ปฐมกสฺสปสฺสุตตัม

[๘๒] เอวมเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตถิยํ วิหริ
เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. อถ โข กสฺสโป เทวปุตฺโต
อภิกฺขนฺตาย รตฺติยา อภิกฺขนฺตวณฺเณ เกวลกป্পํ เชตวนํ
โอภาเสตฺวา, เยเน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อภฺจาสิ. เอกมนฺตํ จิโต โข กสฺสโป
เทวปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทวโจ “ภิกฺขุ ภควา ปกาเสสิ, โน จ
ภิกฺขุโน อนุสาสนฺติ.” “เตเน हि กสฺสโป ตณฺเฎเวตฺถ ปฏฺฐิภาตฺตติ.

“สุภาสิตสฺส สิग्गฺเขถ สมณฺปาสนสฺส จ
เอกาสนสฺส จ รโห จิตฺตวูปสมสฺส จาติ

อิทมวโจ กสฺสโป เทวปุตฺโต. สมณฺญโย สตฺถา อโหสิ. อถ โข
กสฺสโป เทวปุตฺโต “สมณฺญโย เม สตฺถาติ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเฏวณฺตรชายิตฺติ.

๒. ทุตฺติยกสฺสปสฺสุตตัม

[๘๓] สาวตถิณิทานํ. เอกมนฺตํ จิโต โข กสฺสโป เทวปุตฺโต
ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“ภิกขุ สียา ฌายิ วิมุตตจิตโต
 อากงฺเข เว” หทยสฺसानุปตฺตี
 โลกสฺส ฌตฺวา อุทฺทพฺพณฺจ
 สุเจตฺโส อนิสฺสิตो^๒ ตทานิสฺสิติ.

๓. มามสูตต์

[๘๔] สาวตฺถิณิทานํ. อถ โข มาโฆ เทวปฺตฺโต อภิกฺกนฺตตาย
 รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺป चेตวณฺ โอภาเสตฺวา, เยน
 ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
 อฏฺฐาสิ. เอกมฺนฺตํ จิตฺโต โข มาโฆ เทวปฺตฺโต ภควนฺตํ คากาย
 อชฺฌภาสิ

“กีสฺ ฌตฺวา” ^๓ สุขํ เสติ	กีสฺ ฌตฺวา น โสจติ
กิสฺสสฺส เอกธมฺมสฺส	วธฺ วัโรเจสิ โคตมาติ.
“โกธํ ฌตฺวา สุขํ เสติ	โกธํ ฌตฺวา น โสจติ
โกธสฺส วิสมฺมูลสฺส	มฐฺรคฺคสฺส วตฺตรภฺ
วธฺ อริยา ปลฺลสนฺติ	ตณฺหิ ฌตฺวา น โสจตีติ.

๔. มัคคสูตต์

[๘๕] สาวตฺถิณิทานํ. เอกมฺนฺตํ จิตฺโต โข มัคคโร^๔
 เทวปฺตฺโต ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“กติ โลกสฺมิ ปชฺโชตา	เยहि โลโก ปกาสติ
ภควนฺตํ ปุณฺณจฺจมาคมม	กถิ ชาเนมฺ ติ มยฺนติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ส.อิ. จ ฉ.เท. เจ

^๓ เท. เจตฺวา

^๒ ส.อิ. อสฺสิต

^๔ ส. มาโฆ

“จตุตทาโร โลเก ปชฺชิตา ปณฺจเมตถ น วิชฺชติ
ทิวา ตปติ อาทิจฺโจ รตฺติมาภาติ จนฺทิม่า
อถ อคฺคิ ทิวารตฺตี ตตฺถ ตตฺถ ปกาสติ
สมฺพุทฺโธ ตปตํ เสฏฺโฐ เอสา อาภา อนุตฺตราติ.

๕. ทามลิสุตฺตํ

[๘๖] สาวตฺถิณิทานํ. อถ โข ทามล^๑ เทวปุตฺโต อภิกฺกนฺตาย
รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เขตฺวณํ โอภาเสตฺวา, เยน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
อภฺจาสิ. เอกมนฺตํ จิโต โข ทามลิ เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมํ
คาถํ อภาสิ

“กรณียเมตฺต^๒ พุราหฺมณฺเนน ปธานมกิลาสฺนา
กามานํ วิปฺปหาเนน น เตนาสีสเส ภาวนติ.

“นตฺถิ กิจจํ พุราหฺมณฺสส” [ทามลิตี^๔ ภควา]
กตกิจฺโจ หิ พุราหฺมณฺโณ
ยาว น คาริ ลภติ นทิสฺสุ
อายุหติ สพุพคตฺเตมิ ชนฺตุ
คารณฺจ ลทฺธาน ถเล จิโต โส^๕
นายุหติ ปารคโต หิ โหติ^๖
เอสุปฺมา ทามลิ พุราหฺมณฺสส
ชีณาสวสฺส นิปกสฺส ฌายิโน.

^๑ ส. ทามโล

หมดอัย 27/05/2566

^๒ ส. พุราหฺมณฺสส นตฺถิ, “กิจจสฺสาติปิ ปาโห.

^๕ ฉ., เท. โย

^๒ อ. กรณียเมตฺต

^๔ เท. ทามโลติ

^๖ ฉ., เท. โสว, อ. โสติ.

ปปฺปยุย ชาติมรณสฺส อนฺตํ
 ฌายูหติ ปารคโต หิ โหตีติ.^๑

๖. กามทสฺสุตฺตํ

[๘๗] สาวตฺถีนินฺทนนํ. เอกมฺนตํ จิโต โข กามโท เทวปฺตฺโต
 ภควนฺตํ เอตทโวจ

“ทุกฺกัรํ ภควา สฺสทุกฺกัรํ ภควาติ.

“ทุกฺกัรํ วาปี กโรนฺติ [กามทาติ ภควา]

เสกฺขสึลลสมาหิตา^๒

จิตตฺตา อนคาริยุเปตสฺส

ตุณฺณจิ โหติ สุขาวหาติ.

“ทุลฺลภา ภควา ยทิตฺถํ ตุณฺณจิตฺติ.

“ทุลฺลภํ วาปี ลภนฺติ [กามทาติ ภควา],

จิตตฺตฺวปฺสเม รตา

เยสํ ทิวา จ รตฺโต จ

ภาวนาย รโต มโนติ.

“ทุสฺสมาทหํ ภควา ยทิตฺถํ จิตฺตฺตฺนฺติ.

“ทุสฺสมาทหํ วาปี สมาทหนฺติ [กามทาติ ภควา],

อินฺทริยุปฺสเม รตา

เต เจตฺวา มจฺจุโน ชาลํ

อริยา คจฺจนฺติ กามทาติ.

“ทุคฺคโม ภควา วิสโม มคฺโคติ.

“ทุคฺคเม วิสเม วาปี อริยา คจฺจนฺติ กามท
 อนริยา วิสเม มคฺเค ปตฺนฺติ อวิสิรา
 อริยานํ สโม มคฺโค อริยา हि วิสเม สมาติ.

๗. ปญฺจาลจณฺทสฺสคฺคํ

[๘๘] สาวตฺถิณีทานํ. เอกมฺนตํ จิโต โข ปญฺจาลจณฺโท
 เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมํ คาคํ อภาสิ

“สมฺพาเช วต โอกาสํ อวิหฺติ ฐูริเมชโส
 โย ฌานมพฺพุติ” พุทฺโธ ปฏิลีนนิสโก มุนีติ.

“สมฺพาเชปิ จ ติฏฺฐจฺนฺติ,^๒ [ปญฺจาลจณฺทคฺคิ ภควา] ฌมฺมํ นิพฺพานปตฺติยา
 เย สตี ปจฺจลตฺถิสฺส สมฺมา เต สฺสมาหิตาติ.

๘. ตายนสฺสคฺคํ

[๘๙] สาวตฺถิณีทานํ. อถ โข ตายโน เทวปุตฺโต
 ปุราณตติตฺถกโร อภิกฺกนฺตตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺป
 เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อภฺจาสิ. เอกมฺนตํ จิโต โข
 ตายโน เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อีมา คาคาโย อภาสิ

“จินฺท สโต ปฺรภกฺกมฺม กามे ปนฺนท พฺรหฺมณ
 นปฺปหาย มฺนิ กามे เนกตฺตมฺปชฺชติ.

กยิรา เจ กยิราเถน
 สติโล หิ ปริพฺพาโช
 อกตํ ทุกฺกมฺ ํ เสยโย
 กตญฺจ สุกตํ เสยโย
 กุโส ยถา ทุกฺคหิโต
 สามญฺญํ ทุปฺปรัมภญฺจ
 ยงฺกิญฺจิ สติลํ กมฺมํ
 สงฺกสฺสรํ พุรหฺมจริยํ

ทพฺพหเมนํ ปฺรกุกฺกเม
 ภิกฺขุโย อากิริเต รชฺชํ.
 ปจฺจนา ตปฺปติ ทุกฺกมฺ ํ
 ยํ กตฺวา นานุตปฺปติ.
 หตฺถเมวานุกฺกนฺตติ
 นิรยาโยปกทฺตติ.
 สงฺกิลิฏฺฏญฺจ ยํ วตฺติ
 น ตํ โหติ มหปฺพลนฺตติ.

อิทมวโจ ตายโน เทวปุตฺโต, อิํ วตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวณฺตรชาเยติ.

อถ โข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 “อิํ ภิกฺขเว” รตฺตี ตายโน นาม เทวปุตฺโต ปุราณตฺตถกโร
 อภิกฺกนฺตตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ
 โอภาเสตฺวา, เยนหํ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา
 เอกมนฺตํ อภฺจาสิ. เอกมนฺตํ จิโต โย [๒] ตายโน เทวปุตฺโต
 มม สนฺติเก อีมา คาถาโย อภาสิ

“จินฺท สโต ปฺรกุกฺกม
 นปฺปหาย มฺนิ กาเม
 กยิรา เจ กยิราเถน
 สติโล หิ ปริพฺพาโช
 อกตํ ทุกฺกมฺ ํ เสยโย
 กตญฺจ สุกตํ เสยโย

กาเม ปนฺนุท พุราหฺมณ
 เนกตตฺตมฺปชฺชติ.
 ทพฺพหเมนํ ปฺรกุกฺกเม
 ภิกฺขุโย อากิริเต รชฺชํ.
 ปจฺจนา ตปฺปติ ทุกฺกมฺ ํ
 ยํ กตฺวา นานุตปฺปติ.

หมดอายุ 27/05/2566

กุโส ยถา ทุคคหิโต	หตถเมวานุกนตติ
สามณญํ ทุปฺปรามญฺจ	นिरยายุปกทฺตติ.
ยงฺกิญฺจิ สิริลํ กมมํ	สงฺกิลิฏฺจณฺจ ยํ วตํ
สงฺกสฺสรํ พุรหฺมจริยํ	น ตํ โหติ มหปฺพลนฺติ.

“อิทมวโจ ภิกฺขเว ตายโน เทวปุตฺโต, อิํ วตฺวา มํ
อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเวนฺตรชาโย; อุกฺคณฺหาถ ภิกฺขเว
ตายนคาคา, ปรียาปฺปณาถ ภิกฺขเว ตายนคาคา, ชาเรถ ภิกฺขเว
ตายนคาคา, อตฺถสณฺหิตา ภิกฺขเว ตายนคาคา อาทิพุรหฺมจริยกาติ.

๕. จนฺทิมสฺสุตํ

[๕๐] สาวตฺถิณิทานํ. เตน โข ปน สมเยน จนฺทิมา
เทวปุตฺโต ราชูหา อสุรินฺเทน คหิโต โหติ. อถ โข จนฺทิมา
เทวปุตฺโต ภควนฺตํ อนุสฺสรมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คถํ อภาสิ

“นโม เต พุทฺธวีรตฺถุ	วิปฺปมฺตฺโตสิ สพฺพธิ
สมฺพาธปฺปฏิปนฺโนสมิ	ตสฺส เม สรณํ ภวาติ.

อถ โข ภควา จนฺทิมํ เทวปุตฺตํ อารพฺภ ราชู
อสุรินฺทํ คากาย อชฺฌภาสิ

“ตถาคตํ อรหฺนตํ	จนฺทิมา สรณํ คโต
ราชู จนฺทํ ปมฺญจสฺส	พุทฺธา โลกานุกมฺปกาคติ.

อถ โข ราชู อสุรินฺโท จนฺทิมํ เทวปุตฺตํ มุญฺจิตฺวา
ตรมานรूपํ, เยน เวปจิตฺติ อสุรินฺโท, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
สวักโค โลมหญฺจชาโต เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ.

เอกมนต์ จิต ไช ราหุ อสุรินท์ เวปจิตติ อสุรินโท
 คากาย อชฌภาสิ

“กินุ สนฺตรมานโน
 สํวิคฺครุโป อากมฺม

ราหุ จนุทํ ปมฺญจสิ
 กินุ ภาโตว ติฏฺฐจสิติ.

“สตฺตธา เม พลล มฺหุชา
 พุทฺธคากาภิกิโตมฺหิ”

ชีวนฺโต น สฺขํ ลภ
 โน เจ มฺญเจยฺย จนฺทิมนฺติ.

๑๐. สूरियसुतत्

[๕๑] สาวตฺถินิทานํ. เตน ไช ปน สมเยน สूरियो
 เทวปฺตโต ราหุณา อสุรินฺเทน คหิโต โหติ. อถ ไช สूरियो
 เทวปฺตโต ภควนฺตํ อนฺนสฺสรมานโน ตายํ เวลายํ อิมํ คากํ อภาสิ

“นโม เต พุทฺธวีรตฺถุ
 สมฺพาธปฏฺฐิปนโนสมิ

วิปฺปมฺตโตสิ สพฺพธิ
 ตสฺส เม สรณํ ภวาติ.

อถ ไช ภควา สूरียํ เทวปฺตตํ อารพฺภ ราหุ อสุรินท์
 คากาย อชฌภาสิ

“ตถาคตํ อรหฺนตํ

สूरियो สรณํ คโต

ราหุ สूरียํ ปมฺญจสฺส

พุทฺธา โลกานุกมฺปกา.

โย อนฺธกาเร ตมสี ปภงฺกโร

เวโรจโน มณฺฑลํ อุกฺคเตโช

มา ราหุ คีลี จรมนฺตลิกฺเข

ปชํ มม ราหุ ปมฺญจ - สूरียนฺติ.

อถ ไช ราชุ อสุรินโท สุริยํ เทวปุตตํ มุญจิตฺวา
ตรมานรूपํ, เยน เวปจิตฺติ อสุรินโท, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
สํวิคฺโค โลมหฏฺฐชาโต เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ.

เอกมนฺตํ จิตํ ไช ราชุ อสุรินทํ เวปจิตฺติ อสุรินโท
คาถาย อชฺฌภาสิ

“กินฺนุ สนฺตรมาโนว ราชุ สุริยํ ปมุญฺจสิ
สํวิคฺครูปํ อากมฺม กินฺนุ ภิโตว” ติฏฺฐสึติ.

“สตฺตธา เม ผลํ มุทฺธา ชีวนโต น สุขํ ลภ
พุทฺธคาถาภิกิโตมฺหิ โน เจ มุญฺเจยฺย สุริยนฺติ.

ปจฺจโม วคฺโค.

ตสฺสทฺททานํ

“เทว กสฺสปา จ มาโฆ จ มากฺโข ทามลฺลิกามโท
ปณฺจาลจณฺโฑ จ ตายโน จนฺทิมสุริเยน เต ทสาติ.

๒. อนาคตพิณทิกวคโค

๑. จันทิมสสุตต์

[๙๒] สาวตถีนินทานัน. อถ โข จันทิมสโส เทวปุตโต
อภิกกนตาย รตติยา อภิกกนตวณฺเณ เกวลกปปี เขตวัน
โอภาเสตวา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตวา ภควนฺตํ
อภิวาเทตวา เอกมนฺตํ อฏฺฐจาสิ.

เอกมนฺตํ จิตโต โข จันทิมสโส เทวปุตโต ภควโต สนฺติเก
อิมํ คาลํ อภาสิ

“เต หิ สุตฺถิ คมิสฺสนฺติ กจฺเจวามกเส มคา
ฌานานิ อุปสมฺปชฺช เอโกทินิปกา สตาติ.

“เต หิ ปาริ คมิสฺสนฺติ เจตวา ชาลยจ” อมฺพุชฺ
ฌานานิ อุปสมฺปชฺช อปฺปมตฺตา รณฺณชหาติ.

๒. เวณทสุตต์

[๙๓] เอกมนฺตํ จิตโต โข เวณฺทฺ เทวปุตโต ภควโต
สนฺติเก อิมํ คาลํ อภาสิ

“สุขิตา วต” เต มนฺชา สุตฺตํ ปยิริปาสิย
ยุณฺช^๑ โคตมสาสเน อปฺปมตฺตานุสิกฺขเรติ.

“เย เม วุตฺเต^๒ สตฺธิปเท^๓ [เวณฺทฺติ ภควา]
อนุสิกฺขนฺติ ฌายิน

กาเล เต อปฺปมชฺชนตา
น มจฺจุวสคา^๑ สियฺนฺติ.

๓. ทีฆลภฺจิสฺสตุตฺตํ

[๙๔] เอวฺมเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ
เวพฺพวเน กลนฺทกนิวาเป. อถ โข ทีฆลภฺจิ เทวปุตฺโต อภิกฺกนฺตาย
รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺป เวพฺพนํ โอภาเสตฺวา, เยน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
อภฺจาสิ. เอกมฺนตํ จิโต โข ทีฆลภฺจิ เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก
อิมํ คถํ อภาสี^๒

“ภิกฺขุ สียา ฉายิ วิมุตฺตจิตฺโต
อากงฺเข เว^๓ หทยสฺसानุปตฺตี
โลกสฺส ฅตฺวา อุตฺทพฺพยญฺจ
สุเจตฺโส อนิสฺสีโต ตทานิสฺสโต.

๔. นนฺทนสฺสตุตฺตํ

[๙๕] เอกมฺนตํ จิโต โข นนฺทโน เทวปุตฺโต ภควนฺตํ
คากาย อชฺฌภาสิ

“ปฺจุฉามิ ตํ โคตม ฐฺริปณฺณ
อนาวภูํ ภควโต ฃาณทสฺสนํ
กถํวิธํ สีลวณฺตํ วทนฺติ
กถํวิธํ ปณฺณวณฺตํ วทนฺติ

กถํวิโร^๑ ทุกฺขมติจจ อิริยติ

กถํวิธํ เทวตา ปุชยนตฺตีติ.

“โย สึลวา ปณฺณวา ภาวิตตฺโต

สมาหิโต ฌานรโต^๒ สตีมา

สพฺพสฺส โสกา วิคตา ปหีนา

ชีณาสโว อนฺติมเทหธารี.

ตถาวิธํ สึลวนฺตํ วทนฺติ

ตถาวิธํ ปณฺณวนฺตํ วทนฺติ

ตถาวิโร ทุกฺขมติจจ อิริยติ

ตถาวิธํ เทวตา ปุชยนตฺตีติ.

๕. จนุทนสฺสยุดตํ

[๕๖] เอกมนฺตํ จิโต โข จนุทโน เทวปฺตฺโต ภควนฺตํ
คาถาย อชฺฌภาสิ

“กถํสุ^๓ ตรติ โอฆํ

อปฺปติฏฺเฐ อนาลมฺเพ

“สพฺพทา สึลสมฺปนฺโน

อารทฺหวิริโย ปหิตตฺโต

วिरโต กามสณฺณาย

นฺนทิกาวปริกฺขิณ^๔

รตฺติณฺทิวมตฺนทิตฺโต

โก คมฺภีเร น สึทตฺตีติ.

ปณฺณวา สฺสสมาหิโต

โอฆํ ตรติ ทฺตฺตรํ

รูปสณฺโณชนาติโต^๕

โส คมฺภีเร น สึทตฺตีติ.

๖. วาสุตตตสุตตํ^๑

[๙๗] เอกมหนตํ จิโต โข วาสุตตโต เทวปุตโต ภควโต
สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“สตติยา วีย โอมฏฺโฐ ทยฺหมานว” มตฺถเก
กามราคปฺปหานาย สโต ภิกฺขุ ปรีพฺพเชติ.

“สตติยา วีย โอมฏฺโฐ ทยฺหมานว” มตฺถเก
สกุทายทิมฺมจิปฺปหานาย สโต ภิกฺขุ ปรีพฺพเชติ.

๗. สุพฺรหฺมสุตตํ

[๙๘] เอกมหนตํ จิโต โข สุพฺรหฺมา เทวปุตโต ภควนฺตํ
คากาย อชฺฌภาสิ

“นิจฺจมุตรสฺสตมิทํ จิตฺตํ นิจฺจมุพฺพิคฺคมิทํ มโน
อนุปฺปนฺเนสฺส กิจฺเจสฺส” อโถ อฺปฺปตฺติเตสฺส จ
สเจ อตฺถิ อนฺตฺรสฺสํ ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิโตติ.

“นาณฺณตฺร โพชฺฌนฺคตปฺสา” นาณฺณตฺร อินฺทฺริยสํวรา
นาณฺณตฺร สพฺพนิสฺสคฺคา สโตถิ ปสฺสามิ ปาณินฺนติ.

อิทมวโจ ะเปฯ ตตฺถเวนฺตรชายิติ.

๘. กกุชฺสุตตํ

[๙๙] เอวฺมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาเกตเต วิหฺรติ
อญฺชนวเน มิคทาเย. อถ โข กกุโร เทวปุตโต อภิกฺกนฺตาย

^๑ อ. สุตตตสุตตํ

^๓ เท. กิจฺเจสฺส

^๒ สฺยา. ทยฺหมานว

^๔ ฉ. โพชฺฌา ตปฺสา

รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺป อณฺชนวนํ โอภาเสตฺวา, เยน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
อญฺจาสิ. เอกมฺนตํ จิโต โข กกุโช เทวปฺตโต ภควนฺตํ เอตทโวจ
“นฺนทสิ สมณาทิ. “กึ ลทฺฐา อาวุโสติ. “เตน หิ สมณ โสจสีติ.
“กึ ชยิตฺถ อาวุโสติ. “เตน หิ สมณ เนว นฺนทสิ เนว” โสจสีติ.
“เอวมาวุโสติ.

“กจฺจิ ตวํ อนิโฆ” ภิกฺขุ กจฺจิ” นนฺทิ น วิชฺชติ
กจฺจิ ตเมกมาสีนํ อรตี” นามิกีรตีติ.

“อนิโฆ” เว อหํ ยกฺข อโถ นนฺทิ” น วิชฺชติ
อโถ มเมกมาสีนํ อรตี” นามิกีรตีติ.

“กถํ ตวํ อนิโฆ ภิกฺขุ กถํ นนฺทิ น วิชฺชติ
กถํ ตเมกมาสีนํ อรตี” นามิกีรตีติ.

“อฆฺชาตสฺส เว นนฺทิ นนฺทิชาตสฺส เว อฆํ
อนนฺทิ อนิโฆ ภิกฺขุ เอวํ ชานาหิ อาวุโสติ.
“จิริสฺสํ วต ปสฺสามิ พุราหฺมณํ ปรีนิพฺพุตํ
อนนฺทิ อนิฆํ ภิกฺขุ” ติณฺณํ โลเก วิสตุตฺติกนฺติ.

๙. อุตฺตรสยุดต์

[๑๐๐] ราชคฺชนิทานํ. เอกมฺนตํ จิโต โข อุตฺตรโร เทวปฺตโต
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

หมดอายุ 27/05/2566

* เท.,อิ. น จ

** อ. อโถ

*** จ.,เท.,อิ. นนฺทิ

* จ.,เท. อนิโฆ

** จ.,เท.,อิ. อรตี

“อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายุํ”

ชรูปนิตสฺส น สนฺติ ตาณา
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน
ปญฺญานํ กยิราถ สุขาวหานีติ.

“อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายุํ

ชรูปนิตสฺส น สนฺติ ตาณา
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน
โลกามิสํ ปชฺเห สนฺติเปกฺโขติ.

๑๐. อนาถปิณฑิกสุตฺตํ

[๑๐๑] เอกมฺนตํ จิโต โข อนาถปิณฑิกโก เทวปุตฺโต
ภควโต สนฺติเก อีมา คาทาโย อภาสิ

“อิทํ หิตํ เชตวนํ	อิสฺสสงฺฆนิเสวิตํ
อาวตฺถํ ฐมฺมราเชน	ปีติสญฺชนํ มม
กมฺมํ วิชฺชา จ ฐมฺโม จ	สีลํ ชีวิตมุตฺตมํ
เอเตน มจฺจา สุขุณฺณํ	น โคตฺเตน ฐเนน วา.
ตสฺมา หิ ปณฺธิโต โปโส	สมปฺสํ อตฺถมตฺตโน”
โยนิโส วิจิเน ฐมฺมํ	เอวํ ตตฺถ วิสุทฺธํ
สาริปุตฺโตว ปญฺญาย	สีเลน อุปสเมน จ
โยปิ ปารคโต ภิกฺขุ	เอตาวปรโม สียาติ.

อิทมวโจ อนาถปิณฑิกโก เทวปุตฺโต, อิทํ วตฺวา ภควนฺตํ
อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอว นฺตรชาयीติ.”

อถ โข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
“อิมํ” ภิกฺขเว รตฺตี อณฺณตโร เทวปฺตฺโต อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา
อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เขตฺวณํ โอภาเสตฺวา, เยนาหํ,
เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ.
เอกมฺนตํ จิตฺโต โข โส เทวปฺตฺโต มม สนฺติเก อิมา คาทาโย
อภาสิ

“อิทํ หิตํ เขตฺวณํ	อิสฺสงฺฆนิเสวิตํ
อาวตฺถํ ฐมฺมราเชน	ปีติสณฺชนํ มม.
กมฺมํ วิชฺชา จ ฐมฺโม จ	สีลํ ชีวิทมฺมุตฺตมํ
เอเตน มจฺจา สุขณฺณติ	น โคตฺเตน ฐเนน วา.
ตสฺมา หิ ปณฺทิตो โปโส	สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน
โยนิโส วิจิเน ฐมฺมํ	เอวํ ตตฺถ วิสฺสุตฺตติ
สาริปฺตฺโตว ปญฺญาย	สีเลน อุปสเมน จ
โยปี ปารคโต ภิกฺขุ	เอตาวปรโม สียาติ.

อิทมวโจ ภิกฺขเว โส เทวปฺตฺโต, อิทํ วตฺวา มํ
อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวณฺตรชายิตี.

เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “โส
หิ ฐุน ฆนฺเต อนาถปิณฺฑิกโก เทวปฺตฺโต ภวิสฺสติ, อนาถปิณฺฑิกโก
คหปติ อายสฺมนฺเต สาริปฺตฺเต อภิปฺปสนฺโน อโหสีติ.

“สาธุ สาธุ อานนฺท, ยาวตกํ โข อานนฺท ตกฺกาย
ปตฺตพฺพํ อนุปฺปตฺตํ [๒] ตยา, อนาถปิณฺฑิกโก หิ โส อานนฺท
เทวปฺตฺโตติ.

ทุติโย อนาถปิณฑิกวคฺโค.

ตสฺสทฺททานํ

“จณฺทิมโส จ เวณฺฑุ จ ทิมลภูจิ จ นนฺทโน
 จนฺทโน วาสฺสทตฺโต จ สุพฺรหฺมา กกุเรน จ
 อุตฺตโร นวโม วุตฺโต ทสฺโม อนาถปิณฑิกโกติ.

๓. นานาติตฺถิยวคฺโค

๑. สิวสุตฺตํ

[๑๐๒] เอวเมวเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริตฺติ
 เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. อถ โข สิวํ เทวปุตฺโต
 อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ
 โอภาเสตฺวา, เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐจาสิ. เอกมนฺตํ จิตฺโต โข สิวํ
 เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อีมา คาถาโย อภาสิ

“สพฺภีเรว สมาเสถ

สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑ

สพฺภีเรว สมาเสถ

สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑ

สพฺภีเรว สมาเสถ

สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑ

สพฺภีเรว สมาเสถ

สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑ

สพฺภีเรว สมาเสถ

สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑ

สพฺภีเรว สมาเสถ

สตํ สทฺธมฺมมณฺเฑ

สพฺภี กุพฺเพถ สนฺถวํ

เสยฺโย โหติ น ปาปโย.

สพฺภี กุพฺเพถ สนฺถวํ

ปญฺญํ ลภติ* นาฏเณโต.

สพฺภี กุพฺเพถ สนฺถวํ

โสภมชฺเฌ น โสจติ.

สพฺภี กุพฺเพถ สนฺถวํ

ญาติมชฺเฌ วิโรจติ.

สพฺภี กุพฺเพถ สนฺถวํ

สตุตฺตา คจฺจนฺติ สุคตฺตี.

สพฺภี กุพฺเพถ สนฺถวํ

สตุตฺตา ติฏฺฐจฺนฺติ สาทตฺตฺนฺติ.

๓. เสรีสุตต์

[๑๐๔] เอกมนต์ จิตโต โข เสรี เทวปุตโต ภควนต์
คาถาย อชฌภาสิ

“อนุนเมวาภินนุทนต์ อุกโย เทวมานุสา
อถ โข นาม โส ยกโย ยํ อนนํ นากินนทตติ.
“เย นํ ททนต์ สทฺชาย วิปฺปสนฺเนน เจตสา
ตเมว อนนํ ภาตติ อสฺมี โลเก ปรมฺหิ จ.
ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเจรํ ทชฺชา ทานํ มลาภิกฺกุ
ปฺญญานิ ปฺรโลกสฺมี ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

“อจฺฉริยํ ภานฺเต, อพฺภูตํ ภานฺเต ยาว สุภาสิตตญฺจิทํ”
ภานฺเต ภควตา

‘เย นํ ททนต์ สทฺชาย วิปฺปสนฺเนน เจตสา
ตเมว อนนํ ภาตติ อสฺมี โลเก ปรมฺหิ จ.
ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเจรํ ทชฺชา ทานํ มลาภิกฺกุ
ปฺญญานิ ปฺรโลกสฺมี ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

ภูตปฺพุพาหํ ภานฺเต เสรี^๒ นาม ราชา อโหสี ทายโก
ทานปติ ทานสฺส วณฺณวาที. ตสฺส มยฺหํ ภานฺเต จตฺตสฺส ทฺวาเรสฺส
ทานํ ทียิตฺถ สมณพฺรหฺมณกปณทฺธิกาวณิพฺพกยาจกานํ. อถ โข
มํ ภานฺเต อิตฺถาคารํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ ‘เทวสฺส โข ทานํ
ทียติ, อมฺหากํ ทานํ น ทียติ; สาธุ มยฺมปิ เทวํ นิสฺสาย
ทานานิ ททเยยฺย, ปฺญญานิ กเรยฺยมาติ. ตสฺส มยฺหํ ภานฺเต

^๑ ฉ., เท. สุภาสิตมิตํ อ. สุภาสิตํ อิทํ

^๒ ฉ. เสรี

เอตทโหสิ ‘อหัง โขสุมิ ทายโก ทานปติ ทานสส วณฺณวาที
‘ทานํ ทสฺสามาติ วทนฺเต,’ กิณฺติ วเทยฺยนฺติ. โส ขวาทัง ฆนฺเต
ปจฺมทวารํ อิตฺถาคารสฺส อทาสี, ตตฺถ อิตฺถาคารสฺส ทานํ
ทียิตฺถ; มม ทานํ ปฏิกฺกมิ.

อถ โข มํ ฆนฺเต ขตฺติยา อนุยฺยตฺตา อุปสงฺกมิตฺวา มํ
เอตทโวจุํ “เทวสฺส โข ทานํ ทียติ อิตฺถาคารสฺส ทานํ ทียติ,
อมฺหากัง ทานํ น ทียติ; สาธุ มยฺมปิ เทวํ นิสฺสาย ทานานิ
ทเทยฺยาม, ปุณฺณานิ กเรยฺยามาติ. ตสฺส มยฺหัง ฆนฺเต เอตทโหสิ
“อหัง โขสุมิ ทายโก ทานปติ ทานสส วณฺณวาที “ทานํ
ทสฺสามาติ วทนฺเต, กิณฺติ วเทยฺยนฺติ. โส ขวาทัง ฆนฺเต
ทุตฺติยทวารํ ขตฺติยานํ อนุยฺยตฺตานํ” อทาสี, ตตฺถ ขตฺติยานํ
อนุยฺยตฺตานํ ทานํ ทียิตฺถ; มม ทานํ ปฏิกฺกมิ.

อถ โข มํ ฆนฺเต พลกายโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ
‘เทวสฺส โข ทานํ ทียติ, อิตฺถาคารสฺส ทานํ ทียติ ขตฺติยานํ
อนุยฺยตฺตานํ ทานํ ทียติ อมฺหากัง ทานํ น ทียติ; สาธุ มยฺมปิ
เทวํ นิสฺสาย ทานานิ ทเทยฺยาม, ปุณฺณานิ กเรยฺยามาติ. ตสฺส
มยฺหัง ฆนฺเต เอตทโหสิ ‘อหัง โขสุมิ ทายโก ทานปติ ทานสส
วณฺณวาที ‘ทานํ ทสฺสามาติ วทนฺเต,’ กิณฺติ วเทยฺยนฺติ. โส
ขวาทัง ฆนฺเต ตุตฺติยทวารํ พลกายสฺส อทาสี, ตตฺถ พลกายสฺส
ทานํ ทียิตฺถ; มม ทานํ ปฏิกฺกมิ.

อถ โข มํ ฆนฺเต พุราหุมนคหปติกา อุปสงฺกมิตฺวา
เอตทโวจุํ ‘เทวสฺส โข ทานํ ทียติ, อิตฺถาคารสฺส ทานํ ทียติ,

ขตฺติยานํ อนุยฺยตฺตานํ ทานํ ทิยติ, พลกายสฺส ทานํ ทิยติ,
อมฺหากํ ทานํ น ทิยติ; สาธุ มยฺมปิ เทวํ นิสฺสาย ทานานิ^๑
ทเพยฺยาม, ปุณฺณานิ กเรยฺยามาติ. ตสฺส มยฺหิ ภนฺเต เอตทโหสิ
'อหิ โขสฺมิ ทายโก ทานปติ ทานสฺส วณฺณวาที 'ทานํ
ทสฺสามาติ วทนฺเต, กิณฺติ วเพยฺยนฺติ. โส ขวาทิ ภนฺเต
จตฺตถทวารํ พุราหฺมณคหปติกาณํ อทาสี, ตตฺถ พุราหฺมณคหปติกาณํ
ทานํ ทิยิตฺถ; มม ทานํ ปฏิกกมฺมิ.

อถ โข มํ ภนฺเต ปุริสา อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจํ
'น โขทานิ เทวสฺส โกจิ ทานํ ทิยตีติ. เอวํ วุตฺตาทิ ภนฺเต เต
ปุริเส เอตทโวจํ 'เตนहि ภณฺเ โย พาหิเรสุ ชนปเทสุ อาโย
สณฺชายติ, ตโต อุปทฺถมํ อนุเตปฺรํ ปเวเสถ, อุปทฺถมํ ตตฺถ
ทานํ เทถ สมณพุราหฺมณกปณฺทริทกฺวณฺนิพฺพกยาจกานนฺติ. โส
ขวาทิ ภนฺเต เอวํ ทิฆมรตฺตํ กตฺตานํ ปุณฺณานิ เอวํ ทิฆมรตฺตํ
กตฺตานํ กุสลานิ [๒] ปริยนฺตํ นาทิจจณามิ 'เอตฺตํ ปุณฺณนฺติ วา,^๓
'เอตฺตํโก ปุณฺณวิปาโกติ วา, 'เอตฺตํ สมคฺเค^๔ จาตพฺพนฺติ วาติ.

อจฺฉริยํ ภนฺเต, อพฺภุตํ ภนฺเต, ยาว สุภาสิตณฺจิทํ ภนฺเต
ภควตา

'เย นํ ททฺนฺติ สทฺธาย	วิปฺปสนฺเนน เจตฺสา
ตเมว อนนํ ภาตติ	อสมิ โลกํ ปรมฺหิ จ.
ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเจรํ	ทชฺชา ทานํ มลาภิภู
ปุณฺณานิ ปฺรโลกสฺมิ	ปติภูจฺา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

^๑ อ. ทาน

^๓ อ. วาสทโก น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท. ชมฺมานํ

^๔ ฉ.,เท.,อ. สคฺเค

๔. ฌฏีกาสุตตัม

[๑๐๕] เอกมณฺตํ จิโต โข ฌฏีกาโร^๑ เทวปุตฺโต ภควโต
สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“อวิหํ อุปฺปนฺนา เส วิมุตฺตา สดฺต ภิกฺขโว,
ราคโทสปรกฺขีณา ติณฺณา โลเก วิสตฺติกนฺติ.

“เย^๒ จ เต อตรฺรู้ สงฺคัม^๓ มจฺจุเชยฺยํ สุทฺตตรํ
เต หิตฺวา มานุสฺส เทหิ ทิพฺพโยคมุปฺจฺจนฺติ.

“อุปโก ผลคณฺโฑ^๔ จ ปุฏฺฐาติ จ เต ตโย
ภทฺธิโย ขณฺฑเทโว จ พาหุรคฺคิ จ สิงฺคิโย^๕
เต หิตฺวา มานุสฺส เทหิ ทิพฺพโยคมุปฺจฺจนฺติ.

“กุสลี^๖ ภาสสี เตสํ มารปาสปฺปหาณิ
กสฺส เต ฐมฺมมณฺเฑาย อจฺฉิหุ ภาวพฺพนฺนํ.

“น อณฺเฑตฺร ภควตา นานฺเฑตฺร ตว สาสนา
ยสฺส เต ฐมฺมมณฺเฑาย อจฺฉิหุ ภาวพฺพนํ.

ยตฺถ นามณฺจ รูปณฺจ อเสสํ อุปฺปชฺชติ
ตํ เต ฐมฺมมิชฺฌณฺเฑาย อจฺฉิหุ ภาวพฺพนฺนํ.

“คมฺภีรํ ภาสสี วาจํ ทุพฺพิชานํ สุทฺทพฺพุธํ
กสฺส ตว ฐมฺมมณฺเฑาย วาจํ ภาสสี อีทิสนฺติ.

“กุมฺภกาโร ปุเร อาสี เวภพิงฺเค^๗ ฌฏีกโร
มาตาเปตฺติภาโร อาสี กสฺสปสฺส อุปาสโก.

^๑ น., เท., อ. ฌฏีกาโร

^๒ น., เท., อ. เก

^๓ น., เท., อ. ปงกั

^๔ น., เท. ปลคณฺโฑ

^๕ น., เท. สิงคิโย อ. ปิงคิโย

^๖ อ. กุสล

^๗ น., เท. เวภพิงฺเค อ. เวหพิงฺเค.

วิโรโต เมธุนา ชมฺมา
อหฺวา เต สคาเมยฺโย
โสหเมเต ปชานามิ
ราคโทสปรกฺขีเณ

“เอวเมตํ ตทา อาสิ
กุมภกาโร ปุเร อาสิ
มาตาเปตฺติกาโร อาสิ
วิโรโต เมธุนา ชมฺมา
อหฺวา เม สคาเมยฺโย
“เอวเมตํ” ปุราณํ
อุภินนํ ภาวิตตฺตานํ

พฺรหฺมจารี นิรามิสฺโส
อหฺวา เต ปุเร สขา.
วิมฺตฺเต สตฺต ภิกฺขโว
ติณฺเณ โลเก วิสตฺติกนฺติ.

ยถา ภาสสิ ภคฺคว
เวภพิงฺเค ชมฺมิกโร.
กสฺสปสฺส อุปาสโก
พฺรหฺมจารี นิรามิสฺโส
อหฺวา เม ปุเร สขาติ.
สหายนมฺหุ สงฺคโม
สรีรณฺติมธารินฺนติ.

๕. ชนฺตฺสูตฺตํ

[๑๐๖] เอวเม สุตฺติ:- เอกํ สมยํ สมพฺพลา ภิกฺขุ
โกสเลสุ วิหรนฺติ หิมวณฺตปสฺเส อรณฺณกฺกุฏิกายํ^๒ อุทฺธตา อุณฺนพา
จปฺลา มุขรา วิกิณฺณวาจา มุฏฺฐสฺสตีโน อสมฺปชานา อสมาหิตา
วิพฺภนฺตจิตฺตา^๓ ปากติณฺฑริยา.

อถ โข ชนฺตฺ เทวปฺตฺโต ตทหฺวโปสเถ ปณฺณรเส,^๔ เยน
เต ภิกฺขุ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขุ คาถาหิ
อชฺฌภาสิ

“สุขชีวินุ ปุเร อาสุ ภิกขุ โคตมสาวกา
 อนิจจา ปิณฑเมสนา อนิจจา สยนาสนัน.
 โลเก อนิจจตัม ฌตวา ทุกขสสนุตมกัมสุ เต
 ทุปโปส กตวา อตตานิ คาเม ความณิกา วีย.
 ภูตวา ภูตวา นิปชชนุตติ ปราคารesu มุจจिता
 สงฆสส อมชลี กตวา อิธกจเจ วทามหิ
 อปวิฏฐา^๑ อนาถา เต ยถา เปตา ตเถว เต^๒
 เย โข ปมตตาวิหรนุตติ เต เม สนุชาย ภาสิตัม
 เย อปมตตาวิหรนุตติ ‘นโม เตส กโรมหนุตติ.

๖. โรหิตสสุตตัม

[๑๐๗] สาวตถิยัม วิหรติ ๗เป๗ เอกมหนุตัม จิโต โข
 โรหิตสโส เทวปุตโต ภควนุตัม เอตทโวจ “ยตถ นุ โข ภนุเต น
 ชายติ, น ชียยติ, น มียยติ, น จวติ, น อุปปชชติ; สกกา นุ
 โข โส ภนุเต คมเนน โลกสส อนโต ฌาตุ วา ทฏฐัง วา
 ปาปณิตุ วาติ. “ยตถ โข อาวุโส น ชายติ, น ชียยติ, น
 มียยติ, น จวติ, น อุปปชชติ; นาหนุตัม คมเนน โลกสส
 อนุตัม ‘ฌาเตยยัม, ทฏฐเจยยัม, ปตเตยยนุตติ วทามิติ.

“อจจริยัม ภนุเต, อพภูตัม ภนุเต, ยาว สุภาสิตตญจิทัม
 ภนุเต ภควตา ‘ยตถ โข อาวุโส น ชายติ, น ชียยติ, น
 มียยติ, น จวติ, น อุปปชชติ; นาหนุตัม คมเนน โลกสส อนุตัม
 ‘ฌาเตยยัม, ทฏฐเจยยัม, ปตเตยยนุตติ วทามิติ.

“ภูตปุพพาหิ ภนฺเต โรหิตสฺโส นาม อิติ อโหสิ
โกชปฺโต อิทฺธิมา เวหาสงฺคโม, ตสฺส มยฺหิ ภนฺเต เอวฺรูป
ชโว อโหสิ; เสยฺยถาปิ นาม ทพฺพหฺมโม ฌนฺคฺโคโห สิग्งฺขิตฺโต
กตฺตโต กตโยคฺโค กตฺตปาสโน ลหุเกน อสเนน อปฺปกสิเรเนว
ติริยํ ตาลจฺฉายํ อติปาเตยฺย, ตสฺส มยฺหิ ภนฺเต เอวฺรูป
ปทวฺติหาโร อโหสิ. เสยฺยถาปิ ปุรตฺตติมา สมฺมทฺทา ปจฺฉิม
สมฺมทฺโท, ตสฺส มยฺหิ ภนฺเต เอวฺรูป อิจฺฉาคตํ อุปฺปชฺชติ ‘อหํ
คมเนน โลกสฺส อนตํ ปาปฺณิสฺสามิตี. โส ขวาทิ ภนฺเต
เอวฺรูปเนน ชเวเน สมฺมุนาคโต, เอวฺรูปเนน จ ปทวฺติหาเรน,
อณฺณเตเรว อสิตฺตชายิตฺตสายิตา,^๑ อณฺณตฺร อจฺจารปสฺสาวกมฺมา,
อณฺณตฺร นิทฺทากิลมถปฏฺวิโนทฺนา, วสฺสสตาโยโก, วสฺสสตชีวี,
วสฺสสตํ คนฺตฺวา อุปฺปตฺตวาท^๒ โลกสฺส อนตํ อนฺตราว กาลกโต.

“อจฺฉริยํ ภนฺเต, อพฺภูตํ ภนฺเต, ยาว สุภาสิตตญฺจิทํ ภนฺเต
ภควตา ‘ยตฺถ โข อาวุโส น ชายติ, น ชียยติ, น มียยติ,
น จวติ, น อุปฺปชฺชติ; นาหนตํ คมเนน โลกสฺส อนตํ
‘ธฺมาเตยฺยํ, ทฏฺฐเจยฺยํ, ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิตี.

“ยตฺถ” โข อาวุโส น ชายติ, น ชียยติ, น มียยติ, น
จวติ, น อุปฺปชฺชติ; นาหนตํ คมเนน โลกสฺส อนตํ ‘ธฺมาเตยฺยํ,
ทฏฺฐเจยฺยํ, ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ.” น จ ปนาหิ^๔ อาวุโส อุปฺปตฺตวา
โลกสฺส อนตํ ทุกฺขสฺส อนตฺติริยํ วทามิ. อปฺปจาทิ^๕ อาวุโส

^๑ ฉ. เท. อ. อสิตปิตตชายิตตสา

^{๓-๓} ฉ. เท. อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๕ ฉ. เท. อ. อปี ขวาทิ

^๒ อ. จ

^๔ ฉ. เท. อ. น โข ปนาหิ

อิมสมีเยว พุยามมตเต กเพวเร สสณณมहि^๑ สมทนเก โลกญจ
ปณณเปมิ,^๒ โลกสมุททยญจ, โลกนิโรธญจ, โลกนิโรธคามินิญจ
ปฏิปทนต์.

“คมเนน น ปตตพโพ โลกสสนโต กุทาจน
น จ อปปตวา โลกนตํ ทุกขา อตถิ ปโมจน.

ตสฺมา หเว โลกวิฑู สุขเมโ
โลกนตฺตญ วุสิตพฺรหฺมจริโย
โลกสฺส อนตํ สมิตาวิ ฌตฺวา
นาสึสตี โลกมิมํ ปรณฺจตี.

๓. นนทสุตฺต

[๑๐๘] เอกมณตํ จิตโต โข นนโท เทวปุตโต ภควโต
สนฺติเก อิมํ คาทํ อภาสิ

“อจฺเจนฺติ กาลา ตรยณฺติ รตฺติโย
วโยคฺคณา อนฺุพฺพํ ชนฺติ
เอตํ ภยํ มรณฺ เปกฺขมาโน
ปฺญณานิ กยิราถ สุขาวหานีตี.

“อจฺเจนฺติ กาลา ตรยณฺติ รตฺติโย
วโยคฺคณา อนฺุพฺพํ ชนฺติ
เอตํ ภยํ มรณฺ เปกฺขมาโน
โลกามิสํ ปชเห สนฺติเปกฺโขตี.

๘. นนทวิสาตต

[๑๐๙] เอกมุต จิตโต โข นนทวิสาลอ เทวปุตโต
ภควนต คากาย อชฏภาสิ

“จตุกกิ นวทวาริ ปุณณ โลภณ สัตต
ปงกชาต มหาวิร กถิ ยาทรา ภวิสสตีติ.

“เจตวา นทรี” วรตตณจ อิจฉาลภณจ ปาปก
สมูลิ ตณหิ อพพุยห เอว ยาทรา ภวิสสตีติ.

๙. สุตติมุตต

[๑๑๐] สาวตถีนินทานิ. อถ โข อายสุมอ อานนโท, เยน
ภควา, เทนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา ภควนต อภิวาเทตวา เอกมุต
นีสสิ. เอกมุต นิสินน โข อายสมนต อานนท ภควา
เอตทวอ “ตูปหิ โน อานนท สารีปุตโต รุจจตีติ.

“กสส หิ นาม ภนเต อพาลสส อทฏฐสส อมฺพหสส
อวิปลลตถจิตตสส อายสุมอ สารีปุตโต น รุจเจย, ปณทิต
ภนเต อายสุมอ สารีปุตโต, มหาปณโย ภนเต อายสุมอ สารีปุตโต,
ปฏูปณโย ภนเต อายสุมอ สารีปุตโต, หาสปณโย ภนเต
อายสุมอ สารีปุตโต, ชวนปณโย ภนเต อายสุมอ สารีปุตโต,
ติกขปณโย ภนเต อายสุมอ สารีปุตโต, นิพเพธิกปณโย ภนเต
อายสุมอ สารีปุตโต, อปฺปิจโณ ภนเต อายสุมอ สารีปุตโต,
สนตฺตฺตฺต โภ ภนเต อายสุมอ สารีปุตโต, ปวิวิตโต ภนเต อายสุมอ

สารีปุตโต, อัสสฏโจ ฆนเต อายสฺมา สารีปุตโต, อารทฐวิริโย
 ฆนเต อายสฺมา สารีปุตโต, วตฺตา ฆนเต อายสฺมา สารีปุตโต,
 วจนกฺขโม ฆนเต อายสฺมา สารีปุตโต, โจทโก ฆนเต อายสฺมา
 สารีปุตโต, ปาปครหิ ฆนเต อายสฺมา สารีปุตโต; กสฺส หิ นาม
 ฆนเต อพาลสฺส อทฺฏจสฺส อมฺพหสฺส อวิปลลตฺถจิตฺตสฺส อายสฺมา
 สารีปุตโต น รุจฺเจยฺยาติ.

“เอวเมตํ อานนฺท, เอวเมตํ อานนฺท; กสฺส หิ นาม
 อานนฺท อพาลสฺส อทฺฏจสฺส อมฺพหสฺส อวิปลลตฺถจิตฺตสฺส สารีปุตโต
 น รุจฺเจยฺย, ปณฺทิตอ อานนฺท สารีปุตโต, มหาปณฺโณ อานนฺท
 สารีปุตโต, ปุณฺณปณฺโณ อานนฺท สารีปุตโต, หาสปณฺโณ อานนฺท
 สารีปุตโต, ชวนปณฺโณ อานนฺท สารีปุตโต, ติกฺขปณฺโณ อานนฺท
 สารีปุตโต, นิพฺเพธิกปณฺโณ อานนฺท สารีปุตโต, อปฺปิจฺโณ อานนฺท
 สารีปุตโต, สนฺตฺตฺจโจ อานนฺท สารีปุตโต, ปวิวิตฺโต อานนฺท
 สารีปุตโต, อัสสฏโจ อานนฺท สารีปุตโต, อารทฐวิริโย อานนฺท
 สารีปุตโต, วตฺตา อานนฺท สารีปุตโต, วจนกฺขโม อานนฺท
 สารีปุตโต, โจทโก อานนฺท สารีปุตโต, ปาปครหิ อานนฺท
 สารีปุตโต; กสฺส หิ นาม อานนฺท อพาลสฺส อทฺฏจสฺส อมฺพหสฺส
 อวิปลลตฺถจิตฺตสฺส สารีปุตโต น รุจฺเจยฺยาติ.

อถ โข สฺสโม เทวปุตฺโต อายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส วณฺเณ
 ภณฺณมาเน, มหติยา เทวปุตฺตปริสาย ปริวฺโต, เยเน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อภฺจาสิ.
 เอกมฺนตํ จิตฺโต โข สฺสโม เทวปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทวโจ “เอวเมตํ
 ภควา, เอวเมตํ สฺกต; กสฺส หิ นาม ฆนเต อพาลสฺส อทฺฏจสฺส

อมฺพุหฺสฺส อวิปฺลฺลตฺถจิตฺตสฺส อายสฺมา สารีปฺตฺโต น รุจฺเจยฺย,
 ปณฺหิโต ภนฺเต อายสฺมา สารีปฺตฺโต ๕เปฯ ปาปครหิ ภนฺเต
 อายสฺมา สารีปฺตฺโต; กสฺส หิ นาม ภนฺเต อพาลสฺส อทฺฏจสฺส
 อมฺพุหฺสฺส อวิปฺลฺลตฺถจิตฺตสฺส อายสฺมา สารีปฺตฺโต น รุจฺเจยฺย,
 อหฺมปิ หิ ภนฺเต ยณฺจ^๑ เทวปฺตฺตปฺริสฺ อฺปสงฺกมฺ อेतเทว พหุลฺ
 สทฺทํ สุณามิ ‘ปณฺหิโต อายสฺมา สารีปฺตฺโต, มหาปณฺโณ
 อายสฺมา, ปุณฺณปณฺโณ อายสฺมา, หาสปณฺโณ อายสฺมา, ชวนปณฺโณ
 อายสฺมา, ติกฺขปณฺโณ อายสฺมา, นิพฺเพธิกปณฺโณ อายสฺมา,
 อปฺปิจฺโณ อายสฺมา, สนฺตฺตฺตฺจ อายสฺมา, ปวิวิตฺโต อายสฺมา,
 อสฺสฏฺจ อายสฺมา, อารทฺธวิริโย อายสฺมา, วตฺตา อายสฺมา,
 วจนฺทโม อายสฺมา, โจทโก อายสฺมา, ปาปครหิ อายสฺมา
 สารีปฺตฺโต;^๒ กสฺส หิ นาม ภนฺเต อพาลสฺส อทฺฏจสฺส อมฺพุหฺสฺส
 อวิปฺลฺลตฺถจิตฺตสฺส อายสฺมา สารีปฺตฺโต น รุจฺเจยฺยาติ.

อถ โข สุสิมฺสฺส เทวปฺตฺตสฺส เทวปฺตฺตปฺริสา อายสฺมโต
 สารีปฺตฺตสฺส วณฺณเ ภณฺณมาเน, อตฺตมฺนา ปมฺภิตา
 ปิตฺติโสมนสฺสชาตา อฺจุจาวจา วณฺณนิภา อฺปทฺเสติ.

เสยฺยถาปิ นาม มณฺเฑพฺริโย สุภฺโ ชติมา^๓ อฏฺฐสฺส
 สฺปริกมฺมกโต ปณฺทกฺกมฺพล นิภฺชิตฺโต ภาสเต จ, ตปเต จ,
 วิโรจติ จ; เอวเมว สุสิมฺสฺส เทวปฺตฺตสฺส เทวปฺตฺตปฺริสา
 อายสฺมโต สารีปฺตฺตสฺส วณฺณเ ภณฺณมาเน อตฺตมฺนา ปมฺภิตา
 ปิตฺติโสมนสฺสชาตา อฺจุจาวจา วณฺณนิภา อฺปทฺเสติ.

เสยฺยถาปิ นาม เนกขัม^๑ ชมฺโพทนํ ทกฺขเน^๒ กมฺมารปุตฺตํ
อูกกามุเขสุ กุสลํ สมฺปหฺนฺจ^๓ ปณฺทกมฺพเล นิกฺขิตฺตํ ภาสเต จ,
ตปเต จ, วิโรจติ จ; เอวเมวํ สุสฺมสฺส เทวปุตฺตสฺส เทวปุตฺตปริสา
ฯเปฯ อุปทํเสติ.

เสยฺยถาปิ นาม สรทสมเย วิทุเช วิคตวลาหเก เทเว,^๓
[๔] โอสริตารกา ภาสเต จ, ตปเต จ, วิโรจติ จ; เอวเมวํ
สุสฺมสฺส เทวปุตฺตสฺส เทวปุตฺตปริสา อายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส
วณฺเณ ภณฺณมานเ อตฺตมนา ปมฺภิตา ปิตฺติโสมนสฺสชาตา อัจฺจาวจา
วณฺณนิภา อุปทํเสติ.

เสยฺยถาปิ นาม สรทสมเย วิทุเช วิคตวลาหเก เทเว,
อาทิจฺโจ นภํ อพฺภุสฺสกุมาโน^๔ สพฺพํ อากาสคตํ ตมคตํ^๕
อภิวินฺนํ ภาสเต จ, ตปเต จ, วิโรจติ จ; เอวเมวํ สุสฺมสฺส
เทวปุตฺตสฺส เทวปุตฺตปริสา อายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส วณฺเณ
ภณฺณมานเ อตฺตมนา ปมฺภิตา ปิตฺติโสมนสฺสชาตา อัจฺจาวจา
วณฺณนิภา อุปทํเสติ.

อถ โข สุสฺโม เทวปุตฺโต อายสฺมนตํ สารีปุตฺตํ อารพฺภ
ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“ปณฺทิตฺติ สมณฺณาโต สารีปุตฺโต อโกธโน
อปฺปิจฺโณ โสโรโต” ทนฺโต สตถฺวณฺณนาโต^๖ อีสิติ.

^๑ จ., เท., อ. นิกขัม

^{๒-๓} ส., อ. ทกฺขกมฺมารปุตฺตเตน สุกฺสสมฺปหฺนฺจ จ., เท. ทกฺขกมฺมารปุตฺตอูกกามุเขสุ กุสลสมฺปหฺนฺจ.

^๓ ส. เสยฺยถาปิ รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ อ. เสยฺยถามิ นาม รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ.

^๔ จ., เท. รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ.

^๕ จ., เท. อพฺภุสฺสกุมาโน

หมุดอายุ 27/05/2566

^๖ ส., อ. ตม

^๗ เท. สารโต

^๘ จ., เท. สตถฺวณฺณนาโต

อถ โข ภควา อายสมนนต์ สาริปุตต อารพภ สุตม
เทวปุตต คากาย อชฌภาสิ

“ปณฺธิโตติ สมณฺญาโต สาริปุตโต อโกธโน
อปฺปิจฺเณ โสโรโต^๒ ทนฺโต กาลํ กงฺขติ ภาวิโต^๓ สฺทนต์โตติ.

๑๐. นานาติตติยสาวกสูตร

[๑๑๑] เอวมฺเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ
เวพฺพเน กลนฺทกนิวาเป. อถ โข สมฺพหุลา นานาติตติยสาวกา
เทวปุตฺตา อสโม จ สหสิ^๔ จ นิโก^๕ จ อาโกฏโก จ
เวฏฺฐมฺพรี^๖ จ มาณวคามิโย จ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา
เกวลกปฺป เวพฺพนํ โอภาเสตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมฺมิสุ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนนต์ํ อฏฺฐจฺจุ.

เอกมฺนนต์ํ จิโต โข อสโม เทวปุตฺโต ปุรณํ กสฺสเป
อารพภ ภควโต สนฺติเก อิมํ คากํ อภาสิ

“อิธ จินฺทิตฺตมาริเต หตฺตานีสฺส กสฺสโป
น ปาปํ สมฺนุสฺสติ ปุณฺณํ วา ปน อตฺตโน,
ส เว^๗ วิสฺสาสมาจิกฺขิ สตฺถา อรหฺติ^๘ มานนฺนฺติ.”

อถ โข สหสิ เทวปุตฺโต มกฺขสิ โคสาลํ อารพภ ภควโต
สนฺติเก อิมํ คากํ อภาสิ

^๑ ฉ., เท., อ. ปจฺจภาสิ

^๒ ฉ., เท. ๒๗/๑๕/๒๕๖๖ น ทิสฺสติ อ. ภติโก

^๓ ส., ฉ., เท., อ. นิโก

^๔ อ. สเจ

^๕ เท. สารโต

^๖ ฉ., เท. สหสิ

^๗ ฉ., เท. เวคฺคปริ

^{๘-๘} ส. อรชฺชาติ มานินฺนฺติ

“ตโปชิจฺฉนาย สุตฺตโต
 วาจํ ปหาย กลหิ ชเนน
 สโม สวชฺชา วิโรโต สจฺจวาที
 น หิ ญฺน ตาที ปกโรติ ปาปนฺติ.”

อถ โข นิโก เทวปุตฺโต นิคนฺถํ นาฏปุตฺตํ อารพฺภ
 ภควโต สนฺติเก อิมํ คามํ อภาสิ

“เชคฺฉจฺฉิ นิปโก ภิกฺขุ จาตุยามสฺสํวโต
 ทิฏฺฐจํ สุตมฺจ อจฺฉิขํ น หิ ญฺน กิพฺพิสี สียาติ.

อถ โข อาโกฏโก เทวปุตฺโต นานาติตฺถิเย อารพฺภ
 ภควโต สนฺติเก อิมํ คามํ อภาสิ

“ปกุธโก กาทิยาโน นิคนฺโถ
 เย จาปิเม มกฺขลุปฺปณฺนาเส
 คณสฺส สตฺถาโร สมณฺณปตฺตา^๒
 น หิ ญฺน เต สปรฺริเสหิ พุเรติ.

อถ โข เวฏุมฺพรี เทวปุตฺโต อาโกฏกํ เทวปุตฺตํ คาทาย
 อชฺฌภาสิ^๓

“สห รจิเตน^๔ จโว^๕ สีคาโล
 น โกฏฺฐโก^๖ สีหสโม กทาจิ
 นคฺโค มุสวาที คณสฺส สตฺถา
 สงฺกสฺสราจาโร น สตํ สริกฺโขติ.

^๑ฉ. น หิ ญฺน ตาทีสํ กโรติ ปาปติ เท.,อิ. น หิ ญฺน ตาทีสํ กโรติ ปาปนติ

^๒ฉ.,เท.,อิ. สามณฺณปตฺตา

^๓ฉ.,เท. ปจฺจภาสิ

พจนานุกรม 27/05/2566

^๔ส.,อิ. สคารเวนาปี ฉ.,เท. สหาจริเตน

^๕ส. ชโว

^๖ส.,ฉ.,เท. โกตฺถโก อิ. กุตฺถโก

อถ โข มาโร ปาปิมา เวฏฺหมพริ เทวปุตฺตํ อนฺวาวิสิตฺวา
ภควโต สนฺติเก อิมํ คถํ อภาสี

“ตโปชฺชิจฺจุฉาย อายุตฺตา ปาลยํ ปวิเวกียํ
รูปเป จ เย นินฺวิฏฺฐาเส เทวโลกาภินนฺทินโน
เต เจ” สมฺมานุสาสนฺติ ปรโลกาย มาติยาติ.

อถ โข ภควา “มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ
ปาปิมนฺตํ คาทาย ปจฺจภาสี

“เย เกจิ รูปา อิท วา หุริ วา
เย จนฺตลิกฺขสมิ” ปภาสวณฺณา
สพฺเพว เต เต นมฺจิปฺปสฺสตา
อามิสฺสว มจฺฉานํ วธาย ชิตฺตาติ.

อถ โข มาณวคามิโย เทวปุตฺโต ภควนฺตํ อารพฺภ
ภควโต สนฺติเก อีมา คาทาโย อภาสี

“วิปฺปโล ราชคหิยานํ คิริ เสฏฺโง ปวฺจุจติ
เสโต หิมวตํ เสฏฺโง อาทิจฺโจ อมฺคามินํ
สมฺพุทฺโทธนํ เสฏฺโง นกฺขตฺตานญฺจ” จนฺทิมมา
พฺพุชฺโ อคฺโค ปวฺจุจตีติ.

ตติโย นานาติตฺถิยวคฺโค.

ตสฺสุทฺททานํ

“สิโว เขโม จ เสรี จ ฌฏฺฐิ ชนฺตฺ จ โรหิตโต
 นนฺโท นนฺทิวิสาลो จ สฺสโม^๑ นานาตติตฺติเยน เต ทสาติ.

เทวปุตฺตสํยุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.^๒

๓. โกสลสัยุตตัม

๑. ปฐมวคฺโค^๑

๑. ทฬธสัยุตตัม

[๑๑๒] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตถิยํ วิหริตี
เชตวันเณ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเณ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสลโ
เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ;
สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ. เอกมฺนตํ
นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสลโ ภควนฺตํ เอตทวโจ “ภวํปี โน
โคตโม ‘อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ ปฏิจานาตีติ.”^๒

“ยํ हि ตํ มหาราช สมฺมา วทมานโณ วเทยฺย, ‘อนุตฺตรํ
สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ มมฺนตํ” สมฺมา วทมานโณ วเทยฺย
‘อหํ हि มหาราช อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ.

เยปี เต โภ โคตม สมณพฺรหฺมณา สงฺฆิโน คณิโน
คณาจริยา ฌาตา ยสฺสสฺสิโน ติตฺถกรา สาธุสมฺมตา พหุชนสฺส.
เสยฺยถิโก. ปุโรเณ กสฺสโป, มกฺขลิ โคสาลโ, นิคฺคโถ นาฏปฺตฺโต,
สณฺขโย เวลฺลภฺจปฺตฺโต, ปกฺโข^๓ กจฺจายโน, อชฺชิตฺโต เกสกมฺพโล.^๔
เตปี มยา ‘อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ ปฏิจานาถาตี
ปฏฺฐจา สมานา, น ‘อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธติ
ปฏิจานนฺติ; ก็ ปน ภวํ โคตโม ทฬธโร เจว ชาตียา นโว จ
ปพฺพชฺชชายาตี.

^๑ เท. ยํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๒ ส. ยํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๓ ฉ. เท. มเมว ตํ

^๔ ส. อ. ปกฺโข

^๕ ส. เกสกมฺพลโ

“จตุตตาริ โขเม มหาราช ‘ทหโรติ น อุณฺณตพฺพา,
 ‘ทหโรติ น ปริโฆตพฺพา; กตเม จตุตตาริ. ขตฺติโย โข มหาราช
 ‘ทหโรติ น อุณฺณตพฺโพ, ‘ทหโรติ น ปริโฆตพฺโพ; อูโรโค โข
 มหาราช ‘ทหโรติ น อุณฺณตพฺโพ, ‘ทหโรติ น ปริโฆตพฺโพ;
 อคฺคิ โข มหาราช ‘ทหโรติ น อุณฺณตพฺโพ, ‘ทหโรติ น
 ปริโฆตพฺโพ; ภิกฺขุ โข มหาราช ‘ทหโรติ น อุณฺณตพฺโพ,
 ‘ทหโรติ น ปริโฆตพฺโพ. อิมะ โข มหาราช จตุตตาริ ‘ทหโรติ น
 อุณฺณตพฺพา, ‘ทหโรติ น ปริโฆตพฺพาติ.

อิทมวโจ ภควา. อิํ วัตฺวาน สุกโต อถาปรํ เอตทวโจ
 สตถา

“ขตฺติยํ ชาตีสมฺปนฺนํ	อภิชาดํ ยสฺสสินํ
‘ทหโรติ นาวชาเนยฺย	น นํ ปริภเว นโร.
จानมฺหิ โส มนุสฺสสินโท ^๑	รชฺชํ ลทฺธาน ขตฺติโย
โส กุทฺโธ ราชทณฺฑเณ	ตสฺมี ปกฺกมเต ภูสํ
ตสฺมา ตํ ปริวชเชยฺย	รกฺขํ ชีวิตมตฺตโน.
คาเม วา ยถิ วารณฺเณ	ยตฺถ ปสฺเส ภูชงฺกมํ
‘ทหโรติ นาวชาเนยฺย	น นํ ปริภเว นโร.
อุจฺจาวเจหิ วนฺณเณหิ	อูโรโค จรติ เตชสี
โส อาสชฺช ทํเส พาลํ	นรํ นาริณฺจ เอกทา
ตสฺมา ตํ ปริวชเชยฺย	รกฺขํ ชีวิตมตฺตโน.
ปญฺหตภกฺขํ ชาลีนํ	ปาวกํ กณฺหวตฺตนี
‘ทหโรติ นาวชาเนยฺย	น นํ ปริภเว นโร.

ลพฐา หิ โส อุปาทานัน มหา หุตวาน ปาวโก
 โส อาสชช ทเห พาลัน นรึ นาริณจ เอกทา
 ตสฺมา ตํ ปริวชเชยฺย รกฺขํ ชีวิตมตฺตโน.
 วณํ ยทคฺคิ ทหติ ปาวโก กณฺหวตฺตนิ
 ชายนฺติ ตตฺถ ปาโรหา อโหฺรตฺตานมจฺจเย.
 ยณฺจ โข สีสสมฺปนฺโน ภิกฺขุ ทหติ เตชสา
 น ตสฺส ปุตฺตา ปสฺว ทายาทา วินฺทเร ชนํ
 อนปจฺจา อทายาทา ตาลวตฺถุ ภวนฺติ เต.
 ตสฺมา หิ ปณฺหิโต โปโส สมฺปสฺสํ ภยมตฺตโน^๑
 ภุชงฺคมํ ปาวกณฺจ ขตฺติยณฺจ ยสฺสสินํ
 ภิกฺขุณฺจ สีสสมฺปนฺนํ สมฺมเทว สมาจเรติ.

เอวํ วุตฺเต, ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ
 “อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต. เสยฺยถาปี ภนฺเต นิภกฺขชิตํ วา
 อุกฺกุชเชยฺย, ปฏิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย, มุพฺพหสฺส วา มคฺคํ
 อาจิกฺขเยยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย ‘จกฺขมฺนโต
 รูปานิ ทกฺขนฺตํ; เอวเมว ภควตา อเนกปริยาเยน ฐมฺโม
 ปกาสิโต, เอสาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ฐมฺมณฺจ
 ภิกฺขุสงฺฆณฺจ, อุปาสกํ มํ [๒] ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค
 ปาณฺเปตํ สรณงฺคตฺนติ.

๒. ปุริสสุตฺตํ

[๑๑๓] สาวตฺถิณีทานํ. อถ โข ราชฯ ปเสนทิโกสล, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชฯ ปเสนทิโกสล ภควนฺตํ เอตทวโจ “กตฺติ นุ โข ภนฺเต ปุริสสฺส ฐมา อชฺฌตฺตํ อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสฺวiharายาติ.

“ตโย โข มหาราช ปุริสสฺส ฐมา อชฺฌตฺตํ อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสฺวiharาย. กตเม ตโย. โลโก โข มหาราช ปุริสสฺส ฐโม อชฺฌตฺตํ อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสฺวiharาย, โทโส โข มหาราช ปุริสสฺส ฐโม อชฺฌตฺตํ อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสฺวiharาย, โมโห โข มหาราช ปุริสสฺส ฐโม อชฺฌตฺตํ อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสฺวiharาย. อิม โข มหาราช ตโย ปุริสสฺส ฐมา อชฺฌตฺตํ อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสฺวiharายาติ. อิทมวโจ ะเปฯ

“โลโก โทโส จ โมโห จ ปุริสํ ปาปเจตสํ
หีสนฺติ อตฺตสมฺภูตา ตจจสํว สปลฺผลนฺติ.”

๓. ชรามรณสุตฺตํ^๑

[๑๑๔] สาวตฺถิณีทานํ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชฯ ปเสนทิโกสล ภควนฺตํ เอตทวโจ “อตฺถิ นุ โข ภนฺเต ชาตสฺส อญฺญตร ชรามรณาติ. “นตฺถิ โข มหาราช ชาตสฺส อญฺญตร

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. สมฺผลนฺติ.

^๒ สฺยา. ราชสุตฺตํ

ชราภรณ. เปปี เต มหาราช ขตฺติยมหาสาลา อทฺธมา มหทฺธนา
มหาโกคา ปหุตชาตฺรุปรชตา ปหุตวิตฺตูปกรณา ปหุตชนธณฺญา,
เตสมฺปิ ชาตานํ นตฺถิ อญฺญตร ชราภรณา; เปปี เต มหาราช
พฺรหฺมณฺนมหาสาลา ๔เปฯ คหปตฺติมหาสาลา อทฺธมา มหทฺธนา
มหาโกคา ปหุตชาตฺรุปรชตา ปหุตวิตฺตูปกรณา ปหุตชนธณฺญา,
เตสมฺปิ ชาตานํ นตฺถิ อญฺญตร ชราภรณา; เปปี เต มหาราช
ภิกฺขุ อรหฺนโต ชีณาสวา วุสิตวณฺโต กตกรณียา โอหิตภารา
อนุปฺปตฺตสทฺตถา ปริกฺชีณภาวสยโยชนา สมฺมทณฺญา วิมุตฺตา,
เตสมฺปายํ กาโย เกทนธฺมโม นิกฺเขปนธฺมโมติ. อิทมวโจ ๔เปฯ

“ชีรณฺติ เว ราชรถา สฺสจิตฺตา.

อโธ สรีรมฺปิ ชรํ อฺเปติ

สตณฺจ ธฺมโม น ชรํ อฺเปติ

สนฺโต หเว สพฺภา ปเวทยนฺตฺติ.

๔. ปิยสฺสุตํ

[๑๑๕] สาวตฺถีนินฺทานํ. เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข ราชา
ปเสนทิโกสลโล ภควนฺตํ เอตทวโจ “อิธ มยฺหํ ภนฺเต รโหคตฺสส
ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตฺโส ปรีวิตกฺโก อฺทปาติ ‘เกสํ นฺุ โข ปิโย
อตฺตา, เกสํ อปฺปิโย อตฺตาติ; ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ ‘เย
จ’ โข เกจิ กาเยน ทฺวจฺจริตํ จรณฺติ, วาจาเย ทฺวจฺจริตํ จรณฺติ.
มนฺสา ทฺวจฺจริตํ จรณฺติ; เตสํ อปฺปิโย อตฺตา; กิณฺจาปิ เต เอวํ
วเทยฺยํ ปิโย โน อตฺตาติ, อถ โข เตสํ อปฺปิโย อตฺตา. ตํ

กิสฺส เหตุ. ยํ หิ อปฺปิโย อปฺปิยสฺส กเรยฺย, ตํ เต อตฺตนา
 อตฺตโน กโรนฺติ; ตสฺมา เตสํ อปฺปิโย อตฺตา. เย จ โข เกจิ
 กาเยน สุจฺริตํ จรณฺติ, วาจาเยน สุจฺริตํ จรณฺติ, มนสา สุจฺริตํ
 จรณฺติ; เตสํ ปิโย อตฺตา. กิณฺจาปิ เต เอวํ วทฺเขยฺย ‘อปฺปิโย โน
 อตฺตาติ, อถ โข เตสํ ปิโย อตฺตา. ตํ กิสฺส เหตุ. ยํ หิ ปิโย
 ปิยสฺส กเรยฺย, ตํ เต อตฺตนา อตฺตโน กโรนฺติ; ตสฺมา เตสํ
 ปิโย อตฺตาติ.

“เอวเมตํ มหาราช, เอวเมตํ มหาราช, เย หิ เกจิ
 มหาราช กาเยน สุจฺริตํ จรณฺติ, วาจาเยน สุจฺริตํ จรณฺติ, มนสา
 สุจฺริตํ จรณฺติ, [๑] เตสํ อปฺปิโย อตฺตา. กิณฺจาปิ เต เอวํ
 วทฺเขยฺย ‘ปิโย โน อตฺตาติ, อถ โข เตสํ อปฺปิโย อตฺตา, ตํ
 กิสฺส เหตุ. ยํ หิ มหาราช อปฺปิโย อปฺปิยสฺส กเรยฺย, ตํ เต
 อตฺตนา อตฺตโน กโรนฺติ; ตสฺมา เตสํ อปฺปิโย อตฺตา.”^๒ เย
 จ โข เกจิ มหาราช กาเยน สุจฺริตํ จรณฺติ, วาจาเยน สุจฺริตํ
 จรณฺติ, มนสา สุจฺริตํ จรณฺติ; เตสํ ปิโย อตฺตา. กิณฺจาปิ
 เต เอวํ วทฺเขยฺย ‘อปฺปิโย โน อตฺตาติ, อถ โข เตสํ ปิโย
 อตฺตา. ตํ กิสฺส เหตุ. ยํ หิ มหาราช ปิโย ปิยสฺส กเรยฺย,
 ตํ เต อตฺตนา อตฺตโน กโรนฺติ; ตสฺมา เตสํ ปิโย อตฺตาติ.
 อิทมวโจ ๕ เปฯ

“อตฺตานญฺเจ ปิยํ ชญฺเฌ น นํ ปาเปเน สยฺเช
 น หิ ตํ สุลภํ โหติ สุขํ ทุกฺกฏการินา.

อนฺตเกนาธิปนฺนสฺส ชหโต^๑ มานุสํ ภวํ
 กิ^๒ หิ^๓ ตสฺส สกํ โหติ กิณฺจ อาทาย จจฺจติ
 กิณฺจสฺส อนฺคํ โหติ ฉายาว อนฺุปายินิ.^๔
 อุโภ ปุณฺณณฺจ ปาปณฺจ ยํ มจฺโจ กุรุเต อิท
 ตํ หิ ตสฺส สกํ โหติ ตณฺจ^๕ อาทาย จจฺจติ
 ตณฺจสฺส^๕ อนฺคํ โหติ ฉายาว อนฺุปายินิ.
 ตสฺมา กเรยฺย กลฺยาณํ นิจยํ สมฺปราชิกํ
 ปุณฺณานิ ปฺรโลกสฺมี ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินฺนติ.

๕. อตฺตรกฺขิตสฺสตุตฺ

[๑๑๖] สาวตฺถิณิทานํ. เอกมฺหุตํ นิสินฺโน ไช ราชา
 ปเสนทิโกสลโล ภควนฺตํ เอตทวโจ “อิธ^๑ มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส
 ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปรีวิตกฺโก อุทปาติ ‘เกสํ นุ ไช
 รกฺขิตอ อตฺตา, เกสํ นุ ไช’ อรกฺขิตอ อตฺตาติ. ตสฺส มยฺหํ
 ภนฺเต เอตทโหสิ ‘เย จ^๒ ไช เกจิ กาเยน พุจฺจริตํ จรณฺติ,
 วาจาเย พุจฺจริตํ จรณฺติ, มนฺสา พุจฺจริตํ จรณฺติ; เตสํ อรกฺขิตอ
 อตฺตา. กิณฺจาปี เต หตฺถิกาโย วา รกฺขเยย, อสฺสกาโย วา
 รกฺขเยย, รกฺกาโย วา รกฺขเยย, ปตฺติกาโย วา รกฺขเยย,
 อถ ไช เตสํ อรกฺขิตอ อตฺตา. ตํ กิสฺส เหตุ. พาหิรา เหา
 รกฺขา, เหา รกฺขา อชฺฌตฺติกา; ตสฺมา เตสํ อรกฺขิตอ อตฺตา.”

^๑ ส. ชหเต

^๒ ฉ., เท., อ. อนฺุปายินิ

^๓ ฉ., เท. ทิวสฺส

^๔ ส., ฉ., เท., อ. จสฺสทโท น กิสฺสติ.

^๕ สฺยา. อิตฺสทโท กิสฺสติ.

^๑ ส. กิณฺจ

^๒ ฉ., เท. ทิว

^๓ อ. อิท

^๔ ฉ., เท., อ. จสฺสทโท น กิสฺสติ.

เย จ โข เกจิ กาเยน สุจริตัม จรณฺติ, วาจาเย สุจริตัม จรณฺติ,
 มนสา สุจริตัม จรณฺติ; เตสํ รกฺขิโต อตฺตตา. กิณฺจปิ เต เนว
 หตฺถิกาโย รกฺขเยย, น อสฺสกาโย รกฺขเยย, น รกฺกาโย
 รกฺขเยย, น ปตฺติกาโย รกฺขเยย; อถ โข เตสํ รกฺขิโต
 อตฺตตา. ตํ กิสุส เหตุ. อชฺฌตฺติกา เหาสา รกฺขา, เนสา
 รกฺขา พาหิรา; ตสฺมา เตสํ รกฺขิโต อตฺตตาติ.

“เอวเมตํ มหาราช, เอวเมตํ มหาราช, เย हि เกจิ
 มหาราช กาเยน พุจฺจริตัม จรณฺติ ๕เปยฺ เตสํ อรกฺขิโต อตฺตตา.”
 ตํ กิสุส เหตุ. พาหิรา เหาสา มหาราช รกฺขา, เนสา
 รกฺขา อชฺฌตฺติกา; ตสฺมา เตสํ อรกฺขิโต อตฺตตา.” เย हि^๒
 เกจิ มหาราช กาเยน สุจริตัม จรณฺติ, วาจาเย สุจริตัม จรณฺติ,
 มนสา สุจริตัม จรณฺติ; เตสํ รกฺขิโต อตฺตตา. กิณฺจปิ เต เนว
 หตฺถิกาโย รกฺขเยย, น อสฺสกาโย รกฺขเยย, น รกฺกาโย
 รกฺขเยย, น ปตฺติกาโย รกฺขเยย; อถ โข เตสํ^๓ รกฺขิโต อตฺตตา.
 ตํ กิสุส เหตุ. อชฺฌตฺติกา เหาสา มหาราช รกฺขา, เนสา รกฺขา
 พาหิรา; ตสฺมา เตสํ รกฺขิโต อตฺตตาติ. อิทมวโจ ๕เปยฺ
 เอตทวโจ สตฺถา

“กาเยน สัมมโร สากฺ	สากฺ วาจาเย สัมมโร
มนสา สัมมโร สากฺ	สากฺ สพฺพตฺถ สัมมโร
สพฺพตฺถ สัมมโร สากฺ	“รกฺขิโตติ ปวฺจฺจติ.

^๑สุยา, อิตฺติสทโท ทิสฺสติ.

^๒อ. จ

^๓อ. อโย ปาโร น ทิสฺสติ.

๖. อปฺปกสฺสตตํ

[๑๑๗] สาวตถีนินทานํ. เอกมนตํ นิสินโน โข ราชา
ปเสนทิโกสโล ภควนตํ เอตทโวจ “อิธ มยหํ ภนฺเต รโหิตสฺส
ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปรีวิตกโก อุทปาติ ‘อปฺปกา เต สตฺตา
โลกสฺมี; ยะ อุพาระ อุพาระ โภเค ลภิตฺวา น เจว มชฺชนฺติ,
น จ ปมชฺชนฺติ, น จ กามะสุ เคธํ อาปชฺชนฺติ, น จ
สตฺเตสุ วิปฺปฏฺฐิปชฺชนฺติ. อถ โข เอเตว” พหุตรา สตฺตา
โลกสฺมี; ยะ อุพาระ อุพาระ โภเค ลภิตฺวา มชฺชนฺติ เจว,
ปมชฺชนฺติ จ, กามะสุ จ เคธํ อาปชฺชนฺติ, สตฺเตสุ จ
วิปฺปฏฺฐิปชฺชนฺตํ.

“เอวเมตํ มหาราช, เอวเมตํ มหาราช, อปฺปกา เต
มหาราช สตฺตาโลกสฺมี; ยะ อุพาระ อุพาระ โภเค ลภิตฺวา
น เจว มชฺชนฺติ, น จ ปมชฺชนฺติ, น จ กามะสุ เคธํ
อาปชฺชนฺติ, น จ สตฺเตสุ วิปฺปฏฺฐิปชฺชนฺติ. อถ โข เอเตว
พหุตรา สตฺตาโลกสฺมี; ยะ อุพาระ อุพาระ โภเค ลภิตฺวา
มชฺชนฺติ เจว, ปมชฺชนฺติ จ, กามะสุ จ เคธํ อาปชฺชนฺติ,
สตฺเตสุ จ วิปฺปฏฺฐิปชฺชนฺตํ. อิทมโวจ ะเปฯ

“สารตฺตา กามโภเคสุ
อติสํวํ น พุชฺฌนฺติ
ปจฺจาสํ กมฺมกํ โหติ

คิทฺฐา กามะสุ มุจฺฉิตา
มิกา^๒ กุณฺวํ โอทฺทิตํ
วิปาโก หิสฺส ปาปโกติ.

๗. อตุถกรณสุตตัม

[๑๑๘] สาวตถิณีทานัง. เอกมนตัม นิสินฺโน โข ราชชา
ปเสนทิโกสลโล ภควนตัม เอตทโวจ “อิธามิ ภนฺเต อตุถกรณเณ”
นิสินฺโน โข^๒ ปสฺสามิ ขตฺติยมหาสาลเป พุราหุมนมหาสาลเป
คหปติมหาสาลเป อทุเฒ มหทฺฐเน มหาโกเค ปหุตชาตฺฐปรชเต
ปหุตวิตฺตูปกรณเณ ปหุตชนธญเณ กามเหตุ กามนิทานัง กามาธิกรณัง
สมุปฺพานมุสา ภาสนฺเต, ตสฺส มยฺหิ ภนฺเต เอตทโหสิ ‘อลํทานิ
เม อตุถกรณเณ, ภทฺรมุโขทานิ อตุถกรณเณ ปญฺญายิสฺสตีติ.

“เอวเมตัม” มหาราช, เอวเมตัม มหาราช,^๓ เยปิ เต
มหาราช ขตฺติยมหาสาลา พุราหุมนมหาสาลา คหปติมหาสาลา
อทุเฒา มหทฺฐนา มหาโกคา ปหุตชาตฺฐปรชตา ปหุตวิตฺตูปกรณา
ปหุตชนธญเณ กามเหตุ กามนิทานัง กามาธิกรณัง สมุปฺพานมุสา
ภาสนฺติ, เตสํ ตํ ภวิสฺสตี ทิฆมรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. อิทมโวจ
ฯเปฯ เอตทโวจ สตุถา

“สารตฺตา กามโกเคสุ	คิทฺฐา กาเมสุ มุจฺฉิตา
อติสารี น พุชฺฌนฺติ	มจฺฉา ขิปปว โอทุทิตํ
ปจฺฉาสํ กญฺจํ โหติ	วิปาโก หิสฺส ปาปโกติ.

๘. มลฺลิกาสุตตัม

[๑๑๙] สาวตถิณีทานัง. เตเน โข ปน สมเยเน ราชชา
ปเสนทิโกสลโล มลฺลิกาย เทเวีย สทฺธิ อูปริปาสาทวรคโต โหติ.

๑๑๘. เท. อตุทกรณ

๒. ฉ., เท., อ. โขสทโท น ทิสฺสตี.

๓-๓. ส., อ. อิม ปาจา น ทิสฺสตี.

อถ โข ราชา ปเสนทิโกสลล มลลิกํ เทวี เอตทวโจ “อตุถิ
นุ โข เต มลลิกเก โก จณญเอย อตุตตนา ปียตโรติ. “นตุถิ โข
เม มหาราช โก จณญเอย อตุตตนา ปียตโร, ตุຍหံ ปน
มหาราช อตุถญเอย โกจิ อตุตตนา ปียตโรติ. “มยหมุปี โข
มลลิกเก นตุถญเอย โกจิ อตุตตนา ปียตโรติ.

อถ โข ราชา ปเสนทิโกสลล ปาสาทา โอโรหิตวา,^๑
เยน ภควา, เทนุปลสงุมมิ; อุปสงุมมิตวา ภควนตุํ อภิวาเทตวา
เอกมนตุํ นิสสีทิ. เอกมนตุํ นิสสินโน โข ราชา ปเสนทิโกสลล
ภควนตุํ เอตทวโจ “อิธหํ ภนุเต มลลิกาย เทเวีย สทุธิ
อุปริปาสาทวรคโต มลลิกํ เทวี เอตทวโจ ‘อตุถิ นุ โข เต’^๒
มลลิกเก โก จณญเอย อตุตตนา ปียตโรติ. เอวํ วุตเต, ภนุเต
มลลิกา เทวี มํ เอตทวโจ ‘นตุถิ โข เม มหาราช โก จณญเอย’^๓
อตุตตนา ปียตโร^๔ ตุຍหံ ปน มหาราช อตุถญเอย โกจิ อตุตตนา
ปียตโรติ, เอวํ วุตตาทํ, ภนุเต มลลิกํ เทวี เอตทวโจ ‘มยหมุปี
โย มลลิกเก นตุถญเอย โกจิ อตุตตนา ปียตโรติ.

อถ โข ภควา เอตมตถํ วิทิตวา ตายํ เวลายํ อิมํ คถํ
อภาสิ

“สพฺพพา ทิสสา อานุปริคมม เจตสา
เนวชฺฌมคา ปียตรมตฺตนา กุวจิ
เอวํ ปิโย ปุณฺณ อตุตฺตา ปเรสํ
ตสฺมา น หีเส ปริ อตุตฺตกาไมติ.

^๑ ส. โอจริตวา

^๒ อ. โกจิ อญเอย

^๓ สฺยา. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ สฺยา. อิตฺติสทฺโท ทิสฺสติ.

๕. ยถุณสุตฺตํ

[๑๒๐] สาวตถีนินทานํ. เตน โข ปน สมเยน รณโย
ปเสนทิโกศลสูตร มหายญโย ปจจุปฏฺจโต โหติ; ปญจ จ
อุสภสทานิ, ปญจ จ วจฺจนตรสทานิ, ปญจ จ วจฺจนตริสทานิ,
ปญจ จ อชสทานิ, ปญจ จ อรุพฺพภสทานิ ญฺญปนฺนิตานิ โหหนฺติ
ยถุณตฺถาย. เยปิสุส เต โหหนฺติ “ทาสาติ วา” “เปสฺสาติ วา
“กมฺมกรราติ วา, เตปิ ทณฺฑตชฺชิตา ภยตชฺชิตา อสฺสุมฺขารุ
ทมาณา ปริกมฺมานิ กโรหนฺติ.

อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขุ ปุพฺพพณฺหสมยํ นินฺวาเสตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย สาวตถี ปิณฺทาย ปวิสฺสุ, สาวตถียํ ปิณฺทาย
จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺทปาตปฏิกฺกนฺตา, เยน ภควา,
เตนุปสงฺกมฺมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺตํ
นินฺสีทิสฺสุ. เอกมฺนตฺตํ นินฺสิหนฺนา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “อิธ
ภนฺเต รณโย ปเสนทิโกศลสูตร มหายญโย ปจจุปฏฺจโต โหติ;
ปญจ จ อุสภสทานิ, ปญจ จ วจฺจนตรสทานิ, ปญจ จ วจฺจนตริสทานิ,
ปญจ จ อชสทานิ, ปญจ จ อรุพฺพภสทานิ ญฺญปนฺนิตานิ โหหนฺติ
ยถุณตฺถาย; เยปิสุส เต โหหนฺติ” “ทาสาติ วา” “เปสฺสาติ วา
“กมฺมกรราติ วา, เตปิ ทณฺฑตชฺชิตา ภยตชฺชิตา อสฺสุมฺขารุทมาณา
ปริกมฺมานิ กโรหนฺตฺติ.

อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมา
คาถาโย อภาสิ

“อสุสเมธํ ปุริสเมธํ

นิรคคัพํ มหายญฺญา” มหารมฺภา

อเชพกา จ คาโว จ

น ตํ สมฺมคฺคตา ยญฺณํ

เย จ ยญฺญา นิรารมฺภา

อเชพกา จ คาโว จ

เอตํ สมฺมคฺคตา ยญฺณํ

เอตํ ยเชถ เมธาวิ

เอตญฺหิ ยชฺมานสฺส

ยญฺโเบ จ วิปฺโล โหติ

สมฺมาปาสํ วาชเปยฺยํ”

น เต โหนฺติ มหปฺผลา

วิวิธา ยตฺถ หญฺญเร

อุปยฺนติ มहेสิโน.

ยชฺนฺตานุกุลํ สทา

วิวิธา เนตฺถ หญฺญเร

อุปยฺนติ มहेสิโน

เอโส ยญฺโเบ มหปฺพลโ.

เสยฺโย โหติ น ปาปิโย

ปสฺสีทฺนติ จ เทวตาติ.

๑๐. พนฺธนสุตฺตํ

[๑๒๑] เตน โข ปน สมเยน รณฺญา ปเสนทิกโกสเลน
มหาชนกาโย พนฺธาปิโต โหติ; อปฺเปกฺกเจ รชฺชฺหิ, อปฺเปกฺกเจ
อทฺทฺหิ,^๑ อปฺเปกฺกเจ สงฺขลิกาหิ.

อถ โข สมฺพหฺลลา ภิกฺขุ ปุพฺพพณฺ्हสมยํ นิวาเสตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย สาวตฺถิ ปิณฺฑทาย ปวิสฺส, สาวตฺถิยํ ปิณฺฑทาย
จริตฺวา^๒ ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺดา, เยน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมฺมิสฺส; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
นิสฺสีทิสฺส. เอกมฺนตํ นิสินฺหา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจฺจุ
“อิธ ภนฺเต รณฺญา ปเสนทิกโกสเลน มหาชนกาโย พนฺธาปิโต

^๑ อ. ราชเปยฺย

^๒ ส. น. เท. อ. อนุทฺท

^๓ น. เท. อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ส. ปวิสฺสิตฺวา

โหติ;^๑ อปเปกจเจ รชชหิ, อปเปกจเจ อททหิ, อปเปกจเจ
สงขลิกาหิตี.

อถ โข ภควา เอตมตถัม วิทิตวา ตายัม เวลายัม อีมา
คาคาโย อภาสิ

“น ตัม ทพหัม พนฺธนมาหุ ธีรา
ยทายสํ ทารุชํ ปพฺพชณฺจ^๒
सारตฺตรตฺตา มณิกุณฺฑลเสสุ
ปฺตฺเตเสสุ ทาเรสุ จ ยา อเปกฺขา
เอตัม ทพหัม พนฺธนมาหุ ธีรา
โอหารินํ สิกฺขิณํ ทปฺปมฺมจํ
เอตมปิ เจตวาน ปริพฺพชนฺติ
อนเปกฺขิโน กามสฺสํ ปหายาติ.

ปจฺจโม วคฺโค.

ตสฺสทฺททานํ

“ททโร” ปุริโส ชรา^๔ ปิยํ อตฺตานรฺกฺขิตา^๕
อปฺปกา อตฺถกรณ^๖ มลฺลิกา ยณฺณพนฺธนฺนติ.

^๑ จ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ สฺยา. รหโ

^๔ ส. อตฺเตน จ., เท., อ. ปิยอตฺตานรฺกฺขิต

^๒ “พพฺพชณฺจติปิ ปาโจ.

^๔ สฺยา. ราช

^๖ จ., เท. อฏฺฏกรณ

๒. ทูตยวคโค

๑. สดตตชฏิลสตุต

[๑๒๒] เอก สมัย ภควา สวตถุติย์ วิหริติ ปุพพารามะ
มิกการมาตุ ปาสาเท. เตเน ไช ปน สมเยเน ภควา สายณหสมย์
ปฏิสลลانا วุฏฐิตอ พหิทวารโกฏฐเก นิสินโน โหติ. อถ ไช
ราชา ปเสนทิโกสโล, เยเน ภควา, เตนุปลงกมิ; อุปสงกมิตวา
ภควนตํ อภิวาเทตวา เอกมนตํ นิสิติ.

เตเน ไช ปน สมเยเน สดต จ^๑ ชฏิลา สดต จ นิกนถา
สดต จ อเจลา^๒ สดต จ เอกสาฎกา สดต จ ปรีพพาชกา
ปรุพพหจจนขโลมา ขาริวิธมาทาย^๓ ภควโต อวิทูเร อติกกมนตติ.
อถ ไช ราชา ปเสนทิโกสโล อุฏฐายาสนา เอกังสํ อุตตตราสงคํ
กริตวา ทกขิณชานุมณทลํ ปจวียํ นินนโต,^๔ เยเน เต สดต จ
ชฏิลา สดต จ นิกนถา สดต จ อเจลา^๒ สดต จ เอกสาฎกา
สดต จ ปรีพพาชกา, เตเนญชลี ปณามेतวา ติกขตตุํ นามํ
สาเวสิ "ราชานํ ภนเต ปเสนทิโกสโล ะเปฯ ราชานํ ภนเต
ปเสนทิโกสโลติ.

อถ ไช ราชา ปเสนทิโกสโล อจิริปกกนเตสุ เตสุ^๕
สดตสุ จ^๖ ชฏิลเสสุ สดตสุ จ นิกนถเสสุ สดตสุ จ อเจเลสุ
สดตสุ จ เอกสาฎเกสุ สดตสุ จ ปรีพพาชเกสุ, เยเน ภควา,
เตนุปลงกมิ; อุปสงกมิตวา ภควนตํ อภิวาเทตวา เอกมนตํ นิสิติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ เท. อยู่ ปาโจ น ทิสสติ.

^๓ ส. วิวัธ อ. ขาริวัธ

^๕ ส. อยู่ ปาโจ น ทิสสติ.

^๒ ฉ., เท. อเจลกา

^๔ ส., ฉ., เท., อ. นินนตวา

^๖ ส. จสทโท น ทิสสติ.

เอกมนต์ นิสินโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนต์ เอตทโวจ
 “เย เต ภนฺเต โลเก อรหฺโต वा อรหฺตตมคฺคํ वा समाปนฺนา,
 เอเต เตสํ อญฺญตฺราติ. “ทุชฺชานํ โข เอตํ มหาราช ตยา
 คิหิณา กามโมคิณา ปุตฺตสมุพาสยนํ อชฺฌมาวสนฺเตน กาสิกจฺนฺทํ
 ปจฺจनुโณนฺเตน มาลาคนฺธวิเลปนํ ธารยฺนฺเตน ชาตฺรปฺรชตํ
 สาทียนฺเตน ‘อิมे वा อรหฺโต, อิมे वा อรหฺตตมคฺคํ
 समाปนฺนาติ.

สํวาเสน โข มหาราช สีสํ เวทิตพฺพํ; ตญฺจ โข ทีฆเณ
 อทฺฐนา, น อิตฺรํ, มนสิกโรตา, โน อมนสิการา, ปญฺญวตา, โน
 ทุปฺปญฺเณน. สํโวหาเรน โข มหาราช โสเจยฺย เวทิตพฺพํ;
 ตญฺจ โข ทีฆเณ อทฺฐนา, น อิตฺรํ, มนสิกโรตา, โน
 อมนสิการา, ปญฺญวตา, โน ทุปฺปญฺเณน. อาปทาสุ โข
 มหาราช ธาโม เวทิตพฺโพ; โส จ โข ทีฆเณ อทฺฐนา, น
 อิตฺรํ, มนสิกโรตา, โน อมนสิการา, ปญฺญวตา, โน
 ทุปฺปญฺเณน, สากจฺฉาย โข มหาราช ปญฺญา เวทิตพฺพา; सा
 จ โข ทีฆเณ อทฺฐนา, น อิตฺรํ, มนสิกโรตา, โน อมนสิการา,
 ปญฺญวตา, โน ทุปฺปญฺเณนาติ.

“อจฺฉริยํ ภนฺเต, อพฺภุตํ ภนฺเต. ยาว สุภาสิตญฺจิทํ
 ภนฺเต ภควตา ‘ทุชฺชานํ โข เอตํ มหาราช ตยา คิหิณา
 กามโมคิณา ๕เป๕ ปญฺญวตา, โน ทุปฺปญฺเณนาติ เอเต ภนฺเต
 มม ปุริสา จาร๑า” โอจฺรกา” ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐
 เตहि ปจฺมํ โอจฺฉริยํ อหํ ปจฺฉา โอหิยฺสสามิ;” อิทานิ เต ภนฺเต

ดี รโฆชลล์ ปวาเหตฺวา สุนฺหาตา สุวลิตฺตา กปฺปิเตสฺมสฺสุ
โอทาตวตฺถวสนา ปญฺจหิ กามคฺเณหิ สมปฺปิตา สมงฺคิฏฺฐา มํ
ปริจายนฺตฺติ.

อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อีมา
คากาโย อภาสิ

“น วณฺณรูปเณ นโร สุชาโต^๑
น วิสฺสเส อิตฺตฺรทสฺสเนน
สุสณฺณตานุญฺหิ วิยญฺชเนน
อสณฺณตา โลกมิมํ จรณฺติ.
ปฏฺฐูปโก มตฺตติกกุณฺทโล จ^๒
โลหทุจฺจมาโส^๓ จ^๔ สุวณฺณฉนฺโน,
จรณฺติ โลเก^๕ ปริวารฉนฺนา
อนฺโต อสุทฺธา พหิ โสภมานาติ.

๒. ปญจราชสยุดต์

[๑๒๓] สาวตฺถิณีทานํ. เตน โข ปน สมเยน ปญฺจนํ
ราชฺญํ ปเสนทึปมุขานํ ปญฺจหิ กามคฺเณหิ สมปฺปิตานํ
สมงฺคิฏฺฐานํ ปริจายมานานํ อยมนฺตฺรากถา อุตฺปาติ “กึ นุ
โข กามานํ อคฺคณฺติ. ตตฺเรกจฺเจ เอวมาหํสุ “รูปา กามานํ
อคฺคณฺติ. เอกจฺเจ เอวมาหํสุ “สทฺธา กามานํ อคฺคณฺติ.
เอกจฺเจ เอวมาหํสุ “คณฺธา กามานํ อคฺคณฺติ. เอกจฺเจ เอวมาหํสุ

“รสา กามานํ อคฺคนฺติ. เอกจฺเจ เอวมาหํสุ “โผฏฺฐพฺพา
 กามานํ อคฺคนฺติ. ยโต โข เต ราชานํ นาสกฺขีสุ อญฺญมญฺญํ
 สญฺญาเปตฺตุ.

อถ โข ราชานํ ปเสนทิโกสโล เต ราชานํ เอตทวโจ
 “อายาม มารีสา, เยน ภควา, เตนุปลงฺกมัสสาม; อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ เอตมตฺถํ ปฏิปฺปจฺจนิสสาม. ยถา โน ภควา พฺยากริสฺสติ,
 ตถา นํ ชาเรยฺยมาตฺติ.”

“เอวํ มารีสาติ โข เต ราชานํ รญฺเอย ปเสนทิโกสลสฺส
 ปจฺจสฺสโสสุ.

อถ โข เต ปญฺจ ราชานํ ปเสนทิปมฺหา, เยน ภควา,
 เตนุปลงฺกมัสสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
 นิสฺสีทิสฺสุ. เอกมฺนตํ นิสฺสินโน โข ราชานํ ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ
 เอตทวโจ “อิธ ภนฺเต อมฺหากํ ปญฺจนฺนํ ราชนํ ปญฺจหิ กามคฺเณหิ
 สมปฺปิตานํ สมงฺคิฏฺฏตานํ ปริจารยมานานํ อยมฺนตฺรากถา อุทปาติ
 “กึ นุ โข กามานํ อคฺคนฺติ. เอกจฺเจ เอวมาหํสุ “รูปา กามานํ
 อคฺคนฺติ. เอกจฺเจ เอวมาหํสุ “สทฺททา กามานํ อคฺคนฺติ. เอกจฺเจ
 เอวมาหํสุ “คณฺฐา กามานํ อคฺคนฺติ. เอกจฺเจ เอวมาหํสุ “รสา
 กามานํ อคฺคนฺติ. เอกจฺเจ เอวมาหํสุ “โผฏฺฐพฺพา กามานํ
 อคฺคนฺติ. กึ นุ โข ภนฺเต กามานํ อคฺคนฺติ.

“มนาปปริยนฺตํ ขวาทิ มหาราช ปญฺจสฺส กามคฺเณสฺส
 อคฺคนฺติ วทามิ. เย จ^๒ มหาราช รูปา เอกจฺจสฺส มนาปา
 โหนฺติ, เต จ^๒ รูปา เอกจฺจสฺส อมนาปา โหนฺติ. เยหิ จ

โส^๑ รูปเปหิ อุตตมโน โหติ ปริปัญณสงกปโป, โส เตหิ
 รูปเปหิ อณณํ รูปํ อุตตริตรํ วา ปณิตตรํ วา น ปตฺเถติ. เต
 ตสฺส รุปา ปรมมา โหนฺติ, เต ตสฺส รุปา อนุตตรา โหนฺติ.
 เย จ^๒ มหาราช สทฺทา ยเปยฺย เย จ^๒ มหาราช คณฺธา
 ยเปยฺย เย จ^๒ มหาราช รสา ยเปยฺย เย จ^๒ มหาราช
 โสจฺจุพฺพา เอกจฺจุสฺส มนาปา โหนฺติ, เต จ^๒ โสจฺจุพฺพา
 เอกจฺจุสฺส อมนาปา โหนฺติ. เยหิ จ โส โสจฺจุพฺเพหิ
 อุตตมโน โหติ ปริปัญณสงกปโป, โส เตหิ โสจฺจุพฺเพหิ
 อณณํ โสจฺจุพฺพํ อุตตริตรํ วา ปณิตตรํ วา น ปตฺเถติ เต
 ตสฺส โสจฺจุพฺพา ปรมมา โหนฺติ, เต ตสฺส โสจฺจุพฺพา อนุตตรา
 โหนฺตฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จนฺทนฺทกฺลิโก^๓ อุปาสโก ตสฺส
 ปริสายํ นิสินฺโน โหติ. อถ โข จนฺทนฺทกฺลิโก อุปาสโก
 อุจฺจายาสนา เอกํสํ อุตตราสงกํ กริตฺวา, เยน ภควา, เตนณฺชลิ
 ปณามเตวา ภควนฺตํ เอตทโวจ “ปฏฺฐิภาติ มํ ภควา, ปฏฺฐิภาติ มํ
 สุกตาทิ. “ปฏฺฐิภาตฺ ตํ จนฺทนฺทกฺลิกาติ ภควา อโวจ.

อถ โข จนฺทนฺทกฺลิโก อุปาสโก ภควโต สมมุขา
 ตทณฺฐูปาย คากาย อภิตถวิ

“ปทุมํ ยถา โกกนทํ สุกนฺธํ
 ปาโต ลียา ผุสฺสุมวิทคณฺธํ
 องฺคิรํสํ ปสฺส วิโรจมานํ
 ตปนฺตมาทิจจมิวนฺตลิกฺขเตติ.

อถ โข เต ปญจ ราชานอ จนฺทนฺจลิกํ อุปาสกํ
 ปญจหิ อุตฺตราชฺสงฺเคหิ^๑ อจฺฉาเทสฺสุ. อถ โข จนฺทนฺจลิกโก
 อุปาสโก เตหิ ปญจหิ อุตฺตราชฺสงฺเคหิ ภควนฺตํ อจฺฉาเทสํตี.

๓. โทณปากสุตฺตํ

[๑๒๔] สาวตฺถิณิทานํ. เตน โข ปน สมเยน ราชา
 ปเสนทโกสลโล โทณปากสุตฺตํ^๒ ภูยชฺติ. อถ โข ราชา ปเสนทโกสลโล
 ภูตฺตาวี มหฺสฺสาสี, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิติ.

อถ โข ภควา ตํ^๓ ราชานํ ปเสนทโกสลํ ภูตฺตาวี
 มหฺสฺสาสี วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

“มฺนุชฺสสฺส สทา สติมโต
 มตฺตํ ชานโต ลทฺชโกชเน
 ตนฺนุสฺส^๔ ภวนฺติ เวทนา
 สณฺฑิกํ ชีรติ อายุ ปาลยฺนติ.

เตน โข ปน สมเยน สุทฺธสฺสนอ มาณโว รมฺโย
 ปเสนทโกสลสฺส ปิฎฺฐจิตฺโต จิตฺโต โหติ. อถ โข ราชา
 ปเสนทโกสลโล สุทฺธสฺสนํ มาณวํ อามนฺเตสิ “เอหิ ตวํ ตาต
 สุทฺธสฺสน, ภควโต สนฺตึเก อิมํ คาถํ ปริยาปฺนิตฺวา มม
 ภตฺตภาหิเร^๕ ภาส; อหฺมจ เต เทวสิกํ กหาปณสตํ^๖

^๑ อ. สงฺเคหิ

^๒ ฉ., เท. โทณปากกฺกัรฺ อ. โทณปากสุทฺ

๓ ฉ., เท. อโย ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๔ อ. ตนฺนุ ตสฺส

^๕ ฉ., เท. ภตฺตภาหิเร ภตฺตภาหิเร

^๖ ฉ., เท., อ. กหาปณสตํ กหาปณสตํ

นิจฺจกตํ^๑ ปวตฺตยิสฺสามีติ. “ปรมํ โภติ”^๒ โข สุทฺถสฺสโน มาณโว
 รมฺโย^๓ ปเสนทิกอสฺสสฺส ปฏิสฺสุณฺติว ภาควโต สนฺติเก อิมํ
 คณํ ปรียาปฺนฺติว รมฺโย ปเสนทิกอสฺสสฺส ภตฺตาทิหารเ [๔]
 ภาสติ

“มนุชฺสสฺส สทา สติมโต
 มตฺตํ ชานโต ลทฺชโกชเน
 ตนฺกกสฺส ภาวนฺติ เวทนา
 สณฺิกํ ชีรติ อายุ ปาลยนฺติ.

อถ โข ราช าช ปเสนทิกอสฺสโล อนุปฺพุเพน
 นาพิโกทนปรมตาย สณฺจาสิ. อถ โข ราช าช ปเสนทิกอสฺสโล
 อปเรน สมเยน สุสฺสลิขิตคตฺโต^๔ ปาณินา คตฺตานิ อนุมชฺชนโต
 ตายํ เวลายํ อิมํ อุทํ อุทาเนสิ “อุภเยน วต มํ โส
 ภควา อตฺเถน อนุกมฺปิ. ทิฏฺฐธมฺมิเกน เจว, อตฺเถน”^๕
 สมฺปราชิเกน จาติ.

๔. ปฐมสงคามวตถุสูตร

[๑๒๕] สวตฺถินิทํ. อถ โข ราช าช มาคโร อชาตสฺตตฺ
 เวเทหิปฺตโต จตฺรงฺคินี^๖ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา^๗ ราชานํ ปเสนทิกอสฺสํ
 อพฺภุยฺยาสิ, เยน กาสิ.^๘

^๑ ฉ. เท. นิจจํ ภิกขุ

^๒ อ. อัย ปาโร น ทิสฺสติ.

^๓ อ. สลฺลิตฺตคตฺโต

^๔ ฉ. เท. ปฐมสงคามวตฺต

^๕ ส. สนฺนยฺหิตฺวา สนฺนยฺหิตฺวา

^๖ ฉ. เท., อ. เหว เทวติ

^๗ ฉ. เท., อ. สุก

^๘ อ. อัย ปาโร น ทิสฺสติ.

^๙ เท. จตฺรงฺคินี

^{๑๐} อ. กาสี

อสฺโสสิ โข ราชา ปเสนทิโกสโล “ราชา กิร มาคโฆ
 อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตโต จตุรงฺคินี เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา มมํ
 อพฺภุยาโต, เยน กาสีติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล
 จตุรงฺคินี เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ มาคธํ อชาตสตุตฺต
 เวเทหิปฺตตํ ปจฺจุยฺยาสี,^๑ เยน กาสี. อถ โข ราชา จ
 มาคโฆ อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตโต ราชา จ ปเสนทิโกสโล
 สงฺคามะสุ. ตสฺมี^๒ โข ปน สงฺคามะ ราชา มาคโฆ อชาตสตุตฺต
 เวเทหิปฺตโต ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ปราเชสิ, ปราชีโต จ
 ราชา ปเสนทิโกสโล สกเมว ราชธานี สาวตฺถิ ปจฺจุยฺยาสี.”^๓

อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา
 ปตฺตจิวรมาทาย สาวตฺถิ ปิณฑาย ปวิสฺสุ, สาวตฺถิยํ ปิณฑาย
 จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฑปาตปฏิกฺกนฺตา, เยน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมฺมิสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภีวาเทตฺวา เอกมฺนตฺตํ
 นิสีทิสฺสุ. เอกมฺนตฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ
 “อิธ ภนฺเต ราชา มาคโฆ อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตโต จตุรงฺคินี
 เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ ปเสนทิโกสลํ อพฺภุยาสิ, เยน กาสี.
 อสฺโสสิ โข ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกสโล “ราชา กิร มาคโฆ
 อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตโต จตุรงฺคินี เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา มมํ
 อพฺภุยาโต, เยน กาสีติ. อถ โข ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกสโล
 จตุรงฺคินี เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ มาคธํ อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตตํ
 ปจฺจุยฺยาสี, เยน กาสี.

^๑ อ. ปายาสี

หมดอายุ 27/05/2566

^๓ อ. ปายาสี^๒ อ. เตน

อถ โข ภนฺเต ราชชา จ มากโร อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตฺโต
ราชชา จ ปเสนทิโกสลโล สงคามเมสุ. ตสฺมี โข ปน ภนฺเต^๑
สงคามเม [๒] อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตฺโต ราชานํ ปเสนทิโกสลลํ
ปราเชสิ, ปราชิตโต จ ภนฺเต ราชชา ปเสนทิโกสลโล สกเมว
ราชธานี สาวตฺถิ ปจฺจุยฺยาสิตี.

“ราชชา ภิกฺขเว มากโร อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตฺโต
ปาปมิตฺโต ปาปสหาโย ปาปสมปวงโก, ราชชา จ โข” ภิกฺขเว
ปเสนทิโกสลโล กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมปวงโก;
อชฺเชว^๔ ภิกฺขเว ราชชา ปเสนทิโกสลโล อิมํ รตฺตี ทุกฺขํ
เสสฺสตี^๕ ปราชิตตี. อิทมวโจ ๔เปยฺย เอตทวโจ สตฺถา^๖

“ชยํ เวรํ ปสวตี

ทุกฺขํ เสตี ปราชิตโต

อุปสนฺโต สุขํ เสตี

หิตฺวา ชยปราชยนฺตี.

๕. ทุตียสงคามวตฺตฺตํ^๗

[๑๒๖] อถ โข ราชชา มากโร อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตฺโต
จตุรงฺคินี เสนํ สนนฺยหิตฺวา ราชานํ ปเสนทิโกสลลํ อพฺภุยฺยาสิ,
เยน กาสี.^๘

อสฺสสฺส โข ราชชา ปเสนทิโกสลโล “ราชชา กิร มากโร
อชาตสตุตฺต เวเทหิปฺตฺโต จตุรงฺคินี เสนํ สนนฺยหิตฺวา มมํ
อพฺภุยฺยาโต, เยน กาสีตี. อถ โข ราชชา ปเสนทิโกสลโล

^๑ อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

หมดอัย 27/05/2566

^๒ ส. อ. โขสทฺโท น ทิสฺสตี.

^๔ น. เท. เสตี

^๕ น. เท. ทุตียสงคามวตฺตํ อ. สุตตฺตมิตํ นาเมน น ทิสฺสตี.

^๖ น. เท. อ. ราชชา มากโร

^๗ ส. อ. อชฺชตตฺตจ

^๘ อ. อิมํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๙ อ. กาสี

จตุรงฺคินี เสนํ สนนฺยหิตฺวา ราชานํ มาคธํ อชาตสตฺตํ เวเทหิปฺตํ
ปจฺจุยฺยาสิ,^๑ เยน กาสิ.

อถ โข ราชา จ มาคธโ อชาตสตฺตํ เวเทหิปฺตํโต
ราชา จ ปเสนทิโกสลโล สงฺคามะสุ. ตสฺมี โข ปน สงฺคามะ
ราชา ปเสนทิโกสลโล ราชานํ มาคธํ อชาตสตฺตํ เวเทหิปฺตํ
ปราเชสิ, ชีวคฺคาหญจ นํ อคฺคเหสิ.

อถ โข รณฺโณ ปเสนทิโกสลสฺส เอตทโหสิ "กิญฺจาปิ
โข มุยายํ ราชา มาคธโ อชาตสตฺตํ เวเทหิปฺตํโต อทฺทพฺภนฺตสฺส
ทฺทพฺภติ, อถ จ ปน เม ภาคิเนยฺโย โหติ. ยนฺนุนาหํ
रणฺโณ มาคธสฺส อชาตสตฺตโน เวเทหิปฺตตสฺส สพฺพํ หตฺธิกายํ
ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ อสฺสกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ รทฺทกายํ
ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ ปตฺติกายํ ปริยาทียิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ
โอสฺสชฺชเยยฺยนฺติ.

อถ โข ราชา ปเสนทิโกสลโล รณฺโณ มาคธสฺส
อชาตสตฺตโน เวเทหิปฺตตสฺส สพฺพํ หตฺธิกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ
อสฺสกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ รทฺทกายํ ปริยาทียิตฺวา สพฺพํ
ปตฺติกายํ ปริยาทียิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ โอสฺสชฺช.

อถ โข สมพฺพหุลา ภิกฺขุ ปุพฺพพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา
ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถิ ปิณฺฑทาย ปวิสฺสุ. สาวตฺถิยํ ปิณฺฑทาย
จริตฺวา ปจฺจกามตฺตํ ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺตา, เยน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมฺมีสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺตํ
นีสิตฺสุ.

เอกมนต์ นิสินนา โข เต ภิกขุ ภควนตํ เอตทโวจํ
 "อิธ ภนฺเต ราชา มาคโธ อชาตสยุดฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตฺตฺรคฺคินิ
 เสนํ สนนฺยหิตฺวา ราชานํ ปเสนทิกอสลํ อพฺภุยาสิ, เยน
 กาสิ. อสฺสสฺสิ โข ภนฺเต ราชา ปเสนทิกอสโล 'ราชา กิร
 มาคโธ อชาตสยุดฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตฺตฺรคฺคินิ เสนํ สนนฺยหิตฺวา
 มมํ อพฺภุยาโต, เยน กาสิตฺติ. อถ โข ภนฺเต ราชา
 ปเสนทิกอสโล จตฺตฺรคฺคินิ เสนํ สนนฺยหิตฺวา ราชานํ มาคธํ
 อชาตสยุดฺตุ เวเทหิปุตฺตํ ปจฺจุยาสิ, เยน กาสิ. อถ โข
 ภนฺเต ราชา จ มาคโธ อชาตสยุดฺตุ เวเทหิปุตฺโต ราชา จ
 ปเสนทิกอสโล สงฺคามะสุ. ตสฺมี โข ปน ภนฺเต สงฺคามะ
 ราชา ปเสนทิกอสโล ราชานํ มาคธํ อชาตสยุดฺตุ เวเทหิปุตฺตํ
 ปราเชสิ, ชีวคฺคาหณฺจ นํ อคฺคเหสิ. อถ โข ภนฺเต รมฺโฆ
 ปเสนทิกอสลสฺส เอตทโหสิ 'ภิกฺขจาปี โข มุยาโย ราชา
 มาคโธ อชาตสยุดฺตุ เวเทหิปุตฺโต อหุพฺภนฺตสฺส ทฺพภตฺติ,
 อถ จ ปน เม ภาคินฺนุโย โหติ. ยนฺนุนาหิ รมฺโฆ
 มาคธสฺส อชาตสยุดฺตโน เวเทหิปุตฺตสฺส สพฺพํ หตฺถิกายํ
 ปรียาทียิตฺวา สพฺพํ อสฺสกายํ สพฺพํ รกฺกายํ สพฺพํ
 ปตฺติกายํ ปรียาทียิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ โอสฺสชฺเชยฺยนฺติ.

อถ โข ภนฺเต ราชา ปเสนทิกอสโล รมฺโฆ มาคธสฺส
 อชาตสยุดฺตโน เวเทหิปุตฺตสฺส สพฺพํ หตฺถิกายํ ปรียาทียิตฺวา
 สพฺพํ อสฺสกายํ ปรียาทียิตฺวา สพฺพํ รกฺกายํ ปรียาทียิตฺวา
 สพฺพํ ปตฺติกายํ ปรียาทียิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ โอสฺสชฺชีติ.

อถ โข ภควา เอตมตถัม วิทิตฺวา ตายัม เวลายัม อีมา
คาถาโย อภาสิ

“วิรูปเตว ปุริโส	ยาวสส อุปกปฺปติ.
ยทา จณฺเณ วิรูปนฺติ	โส วิรูปโต วิรูปปฺติ.”
จณฺเณหิ มณฺเณตี พาลो	ยาว ปาปํ น ปจฺจติ
ยทา จ ปจฺจติ ปาปํ	อถ [พาลो] ทุกฺขํ นิคจฺจติ.
ลภติ หนฺตา ^๒ หนฺตารํ	เชตารํ ลภเต ^๓ ชยํ
อกุโกสโก จ อกุโกสํ	โรเสตารณฺจ โรสโก ^๔
อถ กมฺมวิวฏฺเณน	โส วิรูปโต วิรูปปฺตีติ.

๖. มลลิกาสูตร^๕

[๑๒๗] สาวตถีนินฺทามํ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล,
เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมณฺตํ นิสีทิ.

อถ โข อญฺญตโร ปุริโส, เยน ราชา ปเสนทิโกสโล,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา รณฺโณ ปเสนทิโกสสสส อุปกณฺณเก
อาโรเจสิ “มลลิกา เทว เทวี ธีตรํ วิชาตาติ.

เอวํ วุตฺเต, ราชา ปเสนทิโกสโล อนตฺตมโน อโหสิ.

อถ โข ภควา ราชานํ ปเสนทิโกสลํ อนตฺตมณฺ^๖ วิทิตฺวา
ตายัม เวลายัม อีมา คาถาโย อภาสิ

^๑ฉ.,เท. วิรูปปฺติ

^๒ฉ.,เท.,อิ. หนฺตา ลภติ

๓อ. ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

๔อ. ลภติ

^๕ส. “โรสโต ปฏฺวิโรสโกติปิ “โรสโต จ ปโรสโกติปิ ปาโจ.

^๖สุยา. ธีสุตฺตํ อิ. ธีตาสุตฺตํ

^๖ฉ.,เท.,อิ. อนตฺตมณฺตํ

“อิติปิ หิ เอกจฺจียา เสยฺยา” โปส” ชนาธิป
เมชาวิณี สีลวดี สสฺสุเทวา ปติพฺพตา.
ตสฺสา โย ชายตี โปโส สฺสุโร โหติ ทิสฺมปติ
ดาทิสสา” สุมรียา” ปุตฺโต รชชฺมปิ อนุสาสตีติ.

๗. อุปปมาทสฺสุตํ^๕

[๑๒๘] สาวตถีนีทานํ. เอกมนุตํ นิสินฺโน ไช ราชา
ปเสนทิโกสล ภาควนุตํ เอตทวโจ “อตฺถิ นฺุ ไช ภานฺเต เอโก
ธมฺโม, โย อุกฺโก อตฺถเอ สมนฺนิกคยฺห ติฏฺฐจติ ทิฏฺฐธมฺมิกญฺเจว
อตถํ สมฺปราชิกญฺจาติ.

“อตุถิ โข มหาราช เอโก ฐมโม โย อุกุ อตุเถ
สมชคคยห ติฏฐจติ; ทิฏฐจฐมมิกญเจว อตุถํ สมปราชิกญจาติ.

“กตโม ปน ภนฺเต เอโก ฐมฺโม, โย อุกฺโก อตฺเต
สมชฺคคฺคฺยหํ ติฏฺฐจฺติ; ทิฏฺฐจฺฐมฺมิกญฺเจว อตฺถํ สมฺปฺรํยาจิกญฺจจฺติ.

“อุปมาโท โข มหาราช เอโก ฐโม, โย” อุโก อตฺเถ
สมธิคฺคยฺห ติฏฺฐจติ; ทิฏฺฐจฐมมิกญฺเจว อตฺถํ สมฺปราชิกญฺจาติ.
เสยฺยถาปิ มหาราช ยานิ กานิจิ ชงฺกลานํ” ปาณานํ
ปทชาตานิ สพฺพพานิ ตานิ หตฺธิปเท สโมธานํ คจฺจนฺติ, หตฺธิปทํ
เตสํ อคฺคมกฺขายติ ยทิทํ มหนฺตตฺเตน;” เอวเมว โข มหาราช

^๑ “เสยโยติปิ ปาโจ.

๓ อ. หมายโส

^๕ สุธยา. ปฐมอปปมาทสูตร

๗ ส.อ. ชงคมานัน

๒ อ. โปสา

^๔ จ.,เท. สุนทิตยา

^๖ อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

๔. อ. มหันเตน

อปปมาโท^๑ เอโก ฐมโม โย^๒ อุโก อตเถ สมชคคยห ติฏฐติ;
ทิฏฐฐมมิกณเจว อตถัม สมปราชิกณจาติ. อิทมโวจ ชเปย

“อายุม์ อาโรคิยัม” วณณ	สคคัม อจจาทุลีนตัม
รติโย ปตถยณเต ^๔	อุพารา อปราชรา.
อปปมาทัม ปัสสนุติ	ปญญกิริยาสุ ปณฺธิตา
อปปมตโต อุโก อตเถ	อชคคณหาติ ปณฺธิโต
ทิฏฐเจ ฐมเม จ โย อตเถ	โย จตเถ สมปราชิก
อตถาภิสมยา ธีโร	ปณฺธิโตติ ปวฺจจตีติ.

๘. กลุยาณมิตตสูตร^๕

[๑๒๙] สาวตถีนินทานัน. เอกมนตัม นิสีทิ. เอกมนตัม นิสินโน
โฆ ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนตัม เอตทโวจ “อิช มยหัม ภนฺเต
รโหคตสส ปฏิสลลีนสส เอวณเจตโส ปรีวิตกโก อุทปาติ
‘สวากุขาโต ภควตา ฐมโม; โส จ โฆ กลุยาณมิตตสส,
กลุยาณสหายสส, กลุยาณสมปวงฺกสส. โน ปาปมิตตสส, โน
ปาปสหายสส, โน ปาปสมปวงฺกสสาติ.

“เอวเมตัม มหาราช, เอวเมตัม มหาราช. สวากุขาโต มหาราช
มยา ฐมโม; โส จ โฆ กลุยาณมิตตสส, กลุยาณสหายสส,
กลุยาณสมปวงฺกสส. โน ปาปมิตตสส, โน ปาปสหายสส, โน
ปาปสมปวงฺกสสาติ.

^๑ อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

น. เท. อโรคิย

^๕ สยา. ทุตติยอปปมาทสูตร

^๒ อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ส. ปตถยานเนน

“เอกมิทาหิ มหาราช สมยํ สกฺเกสุ วิหฺรามิ นฺครกํ” นาม^๑
 สกฺยานํ นิคโม.^๒ อถ โข มหาราช อานนฺโท ภิกฺขุ เยนาหิ,
 เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ.
 เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหาราช อานนฺโท ภิกฺขุ มํ เอตทโวจ
 ‘อุปพฺพมมิทํ ภาณเต พุรหฺมจฺริยสฺส, ยทิทํ กลฺยาณมิตฺตตา
 กลฺยาณสหายตา กลฺยาณสมฺปวงฺกตาติ. เอวํ วุตฺตาหิ มหาราช
 อานนฺทํ ภิกฺขุ เอตทโวจ ‘มา” เหวํ อานนฺท,” สกฺลเมว หิทํ
 อานนฺท พุรหฺมจฺริยํ, ยทิทํ กลฺยาณมิตฺตตา กลฺยาณสหายตา
 กลฺยาณสมฺปวงฺกตา. กลฺยาณมิตฺตสฺสเสตฺถ^๓ อานนฺท ภิกฺขุโน ปาฏิกงฺขํ.
 กลฺยาณมิตฺตสฺส^๔ กลฺยาณสมฺปวงฺกสฺส อริยํ อฏฺฐจฺงคิกํ มคฺคํ
 ภาเวสฺสติ, อริยํ อฏฺฐจฺงคิกํ มคฺคํ พหุสฺสีกฺริสฺสตีติ.

“กถญฺจ อานนฺท ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย
 กลฺยาณสมฺปวงฺโก อริยํ อฏฺฐจฺงคิกํ มคฺคํ ภาเวติ อริยํ อฏฺฐจฺงคิกํ
 มคฺคํ พหุสฺสีกโรติ.

อิธานนฺท ภิกฺขุ สมฺมาทิฏฺฐิ ภาเวติ วิเวกนิสฺสิตํ
 วิราคนิสฺสิตํ นิโรชนิสฺสิตํ โวสฺสคฺคปริณามิ, สมฺมาสงฺกปฺป ภาเวติ
 ๔เปยฺย สมฺมาวาจํ ภาเวติ ๔เปยฺย สมฺมากมฺมนฺตํ ภาเวติ
 ๔เปยฺย สมฺมาอาชีวํ ภาเวติ ๔เปยฺย สมฺมาวายามํ ภาเวติ
 ๔เปยฺย สมฺมาสตี ภาเวติ ๔เปยฺย สมฺมาสมาธิ ภาเวติ ๔เปยฺย
 วิเวกนิสฺสิตํ วิราคนิสฺสิตํ นิโรชนิสฺสิตํ โวสฺสคฺคปริณามิ. เอวํ โข
 อานนฺท ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก

^{๑-๑} อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ อ. นิคเม

^{๓-๓} ฉ. อ. มา เหวํ อานนฺท มา เหวํ อานนฺท

^๔ ส. กลฺยาณมิตฺตสฺสทิ

^๕ ฉ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

อริย์ อฏฺฐจํคิกํ มคฺคํ ภาเวติ, อริย์ อฏฺฐจํคิกํ มคฺคํ
 พหุลิกโรติ. ตทิมินาเปตํ^๑ อานนฺท ปริยาเยน เวทิตพฺพํ 'ยถา
 สกฺลเมวิทํ พุรหฺมจริยํ, ยทิทํ กลฺยาณมิตฺตตา กลฺยาณสหายตา
 กลฺยาณสมฺปวงฺกตาติ. มมณฺหิ อานนฺท กลฺยาณมิตฺตํ อากมฺม
 ชาตฺธิมฺมา สตฺตา ชาตฺธิยา ปริมฺจุจฺจนฺติ, ชฺราตฺธิมฺมา สตฺตา ชฺราย
 ปริมฺจุจฺจนฺติ, พฺยาตฺธิมฺมา สตฺตา พฺยาตฺธิโต^๒ ปริมฺจุจฺจนฺติ, มรณฺตฺธิมฺมา
 สตฺตา มรณฺเนน ปริมฺจุจฺจนฺติ, โสกปริเทวทฺทุกฺขโทมนสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 สตฺตา โสกปริเทวทฺทุกฺขโทมนสฺส
 เอตํ อานนฺท ปริยาเยน เวทิตพฺพํ 'ยถา สกฺลเมวิทํ พุรหฺมจริยํ,
 ยทิทํ กลฺยาณมิตฺตตา กลฺยาณสหายตา กลฺยาณสมฺปวงฺกตาติ.

“ตสฺมาติห เต มหาราช เหวํ สิกฺขิตพฺพํ 'กลฺยาณมิตฺโต
 ภวิสฺสํมิ กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโกติ. เหวํ หิ
 เต มหาราช สิกฺขิตพฺพํ. กลฺยาณมิตฺตสฺส เต มหาราช
 กลฺยาณสหายสฺส กลฺยาณสมฺปวงฺกสฺส อัยฺย เอโก ฐมฺโม
 อุปฺนิสฺสํสา ยวิหตพฺโพ อปฺปมาโท กุสฺเสสฺส ฐมฺเมสฺส. อปฺปมตฺตสฺส
 เต มหาราช วิหฺรโต อปฺปมาทํ อุปฺนิสฺสํสา, อิตฺถาการสฺส
 อนฺุยายนฺตสฺส^๓ เหวํ ภวิสฺสติ 'ราชา โข อปฺปมตฺโต วิหฺรติ
 อปฺปมาทํ อุปฺนิสฺสํสา. หนฺท มยฺปิ อปฺปมตฺตา วิหฺราม
 อปฺปมาทํ อุปฺนิสฺสํสาติ. อปฺปมตฺตสฺส เต มหาราช วิหฺรโต
 อปฺปมาทํ อุปฺนิสฺสํสา, ขตฺติยานมฺปิ อนฺุยนฺตํ^๔ เหวํ ภวิสฺสติ
 “ราชา โข อปฺปมตฺโต วิหฺรติ อปฺปมาทํ อุปฺนิสฺสํสา. หนฺท มยฺปิ

^๑ น., เท. ตทิมินาเปตํ^๒ อ. วุยาธิยา^๓ น., เท., อ. อิตฺถาการสฺส น ทิสฺสติ.^๔ น., เท. อนฺุยนฺตสฺส อ. อัยฺย ปาโจ น ทิสฺสติ.^๕ อ. อนฺุยนฺตํ

อปปมตฺตา วิหราม อปปมํ อุนิสฺสายาติ. อปปมตฺตสฺส^๑
 เต มหาราช วิหโรโต อปปมํ อุนิสฺสาย,^๒ พลกายสฺสปี เอวํ
 ภวิสฺสติ 'ราชา โข อปปมโต วิหโรติ อปปมํ อุนิสฺสาย.
 หนฺท มยํปี อปปมตฺตา วิหราม อปปมํ อุนิสฺสายาติ.
 อปปมตฺตสฺส เต มหาราช วิหโรโต อปปมํ อุนิสฺสาย,
 เนคมชานปทสฺสาปี เอวํ ภวิสฺสติ 'ราชา โข อปปมโต
 วิหโรติ อปปมํ อุนิสฺสาย. หนฺท มยํปี อปปมตฺตา
 วิหราม อปปมํ อุนิสฺสายาติ. อปปมตฺตสฺส เต มหาราช
 วิหโรโต อปปมํ อุนิสฺสาย. อตฺตาปี คฺคฺโต รกฺขิตํ
 ภวิสฺสติ, อิตฺถาคารมฺปิ คฺคฺตํ รกฺขิตํ ภวิสฺสติ, โกสโกฏฐาคารมฺปิ
 คฺคฺตํ รกฺขิตํ ภวิสฺสตีติ. อิทมวโจ ๕เป๕

“โกเค ปตฺถยมาเนน	อุพาเร อปฺราปเร
อปปมํ ปสฺสนฺติ	ปฺญญกิริยาสุ ปณฺทิตา
อปปมโต อุกฺโก อตฺเถ	อริคฺคณฺหาติ ปณฺทิตอ
ทิกฺขเจ ฐมฺเม จ โย อตฺถอ	โย จตฺถอ สมฺปฺรายโก
อตฺถาภิสฺสมยา ธีโร	ปณฺทิตอติ ปวฺจจตีติ.

๕. ปจมอปปุตตกสฺสตุตํ

[๑๓๐] สาวตฺถีนินฺทานํ. อถ โข ราชา ปเสนทโกสโล
 ทิวาทิวสฺส, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ. เอกมฺนตํ นิสฺสินํ โข ราชานํ

ปเสนทิโกสล ภควา เอตทโวจ “หนุท กุโต หนุ ทวํ
มหาราช อากัจฉสิ ทิวาทิวสสาติ.

“อิธ ภนฺเต สาวตถิยํ เสฏฺฐิ คหปติ กาลกโต, ตมํ
อปฺตํ ตกํ สาปเตยฺยํ ราชนฺเตปฺริ อติหริตฺวา อากัจฉามิ;
อสีติ ภนฺเต สตสหสฺसानิ หิรัณฺยสฺเสว, โก ปน วาโท
รूपิยสฺส. ตสฺส โข ปน ภนฺเต เสฏฺฐิสฺส คหปตีสฺส
เอวรูโป ภตฺตโมโค อโหสิ; กณฺชาทํ ภูฏชติ พิลฺงฺคหุติยํ.
เอวรูโป วตฺถโมโค อโหสิ; สาณํ ฐาเรติ ติปกฺขวสนํ. เอวรูโป
ยานโมโค อโหสิ; ชชฺชรรณเกน ยาติ ปณฺณจฺจตฺตเกน
ธาริยมาเนนาติ.

“เอวเมตํ มหาราช, เอวเมตํ มหาราช. อสปฺปฺริโส โข
มหาราช อุพาเร โมเค ลภิตฺวา เนวตฺตานํ สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ. น
มาตาปิตโร สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ. น ปุตฺตทาร์ สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ. น
ทาสกมฺมกรโปริเส สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ. น มิตฺตามจฺเจ สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ.
น สมณฺเส พฺราหฺมณฺเส อุทฺธคฺคิกํ ทกฺขิณํ ปติฏฺฐาเปติ โสวคฺคิกํ
สุขฺวิปากํ สคฺคสํวตฺตนิกํ. ตสฺส เต โมเค เอวํ สมฺมา
อปริภุญฺชมาเน, ราชานो วา หรณฺติ, จิรา วา หรณฺติ, อคฺคิ วา
ทหฺติ, อุทกํ วา วหฺติ, อปฺปิยา วา ทายาทา หรณฺติ. เอวํส
เต” มหาราช โมคา สมฺมา อปริภุญฺชมานา ปริกฺขยํ คจฺฉนฺติ,
โน ปริโมคํ.

เสยฺยถาปี มหาราช อมนุสฺสฏฺฐาเน ปกฺขรณิ อจฺฉิทฺทกา^๑
สีโตทกา สาโตทกา^๒ เสตกา สุปฺติตฺถา รมณียา ตณฺขโน” เนว

หเรยย, น ปิเวยย, น นหยาเยย,^๑ น ยถาปจจยั วา
กเรยย. เอวณฺหิ ตํ มหาราช อุทกํ สมฺมา อปริกฺขณฺชมานํ
ปริกฺขยํ^๒ คจฺเจยฺย, โน ปริโกคํ. เอวเมว โข มหาราช
อสปฺปริโส อุพาเร โภเค ลภิตฺวา เนวตฺตานํ สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ
ฯเปฯ เอวํส เต มหาราช โภคา สมฺมา อปริกฺขณฺชมานา
ปริกฺขยํ คจฺจนฺติ, โน ปริโกคํ.

สปฺปริโส จ โข มหาราช อุพาเร โภเค ลภิตฺวา
อตฺตานํ สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ. มาตาปิตโร สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ. ปุตฺตทาร์
สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ. ทาสกมฺมกรโปริเส สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ. มิตฺตามจฺเจ
สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ. สมณฺเส พุราหฺมณฺเส อุทฺธคฺคิกํ ทกฺขิณํ ปติฏฺฐาเปติ
โสวคฺคิกํ สุขฺวิปากํ สคฺคสํวตฺตนิกํ. ตสฺส เต โภเค เอวํ
สมฺมา ปริกฺขณฺชมานे, เนว ราชานํ หรณฺติ, น จิรา หรณฺติ,
น อคฺคิ ทฺหติ, น อุทกํ วหติ, น อปฺปียา^๓ ทายาทา
หรณฺติ. เอวํส เต มหาราช โภคา สมฺมา ปริกฺขณฺชมานา
ปริโกคํ คจฺจนฺติ, โน ปริกฺขยํ.

เสยฺยถาปิ มหาราช คามสฺส วา นิคมสฺส วา อวิทูเร
โปกฺขรณฺเ อจฺโชนฺทกา สีโตทกา สาโตทกา เสตกา สุปฺติตฺถา
รมณฺเีย. ตณฺขโน^๔ หเรยฺยปิ, ปิเวยฺยปิ, นหยาเยยฺยปิ, ยถาปจจยัปิ
กเรยฺย. เอวณฺหิ ตํ มหาราช อุทกํ สมฺมา ปริกฺขณฺชมานํ
ปริโกคํ คจฺเจยฺย, โน ปริกฺขยํ. เอวเมว โข มหาราช สปฺปริโส
อุพาเร โภเค ลภิตฺวา อตฺตานํ สุขฺเขติ, ปิณฺเนติ ฯเปฯ เอวํส
เต โภคา สมฺมา ปริกฺขณฺชมานา ปริโกคํ คจฺจนฺติ, โน
ปริกฺขยณฺติ. อิทมวโจ ฯเปฯ

^๑ ส.อ. นหยาเยย

^๒ ส. ปริโส

^๓ อ. อปฺปียา

^๔ ฉ.เท. ตณฺจ อุทกํ ชโน อ. ตณฺจ ชโน

“อมนุสสุญฺจาเน อุกัม วสิตํ
 ตทเปยฺยมานํ ปุริโส^๑ สเมติ
 เอวํ ฐนํ กาปุริโส ลภิตฺวา
 เนวตฺตนา ปรีกฺขชติ^๒ โน ททาติ.
 ธีโร จ วิญญู อธิคมฺม โภเค
 โส ปรีกฺขชติ^๒ กิจฺจกโร จ โหติ
 โส ญาตีสงฺขมํ นิสฺสโก ภริตฺวา
 อนินฺทิตो สคฺคมุเปติ จานนฺติ.

๑๐. ทุตติยอปุตฺตกสุตฺตํ

[๑๓๑] อถ โข ราชชา ปเสนทิโกสโล ทิวาทิวสฺส, เยน
 ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ^๓ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
 นิสีทิ.^๓ เอกมฺนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ภควา
 เอตทโวจ “หนฺนท กุโต นุ ตวํ มหาราช อาคจฺจสิ ทิวาทิวสฺสาติ.

“อิธ ภนฺเต สาวตฺถิยํ เสฏฺฐิ^๔ คหปติ กาลกโต, ตมํ
 อปุตฺตกํ สาปเตยฺยํ ราชนฺเตปุริ อติหริตฺวา อาคจฺจามิ; สตํ
 ภนฺเต สตสฺสสฺสหานิ หิริญฺณสฺสเสว,^๕ โก ปน วาโท รูปียสฺส. ตสฺส
 โข ปน ภนฺเต เสฏฺฐิสฺส คหปตีสฺส เอวฺรโป ภตฺตโกโค อโหสิ;
 กณฺหาชกํ ญชฺติ พิลงฺกทฺตฺติยํ, เอวฺรโป วตฺถโกโค อโหสิ;
 สาณํ ฐาเรติ ติปกฺขวสนํ, เอวฺรโป ยานโกโค อโหสิ;
 ชชฺชรรณเกน ยาติ ปณฺณจฺจตฺตเกน ธาริยมาเนนาติ.

^๑ จ., เท., อ. ปุริโสสมติ

หมายเหตุ 27/05/2566

๓-๓ จ., เท. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๕ อ. หิริญฺณสฺส

^๒ จ., เท., อ. ญชฺติ.

^๔ จ., เท., อ. เสฏฺฐิ

“เอวเมตต์ มหาราช, เอวเมตต์ มหาราช. ภูตปุพพ์
โส มหาราช เสฏฐี คหปติ ตครสิขี นาม ปจเจกสมพุทฺธ
ปัญทปาเตน ปฏิปาเทสิ, ‘เทถ สมณสฺส ปัญทนฺติ วตฺวา
อุฏฺฐายาสนา ปกุกามิ. ทตฺวา จ ปน ปจฺจา วิปฺปฏิสาริ อโหสิ
‘วรเมตต์ ปัญทปาตํ ทาสา วา กมฺมกรา วา ภูฏเชยฺยุณฺติ, ภาตฺ
จ ปน เอกํ ปุตุตกํ สาปเตยฺยสฺส การณา ชีวิตา โวโรเปสิ.

ยํ โข โส มหาราช เสฏฐี คหปติ ตครสิขี ปจเจกสมพุทฺธ
ปัญทปาเตน ปฏิปาเทสิ. ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน สตฺตกฺขตฺตํ
สุคตํ สคํ โลกํ อุปฺปชฺชติ, ตสฺสเสว กมฺมสฺส วิปาการเสเสน
อิมิสฺสาเยว สาวตฺถิยา สตฺตกฺขตฺตํ เสฏฺฐิตตํ การสิ.

ยํ โข โส มหาราช เสฏฐี คหปติ ทตฺวา ปจฺจา
วิปฺปฏิสาริ อโหสิ ‘วรเมตต์ ปัญทปาตํ ทาสา วา กมฺมกรา วา
ภูฏเชยฺยุณฺติ ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน นาสฺสุพฺพาราย ภตฺตโมคฺคาย
จิตฺตํ นมตี, นาสฺสุพฺพาราย วตฺถโมคฺคาย จิตฺตํ นมตี, นาสฺสุพฺพาราย
ยานโมคฺคาย จิตฺตํ นมตี, นาสฺสุพฺพารานํ ปญฺจนนํ กามคฺคานนํ
โมคฺคาย จิตฺตํ นมตี.

ยํ โข โส มหาราช เสฏฐี คหปติ ภาตฺ จ ปน เอกํ
ปุตุตกํ สาปเตยฺยสฺส การณา ชีวิตา โวโรเปสิ. ตสฺส กมฺมสฺส
วิปาเกน พหฺนุ นิ วสฺสานิ พหฺนุ นิ วสฺสสตฺตานิ พหฺนุ นิ วสฺสสทฺสฺสานิ
พหฺนุ นิ วสฺสสทฺสฺสสตฺตานิ นิรเย ปจฺจิจิตฺถ, ตสฺสเสว วสฺสสตฺตานิ^๑
พหฺนุ นิ^๒ กมฺมสฺส วิปาการเสเสน อิทํ^๓ สตฺตมํ อปุตุตกํ สาปเตยฺย

^๑ จ., เท., อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ ส. อธิ

ราชโกสสิ ปเวเสนติ.^๑ ตสส ไช ปน^๒ มหาราช เสฏฺฐิสส
 คหปตีสส ปุราณญจ ปุณฺณํ ปริกฺขีณํ, นวญจ ปุณฺณํ อนุปจิตํ.
 อชฺช ปน มหาราช เสฏฺฐี คหปติ มหาโรรุเว นิริเย ปจฺจตฺติติ.

“เอวํ ภาณเต เสฏฺฐี คหปติ มหาโรรุวํ นิริยํ อุปปนฺโนติ.”^๓

“เอวํ มหาราช เสฏฺฐี คหปติ มหาโรรุวํ นิริยํ^๔ อุปปนฺโนติ.
 อิทมวโจ ชเปฯ

“ธณฺณํ ฐนํ ราชตํ ชาติรूपํ	ปริคฺคหํ วาปิ ยทตฺติ กิณฺจ
ทาสา กมฺมกรา เปสฺสา	เย จสฺส อนุชฺชีวินो
สพฺพพฺพนาทาย คณฺตพฺพํ	สพฺพํ นิฏฺฐีปคามินํ ^๕
ยญจ กโรติ กาเยน	วาจาย อุตฺ เจตสา
ตํ หิ ตสฺส สกํ โหติ	ตญฺจ ^๖ อาทาย คจฺจติ
ตญฺจสฺส ^๗ อนุกํ โหติ	ฉายาว อนุปายินิ ^๘
ตสฺมา กเรยฺย กลฺยาณํ	นิจยํ สมฺปรายิกํ
ปุณฺณานิ ปฺรโลกสมิ	ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินฺนติ.

ทุติโย วคฺโค.

ตสฺสุทฺถานํ

“ชฎิลา ปญฺจราชาโน	โทณปากกุเรน จ
สงฺคาเมน เทว วุตฺตานิ	ธีตรา ^๙ เทว อปฺปมาเทน จ
อปฺตฺตเกน เทว วุตฺตา	วคฺโค เตน ปวฺจจตฺติติ.

^๑ ฉ., เท., อ. ปเวเสติ

^๒ เท. อุปฺปชฺช

^๕ ฉ., เท., อ. นิฏฺฐีปคามินํ

^๗ ฉ., เท. ตํวสฺส

^๘ ฉ., เท. มลฺลิกา

^๒ ฉ., เท. ปนสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๔ อ. มหาโรรุเว นิริเย

^๖ ฉ., เท. ตวํ

^๘ ฉ., เท., อ. อนุปายินิ

๓. ตติยวาท

๑. ปุคคลสูต

[๑๓๒] สวรรุณินิทาน. อถ โข ราช ปเสนทิโกสล,
 เยน ภควา, เตนุปลงุมิ; อุปสงุมิตวา ภควนต อภิวาเทตวา
 เอกมนต นิสิติ. เอกมนต นิสินน โข ราชาน ปเสนทิโกสล
 ภควา เอตทวโจ “จตุตาโรเม มหาราช ปุคฺคลา สนโต
 สวิชฺชมานา โลกสมิ. กตเม จตุตาโร. ตโม ตมปรายโน,
 ตโม ไชติปรายโน, ไชติ ตมปรายโน, ไชติ ไชติปรายโน.

กถณจ มหาราช ปุคฺคลโ ส ตโม ตมปรายโน โหติ.
 อธิ มหาราช เอกจโจ ปุคฺคลโ นิจे गुले पञ्चाखातो होति;
 जण्डालगुले वा, वेणुगुले^१ वा, नैसातगुले वा, रत्नकारगुले वा,
 पुङ्गुसगुले वा, तपितुते उपपन्नपानमोचने कसिरुत्तिगे;
 यत्तु कसिरेन चासज्जातो लभति. सो ज होति तुपुण्णणे,
 तुपुण्णसिगे, ओगुम्मिगे, पव्वापात्रो,^२ गाणे वा, गुणे वा,
 चण्डो वा, पण्डो वा; न लामि अनसुस वत्तसुस यानसुस
 मालान्वलेपनसुस सेयवासोपपीयेयसुस. सो कायेन तुज्जितं
 जति, वाजाय तुज्जितं जति, मनसा तुज्जितं जति. सो कायेन
 तुज्जितं जित्वा वाजाय तुज्जितं जित्वा मनसा तुज्जितं
 जित्वा कायसुस गेहा प्रमुग्घना अपायं तुค्कत्ति विनिपात्तं
 निरयं उपपञ्चति.

เสยฺยถาปิ มหาราช ปุริโส อนฺธการา วา อนฺธการี
 คจฺเจยฺย, ตมา วา ตมํ คจฺเจยฺย, โลหิตมลา วา โลหิตมลํ
 คจฺเจยฺย; ตถูปมาหํ มหาราช อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. เอวํ โข
 มหาราช ปุคฺคโล ตโม ตมปรายโน โหติ.

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล ตโม โชติปรายโน โหติ.
 อิท มหาราช เอกจฺเจ ปุคฺคโล นีเจ กุเล ปจฺฉาชาโต โหติ;
 จณฺทาลกุเล วา, เวณกุเล วา, เนสาทกุเล วา, รถการกุเล วา,
 ปุกฺกุสกุเล วา, ทพิทุเท อปฺปนฺนปานโกชเน กสิรวุตฺติเก; ยตถ
 กสิเรน ฌาสจฺฉาโท ลพฺภติ. โส จ โข^๑ โหติ ทุพฺพณฺโณ,
 ทุพฺพสฺสโก, โอโกฏฺฐิมโก, พหฺวาพาโธ, กาณฺโณ วา, กุณฺนี วา,
 ขณฺโธ วา, ปกฺขหโต วา, น ลาภี อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส
 ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส. โส กาเยน
 สจฺจิริตํ จริติ, วาจาเย สจฺจิริตํ จริติ, มนฺสา สจฺจิริตํ จริติ. โส
 กาเยน สจฺจิริตํ จริตฺวา วาจาเย สจฺจิริตํ จริตฺวา มนฺสา สจฺจิริตํ
 จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา สฺสคฺคิ สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชติ.

เสยฺยถาปิ มหาราช ปุริโส ปจฺฉิยา วา ปลฺลงกํ อาโรหฺย,
 ปลฺลงกา วา อสฺสปิฏฺฐิ อาโรหฺย, อสฺสปิฏฺฐิยา วา หตฺถิกฺขนฺธํ
 อาโรหฺย, หตฺถิกฺขนฺธา วา ปาสาทํ อาโรหฺย; ตถูปมาหํ
 มหาราช อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. เอวํ โข มหาราช ปุคฺคโล ตโม
 โชติปรายโน โหติ.

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล โชติ ตมปรายโน โหติ.
 อิท มหาราช เอกจฺเจ ปุคฺคโล อจฺเจ กุเล ปจฺฉาชาโต

โหติ. ขตฺติยมหาสาลกุเล วา, พุราหุมนมหาสาลกุเล วา, คหปติมหาสาลกุเล วา, อหุเต, มหทฺชน, มหาโกเค, ปหุตชาตฺรุปรชเต, ปหุตวิตฺตูปกรณ, ปหุตชนนณเ. โส จ โหติ อภิรุโป, ทสฺสนีโย, ปาสาทิกโก, ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต; ลากิ อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส. โส กาเยน ทฺวจจริตฺ จรติ, วาจาเยน ทฺวจจริตฺ จรติ, มนฺสา ทฺวจจริตฺ จรติ. โส กาเยน ทฺวจจริตฺ จริตฺวา วาจาเยน ทฺวจจริตฺ จริตฺวา มนฺสา ทฺวจจริตฺ จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมมรณา อปายํ ทฺกคฺคิตฺ วิณีปาดํ นิรยํ อุปปชฺชติ.

เสยฺยถาปี มหาราช ปุริโส ปาสาทา วา หตฺถิกฺขนฺธํ โอรฺเหยฺย, หตฺถิกฺขนฺธา วา อสฺสปีฏฺฐิ โอรฺเหยฺย, อสฺสปีฏฺฐิยา วา ปลฺลงฺกํ โอรฺเหยฺย, ปลฺลงฺกา วา ปจฺวี โอรฺเหยฺย, ปจฺวิยา วา อนฺธการิ ปวิเสยฺย;* ตถูปมาหิ มหาราช อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. เอวํ โข มหาราช ปุคฺคโล โชติ ตมปรายโน โหติ.

กถญจ มหาราช ปุคฺคโล โชติ โชติปรายโน โหติ. อิท มหาราช เอกจฺโจ ปุคฺคโล อฺจฺเจ กุเล ปจฺฉาชาโต โหติ; ขตฺติย-มหาสาลกุเล วา, พุราหุมนมหาสาลกุเล วา, คหปติมหาสาลกุเล วา, อหุเต, มหทฺชน, มหาโกเค, ปหุตชาตฺรุปรชเต, ปหุตวิตฺตูปกรณ, ปหุตชนนณเ. โส จ โหติ อภิรุโป, ทสฺสนีโย, ปาสาทิกโก, ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต; ลากิ อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส.

หมดอายุ 27/05/2566

โส กาเยน สุจิริตัม จริติ, วาจาเยน สุจิริตัม จริติ, มนสา สุจิริตัม
 จริติ. โส กาเยน สุจิริตัม จริตฺวา วาจาเยน สุจิริตัม จริตฺวา มนสา
 สุจิริตัม จริตฺวา กายสส เกทา ปรมมรณา สุคตํ สคคํ โลกํ
 อุปปชชติ.

เสยฺยถาปิ มหาราช ปุริโส ปลลงกา วา ปลลงกํ
 สงฺกเมยฺย, อสฺสปีฏฺฐิจิยา วา อสฺสปีฏฺฐิจิ สงฺกเมยฺย, หตฺถิกฺขนฺธา วา
 หตฺถิกฺขนฺธํ สงฺกเมยฺย, ปาสาทา วา ปาสาทํ สงฺกเมยฺย, ตณฺณปมาหํ
 มหาราช อิมํ ปุคฺคํ วทามิ. เอวํ โข มหาราช ปุคฺคโล โชติ
 โชติปรายโน โหติ.

อิมะ โข มหาราช จตฺตาริ ปุคฺคลา สนฺโต สัมวิชฺชมานา
 โลกสมินฺติ. อิทมวโจ ะเปะ

“ทพฺพิทฺโท ปุริโส ราช	อสฺสทฺโท โหติ มจฺฉริ
กทริโย ปาปสงฺกปโป	มิจฺฉาทิฏฺฐิจิ อนาทโร
สมเณ พุราหุมนเณ วาปี	อญฺเณ วาปี วณฺนิพฺพเก ^๑
อกุโกสติ ปริภาสติ	นตฺถิโก โหติ โรสโก
ททมานํ นิวาเรติ	ยาจมานาน โภชนํ
ดาทิสฺโส ปุริโส ราช	มียฺยมาโน ชนาธิป
อุเปติ นิรยํ โฆรัม	ตโม ตมปรายโน.
ทพฺพิทฺโท ปุริโส ราช	สทฺโท โหติ อมจฺฉริ
ททาทิ เสฏฺฐสงฺกปโป	อพฺยคฺคมนโส นโร

สมณ พุราหมณ วาปี
 อุฏจาย อภิวาเทติ
 ททมานัน น วาเรติ
 ตาทิสอ ปุริสอ ราช
 อุเปติ ตีทิว จานัน
 อทุโธ เจ^๑ ปุริสอ ราช
 กทริโย ปาปสงกปโป
 สมณ พุราหมณ วาปี
 อุกโกสติ ปริภาสติ
 ททมานัน นิวาเรติ
 ตาทิสอ ปุริสอ ราช
 อุเปติ นิริย โฆริ
 อทุโธ เจ^๑ ปุริสอ ราช
 ททาติ เสฏฐสงกปโป
 สมณ พุราหมณ วาปี
 อุฏจาย อภิวาเทติ
 ททมานัน น วาเรติ
 ตาทิสอ ปุริสอ ราช
 อุเปติ ตีทิว จานัน

อณฺเณ วาปี วณิพพเก
 สมจริยาย สิภขติ
 ยาจมานาน โภชนัน
 มียุมมานอ ชนาธิป
 ตโม ไชติปราชโน.
 อสสุทฺธโร โหติ มจฺจุรี
 มิจฺฉาทิฏฺฐิ อนาทร
 อณฺเณ วาปี วณิพพเก
 นตฺถิโก โหติ โรสโก
 ยาจมานาน โภชนัน
 มียุมมานอ ชนาธิป
 ไชติ ตมปราชโน.
 สทฺธโร โหติ อมจฺจุรี
 อพฺยัคคมนโส นโร
 อณฺเณ วาปี วณิพพเก
 สมจริยาย สิภขติ
 ยาจมานาน โภชนัน
 มียุมมานอ ชนาธิป
 ไชติ ไชติปราชโนติ.

๒. อยฺยิกาสุตฺตํ

[๑๓๓] สาวตฺถิณิทานํ. อถ โข ราชฯ ปเสนทิโกสลโล ทิวาทิวสฺส, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมณฺตํ นิสิตฺติ. เอกมณฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ภควา เอตทวโจ “หนฺท กุโต ญฺ ตวํ มหาราช อาคจฺฉสิ ทิวาทิวสฺสาติ.

“อยฺยิกา” เม ภนฺเต กาลกตา ชินฺณา วุฑฺฒา” มหฺลลิกา อทฺธคตา วโย อนุปฺปตฺตา วิสวสฺสสติกฯ ชาติยา, อยฺยิกา โข ปน [๓] ภนฺเต ปิยา อโหสิ มนาปา. หตฺถิรตนฺน เจปหํ” ภนฺเต ลภเยยฺย “มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ, หตฺถิรตนํปหํ” ทเทยฺย “มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ. อสฺสรตฺนฺน เจปหํ ภนฺเต ลภเยยฺย “มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ. อสฺสรตํปหํ” ทเทยฺย “มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ. คามวเรณ เจปหํ ภนฺเต ลภเยยฺย “มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ, คามวรัปหํ” ทเทยฺย “มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ. ชนฺปเทณ” เจปหํ ภนฺเต ลภเยยฺย “มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ, ชนฺปทํปหํ” ทเทยฺย “มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ. อจฺฉริยํ ภนฺเต, อพฺภุตํ ภนฺเต, ยาว สุภาสิตมฺจิทํ” ภนฺเต ภควตา สพฺเพ สดฺดา มรณธมฺมา มรณปริโยสานา มรณํ อนตฺติตาติ.

^๑ ส.อ. อยฺยิกา

^๓ ฉ.,เท.,อ. เม

^๔ ฉ.,เท.,อ. หตฺถิรตนมฺปาหํ

อ. ชนฺปทมฺปาหํ

^๕ ฉ.,เท. ชนฺปทปเทสมฺปาหํ อ. ชนฺปทมฺปาหํ ^๖ ฉ.,เท.,อ. ยาวสุภาสิตมฺจิทํ

^๒ ส. วุฑฺธา

^๔ ฉ.,เท.,อ. เจปหํ

^๖ ฉ.,เท.,อ. อสฺสรตมฺปาหํ

^๗ ฉ.,เท.,อ. คามวรมฺปาหํ

“เอวเมตํ มหาราช, เอวเมตํ มหาราช. สพฺเพ สตุตา
มรณธมฺมา มรณปริโยสํนา มรณํ อนตฺตํ. เสยฺยถาปิ มหาราช
ยานิ กานิจิ กุมภการกภานานิ อามกานิ เจว ปกุกานิ จ,
สพฺพานิ ตานิ เกทนธมฺมานิ เกทนปริโยสํนานิ เกทนํ อนตฺตํ;
เอวเมว โข มหาราช สพฺเพ สตุตา มรณธมฺมา มรณปริโยสํนา
มรณํ อนตฺตํ. อิทมวโจ ๕เป๕

“สพฺเพ สตุตา มริสฺสนนฺติ มรณนฺตํ หิ ชีวิตํ
ยถากมฺมํ คมิสฺสนนฺติ ปุณฺณปาปผลูปคา
นิริยํ ปาปกมฺมนฺตา ปุณฺณกมฺมา จ สุกตฺติ.
ตสฺมา กเรยฺย กลฺยาณํ นิจยํ สมฺปรายิกํ
ปุณฺณานิ ปรโลกสฺมี ปตฺติจฺจา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

๓. โลกสุตตํ

[๑๓๔] สํวตฺถินิทานํ. เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข ราชํ
ปเสนทิโกสลํ ภควนฺตํ เอตทวโจ “กตํ นุ โข ภนฺเต
โลกสฺส ธมฺมา อุปฺปชฺชํมานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย
อผาสฺสวิหาราย. “ตโย โข มหาราช โลกสฺส ธมฺมา อุปฺปชฺชํมานา
อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสฺสวิหาราย. กตเม ตโย.
โลโก โข มหาราช โลกสฺส ธมฺโม อุปฺปชฺชํมานอ อุปฺปชฺชติ
อหิตาย ทุกฺขาย อผาสฺสวิหาราย, ทิสฺโส โข มหาราช
โลกสฺส ธมฺโม อุปฺปชฺชํมานอ อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย
อผาสฺสวิหาราย, โมโห โข มหาราช โลกสฺส ธมฺโม อุปฺปชฺชํมานอ
อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสฺสวิหาราย. อิมํ โข มหาราช

ตโย โลกสส ฐมา อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย
อฆาสฺวหารายาติ. อิทมวโจ ๕เปฯ

“โลโก โทโส จ โมโห จ ปุริสํ ปาปเจตสํ
หีสนฺติ อตฺตสมฺภวตา ตจฺจสํว สปฺพลนฺติ.”

๔. อิตฺตคฺคสฺสคฺคํ

[๑๓๕] สาวตฺถีนินฺทานํ. เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข ราชา
ปเสนทโกสโล ภควนฺตํ เอตทวโจ “กตฺถ นุ” โข ภนฺเต ทานํ
ทาทพฺพนฺติ.

“ยตฺถ โข มหาราช จิตฺตํ ปสฺสีทตฺติ. “กตฺถ ปน ภนฺเต
ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ.

อญฺญํ โข เอตํ มหาราช, กตฺถ ทานํ ทาทพฺพํ; อญฺญํ
ปเนตํ, กตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ. สิลวโต โข มหาราช ทินฺนํ
มหปฺพลํ, โน ตถา หุสฺสีเล. เตเน หิ มหาราช ตณฺเฎเวตฺถ
ปฏฺฐิจฺฉนฺตฺตมฺมิ; ยถา เต ขเมยฺย, ตถา นํ พฺยากรเยยฺยาสี.

ตํ กิ มณฺเฎสิ มหาราช, อิทฺตํ ตยสฺส ยฺหุชฺชํ ปจฺจุปฏฺฐิจิตํ,
สงฺคาโม สมฺบุพฺพุทฺโห. อถ อากฺขเจยฺย ขตฺติยกุมารो อสิภฺขิตฺโต
อกตฺตโต อกตโยคฺโค อกตฺตปาสโน ภีรु ฌมฺภี อุตฺราสี ปลาเย;
ภเรยฺยาสี ตํ ปุริสํ, อตฺถ โจ เต ตาทิเสน ปุริเสนาติ.

“นาหิ ภนฺเต ภเรยฺยํ ตํ ปุริสํ, น จ เม อตฺถ ตาทิเสน
ปุริเสนาติ. “อถ อากฺขเจยฺย พฺราหฺมณกุมารो อสิภฺขิตฺโต ๕เปฯ

อถ อากจเฉย เวสสกุมาโร อสิกขิตโต ๕เปฯ อถ อากจเฉย
 สุตทกุมาโร อสิกขิตโต ๕เปฯ น จ เม อตฺโถ ตาทิเสน
 ปรีเสนาติ.

“ตํ ก็ มณฺเฑสิ มหาราช, อิทฺ ตยสฺส ยฺหํ ปจฺจุปฺภุจิตํ,
 สงฺคาโม สมฺปพฺยุพฺโห. อถ อากจเฉย ขตฺติยกุมาโร สฺสสิกขิตโต^๑
 กตฺตโต กตโยคโค กตฺปาสโน อมฺริ อจฺฉมฺภี อนฺตฺราสี อปฺลาयी;
 ภเรยฺยาสี ตํ ปฺริสํ, อตฺโถ จ เต ตาทิเสน ปรีเสนาติ.
 “ภเรยฺยาหํ ภนฺเต ตํ ปฺริสํ, อตฺโถ จ เม ตาทิเสน ปรีเสนาติ.
 “อถ อากจเฉย พฺราหฺมณกุมาโร ๕เปฯ อถ อากจเฉย
 เวสสกุมาโร ๕เปฯ อถ อากจเฉย สุตทกุมาโร สฺสสิกขิตโต
 กตฺตโต กตโยคโค กตฺปาสโน อมฺริ อจฺฉมฺภี อนฺตฺราสี
 อปฺลาयी; ภเรยฺยาสี ตํ ปฺริสํ, อตฺโถ จ เต ตาทิเสน ปรีเสนาติ.

“ภเรยฺยาหํ ภนฺเต ตํ ปฺริสํ, อตฺโถ จ เม ตาทิเสน
 ปรีเสนาติ.

“เอวเมว โข มหาราช, ยสฺมา [^๒] เจปิ กุลา อการสฺมา
 อนการียํ ปพฺพชิตโต โหติ, โส จ โหติ ปญฺจกฺวิปฺปหีนो
 ปญฺจกฺสมนฺนาคโต. ตสฺมี ทินฺนํ มหปฺพลํ โหติ.”

กตมานิ ปญฺจกฺคานิ ปหีนานิ โหนฺติ. กามจฺฉนฺโท ปหีนो
 โหติ, พฺยาปาโท ปหีนो โหติ, ถีนมิตฺตํ ปหีนํ โหติ, อฺทฺตจฺจกฺกจฺจ
 ปหีนํ โหติ, วิจิกจฺฉา ปหีนา โหติ. อิมานิ ปญฺจกฺคานิ ปหีนานิ
 โหนฺติ.

กตเมหิ ปญจหุเคหิ สมณฺนาคโต โหติ. อเสกฺขเชน
 สีสกฺขนฺนเชน สมณฺนาคโต โหติ, อเสกฺขเชน สสมาธิกฺขนฺนเชน
 สมณฺนาคโต โหติ, อเสกฺขเชน ปญญาภิกฺขนฺนเชน สมณฺนาคโต โหติ,
 อเสกฺขเชน วิมุตติภิกฺขนฺนเชน สมณฺนาคโต โหติ, อเสกฺขเชน
 วิมุตติญาณทสฺสนภิกฺขนฺนเชน สมณฺนาคโต โหติ. อิมะหิ ปญจหุเคหิ
 สมณฺนาคโต โหติ. อิติ ปญจคฺควิปฺปหิเน ปญจคฺคสมณฺนาคเต
 ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ. อิทมวโจ ภควา ๕เปฯ

“อิสฺสตํ” ^๑ พลวิริยญจ	ยสฺมี วิชฺเชถ มาณเว
ตํ ยุกฺคตโต ภเว ราชานาสุริ	ชาติปจฺจยา
ตเถว ขนฺติโสฺรจํ	ธมฺมา ยสฺมี ปติฏฺฐิตา
ตมฺริยวฺตติ ^๒ เมธาวี	หีนชจฺจมฺปิ ปุชฺเย.
การเย อสฺสเม รมฺเม	वासเยตฺถ พหุสฺสฺเต
ปปญฺจวิวเน กยิรา	ทฺคฺเค สงฺกมฺนานิ จ
อนฺนํ ปาณํ ขาทนียํ	วตฺถเสนาสนานิ จ
ทเทยฺย อชฺชฎเตสฺ	วิปฺปสนฺเนน เจตฺสา.
ยถาปี ^๓ เมโฆ ฌนฺยํ	วิชฺขุมาลี สตกฺกุกุ ^๔
ถลํ นินฺนญจ ปุเรติ	อภิวสฺสํ วสฺนุชฺรํ
ตเถว สทฺโธ สุตวา	อภิสงฺขจฺจ โภชนํ
วณฺนิพฺพเก ตปฺปยติ	อนฺนปาเนน ปณฺหิโต.
อนฺโมทมาโน ^๕ ปกิเรติ	เทถ เทถาติ ภาสติ
ตณฺหิสฺส ตชฺชิตํ ^๖ โหติ	เทวสฺเสว ปวสฺสโต
สา ปญฺญชาราว วิปฺลา	ทาดารํ อภิวสฺสตีติ.

^๑ ฉ., เท., อีสฺสตํ

^๒ ฉ., เท., อี. ยถา หิ

^๕ ฉ., เท., อี. อาโมทมาโน

^๒ ฉ., เท. อริยวฺตติ เมธาวี อี. ตมฺริยวฺตติ

^๔ ฉ., เท., อี. สตกฺกกถ

^๖ ฉ., เท., อี. คชฺชิตํ

๕. ปพพโตปมสุตต์^๑

[๑๓๖] สาวตถีนินทานัน. อถ^๒ โข ราชา ปเสนทิโกสโล ทิวาทิวสส, เยน ภควา, เตนุปลงกมิ; อุปสงกมิตวา ภควนตํ อภิวาเทตวา เอกมนตํ นิสีทิ.^๓ เอกมนตํ นิสินนํ โข ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ภควา เอตทโวจ “หนท กุโต นุ” ตวํ มหาราช อากจฺจนสิ ทิวาทิวสสาติ.^๔ “ยานิ ตานิ ภนฺเต รณณํ ขตฺติยานํ มุทฺธาวิสิตฺตานํ อิสฺสริยมทมตฺตานํ กามเคธปริยฺยจฺจิตานํ ชนปทตฺถาวริยปฺปตฺตานํ มหนตํ ปจฺวิมณฺทลํ อภิวิชฺย อชฺฌาวสนฺตานํ ราชกรณียานิ ภวณฺติ, เตสุวาทิ^๕ เอตฺรหิ อุตฺตํ กุ อปนฺโนติ.

“ตํ ก็ มณฺณสิ มหาราช, อิท เต ปุริโส อากจฺเจยฺย ปุรตฺถิมาย ทิสาย สทฺธายิก ปจฺจยิก, โส ตํ อุปสงกมิตวา เอวํ วเทยฺย ‘ยคฺเช มหาราช ชาเนยฺย.’” อหํ อากจฺจามิ ปุรตฺถิมาย ทิสาย. ตตฺถทฺทลํ มหนตํ ปพพตํ อพฺภสํ, สพฺเพ ปาณํ นิปฺโปถนฺโต^๖ อากจฺจติ. ยนฺเต มหาราช กรณียํ, ตํ กโรหิติ. อถ ทฺติโย ปุริโส อากจฺเจยฺย ทกฺขิณาย ทิสาย ๔เปฯ อถ ตติโย ปุริโส อากจฺเจยฺย ปจฺจิมาย ทิสาย ๔เปฯ อถ จตฺตโย ปุริโส อากจฺเจยฺย อุตฺตราย ทิสาย สทฺธายิก ปจฺจยิก, โส ตํ อุปสงกมิตวา เอวํ วเทยฺย ‘ยคฺเช มหาราช ชาเนยฺย. อหํ อากจฺจามิ อุตฺตราย ทิสาย. ตตฺถทฺทลํ มหนตํ ปพพตํ อพฺภสํ, สพฺเพ ปาณํ นิปฺโปถนฺโต อากจฺจติ.

^๑ ฉ. เท. ปพพตปมสุตต์, อ. ปพพตปมสุตต์.

^{๒-๓} ฉ. เท. อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๔ อ. อยํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๕ ฉ. เท. อ. ชาเนยฺยาสิ, เอวมฺปริปิ.

^๖ อ. นุสฺสโก น ทิสฺสนฺติ.

^๗ ฉ. เท. เตสุ ขวาทิ

^๘ ส. อ. นิปฺโยถนฺโต

ยนุเต มหาราช กรณีย, ตํ กโรหิติ. เอวรูป เต มหาราช
มหติ มหพุกเย สมุปปนเน ทารุणे มนุสสกขเย. ทูลลเก
มนุสสตุเต กิมสส กรณียนติ. “เอวรูป เม ภาณุเต มหติ
มหพุกเย สมุปปนเน ทารุणे มนุสสกขเย, ทูลลเก มนุสสตุเต
กิมสส กรณีย อญญตฺร ฐมฺมจริยาย อญญตฺร สมจริยาย
อญญตฺร กุสลกิริยาย อญญตฺร ปุญญกิริยายาติ.

“อาโรเจมิ โข เต มหาราช, ปฏิวเทมิ โข เต มหาราช.
อริวตฺตติ โข ตํ มหาราช ชรามรณํ. อริวตฺตมานे จ เต
มหาราช ชรามรณ, กิมสส กรณียนติ.

“อริวตฺตมานे จ เม ภาณุเต ชรามรณ, กิมสส กรณีย
อญญตฺร ฐมฺมจริยาย อญญตฺร สมจริยาย อญญตฺร
กุสลกิริยาย อญญตฺร ปุญญกิริยาย. ยานิ ตานิ ภาณุเต รมณํ
ขตฺติยานํ มุทฺธาวสิตฺตานํ อิสฺสรियมทมตฺตานํ กามเคชปริยฺญจิตฺตานํ
ชนปทตฺถาวริยปฺปตฺตานํ มหนตํ ปจวิมณฺทลํ อภิวิชิต อชฺฌาวสนฺตานํ
หตฺถิยฺกฺขณานิ ภาวนติ, เตสมปิ ภาณุเต หตฺถิยฺกฺขณํ นตฺถิ คติ,
นตฺถิ วิสโย, อริวตฺตมานे ชรามรณ. ยานิปี ตานิ ภาณุเต รมณํ
ขตฺติยานํ มุทฺธาวสิตฺตานํ ๔เปฯ อชฺฌาวสนฺตานํ อสฺสยฺกฺขณานิ
ภาวนติ ๔เปฯ รตฺถยฺกฺขณานิ ภาวนติ. ๔เปฯ ปตฺตติยฺกฺขณานิ ภาวนติ,
เตสมปิ ภาณุเต ปตฺตติยฺกฺขณํ นตฺถิ คติ, นตฺถิ วิสโย,
อริวตฺตมานे ชรามรณ. สนฺติ โข ปน ภาณุเต อิมสฺมี ราชกุเล
มนฺติโน มหามตฺตา, ये ปโหนฺติ อาคเต ปจฺจตฺถิกเก มนฺเตहि
เกทฺยิตฺตุ. เตสมปิ ภาณุเต มนฺตยฺกฺขณํ นตฺถิ คติ, นตฺถิ
วิสโย, อริวตฺตมานे ชรามรณ. สํวิชฺชติ โข ปน ภาณุเต อิมสฺมี

ราชกุล เล ปุหฺตํ หิรัณฺยสฺวณฺณํ ภูมิกตญฺเจว เวหาสฏฺฐญฺจ,
 เยน มยํ ปโหม อากเต ปจฺจตฺติเก ธเนน อุปลापेतํ
 เตสมฺปิ ภาเน ธนยฺหฺธานํ นตฺถิ คติ, นตฺถิ วิสโย, อธิวตฺตมานเ
 ชรามรณ. อธิวตฺตมานเ จ เม ภาเน ชรามรณ กิมสฺส
 กรณียํ อณฺเฏตฺร ฅมฺมจริยา ย อณฺเฏตฺร^๑ สมจริยา ย อณฺเฏตฺร
 กุสลกิริยา ย อณฺเฏตฺร ปุณฺณกิริยา ยติ.

“เอวเมตํ มหาราช, เอวเมตํ มหาราช. อธิวตฺตมานเ จ
 เต ชรามรณ, กิมสฺส กรณียํ อณฺเฏตฺร ฅมฺมจริยา ย อณฺเฏตฺร
 สมจริยา ย อณฺเฏตฺร กุสลกิริยา ย อณฺเฏตฺร ปุณฺณกิริยา ยติ.
 อิทมวโจ ภควา ๕เปยฺ สตฺถา

“ยถาปิ เสลา วิปฺลา
 สมฺนฺดา อณฺฺปริเยยฺยํ
 เอวํ ชรา จ มจฺจุ จ
 ขตฺติเย พฺราหฺมณเ เวสฺเส
 น กิณฺจิ ปริวชเชติ
 น ตตฺถ หตฺถินํ ภูมि
 น จาปิ มนฺตยฺหฺเรน
 ตสฺมา หิ ปณฺหิโต โปโส
 พุทฺเธ ฅมฺเม จ สงฺฆเ จ
 โย ฅมฺมจาริ^๒ กาเยน
 อิเชว นํ ปสฺสนฺติ

นภํ อากฺขจ ปพฺพตา
 นิปฺโปถฺนฺตา^๓ จตฺตฺทิสฺสา
 อธิวตฺตนฺติ ปาณิน^๓
 สฺสฺสฺสฺส จณฺทาลปฺกฺกุเส
 สพฺพเมวากิมทฺทติ
 น รณํ น ปตฺติยา
 สกฺกา เชตฺตํ ธเนน วา.
 สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน
 ธีโร สทฺธํ นิเวสเย
 วาจา ย อุทฺ เจตฺสา
 เปจฺจ สคฺเค ปโมทตฺติ.

^๑ น., เท., อ. อยํ ปาโร นํ กิสฺสติ, เอวมฺปรีปิ.

^๒ น., เท., อ. นิปฺโปถฺนฺโต ^๓ น. ปาณิน

^๔ น., เท. ฅมฺมํ จริ

ตติโย วคฺโค.

ตสฺสทฺททานํ

“ปุกฺคโล อยฺยิกา^๑ โลโก อิสฺสตถิ^๒ ปพฺพโตปม^๓
 เทสิตํ พุทฺธเสฏฺฐเจเน อิมํ โกสลปญฺจกนฺติ.”^๔

โกสลสยฺยตฺตํ สมตฺตํ.

^๑ อ. อยฺยิกา

หมดอายุ 27/05/2566

^๓ ฉ., เท. ปพฺพปมา

^๒ ทย. อิสฺสตถิ

^๔ สฺยา. อิตฺติสทฺโท น ทิสฺสติ.

๔. มารสยุตตัม

๑. ปฐมวคฺโค^๑

๑. ตโปกมฺมสุตตัม

[๑๓๗] เอวมฺเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา อรุเวลาयํ วิหริตฺ
นชฺชา เนรมชฺราย ตีเร อชฺปาลนิโครเช^๒ ปจฺมาภิสมฺพุทฺโธ.
อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตสฺส
ปรีวิตกฺโก อุทฺปาที “มุตฺโต วตฺมฺหิ ตาย ทุกฺกรการิกาย,
สาธุ มุตฺโต วตฺมฺหิ ตาย อนตฺถสณฺหิตาย ทุกฺกรการิกาย,
สาธุ วตฺมฺหิ สตฺโต^๓ โพธิสมชฺฌณฺตุติ.”^๔ อถ โข มาโร
ปาปีมา ภควโต เจตสา เจโต ปรีวิตกฺกมณฺเวยาย, เยน ภควา,
เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌมภาสิ

“ตโปกมฺมา อปฺกมฺม เยน สุขุณฺณนฺติ มาณฺวา
อสฺสทฺโธ มณฺเวยสิ^๕ สฺสทฺโธ สฺสทฺธิมคฺคํ^๖ อปรทฺโธติ.

อถ โข ภควา “มาโร อยํ ปาปีมา อิติ วิทิตฺวา มารํ
ปาปีมณฺตํ คาถาหิ อชฺฌมภาสิ

“อนตฺถสณฺหิตํ ญตฺวา ยงฺกิญฺจิ อปรํ^๗ ตป
สพฺพํ^๘ นตฺถาวหํ โหติ ปิยาริตฺตวํ^๙ ฐมฺมนิ^{๑๐}

^๑ เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท., อ. อชฺปาลนิโครธมูล, เอวมฺปริปี.

^๓ ฉ., เท. มุตฺโต “ส. อ. สาธุ จิตฺ สโต โพธิ สมชฺฌณฺตุติ ฉ., เท. โพธิ สมชฺฌณฺตุติ

^๔ อ. มณฺเวยสิ

^๕ ฉ., เท. สฺสทฺธิมคฺคา

^๖ ฉ., เท. อมรํ

^๗ อ. สพฺพา

^{๘-๙} อ. ปิยาริตฺตว ฐมฺมนิ

สีลํ สมาริํ ปญฺญญจ มคฺคํ โพธาย ภาวยํ
ปตฺโตสฺมิ ปรมํ สุทฺธิํ นิหโต ตวฺมสิ อนฺตกาถิ.

อถ โข มารो ปาปิมา “ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ
สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมนโ ทตฺตเถวณฺตรชายิตี.

๒. หตฺถิราชวณฺณสุตฺต^๑

[๑๓๘] เอวฺมเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา อรุเวลาญํ
วิหริติ นชฺชา เหนรณฺชราย ตีเร อชฺปาลนิโครเช ปจฺมาภิสมฺพุทฺโธ.
เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺตนฺชการติมิสํยํ อชฺโฌกาเส
นิสินฺโน โหติ. เทโว จ เอกเมกํ ผุสํยติ. อถ โข มารो
ปาปิมา ภควโต ภยํ จมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตฺกามो
มหนฺตํ หตฺถิราชวณฺณํ อภินิมฺมินิฏฺวา, येन ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ.
เสยฺยถาปิ นาม มหาอริฏฺฏโก มณิ เอวฺมสฺส สีลํ โหติ.
เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ รูปิยํ เอวฺมสฺส ทนฺดา โหนฺติ.
เสยฺยถาปิ นาม มหตี นงฺคลีสา เอวฺมสฺส โสณฺโท โหติ.

อถ โข ภควา “มารो อयํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ
ปาปิมนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“สํสริ”^๒ ทิชมฺมทฺธานํ วณฺณํ กตฺวา สุภาสฺสํ
อลนฺเต เตน ปาปม นิหโต ตวฺมสิ อนฺตกาถิ.

อถ โข มารो ปาปิมา “ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ
สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมนโ ทตฺตเถวณฺตรชายิตี.

๓. สยุตต]

[๑๓๙] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา อรุเวลายํ วิหริตฺ
 นชฺชา^๑ เนรณฺชราย ตีเร อชปาลนิโครเช ปจมาภิสมพุทฺโธ.^๒
 เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺตนุชการตฺมิสายํ อชฺโฌกาเส
 นิสินฺโน โหติ. เทโว จ เอกเมกํ ผุสายติ. อถ โข มาโร
 ปาปิมา ภควโต ภยํ จมฺภิตตตํ โลมหํสํ อุปฺปาเตตุกาโม,
 येन ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิทฺเฐ
 อจฺจุจาวจา วณฺณนิภา อุปทํเสติ สุภา เจว อสุภา จ. อถ โข
 ภควา “มาโร อयํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ
 คากาหิ อชฺฌภาสิ

“สํสารํ ทิฆมมทฺธานํ	วณฺณํ กตฺวา สุภาสุภํ
อลนฺเต เตน ปาปิมา	นิหโต ตฺวมสิ อนฺตก
เย จ กาเยน วาจาเย	มนสา จ สุตฺตฺวา
น เต มารวसानุคา	น เต มารสฺส ปจฺจุคฺติ. ^๓

อถ โข มาโร ปาปิมา ๕เปยฺย ตตฺถเฏวณฺตรชายิตฺติ.

๔. ปจมมารปาสสุตต]^๓

[๑๔๐] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา พาราณสียํ
 วิหริตฺ อสิปตเน มิคทาเย. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 “ภิกฺขโวติ. “ภทฺตเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสโสสุ. ภควา
 เอตทโวจ “มยฺหํ โข ภิกฺขเว โยนิโสมนสิการา โยนิโสสมมปฺปชานา

อนุตตรา วิมุตติ อนุปตตทา, อนุตตรา วิมุตติ สจจิกตา,
 ตุมเหปี ภิกขเว โยนิโสมนสิการา โยนิโสมมุปปชานา อนุตตร
 วิมุตตี อนุปาปุณาถ, อนุตตร วิมุตตี สจจิกโรธาติ. อถ ไช
 มาโร ปาปิมา, เยน ภควา, เตนุปสงกมิ; อุปสงกมิตวา ภควนต
 คากาย อชฌภาสิ

“พนฺโหสิ” มารปาเสน เย ทิพฺพา เย จ มานุสา
 มารพนฺธนพนฺโหสิ น เม สมณ โมกฺขสิดิ.

“มุตฺตาหิ” มารปาเสน เย ทิพฺพา เย จ มานุสา
 มารพนฺธนมุตฺโตมฺหิ นิหโต ตวมฺสิ อนตฺกาคิ.

อถ ไช มาโร ปาปิมา ะเปฯ ตตฺเถวนตฺรชายิดิ.

๕. ทุตติยมารปาสสูตร^๑

[๑๔๑] เอวเม^๔ สุตฺ:-^๕ เอกํ สมยํ ภควา พาราณสีย
 วิหริติ อสิปตเน มิคทาเย. ตตฺร ไช ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 “ภิกฺขโวติ. “ภทฺนเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสํ. ภควา
 เอตทวโจ “มุตฺตาหิ ภิกฺขเว สพฺพปาเสหิ, เย ทิพฺพา, เย จ
 มานุสา, ตุมเหปี ภิกฺขเว มุตฺตา สพฺพปาเสหิ, เย ทิพฺพา, เย จ
 มานุสา, จรธ ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย
 โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानํ, มา เอเกน
 เทว อคมิตฺถ,^๕ เทเสถ ภิกฺขเว ฐมมํ อาทิกุลยาณํ มชฺฌเมกกุลยาณํ
 ปรีโยสานกุลยาณํ สาทถํ สพฺพญฺชนํ เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ

^๑ ส.จ.ท.อ. พทฺโหสิ, เอวมฺปรี. ^๒ จ.ท.อ. มุตฺโตหิ, เอวมฺปรี.

^๓ สยา. ทุตติยปาสสูตร

^{๔-๕} จ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๕ อ. อคเมตฺถ

พหุหุมจริยํ ปกาเสถ, สนฺติ สยุดตา อปฺปราชฺยชาติกา อสฺสวณฺตา
 ฐมฺมสฺส ปรีหายนฺติ, ภวิสฺสนฺติ ฐมฺมสฺส อญฺเฐาตาโร,
 อหฺมปิ ภิกฺขเว เยเน อรุเวลา เสนาณิกโม, เตนฺอุปสงฺกมิสฺสามิ
 ฐมฺมเทสนายาติ. อถ โข มาโร ปาปิมา, เยเน ภควา,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“พนฺุโรสิ” สพฺพปาเสหิ เย ทิพฺพปาเย จ มานุสา
 มหาพนฺุชนพนฺุโรสิ น เม สมณ โมกฺขสํตีติ.

“มุตฺโตหํ” สพฺพปาเสหิ เย ทิพฺพปาเย จ มานุสา
 มหาพนฺุชนมุตฺโตมฺหิ นิหโต ตฺวมสิ อนฺุตกาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ะเปยฺย ตตฺถเฏวณฺตรชาयीติ.

๖. สปปสยุดต์

[๑๔๒] เอวมฺเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหริติ
 เวฬุวนเะ กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยเน ภควา
 รตฺตณฺธการติมิสายํ อชฺฌโณกาเส^๒ นิสินฺโน โหติ. เทโว จ
 เอกเมกํ ผุสายติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ
 อุปฺปาเทตฺตกาโม มหนฺตํ สปปราชวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา, เยเน
 ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ. เสยฺยถาปิ นาม มหตี เอกรฺกฺขิกา นาวา,
 เอวมสฺส กาโย โหติ. เสยฺยถาปิ นาม มหนฺตํ โสณฺทิกา
 กิลณฺช^๓, เอวมสฺส ผโณ โหติ. เสยฺยถาปิ นาม มหตี โกสลิกา

กัสปากิ,^๑ เอวมสส อกัซัณิ ภวนัถิ. เสยฺยถาปิ นาม เทเว
คพคพายนุเต วิชฺชุลลตา นิจฺจนัถิ, เอวมสส มุขโต ชิวหา
นิจฺจนัถิ, เสยฺยถาปิ นาม กมฺมารคคฺคิริยา ฐมมานาย สทฺโท
โหติ, เอวมสส อสฺสาสปสฺสาसानํ สทฺโท โหติ.

อถ โข ภควา “มาโร อัย ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ
ปาปิมนตํ คาทาหิ อชฺฌภาสิ

“โย สฺญมฺเฑหานิ เสวติ
เสยฺยา^๒ โส มุณิ อตฺตสญฺญโต
ไวสสชฺช จเรยฺย ตตฺถ โส
ปฏฺฐิรูปญฺหิ ตถาวิชสฺส ตํ
จรกา พหุ เภรวา พหุ
อโถ ทํสสิริสฺปา พหุ
โลมมฺปิ น ตตฺถ อิญฺชเย
สฺญมฺภาคารคโต มหา มุณิ
นภํ ผลเยยฺย ปจฺวี จลเยย
สพฺเพว^๓ ปาณา อุก สนฺตเสยฺยํ
สลฺลมฺปิ เจ อูรสิ กมฺปเสยฺยํ^๔
อุปธิสฺสุ ตาณํ น กโรนัถิ พุทฺธาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ
สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมนโถ ตตฺถเวนนฺตรชายิติ.

๑ น.,เท. กัสปาคิ

๒ น.,เท.,อิ. สพฺเพย

๓ อ. เสยโย

๔ ส.,อิ. ปกมฺปเยยฺยํ น.,เท. ปกปฺปเยยฺยํ

๗. สุปตีสตํ

[๑๔๓] เอวมเม^๑ สุตํ:-^๒ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห
 วิหริติ เวพฺพเน กลนฺทกนิวาเป. อถ โข ภควา พหุเทว
 รตฺตี อชฺโฌกาเส^๓ จงฺกมิตฺวา รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ ปาเท
 ปกฺขาลेतฺวา วิหารํ ปวิสิตฺวา ทกฺขิเณน ปสฺสเสน สีสฺสเยยํ
 กปฺเปสิ, ปาเทณ^๔ ปาทำ อจฺจาชาเย สโต สมปชาโน อฏฺฏจฺานสณฺณํ
 มนสิกริตฺวา. อถ โข มาโร ปาปิมา, เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“กํ โสปปสิ กํ นุ^๕ โสปปสิ^๕
 กิมิทํ โสปปสิ ทพฺภโต^๖ วีย
 สญฺญมการนฺติ โสปปสิ
 กิมิทํ โสปปสิ สฺริเย อุกฺคเตติ.
 “ยสฺส ชาลีนํ วิสตฺติกา
 ตณฺหา นตฺถิ กุหิณฺจि เนตเว
 สพฺพุปฺปิณฺ^๗ ปริกฺขยา พุทฺโธ
 โสปปติ กํ ตเวตฺถ มาราติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ะเปฯ ตตฺถเวนฺตรชายิตฺติ.

๘. นนทตีสตํ

[๑๔๔] เอวมเม สุตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ

^๑ จ.เท.,อิ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.
 ๒ จ.เท. ปาเท
 ๓ อ. สุปตฺติ
 ๔ จ.เท. สพฺพุปฺปิปริกฺขยา

^๕ จ.เท. โอฟฺโภกาเส
 ๖ เท. กํ น
 ๗ จ.เท. ทพฺภโค อ. ทพฺภโย
 ๘ สฺยา. นนทนฺตีสตํ

เซตวเน อนาถปิณฑิกสส อารามะ. อถ โข มารो ปาปิมา,
 येन ภक्वा, तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा ภक्वतो สนฺतिเก อิมं
 काถं อภาสิ

“นฺนทติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา
 โคมิโก โคหิ^๑ ตเถว นฺนทติ
 อุปธิหิ นรสฺส นฺนทนา
 น หิ โส นฺนทติ โย นิรุปฺปิตฺติ.
 “โสจติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา
 โคมิโก โคหิ ตเถว โสจติ
 อุปธิหิ นรสฺส โสจนา
 น หิ โส โสจติ โย นิรุปฺปิตฺติ.

อถ โข มารो ปาปิมา “ชานาติ มํ ภक्वा, ชานาติ
 มํ สุกโตติ ทุกฺขี ทุมฺมนโณ ตตฺถเอวณฺตรชายิตฺติ.

๕. ปจฺมอายุสฺสุตฺตํ

[๑๔๕] เอวมฺเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภक्वा ราชคฺเห
 วิหฺรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. ตตฺร โข ภक्वा ภิกฺขุ
 อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ. “ภทฺนฺเตติ เต ภิกฺขุ ภक्วโต ปจฺจสฺสโสสุ.
 ภक्वा เอตทโวจ

“อปฺปมิตฺถํ ภิกฺขเว มนุสฺसानํ อายุ คมนฺนีโย สมฺปฺราโย,
 กตฺตพฺพํ กุสลํ, จริตฺตพฺพํ พุรหฺมจริยํ, นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ, โย
 ภิกฺขเว จิรํ ชีวติ, โส วสฺสสตํ อปฺปํ วา ภิกฺขเวติ.

อถ โข มาโร ปาปีมา, เยน ภควา, เตนุปลงกมิ;
อุปสงกมิตวา ภควนตํ คากาย อชฌภาสิ

“ทีฆมายุ มนุสสานํ	น นํ หิเพ สุโปริโส
จเรยย ชีรमतโตว	นตถิ มจจุสฺส อากโมติ.
“อปปมายุ มนุสสานํ	หิเพยย นํ สุโปริโส
จเรยยาทิตตสีโสว	นตถิ มจจุสฺส นาคโมติ.

อถ โข มาโร ปาปีมา ฯเปฯ ตตฺเถวณฺตรชายิตี.

๑๐. ทุตียอายุสยุดต์

[๑๔๖] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห ฯเปฯ ตตฺร โข
ภควา เอตทวโจ “อปปมิตํ ภิกฺขเว มนุสสานํ อายุ คมนีโย
สมปฺราโย, กตฺตพฺพํ กุสลํ, จริตพฺพํ พุรหฺมจฺริยํ, นตถิ ชาตสฺส
อมรณํ, โย ภิกฺขเว จิรํ ชีวติ, โส วสฺสสํตํ อปฺปํ วา ภิกฺขเวติ.

อถ โข มาโร ปาปีมา, เยน ภควา, เตนุปลงกมิ;
อุปสงกมิตวา ภควนตํ คากาย อชฌภาสิ

“นาจฺจยนฺติ อโหฺรตฺตา	ชีวิตํ ญฺปรุชฺชมติ
อายุํ อนฺนจฺริยติ” มจฺจानํ	เนมิว รกฺกพฺพณฺติ.
“อจฺจยนฺติ อโหฺรตฺตา	ชีวิตํ อฺปรุชฺชมติ
อายุํ ชียติ มจฺจानํ	กฺุณฺหนีนํว โอทกนฺติ.

อถ โข มารो ปาปิมา “ชานาติ มं ภควา, ชานาติ มं
 สุกโตติ ทุกขี ทุมมนो ตตฺถเอวณฺตรชาयीติ.

ปฐโม วคฺโค.

ตสฺสทฺททานํ

“ตโปกมฺมญจ นาโค จ สุภํ ปาเสน เต ทฺเว
 สปปโป สุปติ” นนฺทนํ อายุณา อปเร ทฺเวติ.

๒. ทุตียวคโค

๑. ปาสาณสุตตํ

[๑๔๗] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ คิซฺฆญฺเฐ ปพฺพเต. เตเน โข ปน สมเยเน ภควา รตฺตานุชการตมิสายํ อชฺโฌกาเส^๑ นิสินฺโน โหติ. เทโว จ เอกเมกํ ผุสายติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต ภยํ จมฺภิตตตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตฺถกาโม, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิหฺวเร มหนฺเต มหนฺเต ปาสาเณ ปคฺคเพสิ.^๒

อถ โข ภควา “มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“สเจปิ เกวลํ สพฺพํ คิซฺฆญฺเฐ คเพยฺยสิ^๓

เนว สมฺมา วิมุตฺตานํ พุทฺธานํ อตฺถิ อิมฺชิตนฺติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ ภควา ชานาติ มํ สุกโตติ ทฺวขี ทฺวมโน ตตฺถเฏวนฺตรชายิติ.

๒. กิณฺหุสึหสุตตํ

[๑๔๘] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามे. เตเน โข ปน สมเยเน ภควา มหติยา ปริสาย ปรีวฺโต ฐมฺมํ เทเสติ. อถ โข มารสฺส ปาปิมโต เอตทฺโหสิ “อยํ โข สมโณ โคตโม มหติยา ปริสาย ปรีวฺโต

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ จ., เท. อพฺโฌกาเส

^๒ ส. “ปวทฺเชสฺสิติปี “ปวทฺเชสฺสิติปี “ปวฏฺเฐสฺสิติปี ปาโจ. จ., เท., อ. ปทาเลสิ

^๓ จ., เท., อ. จเลสฺสสิ

ธมมัม เทเสติ, ยนฺนุนาหิ เยน สมโณ โคตโม, เตนฺอุปสงฺกเมยฺย
 วิจฺจุขุภมฺมายาติ.

อถ โข มารो ปาปิมา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“กึ นฺ สึโหว นทสิ ปริสายํ วิสารโท
 ปฏิมลฺโล หิ เต อตฺถิ วิชิตาวิ นฺ มณฺณสึติ.

“นทนต์ติ เว มหาวิรา ปริสาสุ วิสารทา
 ตถาคตา พลปฺปตฺตา ตินฺนุณา โลเก วิสฺสตฺติกนฺติ.

อถ โข มารो ปาปิมา “ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ
 มํ สุกฺโตติ ทฺวขี ทฺวมโน ตตฺถเณนฺตรชายึติ.

๓. สกติกสูตรํ

[๑๔๙] เอวฺมเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห
 วิหรติ มหฺตทฺกฺจฺฉิมฺหิ^๑ มิคทาเย. เตน โข ปน สมเยน
 ภควโต ปาโท สกติกาย ชโต โหติ. ภุสา สุกํ ภควโต เวทนา
 วตฺตนฺติ สารีริกาทฺทฺชา ติพฺพา ชรา กญฺญกา อสาดาท อมนาปา.
 ตา สุกํ ภควา สโต สมฺปชาโน อธิวเสติ อวิหณฺณมาโน.^๒
 อถ โข ภควา จตฺตคฺคฺณํ สงฺฆาภูมึ ปณฺณเปตฺวา ทฺวขีเณน ปสฺเสน
 สึหเสยฺย กปฺเปสิ ปาเทน^๓ ปาทำ อจฺจาชาเย สโต สมฺปชาโน.

อถ โข มารो ปาปิมา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“มนุฑิยา นุ [^๑] เสสิ อุทาหุ กาเวยุมตโต
 อดุถา นุ เต สมปจุรา น สนุติ
 เอโก วิวิตเต สยนาสนมฺหิ
 นิทุทาธุโข^๒ กิมิทํ โสปปเสวาติ.

“น มนุฑิยา สยามิ นาปี กาเวยุมตโต
 อดุถํ สเมจจาหมเปตโสโก
 เอโก วิวิตเต สยนาสนมฺหิ
 สยามหิ สพฺพภูตานุกมฺปี
 เยสมฺปิ สลลํ อฺรสี ปวิฏฺจํ
 มุหุํ มุหุํ หทยํ เสวมานํ^๓
 เตปีธ โสปปํ ลภาเว สสลลา
 กสฺมา^๔ อหํ น สุเป วิตสลโล
 ชคํ น สงฺกมิ^๕ นปี เภมิ โสตุตฺตํ
 รตฺตินุทิวา นานุตปนฺติ มามํ
 หานี น ปสฺสามิ กุหิณฺจิ โลเก
 ตสฺมา สุเป สพฺพภูตานุกมฺปีติ.

อถ โข มาโร ปาปีมา “ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ
 มํ สุกโตติ ทุกฺขี ทุมฺมนํ ตตฺถเฏวณฺตรชายิตี.

^๑ น. เท. โข ๗/๐๕/๒๕๖๖

^๓ น. เท. อ. เภมานํ

^๕ น. เท. อ. น สงฺเก

^๒ ส. นิทุทาสโข

^๔ น. เท. ตสฺมา

๔. ปฏีรูปสุตตัม

[๑๕๐] เอวมเม^๑ สุตฺ:-^๒ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหริติ
เอกสาลายํ พุราหุมนคามา. เตन โข ปน สมเยน ภควา
มหติยา คิหิปริสาย ปริวโต ฐมมํ เทเสติ.

อถ โข มารสส ปาปิมาโต เอตทโหสิ “อัย โข สมโณ
โคตโม มหติยา คิหิปริสาย ปริวโต ฐมมํ เทเสติ, ยนฺหนฺนาหํ
เยน สมโณ โคตโม, เตนุสฺสงฺกเมยฺยํ วิจฺจุขฺกมฺมายาติ. อถ โข
มาโร ปาปิมา, เยน ภควา, เตนุสฺสงฺกมิ; อุสฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
คากาย อชฺฌภาสิ

“เนตํ ตว ปฏีรูป	ยทญฺญมฺนุสาสสิ
อนุโรธวิโรเชสุ	มา สชฺชิตฺถ ^๒ ตทาจรนฺติ.
“หิตานุกมฺปิ สมฺพุทฺโธ	ยทญฺญมฺนุสาสสิ
อนุโรธวิโรเชหิ	วิปฺปมฺุตโต ตถาคโตติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ
สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺถเณนฺตรชายิตี.

๕. มานสสุตตัม

[๑๕๑] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ
เชตวเน อนาถปิณฑิกสส อารามे.

อถ โข มาโร ปาปิมา, เยน ภควา, เตนุสฺสงฺกมิ;
อุสฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“อนตลิกขจโร ปาโส ยวายํ จรติ มานโส
เตน ตํ พารยิสสามิ น เม สมณ โมกขสึติ.
“รฐา สททา คนฺธา รสา โผฏฐพฺพา จ มโนรมา
เอตถ เม วิคโต จนฺโท นิหโต ตวมสิ อนตกาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ
สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺถเวณฺตรชายิตี.

๖. ปตตสุตต

[๑๕๒] สวตถึนิทานํ. เตน โข ปน สมเยน ภควา
ปญฺจนํ อูปาทานกฺขนฺธานํ อูปาทาย ภิกฺขุ^๑ ฐมฺมียา กถาย
สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมปหํเสติ. เต จ ภิกฺขุ
อฏฺฐจิกตฺวา^๒ มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส^๓ สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา
ฐมฺมํ สุกฺกนฺติ.

อถ โข มารสฺส ปาปิมโต เอตทโหสิ “อโย โข สมโณ
โคตโม ปญฺจนํ อูปาทานกฺขนฺธานํ อูปาทาย ภิกฺขุ^๔ ฐมฺมียา
กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมปหํเสติ. เต จ
ภิกฺขุ อฏฺฐจิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา
โอหิตโสตา ฐมฺมํ สุกฺกนฺติ. ยนฺนฺนาหํ, येन สมโณ โคตโม,
เตนฺอุปสงฺกเมยฺยํ วิจกฺขุกฺกมฺมายาติ. เตน โข ปน สมเยน สมพฺพหุลา
ปตฺตา อชฺโฆกาเส นิกฺขิตฺตา โหณฺติ.

^๑ ฉ., เท. ภิกฺขุ, เอมฺปริปี.

^๒ ฉ., เท. อฏฺฐจิกตฺวา, เอมฺปริปี.

^๓ ฉ., เท. สพฺพเจตสา, เอมฺปริปี.

^๔ ฉ., เท., อ. ภิกฺขุ

อถ โข มาโร ปาปิมา พลิตททวณณ อภินิมมินิตวา,
 เยน เต ปตตะตา, เตนุปลสงุมมิ. อถ โข อญญตโร ภิกขุ
 อญญตริ . ภิกขุ เอตทโวจ “ภิกขุ ภิกขุ เอโส พลิตทโท
 ปตตะเต ภินุเทยยาติ. เอวํ วุตตะเต, ภควา ตํ ภิกขุ เอตทโวจ
 “เนโส” ภิกขุ พลิตทโท มาโร เอโส ปาปิมา ตุมหากํ
 วิจกขุกมมมาย อากโตติ.

อถ โข ภควา “มาโร อัย ปาปิมา อิติ วิทิตวา มารํ
 ปาปิมนตํ คากาย อชฌภาสิ

“รูป เวทียํ สณฺณ” ^๒	วิญญานํ ยญจ สงฺขตํ
เนโสหมสมิ เนตํ เม	เอวํ ตตฺถ วิรชชติ
เอวํ วิรตตํ เขมตตํ	สพฺพสณฺโฆชนาติตํ ^๓
อเนวสํ สพฺพจาเนสุ	มารเสนาปิ นาชฌคาคติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ะเปะ ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

๓. ฉสสสายตณสูตตํ

[๑๕๓] เอกํ สมยํ ภควา เวสาลียํ วิหริติ มหาวเน
 กุฎาคารสาละยํ. เตน โข ปน สมเยน ภควา จนนํ ฉสสสายตณานํ
 อูปาทาย ภิกขุ ฐมมียา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ
 สมฺปหํเสติ. เต จ ภิกขุ อญฺจิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส
 สมณฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ฐมมํ สฺวณฺนติ.

อถ โข มารสส ปาปิมโต เอตทโหสิ “อัย โข
สมโณ โคตโม จนนํ ผสสายตณานํ อุปาทาย ภิกขุ ฐมมียา
กถาย สนฺทสฺเสติ สมากเปติ สมุตเตเชติ สมุปหํเสติ. เต จ
ภิกขุ อญฺจิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมณฺนาหริตฺวา
โอหิตโสตา ฐมมํ สุนฺนติ. ยนฺนุนาหํ, เยน สมโณ โคตโม,
เตนฺอุปสงฺกเมยฺยํ วิจกฺขุกมฺมายาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิหฺวเร มหฺนตํ ภยภเรวํ สทฺทํ อกาสิ
อปิสฺสทํ ปจฺวี มณฺเณ อุทฺริยตีติ.” อถ โข อณฺณตโร ภิกขุ
อณฺณตรํ ภิกขุํ เอตทโวจ “ภิกขุ ภิกขุ เอสา ปจฺวี มณฺเณ
อุทฺริยตีติ. เอวํ วุตฺเต, ภควา ตํ ภิกขุํ เอตทโวจ “เนสา ภิกขุ
ปจฺวี อุทฺริยติ, มาโร เอส ปาปิมา ตุมฺหากํ วิจกฺขุกมฺมาย
อาคโตติ.

อถ โข ภควา “มาโร อัย ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ
ปาปิมนฺตํ คากถาย อชฺฌภาสิ

“รूपํ สทฺทา คนฺธา รสา	ผสฺสา ฐมฺมา จ เกวลา
เอตํ โลกามิสํ ฌเรวํ	เอตถ โลโก วิมฺจุฉิโต
เอตณฺจ สมตฺติกฺกมฺม	สโต พุทฺธสฺส สาวโก
मारเชยฺยมตฺติกฺกมฺม	อาทิจฺโจว วิโรจตีติ.

อถ โข มาโร ๕เปยฺย ตตฺถเฏวนฺตรชายิตี.

๘. ปิณฑสตุต

[๑๕๔] เอกั สมยั ภควา มคเชสุ วิหริติ ปญจสาลาญ
 พุราหุมนคามาเม. เตน โข ปน สมเยน ปญจสาลาญ
 พุราหุมนคามาเม กุมารกาน^๑ ปาหุณกานิ ภวนุติ. อถ โข
 ภควา ปุพฺพพณฺหสมยั นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย ปญจสาลั
 พุราหุมนคามั ปิณฑาย ปาวิสสิ. เตน โข ปน สมเยน
 ปญจสาเลยฺยกา พุราหุมนคหปติกา มาเรณ ปาปิเมตา
 อนฺวาวิฏฺฐา ภวนุติ “มา สมโน โคตโม ปิณฑมลตฺถาติ. อถ
 โข ภควา, ยถา โชเตน ปตฺเตน ปญจสาลั พุราหุมนคามั
 ปิณฑาย ปาวิสสิ, ตถา โชเตน ปตฺเตน ปฏิกฺกมิ.

อถ โข มาโร ปาปิมา, येन ภควา, เตนฺสปสงฺกมิ;
 อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ “อปิ [^๒] สมณ ปิณฑมลตฺถาติ.
 “ตถา นุ ตวํ ปาปิเม อกาสิ, ยถาหํ ปิณฑํ น ลเภยฺยนฺติ.
 “เตน हि ภนฺเต ภควา ทฺฐิตยมฺปิ ปญจสาลั พุราหุมนคามั
 ปิณฑาย ปวิสตุ, ตถาหํ กริสฺสามิ, ยถา ภควา ปิณฑํ ลจฺจตีติ.

“อปฺปญฺญํ ปสฺวิ มาโร	อาสชฺชนํ ตถาคตํ
กิ นุ มณฺณสิ ปาปิเม	น เม ปาปิ วิปจฺจติ
สุสฺสํ วต ชีวาม	เยสนโน นตฺถิ กิณฺจณํ
ปีติภกฺขา ภวิสฺสาม	เทวา อาภสฺสรา ยถาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ
 สุคโตติ ทฺวํชี่ ทุมฺมนโน ตตฺถเวณฺตรธายีติ.

๕. กสฺสกกสฺสตุต

[๑๕๕] สาวตถีนินฺทามิ. เตเน โข ปน สมเยเน ภควา
ภิกขุ นิพฺพานปฏิสันฺยุตฺตตาย ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺสเสติ
สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ. เต จ ภิกขุ อฏฺฐจิกตฺวา
มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ฐมฺมํ
สฺสณฺหติ. อถ โข มารสฺส ปาปิมโต เอตทโหสิ “อัย โข
สมณฺเ คตโม ภิกขุ นิพฺพานปฏิสันฺยุตฺตตาย ฐมฺมียา กถาย
ฯเปฯ ยนฺนุณฺหาหิ, เยเน สมณฺเ คตโม, เตนฺอุปสงฺกเมยฺย
วิจกฺขุกมฺมายาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา กสฺสกวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา
มหนฺตํ นงฺคลํ ขนฺธเช กริตฺวา ทิมฺ ปาจนยญฺจี้ คเหตุว
หญฺหญฺเกโส สาณสาญฺญกนิวตฺตโ” กทฺทมมกฺขิตฺเทหิ ปาเทหิ, เยเน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมฺ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ “อปิ
สมณฺ พลิพทฺเท อทฺทสาติ. “กึ ปน ปาปิม เต พลิพทฺเทหิตฺ.
“มเมว สมณฺ จกฺขุ มม รุปา มม จกฺขุสมฺผลสฺสวิญญานายตฺนํ
กฺุหิ เม สมณฺ คนฺตฺวา โมกฺขสิ มเมว สมณฺ สิตํ มม
สทฺทาฯเปฯ มเมว สมณฺ ฆานํ มม คนฺธาฯเปฯ มเมว
สมณฺ ชิวหา มม รสาฯเปฯ มเมว สมณฺ กาโย มม
โผฏฺจพฺพาฯเปฯ มเมว สมณฺ มโน มม ฐมฺมา มม
มโนสมฺผลสฺสวิญญานายตฺนํ กฺุหิ เม สมณฺ คนฺตฺวา โโมกฺขสิตฺ.

“ตเวว ปาปิม จกขุํ ตว รูปา ตว จกขุสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ,
 ยตฺถ จ โข ปาปิม นตฺถิ จกขุํ, นตฺถิ รูปา, นตฺถิ
 จกขุสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ, อคฺติ ตว ตตฺถ ปาปิม, ตเวว
 ปาปิม โสตํ, ตว สทฺทา, ตว โสตสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ,
 ยตฺถ จ โข ปาปิม นตฺถิ โสตํ, นตฺถิ สทฺทา, นตฺถิ
 โสตสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ, อคฺติ ตว ตตฺถ ปาปิม, ตเวว
 ปาปิม ฆานํ, ตว คนฺธา, ตว ฆานสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ,
 ยตฺถ จ โข ปาปิม นตฺถิ ฆานํ, นตฺถิ คนฺธา, นตฺถิ
 ฆานสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ, อคฺติ ตว ตตฺถ ปาปิม, ตเวว
 ปาปิม ชิวหา, ตว รสา, ตว ชิวหาสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ,
 ฯเปฯ ตเวว ปาปิม กาโย, ตว โผฏฺฐพฺพา, ตว
 กายสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ ฯเปฯ ตเวว ปาปิม มโน, ตว
 ฐมา, ตว มโนสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ, ยตฺถ จ โข ปาปิม
 นตฺถิ มโน, นตฺถิ ฐมา, นตฺถิ มโนสมฺผลสฺสวิญญาณายตํ,
 อคฺติ ตว ตตฺถ ปาปิมมาติ.

“ยํ วทนฺติ มมยิทนฺติ เย วทนฺติ มมฺนฺติ จ
 เอตฺถ เจ เต มโน อตฺถิ น เม สมณ โมกฺขสํตี.

“ยํ วทนฺติ น ตํ มยฺหํ เย วทนฺติ น เต อหํ
 เอวํ ปาปิม ชานาหิ น เม มคฺคมฺปิ ทกฺขสํตี.

อถ โข มาโร ปาปิมฯ ฯเปฯ ตตฺถเอวณฺตรชายํตี.

๑๐. ราชสุตต

[๑๕๖] เอก สมัย ภควา โภสเสสุ วิหริติ
หิมวันตปฐมา^๑ อรณญกุกายิ. อถ โข ภควโต รโหิตสสุ
ปฐิสลลีนสสุ เอว เจตโส ปวิตโก อุทปาติ “สกา น
โฆ รชช กเรตุ อหน อฆาตนิ อชิน อชาปย อโสจ
อโสจาปย ฆเมนาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต เจตสา เจโต
ปวิตกุกมณาย, เยน ภควา, เตนุปลงกมิ; อุปสงกมิตวา ภควนติ
เอตทวโจ “การะตุ ภนเต ภควา รชช, การะตุ สุกโต รชช
อหน อฆาตยิ^๒ อชิน อชาปย อโสจ อโสจาปย ฆเมนาติ.

“กิ ปน เม ตว ปาปิมา ปลสสิ. ยิ^๓ ม ตว เอว
วเทสิ “การะตุ ภนเต ภควา รชช, การะตุ สุกโต รชช
อหน อฆาตยิ อชิน อชาปย อโสจ อโสจาปย ฆเมนาติ.
“ภควตา^๔ โข ภนเต จตฺตาโร อิทฺธิปาทา ภาวิตา พหุสีกตา
ยานีกตา วตฺตูกตา อญฺญจิตา ปริจิตา สุมมารทฺธา, อากงฺขมาโน
ปน ภนเต ภควา หิมวันติ ปพฺพตราช สวณฺณนฺเตว
อริมุจฺเจยฺย สวณฺณนฺตปพฺพตสฺสาติ.^๕

“ปพฺพตฺตสฺส สวณฺณนฺตสฺส ชาตฺรฺปสฺส เกวลา^๖
ทฺวิตาว^๗ นาลเมกสฺส^๘ อิติ วิทฺธา^๙ สมณฺจเร.

^๑ ส. หิมวันตปฐมา

^๒ ส. กิ

^๓ น. เท. สวณฺณนฺตปพฺพตสฺสาติ.

^๔ น. ทฺวิตาว เท. ทฺวิตฺตา จ

^๕ ส. “วิทฺติวาทิปี “วิทฺวาติปี ปาโจ. น. อ. วิทฺวา

^๖ สยา. อฆาตนิ

^๗ สยา. ภควโต

^๘ น. เท. อ. เกวโล

^๙ ส. วิทฺตฺวินาลเมกสฺส

โย ทุกฺขมทุกฺขิ ยโตนิทานํ
 กาเมสุ โส ชนฺตํ กถํ นเมยฺย
 อปฺปรี วิทิตฺวาน สงฺโคติ โลเก
 ตสฺสเสว ชนฺตํ วินยาย สิग्งฺเขตติ.

อถ โข มารो ปาปิมา “ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ
 สุขโตติ ทุกฺขี ทุมฺมนํ ตตฺถเวยนฺตรธายีติ.

ทุตติโย วคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ

“ปาสาณํ สีโห สกลิกํ ปฏฺฐุปฺปญฺจ มานสํ
 ปตฺตํ อายตนํ ปิณฺฑํ กสฺสํ ราชเณ เต ทสาติ.

๓. ตติยวคโค

๑. สมพหุลสํยตํ

[๑๕๗] เอวมเม สํยตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ
 วิหริติ สิลาวตียํ. เตเน โข ปน สมเยเน สมพหุลา ภิกฺขุ
 ภควโต อวิหฺนเร อปฺปมตฺตา อาตปิโน ปหิตตฺตา วิหฺรณฺติ.
 อถ โข มาโร ปาปิมา พุราหฺมณวณฺณํ อภินิมฺมิณิตฺวา
 มหฺนเตเน ชฏฺเณชฺชเวเน อชินกฺขิปปนิวตฺโต ชินฺโน โคปานสิวโก
 ชฺชชฺชรูปสฺสาสี อุกฺกมฺพรทณฺฑํ คเหตฺวา, เยเน เต ภิกฺขุ,
 เตณฺสปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขุ เอตทวโจ "ทหฺรา ภวณฺโต
 ปพฺพชิตา สฺส กพฺเพเสสา ภทฺเรน โยพฺพเนเน สมนฺนาคตา
 ปจฺเมเน วยสา อนิกฺกํพิตาวินอ กามสฺส ภูณฺชนตฺต ภวณฺโต มานุสเก
 กามे, มา สนฺทิกฺกจิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนฺธาวิตฺถาติ. น โข
 มยํ พุราหฺมณ สนฺทิกฺกจิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนฺธาวาม, กาลิกญจ โข
 มยํ พุราหฺมณ หิตฺวา สนฺทิกฺกจิกํ อนฺธาวาม, กาลิกา
 หิ พุราหฺมณ กามา วุตฺตา ภควตา พหุทฺกฺขา พหุปายาสา,
 อาทินโว เอตถ ภิกฺขุโย, สนฺทิกฺกจิกโก อยํ ฐมโม อกาลิกโก
 เอหิปสฺสโก โอปนยิกโก ปจฺจตตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตี. เอวํ
 วุตฺเต, มาโร ปาปิมา สีสํ โอกมฺเปตฺวา ชิวฺหํ นิลลาเพตฺวา
 ติวิสํ นลาญฺเณ^๑ นลาญฺกํ วุญฺจาเปตฺวา ทณฺฑโมลฺลพฺภา ปกฺกามิ.

อถ โข เต ภิกขุ, เยเน ภควา, เตนุปลสงกมึสสุ;
 อุปสงกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทเตวฺวา เอกมนฺตํ นิสึทึสสุ.
 เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกขุ ภควนฺตํ เอตทวโจจฺ "อิธ
 มยฺ ภนฺเต ภควโต อวิหฺเร อปฺปมตฺตา อาตปิโน ปหิตตฺตา
 วิหฺราม, อถ โข ภนฺเต อญฺญตโร พฺราหฺมโณ มหฺนฺเตน
 ชฏฺเฐวเณ อชินฺนุขิปนฺนิตฺถิโก ชินฺโณ โคปานสิวฺโก ชฺรุชฺรุรูปสฺสาสิ
 อุตฺตมฺพรทณฺฑํ คเหตฺวา, เยเน มยฺ, เตนุปลสงกมึ; อุปสงกมิตฺวา
 อมฺเห เอตทวโจ 'ทหฺรา ภวนฺโต ปพฺพชิตา สฺสฺ กาพเกสา
 ภทฺเรน โยพฺพเนเน สมนฺนาคตา ปจฺเมเน วยฺสา อนิกฺกํพิตาวิโน
 กาเมสฺสุ, ญฺญชฺนตฺถุ ภวนฺโต มานุสฺสเก กาเม, มา สนฺทิกฺกํ
 หิตฺวา กาลิกํ อนุชาวิทฺถาติ. เอวํ วุตฺเต, มยฺ ภนฺเต ตํ
 พฺราหฺมณํ เอตทวโจจฺมฺห 'น โข มยฺ พฺราหฺมณ สนฺทิกฺกํ หิตฺวา
 กาลิกํ อนุชาวาม, กาลิกญฺจ โข มยฺ พฺราหฺมณ หิตฺวา สนฺทิกฺกํ
 อนุชาวาม, กาลิกา หิ พฺราหฺมณ กามา วุตฺตา ภควตา
 พหุทฺทฺชา พหุปายาสา, อาทึนโว เอตถ ภิกฺขุโย, สนฺทิกฺกํโก อยฺ
 ธมฺโม อกาลิกโก เอหิปลสฺสิโก โอปนยิกโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ
 วิญญูหิตฺติ. เอวํ วุตฺเต, ภนฺเต โส พฺราหฺมโณ สึสํ โอกมฺเปตฺวา
 ชิวฺหํ นิลฺลาเพตฺวา ติวิสายํ นลาญฺเณ นลาญฺกํ วุญฺจาเปตฺวา
 ทณฺฑโมลฺลพฺภา ปกฺกนฺโตติ.

“เนโส ภิกฺขเว พฺราหฺมโณ มาโร เอส ปาปิมา
 หตฺตมฺหากํ วิจกฺขกมฺมาย อาคโตติ. อถ โข ภควา เอตมตฺถํ
 วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ คถํ อภาสิ

“โย ทุกฺขมทฺทกฺขิ ยโตนิทานํ
 กาเมสฺสุ โส ชนฺตฺถุ กถํ นเมยฺย

อุปฐิ วิทิตวา สงโคติ โลเก
ตสเสว ชนตุ วินยาย สิกุเขติ.

๒. สมินทริสุตตัม

[๑๕๘] เอวมเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ
วิหริติ สิลาวตียํ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สมินทริ
ภควโต อวิหฺนเร อปฺปมตฺโต อาตปปี ปหิตตฺโต วิหริติ. อถ โข
อายสฺมโต สมินทริสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลสินสฺส เอวํ
เจตโส ปริวิตกโก อุทปาทิ “ลามา วต เม, สุลทฺธํ วต เม,
ยสฺส เม สตุถา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺธ, ลามา วต เม,
สุลทฺธํ วต เม, โยหิ” เอวํ สุวากฺขาเต ชมฺมวินเย ปพฺพชิตฺโต,
ลามา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, ยสฺส เม สพุทฺทมจาริโน^๒
สีลวนฺโต กลฺยาณชฺมมาติ. อถ โข มารो ปาปิมา อายสฺมโต
สมินทริสฺส เจตสา เจโตปริวิตกมณฺเฑน, เยนอายสฺมา สมินทริ,
เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต สมินทริสฺส อวิหฺนเร มหนฺตํ
ภยเกรวํ สทฺทมกาสิ อปิสฺสุทํ ปจวี มณฺเฑ อุทฺธิยตีติ.”

อถ โข อายสฺมา สมินทริ, येन ภควา, เตนุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมหนฺตํ นิสีทิ. เอกมหนฺตํ
นินฺนโน โข อายสฺมา สมินทริ ภควนฺตํ เอตทโวจ “อิธหํ ภนฺเต
ภควโต อวิหฺนเร อปฺปมตฺโต อาตปปี ปหิตตฺโต วิหฺรามิ. ตสฺส
มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลสินสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกโก
อุทปาทิ “ลามา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, ยสฺส เม สตุถา

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ. เท. ยวาท, เอวมุปริปี.

^๒ อ. สพุทฺทมจาริโย, เอวมุปริปี.

^๓ ฉ. เท. อิตฺสทโท น ทิสฺสติ, เอวมุปริปี.

อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺธ, ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, โยหํ
 เอรํ สุวากุขาเต ฐมฺมวินเย ปพฺพชิต, ลาภา วต เม, สุลทฺธํ
 วต เม, ยสฺส เม สพฺรหฺมจาริโน สีสฺวนโต กลฺยาณฐมฺมาติ,
 ดสฺส มยฺหํ ภาณฺเต อวิทฺฐเร มหาภยภราวสทฺโท อโหสิ อปิสฺสุทํ
 ปจวี มณฺเณ อุทฺริยตีติ. “เนสา สมิทฺธิ ปจวี อุทฺริยติ.
 มาโร เอโส ปาปิมา ตฺยหํ วิจกฺขกมฺมาย อาคโต, คจฺจ
 ตฺวํ สมิทฺธิ ตตฺถเณว อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหราหีติ.
 “เอวํ ภาณฺเตติ โข อายสฺมา สมิทฺธิ ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา
 อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกุกามิ.

ทฺติยมฺปิ โข” อายสฺมา สมิทฺธิ ตตฺถเณว อปฺปมตฺโต
 อาตาปี ปหิตตฺโต วิหาสิ. ทฺติยมฺปิ โข อายสฺมโต สมิทฺธิสฺส
 รโหคตสฺส ปฏิสฺสลิณสฺส ฯเปฯ ทฺติยมฺปิ โข มาโร ปาปิมา
 อายสฺมโต สมิทฺธิสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมณฺเณว ฯเปฯ
 อปิสฺสุทํ ปจวี มณฺเณ อุทฺริยตีติ.^๑

อตฺถ โข อายสฺมา สมิทฺธิ “มาโร” อยํ ปาปิมา อิติ”
 วิทิตฺวา^๔ มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“สทฺธาयाหํ ปพฺพชิต อคารสฺมา อนคาริยํ
 สติ ปญฺญา จ เม พุทฺธา จิตฺตมฺจ สฺสมาหิตํ
 กามํ กรสฺสุ รุปานิ เนว มํ พฺยาธยิสฺสสีติ.

อตฺถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ สมิทฺธิ ภิกฺขุติ ทฺกฺขี
 ทฺมมโน ตตฺถเณวนฺตรชายีติ.

๓. โคธิกสยุดต์

[๑๕๙] เอวมุเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห
 วิหริติ เวพฺพเน กลนฺทกนิวาเป. เตเน โข ปน สมเยเน อายสฺมา
 โคธิกอ อิสฺสิคิลิปสฺเส วิหริติ กาทสฺสิลายํ. อถ โข อายสฺมา
 โคธิกอ อปฺปมตฺโต อาตปปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ^๑
 เจโตวิมุตฺตํ ฌุสฺสิ. อถ โข อายสฺมา โคธิกอ ตมฺหา สามายิกาย
 เจโตวิมุตฺตติยา ปริหาโย. ทุตฺติยมฺปิ โข อายสฺมา โคธิกอ
 อปฺปมตฺโต อาตปปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ เจโตวิมุตฺตํ
 ฌุสฺสิ. ทุตฺติยมฺปิ โข อายสฺมา โคธิกอ ตมฺหา สามายิกาย
 เจโตวิมุตฺตติยา ปริหาโย. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา โคธิกอ
 อปฺปมตฺโต อาตปปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ เจโตวิมุตฺตํ
 ฌุสฺสิ. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา โคธิกอ ตมฺหา ๔เปฯ ปริหาโย.
 จตฺตมฺปิ โข อายสฺมา โคธิกอ อปฺปมตฺโต ๔เปฯ ฌุสฺสิ.
 จตฺตมฺปิ โข อายสฺมา โคธิกอ ตมฺหา ๔เปฯ ปริหาโย.
 ปณฺจมฺปิ โข อายสฺมา โคธิกอ ๔เปฯ ฌุสฺสิ. ปณฺจมฺปิ
 โข อายสฺมา โคธิกอ ๔เปฯ ปริหาโย. ฉฏฺฐมฺปิ โข อายสฺมา
 โคธิกอ อปฺปมตฺโต อาตปปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ
 เจโตวิมุตฺตํ ฌุสฺสิ. ฉฏฺฐมฺปิ โข อายสฺมา โคธิกอ ตมฺหา
 สามายิกาย เจโตวิมุตฺตติยา ปริหาโย. สตฺตมฺปิ โข อายสฺมา
 โคธิกอ อปฺปมตฺโต อาตปปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ
 เจโตวิมุตฺตํ ฌุสฺสิ. อถ โข อายสฺมาโต โคธิกสฺส เอตทโหสิ

‘ยาว จณฺจํ ขวาทํ สามายิกาย เจโตวิมุตติยา ปริทีโน, ยนฺนุนาหํ
สตถํ อاهرยยนฺติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา อายสมโต โคธิกสฺส เจตสา
เจโตปริวิตกกมมณฺเฑ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

“มหาวิร มหาปณฺณ	อิทฺธิยา ยสสา ชล
สพฺพเวรภยาตีต	ปาเท วนฺทามิ จกฺขุม
สาวโก เต มหาวิร	มรณํ มรณาภิกฺขุ
อากงฺขติ เจตยติ	ตํ นิเสธ ชฺชุตินฺธร
กถณฺหิ ภควา ตฺยหํ	สาวโก สาสเน รโต
อปฺปตฺตมานโส เสโข”	กาลํ กยิรา ชเนสฺสตาดิ.

เตน โข ปน สมเยน อายสมตา โคธิกเณ สตถํ อahrิตํ
โหติ. อถ โข ภควา “มาโร อโย ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ
ปาปิมนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“เอวํ หิ ธีรา กุพฺพนฺติ	นาวกงฺขนฺติ ชีวิตํ
สมฺมุลํ ตณฺหํ อพฺพยุห	โคธิกโก ปรินิพฺพุโตติ.

อถ โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อายาม ภิกฺขเว,
เยน อิสฺสิคิลิปปสฺส กापสิลา, เตนฺอุปสงฺกมิตฺสาม; ยตถ โคธิกเณ
กุลปฺตเตน สตถํ อahrิตนฺติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ
ภควโต ปจฺจสฺโสสุ. อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ,
เยน อิสฺสิคิลิปปสฺส กापสิลา, เตนฺอุปสงฺกมิ. อทฺทสา โข ภควา

อายสฺมนนฺตํ โคธิกํ ทูรโตว มณฺจเก วิวตฺตกฺขนฺธํ เสยฺยมานํ.^๑
เตน โข ปน สมเยน ฐมายิตตฺตํ ติมิรายิตตฺตํ คจฺจนฺเตว
ปฺริมํ ทิสฺ, คจฺจนฺติ ปจฺจิมํ ทิสฺ, คจฺจนฺติ อุตฺตรํ ทิสฺ, คจฺจนฺติ
ทกฺขิณํ ทิสฺ, คจฺจนฺติ อุทฺธํ, คจฺจนฺติ อโธ, คจฺจนฺติ อนฺนทิสฺ.

อถ โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ปสฺสเถ โน ตุมฺहे
ภิกฺขเว เอตํ ฐมายิตตฺตํ ติมิรายิตตฺตํ, คจฺจนฺเตว ปฺริมํ ทิสฺ,
คจฺจนฺติ ปจฺจิมํ ทิสฺ, คจฺจนฺติ อุตฺตรํ ทิสฺ, คจฺจนฺติ ทกฺขิณํ ทิสฺ,
คจฺจนฺติ อุทฺธํ, คจฺจนฺติ อโธ, คจฺจนฺติ อนฺนทิสฺนฺติ. “เอวํ ภนฺเตติ.
“เอโส โข ภิกฺขเว มาโร ปาปิมา โคธิกสฺส กุลปฺตตสฺส
วิญฺญาณํ สมเนวสตี ‘กตฺถ โคธิกสฺส กุลปฺตตสฺส วิญฺญาณํ
ปตฺติฏฺฐิตนฺติ, อปฺปตฺติฏฺฐิตนฺ จ ภิกฺขเว วิญฺญาเนน โคธิกโก
กุลปฺตโต ปรีนิพฺพุโตติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา เวฬุวปณฺทวิณฺ^๒ อาทาย, เยน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาทาย อชฺฌภาสิ

“อุทฺธํ อโธ จ ติริยํ	ทิสฺวานฺนทิสฺสวหํ
อเนวสํ นาธคจฺจนามิ	โคธิกโก โส กุหิ คโตติ.
“โย” ^๓ ธีโร ฐิติสมฺปนโน	ณายี ฌานโรโต สทา
อโหโรตฺตมณฺญุณฺชํ	ชีวิตํ อนิกามยํ
เชตฺวาน มจฺจุโน เสนํ	อนาคนฺตฺวา ปุณฺพภาวํ
สมฺมุลํ ตณฺหํ อพฺพยุห	โคธิกโก ปรีนิพฺพุโตติ.

ตสฺส โสภปเรตสฺส วิจารณ์ กจฺณ^๑ อภสฺสณ
 ตโต โส ทุมฺมโน ยกฺโข ตตฺถเณวฺนตรชายิถาติ.^๒

๔. สตฺตวสฺสทานุพนฺธสตฺตํ^๓

[๑๖๐] เอวฺมเม สุตฺติ:- เอกํ สมยํ ภควา อรุเวลาโย วิหริติ
 นชฺชา เนรณฺชราย ตีเร อชฺปาลนิโครเช. เตเน โข ปน สมเยน
 มาโร ปาปิมา สตฺต วสฺसानิ ภควนฺตํ อนุพนฺโธ โหติ
 โอตาราเปกฺโข โอตารํ อลภมาโน. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน
 ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“โสภาวติณฺโณ นุ วณฺสมี ฌายสิ
 วิตฺตํ นุ ชินฺโน^๔ อุตฺต ปตฺตยาโน
 อาคฺคฺคฺคา คามสฺสมิกาสิ กิณฺจ
 กสฺมา ชเนน น^๕ กโรสิ สกฺขี
 สกฺขี น สมฺปชฺชติ เกณจิ เตติ.

“โสภสฺส มฺลํ ปลิขาย สพฺพํ
 อนาคฺคฺคา ฌายามิ อโสจมาโน
 เชตฺวาน^๖ สพฺพํ ภวโลภชปฺป
 อนาสโว ฌายามิ ปมตฺตพนฺธฺตติ.

“ยํ วทนฺติ มมยิทนฺติ เย วทนฺติ มมณฺติ จ
 เอตฺถ เจเต มโน อตฺถิ น เม สมณ โมกฺขสึติ.

^๑ สฺยา. กจฺณกา

^๒ ฉ., เท., อ. ตตฺถเณวฺนตรชายถ

^๓ สฺยา. สตฺตวสฺสสตฺตํ

^๔ ฉ., เท. ชิน

^๕ สฺยา. นสฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๖ ฉ., เท. เจตฺวาน

“ยัม วทนฺติ น ตัม มยฺหํ เย วทนฺติ น เต อหํ
เอวํ ปาปิเม ชานาหิ น เม มคฺคมปิ ทกฺขสํตี.

“สเจ มคฺคํ อนุพุทฺธํ เขมํ อมตคามินี”
อเปหิ คจฺฉ ตวเมโก^๒ กิเมญฺญมนุสสาสสํตี.

“อมจฺจุเชยฺยํ มุญฺจนฺติ เย ชนา ปารคามิโน
เตสาหํ ปุณฺณโจ อกฺขามิ ยัม สจฺจํ” ตัม นิรุปรินฺหติ.

“เสยฺยถาปิ ฆนฺเต คามสฺส วา นิคมสฺส วา อวิทฺฐเร
โปกฺขรณิ, ตตฺตรสฺส กกฺกฏโก, อถ โข ฆนฺเต สมฺพหุลา
กุมารกา วา กุมาริกาโย วา ตมฺหา คามา วา นิคมา วา
นิกฺขมิตฺวา, เยน सा โปกฺขรณิ, เตนฺอุปสงฺกเมยฺยํ; อุปสงฺกมิตฺวา
ตัม กกฺกฏกํ อุกกา อุกฺกฐิตฺวา ฤเล ปตฺติฏฺฐาเปยฺยํ, ยัม ยเทว
หิ โส ฆนฺเต กกฺกฏโก อพฺพิ อภินินฺนาเมยฺย, ตัม ตเทว
เต कुमारกา วา กุมาริกาโย วา กฏฺฐเจน วา กจฺลาย วา
สณฺณินฺนเทยฺยํ สมฺภณฺนเชยฺยํ สมฺปฺลิกฺกณฺนเชยฺยํ, เอวํ หิ โส
ฆนฺเต กกฺกฏโก สพฺเพหิ อเพหิ สณฺณินฺเนหิ สมฺภคฺเคหิ
สมฺปฺลิกฺกคฺเคหิ อภพฺโป ตัม โปกฺขรณิ ปุณฺ โอตริตฺตุ, เสยฺยถาปิ^๔
ปุพฺเพ,^๕ เอวเมว โข ฆนฺเต ยานิ กานิจิ วิสฺสุกายิตานิ^๖
วิเสวิตานิ วิปฺสนฺหิตานิ, สพฺพานิ ตานิ ภควตา ปจฺฉินฺนานิ^๗
สมฺภคฺคานิ สมฺปฺลิกฺกคฺคานิ อภพฺโปทานาหํ ฆนฺเต ปุณฺ ภควนฺตํ
อุปสงฺกมิตฺตุ, ยทิทํ โอตาราทเปกฺโขติ.

^๑ ฉ., เท., อ. อมตคามินี

^๒ อ. สพฺพนฺติ.

^๕ ฉ., เท. วิสฺสุกายิกานิ อ. สุกายิกานิ

^๒ ฉ., เท. ตวเมเวโก

^{๔-๕} ฉ., เท. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๖ ฉ., เท., อ. สณฺณินฺนานิ

อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต สนฺติเก อีมา นิพฺเพชณียา
คาคาโย อภาสี

“เมทวณฺณญจ ปาสาณํ วายโส อนุปริยคา
อเปตฺถ มุฑฺฑ วิหฺเทม อปี อสฺสาทนา สียา
อลทฺธา ตตฺถ อสฺสาทํ วายมนฺโต^๑ อปฺกุกเม
กาโกว เสลํ อาสชฺช นิพฺพิชฺชาเปม โคตมาติ.

๕. มารธิตุสฺสุตฺตํ

[๑๖๑] อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต สนฺติเก
อีมา นิพฺเพชณียา คาคาโย ภาสิตฺวา^๒ ตมฺหา จานา
อปฺกุกมฺม ภควโต อวิทฺฐเร ปจฺวิมฺ ปลฺลงฺเกน นิสฺสีติ ตฺถเหิฏฺฐโต
มงฺกุฏฺฐโต ปตฺตทฺขนฺโธ อโรมุโข ปชฺฌายนฺโต อปฺปฏฺฐิกานฺ
กฏฺฐเจน ภูมี วิลิขนฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารธิตโร, เยน
มาโร ปาปิมา, เตนฺอุปสงฺกมฺมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ
คากาย อชฺฌภาสีสุ

“เกนาสิ ทุมฺมโน ตาต ปุริสํ กํ นฺ โสจสิ
มยฺมํ ตํ รากปาเสน อรณฺณมिव กุญฺชรํ
พนฺธิตฺวา อานยิสฺสาม วสโค เต ภวิสฺสตีติ.
“อรหํ สุกฺโต โลเก น ราเคน สุวานโย
มารเชยฺยํ อติกฺกนฺโต ตสฺมา โสจามหํ ภูสฺนฺติ.

อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารธิตโร,
 เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 เอตทวโจ "ปาเท เต สมณ ปริจาเรมาติ. อถ โข ภควา น
 มนสากาสิ, ยถา ตํ อนฺุตตเร อุปฺธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารธิตโร,
 เอกมณฺตํ อปฺกุกมฺม เอวํ สมจินฺเตสุ "อุจฺจาวจา โข ปุริสาณํ
 อธิปฺปาया ยนฺนฺน มยํ เอกสฺตเอกสฺตํ" กุมาริรวณฺณสฺตํ^๑
 อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ
 มารธิตโร เอกสฺตเอกสฺตํ^๒ กุมาริรวณฺณสฺตํ อภินิมฺมินิตฺวา,
 เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ
 "ปาเท เต สมณ ปริจาเรมาติ. ตมฺปิ ภควา น มนสากาสิ,
 ยถา ตํ อนฺุตตเร อุปฺธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารธิตโร
 เอกมณฺตํ อปฺกุกมฺม เอวํ สมจินฺเตสุ "อุจฺจาวจา โข ปุริสาณํ
 อธิปฺปาया ยนฺนฺน มยํ เอกสฺตเอกสฺตํ อวิชาตวณฺณสฺตํ
 อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ
 มารธิตโร เอกสฺตเอกสฺตํ อวิชาตวณฺณสฺตํ อภินิมฺมินิตฺวา,
 เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ
 "ปาเท เต สมณ ปริจาเรมาติ. ตมฺปิ ภควา น
 มนสากาสิ, ยถา ตํ อนฺุตตเร อุปฺธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารธิตโร
 เอกมณฺตํ อปฺกุกมฺม เอวํ สมจินฺเตสุ "อุจฺจาวจา โข ปุริสาณํ

^๑ ฉ., เท. โอกสฺตํ เอกสฺตํ, เอวมฺปิ.

^๒ ฉ., เท. กุมาริรวณฺณสฺตํ, เอวมฺปิ.

อธิปายา ยนุหน มยฺ เอกสโตเอกสโต สกึ วิชาตวณฺณสตํ
 อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ ๕เปยฺ สกึ วิชาตวณฺณสตํ
 อภินิมฺมินิตฺวา, เยน ภควา, ๕เปยฺ ยถาตํ อนุตฺตเร
 อุปฺธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ ๕เปยฺ ทฺววิชาตวณฺณสตํ อภินิมฺมินิตฺวา,
 เยน ภควา ๕เปยฺ ยถาตํ อนุตฺตเร อุปฺธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ ๕เปยฺ มชฺฌิมิตฺถีวณฺณสตํ
 อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ, ๕เปยฺ มชฺฌิมิตฺถีวณฺณสตํ
 อภินิมฺมินิตฺวา, เยน ภควา, ๕เปยฺ ยถาตํ อนุตฺตเร
 อุปฺธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ ๕เปยฺ มหิตฺถีวณฺณสตํ
 อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ ๕เปยฺ มหิตฺถีวณฺณสตํ
 อภินิมฺมินิตฺวา, เยน ภควา ๕เปยฺ ยถาตํ อนุตฺตเร อุปฺธิสงฺขเย
 วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารธิตโร เอกมฺนฺตํ
 อปฺกุกมฺม เอตทโวจํ “สจฺจํ กิร โน ปิตา อโวจ

“อรหํ สุขโต โลเก น ราเคน สุวานโย
 มารเชยฺยํ อติกฺกนฺโต ตสฺมา โสจามหํ ภูสฺนติ.

ยณฺหิ มยฺ สมณํ วา พุราหฺมณํ วา อวีตฺราคํ อิมินา อฺปฺกุกเมน
 อฺปฺกุกเมยฺยาม, ททยฺ วาสฺส ผเลยฺย, อุนฺหํ วา^๑ โลหิตํ
 มุขโต อุกฺคจฺเจยฺย, อุมฺมาทํ วา ปาปฺเณยฺย จิตฺตวิกฺเขป^๒ วา,

เสยฺยถาปี^๑ ปน นโฬ หริโต ลุโต อุตฺตสฺสสฺสตี วิสฺสสฺสตี มิลายตี,
เอวเมว อุตฺตสฺสเสยฺย วิสฺสเสยฺย มิลาเยยฺยาตี. อถ โข ตณฺหา จ
อรตี จ รากา จ มารธิตโร, เยน ภควา, เตนุปลงฺกมียุ;
อุปลงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐจฺจุ. เอกมนฺตํ จิตา โข ตณฺหา
มารธิตา ภควนฺตํ คาทาย อชฺฌภาสิ

“โสกาวัตติณฺโณ นุ วณฺสมี ฌายสิ
วิตตํ นุ ชินฺโน อุตฺ ปตฺถยาโน
อาคฺคุนฺนุ คามสฺสมิกาสี กิณฺจ
กสฺมา ชเนน น^๒ กโรสิ สกฺขี
สกฺขี น สมฺปชฺชตี เกณฺจิ เตติ.

“อตฺถสฺส ปตฺตี หทยสฺส สนฺตี
เชตฺวาน เสนํ ปิยสาตรูป
เอกาหิ^๓ ฌายํ สุขมานุโพธฺย^๔
ตสฺมา ชเนน น กโรมิ สกฺขี
สกฺขี น สมฺปชฺชตี เกณฺจิ เมติ.

อถ โข อรตี มารธิตา ภควนฺตํ คาทาย อชฺฌภาสิ

“กถํวิหารีพฺพุโลธ ภิกฺขุ
ปณฺโณจฺจติณฺโณ อตฺธีธ จฏฺฐจฺจุ
กถํ ฌายํ^๕ พหุลํ กามสฺสญฺญา
ปริพาหิรา โหนฺติ อลทฺธโย^๖ ตนฺติ.

“ปสฺสทฐกาโย สุวิมุตตจิตฺโต
 อสงฺขราโน สติมา อนโนโก
 อญฺเวย ฐมมํ อวิตกกุณฺณายี
 น กุปฺปติ น สรติ น ถิโน
 เอวํวิหารีพหุโลธ ภิกฺขุ
 ปณฺโณจฺฉติณฺโณ อตริธ จญฺจ
 เอวํ ฌายี^๑ พหุลํ กามสญฺญา
 ปริพาหิรา โหนฺติ อลทฺธโย ตนฺติ.

อถ โข รากา มารธิตา ภควนฺตํ^๒ กาถาย อชฺฌภาสิ

“อจฺเฉชฺช ตณฺหิ คณสงฺฆวารี^๓
 อทฺธา จริสฺสนฺติ^๔ พหุ จ สทฺธา
 พหุ วตายิ ชนฺติ อนโนโก
 อจฺเฉชฺช^๕ เนสฺสติ มจฺจุราชสฺส ปารนฺติ.

“นยฺนฺติ เว มหาวีรธา สทฺธมฺเมน ตถาคตา
 ฐมฺเมน นยฺมานานํ กา อสฺสยา^๖ วิชานตฺนฺติ.

อถ โข ตณฺหา จ อรตี จ รากา จ มารธิตโร, เยน
 มาโร ปาปิมา, เตนฺอุปสงฺกมียฺสุ. อทฺทสา โข มาโร ปาปิมา
 ตณฺหญฺจ อรติญฺจ รากญฺจ มารธิตโร ทูโรโตว อากจฺฉนฺติโย
 ทิสฺวาน กาถาหิ อชฺฌภาสิ

“พาลา กุมฺพนาเพหิ ปพฺพตํ อภิมตฺถถ
 คิริ นเชน ชนถ อโยทฺนเตมิ ขาทถ

^๑ จ., เท. ฌายี

หมดอายุ 27/05/2566

^๓ สยา. คณสงฆวารี

^๕ อ. อจฺฉช

^๒ จ., เท. ภควโต สนฺติเก

^๔ ส. ตริสฺสนฺติ

^๖ จ., เท., อ. อสฺสยา

เสลว สิริสี^๑ โอหจฺจ ปาตาเล คาชเมสถ
 ขาณฺว อฺรสาสชฺช นิพฺพิชฺชาเปถ โคตมนฺติ.
 “ททฺทลฺหมานา” อาคณฺจฺจุ ตณฺหา จ อรตี รากา
 ตา ตตฺถ ปนฺที สตฺถา ตฺลํ ภาณฺจว มาลฺุโตติ.”

ตติโย วคฺโค.

ตสฺสุทฺธานํ

“สมฺพหฺลลา สมฺพุทฺธิ จ โคธิกสฺตตฺวสฺसानิ
 ธีตรํ เทสิตํ พุทฺธ เสฏฺเฐน อิมํ มารปญฺจกนฺติ.

มารสัณฺฑิตํ สมตฺตํ.

๕. ภิกขุณีสัมมุตต

๑. อาพวิกาสุตต

[๑๖๒] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาตถิยํ
วิหริติ เขตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. อถ โข อาพวิกา
ภิกขุณี ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย สาตถิ
ปิณฑาย ปาวิสิ; สาตถิยํ ปิณฑาย จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ
ปิณฑปาตปฏิกกนฺตา, เยเน อนุชวณฺ, เตนุปลสงฺกมิ วิเวกตฺถิกินี.^๑

อถ โข มาโร ปาปิมา อาพวิกาย ภิกขุณียา ภยํ
จฺมภิตตตํ โลมหंसํ อุปฺปาเทตฺกามา วิเวกมฺหา จาเวตฺกามา,
เยเน อาพวิกา ภิกขุณี, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อาพวิกิ
ภิกขุณี คาถาย อชฺฌภาสิ

“นตฺถิ นิสฺสรณํ โลเก ก็ วิเวเกเน กาหสิ
ภฺยชฺชสฺส กามรติโย มาหุ ปจฺจนาตฺตานีติ.

อถ โข อาพวิกาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ “โก นฺ โข
อຍ် มนุสฺโส วา อมฺนุสฺโส วา คถํ ภาสตีติ. อถ โข
อาพวิกาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ “มาโร โข อຍ် ปาปิมา มม
ภยํ จฺมภิตตตํ โลมหंसํ อุปฺปาเทตฺกามา วิเวกมฺหา จาเวตฺกามา
คถํ ภาสตีติ. อถ โข อาพวิกา ภิกขุณี “มาโร อຍ် ปาปิมา
อิตฺติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาหิ^๒ อชฺฌภาสิ”

“อตฺถิ นิสฺสรณํ โลเก ปญฺญาย เม สฺมุสฺสิตํ
ปมตฺตพฺนฺธุ ปาปิเม น ตฺวํ ชานาสิ ตํ ปทํ,

สตติสฺสุปฺปมา กามา ขนฺธาสํ อธิกฺกุจฺณา
 ยํ ตวํ กามรตี พฺรुสฺสี อรติ มยฺห สฺวา อหฺมตี.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ อาพวิกา ภิกฺขุณฺนีติ
 ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺถเฏวณฺตรชายิตี.

๒. โสมาสุตตัม

[๑๖๓] สาวตถเถนินฺทานํ. อถ โข โสมา ภิกฺขุณฺนี
 ปุพฺพพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย สาวตถี ปิณฺฑทาย
 ปาวิสฺสี; สาวตถียํ ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑทปาต-
 ปฏิกฺกนฺตา, เยน อนฺธวณฺโณ, เตนฺอุปสงฺกมิ ทิวาวิหาราย; อนฺธวณฺโณ
 อชฺโฌคเหตฺวา* อณฺเฏตฺรสมิ รุกฺขมฺมูลे ทิวาวิหารํ นิสฺสีทิ.

อถ โข มาโร ปาปิมา โสมาภิกฺขุณฺนียา ภยํ
 จมฺภิตตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตฺกามา สมာธิมฺหา จาเวตฺกามา,
 เยน โสมา ภิกฺขุณฺนี, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา โสมํ ภิกฺขุณฺนี
 คาทาย อชฺฌภาสิ

“ยณฺตํ อีสึหิ ปตฺตพฺพํ จานํ ทฺวาริสมฺภวํ
 น ตํ ทฺวํคฺคฺลปณฺณาย สกฺกา ปปฺโปตฺตมิตฺติยาติ.

อถ โข โสมาภิกฺขุณฺนียา เอตทโหสิ “โก หนฺ โข อยํ
 มนุสฺสโส วา อมนุสฺสโส วา คาทํ ภาสตีติ. อถ โข โสมาภิกฺขุณฺนียา
 เอตทโหสิ “มาโร โข อยํ ปาปิมา มม ภยํ
 จมฺภิตตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตฺกามา สมာธิมฺหา จาเวตฺกามา คาทํ
 ภาสตีติ. อถ โข โสมาภิกฺขุณฺนี “มาโร อยํ ปาปิมา อิติ

พจน. 27/05/2566

วิทิตวา มารัง ปาปิมนตัง คาทาหิ อชฺฌภาสิ^๑

“อิตฺถีภาโว ก็ กยิรา จิตฺตมฺหิ สฺสมาหิเต
 ฌาณมฺหิ วตฺตมานมฺหิ สมฺมา ฌมฺมํ วิปสฺสโต
 ยสฺส นฺนํ สียา เอวํ อิตฺถีหํ^๒ ปุริโสติ วา
 กิณฺณจิ วา ปน “อสุมิตี” ตํ มาโร วตฺตุมรหตีติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ โสมา ภิกขุณีติ ทุกฺขี
 ทุมฺมโน ตตฺถเณนฺตรธายีติ.

๓. กิสาโคตมีสุตต^๔

[๑๖๔] สาวตฺถีนินฺทานํ. อถ โข กิสาโคตมี ภิกขุณี
 ปุพฺพพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย สาวตฺถี ปิณฺฑทาย
 ปาวิสิ; สาวตฺถิยํ ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปจฺจมาตตํ ปิณฺฑทปาท-
 ปฏิกุกนฺตา, เยน อนฺธวณฺํ, เตนฺอุปสงฺกมิ ทิวาวิหาราย; อนฺธวณฺํ
 อชฺโฌคเหตฺวา อณฺณตรสฺมี รุกฺขมฺมูลํ ทิวาวิหารํ นิสิตฺติ. อถ โข
 มาโร ปาปิมา กิสาโคตมียา ภิกขุณียา ภยํ ฉมฺภิตตตํ โลมหํสํ
 อุปฺปาเทตฺกกาโม สมาริมฺหา จาเวตฺกกาโม, เยน กิสาโคตมี ภิกขุณี,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา กิสาโคตมี ภิกขุณี คาทาย อชฺฌภาสิ

“ก็ นุ ตวํ หตฺปตฺตาว^๕ เอกมาสี รุกฺขมฺมุขี
 วณฺมชฺฌคตา เอกา ปุริสํ นุ คเวสสีติ.

^๑ ฉ. เท. ปจฺจภาสิ

หมดอา ๓๒๗/๐๕/๒๕๖๖ ^๒ ฉ. เท. อิตฺถาหํ

^๔ ฉ. เท. มตฺปตฺตาว

^๕ สฺยา. โคตมีสุตตํ

อถ โข กิสาคโคตมียา ภิกขุณียา เอตทโหสิ “โก หนุ โข
 อัย มนุสฺโส วา อมนุสฺโส วา คถํ ภาสตีติ. อถ โข
 กิสาคโคตมียา ภิกขุณียา เอตทโหสิ “มาโร โข อัย ปาปิมา มม
 ภยํ จมฺภิตตํ โลมหสฺส อุปฺปาเตตุกาโม สมาริมฺหา จาเวตุกาโม
 คถํ ภาสตีติ.

อถ โข กิสาคโคตมีย ภิกขุณี “มาโร โข อัย ปาปิมา อิติ
 วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาทาหิ อชฺฌภาสิ”

“อจฺจนฺตํ หตฺตฺตมฺหิ ปุริสา เอตทนต์ิกา
 น โสจามิ น โรทามิ น ตํ ภายามิ อาวุโส
 สพฺพตฺถ วิหิตา^๒ นนฺทิ ตโมกฺขนฺโธ ปทาลิโต
 เชตฺวาน มจฺจุโน เสนํ วิหรามิ อนาสวาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ กิสาคโคตมีย ภิกขุณีติ
 ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺถเณวฺนตรชายิตี.

๔. วิชาสุตต

[๑๖๕] สาวตฺถีนินฺทานํ. อถ โข วิชา ภิกขุณี ปุพฺพณฺหสมยํ
 นิวาเสตฺวา ๕เปฯ อณฺณตรสฺมี รุกฺขมฺมูลे ทิวาวิหารํ นิสิตี. อถ โข
 มาโร ปาปิมา วิชาเย ภิกขุณียา ภยํ ๕เปฯ สมาริมฺหา
 จาเวตุกาโม, เยน วิชา ภิกขุณี, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 วิชยํ ภิกขุณี คาทาย อชฺฌภาสิ

“ทหฺรา ตวํ รูปวตี อหฺมจ ททโร สฺสุ
 ปญฺจกฺคิกเณ ตฺริเณน เอหฺยเยภีรมามฺหเสติ.”

หมตอาญ 27/05/2563

^๑ ฉ., เท. ปจฺจภาสิ

^๒ ฉ., เท., อ. วิหิตา

^๓ ฉ., เท., อ. เอหฺยยาภีรมามฺเส

อถ โข วิชยาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ “โก นุ โข
 อัย มนุสโส วา อมนุสโส วา คากั ภาสตีติ. อถ โข
 วิชยาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ “มาโร โข อัย ปาปิมา ฯเปฯ
 คากั ภาสตีติ. อถ โข วิชยา ภิกขุณี “มาโร อัย ปาปิมา
 อิติ วิทิตวา มารัง ปาปิมนตัง คากาหิ อชฌภาสิ

“รูปา สททา คนฺธา รสา โผฏฺฐพฺพา จ มโนรมา
 นิยุตตยามิ ตฺยฺเหว มาร น” ติ เตน อตฺถิกา
 อิมินา ปุตฺติกาเยน ภินฺทเนน ปภงฺกฺกา
 อฏฺฐิยามิ หรายามิ กามตณฺหา สมฺมุตตา
 เย จ รูปฺปคฺคา สตฺตา เย จ อรูปฺภาคฺคิโน^๑
 ยา จ สนฺตา สมฺปาตฺติ สพฺพตฺถ วิหโต ตโมติ.

อถ โข มารัง ปาปิมา “ชานาติ มัง วิชยา ภิกขุณีติ
 ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺถเวณฺตรธายีติ.

๕. อุปปลวณฺณาสุตฺตํ

[๑๖๖] สาวตฺถีนิทานํ. อถ โข อุปปลวณฺณา ภิกขุณี
 ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา ฯเปฯ อณฺเฏตฺรสมิ สุปฺปฺพิตฺสาลรูกฺขมฺมฺเล
 อฏฺฐาสิ. อถ โข มารัง ปาปิมา อุปปลวณฺณาย ภิกขุณียา
 ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมฺหํสํ อุปฺปาเทตฺกามา สมฺาธิมา จาเวตฺกามา,
 เยน อุปปลวณฺณา ภิกขุณี, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 อุปปลวณฺณํ ภิกขุณี คากาย อชฌภาสิ

“สุปปพิตคัค อูปคมม ภิกขุณี
 เอกา ตูวํ ติฏฐจสิ สาลมฺมูเล
 น จตฺถิ เต พุติยา วณฺณชาตุ
 อิธาคตา” ตาทิสิกา ภเวยฺย^๑
 พาเลน ตูวํ ภายสิ ฐุตฺตกานนฺติ.

อถ โข อุปปลวณณาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ “โก นุ
 ขวายํ มนุสฺสโส วา อมนุสฺสโส วา คากํ ภาสตีติ. อถ โข
 อุปปลวณณาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ “มาโร โข อยํ ปาปิมา มม
 ภยํ ๕เป๕ คากํ ภาสตีติ. อถ โข อุปปลวณณา ภิกขุณี “มาโร
 อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คากาหิ อชฺฌภาสิ

“สํ สหสฺसानิปี ฐุตฺตกานํ
 อิธาคตา ตาทิสิกา” ภเวยฺย^๒
 โลมํ น อิญฺขามิ น สนฺตสํ
 มาร น ภายามิ ตเมกิกกาปี

เอสา อนฺตรธายามิ	กุจฺฉี วา ปวิสํมิ เต
ปทุมมนฺตริกายมฺปิ	ติฏฺฐนฺติ มํ น ทกฺขสิ
จิตฺตสฺมี วสิฏฺฏตมฺหิ	อิทฺธิปาทา สุภาวิตา
สพฺพพณฺธนฺมุตฺโตมฺหิ”	น ตํ ภายามิ อาวุโสติ.

อถ โข มารो ปาปิมา “ชานาติ มํ อุปปลวณณา
 ภิกขุณีติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺถเณวณฺตรธายีติ.

๖. จาลาสุตตัม

[๑๖๗] สาวตถีนินทานัน. อถ โข จาลา ภิกขุณี ปุพฺพณฺห-
สมยํ นีวาเสตฺวา ๔เปฯ อณฺณตรสฺมี รุกฺขมฺมูลे ทิวาวิหารํ นิสิตฺติ.
อถ โข มาโร ปาปิมา, เยน จาลา ภิกขุณี ๔เปฯ อุปลงฺกมิตฺวา
จาลํ ภิกขุณี เอตทวโจ “กึ นฺ ໑໑” ตຸ໑ ภิกขุณี น โรເຈສີຕິ.
“ชาติํ ขวາหํ อาวุโส น โรເຈມິຕິ.

“กึ นฺ ตຸ໑ ชาติํ น โรເຈສ

ໂກ นฺ ตຸ໑” อิทฺมาทປຍິ

“ชาติສສ ມຣຸ໑ ໂຫຕິ

ພນຸ໑ ວຣ໑ ປຣິເກຸລສ໑

ພຸ໑ໂ໑ ຫມຸມເຫເສສິ

ສພຸ໑ທຸ໑ປປຸ໑ຫນາຍ

ເຍ ຈ ຣູປປາ ສຕຸ໑ຕາ

ນິໂຣ໑ ອປປຸ໑ຫນຸ໑ຕາ

ຫາໂຕ ກາມານິ ກຸ໑໑ຫຕິ

ຫາຕິ ມາ ໂຣ໑” ກິ໑໑໑ນິຕິ.

ຫາໂຕ ທຸ໑໑ຫານິ ປສສຕິ”

ຕສຸ໑ມາ ຫາຕິ ນ ໂຣ໑ເຍ

ຫາຕິຍາ ສມຕິກຸ໑ມ໑

ໂສ ມ໑ ສຈເຈ ນິເວສຍິ

ເຍ ຈ ອຣູປກາຕິ໑໑

ອາຄນຸ໑ຕາໂຣ ປຸ໑໑ພຸ໑ກວນຸ໑ຕິ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ จาลา ภิกขุณีนํ ทุคฺคํ
ทุมฺมโน ตตฺถเฏวณฺตรชายิตฺติ.

๗. อุปจาลาสุตตัม

[๑๖๘] สาวตถีนินทานัน. อถ โข อุปจาลา ภิกขุณี
ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา ๔เปฯ อณฺณตรสฺมี รุกฺขมฺมูลे
ทิวาวิหารํ นิสิตฺติ. อถ โข มาโร ปาปิมา ๔เปฯ อุปจาลํ

ภิกขุณี เอตทโวจ “กถนุ” ตวํ ภิกขุณี อุปปชชิตุกามาติ.
“น ขวาคํ อาวุโส กตถจि อุปปชชิตุกามาติ.

“ดาวตีสสา จ ยามา จ ตุสิตา จาปิ เทวตา
นิมมานรติโน เทวา เย เทวา วสวตฺติโน
ตตถ จิตตํ ปณฺเฑหิ รตฺติ^๒ ปจฺจนุโกสฺสสํติ.
“ดาวตีสสา จ ยามา จ ตุสิตา จาปิ เทวตา
นิมมานรติโน เทวา เย เทวา วสวตฺติโน
กามพฺนฺชนพฺนฺชา^๓ เต เอนฺติ มารวสํ ปุณ
สพฺโพ อาทิตฺโต^๔ โลโก สพฺโพ โลโก ปฐฺปิโต
สพฺโพ ปชฺชลิโต^๕ โลโก สพฺโพ โลโก ปกมฺปิโต
อกมฺปิโต อจฺลิตฺ^๖ อปฺฤชฺชนเสวิตํ
อคติ ยตฺถ มารสฺส ตตถ เม นิริโต มโนติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ อุปจาลา ภิกขุณีติ
ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺถเฆวณฺตรชายิตฺติ.

๘. สีสุปจาลาสุตตัม

[๑๖๙] สาวตฺถิณีทานํ. อถ โข สีสุปจาลา ภิกขุณี
ปฺพุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ๗เปฯ อญฺญตรสฺมี รุกฺขมฺมูลे ทิวาวิหารํ
นิสีทิ. อถ โข มาโร ปาปิมา, เยน สีสุปจาลา ภิกขุณี,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา สีสุปจาริ ภิกขุณี เอตทโวจ “กสฺส นุ

^๑ ฉ., เท. กตถ

^๓ ฉ., เท. กามพฺนฺชนพฺนฺชา

^๕ ฉ., เท. ปชฺชลิโต

^๒ สฺยา. รติ

^๔ ฉ., เท. สพฺโพ อาทิตฺโต อ. อาทิตฺโต

^๖ ฉ., เท. อปฺฤชฺลิตํ

ตวํ ภิกขุณี ปาสณํ โรเจสํติ. “น ขวาทํ อวุโส กสฺสจ
ปาสณํ โรเจมํติ.

“กํ” นุ อุกุทิสฺส มุณฺทาสิ	สมณํ วิย ทิสฺสสิ
น จ โรเจสิ ปาสณํ	กิมิทํ ^๒ จรสิ โมมุหาติ.
“อิโต พหิทฺธา ปาสณฺหา	ทิฏฺฐิสฺส สํสันทิ ^๓ เต
น เตสํ ฐมมํ โรเจมิ	น เต ฐมมสฺส โกวิทา ^๔
อตฺถิ สกฺยกุเล ชาโต	พฺพุโร อปฺปปฏิปฺคฺคโล
สพฺพปาทิฏฺฐ มารนุโท	สพฺพตฺถมปราชโต
สพฺพตฺถ มุตโต อสฺสิตโต	สพฺพํ ปสฺสติ จกฺขมา
สพฺพกมฺมกฺขยํ ปตฺโต	วิมุตโต อุปฺปิสงฺขเย
โส มยฺหํ ภควา สตฺถา	ตสฺส โรเจมิ สาสนฺนติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ สีสฺสปจาลา ภิกขุณีติ
ทุกฺขี ทุมฺมนโน ตตฺถเฏวณฺตรชายํติ.

๕. เสลาสุตฺตํ

[๑๙๐] สาวตฺถิณิธานํ. อถ โข เสลา ภิกขุณี ปุพฺพพณฺหสมยํ
นิวาเสตฺวา ๔เปยฺ อณฺณตรสฺมี รุกฺขมฺมูเล ทิวาวิหารํ นิสํสิ.
อถ โข มาโร ปาปิมา เสลาย ภิกขุณียา ภยํ ๔เปยฺ เสลํ
ภิกขุณี คากาย อชฺฌภาสิ

“เกนิทํ ปกตํ พิมฺพํ	กฺวจิ ^๕ พิมฺพสฺส การโก
กฺวจิ ^๖ พิมฺพํ สมฺบุปนฺนํ	กฺวจิ ^๕ พิมฺพํ นิรุชฺฌตํติ.

^๑ น., เท. กํ นุ
^๒ น., เท., อ. ปสฺสันทิ
^๓ น., เท., อ. กวนุ

^๔ น., เท., อ. กิมิว
^๕ น. เต ฐมมสฺส อโกวิทา เท. ตํ ๔เปย
^๖ อ. กวณฺา

อถ โข เสลาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ “โก นุ ขวายं มนุสฺสโ ส วา อมนุสฺสโ ส วา คถํ ภาสตีติ. อถ โข เสลาย ภิกขุณียา เอตทโหสิ “มาโร โข อयं ปาปิมา มม ภยं จมฺภิตตํ โลมหंसํ อุปฺปาเหตุกาโม สมาริมฺหา จาเวตุกาโม คถํ ภาสตีติ. อถ โข เสลา ภิกขุณี “มาโร อयं ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาทาหิ อชฺฌภาสิ

“นยิทํ ปกตํ” พิมฺพํ	นยิทํ ปกตํ ^๒ อมฺ
เหตุํ ปฏิจฺจ สมฺภูตํ	เหตุภงฺกา นิรุชฺฌติ
ยถาปี อญฺญตรํ พิชํ	เขตฺเต วุตตํ วิรฺหติ
ปรจิรสมฺภ จ อคมฺม	สิเนหญฺจ ตทฺฐายํ
เอวํ ขนฺธา จ ธาตุโย	จ จ อายตนา อิมะ
เหตุํ ปฏิจฺจ สมฺภูตา	เหตุภงฺกา นิรุชฺฌเรติ.

อถ โข มารो ปาปิมา “ชานาติ มํ เสลา ภิกขุณีติ ทุกฺขี ทุมฺมนโ ตตฺถเฏวณฺตรชายิติ.

๑๐. วชิราสูตร

[๑๗๑] เอวมฺเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามะ. อถ โข วชิรา ภิกขุณี ปุพฺพพนฺหสมยํ นิวาเสตุวา ปตฺตจิวรมาทาย สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาทาย ปาวิสสิ; สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาทาย จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺตา, เยเน อนฺธวณฺ, เตนฺอุปสงฺกมิ ทิวาวิหาราย, อนฺธวณฺ อชฺโฆคเหตุวา อญฺญตรสฺมี รุกฺขมฺมูละ ทิวาวิหารํ นิสิติ.

^๑ จ.,เท.,อ. อุตฺตกตํ

^๒ จ.,เท.,อ. ปกตํ

อถ โข มาโร ปาปิมา วชิราย ภิกขุณียา ภยं จมฺภิตตตํ
โลมหํสํ อุปฺปาเตตุกาโม สมาธิมฺหา จาเวตุกาโม, เยน วชิรา
ภิกขุณี, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา วชิรํ ภิกขุณี คาถาย
อชฺฌภาสิ

“เกนํยํ ปกโต สโตโต กวจิ” สุตตสฺส การโก
กวจิ” สโตโต สมฺปฺปนฺโน กวจิ” สโตโต นิรุชฺฌตฺติติ.

อถ โข วชิราย ภิกขุณียา เอตทโหสิ “โก ญฺ ขวํ
มนุสฺโส วา อมนุสฺโส วา คถํ ภาสตฺติติ. อถ โข วชิราย
ภิกขุณียา เอตทโหสิ “มาโร โข อยํ ปาปิมา มม ภยं จมฺภิตตตํ
โลมหํสํ อุปฺปาเตตุกาโม สมาธิมฺหา จาเวตุกาโม คถํ ภาสตฺติติ.

อถ โข วชิรา ภิกขุณี “มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา
มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

“กิ ญฺ “สตโตติ ปจฺเจติ”^๒ มาร ทิฏฺฐิจิตฺตํ ญฺ เต
สุทฺธสงฺขารปฺญฺโช ยํ นิธํ สุตตฺพลพฺภติ.
ยถา หิ อญฺคสมฺมารา โหติ สทฺโท “รโถ อิติ
เอวํ ขนฺนเชสฺสุ สนฺเตสฺสุ โหติ “สตโตติ สมฺมตฺติ.”^๓
ทฺกฺขเมว หิ สมฺโภติ ทฺกฺขํ ติฏฺฐจติ เวติ จ
นาณณตฺตร ทฺกฺขา สมฺโภติ นาณณตฺตร^๔ ทฺกฺขา นิรุชฺฌตฺติติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ วชิรา ภิกขุณีติ ทฺกฺขํ
ทฺมมโน ตตฺถเอนฺตรชาเยติ.

๒ น.เท.อ. กุว

๓ น.เท.อ. สมฺมตฺติ

๒ น.เท.อ. ปจฺเจสิ

๔ น.เท. นาณณ

ภิกฺขุณีสัณฺฑิตํ สมตฺตํ.

ตสฺสอุทฺทหานํ

“อาพวิกา จ โสมา จ โคตมี วิชา สห
 อุปฺปลวณฺณา จ จาลา จ อุปฺปจาลา สีสุปฺปจาลา
 เสลา วชิราย เต ทสาติ.

๖. พุทธมัญญุต

๑. ปฐมวคโค^๑

๑. พุทธมาจาจนสูตร^๒

[๑๗๒] เอวมเม สุต:- เอกัง สมยํ ภควา อรุณเวลายํ
วิหริติ นชฺชา เนรมชฺชราย ตีเร อชฺชปาลนิโครเช ปจฺมาภิสมฺพุทฺโธ.
อถ โข ภควโต รโหิตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส
ปริวิตกฺโก อุตฺปาที “อริคโต โข มุยาโย ธมฺโม คมฺภีโร ทุทฺทโส
ทุรฺนุโพโธ สนฺโต ปณฺโฑ อตฺถกาวจโร นิปุณฺโณ ปณฺทิตเวทนีโย,
อาลยรามา โข ปณายํ ปชา อาลยรตา อาลยสมฺมุติตา, อาลยรามาย
โข ปน ปชาย อาลยรตาย อาลยสมฺมุติตาย ทุทฺทสํ อิห
จानํ, ยทิตํ อิหปฺปจฺจยตา ปฏิจฺจสมฺุปฺปาโท, อิหมฺปิ โข
จानํ ทุทฺทสํ, ยทิตํ สพฺพสงฺฆารสมฺโถ สพฺพปฺริยฺยนิสฺสคฺโค
ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํ, อหฺมฺเจว โข ปน
ธมฺมํ เทเสยฺยํ, ปเร จ เม น อาชาเนยฺยํ, โส มมสฺส
กิลมฺโถ सा มมสฺส วิเหสาติ. อปีสฺสุทฺ^๓ ภควนฺตํ อีมา
อนจฺจริยา คาถาโย ปฏิกฺกํสุ ปุพฺเพ อสฺสุตฺปุพฺพา

“กิจฺเจเน เม อริคตํ

ราคโทสฺสปเรเตหิ

ปฏิสฺสิตคามิ นิปุณฺ

ราครตา น ทกฺขณฺติ

หลนฺทานิ ปกาสิตํ

นายํ ธมฺโม สฺสมฺพุทฺโธ

คมฺภีโร ทุทฺทสํ อณฺ

ตโมกฺขนฺนเรณ อาวุตาติ.”^๔

อิตติ^๑ ภควโต ปฏิสณฺธิกฺขโต อปฺโปสฺสกุทตาย จิตฺตํ
นมตี โน ฐมฺมเทสํนํยาติ.^๒

อถ โข พุทฺธมฺโน สหฺมปฺติสฺส ภควโต เจตฺสา
เจโตปริวิตกฺกมณฺเฑน เอตทโหสิ “นสฺสตี วต โภ โลโก,
วินสฺสตี วต โภ โลโก, ยตฺร”^๓ หิ นาม ตถาคตสฺส
อรหโต สหฺมาสมฺพุทฺธสฺส อปฺโปสฺสกุทตาย จิตฺตํ นมตี โน
ฐมฺมเทสํนํยาติ. อถ โข พุทฺธมา สหฺมปฺติ เสยฺยถาปี นาม
พลฺวา ปุริสํ สหฺมิณฺชิตฺตํ^๔ วา พหํ ปสาเรยฺย, ปสํริตํ วา พหํ
สหฺมิณฺชเวยฺย, เอวเมว พุทฺธมฺโลเก อนฺตรหิตो ภควโต ปุโรโต
ปาตฺรโหสิ. อถ โข พุทฺธมา สหฺมปฺติ เอกํสํ อุตฺตฺราสงฺคํ กริตฺวา
ทกฺขิณฺชานุมณฺทลํ ปจฺวิยํ นินฺหตฺวา, เยเน ภควา, เตเนยฺชลิ
ปณฺหาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ “เทเสตฺถ ภนฺเต ภควา ฐมฺมํ,
เทเสตฺถ สุกโต ฐมฺมํ, สนฺติ สตฺตา อปฺปฺรชกฺขชาติกา อสฺสวณฺตา
ฐมฺมสฺส ปรีหายนฺติ ภวิสฺสนฺติ ฐมฺมสฺส อณฺเฑาตาโรติ. อิทมโวจ
พุทฺธมา สหฺมปฺติ อิทํ วตฺวา อถาปรี เอตทโวจ

“ปาตฺรโหสิ มคฺเชสฺส ปุพฺเพ
ฐมฺโม อสฺสุทฺธํ สหฺมเลหิ จินฺติตฺโต
อปาปฺเรตฺตํ^๕ อมตสฺส ทวารํ
สุณฺหนตฺถ ฐมฺมํ วิมเลณานํพุทฺธํ

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท. อิตฺติ

^๒ เท. ยตฺถ

^๓ อ. อวาปฺเรตฺตํ

^๔ ฉ., เท., อ. อิตฺติสทฺโท น ทิสฺสตี.

^๕ ฉ., เท. สหฺมิณฺชิตฺตํ

เสเล ยถา ปพพตมฺหุชฺฉินฺนิจิโต
 ยถาปิ ปสฺเส ชนฺตํ สมฺนตโต
 ตถูปมํ ฐมฺมมยํ สุเมธโส^๑
 ปาสาทมารุญฺห สมฺนตจกฺขุ
 โสกาเวติญฺญํ ชนตมเปตโสโก
 อเวกฺขสฺสุ ชาติชราภิกฺขตฺตํ^๒
 อุกฺกฺเขหิ วีร วิชิตสงฺคาม
 สตุถวาท อนนฺ วิจร โลก

เทเสตฺต^๓ ภควา ฐมฺมํ อญฺญาตาโร ภวิสฺสนฺตํ^๔.

อถ โข ภควา พรหมฺโน จ อชฺฌเมสนํ วิทิตฺวา สตุเตสฺสุ จ
 การุญฺณตํ ปฏิจฺจ พุทฺธจกฺขุณา โลกํ โวลเเกสิ. อทฺทสา โข
 ภควา พุทฺธจกฺขุณา โลกํ โวลเเกนฺโต สตุเต อปฺปรชกฺเข
 มหารชกฺเข ติกฺขิณฺทริเย มุทฺติณฺทริเย สุวากาเร ทฺวากาเร
 สุวิญญาปเย ทฺวิญญาปเย อปฺเปกฺกจฺเจ ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิโน^๕
 วิหรนฺเต [๕] เสยฺยถาปิ นาม อูปฺปลิณฺย วา ปทฺมุณฺย วา
 ปุณฺธุริกิณฺย วา อปฺเปกฺกจฺจานิ อูปฺปลานิ วา ปทฺมานิ วา
 ปุณฺธุริกานิ วา อุกฺเก ชาตานิ อุกฺเก สํวทฺธมานิ อุกฺกานฺตตานิ
 อนฺโตนิมฺมกฺคโปสีนํ, อปฺเปกฺกจฺจานิ อูปฺปลานิ วา ปทฺมานิ วา
 ปุณฺธุริกานิ วา อุกฺเก ชาตานิ อุกฺเก สํวทฺธมานิ สโมทกํ
 จิตานํ, อปฺเปกฺกจฺจานิ อูปฺปลานิ วา ปทฺมานิ วา ปุณฺธุริกานิ วา

^๑ ฉ., เท., อี. สุเมธ

^๒ ฉ., เท., อี. อิตฺตทโท น ทิสฺสตี.

^๓ ฉ., เท. เทสฺสสุ

^๔ ฉ. ปรโลกวชฺชภยทสฺสาจิเน

พุดอายุ 27/05/2566

^๕ ฉ. อปฺเปกฺกจฺเจ น ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิเน วิหรนฺเต เท. อปฺเปกฺกจฺเจ น
 ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิโน

อุทเก ชาตานิ อุทเก สัณฑุณานิ อุทกั^๑ อัจจุคคัมม ติฏฐนุติ^๒
 อนุปลิตตานิ อุทเกณ, เอวเมว ภควา พุทธจกขุณา โลกั
 ไวลเกนโต อุททส สตุเต อปปรชกขะ มหารชกขะ ติกขินุทริเย
 มุทินุทริเย สุวากาเร ทวากาเร สุวิญญาปเย ทวิญญาปเย
 อปเปกัจเจ ปโรโลกชชภยทสสาวิโน วิหรนเต [^๓] ทิสวาน
 พุรหุมานั สหมปตตี คากาย ปัจจภาสิ

“อปารุตา เต^๔ อมตสส ทวารา
 เย โสตนโต ปมญจนตุ สทุ^๕
 วิหีสสณณิ ปคุณั น ภาสิ
 ฐมมัม ปณิตัม มนุเชสุ พุรหุเมติ.

อถ โข พุรหุมา สหมปติ “กตาวกาโส ไชมุหิ ภควตา
 ฐมมเทสนายาติ ภควนตุ อภิวาเทตวา ปทกขิณั กตวา
 ตตถเณนตรชายิตี.

๒. การวสุตต์

[๑๙๓] เอวเมว สุตต์:- เอกั สมยั ภควา อรุเวลายั
 วิหริติ นชฺชา เนรมชราย ตีเร อชปาลนิโครเช ปจมาภิสมพุทฺโธ.
 อถ โข ภควโต รโหคตสส ปฐิสลลีนสส เอว เจตโส
 ปริวิตกโก อุทปาติ “ทุกขั โข อการโว วิหริติ อปปติสโส,
 กั นุ ขวากั สมณั วา พุราหุณั วา สกุกตวา ครุกตวา^๔
 อุปนิสสาย วิหเรยยนติ.

^๑ น.,เท.,อ. อุทกา

^๒ น.,เท. จิตานิ

^๓ น.,เท. อปเปกัจเจ น ปโรโลกชชภยทสสาวิโน วิหรนเต

^๔ น.,เท.,อ. เตสั

^๕ น.,เท. ครุ กตวา

อถ โข ภควโต เอตทโหสิ “อปริปัญฺณสฺส โข
 สิลกฺขนฺทสฺส ปาริปุริยา อญฺญํ สมณํ วา พุราหฺมณํ วา
 สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ, น โข ปนาหํ ปสฺสามิ
 สเทวเก โลเก สมารเก สพุทฺธเก สสฺสมณพุราหฺมณียา ปชาย
 สเทวมนุสฺสาย อตฺตนา สิลสมฺปนฺนตฺรํ อญฺญํ สมณํ วา
 พุราหฺมณํ วา, ยมหํ สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ.

อปริปัญฺณสฺส โข สมาริกฺขนฺทสฺส ปาริปุริยา อญฺญํ
 สมณํ วา พุราหฺมณํ วา สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย
 วิหเรยฺยํ, น โข ปนาหํ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก ๕เป๕
 อตฺตนา สมาริสมฺปนฺนตฺรํ อญฺญํ สมณํ วา พุราหฺมณํ วา,
 ยมหํ สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ.

อปริปัญฺณสฺส โข^๑ ปญฺญาภิขนฺทสฺส ปาริปุริยา อญฺญํ
 สมณํ วา พุราหฺมณํ วา สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย
 วิหเรยฺยํ, น โข ปนาหํ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก
 สพุทฺธเก สสฺสมณพุราหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อตฺตนา
 ปญฺญาสมฺปนฺนตฺรํ อญฺญํ สมณํ วา พุราหฺมณํ วา, ยมหํ
 สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ.

อปริปัญฺณสฺส โข วิมุตฺติภิขนฺทสฺส ปาริปุริยา อญฺญํ สมณํ
 วา พุราหฺมณํ วา สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ, น
 โข ปนาหํ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก ๕เป๕ อตฺตนา วิมุตฺติสมฺปนฺนตฺรํ
 อญฺญํ สมณํ วา พุราหฺมณํ วา, ยมหํ สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา
 อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ.

^๑ น., เท. โขสทฺโท น ทิสฺสตี.

อปริปฺปนฺนสฺส โข วิมุตติฌาณทสฺสนกฺขนฺธสฺส ปาริปุริยา
อณฺณํ สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย
วิหเรยฺยํ, น โข ปนาหํ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก
สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณียา ปชาเย สเทวมนุสฺสาย อตฺตนา
วิมุตติฌาณทสฺสนสมฺปนฺนตรํ อณฺณํ สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา,
ยมหํ สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ. ยนฺนุนาหํ ยวายํ
ธมฺโม มยา อภิสมฺพุทฺโธ, ตเมว ธมฺมํ สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา
อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยนฺติ.

อถ โข พฺรหฺมา สหฺมปติ ภควโต เจตสา
เจโตปริวิตกฺกมณฺเฑ, เสยฺยถาปิ นาม พลฺวา ปุริสํ
สมฺมิณฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิณฺชเยยฺย,^๑
เอวเมว พฺรหฺมโลเก อนฺตรหิโต ภควโต ปุรโต ปาตุรโหสิ.
อถ โข พฺรหฺมา สหฺมปติ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา,
เยน ภควา, เตนณฺชลี ปณฺาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ
“เอวเมตํ ภควา, เอวเมตํ สุกต, เยปิ เต ภนฺเต อเหสิ
อตีตมทฺธานํ อรหฺนโต สมฺมาสมฺพุทฺธา, เตปิ ภควนฺโต
ธมฺมณฺเฑว สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา^๒ อุปนิสฺสาย วิหริสฺส. เยปิ เต
ภนฺเต ภวิสฺสนฺติ อนาคตมทฺธานํ อรหฺนโต สมฺมาสมฺพุทฺธา,
เตปิ ภควนฺโต ธมฺมณฺเฑว สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย
วิหริสฺสนฺติ. ภควาปิ ภนฺเต เอตฺรหิ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
ธมฺมณฺเฑว สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหฺรตฺติ. อิทมวโจ
พฺรหฺมา สหฺมปติ อิหํ วตฺวา อถาปรี เอตทวโจ

หมดอายุ 27/05/2566

“เย จ อตีตา สมพุทฺธา เย จ พุทฺธา อนาคตา
 โย เจตรหิ สมพุทฺโธ พุทฺธ^๑ โสภนาสนโน
 สพุเพ สทฺธมฺมครุโน วิหรีสุ^๒ วิหรนฺติ จ
 อถาปิ วิหรีสุสนฺติ เอสา พุทฺธาน ฐมฺมตา
 ตสฺมา หิ อตฺตกาเมน มหตฺตมภิกงฺขตา
 สทฺธมฺโม ครุภาตพุโธ สํ พุทฺธาน สาสนนฺติ.

๓. พุรหมเทวสุตฺตํ

[๑๗๔] เอวมฺเม สุตฺติ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ
 วิหริติ เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. เตเน โข ปน
 สมเยเน อญฺญตริสฺสา พุราหฺมณียา พุรหมเทโว นาม ปุตฺโต
 ภควโต สนฺติเก [๓] อนคาริยํ ปพฺพชิตो โหติ.

อถ โข อายสฺมา พุรหมเทโว เอโก รูปกฺขโจ
 อปฺปมตฺโต อาตapi ปหิตตฺโต วิหรนฺโต นจิรสฺเสว ยสฺสสตฺถาย
 กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทณฺตุตฺรํ
 พุรหมจริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเจ ว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺจิกิตฺวา
 อุปสมฺปชฺช วิหาสิ, “ขีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหมจริยํ, กตํ
 กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ อพฺภกฺกยาสิ. อญฺญตโร จ
 ปนายสฺมา พุรหมเทโว อรหตํ อโหสิ.

อถ โข อายสฺมา พุรหมเทโว ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา
 ปตฺตจิวรมาทาย สาวตฺถิย^๔ ปิณฑาย ปาวีสิ, สาวตฺถิยํ สปทานํ

พตฺตฉาย ๒๗/๐๕/๒๕๖๖
 ๑. น., เท. พุทฺธ

๓. น., เท., อ. อคารสฺมา

๒. น., เท. วิหรีสุ

๔. น., เท. สาวตฺถิ

ปิณฑาย จรมาโน, เยน สกมาตุ นิเวสน์, เตनुปสงกมิ.
เตน โข ปน สมเยน อายสมโต พุทธมเทวสุส มาตา
พราหมณี พุทธมนุ อาหุติ นิจจํ ปคคณหาติ. อถ โข
พุทธมนุ สหมปติสส เอตทโหสิ “อัย โข อายสมโต
พุทธมเทวสุส มาตา พราหมณี พุทธมนุ อาหุติ นิจจํ
ปคคณหาติ, ยนฺนุนาหํ ตํ อุปสงกมิตฺวา สวเชยยนติ.

อถ โข พุทธมา สหมปติ เสยฺยถาปี นาม พลวา
ปริโส สมฺมิณฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาหํ
สมฺมิณฺชเยย,^๑ เอวเมว พุทธมโลเก อนฺตรหิตโต อายสมโต
พุทธมเทวสุส มาตุ นิเวสเน ปาตุรโหสิ. อถ โข พุทธมา
สหมปติ เวหาสนฺจิตโต^๒ อายสมโต พุทธมเทวสุส มาตรํ
พราหมณี คาทาหิ^๓ อชฺฌภาสิ

“ทฺูเร อิตโต พราหมณี พุทธมโลเก
ยสฺสาหุติ ปคคณหาสิ นิจจํ
เนตาทิสเ พราหมณี พุทธมภกฺโข
กิ ชปฺปสิ พุทธมปถํ อชานํ^๔
เอโส หิ เต พราหมณี พุทธมเทโว
นिरูปธิโก อติเทวปตฺโต
อภิญฺจโน ภิกฺขุ อนนฺยณโปสิ^๕
โย เต โส ปิณฑาย ฆรํ ปวิฏฺโง

๑ ฌ.เท. ๒๗/๐๕/๒๕๖๖

๑ ฌ.เท. สมฺมิณฺชเยย, เอวมฺปริปิ.

๒ ฌ.เท. คาทาย

๓ ฌ.เท. อนนฺยณโปสิ

๔ ฌ.เท. เวหาสํ จิตโต

๕ ส.อ. อชานนฺตี

อาหุณิโย เวทญู ภาวิตตโต
 นราน เทวาน จ ทกฺขิณเณยโย
 พาหิตวา ปาปานิ อญฺพลิตโต
 ฆาเสสนํ อิริยติ สီติญฺโต
 น ตสฺส ปจฺฉา น ปฺรตฺถมตฺถิ
 สนฺโต วิฐฺโม อนิโฆ นิราโส
 นิทฺธิตฺตทณฺโท ตสฺสทวารสฺสุ
 โส ตฺยาหุตี ภูฏชตฺต อคฺคปิณฺฑํ
 วิเสนิญฺโต อฺปฺสนฺตจิตฺโต
 นาโคว ทนฺโต จรติ อนเนช
 ภิกฺขุ สฺสึโล สฺวิมฺตตจิตฺโต
 โส ตฺยาหุตี ภูฏชตฺต อคฺคปิณฺฑํ
 ตสฺมี ปสนฺนา อวิกมฺปมานา
 ปติฏฺฐเปหิ ทกฺขิณํ ทกฺขิณเณยเย
 กโรหิ ปุณฺณํ สุขมายติกํ
 ทิสฺวา มฺนี พฺราหฺมณิ โอฆตฺถิณฺณ^๑
 ตสฺมี ปสนฺนา อวิกมฺปมานา
 ปติฏฺฐเปหิ^๒ ทกฺขิณํ ทกฺขิณเณยเย
 อกาสิ ปุณฺณํ สุขมายติกํ
 ทิสฺวา มฺนี พฺราหฺมณิ โอฆตฺถิณฺณตฺติ.

๔. พกพฺรหฺมสฺสุตฺตํ^๑

[๑๗๕] เอวเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตถียํ
 วิหริติ เชตวนเ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. เตเน โข ปน
 สมเยน พกสฺส พฺรหฺมโน เอวรูป ปาปกํ ทิฏฺฐิจิตฺตํ อุปฺปนฺนํ
 โหติ “อิทํ นิจฺจํ, อิทํ ฐวํ, อิทํ สสฺสตํ, อิทํ เกวลํ,
 อิทํ อจวนธมฺมํ, อิทํ หิ น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ น
 จวติ น อุปฺปชฺชติ, อิโต จ ปนญฺญํ อุตฺตริ^๒” นิสฺสรณํ นตฺถิติ.

อถ โข ภควา พกสฺส พฺรหฺมโน เจตสา
 เจโตปริวิตกฺกมญฺเาย เสยฺยถาปิ นาม พลฺวา ปุริโส
 สมฺมิณฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาทํ
 สมฺมิณฺชเยยฺย, เอวเมว เชตวนเ อนฺตรหิโต ตสฺมี พฺรหฺมโลเก
 ปาตุโรหสิ. อทฺทสา โข พโก พฺรหฺมา ภควนฺตํ ทูโรโต
 อาคจฺจนฺตํ ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ “เอहि โข มาริส,
 สุวาคตํ เต มาริส, จิรสฺสํ โข มาริส อิมํ ปริยายมกาสิ,
 ยทิทํ อิธาคมนาย, อิทํ หิ มาริส นิจฺจํ, อิทํ ฐวํ, อิทํ
 สสฺสตํ, อิทํ เกวลํ, อิทํ อจวนธมฺมํ, อิทญฺหิ น ชายติ
 น ชียฺยติ น มียฺยติ น จวติ น อุปฺปชฺชติ, อิโต จ
 ปนญฺญํ อุตฺตริ^๒” นิสฺสรณํ นตฺถิติ.

เอวํ วุตฺเต, ภควา พกํ พฺรหฺมานํ เอตทโวจ
 “อวิชฺชาคโต วต โภ พโก พฺรหฺมา, อวิชฺชาคโต วต โภ
 พโก พฺรหฺมา, ยตฺร หิ นาม อนิจฺจเยว สมานํ ‘นิจฺจนฺติ
 วกฺขติ, อฐวเยว สมานํ ‘ฐวณฺติ วกฺขติ, อสสฺสตฺเยว สมานํ

^๑ สฺยา. พกสฺสุตฺตํ

^๒ ฉ., เท. อุตฺตริ, เอวมุปริปิ.

‘สสสตนฺติ วกฺขติ, อเกวลํเยว สมานํ ‘เกพลนฺติ วกฺขติ,
จวนธมฺมํเยว สมานํ ‘อจวนธมฺมนฺติ วกฺขติ, ยตถ จ ปน
ชายติ จ ชียฺยติ จ มียฺยติ จ จวติ จ อุปฺปชฺชติ จ
ตํ^๑ ตถา วกฺขติ, อิํ หิ น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ
น จวติ น อุปฺปชฺชติ^๒ สนฺตญจ ปนญญํ อุตฺตริ นิสฺสรณํ
“นตฺถญญํ อุตฺตริ นิสฺสรณนฺติ วกฺขติ^๓.

“ทฺวาสตุตติ โคตม ปุณฺณกมฺมา
วสวตฺติโน ชาติชฺร อตีตา
อยมฺนฺติมา เวทฺธ พฺรหฺมุปฺปตฺติ
อสมฺภาชิปฺปนฺติ ชนา อนเภาติ.
“อปปิ หิ เอตํ น หิ ทิฆมฺมายุ^๓
ยํ ตฺวํ พก มญฺญสิ ทิฆมฺมายุ
สํ สหสฺसान นีรพฺพุทฺธานํ
อายุ ปชานามิ ตฺวํ พฺรหฺเมติ.
“อนนฺตทสฺสี ภควาหฺมสมิ
ชาติชฺร โสกมฺปาติวตฺโต
กิ เม ปฺราณํ วต สึลวตฺตํ
อาจิภฺขเมตํ ยมํ วิชฺฌเภาติ.
“ยํ ตฺวํ อปาเยสิ พฺหุ มนุสฺสเส
ปิปาสิตเ ฉมฺมมฺนิ สมฺปเรเต

ตนฺเต ปุราณํ วต สึลวตฺตํ
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธ อนุสฺสรามิ.
 “ยํ เอณิกลสฺมี ชนตฺ” กหิตํ
 อโมจยํ คยฺหํ นียมานํ
 ตนฺเต ปุราณํ วต สึลวตฺตํ
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธ อนุสฺสรามิ
 คงฺคาย โสตสฺมิ กหิตนํ
 ลุทฺเชน นาเคน มนุสฺสกมฺปา^๒
 อโมจยิตถ^๓ พลสา ปสยฺห
 ตนฺเต ปุราณํ วต สึลวตฺตํ
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธ อนุสฺสรามิ
 กปฺโป จ เต ปฏฺจโร^๔ อโหสิ
 สมฺพทุทฺธิวตฺตํ^๕ วตฺติ อมณฺเฑ
 ตนฺเต ปุราณํ วต สึลวตฺตํ
 สุตฺตปฺปพฺพุทฺโธ อนุสฺสรามิ^๖
 อทฺธา ปชานาสิ มเมตมายุ
 อณฺเฎปิ ชานาสิ ตถา หิ พุทฺโธ
 ตถา หิ ตฺยายํ ชลิตานุกาโว
 โอภาสยํ ติฏฺฐติ พฺรหฺมโลกนฺติ.

^๑ ฉ., เท., อ. ๒๐๕/๒๕

^๓ ฉ., เท., อ. ปโมจยิตถ

^๕ ฉ., เท. สมฺพทุทฺธิวตฺตํ

^๒ ฉ., เท., อ. มนุสฺสกมฺยา

^๔ ฉ., เท. พทฺฐโร

^๖ ฉ., เท. อิตฺสทโท ทิสฺสติ.

๕. อญญตรพุรหมสุตต^๑

[๑๗๖] เอวมเม^๒ สุตฺ:- เอกิ สมยํ ภควา สาวตถิยํ
วิหริติ เชตวเน อนาถปิณฑิกสส อารามे. เตเน โข ปน
สมเยน อญญตรสส พุรหมโน เอวรูป ปาปกํ ทิฏฐิจิตตํ อุปปนฺหนิ
โหติ “นตถิ โส สมโณ वा พุราหมโน वा โย อิท
आकञ्चेयाति.

อถ โข ภควา ตสฺส พุรหมโน เจตสา
เจโตปริวิตกกมมญฺเญย เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส ๗เป๗
ตสมิํ พุรหมโลกे ปาตุรโหสิ. อถ โข ภควา ตสฺส พุรหมโน
อุปริเวหาสํ ปลฺลงฺเกน นิสิตฺติ เตโชชาตุมํ समाปชฺชิตฺวา.

อถ โข อายสฺมโต มหาโมคคัลลานสฺส เอตทโหสิ
“กหิํ หนุ โข ภควา เอตฺรหิ วิหริตฺติ. อทฺทสา โข อายสฺมา
มหาโมคคัลลาโน ภควนฺตํ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสุทฺเทน
อติกกนฺตมานุสเกน ตสฺส พุรหมโน อุปริเวหาสํ ปลฺลงฺเกน
นิสินฺหนิ เตโชชาตุมํ समाปนฺหนิ, ทิสฺวาน, เสยฺยถาปิ นาม
พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ वा พหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ वा
พหํ สมฺมิญฺเชยฺย, เอวเมว เชตวเน อนฺตรหิโต ตสมิํ
พุรหมโลกे ปาตุรโหสิ. อถ โข อายสฺมา มหาโมคคัลลาโน
ปรตฺถิมํ ทิสํ นิสฺสาย ตสฺส พุรหมโน อุปริเวหาสํ
ปลฺลงฺเกน นิสิตฺติ เตโชชาตุมํ समाปชฺชิตฺวา นิจฺตรกํ” ภควโต.

อถ โข อายสฺมโต มหากสฺสปสฺส เอตทโหสิ “กหิํ หนุ โข
ภควา เอตฺรหิ วิหริตฺติ. อทฺทสา โข อายสฺมา มหากสฺสโป

ภควนฺตํ ทิพฺพเพณ จกฺขุณา ๔เปฯ ทิสฺวาน เสยฺยถาปิ นาม
พลฺวา ปุริโส ๔เปฯ เอวเมว เขตฺวเน อนฺตรหิโต ตสฺมี
พฺรหฺมโลเก ปาตุรโหสิ. อถ โข อายสฺมา มหากสฺสโป ทกฺขิณํ
ทิสํ นิสฺสาย ตสฺส พฺรหฺมโน อฺปรเวหาสํ ปลฺลงฺเกน นิสฺสีทิ
เตโชธาตํ สฺมาปชฺชิตฺวา นิจฺตรกํ ภควโต.

อถ โข อายสฺมโต มหากปฺปิณสฺส เอตทโหสิ "กหํ
นุ โข ภควา เอตฺรหิ วิหฺรตฺตี. อทฺทสา" โข อายสฺมา
มหากปฺปิโน ภควนฺตํ ทิพฺพเพณ จกฺขุณา ๔เปฯ เตโชธาตํ
สฺมาปณฺนํ, ทิสฺวาน, เสยฺยถาปิ นาม พลฺวา ปุริโส ๔เปฯ
เอวเมว เขตฺวเน อนฺตรหิโต ตสฺมี พฺรหฺมโลเก ปาตุรโหสิ.
อถ โข อายสฺมา มหากปฺปิโน ปจฺฉิมํ ทิสํ นิสฺสาย ตสฺส
พฺรหฺมโน อฺปรเวหาสํ ปลฺลงฺเกน นิสฺสีทิ เตโชธาตํ สฺมาปชฺชิตฺวา
นิจฺตรกํ ภควโต.

อถ โข อายสฺมโต อนฺรุทฺทสฺส เอตทโหสิ "กหํ
นุ โข ภควา เอตฺรหิ วิหฺรตฺตี. อทฺทสา" โข อายสฺมา
อนฺรุทฺโท ๔เปฯ เตโชธาตํ สฺมาปณฺนํ, ทิสฺวาน, เสยฺยถาปิ นาม
พลฺวา ปุริโส ๔เปฯ ตสฺมี พฺรหฺมโลเก ปาตุรโหสิ. อถ โข
อายสฺมา อนฺรุทฺโท อุตฺตรํ ทิสํ นิสฺสาย ตสฺส พฺรหฺมโน
อฺปรเวหาสํ ปลฺลงฺเกน นิสฺสีทิ เตโชธาตํ สฺมาปชฺชิตฺวา นิจฺตรกํ
ภควโต.

อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน [๒] พฺรหฺมานํ
คากาย อชฺฌภาสิ

หมดอายุ 27/05/2566

“อชฺชาปิ เต อากุโส สาทิฏฺฐิ ยาทิฏฺฐิ ปุเร อหุ
ปสฺสสิ วิตฺตวตฺตนฺตํ พุรหมโลเก ปฺรายนนฺติ.”

“น เม มาริส สาทิฏฺฐิ ยามิฏฺฐิ ปุเร อหุ
ปสฺสามิ วิตฺตวตฺตนฺตํ พุรหมโลเก ปฺรายนํ”

สฺวาทํ อชฺช กถํ วชฺช อหํ นิจุจฺมฺหิ สสฺสโตติ.

อถ โข ภควา ตํ พุรหมานํ สํเวเชตฺวา, เสยฺยถาปี
นาม พลฺวา ปุริโส สมฺมิณฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย,
ปสาริตํ วา พาทํ สมฺมิณฺชเยยฺย, เอวเมว ตสฺมี พุรหมโลเก
อนฺตรหิโต เชตฺวเน ปาตุรฺโหสิ. อถ โข โส พุรหมมา อณฺณตรํ
พุรหมปาริสชฺช อามนฺเตสิ “เอहि ตวํ มาริส, เยนายสฺมา
มหาโมคฺคฺคฺลฺลาโน, เตนุปสงฺกม; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ
มหาโมคฺคฺคฺลฺลํ เอวํ วเทหิ “อตฺถิ นุ โข มาริส
โมคฺคฺคฺลฺลํ, อณฺณเปปี ตสฺส ภควโต สวากา เอวํหิทฺธิกา
เอวํหานุภาวาท, เสยฺยถาปี นาม” ภาวํ โมคฺคฺคฺลฺลาโน กสฺสไป
กปฺปิโน อนฺนุทฺโตติ. “เอวํ มาริสาคิ โข โส พุรหมปาริสชฺช
ตสฺส พุรหมโน ปฏฺฐิสฺสฺสนิตฺวา” [๔] เสยฺยถาปี นาม
พลฺวา ปุริโส ๗เปยฺย เอวเมว ตสฺมี พุรหมโลเก อนฺตรหิโต
อายสฺมโต มหาโมคฺคฺคฺลฺลํสฺส ปุโรโต ปาตุรฺโหสิ.

^๑ ฉ., เท., อ. ปภัสสร

^๒ ฉ., เท., อ. นามสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท., อ. ปฏฺฐิสฺสฺสนิตฺวา

^๔ ฉ., เท., อ. เยนายสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลฺลาโน, เตนุปสงฺกม; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ
มหาโมคฺคฺคฺลฺลํ เอตทฺวโจ “อตฺถิ นุ โข มาริส โมคฺคฺคฺลฺลํ อณฺณเปปี ตสฺส ภควโต
สวากา เอวํหิทฺธิกา เอวํหานุภาวาท, เสยฺยถาปี ภาวํ โมคฺคฺคฺลฺลาโน กสฺสไป อนฺนุทฺโตติ

อถ โข โส พุทธมปาริสชชช อายสมนตัม มหาโมคคัลลานัน
อภิวาเทตวา เอกมณตัม อฏฐาสิ. เอกมณตัม จิตโต โส
พุทฺธมปาริสชชช อายสมนตัม มหาโมคคัลลานัน เอตทวโจ “อตฺถิ นุ
มาริส ะเปฯ อนฺนุทฺตโรติ.

อถ โข อายสฺมา มหาโมคคัลลาโน [*] พุทธมปาริสชชช
คากาย อชฺฌณภาสิ

“เตวิชฺชา อิทฺธิปตฺตา จ เจโตปริยายโกวิทา
ชีณาสวา อรหนฺโต พหุ พุทฺธสฺส สาวกาติ.

อถ โข โส พุทธมปาริสชชช อายสมโต มหาโมคคัลลานสฺส
ภาสิตํ อภินนฺทิตวา อนฺนโมทิตวา, เยน โส พุทฺธมา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกमितวา ตํ พุทฺธมานัน เอตทวโจ “อายสฺมา มาริส
มหาโมคคัลลาโน เอวมาห

“เตวิชฺชา อิทฺธิปตฺตา จ เจโตปริยายโกวิทา
ชีณาสวา อรหนฺโต พหุ พุทฺธสฺส สาวกาติ.

อิทมวโจ โส พุทธมปาริสชชช อตฺตมโน จ โส
พุทฺธมา ตสฺส พุทธมปาริสชชชสฺส ภาสิตํ อภินนฺทิต.

๖. พุทธมโลกสูตร^๒

[๑๗๗] สาวตฺถีนิทานัน. เตน โข ปน สมเยน ภควา
ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสลฺลีโน. อถ โข สุพุทฺธมา จ
ปจฺเจกพุทฺธมา สุทฺธาวาโส จ ปจฺเจกพุทฺธมา, เยน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกमितวา ปจฺเจกํ ทวารพาทํ อุปนึสฺสาเย อฏฺฐังสุ.

* ฉ., เท., อ. ตํ

^๒ สฺยา. ปมาทสฺสุตตํ

อถ โข สุพุทธมา ปจฺเจกพุทธมา สุทฺธาวาสํ
 ปจฺเจกพุทธมานํ เอตทโวจ “อกาโล โข ตาว มาริส
 ภควนฺตํ ปยิริปาสิตุํ ทิวาวิหารคโต ภควา ปฏิสลฺลีนโ จ, อมฺ” จ
 พุทฺหมโลโก อิทฺธเ จเว ฆิตฺโต จ พุทฺธมา จ; ตตฺถ ปมาทวิหาริ
 วิหริติ. อายาม มาริส เยน โส พุทฺหมโลโก, เตนฺอุปสงฺกมิสฺสาม;
 อุปสงฺกมิตฺวา ตํ พุทฺธมานํ สํเวเชยฺยามาติ. “เอวํ มาริสาติ โข
 สุทฺธาวาสो ปจฺเจกพุทธมา สุพุทธมฺโน ปจฺเจกพุทธมฺโน ปจฺจสฺสสสิ.

อถ โข สุพุทธมา ปจฺเจกพุทธมา สุทฺธาวาสो จ
 ปจฺเจกพุทธมา, เสยฺยถาปี นาม พลฺวา ปุริโส ๕เปยฺ เหวเมว
 ภควโต ปุริโต อนฺตรหิตา ตสฺมี พุทฺหมโลเก^๑ ปาตุรเหสฺสุ.
 อทฺทสา โข โส พุทฺธมา เต พุทฺธมาโน ทูรโตว อากจฺฉนฺเต,
 ทิสฺวาน เต พุทฺธมาโน เอตทโวจ “หนฺท กุโต หนฺ ตุมฺहे
 มาริส! อากจฺฉนฺตาติ. อถ” โข “มยํ มาริส อากจฺฉาม ตสฺส
 ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส สนฺติกา,^๒ คจฺฉสิ” ปน ตวํ
 มาริส ตสฺส ภควโต อุปฺภูจฺฉนํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ.

เอวํ วุตฺเต,^๓ โข โส พุทฺธมา ตํ วจฺนํ อนธิวาสนฺโต
 สหสฺสกฺขตฺตํ อตฺตานํ อภินิมฺมินิตฺวา สุพุทธมานํ ปจฺเจกพุทธมานํ
 เอตทโวจ “ปสฺสสิ เม โน ตวํ มาริส เอวรูปํ อิทฺธานุภาวนฺติ.
 “ปสฺสามิ โข” ตยาหํ มาริส เอวรูปํ อิทฺธานุภาวนฺติ. “โส
 ขวาทํ มาริส เอวํมหิทธิโก เอวํมหานุกาโว กสฺส อญฺญสฺส
 สมณสฺส วา พุราหุณฺณสฺส วา อุปฺภูจฺฉนํ คมิสฺสามิติ.

^๑ ฉ., เท., อ. อสุโก

^๒ อ. โลเก

^๓ ฉ., เท., อ. อคตา โข มยํ มาริส อมฺ

^๔ ฉ., เท., สนฺติกา อรหโต

^๕ ฉ., เท., คจฺฉเยยฺยาสิ

^๖ ฉ., เท., เอวํ วุตฺโต

^๗ อ. โน

อถ โข สุพุรหมา ปจเจกพุรหมา ทวิสหัสสภขตตุ
 อตตานัน อภินิมมินิตวา [๑] พุรหมานัน เอตทโวจ “ปสฺสสิ เม
 โน ตวํ มาริส เอวรूपํ ตํ อิทุธานุภาวนฺติ. “ปสฺสามิ โข ตยาหํ
 มาริส เอวรूपํ อิทุธานุภาวนฺติ. “ตยา จ โข มาริส มยา จ
 เสวว ภควา มหิตุทิกตโร เจว มหานุภาโว จ อากจฺเจยฺยาสี”
 ตวํ มาริส ตสฺส ภควโต อุปฏฺฐานํ อรหโต สมฺมาสมพุทฺธสฺสาติ.

อถ โข โส พุรหมา สุพุรหมานัน ปจเจกพุรหมานัน
 คากาย อชฺฌภาสิ

“ตโย [๓] สฺปณฺณา จตุโร จ หํสา
 พุยคฺชีนิสา ปณฺจสตา จ ฌายิโน
 ตยิทํ วิมานํ ชลเต จ^๔ พุรหฺเม
 โอภาสยํ อุตฺตรสฺสํ ทิสายนฺติ.
 “กิญฺจาปิ เต ตํ ชลตี^๕ วิมานํ
 โอภาสยํ อุตฺตรสฺสํ ทิสายํ
 รูปเ รณํ ทิสฺวา สทา ปเวธิตํ
 ตสฺมา น รูปเ รมติ สฺมุเมโชติ.

อถ โข สุพุรหมา จ ปจเจกพุรหมา สุพุทฺธาวาโส จ
 ปจเจกพุรหมา ตํ พุรหมานัน สํเวเชตฺวา ตตฺถเวนฺตรชาयीสุ.
 อคฺมาสี” จ โส” พุรหฺมา อปเรน สมเยน ภควโต
 อุปฏฺฐานํ อรหโต สมฺมาสมพุทฺธสฺสาติ.

๑ หนตอายุ 27/05/2566

๑ ฌ.,เท.,อิ. ค

๓ อ. จ

๔ ฌ.,เท.,อิ. ชลเต

๒ ฌ.,เท.,อิ. คจฺเจยฺยาสี

๕ อ. ชลเต ว

๖ ฌ.,เท.,อิ. อคฺมาสี จ โย โส

๗. โกกาลีคสุตต^๑

[๑๗๘] สาวตถิณีทาน^๒ เตน โข ปน สมเยน ภควา
ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสลลีนโน. อถ โข สุพุทธมา จ
ปัจเจกพุทธมา สุตทาวาโส จ ปัจเจกพุทธมา, เยน ภควา,
เตนุปลสงกมัสสุ; อุปสงกมิตวา ปัจเจก ทวารพาหิ นิสสาย อฏฐิสสุ.
อถ โข สุพุทธมา ปัจเจกพุทธมา โกกาลิก^๓ ภิกขุ อารพภ
ภควโต สนตติเก อิมิ คาลิ อภาสิ

“อปปเมยย^๔ ปมินนโต โภช วิทวา วิกปปเย
อปปเมยย^๕ ปมายิน^๖ นิสุตต^๗ มณเณ ปุณฺณชนนติ.

๘. กตโมรคตีสสสุตต^๘

[๑๗๙] สาวตถิณีทาน^๙ เตน โข ปน สมเยน ภควา
ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสลลีนโน. อถ โข สุพุทธมา จ
ปัจเจกพุทธมา สุตทาวาโส จ ปัจเจกพุทธมา, เยน ภควา,
เตนุปลสงกมัสสุ; อุปสงกมิตวา ปัจเจก ทวารพาหิ นิสสาย อฏฐิสสุ.
อถ โข สุตทาวาโส ปัจเจกพุทธมา กตโมรคตีสส^{๑๐} ภิกขุ
อารพภ ภควโต สนตติเก อิมิ คาลิ อภาสิ

“อปปเมยย^{๑๑} ปมินนโต โภช วิทวา วิกปปเย
อปปเมยย^{๑๒} ปมายิน^{๑๓} นิสุตต^{๑๔} มณเณ อกิสฺสวณฺติ.

^๑ สยา. ปรมโกกาลีคสุตต

^๒ สยา. สาวตถิย. อ. สาวตถิ.

^๓ น. เท. นิตติ ต. อ. นิตติ

^๔ สยา. ติสสสุตต

^๕ อ. สาวตถิ.

^๖ น. เท. อ. กตโมรคตีสส

๙. ตฤพุรหมสุตต์^๑

[๑๘๐] สาวตถีนินทานัน. เตน โข ปน สมเยน โกกาลีโก
ภิกขุ อาพาธโก โหติ ทุกฺขิตโต พาพฺพหคิลานโน. อถ โข
ตฤพจฺเจกพฺรหฺมา^๒ อภิกฺกนฺตตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ
เกวลกปฺป เชตวนัน โอภาเสตฺวา, เยน โกกาลีโก ภิกขุ,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เวหาสํ จิตฺโต โกกาลิกํ ภิกขุ
เอตทวโจ “ปสาเทหิ โกกาลิก สารีปฺตฺตโมคฺคฺคฺลลानสฺส จิตฺตํ
เปสลา สารีปฺตฺตโมคฺคฺคฺลลानาติ.

“โกสิ ตวํ อวฺสุโสติ. “อหํ ตฤพจฺเจกพฺรหฺมาติ.” “กิณฺณ”
ตวํ อวฺสุโส ภควตา อนาคามี พฺยาโกโต, กถญฺจเรหิ^๔ อิชาคโตติ.”
ปสฺส ยาวญจ เต อิทํ อปรทฺธนฺติ.

“ปฺริสฺสสฺส หิ ชาตสฺส กุชาริ^๖ ชายเต มุเข
ยาย จินฺทติ อตฺตานัน พาลो ทุพฺพภาสิตํ ภณฺ.
โย นินฺทียํ ปสฺสติ ตํ วา นินฺทติ โย ปสฺสียो
วิจินาติ มุเขน โส กลี กลินา เตน สฺขํ น วินฺทติ.
อปฺปมตฺโต^๗ อยํ กลิ โย อกฺเขสฺส ธนปฺราชโย
สพฺพสฺสาปิ สหาปิ อตฺตนา
อยเมว มหฺนตฺตโร กลิ
โย สุกเตสฺส มนํ ปโทสเย.

^๑ฉ. ตฤพุรหมสุตต์ เท. ตฤพุรหมสุตต์ ^๒ฉ. ตฤ พจฺเจกพฺรหฺมา เท. ตฤ พจฺเจกพฺรหฺมา

^๓ฉ., เท., อ. นนฺ ตวํ

^๔ฉ., เท., อ. อถ กิณฺจเรหิ

^๕ฉ., เท., อ. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๖ฉ., เท., อ. กุชาริ

^๗ฉ., เท., อ. อปฺปมตฺตโก

สตํ สหสฺसान นีรพฺพุทานํ
 จตฺตีสติ ปณฺจ จ^๑ อพฺพุทานิ
 ยมริเย^๒ ครหิ นีรยํ อุเปติ
 วาจํ มนณฺจ ปณฺธิธาย ปาปกนฺติ.

๑๐. โภกาลีกสูตร^๓

[๑๘๑] สาวตฤณินิทาน์.^๔ อถ โข โกกาลีโก ภิกขุ, เยน
ภควา, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โกกาลีโก ภิกขุ ภควนฺตํ
เอตทวโจ “ปาปิจฺฉา ภนฺเต สารีปฺตฺตโมคฺคฺชลฺลํ ปาปิการํ
อิจฺฉานํ วสํ คตฺตาติ.

เอวํ วุตฺเต, ภควา โภกาลีกํ ภิกฺขุํ เอตทวโจ “มา เหวํ
 โภกาลีก อวจ, มา เหวํ โภกาลีก อวจ, ปสาเทหิ โภกาลีก
 สารีปุตฺตโมคฺคัลลนาเนสุ จิตฺตํ, เปสลา สารีปุตฺตโมคฺคัลลนาชาติ.
 ทฺูติยมปิ โข โภกาลีโก ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “กิญฺจาปิ
 เม ภนฺเต [๔] สหุชาโยโก ปจฺจโยโก, อถ โข ปาปิจฺฉาว [๕]
 สารีปุตฺตโมคฺคัลลนา ปาปกานํ อิจฺฉานํ วสํ คตาติ.
 ทฺูติยมปิ โข ภควา โภกาลีกํ ภิกฺขุํ เอตทวโจ “มา เหวํ
 โภกาลีก อวจ, มา เหวํ โภกาลีก อวจ, ปสาเทหิ โภกาลีก
 สารีปุตฺตโมคฺคัลลนาเนสุ จิตฺตํ, เปสลา สารีปุตฺตโมคฺคัลลนาชาติ.

^๑ อ. จสทุโท น. ทิสฺสติ.

๓ สยาม ทศนิยมโกกาสลิสตุตต์
หมดยาย 27/05/2566

๕ น., เท., อี. ภควา สทุชาโยโก ปจฺจโยโก

^๒ จ., เท., อ. ยมริยครห์

^๔สยา. สวรรตติยัม อี. สวรรตติ.

๖ จ.,เท. ฆนเต

ตติยมปิ โข โกกาลีโก ภิกขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ ๔เปฯ
อิจฺฉานํ วสํ คตาคิ. ตติยมปิ โข ภควา โกกาลีโก ภิกขุ
เอตทโวจ ๔เปฯ เปสลา สาริปุตฺตโมคฺคผลลานาติ.

อถ โข โกกาลีโก ภิกขุ อญฺญาเยสนา ภควนฺตํ
อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อจิรปฏฺกนฺตสฺส จ
โกกาลีโกสฺส ภิกขุโน สาสปมตฺตํปิ ปิพฺภาหิ สพฺโพ กาโย
มุญฺโห อโหสิ, สาสปมตฺตํปิ หุตฺวา มุคฺคมตฺตํปิ อเหสฺสุ,
มุคฺคมตฺตํปิ หุตฺวา กพฺปายมตฺตํปิ^๑ อเหสฺสุ, กพฺปายมตฺตํปิ^๑ หุตฺวา
โกลฺมจิมตฺตํปิ อเหสฺสุ, โกลฺมจิมตฺตํปิ หุตฺวา โกลฺมตฺตํปิ อเหสฺสุ,
โกลฺมตฺตํปิ หุตฺวา อามลกมตฺตํปิ อเหสฺสุ, อามลกมตฺตํปิ
หุตฺวา เวลฺลวสลาญฺญกมตฺตํปิ^๒ อเหสฺสุ, เวลฺลวสลาญฺญกมตฺตํปิ^๒ หุตฺวา
พิลฺลมตฺตํปิ อเหสฺสุ, พิลฺลมตฺตํปิ หุตฺวา ปภิชฺชิสฺสุ, ปุพฺพพณฺจ
โลหิตญฺจ ปคฺคหริสฺสุ. อถ โข โกกาลีโก ภิกขุ เตเนว อาพาเชน
กาลมกาสิ. กาลกโต จ โกกาลีโก ภิกขุ ปทุมนิรยํ อุปปชฺชติ
สาริปุตฺตโมคฺคผลลานสฺสุ จิตฺตํ อาพาเตตฺวา.

อถ โข พุรฺรหฺมา สหฺมปติ อภิกฺกนฺตํตาย รตฺติยา
อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน ภควา,
เตนุสสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
อญฺจาสิ. เอกมฺนฺตํ จิตฺโต โข พุรฺรหฺมา สหฺมปติ ภควนฺตํ
เอตทโวจ “โกกาลีโก ภนฺเต ภิกขุ กาลกโต,” กาลกโต จ ภนฺเต
โกกาลีโก ภิกขุ ปทุมนิรยํ อุปปนฺโน สาริปุตฺตโมคฺคผลลานสฺสุ จิตฺตํ

อาฆาเตตวาติ. อิทมโวจ พุรหุมา สหมปติ, อิหิ วตวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวณฺตรชาเยติ.

อถ โข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ “อิมํ ภิกฺขเว รตฺตี พุรหุมา สหมปติ อภิกฺกนฺตาย
รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา,
เยนาหิ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ
อญฺจาสิ, เอกมณฺตํ จิโต โข ภิกฺขเว พุรหุมา สหมปติ มํ
เอตทโวจ โกกาลิโก ภนฺเต ภิกฺขุ กาลกโต, กาลกโต จ ภนฺเต
โกกาลิโก ภิกฺขุ ปทุมนิรยํ อุปนฺโน สารีปุตฺตโมคฺคฺลลาเนสุ
จิตฺตํ อาฆาเตตฺวาติ. อิทมโวจ ภิกฺขเว พุรหุมา สหมปติ,
อิหิ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวณฺตรชาเยติ.

เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ “กิ่วทึฆํ
นุ โข ภนฺเต ปทุมนิรเย อายุปฺปมาณนฺติ. “ทึฆํ โข ภิกฺขุ
ปทุมนิรเย อายุปฺปมาณํ ตํ” น สุกฺรํ สงฺขาตุํ “เอตฺตกานิ
วสฺसानิ อิติ วา เอตฺตกานิ วสฺสสตานิ อิติ วา “เอตฺตกานิ
วสฺสสทฺสวานิ อิติ วา “เอตฺตกานิ วสฺสสทฺสวสฺसानิ อิติ วาติ.
“สกุภา ปน ภนฺเต อุปมา” กาทุนฺติ.

“สกุภา ภิกฺขุติ ภควา อโวจ “เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ
วิสฺติขาริโก โกสลโก ติลวาโห, ตโต ปฺริโส วสฺสสทฺสส”
วสฺสสทฺสส อจฺจเยน เอกเมกํ ติลํ อุทฺธเรยฺย, ขิปปตฺรํ โข
โส ภิกฺขุ วิสฺติขาริโก โกสลโก ติลวาโห อิมินา อุปกฺกเมน

๑ อ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ.

๒ ฉ., เท. อุปมํ

๓ อ. วสฺสสทฺสส

ปริกขยัม ปริยาทานัม คจฺเจยฺย, น เตวฺว เอโก อพฺพุโท
 นิริโย, เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อพฺพุทา นิริยา, เอวเมโก
 นิริพฺพุโท นิริโย, เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ นิริพฺพุทา นิริยา,
 เอวเมโก อพฺโพ นิริโย, เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อพฺพา นิริยา,
 เอวเมโก อฏฺโฏ นิริโย, เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อฏฺฐา นิริยา,
 เอวเมโก อหฺโห นิริโย, เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อหฺหา นิริยา,
 เอวเมโก กุมฺมโท นิริโย, เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ กุมฺมทา นิริยา,
 เอวเมโก โสคนฺธิโก นิริโย, เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ
 โสคนฺธิกา นิริยา, เอวเมโก อุปฺปลโก^๑ นิริโย, เสยฺยถาปิ
 ภิกฺขุ วีสติ อุปฺปลกา^๒ นิริยา, เอวเมโก ปุณฺฑรีโก นิริโย,
 เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ ปุณฺฑรีกา นิริยา, เอวเมโก
 ปทฺโม นิริโย, ปทฺม^๓ โข ปน ภิกฺขุ นิริย^๓ โกกาลีโก ภิกฺขุ
 อุปฺปนโน สารีปุตฺตโมคฺคละลาเนสุ จิตฺตํ อาฆาเตตฺวาติ. อิทมวโจ
 ภควา, อิทํ วตฺวาน สุกโต อถาปรี เอตทวโจ สตุถา

“ปริสฺสสฺส หิ ขาตสฺส กุธารี ขายเต มฺเข
 ยาย จินฺทติ อตฺตานํ พาโล ทฺวพฺภาสิตํ ภณํ
 โย นินฺทียํ ปสฺสติ ตํ วา นินฺทติ โย ปสฺสียो
 วิจินาติ มฺเขน โส กลี กลินา เตน สุขํ น วินฺทติ
 อุปฺปมตฺโต อยํ กลิ โย อกฺเขสุ ธนปฺราชโย

สพฺพสฺสาปิ สหาปิ อตฺตนา
 อยเมว มหฺนตฺตโร กลิ
 โย สุขเตสุ มนํ ปโทสเย.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ จ., เท., อ. อุปฺปลนิริโย

^๒ จ., เท. อุปฺปลา

^๓ จ., เท. ปทฺเม ปน ภิกฺขุ นิริเย อ. ปทฺมเก ปน ภิกฺขุ นิริเย

สตํ สหสฺसान นีรพฺพุทธานํ
 จตฺตีสติ ปณฺจ จ อพฺพุทธานิ
 ยมริเย ครหี นีรยํ อุเปติ
 วาจํ มนญฺจ ปณฺธิธาย ปาปกนฺติ.

ปฐโม วคฺโค.

ตสฺสุทฺทธานํ

“อายาจันํ คารโว พุทฺทมเทโว
 พโก จ พุทฺหมา อปฺรา จ ทิฏฺฐิ
 ปมาทโกกาลีกติสฺสโก จ
 ตุทฺถ จ พุทฺหมา อปโร โกกาลีโกติ.

๒. ทุตยวคค

๑. สนนงุมารสตุตํ

[๑๘๒] เอวมเม สุตํ:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห
 วิหริติ สปปินีตีเร. อถ โข พุรหุมา สนนงุมารอ อภิกุกนตาย
 รตติยา อภิกุกนตวณฺเณ เกวลกปเป สปปินีตีเร โอภาเสตวา,
 เยน ภควา, เตนุปลสงุมิ; อุปสงุมิตวา ภควนฺตํ อภิวาเทตวา
 เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ จิตฺโต โข พุรหุมา สนนงุมารอ
 ภควโต สนนฺติเก อิมํ คถํ อภาสิ

“ขตติโย เสฏฺโง ชเนตสฺมี ยเ โคตตปฏิสาริโน
 วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โส เสฏฺโง เทวมานุเสติ.

อิทมวโจ พุรหุมา สนนงุมารอ, สมนฺนุโย สตุถา อโหสิ.
 อถ โข พุรหุมา สนนงุมารอ “สมนฺนุโย เม สตุถาติ ภควนฺตํ
 อภิวาเทตวา ปทกฺขิณํ กตวา ตตฺถเอวนฺตรชายิตี.

๒. เทวทตตสตุตํ

[๑๘๓] เอวมเม^๑ สุตํ:-^๒ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห
 วิหริติ คิชฺฌกุฏเฐ ปพฺพเต อจิริปกุกนเต เทวทตเต. อถ
 โข พุรหุมา สหฺมปติ อภิกุกนตาย รตติยา อภิกุกนตวณฺเณ
 เกวลกปเป คิชฺฌกุฏํ [^๓] โอภาเสตวา, เยน ภควา, เตนุปลสงุมิ;
 อุปสงุมิตวา ภควนฺตํ อภิวาเทตวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ.

หมดอายุ 27/05/2566

เอกมนต์ จิโต ไช พุรหุมา สหมปติ เทวทตต์ อารพภ
ภควโต สนฺติเก อิม คากิ อภาสิ

ผล เว กททลล หนฺติ ผล เวฬุ^๑ ผล นพ
สกุกาโร กาปฺริส หนฺติ คพฺโก อสฺสตรึ ยถาติ.

๓. อนฺธกวิญฺทสุตฺตํ

[๑๘๔] เอกิ สมยํ ภควา มคเชสุ^๒ วิหริติ อนฺธกวิญฺเท.
เตน ไช ปน สมเยน ภควา รตฺตนฺธการติมิสายํ อชฺโฌกาสเ
นินฺนโน โหติ. เทโว จ เอกเมกํ ผุสายติ. อถ ไช พุรหุมา
สหมปติ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺเณ เกวลกปฺเป
อนฺธกวิญฺทํ โอภาเสตฺวา, येन ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนต์ อภฺจาสิ. เอกมนต์ จิโต
ไช พุรหุมา สหมปติ ภควโต สนฺติเก อิม คากาโย อภาสิ

“เสเวถ ปนฺตานิ สยนาสนานิ”
จเรยฺย สญฺโฆชนวิปปโมกฺขา
ส เจ รตี นาทิจฺเจยฺย ตตฺถ
สงฺฆเ วเส รกฺขิตตฺโต สติมา
กุลา กุลํ ปิณฺฑิกาย จรฺนโต
อินฺทริยคฺตฺโต นิปโก สติมา
เสเวถ ปนฺตานิ สยนาสนานิ
ภยา ปมฺตฺโต อภเย วิมฺตฺโต

^๑ อ. เวฬุ

^๒ น., เท., อ. เสนาสนานิ

^๓ น., เท. มากเชสุ

ยตถ เภรวา สิริสปา^๑

วิชชุ สมฺมจรติ ฌเนติ^๒ เทโว

อนนฺทการติมิสาย รตติยา

นิสสีทิ ตตถ ภิกขุ วิคตโลมหังโส

อิทมฺจ^๓ ชาตุ เม ทิฏฺฐํ นยิทํ อิตฺถิหิตํ

เอกสฺมี พุรหฺมจริยสฺมี สหสฺสํ มจฺจุหายินํ

ภีโย ปณฺจสตา เสกฺขา ทสา จ ทสฺสา ทส

สพฺเพ โสถํ สสมาปนฺนา อติรจฺฉานคามินิ

อถายํ อิตฺรา ปชา ปุณฺณภาคาติ เม มโน

สงฺขาตุํ โนปี สกโกมิ มุสาวาทสฺส โอตฺตปนฺติ.^๔

๔. อรุณวตีสุตตัม

[๑๘๕] เอวมเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ
 วิหริติ ๗เป๗ ตตฺร โข ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ “ภิกฺขเวติ.
 “ภทฺนเตติ เต ภิกขุ ภควโต ปจฺจสฺสิสฺสุ. ภควา เอตทวโจ
 “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว ราชา อโหสิ อรุณวา นาม. รณฺโณ โข ปน
 ภิกฺขเว อรุณวโต อรุณวตี นาม ราชธานี อโหสิ. อรุณวตี^๕
 โข ปน ภิกฺขเว ราชธานี^๕ สิขี ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
 อุปนิสฺสาย วิหาสิ. สิขิสฺส โข ปน ภิกฺขเว ภควโต อรหโต
 สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อภิกฺขุสมฺภวํ นาม สวากยฺคํ อโหสิ อคฺคยฺคํ
 ภทฺทยฺคํ.^๖

^๑ ฉ. สิริสปา

^๒ ฉ., เท., อ. อิทํ ทิ

^{๓-๔} อ. อรุณวตียํ ๗เป๗ ราชธานี

^๕ ฉ., เท. ฌนยติ

^๖ อ. โอตฺตเป

^๗ ฉ., เท., อ. อคฺคภทฺทยฺคํ.

อถ โข ภิกขเว สีขี ภควา อรหิ สมมาสมพุทฺโธ
 อภิกุ ภิกขุ อามนฺเตสิ “आयाम पुराहमन्, येन अण्णत्तโร
 पुरहम्लोके, देनुपसङ्गमिससाम; ยव गत्तसस गाळे गविसत्तीति.
 “एवं गन्तेति โข भिक्खवे अभिगु भिक्खु सिขिसस भक्वत्ते
 अरहत्ते सममासमพุत्तसस पज्जससि. अถ โข भिक्खवे सिखी ज^๑
 भक्वा अरहि सममासमพุत्तโธ अभिगु ज भिक्खु, सेय्यथापि नाम
 पलवा पुंसि सममिच्छन्ति वा पाहिं पसारयेय, पसारिन्ति वा पाहिं
 सममिच्छयेय, एवमेव अरुणवत्या राक्षसानिया अनन्तरिता दसुमी
 पुरहम्लोके पातुरहेसु.

อถ โข ภิกขเว สีขี ภควา อรหิ สมมาสมพุทฺโธ
 อภิกุ ภิกขุ อามนฺเตสิ “ปฏิกาทุ पुराहमन् पुरहुโน ज
 पुरहमप्रिसाय ज पुरहमपरिसत्तชानญจ चम्मि กถาติ. “एवं
 गन्तेति โข भिक्खवे अभिगु भिक्खु सिขिसस भक्वत्ते अरहत्ते
 सममासमพุत्तसस ปฏิสसुत्ता पुरहमानญจ पुरहमप्रिसญจ
 पुरहमपरिसत्ते ज चम्मिया กถाय สन्तสเสสิ समाทเปสิ
 समुत्तेเชสิ सम्पหंसสิ. ตत्तर सुทं भिक्खवे पुरहुมา ज
 पुरहमप्रिसา ज पुरहमपरिसत्ता ज อุत्तमानนฺติ ขียนนฺติ
 วิปาเจนฺติ “अज्जरियं वत्त गो, अप्पुत्तं वत्त गो, गถन्हि नाम
 सदुत्ति सम्मुखिणฺเต สาวโก चम्मं तेเสसत्तीति.

อถ โข ภิกขเว สีขี ภควา อรหิ สมมาสมพุทฺโธ
 อภิกุ ภิกขุ อามนฺเตสิ “อุत्तमानนฺติ โข เต पुराहमन्
 पुरहुมา ज पुरहमप्रिसा ज पुरहमपरिसत्ता ज “अज्जरियं वत्त गो,

อพฺภุตํ วต โภ กถณฺหิ นาม สตฺถริ สมฺมุขีญฺเเต สาวโก ฐมฺมํ
 เทเสสฺสตีติ เตนฺหิ ตวํ พุราหฺมณ ภิยฺโยโส มตฺตาย พุรหฺมานญจ
 พุรหฺมปรีสญจ พุรหฺมปาริสชฺเช จ สํเวเชหีติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข
 ภิกฺขเว อภิญฺญ ภิกฺขุ สีขิสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 ปฏิสสฺสตุวา ทิสฺสมานนฺปิ กาเยน ฐมฺมํ เทเสสิ, อทิสฺสมานนฺปิ
 กาเยน ฐมฺมํ เทเสสิ, ทิสฺสมานนฺปิ เหมฺจฺฉิเมน อุปทฺธกกาเยน
 อทิสฺสมานนฺปิ” อุปริเมน อุปทฺธกกาเยน ฐมฺมํ เทเสสิ,
 ทิสฺสมานนฺปิ อุปริเมน อุปทฺธกกาเยน อทิสฺสมานนฺปิ” เหมฺจฺฉิเมน
 อุปทฺธกกาเยน ฐมฺมํ เทเสสิ. ตตฺร สุกฺกํ ภิกฺขเว พุรหฺมา จ
 พุรหฺมปรีสา จ พุรหฺมปาริสชฺชา จ อจฺฉริยพฺภุตจิตฺตชาตา อเหสฺสุ
 “อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, สมณสฺส มหิทฺธิกตา
 มหानุภาวตาติ.

อถ โข ภิกฺขเว^๒ อภิญฺญ ภิกฺขุ สีขี ภควนฺตํ
 อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ เอตทวโจ “อภิชานามิ ขวาทํ ภนฺเต
 ภิกฺขุสงฺฆสฺส มชฺเฌ เอวรูปี^๓ วาจํ ภาสิตา ‘ปโหมมิ ขวาทํ
 อาวุโส พุรหฺมโลเก จิโต สหสฺสีโลกธาตํ^๔ สเรณ วิญญาเปตฺตุนฺติ.
 “เอตสฺส พุราหฺมณ กาโล, เอตสฺส พุราหฺมณ กาโล, ยํ
 ตวํ พุราหฺมณ พุรหฺมโลเก จิโต สหสฺสีโลกธาตํ สเรณ
 วิญญาเปยฺยาสีติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข ภิกฺขเว อภิญฺญ ภิกฺขุ
 สีขิสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปฏิสสฺสตุวา
 พุรหฺมโลเก จิโต อีมา คากาโย อภาสิ

^๑ ฉ.อ. ปัสสโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.เท.อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ อ. เอวรูป

^๔ ฉ.เท. สหสฺสีโลกธาตํ

“อารพฺภณ^๑ นิกฺกมณ^๒ ยฺยชถ พุทฺธสาสนเน
 ฐนาถ มจฺจุโน เสนํ นพาคารํว กุณฺชโร
 โย อิมสฺมี ฐมฺมวินเย อปฺปมตฺโต วิหเสสตี^๓
 ปหาย ชาตีสํสารํ ทุกฺขสฺสนนฺตํ กริสฺสตีตี.

อถ โข ภิกฺขเว สิกฺขี จ ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
 อภิกฺขุ จ ภิกฺขุ พุทฺธมานญจ พุทฺธมฺปรีสญจ พุทฺธมฺปาริสชฺเช จ
 สํเวเชตฺวา เสยฺยถาปี นาม ๗เปฯ ตสฺมี พุทฺธมฺโลเก อนฺตรหิตา
 อรุณวติยา ราชธานียา ปาตุรเหสุ. อถ โข ภิกฺขเว สิกฺขี ภควา
 อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อสฺสตุถ โน ตุมฺहे
 ภิกฺขเว อภิกฺขุสฺส ภิกฺขุโน พุทฺธมฺโลเก จิตฺตสฺส คาทาโย
 ภาสมานสฺสาตี. “อสฺสุมฺหา^๔ โข มยํ ภนฺเต อภิกฺขุสฺส ภิกฺขุโน
 พุทฺธมฺโลเก จิตฺตสฺส คาทาโย ภาสมานสฺสาตี. “ยถากถํ ปน
 ตุมฺहे ภิกฺขเว อสฺสตุถ อภิกฺขุสฺส ภิกฺขุโน พุทฺธมฺโลเก จิตฺตสฺส
 คาทาโย ภาสมานสฺสาตี. “เอวํ โข มยํ ภนฺเต อสฺสุมฺหา
 อภิกฺขุสฺส ภิกฺขุโน พุทฺธมฺโลเก จิตฺตสฺส คาทาโย ภาสมานสฺส

“อารพฺภณ นิกฺกมณ ยฺยชถ พุทฺธสาสนเน
 ฐนาถ มจฺจุโน เสนํ นพาคารํว กุณฺชโร
 โย อิมสฺมี ฐมฺมวินเย อปฺปมตฺโต วิหเสสตี
 ปหาย ชาตีสํสารํ ทุกฺขสฺสนนฺตํ กริสฺสตีตี

เอวํ^๕ โข มยํ ภนฺเต อสฺสุมฺหา อภิกฺขุสฺส ภิกฺขุโน
 พุทฺธมฺโลเก จิตฺตสฺส คาทาโย ภาสมานสฺสาตี. “สาธุ สาธุ

^๑ น. อารมณ

^๓ น., เท., อ. วิหเสสตี

^๕ อ. เอวเมว

^๒ เท., อ. นิกฺขมณ

^๔ น., เท., อ. อสฺสุมฺหา

ภิกขเว, สารุ โข ตุมเห ภิกขเว อสยุดถ อภิกุสส
ภิกขุโน พุรหุมโลเก จิตสส คากาโย ภาสमानสสาติ. อิทมโวจ
ภควา, อตตมนา เต ภิกขุ ภควโต ภาสิตํ อภินนุทนต์.

๕. ปรีนัพพานสยุดต

[๑๘๖] เอกํ สมยํ ภควา กุสินารายํ วิหริติ อุปวตฺตเน
มุลลันํ सालวเน อนฺตเรเน ยมกسالานํ ปรีนัพพานสมเย.
อถ โข ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ “หนฺททานิ ภิกขเว
อามนฺตยามิ โว, วยธฺมา” สงฺขารา, อปฺปมาเทเน สมฺปาเทธาติ”
อยํ ตถาคตสฺส ปจฺจิมวาจาติ.”

อถ โข ภควา ปจฺมชฺฌานํ समाปชฺชติ, ปจฺมชฺฌานา
วูฏฺฐหิตฺวา ทุตฺติยชฺฌานํ समाปชฺชติ, ทุตฺติยชฺฌานา วูฏฺฐหิตฺวา
ตตฺติยชฺฌานํ समाปชฺชติ, ตตฺติยชฺฌานา วูฏฺฐหิตฺวา จตฺตตฺถชฺฌานํ
समापचฺชति, จตฺตตฺถชฺฌานา วูฏฺฐหิตฺวา อากาสานญฺจายตनํ समाปชฺชติ,
อากาสานญฺจายตนา วูฏฺฐหิตฺวา วิญฺญานญฺจายตनํ समाปชฺชติ,
วิญฺญานญฺจายตนา วูฏฺฐหิตฺวา อากิณฺณจณฺณายตนํ समाปชฺชติ,
อากิณฺณจณฺณายตนา วูฏฺฐหิตฺวา เนวสณฺณานาสณฺณายตนํ समाปชฺชติ,
เนวสณฺณานาสณฺณายตนา วูฏฺฐหิตฺวา สณฺณาวะเทยิตนโร” समाปชฺชติ;
สณฺณาวะเทยิตนโรชา วูฏฺฐหิตฺวา” เนวสณฺณานาสณฺณายตนํ समाปชฺชติ,
เนวสณฺณานาสณฺณายตนา วูฏฺฐหิตฺวา อากิณฺณจณฺณายตนํ समाปชฺชติ,
อากิณฺณจณฺณายตนา วูฏฺฐหิตฺวา วิญฺญานญฺจายตนํ समाปชฺชติ,

^{๑-๑} อ. อปฺปมาเทเน สมฺปาเทธ, วยธฺมา สงฺขาราติ.

^๒ ฉ., เท., อ. อิตฺสทโท น ทิสฺสติ. ^{๓-๓} อ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

วิญญานนญายตนา วุญจหิตวา อากาसानนญายตนิ สmapชฺชิ,
 อากาसानนญายตนา วุญจหิตวา จตุตถชฺฌานํ สmapชฺชิ,
 จตุตถชฺฌานา วุญจหิตวา ตติยชฺฌานํ สmapชฺชิ, ตติยชฺฌานา
 วุญจหิตวา ทุตติยชฺฌานํ สmapชฺชิ, ทุตติยชฺฌานา วุญจหิตวา
 ปจมชฺฌานํ สmapชฺชิ, ปจมชฺฌานา วุญจหิตวา ทุตติยชฺฌานํ
 สmapชฺชิ, ทุตติยชฺฌานา วุญจหิตวา ตติยชฺฌานํ สmapชฺชิ,
 ตติยชฺฌานา วุญจหิตวา จตุตถชฺฌานํ สmapชฺชิ, จตุตถชฺฌานา
 วุญจหิตวา สมนนฺตรํ ภควา ปรีนิพฺพายิ.

ปรีนิพฺพเต ภควติ, สห ปรีนิพฺพานา พุรหฺมา สหมฺปติ
 อิมํ คถํ อภาสิ

“สพฺเพเว นิคุชิปิสนฺติ ภูตา โลเก สมุสฺสยํ
 ยตฺถ* เอตาทีโส สตฺถา โลเก อปฺปฏิปฺภคฺคโล
 ตถาคโต พลปฺปโต สมฺพุทฺโธ ปรีนิพฺพุโตติ.

ปรีนิพฺพเต ภควติ, สห ปรีนิพฺพานา สกโก เทวานมินฺโท
 อิมํ คถํ อภาสิ

“อนิจฺจา วต สงฺขารา อูปาทายธมฺมิโน
 อูปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ รูปสโม สุโขติ.

ปรีนิพฺพเต ภควติ, สห ปรีนิพฺพานา อายสฺมา อานนฺโท
 อิมํ คถํ อภาสิ

“ตทาสิ ยํ ภีสนกํ ตทาสิ โลมหํสนํ
 สพฺพาการวรูปเต สมฺพุทฺธเต ปรีนิพฺพุเตติ.

ปริณิพพุเต ภควติ, สห ปริณิพพานา อายสฺมา อนฺนรุตฺโต
อิมมา คาทาโย อภาสิ

“นาหุ อสฺสาสปสฺสาโส จิตฺติตฺตสฺส ตาทิโน
อนนฺโช สนฺติมารพฺภ จกฺขุมา ปริณิพพุโต”
อสฺสลิเนน จิตฺเตน เวทนํ อชฺฌวาสยิ
ปชฺชิตฺตสฺเสว นิพฺพานํ วิโมกฺโข เจตฺโส อหฺมตี.

ทฺธิโย วคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ

“พฺรหฺมาสนํ เทวทตฺโต อนฺธกวิญฺโฑ อรุณวตี
ปริณิพฺพานเนน จ เทสิตํ อิํ พฺรหฺมปญฺจกํ.

พฺรหฺมสัณฺฑิต^๒ สมตฺต^๒

“อณฺณตโร” จ พฺรหฺมา จ พฺรหฺมโลโก โกกาลิกญจ
อาพวิกญจ ตฺถ จ พฺรหฺมา โกกาลิกภิกฺขุ
สนงฺกฺมาเรน เทวทตฺตํ อนฺธวิญฺฑํ อรุณวตี
ปริณิพฺพานเนน ปณฺณรสาติ อีทิสสา ปาจกฺกมา ทิสฺสนฺติ.”

๗. พุราหมณส์ยัคคัม

๑. อรหนตวคฺโค^๑

๑. ฌณฺชานีสยัคคัม

[๑๘๗] เอวฺมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห
วิหริติ เวพฺพเน กลนฺทกนิวาเป. เตเน โข ปน สมเยน
อณฺเฏตรสฺส ภารทฺวาชโคตฺตสฺส พุราหมณสฺส ฌณฺชานี นาม
พุราหมณี อภิปฺปสนฺนา โหติ พุทฺเธ จ ฌมฺเม จ สงฺฆे จ.

อถ โข ฌณฺชานี พุราหมณี ภารทฺวาชโคตฺตสฺส
พุราหมณสฺส ภตฺตํ อุปสฺสหรณฺตี อุปกุกมิตฺวา^๒ ติกฺขตฺตํ
อุทธานํ อุทาเนสิ

“นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ.

เอวํ วุตฺเต, ภารทฺวาชโคตฺโต พุราหมโณ ฌณฺชานี
พุราหมณี เอตทโวจ “เอวเมว^๓” ปณายํ วสฺสึ ยสฺมี วา
ตสฺมี วา ตสฺส มุณฺฑกสฺส สมณสฺส วณฺณํ ภาสติ
อิทานิ ตฺยาคํ วสฺสิ ตสฺส สตฺถุโน วาทํ อารोเปสฺสามีติ.
“น ขวฺหาหนฺตํ พุราหมณ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก
สพฺรหฺมเก สสฺสมณพุราหมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย โย
ตสฺส ภควโต วาทํ อารोเปยฺย อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

^๑ ๗๘๖ อายุ ๒๗/๐๕/๒๕๖๖
๑. เท. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. อุปกฺขลิตฺวา

^๓ สฺยา., ฉ., เท. เอวเมว

อปัจจ ตวํ พุราหุมน คจฺจน คนฺตวปิ ชานิสฺสสํตี.^๑

อถ โข ภารทวาชโคตโต พุราหุมน กุปีโต อนตฺตมโน,
เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ
สมฺโมทิตฺ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ^๒ วิตฺติสารถฺวา เอกมฺนตํ
นิสํสิทฺติ. เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข ภารทวาชโคตโต พุราหุมน
ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“กีสฺส เจตฺวา สุขํ เสตติ กีสฺส เจตฺวา น โสจติ
กิสฺสสฺส เอกธมฺมสฺส วรํ โรเจสิ โคตมาติ.

“โกธํ เจตฺวา สุขํ เสตติ โกธํ เจตฺวา น โสจติ
โกธสฺส วิสมฺมูลสฺส มชฺฐรคฺคสฺส พุราหุมน
วรํ อริยา ปลฺลสฺสนฺติ ตณฺหิ เจตฺวา น โสจตฺติติ.

เอวํ วุตฺเต, ภารทวาชโคตโต พุราหุมน ภควนฺตํ
เอตทโวจ “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม,
เสยฺยถาปิ โภ โคตม นิกฺกขฺชิตํ วา อุกฺกขฺชเยย, ปฏิจฺจนฺนํ วา
วิวเรยฺย, มุพฺพหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺขเยย, อนฺธกาเร วา
เตลปชฺชิตํ ชาเรยฺย ‘จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตํ อเวเมว’^๓
โภตา โคตเมน อนฺเภปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต เอสาหํ [^๔]
ภวนฺตํ^๕ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ ลภเยยฺยาหํ
โภโต โคตมสฺส สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลภเยยฺยํ อุปสมฺปทนต์.

อลตฺถ โข ภารทวาชโคตโต พุราหุมน ภควโต
สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, อลตฺถ อุปสมฺปทํ. อจิรฺอุปสมฺปนฺโน โข

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. วิชานิสฺสสํตี.

^๒ ส., ฉ., เท., อ., ทย. สาราณียํ, เอมฺปริปี.

^๓ ฉ., เท., อ. อเวเมว

^๔ ฉ., เท. ภาเน

^๕ ฉ., เท., อ. ภควนฺตํ

ปนายสุมมา ภารทวาชเ เอโก วูปกฏโจ อปปมตโต อาตปิ
 ปหิตตโต วิหรนโต, น จิสเสว ยสสตุถาย กุลปุตตา
 สมมเทว อการสุมมา อนการิยัม ปพพชนติ, ตทนต์ตรัม
 พุรัมมจริยปรีโยสานัม ทิฏฺเฐว ฐมเม สยัม อภิญญา สจฺจิกตวา
 อุปสมปชช วิหาสิ, “ซีณา ชาติ, วุสิตัม พุรัมมจริยัม, กตัม
 กรณียัม, นาปรี อิตถตตยาตติ อพภณฺณาสี. อณฺณตโร จ
 ปนายสุมมา” ภารทวาชเ อรหตัม อโหสีติ.

๒. อุกโกสสุตตัม^๒

[๑๘๘] เอกัม สมยัม ภควา ราชคเห วิหรติ เวพฺพเน
 กลนฺทกนิวาเป. อสฺสสสิ โข อุกโกสกกภารทวาชเ พุราหมณเ
 “ภารทวาชโคตโต กิร พุราหมณเ สมณสฺส โคตมสฺส สนฺติเก
 อการสุมมา อนการิยัม ปพพชิตติ กุปิตเ อนตตมโน, เยน
 ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตัม อสพฺภาหิ
 ผรุสหาหิ วาจาหิ อุกโกสติ ปรีภาสติ.

เอวํ วุตฺเต, ภควา อุกโกสกกภารทวาชเ พุราหมณเ
 เอตทโวจ “ตัม กิเ มณฺณสิ พุราหมณ, อปี นุ [^๓] เต
 อาคจฺจนฺติ มิตฺตามจฺจา ฅาติสาโลหิตา อติถิโยติ. “อปฺเปกทา เม
 โภ โคตม อาคจฺจนฺติ มิตฺตามจฺจา ฅาติสาโลหิตา อติถิโยติ.

“ตัม กิเ มณฺณสิ พุราหมณ, อปี นุ เตสํ อนุปฺปเทสิ
 ขาทนียัม วา โภชนียัม วา สายนียัม วาติ.

“อปเปกทา เนสาห์ โภ โคตม อนุปปเทมิ ขาชนีย วา
โภชนีย วา สายนีย วาติ. “สเจ [๑] ปน เต พุราหมณ
นปปฏิกคณนหติ กสฺส ตํ โหตีติ.

“สเจ เต โภ โคตม นปปฏิกคณนหติ อมฺหากเมว ตํ โหตีติ.

“เอวเมว โข พุราหมณ ยํ ตวํ อมฺเห อนุกโกสนเต อุกโกสสิ,
อโรเสนเต” โรเสนสิ, อภณฺทนฺเต ภณฺทสิ, ตํ เต มยํ นปปฏิกคณฺหาณ,
ตเวเวตํ พุราหมณ โหติ, ตเวเวตํ พุราหมณ โหตีติ.”

“โย โข พุราหมณ อุกโกสนตํ ปจฺจกโกสติ, โรเสนตํ
ปฏฺวิโรเสติ, ภณฺทนฺตํ ปฏฺวิภณฺทติ, อยํ วุจฺจติ พุราหมณ
สมฺภุณฺชติ วีติหฺรติ,^๔ เต มยํ ตยา เนว สมฺภุณฺชาม น
วีติหฺราม, ตเวเวตํ พุราหมณ โหติ, ตเวเวตํ พุราหมณ โหตีติ.
“ภวนฺตํ โข โคตมํ สฺราชิกา ปรีสา เอวํ ชานาติ “อรหํ สมฺโณ
โคตโมติ, อถ จ ปน ภวํ โคตโม กุชฺฌตีติ.

“อุกโกธสฺส กุโต โภโร	ทนฺตสฺส สมชีวิโน
สมฺมทญฺเฌา วิมุตฺตสฺส	อุปสฺนตสฺส ตาทิโน
ตสฺเสว เตน ปาปิโย	โย กุหุํ ปฏฺวิกุชฺฌติ
กุหุํ อปปฏฺวิกุชฺฌนฺโต	สงฺคามํ เชติ ทุชฺชยํ
อุภินฺนมตฺถํ จรติ	อตฺตโน จ ปฺรสุส จ
ปรี สงฺกุปิตํ ฅตฺวา	โย สโต อุปสมฺมติ
อุภินฺนํ ติกิจฺจนฺตานํ	อตฺตโน จ ปฺรสุส จ
ชนา มญฺเฌนฺติ พาโลติ	เย ฅมฺมสฺส อโกวิทฺทาติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. โข

^๒ อ. อโรเสนเต

^๓ ฉ., เท. อิตฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท. อิตฺสทโท ทิสฺสติ.

เอวํ วุตเต, อุกโกสกภารทวาชो पुराहमणे भवन्तं
 ऐतत्तवोच “अभिकुण्ठं” गो कोत्म,” अभिकुण्ठं गो कोत्म चपेच
 ऐसाहिं भवन्तं कोत्मं सर्वं कञ्जामि चम्ममञ्ज भिक्षुसङ्गमञ्ज,
 लभेय्याहिं [२] गोतो कोत्मसस सन्तिगे पप्पच्छं, लभेय्यं
 उपसम्पत्तन्ति.

อลตถ โข อุกโกสกภารทวาชो पुराहमणे भवतो
 सन्तिगे पप्पच्छं, अलตถ उपसम्पत्. อจิรูปสมปนโน โข
 ปนายสมา อุกโกสกภารทวาชो ऐโก वृष्णञ्जो अप्पमतโต
 आतापी पหิตतो विहरतो, नजिरसเสव यससत्ताय गुलपुत्ता
 सम्मत्तेว ओकारसमा ओन्कारियं पप्पच्छन्ति, तत्तनुत्तरं
 पुरहमजरियปริโยसानं ทิฏ्ठजेव चम्मเม สยं อภิญญา สจ्जनิตวา
 อุปसम्पत्ตชช วิहाสิ, “ซีณา ชาติ, วุสิตं พุระหมजरियं, กตं
 กรณียं, นาปริ อิตถตตยาติ อพฺภณณาสि. อญฺเจตโร จ
 ปนายสมา ภารทวาชो อรหตํ อโหสิตี.

๓. อสุรินทกสุตฺตํ

[๑๘๙] เอกํ สมยं ภควา ราชคเहे วิहरติ เวพฺพวเน
 กลนทกนิวาเป. อสฺสโสสิ โข อสุรินทกภารทวาชो पुराहमणे
 “ภารทวาชโคตโต กिर पुराहमणे सम्मसस कोत्मसस सन्तिगे
 ओकारसमा ओन्कारियं पप्पच्छित्ति, กุปีโต ओन्ตตมโน, येन
 ภควา, เตนุสสงมมิ; อุปสงमितวา भवन्तं อสพฺภาहि ผรุสาहि
 วาจาहि อุกโกสตี ปริภาสตี. เอวํ วุตเต, ภควา ตฺถนฺเห อโหสิ.

อถ โข อสุรินทกการทวาชโ พุราหุมนเ ภควนตเ เอตทวโจ
“ชิตสสิ สมณ, ชิตสสิ สมณาติ.

“ชยเ เว มณณติ พาโล	วาจาย ผรุสเ ภณเ
ชยณเจวสส ตเ โหติ	ยา ติตติกา วิชาโนโต
ตสเสว เตน ปาปิโย	โย กุทฐเ ปฏิกุชฌติ
กุทฐเ อปปฏิกุชฌนโต	สงคามเ चेติ ทุชชยเ
อุภินนमतถเ จรติ	อดตโน จ ปรสส จ
ปรเ สงกุปิตเ ฌตวา	โย สโต อุปสมมติ
อุภินนเ ติกิจจณตानเ	อดตโน จ ปรสส จ
ชนา มณณนติ พาโลติ	เย ฌมมสส อโกวิทาติ.

เอวเ วุตเต, อสุรินทกการทวาชโ พุราหุมนเ ภควนตเ
เอตทวโจ “อภิกกนตเ โภ โคตม, อภิกกนตเ โภ โคตม ะเปะ
อพภณณาสิ. อณณตโร จ ปนายสมา การทวาชโ อรหตเ อโหสีติ.

๔. พิลงคิกสยุดัต

[๑๙๐] เอกเ สมยเ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพเน
กลนทกนิวาเป. อสฺสสสิ โข พิลงคิกการทวาชโ พุราหุมนเ
“การทวาชโคตโต กิร พุราหุมนเ สมณสส โคตมสส สนฺติเก
อการสมา อนการียเ ปพฺพชิตติ, กุปิตอ อนตตมโน, เยน
ภควา, เตนุปสงกมิ; อุปสงกมิตวา ตุนฺหิฏโต เอกมณตเ อฏฺฐาสิ.

อถ โข ภควา พิลงคิกการทวาชสส พุราหุมนสส เจตสา
เจโตปริวิตกกมณณาย พิลงคิกการทวาชเ พุราหุมนเ คายา
อชฌภาสิ

“โย อปฺปทญฺจสฺส นรสฺส ทุสฺสติ
 สฺททฺสสฺส โปสฺสสฺส อนนฺกณสฺส
 ตเมว พาลํ ปจฺเจติ ปาปํ
 สุขโม รโห ปฏฺวิวาทํ ชิตฺโตติ.

เอวํ วุตฺเต, พิลลฺกิกการทวาทโห พุราหมโณ ภควนฺตํ
 เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ” โภ โคตม,^๑ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม
 ๕เป๕ เอสาหิ ภวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ฅมฺมณฺจ
 ภิกฺขุสงฺฆณฺจ, ลภฺยยาหิ โภโต โคตมสฺส สนฺติเก ปพฺพชฺช
 ๕เป๕ ตทนฺตตรํ พุรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺฐจฺว ฅมฺเม สยํ
 อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ, ๕ชีณา ชาติ, วุสิตํ
 พุรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปริ อิตฺถตฺตยาติ อพฺภณฺณาสิ.
 อณฺณตโร จ ปนายสฺมา การทวาทโห อรหฺตํ อโหสีติ.

๕. อหีสกสฺสุตฺตํ

[๑๕๑] สวตฺถีนินฺทานํ. อถ โห อหีสกการทวาทโห
 พุราหมโณ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา
 สทฺธี สมฺโมเท, สมฺโมเทนียํ กถํ สารณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนฺตํ
 นิสิตฺติ. เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โห อหีสกการทวาทโห พุราหมโณ
 ภควนฺตํ เอตทวโจ “อหีสกาหิ โภ โคตม, อหีสกาหิ โภ โคตมาติ.

“ยถา นามํ ตถา จสฺส สียา โห ตวํ อหีสโก
 โย จ กาเยน วาจา ย มนสา จ น หีสติ
 สเจ อหีสโก โหติ โย ปริ น วิหีสตีติ.

เอวํ วุตเต, อหีสกการทวาชो पुराहुमणे णकवन्तं
 ऐतत्तवोच “अगिगुणन्तं गो कोत्म, अपेय अपुण्यवासि. अण्णत्तरो ज
 पनायसुमा कारतवचो अरहन्तं ओहोसिद्धि.

๖. ชฎาสยุดต์

[๑๙๒] สยวตถีนินทาน.๑ อถ โข ชฎากการทวาชो
 पुराहुमणे, येन णका, तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा णकवता
 सत्थि सम्मोत्ति, सम्मोत्तनियं गत्ति सारณियं वीत्तिสาเรत्तวา
 ऐकमन्तं निसिद्धि. ऐकमन्तं निसिन्ने โข ชฎากการทวาชो
 पुराहुमणे णकवन्तं काथा अชुम्मणाสิ

“อนโต ชฎา พหิ ชฎา	ชฎาย ชฎิตา ปชา
ตं ตं โคत्म पुञ्जामि	โก อิมं วิชฎये चฎันติ.
“สีเล ปตัญญาย นโร สปัญญโม	จิตตं ปญญญจ ภาวय
आतापी निपโก गिग्गु	โส อิมं วิชฎये च
येसं राโค ज तोसो ज	อวิชชา จ วิราชिता
ชีณาสวา อรหันโต	เตสं วิชฎिता ชฎา
ยตุถ นามญจ รูปญจ	อเสสํ อปรุชฺชติ
ปฏิจจรูปสญญา จ	ऐतद्देसा ^๒ ฉिच्छเต चฎาติ.

เอวํ วุตเต, ชฎากการทวาชो पुराहुमणे णकवन्तं
 ऐतत्तवोच “अगिगुणन्तं गो कोत्म, अपेय अपुण्यवासि. अण्णत्तरो ज पनायसुमा
 कारतवचो अरहन्तं ओहोसिद्धि.

หมดอายุ 27/05/2566

๓. สุตติกสูตร^๑

[๑๙๓] สาวตถิณิทาน^๒ อถ โข สุตติกภารทวาชโ
 พุราหมเณ, เยน ภควา, เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา ภควตา
 สหฐี สมโมทิต, สมโมทนีย กถั สารณีย วิติสาเรตวา เอกมหนต
 นิสีทิต. เอกมหนต นิสินโน โข สุตติกภารทวาชโ พุราหมเณ
 ภควโต สนตติเก อิม คากั อภาสิ

“น พุราหมเณ สุขุณตติ โภจ โลก สิลวาปิ ตโป กร
 วิชชาจรณสมปนโน โส สุขุณต น อญญา อิตรา ปชาติ.

“พหุปี ปลปี ชปปี น ชจจา โหติ พุราหมเณ
 อนโต กสมพุสงกสิฏโจ^๓ กุหนา^๔ อุปนิสสิโต

ขตติโย พุราหมเณ เวสโส สุตโต จณทาลปุกกุโส
 อารทวิริโย ปหิตตโต นิจจ ทพหปรกโม
 ปปโปติ ปรม สุตติ เอว ชานาหิ พุราหมณาติ.

เอว วุตเต, สุตติกภารทวาชโ พุราหมเณ ภควนต
 เอตทโวจ “อภิกกนต โภ โคตม, อภิกกนต โภ โคตม ะเปะ
 อญตโร จ ปนายสมา ภารทวาชโ อรหต อโหสิติ.

๔. อคคิกสูตร^๑

[๑๙๔] เอก สมย ภควา ราชคเห วิหริติ เวพูน
 กลนทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อคคิกภารทวาชสส
 พุราหมณสส สปปีนา ปายาโส^๒ สนนิหิต โหติ “อคค
 ชุหิสสามิ, อคคิหุตต ปริจจิสสามิติ.

^๑ ๒๗/๐๕/๒๕๖๖
 ส.,ฉ.,เท.,ทย. สาวตถิณิทาน.

^๒ ฉ.,เท.,อ. กสมพุสงกสิฏโจ

^๓ ฉ.,เท.,อ. กุหน

^๔ ฉ.,เท. ปายโส

อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย
ราชคหํ ปิณฺฑทาย ปาวิสฺสี, ราชคเห สปทานํ ปิณฺฑทาย จรมาโน,
เยน อคคิกการทฺวาชสฺส พฺรหฺมณฺสส นินฺเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐจาสิ.

อทุทสา โข อคคิกการทฺวาโช พฺรหฺมโณ ภควนฺตํ
ปิณฺฑทาย จิตํ, ทิสฺวาน ภควนฺตํ คาทาย อชฺฌภาสิ

“ตีหิ วิชฺชาหิ สมฺปนฺโน	ชาติมา สุตฺวา พหุ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน	โสมนํ ภูณฺเขยฺย ปายสนฺติ.
“พหุํปิ ปลปิ ชปฺปิ	น ชจฺจา โหติ พฺรหฺมโณ
อนฺโต กสมฺพุสงฺกฺลิฏฺโจะ	กุหนา ปริวาริโต
ปุพฺพเพณินฺวสํ โย เวทิ	สคฺคาปายญฺจ ปสฺสตี
อโถ ชาติกุขยํ ปตฺโต	อภินฺญาไวสีโต มุนิ
เอตาหิ ตีหิ วิชฺชาหิ	เตวิชฺโช โหติ พฺรหฺมโณ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน	โสมนํ ภูณฺเขยฺย ปายสนฺติ.

“ภุญฺชตุ ภวํ [*] โคตโม พฺรหฺมโณ ภวานฺติ.

“คาทาภิกิํตํ เม อโฆชเนยฺย
สมฺปสฺสตี พฺรหฺมณฺ เนส ฌมฺโม
คาทาภิกิํตํ ปนฺทนฺติ พุทฺธา
ฌมฺเม สตี พฺรหฺมณฺ วุตฺติ เรสา
อญฺเยน จ เกวลินํ มเหสี
ชีณาสวํ กุกฺกุกฺจฺจฺอุปสนฺตํ
อนฺเนน ปาเนน อุปฺภุจฺหสฺสุ
เขตฺตณฺหิ ตํ ปุณฺณเปกฺขสฺส โหตีติ.

เอวํ วุตฺเต, อคฺคิกการทฺวาไซ พุราหฺมโณ ภควนฺตํ
เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ะเปฯ
อญฺญตโร จ ปนายสฺมา การทฺวาไซ อรหฺตํ อโหสิตี.

๕. สุนฺทริกสุตฺตํ

[๑๙๕] เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหริติ สุนฺทริกาย
นทียา ตีเร. เตเน ไช ปน สมเยเน สุนฺทริกการทฺวาไซ
พุราหฺมโณ สุนฺทริกาย นทียา ตีเร อคฺคิ ชฺหติ, อคฺคิหุตฺตํ
ปริจฺจติ. อถ ไช สุนฺทริกการทฺวาไซ พุราหฺมโณ อคฺคิ ชฺหิตฺวา
อคฺคิหุตฺตํ ปริจฺจิตฺวา อุฏฺฐายาสนา สมนฺตา จตุทฺทิสา
อนฺุวิโลเกสิ “โก นฺุ ไช อิมํ หพฺยเสสํ ภูญฺเชยฺยติ.

อทุทสา ไช สุนฺทริกการทฺวาไซ พุราหฺมโณ ภควนฺตํ
อญฺญตรสฺมี รุกฺขมฺULE สสีสํ ปารุตํ นิสินฺนํ, ทิสฺวาน วาเมน
หตฺถेเน หพฺยเสสํ คเหตุวา ทกฺขิเณเน หตฺถेเน กมณฺทลฺลํ
คเหตุวา, เยเน ภควา, เตนฺุปสงฺกมิ. อถ ไช ภควา
สุนฺทริกการทฺวาชฺสส พุราหฺมณฺสส ปทสทฺเทเน สีสํ วิวริ. อถ
ไช สุนฺทริกการทฺวาไซ พุราหฺมโณ “มฺุณฺทไ อยํ ภวํ, มฺุณฺทโก
อยํ ภวนฺติ ตโตว” ปฺุเน นินฺวตฺติตฺกามา อโหสิ. อถ ไช
สุนฺทริกการทฺวาชฺสส พุราหฺมณฺสส เอตทโหสิ “มฺุณฺทาปิ हि
อิเชกจฺเจ พุราหฺมณา ภวนฺติ, ยนฺุณฺนาหํ ตํ^๒ อุปสงฺกมิตฺวา ชาตี
ปฺุจฺเจยฺยนฺติ. อถ ไช สุนฺทริกการทฺวาไซ พุราหฺมโณ, เยเน ภควา,
เตนฺุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ “กัชฺชจฺโจ ภวนฺติ.

“มา ขาตี ปุจณ จรณญจ ปุจณ
กฏจา หเว ขายติ ขาตเวโท
นีจากุลีโนปิ มุนิ ธิติมา
อาชานีโย โหติ หิรินิเสโ
สจฺเจน ทนฺโต ทมสา อุเปโต
เวทนฺตคฺค วุสิตพฺรหฺมจริโย
ยณฺณูปนีโต^๑ ตมฺปวฺหเยถ
กาเลน โส ชฺหติ ทกฺขิณฺเญยฺยติ.”^๒

“อทฺธา สฺยิฏฺฐํ สฺหุตํ มมยิทํ
ยํ ตาทิสํ เวทคฺคฺมทฺทสํ
ตมฺหาทิสํ หิ อทฺสสเนน
อณฺโณ ชโน ภูณฺชติ หพฺยเสสนฺติ.

“ภูณฺชตุ ภวํ โคตโม, พฺรหฺมณฺเ ภวนฺติ.

“คาถาภิกิํตํ เม อโฆชเนยฺยํ
สมปฺสฺสตํ พฺรหฺมณฺเ เนส ธมฺโม
คาถาภิกิํตํ ปนฺทนฺติ พุทฺธา
ธมฺเม สติ พฺรหฺมณฺเ วุตฺติ เรสา
อณฺเณน จ เกวลินํ มเหสี
ชีณาสวํ กุกฺกจฺจวฺปสนฺตํ
อนฺเนน ปาเนน อุปฏฺฐจฺหสฺสุ
เขตฺตณฺหิ ตํ ปุณฺณเปกฺขสฺส โหตีติ.

“อถ กสฺส จาหิ โภ โคตม อิมิ หพฺยเสสํ ทมฺมีติ.
 “น ขวฺวหนตฺ” พุราหุณ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก
 สพุรหฺมเก สสฺสมณพุราหุณฺนิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย, ยสฺเสโส
 หพฺยเสโส ภูตฺโต สมนฺมาปริณามํ คจฺเจยฺย อณฺณตร [๒]
 ตถาคตสฺส วา ตถาคตสาวกสฺส วา เตเนหิ ตฺวํ พุราหุณ
 ตํ หพฺยเสสํ อปฺหริเต” วา จตฺตเทหิ อปฺปาณเก วา อุกเก
 โอปปิลาเปหิติ.

อถ โข สุนฺทริกภารทฺวาโช พุราหุณฺเณ ตํ หพฺยเสสํ
 อปฺปาณเก อุกเก โอปปิลาเปสิ. อถ โข โส หพฺยเสโส อุกเก
 ปกฺขิตฺโต วิจิฏฺเวยติ^๑ วิฏฺิฏฺเวยติ^๒ สนฺธฺรฺพายติ สมนฺปฺรฺพายติ.
 เสยฺยถาปิ นาม ผาโล ทิวสสนฺตตฺโต อุกเก ปกฺขิตฺโต วิจิฏฺเวยติ
 วิฏฺิฏฺเวยติ สนฺธฺรฺพายติ สมนฺปฺรฺพายติ, เอวเมว โส หพฺยเสโส
 อุกเก ปกฺขิตฺโต วิจิฏฺเวยติ วิฏฺิฏฺเวยติ สนฺธฺรฺพายติ สมนฺปฺรฺพายติ.

อถ โข สุนฺทริกภารทฺวาโช พุราหุณฺเณ สํวิคฺโค
 โลมหญฺจชาโต, เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 เอกมฺหนตํ อฏฺฐาสิ.

เอกมฺหนตํ จิตฺตํ โข สุนฺทริกภารทฺวาชํ พุราหุณฺเณ ภควา
 คาทาหิ อชฺฌภาสิ

“มา พุราหุณ ทารุสฺมาทหาโน
 สฺพุทฺธิ อมณฺเญปี พหิทฺธา หิ เอตํ
 น หิ เตเน สฺพุทฺธิ กุสลา วทฺหนฺติ
 โย พาหิเรน ปริสฺพุทฺธิมิจฺเจ.

หิตวา อหิ พุราหฺมณ ทารุทาหิ
 อชฺฌตฺตเมว^๑ ชลยามิ ไชตี
 นิจฺจคฺคินี นิจฺจสมาคิตตโต
 อรหิ อหิ พุรหฺมจริยํ จรามิ.
 มาโน หิ เต พุราหฺมณ ขาริภาโร
 โกโร ฐโม ภสฺสนิมุโสมสวชฺชํ
 ชิวหา สุขา หทยํ ไชติจํ
 อตฺตา สฺตนโต ปุริสสฺส ไชติ.
 ฐโม รหฺโท พุราหฺมณ สีสฺสิตฺโต
 อนาวิโล สพฺภิ สตํ ปสฺสโต
 ยตฺถ หเว เวทคฺุโน สินาตา
 อนลฺลคตฺตาว^๒ ตรนฺติ ปาริ.
 สจฺจํ ฐโม สยโม พุรหฺมจริยํ
 มชฺฌเมสิตา พุราหฺมณ พุรหฺมปตฺติ
 สตฺยชฺชฎฺเตสฺส นโม กโรหิ
 ตมहि นรํ ฐมฺมसारีติ พุรฺมีติ.

เอวํ วุตฺเต, สุนทริกภาารทฺวาไซ พุราหฺมणे ภควนฺตํ
 เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ะเปฯ อณฺณตโร จ
 ปนายสฺมา ภาารทฺวาไซ อรหตํ อโหสีติ.

๑๐. พหุธีตรสุตต์^๑

[๑๙๖] เอกัง สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหริติ อญฺญตรสมี
วนสณฺฑเท. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสส ภารทวาชโคตตสส
พุราหมณสส จตุทฺทส พลิปทฺทา นฏฺฐา โหหนฺติ.

อถ โข ภารทวาชโคตโต พุราหมโณ เต พลิปทฺเท
คเวสนฺโต, เยน โส วนสณฺฑเท, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
อทฺทส^๒ ภควนฺตํ ตสมี วนสณฺฑเท นิสินฺนํ ปลลฺงกํ อามุชิตฺวา
อุชฺชํ กายํ ปณฺธิชาย ปริมุขํ สดี อุปฏฺฐเปตฺวา, ทิสฺวาน, เยน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก อีมา
คาถาโย อภาสี

“นห” ^๓ นฺุณิมสฺส สมณสฺส	พลิปทฺทา จตุทฺทส
อชฺชสญฺเจิ น ทิสฺสนฺติ	เตนายํ สมโณ สฺขี.
นห นฺุณิมสฺส สมณสฺส	ติลา เขตฺตสฺมิ ปาปิกา ^๔
เอกปณฺณา ทุปณฺณา ^๕ จ	เตนายํ สมโณ สฺขี.
นห นฺุณิมสฺส สมณสฺส	ตฺวจจโกฏฺฐสฺมิ มุสิกา
อุสฺโสฬหิกาย นจฺจนฺติ	เตนายํ สมโณ สฺขี.
นห นฺุณิมสฺส สมณสฺส	สนฺถาโร สตฺตมาสีโก
อุปฺปาทเกหิ ^๖ สญฺจนฺโน	เตนายํ สมโณ สฺขี.
นห นฺุณิมสฺส สมณสฺส	วิธฺวา ปุตฺตธิตโร ^๗
เอกปุตฺตา ทุปุตฺตา จ	เตนายํ สมโณ สฺขี.

^๑ สฺยา. พหุธีตรสุตต์.

^๓ จ., เท., อี. น หิ, เอวมฺปริปี.

^๕ อี. ทวิปณฺณา, เอวมฺปริปี.

^๗ จ., เท., อี. สตฺต ธิตโร

^๒ อี. อทฺทสา

^๔ จ., เท. ปาปกา

^๖ จ., เท., อี. อุปฺปาฏเกหิ

นห นูนิมสฺส สมณสฺส
โสตฺตํ ปาเทน โปเถติ

นห นูนิมสฺส สมณสฺส
เทถ เทธาติ โจเทนฺติ

“นห มยฺหํ พุราหฺมณ
อชฺชสฺสญฺจี น ทิสฺสนฺติ

นห มยฺหํ พุราหฺมณ
เอกปณฺณา ทุปณฺณา จ

นห มยฺหํ พุราหฺมณ
อุสฺโสฬสฺสกาย นจฺจนฺติ

นห มยฺหํ พุราหฺมณ
อุปฺปาทเกหิ สณฺณนโน

นห มยฺหํ พุราหฺมณ
เอกปฺตฺตา ทฺวิปฺตฺตา จ

นห มยฺหํ พุราหฺมณ
โสตฺตํ ปาเทน โปเถติ

นห มยฺหํ พุราหฺมณ
เทถ เทธาติ โจเทนฺติ

ปิงฺคลา ติลกาหตา
เตนํยํ สมณํ สุขี.

ปจฺจุสมฺหิ อินฺนํยิกา
เตนํยํ สมณํ สุขีติ.

พลิปฺพทา จตฺตฺทส
เตนํหํ พุราหฺมณํ สุขี.

ติลา เขตฺตตฺสมิ ปาปิกา
เตนํหํ พุราหฺมณํ สุขี.

ตฺถจฺจโกฏฺฐสฺมิ มฺมุสิกา
เตนํหํ พุราหฺมณํ สุขี.

สนฺถาโร สตฺตมาสิโก
เตนํหํ พุราหฺมณํ สุขี.

วิธฺวา ปฺตฺตตฺตโร
เตนํหํ พุราหฺมณํ สุขี.

ปิงฺคลา ติลกาหตา
เตนํหํ พุราหฺมณํ สุขี.

ปจฺจุสมฺหิ อินฺนํยิกา
เตนํหํ พุราหฺมณํ สุขีติ.

เอวํ วุตฺเต, ภารทฺวาชโคตฺโต พุราหฺมณํ ภควนฺตํ
เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม,
เสยฺยถาปิ โภ โคตม นิกฺกฺขชิตฺตํ วา อุกฺกฺขเชยฺย, ปฏฺิจฺจนฺนํ วา
วิวเรยฺย, มุพฺพหฺสฺส วา มคฺคํ อจฺจิกฺขเชยฺย, อนฺธกาเร วา”

* อ. วาสทโธ น ทิสฺสติ.

เตลปชโชติ ฐาเรย 'จกขุมนโต รูปานิ ทกขนุตีติ,^๑ เอวเมว^๒
โกตา โคตเมน อนเนกปริยาเยน ฐมโม ปกาสิต, เอสาหิ ภวนตัม
โคตมัม^๓ สรณิ คจณามิ ฐมมณจ ภิกขุสงฆมณจ, ลเภยยาหิ โภโต
โคตมสส สนติเก ปพพชช, ลเภยยัม อุปสมปทนต์.

อลตถ โข ภารทวาชโคตโต พุราหมณ ภควโต สนติเก
ปพพชช, อลตถ อุปสมปท. อจิรูปสมปนโน จ^๔ ปนายสุม
ภารทวาช เอโก รูปกญฺโจ อปมตโต อาตาปี ปหิตตโต
วิหรนโต นจิสเสว ยสสตุถาย กุลปุตตา สมมเทว อการสุม
อนคาริยัม ปพพชช, ตทนต์ตรัม พุรหมจริยปริโยสานิ ทิฏฺฐเจว
ฐมเม สยัม อภิญญา สจจิกตวา อุปสมปชช วิหาสิ, "ซีณา ชาติ,
วุสิตัม พุรหมจริยัม, กตัม กรณียัม, นาปริ อิตถตตยาติ อพภณฺณาสิ.
อณฺณตโร จ ปนายสุม ภารทวาช อรหตัม อโหสิตี.

ปจโม อรหนตวคฺโค.

ตสฺสทฺทานัม

“ธนฺมชานี จ อกโกสํ	อสฺรินทัม ^๕ พิลงฺคิกัม
อหีสกัม ชฎา เจว	สฺพุทฺธิกณฺเจว อคฺคิกา
สุนฺทริกาม ^๖ พหุชฺติ	เยน จ เต ทสาติ. ^๖

^๑ อ. ทกขินฺติ.

^๒ อ. เอวเมว

^๓ อ. อยัม ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๔ ฉ., เท., อ. จสทโท น ทิสฺสตี.

^๕ สยา. อสฺรินท

^{๖-๖} ฉ., เท. สุนฺทริกัม พหุชฺติเรน จ เต ทสาติ, อ. สุนฺทริกัม พหุชฺติ เยน จ เต ทสาติ.

๒. อุปาสกวกุโ

๑. กสิการทวาชสูตร^๑

[๑๙๗] เอวเม สุต:- เอกัง สมยํ ภควา มคเชสุ
 วิหริติ ทกฺขิณาภิรํสี เอกนาลายํ พุราหฺมณคามา. เตเน โข ปน
 สมเยเน กสิการทวาชสฺส พุราหฺมณสฺส ปญฺจมตฺตานิ นนฺทลสฺตานิ
 ปญฺจตฺตานิ โหหนฺติ วปฺปกาลे. อถ โข ภควา ปุพฺพพณฺหสมยํ
 นิวาเสตฺวา ปตฺตจี้วรมาทาย, เยเน กสิการทวาชสฺส พุราหฺมณสฺส
 กมฺมณฺโต, เตนุปลสงฺกมิ.

เตเน โข ปน สมเยเน กสิการทวาชสฺส พุราหฺมณสฺส
 ปริเวสนา วตฺตติ. อถ โข ภควา, เยเน ปริเวสนา, เตนุปลสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ. อทฺทสา โข กสิการทวาช
 พุราหฺมณเ ภควนฺตํ ปิณฺฑทาย จิตํ, ทิสฺวาน ภควนฺตํ
 เอตทโวจ “อหํ โข สมณ กสํมิ จ, วปํมิ จ, กสิตฺวา จ
 วปีตฺวา จ ภูณฺชามิ. ตวํปิ สมณ กส^๒ จ, วปสฺสุ จ,
 กสิตฺวา จ วปีตฺวา จ ภูณฺชสฺสฺสฺสตี. “อหํปิ โข พุราหฺมณ
 กสํมิ จ, วปํมิ จ, กสิตฺวา จ วปีตฺวา จ ภูณฺชามิตี.
 “น โข ปน” มยํ ปลฺลสํม โภโต โคตมสฺส ยุกํ วา
 นนฺทลํ วา ผาลํ วา ปาจํ วา พลิปฺพทฺเต วา. อถ จ
 ปน ภวํ โคตโม เอวมาห “อหํปิ โข พุราหฺมณ กสํมิ จ,
 วปํมิ จ, กสิตฺวา จ วปีตฺวา จ ภูณฺชามิตี.

อถ โข กสิการทวาโซ พุราหมเณ ภควนตัม คากาย
อชฌภาสิ

“กสฺสโก ปฏิจานาสิ	น จ ปสฺสามิ เต กสิ
กสฺสโก ปุจฺฉิตฺตํ พุริ	‘กถํ ชาเนมุ ตํ กสินฺติ.
“สทฺธา พิชํ ตโป วุญฺจิ	ปณฺญา เม ยุกนงฺคลํ
หิริ อีสํ มโน โยตตํ	สติ เม ผาลปาจนํ
กายคฺคฺตโต วจฺจคฺคฺตโต	อาหาเร อุตฺตเร ยโต
สจฺจํ กโรมิ นินฺทิตานํ	โสระจฺจํ เม ปโมจนํ
วิริยํ เม ฐรฺชโรยหํ	โยคกฺขเมวาทิวาหนํ
คจฺจติ อนิวดตฺตนตํ	ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจติ.
เอวเมสํ กสิ กญฺจา	สา โหติ อมตปฺผลา
เอตํ กสิ กสิตฺวาน	สพฺพทฺกฺขา ปมฺุจฺจตีติ.
“ภุญฺชตุ ภวํ โคตโม,	โคตโม อมตปฺผลํป[^๑] กสตีติ.

“คากาภิกิถํ เม อโกชเนยฺย
สมปสฺสตี พุราหมณ เอส^๒ ฐมโม
คากาภิกิถํ ปนฺทนฺติ พุทฺธา
ฐมเม สติ พุราหมณ วุตฺติ เรสา.
อญฺเณน จ เกวลินํ มเหสี
ชีณาสวํ กุกฺกุจฺจวฺปสนฺตํ
อนนฺเนน ปาเนน อปฺภุจฺหสฺสุ
เขตตฺตณฺหิ ตํ ปุณฺณเปกฺขสฺส โหตีติ.

เอวํ วุตฺเต, กสิการทฺวาโห พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ
เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม,
ฯเปฯ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณฺงคตฺนฺติ.

๒. อุทยสุตฺต

[๑๙๘] สาวตฺถิณิธานํ. อถ โห ภควา ปุพฺพพณฺ्हสมยํ
นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย, เยน อุทยสฺส พฺราหฺมณสฺส
นิเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ. อถ โห อุทโย พฺราหฺมโณ ภควโต
ปตฺตํ โอทเนน ปุเรสิ.

ทฺติยมฺปิ โห ภควา ปุพฺพพณฺ्हสมยํ นิวาเสตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย, เยน อุทยสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ.
ทฺติยมฺปิ โห อุทโย พฺราหฺมโณ ภควโต ปตฺตํ โอทเนน ปุเรสิ.

ตฺติยมฺปิ โห ภควา ปุพฺพพณฺ्हสมยํ นิวาเสตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย, เยน อุทยสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ.
ตฺติยมฺปิ โห อุทโย พฺราหฺมโณ ภควโต ปตฺตํ โอทเนน
ปุเรตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ “ปกฺกจฺกฺวาย”^๑ สมฺโน โคตโม
ปฺนปฺปฺนํ อากจฺจตฺติ.

“ปฺนปฺปฺนํ เจว วปฺนฺติ พฺิฆ
ปฺนปฺปฺนํ วสฺสติ เทวราชา
ปฺนปฺปฺนํ เขตฺตํ กสนฺติ กสฺสกา
ปฺนปฺปฺนํ ฅณฺณมฺุเปนฺติ”^๒ รฏฺฐจํ.

หมดอายุ 27/05/2566

ปุณฺณปุณฺณ ยาจกา ยาจยนฺติ
 ปุณฺณปุณฺณ ทานปตี ททนฺติ
 ปุณฺณปุณฺณ ทานปตี ททิตฺวา
 ปุณฺณปุณฺณ สคฺคมฺเปนฺติ จานฺ.
 ปุณฺณปุณฺณ ขีรณิกา ทฺทนฺติ
 ปุณฺณปุณฺณ วจฺเณ อุเปติ มาตริ
 ปุณฺณปุณฺณ กิลมฺติ ผนฺทติ จ
 ปุณฺณปุณฺณ คพฺภมฺเปติ มนฺโท.
 ปุณฺณปุณฺณ ชายติ มียฺยติ จ
 ปุณฺณปุณฺณ สีวณฺทิกํ หรณฺติ
 มคฺคณฺจ ลทฺธา อปฺนพฺภวาย
 ปุณฺณปุณฺณ [*] ชายติ ฐฺริปณฺโณติ.

เอวํ วุตฺเต, อุทโย พุราหฺมณฺ ภควนฺตํ เอตทโวจ
 “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ะเปฯ อุปาสกํ
 มํ ภวํ โคตโม ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณฺงคตนฺติ.

๓. เทวहितสุตฺตํ

[๑๙๙] สาวตฺถีนินฺทานํ. เตเน โข ปน สมเยเน ภควา
 วาเตหาพาธิโก โหติ. อายสฺมา จ อุปฺวาณฺ ภควโต อุปฺภจฺจาโก
 โหติ. อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุปฺวาณํ อามนฺเตสิ “อิงฺฆ เม
 ตวํ อุปฺวาณ อฺณฺโหทกํ ชานาหิตี. “เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา
 อุปฺวาณฺ ภควโต ปฏฺิสุสฺสุตา นีวาเสตฺวา ปตฺตจี้วรมาทาย, เยเน
 เทวहितสฺส พุราหฺมณสฺส นีเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา

หมทชฎ 27/05/2566

ตฤณหิฏโต เอกมณฺตํ อฏฺฐาสิ. อทฺทสา โข เทวहितโต พุราหมโณ
 อายสฺมณฺตํ อุปวาณํ ตฤณหิฏโต เอกมณฺตํ จิตํ, ทิสฺวาน อายสฺมณฺตํ
 อุปวาณํ คากาย อชฺฌภาสิ

“ตฤณหิฏโต ภวํ ติฏฺฐจ”	มฤณโต สงฺฆาฏิปารุโต
กํ ปตฺถยาโน กํ เอส	กํ ญฺ ยาจิตุมาคโตติ.
“อรหํ สุขโต โลเก	วาเตหาพาธิโก มุนิ
สเจ อฏฺโหมทกํ อตฺถิ	มุนิโน เทหิ พุราหมณ
ปฺปชฺชิตอ ปฺปชฺชเนยฺยานํ	สกุณเรยฺยาน สกุณโต
อปจฺจิตอ อปจฺจเนยฺยานํ”	ตสฺส อิจฺฉามิ หาทเวติ.

อถ โข เทวहितโต พุราหมโณ อฏฺโหมทกสฺส กาชํ ปุริเสน
 คากาเปตฺวา ผาณิตสฺส จ ปุณฺณํ จ” อายสฺมโต อุปวาณสฺส
 ปาทาสิ. อถ โข อายสฺมา อุปวาโณ, เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อฏฺโหมทเกเน นหฺาเปตฺวา อฏฺโหมทเกเน
 ผาณิตํ อาโลเปตฺวา” ภควโต ปาทาสิ. อถ โข ภควโต
 โส” อาพาโธ ปฏิปฺปสฺสมภิ.

อถ โข เทวहितโต พุราหมโณ, เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ
 สารณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมณฺตํ นิสิตฺติ. เอกมณฺตํ นิสินฺโน
 โข เทวहितโต พุราหมโณ ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“กตฺถ ทชฺชา เทยฺยธมฺมํ	กตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ
กถํ หิ ยชฺมานสฺส	กตฺถ อิชฺฌติ ทกฺขิณาติ.

๑ ฦ.,เท.,อิ. ติฏฺฐจ

๒ ฦ.,เท.,อิ. อปเจยฺยานํ

๓ ฦ.,เท.,อิ. จสฺสทอ น ทิสฺสติ.

๔ ฦ.,เท. อาโลเลตฺวา

๕ ฦ.,เท. ออย ปาโจ น ทิสฺสติ.

อสฺสโสว ชินฺโน นินฺพโกโค ขาทนา อปนียติ
 พาลกานํ ปิตา เถโร ปราคารesu ภิกฺขติ.
 ทณฺโฑว กิร เม เสยฺโย ยญฺเจ ปุตฺตา อนสฺสวา
 จณฺทมปิ โคณํ วาเรติ อโธ จณฺทมปิ กุกฺกुरํ
 อนฺธกาเร ปุเร โหติ คมฺภีเร คาชเมชฺติ
 ทณฺฑสฺส อานุกาเวน ขลิตฺวา ปฏฺติฏฺจตีติ.

อถ โข โส พุราหุณฺนมหาสาลโ ภาควโต สนฺติเก
 อีมา คาทาโย ปรียาปฺนิตฺวา สภายํ มหาชนกาเย สนฺนิปตฺติเต,
 ปุตฺเตสุ จ สนฺนินฺนินฺเนสุ, อภาสิ

“เยหิ ขาเตหิ นนฺทิสํ ยะสญฺจ ภาวมิจฺจิสํ
 เต มํ ทาเรหิ สํปุจฺจนํ สว วาเทนฺติ สุกรํ
 อสนฺดา กิร มํ ชมฺมา ตาต ตาตาติ ภาสเร
 รกฺขสา ปุตฺตรูปेณ เต ชนฺติ วโยคตํ.
 อสฺสโสว ชินฺโน นินฺพโกโค ขาทนา อปนียติ
 พาลกานํ ปิตา เถโร ปราคารesu ภิกฺขติ.
 ทณฺโฑว กิร เม เสยฺโย ยญฺเจ ปุตฺตา อนสฺสวา
 จณฺทมปิ โคณํ วาเรติ อโธ จณฺทมปิ กุกฺกुरํ
 อนฺธกาเร ปุเร โหติ คมฺภีเร คาชเมชฺติ,
 ทณฺฑสฺส อานุกาเวน ขลิตฺวา ปฏฺติฏฺจตีติ.

อถ โข นํ พุราหุณฺนมหาสาลํ ปุตฺตา ฆรํ เนตฺวา
 นฺหาเปตฺวา ปจฺเจกํ ทุสฺสยฺเคน อจฺฉาเทสุ. อถ โข โส
 พุราหุณฺนมหาสาลโ เอกํ ทุสฺสยฺคํ อาทาย, เยเน ภาควา,

เตนุปลสงกมิ; อุปสงกมิตวา ภควตา สทุธิ สมโมทิ, สมโมทนีย
กถิ สาราณียิ วิตติสาเรตวา เอกมณตํ นิสิติ. เอกมณตํ
นิสินโน โข โส พุราหมณมหาสาโล ภควนตํ เอตทโวจ
“มยิ โภ โคตม พุราหมณา นาม อัจริยสส อัจริยชน
ปริเยสาม, ปฏิกคณหาตุ เม ภวํ โคตโม อัจริโย”
อัจริยภาคนติ.^๒ ปฏิกคเหสิ ภควา อนุกมปิ อุปาทาย.

อถ โข โส พุราหมณมหาสาโล ภควนตํ เอตทโวจ
“อภิกกนตํ โภ โคตม, ะเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม
ชาเรตุ อชชตคเค ปาณูปตํ สรณงคตนติ.

๕. มานตถทฐสุตตํ

[๒๐๑] สาวตถีนินทานิ. เตน โข ปน สมเยน
มานตถทฐ นาม พุราหมโณ สาวตถียิ ปฏิวสติ. โส เนว
มาตริ อภิวาเทติ น ปิตริ อภิวาเทติ, น อัจริยิ อภิวาเทติ,
น เชฏฐภাত্রิ อภิวาเทติ.

เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย
ปริวุโต ฐมมํ เทเสติ.^๓ อถ โข มานตถทฐสส พุราหมณสส
เอตทโหสิ “อัย โข สมโณ โคตโม มหติยา ปริสาย
ปริวุโต ฐมมํ เทเสติ, ยนฺนุนาหิ, येन สมโณ โคตโม,
เตนุปลสงกเมยยิ. สเจ มํ สมโณ โคตโม อาลปิสุสติ, อหฺมปิ
ตํ อาลปิสุสามิ. โน เจ มํ สมโณ โคตโม อาลปิสุสติ, อหฺมปิ
ตํ^๔ นาลปิสุสามิติ.

อถ โข มานตุตทสุโขทัย พุราหมณเณ, เยน ภควา, เตนุปลสงกมิ;
อุปสงกมิตวา [๑] เอกมนต์ อฏฐาสี. อถ โข ภควา [๒]
นาลปติ. อถ โข มานตุตทสุโขทัย พุราหมณเณ “นาย สมนเณ
โคตโม กิณจิ ชานาตีติ ตโตว” ปน นีวตติตูกาโม อโหสิ.

อถ โข ภควา มานตุตทสุโขทัย พุราหมณสสุ เจตสา
เจโตปริวิตกุกมณณาย มานตุตทสุโขทัย พุราหมณ คากาย อชณภาสิ

“น มาน พุราหมณ สาธุ อตถิ กสสิธ พุราหมณ
เณน อตถเณ อากณจิ” ตเมวมณพฐุหเยติ.

อถ โข มานตุตทสุโขทัย พุราหมณเณ “จิตต์ เม สมนเณ
โคตโม ชานาตีติ ตตเถว ภควโต ปาเทสุ สिरसा นิปตติวา
ภควโต ปาทานิ มุเขน ปริจุมพติ, ปาณิหิ จ ปริสมพาทติ,
นาม จ สาเวติ ‘มานตุตทสุโขทัย โภ โคตม, มานตุตทสุโขทัย โภ
โคตมาติ.

อถ โข สา ปริสา อพภูตจิตตชาตา” อโหสิ “อจจริย
วต โภ, อพภูต วต โภ, อยณหิ มานตุตทสุโขทัย พุราหมณเณ
เนว มาตร อภิวาเทติ, น ปิตริ อภิวาเทติ, น อจจริย
อภิวาเทติ, น เชฏฐภাত্র อภิวาเทติ. อถ จ ปน สมนเณ”
โคตโม” เอวรูป ปรมนิปลจการ กโรตีติ.

อถ โข ภควา มานตุตทสุโขทัย พุราหมณเณ เอตทโวจ
“อล พุราหมณ อฏฐาเจหิ, สเก อาสเน นิสิต; ยโต เต มยิ จิตต์
ปสนนุนติ.

หมดยุ 27/05/2566

๑ น.เท.,อ. ดุณหิภูโต

๒ อ. วสทโท น กิสสติ.

๕ น.เท. อพภูตจิตตชาตา

๒ น.เท.,อ. ต นาลปี.

๔ น.เท.,อ. อากณจิ

๕-๖ น.เท.,อ. สมนเณ โคตเม

อถ โข มานตถทุโธ พุราหมโณ สเก อาสเน นิสีทิตวา
ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“เกสุ น มานํ กยิราถ	กถํ สุวสฺส”	สการโว
กยสฺส อปจิตา อสฺสุ	กยสฺส สาธุ	สุปฺพิชิตาติ.
“มาตริ ปิตริ วาปิ	อโถ เขมฺมจฺมฺหิ	ภาตริ
อาจริเย จตฺตมฺหิ [๒]	เตสุ อสฺส	สการโว
ตยสฺส อปจิตา อสฺสุ	เต จสฺส	สาธุ ปุชิตา”
อรหนฺเต สิตฺถิภูเต	กตกิจฺเจ	อนาสเว
นิหจฺจ มานํ อตถทุโธ	เตน	อนุสเยน”
		อนุตฺตเรติ.

เอวํ วุตฺเต, มานตถทุโธ พุราหมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ
“อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ะเปฯ อุปาสกํ
มํ ภวํ โคตโม ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํคตนฺติ.

๖. ปจฺจนิกสฺสฺตํ

[๒๐๒] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เขตวเน
อนาถปิณฺฑทิกสฺส อารามे. เตน โข ปน สมเยน ปจฺจนิกสาโต
นาม พุราหมโณ สาวตฺถิยํ ปฏฺวิสติ. อถ โข ปจฺจนิกสาตสฺส
พุราหมณสฺส เอตทโหสิ “ยนฺนุนาหํ, เยเน สมโณ โคตโม,
เตนุปลงฺกเมยฺย. ยํ ยเทว สมโณ โคตโม ภาสิสฺสติ, ตํ
ตเทวสฺสหาหํ ปจฺจนิกาสฺสนฺติ.”^๕ เตน โข ปน สมเยน ภควา
อชฺโฌกาสเ จงฺกมติ. อถ โข ปจฺจนิกสาโต พุราหมโณ,

^๑ ฉ., เท. เกสุ จสฺส, อี. เกสุ อสฺส

^๒ ฉ., เท., อี. ตยสฺส สาธุ สุปฺพิชิตา.

^๕ เท. ปจฺจนิกสฺสนฺติ อี. ปจฺจนิกสฺสนฺติ.

^๒ ฉ., เท., อี. เตสุ น มานํ กยิราถ

^๔ ฉ., เท. เต นมสฺเส อี. นมสฺส

เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ จงฺกมนฺตํ
อนฺจจกฺกมมาโน^๑ ภควนฺตํ^๒ เอตทโวจ “ภณ สมณ ชมฺมนฺติ.

“น ปจฺจนิกสาเตน สุวิชานํ สุภาสิตํ
อุปฺกุกิลิฏฺฐจิตฺเตน สารมฺภพหุเลน จ^๒
โย จ วิเนยฺย สารมฺภํ อปฺปสาทญฺจ เจตโส
อาฆาตํ ปฏฺินิสฺสชฺช สเว^๓ ชณฺเณา สุภาสิตนฺติ.

เอวํ วุตฺเต, ปจฺจนิกสาโต พุราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ
“อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ะเปฯ อุปาสกํ
มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณฺจกตนฺติ.

๗. นวกมมิกสุตฺต

[๒๐๓] เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหริติ อญฺญตรสฺมี
วนสณฺฑเท. เตน โข ปน สมเยน นวกมมิกการทฺวาโซ
พุราหฺมโณ ตสฺมี วนสณฺฑเท กมฺมนฺตํ การาเปติ. อทฺทสา โข
นวกมมิกการทฺวาโซ พุราหฺมโณ ภควนฺตํ อญฺญตรสฺมี สาสรุกฺขมฺมุเล
นิสินฺหนํ ปลลฺงกํ อาภุชิตฺวา อุชฺฐํ กายํ ปณฺิธาย ปริมุขํ สตี
อุปฺภูจเปตฺวา, ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ “อหํ โข อิมสฺมี
วนสณฺฑเท กมฺมนฺตํ การาเปนฺโต รามิ, อयํ สมโณปิ^๔ ก็
การาเปนฺโต รมติติ.

อถ โข นวกมมิกการทฺวาโซ พุราหฺมโณ, เยน ภควา,
เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

หมตอายุ 27/05/2566

^๑ จ., เท. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ สฺยา. สเจ

^๓ สฺยา. สารมฺภ พหุเตน จ

^๔ จ., เท., อ. สมโณ โคตโม

“เก ญฺ กมฺมนฺตา กยิรฺนฺติ ภิกฺขุ สาถวเน ภว
ยเทกโก อรณฺณสฺมี รตฺติ วิหฺตติ โคตโมติ.

“น จ^๑ เม วณฺสฺมี กรณฺนิยฺมตฺถิ
อุจฺฉิณฺณมฺมัลลํ เม วณฺ วิสฺสุกํ
สวาทํ วเน นิพฺพนฺโต วิสฺลโล
เอโก รเม อรตฺติ วิปฺปหาयाติ.

เอวํ วุตฺเต, นวกมฺมิกภารทฺวาไซ พุราหฺมโณ ภควนฺตํ
เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ะเปฯ
อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณฺงคตฺนฺติ.

๘. กฏฺหารสฺสุตฺตํ

[๒๐๔] เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหฺรติ อณฺณตรสฺมี
วนสณฺฑเท. เตเน โข ปน สมเยเน อณฺณตรสฺส ภารทฺวาชโคตฺตสฺส
พุราหฺมณสฺส สมฺพหฺลลา อนฺเตวาสิกา กฏฺหารกา มาณวกา,
เยเน โส^๒ วณฺสณฺฑเท, เตนฺอุปสงฺกมฺมีสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อทฺทสํสุ
ภควนฺตํ ตสฺมี วณฺสณฺฑเท นิสินฺนํ ปลฺลงกํ อาภุชิตฺวา อุชฺฐํ
กายํ ปณฺิชาเย ปริมุขํ สตี อุปฺภฺจเปตฺวา; ทิสฺวาน, เยเน
ภารทฺวาชโคตฺโต พุราหฺมโณ, เตนฺอุปสงฺกมฺมีสุ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภารทฺวาชโคตฺตํ พุราหฺมณํ เอตทวโจ “ยคฺเช ภวํ ชาเนยฺย^๓
อสฺสูกสฺมี วณฺสณฺฑเท สมโณ โคตโม^๔ นิสินฺโน ปลฺลงกํ
อาภุชิตฺวา อุชฺฐํ กายํ ปณฺิชาเย ปริมุขํ สตี อุปฺภฺจเปตฺวาติ.”

^๑ จ., เท., อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ จ., เท., อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ จ., เท., อ. ชาเนยฺยาสิ

^๔ จ., เท., อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๕ จ., เท., อ. อิติสทโท น ทิสฺสติ.

อถ โข การทวาชโคตโต พุราหมโน เตหิ มาณวเกหิ
สทุธิ, เยน โส วนสณฺฑเ, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตวา^๑
อทุทส^๒ ภควนฺตํ ตสฺมี วนสณฺฑเ นิสินฺนํ ปลลํกํ อากุชิตวา
อุชฺฐํ กายํ ปณฺธิชาย ปริมุขํ สตี อุปฏฺฐเปตวา. ทิสฺวาน, เยน
ภควา, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตวา ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“คมฺภีรรูปเป พหุภเระเว วเน
สฺสญญํ อรญญํ วิชนํ วิคาหิย
อนินฺยชมาเนน หิเตน วคฺคฺนา
สฺจารูรูปํ วต ภิกฺขุ ฌายสิ.
น ยตฺถ คีตํ นปิ ยตฺถ วาทิตํ
เอโก อรญฺเญ วนวสฺสสิตอ มฺหิ
อจฺเจรรูปํ ปฏฺฐิภาติ มํ อิทํ
ยเทกโก ปิติมโน วเน วเส.
มณฺเฑมามหํ โลกาธิปตีสหพฺยตํ
อากงฺขมาโน ติทิวํ อนุตฺตรํ
กสฺมา ภวํ วิชนมรณฺณมสฺสสิตอ
ตโป อิท คุพฺพตติ^๓ พุรหฺมปตฺติยาติ.
“ยากาจิ กงฺขา อภินนฺทนา วา
อเนกธาตฺตสฺส ปุณฺณ สทา สิตา
อณฺเฑณมฺมุลปฺปภาวา ปชปฺปิตา
สพฺพา มยา พฺยนฺตีกตา สมฺมุติกา.

สวาทัง อกขโฆ อสิโต อหุปโย
 สพเพสุ ฐมเมสุ วิสุทฐทสสนโน
 ปปปุยุย สมโพธิมมุตตริ สิว
 ฌายามหิ พุรหุมโร วิสารโหติ.

เอวํ วุตเต, ภารทวาชโคตโต พุราหมโณ ภควนตํ
 เอตทโวจ “อภิกขนตํ โภ โคตม, อภิกขนตํ โภ โคตม, ะเปย
 อชชตคเค ปาณเปตํ สรณงคตนติ.

๕. มาตุโปสกสุตตํ

[๒๐๕] สวตถีนินทานํ. อถ โฆ มาตุโปสโก พุราหมโณ,
 เยน ภควา, เตนุปลสงกมิ; อุปลสงกมิตวา ภควตา สทฐิ
 สมโมทิ,^๑ สมโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตวา เอกมนตํ
 นิสิติ. เอกมนตํ นิสินโน โฆ มาตุโปสโก พุราหมโณ
 ภควนตํ เอตทโวจ “อหณฺหิ โภ โคตม ฐมเมน ภิกขํ
 ปริเยสามิ, ฐมเมน ภิกขํ ปริเยสิตวา มาตาปิตโร โปเสมิ
 กจฺจาหิ โภ โคตม เอวํการี กิจฺจการี โหมีติ. “ตคฺชม ตวํ
 พุราหมณ เอวํการี กิจฺจการี อโหสิ.^๒ โย โฆ พุราหมณ
 ฐมเมน ภิกขํ ปริเยสติ, ฐมเมน ภิกขํ ปริเยสิตวา มาตาปิตโร
 โปเสติ, พหุํ โส ปุณฺณํ ปสวดีติ.

อิทมโวจ ะเปย เอตทโวจ สตุถา

“โย มาตร ปิตร วา มจฺโจ ฌมฺเมน โปสติ
ตาย นํ ปาริจรียาย มาตาปิตุสฺส ปณฺหิตา
อิเชว นํ ปัสฺสนติ เปจฺจ สคฺเค ปโมทตฺติติ.

เอวํ วุตฺเต, มาตุโปสโก พุราหฺมโณ ภควนฺตํ
เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม,
ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ
สรณํกตฺนติ.

๑๐. ภิกขกสูตร

[๒๐๖] สาวตฺถิณิทานํ. อถ โข ภิกฺขโก พุราหฺมโณ,
เยน^๑ ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิ
สมฺโมทิติ, สมฺโมทนียํ กถํ สาราณนียํ วิติสาเรตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติ.
เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โข ภิกฺขโก พุราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทวโจ
“อหฺมสฺมิ” โภ โคตม ภิกฺขโก ภวฺมปิ ภิกฺขโก, อิทฺ โน กิ
นนานาภรณนฺติ.

“น เตน ภิกฺขโก โหติ ยาวตา ภิกฺขเต” ปเร
วิสุสฺส ฌมฺมํ สมหาทาย ภิกฺขุ โหติ น ตาวตา
โยธ ปุณฺณณฺจ ปาปณฺจ ปวาเหตฺวา^๒ พุรหฺมจฺริยํ
สงฺขาย โลกเก จรติ ส เว ภิกฺขุติ วุจฺจตฺติติ.

เอวํ วุตฺเต, ภิกฺขโก พุราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทวโจ
อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯเปฯ อุปาสกํ มํ
ภวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํกตฺนติ.

^๑อิ. อยํ ปาโร น ทิสฺสติ.

^๒ฉ.,เท. อหฺมปิ โข, อิ. อหฺปิ.

^๓อิ. ภิกฺขโว

^๔ฉ.,เท.,อิ. พาหิตฺวา

๑๑. สงฺครวสุตฺต^๑

[๒๐๗] สาวตถีนินทานิ. เตน โข ปน สมเยน สงฺครว^๒ นาม พุราหุมนเณ สาวตถิยํ ปฏิวสติ, อุทกสุทฺธิโก อุทเกน สุทฺธิ^๓ ปจฺเจติ สายปาดํ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหริติ. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพพณฺหสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย สาวตถิย^๔ ปิณฺฑทาย ปาวิสิ. สาวตถิยํ ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑทปาดปฏิกุกนฺโต, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ. เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “อิธ ภนฺเต สงฺครว นาม พุราหุมนเณ สาวตถิยํ ปฏิวสติ, อุทกสุทฺธิโก อุทเกน สุทฺธิ ปจฺเจติ, สายปาดํ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหริติ. สาธุ ภนฺเต ภควา, เยน สงฺครวสฺส พุราหุมนสฺส นินฺเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมตุ อณุกมฺปํ อุปาทายาติ. อธิวเสสิ ภควา ตฺถนฺหิภาเวน.

อถ โข ภควา ปุพฺพพณฺหสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย, เยน สงฺครวสฺส พุราหุมนสฺส นินฺเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกमितฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสีทิ.

อถ โข สงฺครว พุราหุมนเณ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกमितฺวา ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถิ^๕ สาราณีย^๕ วิติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ. เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โข สงฺครว พุราหุมนํ ภควา เอตทวโจ “สจฺจํ กิร ตฺวํ

^๑ ฉ., เท., อ. สงฺคารวสุตฺต.^๒ ฉ., เท. ปริสุทฺธิ^{๓-๔} อ. อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.^๕ ฉ., เท., อ. สงฺคารว, เอวมฺปริปิ.^๕ ฉ., เท. สาวตถิ

พราหมณ อุทกสุทฺธิโก อุทเกณ สุทฺธิ ปจฺเจสิ, สายปาดํ
 อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหรสีติ. “เอวํ โภ โคตมาติ.”
 “กึ ปน ตวํ พราหมณ อตฺถวสํ สมฺปสฺสमानุ อุทกสุทฺธิโก
 อุทเกณ สุทฺธิ” ปจฺเจสิ, สายปาดํ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต
 วิหรสีติ. “อิธ เม โภ โคตม ยํ ทิवा ปापกมฺมํ กตํ โหติ, ตํ
 สายํ” นฺหาเนน ปวาเหมมิ. ยํ รตฺตี ปापกมฺมํ กตํ โหติ, ตํ
 ปาดํ นฺหาเนน ปวาเหมมิ. อิมํ จ^๔ ขวาทํ โภ โคตม
 อตฺถวสํ สมฺปสฺสमानุ อุทกสุทฺธิโก อุทเกณ สุทฺธิ ปจฺเจมิ,
 สายปาดํ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหรามีติ.

“ธมฺโม รหโต พราหมณ สีสติตฺถโก
 อนาวิโล สพฺภิ สตํ ปสฺสโต
 ยตฺถ หเว เวทคุโน สินาตา
 อนลฺลคตฺตาว ตรณฺติ ปารณฺติ.

เอวํ วุตฺเต, สงฺครโว พราหมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ
 “อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ๔เปยฺ อุปาสกํ
 มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณฺงคตฺตํ.

๑๒. โขมทุสสุตต์

[๒๐๘] เอวเมว สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ
 วิหรติ โขมทุสฺสํ นาม สกฺยานํ นิคโม. อถ โข ภควา
 ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย โขมทุสฺสํ [๔]

^๑ อ. อิตฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท., อ. อุทกสุทฺธิ

^๓ สฺยา. สยํ

^๔ ฉ., เท., อ. จสฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๕ ฉ., เท., อ. นิคมํ

ปิณฑาย ปาวิสสิ. เตน โข ปน สมเยน โขมทุสสะกา
 พุราหมณคหปติกา สภาย สนนิปติตา โหหนติ เกนจิเทว
 กรณียะเน. เทโว จ เอกเมกั ผุสสายติ. อถ โข ภควา,
 เยเน สภา สภา, เตนุปสงกมิ. อททสัสสุ โข โขมทุสสะกา
 พุราหมณคหปติกา ภควนตัม ทูรโตว อากัจจนตัม, ทิสวาน^๑
 เอตทโวจุ “เก จ มุญฑกา สมณกา, เก จ สภาชัมม
 ชานิสฺสนตฺติติ.

อถ โข ภควา โขมทุสสะเก พุราหมณคหปติเก คายา
 อชฺฌภาสิ

“เนสภา สภา ยตถ น สนฺติ สนฺโต
 สนฺโต น เต ये न वतन्ति चम्म
 ราคญจ โทสญจ ปหาย โมห
 चम्म वतन्ता ज भवन्ति सन्तोति.

เอว วุตเต, โขมทุสสะกา พุราหมณคหปติกา ภควนตัม
 เอตทโวจุ “อภิกฺกนตัม โภ โคตม, อภิกฺกนตัม โภ โคตม.
 เสยฺยถาปิ โภ โคตม นิกฺกชฺชิตฺ วา อุกฺกชฺชเยย, ปฏิจฺจนนํ วา
 วิวเรยฺย, มุพฺพหสฺส วา มคฺคํ อากิจฺชเยย, อนฺธกาเร วา
 เตลปชฺชิตฺ ฐาเรยฺย “จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนตฺติติ; เอวเมว
 โภตา โคตเมน อนेकप्रियायेन चम्मो पकासितो. एते मयि
 भवन्ति कोटमं स्रग्ं कञ्जाम चम्मญ्ज गिक्कुสงฺฆญฺจ, อุपासเก
 โน ภวํ โคตโม ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปเต สรณฺงคเตติ.

ทฺติโย อฺปสทกคฺโค.

ตสฺสทฺทหนํ

“กสึ อฺทโย เทวหิตอ อณฺณตรมหสาลํ
 มานตฺถทฺทณจ ปจฺจนิกณจ นวกมฺมํ กณฺฐหารํ
 มาตฺอุปสํ ภิกฺขโก สงฺครโว” โขมทฺสเสน ทฺวาทสชาติ.

พฺรหฺมณสัยตุตํ สมตฺตํ.

๘. วงศ์สัณยัตถ์^๑

๑. นิกฺขนุตฺตต

[๒๐๙] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ อายสฺมา วงฺคิโส
อาฬวียํ วิหริติ อคฺคาพเว เจติเย อายสฺมตา นิโครธกปฺเป
อุปชฺฌาเยน สทฺธิ. เตเน โข ปน สมเยน อายสฺมา วงฺคิโส
นโว^๒ โหติ อจิริปพฺพชิตฺ โอหิยุโก วิหารปาโล. อถ โข
สมพฺพหุลา อิตฺถิโย สมลงฺกริตฺวา, เยเน อคฺคาพาโก อาราโม,^๓
เตนุปลงฺกมียํ วิหารเปกฺขิกาโย. อถ โข อายสฺมโต วงฺคิสฺส ตา
อิตฺถิโย ทิสฺวา อนภิริติ อุปฺปชฺชติ, ราโค จิตฺตํ อนุทฺธเสติ.
อถ โข อายสฺมโต วงฺคิสฺส เอตทโหสิ “อลาภา วต เม,
น วต เม ลาภา; ทูลลทฺธํ วต เม, น วต เม สุลทฺธํ;
ยสฺส เม อนภิริติ อุปฺปนฺนา, ราโค จิตฺตํ อนุทฺธเสติ.
ตํ กุเตตฺถ ลพฺภา, ยํ เม ปเร^๔ อนภิริตี วิโนเทตฺวา
อภิริตี อุปฺปาเทยฺย^๕. ยนฺนฺนาหํ อตฺตนาเว อตฺตโน อนภิริตี
วิโนเทตฺวา อภิริตี อุปฺปาเทยฺยนฺติ.

อถ โข อายสฺมา วงฺคิโส อตฺตนาเว อตฺตโน
อนภิริตี วิโนเทตฺวา อภิริตี อุปฺปาเทตฺวา ตายํ เวลายํ
อิมา คาทาโย อภาสิ

“นิกฺขนุตฺตํ วต มํ สนฺตํ อคารสฺमानคาริยํ
วิตกฺกา อุปฺชานฺติ ปคพฺภา กณฺหโต อิมะ.

อุกุคปุตตา มหิสสาสา ลิกขिता ทพหฐมิโน
 สมนตา ปริกิเรยฺยํ สหสฺสํ อปฺลายนํ.
 สเจปิ เอตตกา^๑ ภิกฺขุโย อาคมิสฺสนฺติ อิตฺถิโย
 เหนว มํ พุยาธยิสฺสนฺติ ฐมฺเม สมฺหิ ปตฺติฏฺฐิตํ.^๒
 สกฺขี หิ เม สุตํ เอตํ พุทฺธสฺสาทิจฺจพฺนฺธโน
 นิพฺพานคฺมนํ มคฺคํ ตตฺถ เม นิรโต มโน.
 เอวญฺเจ มํ วิหรนฺตํ ปาปิมา^๓ อุกฺกจฺฉสิ
 ตถา มจฺจุ กริสฺสามิ น เม มคฺคมฺปิ ทกฺขสฺสีติ.

๒. วรรตีสถิต

[๒๑๐] เอกํ สมยํ อายสฺมา วงฺกีสฺส อพฺวิยํ วิหรติ
 อคฺคาพเว เจติเย อายสฺมตา นิโครธกปฺเปน อฺปฺชฺฌาเยน
 สทฺธิ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา นิโครธกปฺโป ปจฺจนาภตฺตํ
 ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต วิหารํ ปวิสฺติ, สายํ วา นิกฺขมฺติ อปรชฺช
 วา กาเล. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต วงฺกีสฺสสฺส อนภิริติ
 อฺปฺปนฺนา โหติ, ราโค จิตฺตํ อนฺนทฺธํเสติ. อถ โข อายสฺมโต
 วงฺกีสฺสสฺส เอตทฺโหสิ “อลาภา วต เม, น วต เม ลาภา,
 ทูลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สูลฺลทฺธํ; ยสฺส เม อนภิริติ
 อฺปฺปนฺนา, ราโค จิตฺตํ อนฺนทฺธํเสติ. ตํ กุเตตฺถ ลพฺภา, ยํ
 เม ปเร^๔ อนภิริตี วิโนเทตฺวา อภิริตี อฺปฺปาเทยฺยํ.^๕ ยนฺนฺนาหํ
 อตฺตนาเว อตฺตโน อนภิริตี วิโนเทตฺวา อภิริตี อฺปฺปาเทยฺยนฺติ.

พจนานุกรม 27/05/2566

^๑ฉ.,เท. เอตโต อ. :เอตตโต

^๒อ. ปตฺติฏฺฐิต

^๓ฉ.,เท.,อ. ปาปิมา

^๔ฉ.,เท.,อ. ปโร ๗เปฯ อฺปฺปาเทยฺย.

^๕อ. อฺปฺปาเทยฺยนฺติ.

อถ โข อายสฺมา วงศ์โส อตฺตนาเว อตฺตโน
อนภิริตี วิโนเทตฺวา อภิริตี อุปฺปาเทตฺวา ตายํ เวลายํ
อิมา คาทาโย อภาสิ

“อรติญจ รติญจ ปหาย
สพฺพโส เคหสิตญจ วิตกกัม
วนถํ น กเรยฺย กุหิณฺจิ
นิพฺพนโถ อนโต” ส หิ ภิกฺขุ
ยมิชฺช ปจฺวิญจ เวหาสํ
รูปกตญจ ชคโตคธํ
ภิกฺขุจิ ปริชฺชียติ สพฺพมนิจํ
เอวํ สเมจฺจ จรณฺติ มุตตฺตา.^๒
อุปธิสฺสุ ชนา คธิตา เส^๓
ทิฏฺฐสฺสุเต ปฏฺฐิเม จ มุตเต จ
เอตถ วิโนทฺย ฉนฺทมนฺเโส
โย เอตถ น ลิมฺปติ ตํ มุนิมาหุ
อถ สญฺจิสฺสิตา^๔ สวิตกฺกา^๕
ปฺฤชฺชนตฺตาย อชฺชมนิวิฏฺฐา^๖
น จ วฏฺฏกตสฺส^๗ กุหิณฺจิ
โน ปน พุฏฺฐจฺจุลภาณิ ส ภิกฺขุ.

^๑ ฉ., เท. อวโต

^๓ อ. เสสทโท น ทิสฺสติ.

ทม. ๒๖๖/๒๗๕/๒๕๖๖
^๕ อ. วิตกฺกา

^๗ ฉ., เท., อ. วคฺคตสฺส

^๒ เท. มุตตฺตา

^๔ ฉ., เท. สญฺจินิสฺสิตา อ. สญฺจิตฺตฺตา

^๖ ฉ., เท., อ. อชฺชมา นิวิฏฺฐา

ทพฺโพ จิรฺรตฺตสมฺมาหิโต
อกุหโก นิปโก อภิหาลุ
สนฺตํ ปทํ อชฺฌมคฺมา มฺนิ ปฏฺิจจ
ปรีนิพฺพุโต กงฺขติ กาลนฺติ.

๓. เปสลสฺสุตฺตํ^๑

[๒๑๑] เอกํ สมยํ อายสฺมา วงฺคีโส อาพวียํ วิหฺรติ
อคฺคาพเว เจติเย อายสฺมตา นิโครธกปฺเปน อุปชฺฌาเยน
สทฺธิ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา วงฺคีโส อตฺตโน
ปฏฺิภาณฺเนน อญฺเเย เปสเล ภิกฺขุ อติมณฺณติ. อถ โข
อายสฺมโต วงฺคีสสฺส เอตทฺโหสิ “อลาภา วต เม, น วต
เม ลาภา, ทูลฺลทฺธํ วต เม, น วต เม สูลทฺธํ, ยฺวาทํ
อตฺตโน ปฏฺิภาณฺเนน อญฺเเย เปสเล ภิกฺขุ อติมณฺณามิตี.
อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อตฺตนาเว อตฺตโน วิปฺปฏิสํารํ
อุปฺปาเทตฺวา ตายํ เวลายํ อีมา คาทาโย อภาสิ

“มานํ ปชฺหสฺสุ^๒ โคตม
มานปถมิธ ชฺหสฺสุ^๓
อเสสํ มานปถมิธ มฺณฺจิโต^๔
วิปฺปฏิสําริหฺวา^๕ จิรฺรตฺตํ.

มกฺเขน มกฺขิตา ปชา
มานหตา นิริยํ ปตฺนติ

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ สฺยา. เปสลาติมณฺณนาสฺสุตฺตํ อ. เปสลาติมณฺณนาสฺสุตฺตํ ^๒ สฺยา. มานสํ ชฺหสฺสุ.

^๓ ฉ., เท. มานปถญจ ปชฺหสฺส อ. มานปถญจ ชฺหสฺสุ ^๔ ฉ., เท., อ. มานปถสฺมี สมนฺจิโต

^๕ อ. วิปฺปฏิสําริหฺวา

โสจันติ ชนา จิรรตตัม
 มาณหตา นิริยํ อุปปนฺนา.
 น หิ โสจติ ภิกขุ กทาจิ
 มคฺคชินฺ โส มาปปฏิปนฺโน
 กิตฺติญฺจ สุขญฺจ อนฺุโมติ
 ฐมฺมทโสติ^๑ ตมาหุ ตถตตัม^๒
 ตสฺมา อชีโลธ ปธานวา
 นีวรณานิ ปหาย วิสุทฺโธ
 มาณญฺจ ปหาย อเสสํ
 วิชฺชายนฺตฺกโร สมิตาวีติ.

๔. อานนทสูตรํ

[๒๑๒] เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท สาวตฺถิยํ
 วิหริติ เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. อถ โข อายสฺมา
 อานนฺโท ปุพฺพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา ปตฺตจี้วรมาทาย สาวตฺถิยํ^๑
 ปิณฑาย ปาวิสิ อายสฺมา วงฺคิเสน ปจฺจาสมณฺเน. เตน
 โข ปน สมเยน อายสฺมาโต วงฺคิสฺสสฺส อนภิริติ อุปปนฺนา
 โหติ, ราโค จิตฺตํ อนฺุทฺธเสติ. อถ โข อายสฺมา วงฺคิโส
 อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ คากาย อชฺฌภาสิ

“กามราเคน ทยฺหามิ จิตฺตํ เม ปรีทยฺหติ
 สาธุ นิพฺพาปนํ พฺรหฺมิ อนุกมฺปาย โคตมาติ.

“สมณาย วิปริเยสา	จิตตุนเต ปรีทยหติ
นิमितตัม ปรีวชเชหิ	สุภํ ราชูปสมยหิตํ.
สงฺขารเ ปรีโต ปสฺส	ทุกฺขโต มา จ อตฺตโต
นิพฺพาเปหิ มหาราคํ	มา ทฺยหิตุโธ ปุณฺณํ.
อสุภาย จิตตํ ภาเวหิ	เอกคฺคํ สฺสุมายิตํ
สตี กายคตา ตฺยตฺถ	นิพฺพิทาพหุโล ภว.
อนิมิตฺตญฺจ ภาเวหิ	มานานุสยมุชฺชห
ตโต มานาภิสมยา	อุปสนฺโต จริสฺสสีตี.

๕. สุภาสิตสุตตัม

[๒๑๓] สาวตถีนินทานํ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ
 อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ. “ภทฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสํ.
 ภควา เอตทโวจ

“จตุหิ ภิกฺขเว อญฺเฬหิ สมณฺหาคตา วาจา สุภาสิตา
 โหติ, โน ทฺพฺภาสิตา; อนวชฺชา จ, อนนฺวชฺชา จ วิญญฺณํ.
 กตเมหิ จตุหิ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุภาสิตํเยว ภาสติ,
 โน ทฺพฺภาสิตํ; ฐมฺมํเยว ภาสติ, โน อฐมฺมํ; ปิยฺเยว ภาสติ,
 โน อปฺปิยํ; สจฺจํเยว ภาสติ, โน อลิกํ. อิมेหิ โข ภิกฺขเว
 จตุหิ อญฺเฬหิ สมณฺหาคตา วาจา สุภาสิตา โหติ. โน
 ทฺพฺภาสิตา; อนวชฺชา จ, อนนฺวชฺชา จ วิญญฺณนฺติ. อิทมโวจ
 ภควา, อิทํ วตฺวาน สุกโต อถาปรี เอตทโวจ สตฺถา

“สุภาสิตํ อุตฺตมมาหุ สนฺโต
 ฐมฺมํ ภณฺเ นาทมฺมมฺนตํ ทฺติยํ

ปิยํ ภณเ นาปปิยนํ ตติยํ

สจฺจํ ภณเ นาลิกนํ จตฺตถนํติ.

อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อญฺญาสาสนา เอกํสํ
อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, เยน ภควา, เตนญฺชลิมนฺนาเมตฺวา
ภควนํ เอตทวโจ “ปฏฺฐิภาติ มํ ภควา, ปฏฺฐิภาติ มํ สฺกตาทิ.

“ปฏฺฐิภาตุ ตํ วงฺคีสาติ ภควา อวโจ. อถ โข อายสฺมา
วงฺคีโส ภควนํ สมฺมุขา สรุปาหิ” คาถาหิ อภิตฺถวิ

“ตเมว วาจํ ภาเสยฺย

ยายตฺตานํ น ตาปเย

ปเร จ น วิหีเสยฺย

สา เว วาจา สฺภาสิตา.

ปิยวาจเมว^๒ ภาเสยฺย

ยา วาจา ปฏฺฐินนฺทิตา

ยํ อนาทาย ปาปานิ

ปเรสํ ภาสเต ปิยํ.

สจฺจํ เว อมตา วาจา

เอส ฐมฺโม สนนฺตโน

สจฺเจ อตฺถเ จ ฐมฺเม จ

อาหุ สนฺโต ปตฺติฏฺฐิตา.

ยํ พุทฺโธ ภาสติ^๓ วาจํ

เขมํ นิพฺพานปตฺติยา

ทุกฺขสฺส นตฺทิกิริยาย

สา เว วาจานมุตฺตมาติ.

๖. สารีปุตฺตสฺส ตํ

[๒๑๔] เอกํ สมยํ อายสฺมา สารีปุตฺโต สาวตฺถิยํ
วิหริติ เชตวนเ อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเ. เตน โข ปน
สมเยน อายสฺมา สารีปุตฺโต ภิกฺขุ ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสติ
สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ โปริยา วาจา ย วิสฺสญฺจา

๒ น.,เท.,อิ. สารูปาหิ

๓ น.,เท.,อิ. ปิยวาจํ ว

๓ น.,เท.,อิ. ภาสเต

อนลคพาย^๑ อตถสส วิญญาปนียา. เต จ ภิกขุ อฏฺฐจิกตวา
มนสิกตวา สพฺพเจตโส^๒ สมณฺนาหริตวา โอหิตโสตา ฅมมํ
สฺยณนฺติ.

อถ โข อายสฺมาโต วรฺคีสสฺส เอตทโหสิ “อํ โข
อายสฺมา สารีปุตฺโต ภิกขุ ฅมฺมียา กถา สนฺทสฺเสติ ฅเปย
อตถสส วิญญาปนียา. เต จ ภิกขุ อฏฺฐจิกตวา ฅเปย ฅมมํ
สฺยณนฺติ. ยนฺนุนาหํ อายสฺมนตํ สารีปุตตํ สมฺมุขา สรฺูปาหิ^๓
คาถาหิ อภิตถเวยฺยณฺติ.

อถ โข อายสฺมา วรฺคีสโส อฏฺฐจายาสนา เอกํสํ
อุตฺตราสงคํ กริตวา, เยนายสฺมา สารีปุตฺโต, เตนณฺชลิมนฺนาเมตฺวา
อายสฺมนตํ สารีปุตตํ เอตทโวจ “ปฏฺฐิภาตํ มํ อาวุโส
สารีปุตฺต, ปฏฺฐิภาตํ มํ อาวุโส สารีปุตฺตาติ.

“ปฏฺฐิภาตํ ตํ อาวุโส วรฺคีสธาติ. อถ โข อายสฺมา วรฺคีสโส
อายสฺมนตํ สารีปุตตํ สมฺมุขา สรฺูปาหิ คาถาหิ อภิตถวิ

“คฺมภีรปญฺโณ เมธาวิ มคฺคามคฺคสส โกวิท

สารีปุตฺโต มหาปญฺโณ ฅมมํ เทเสติ ภิกขุณฺ.

สงฺขิตฺเตนปิ เทเสติ วิตฺถาเรนปิ ภาสติ

สาลิกา วีย นิกฺโขโส ปฏฺฐิภาณํ มุทฺธีริย.^๔

ตสฺส ตํ เทสยนตสฺส สฺยณนฺติ มรฺฐํ คิรํ

สเรน ราชนีเยน สวนีเยน วคฺคฺนา

อุทคฺคจิตฺตา มุทิตา สโต โอเชนฺติ ภิกขุวตฺติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. อเนลกลาย

^๒ ฉ., เท. สพฺพเจตสา

^๓ ฉ., เท., อ. สารีปฺพาหิ

^๔ ฉ., เท. มุทฺธีริย อ. ปฏฺฐิภาณมุทฺธีริย

๗. ปวารณาสุตต์

[๒๑๕] เอกัง สมยํ ภควา สาวตถิยํ วิหริติ ปุพฺพพาราเม
มิกการมาตุปาสาเท มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ
ภิกฺขุสฺเตหิ สพฺเพเหว อรหฺนฺเตหิ. เตเน โข ปน สมเยน
ภควา ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส ปวารณาย ภิกฺขุสงฺฆปรีวฺโต
อชฺโฌกาสเ นิสินฺโน โหติ. อถ โข ภควา ตถหิภฺภูตํ
ภิกฺขุสงฺฆํ อนฺวิโลเกตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “หนฺนททานิ ภิกฺขเว
ปวารยามิ” โว น จ เม กิณฺจิ ครหติ กายิกํ วา
วาชสิกํ วาติ.

เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา สารีปฺตฺโต อฏฺฐจายาสนา เอกังสํ
อุตฺตราสงฺคํ กิริตฺวา, เยเน ภควา, เตเนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา
ภควนฺตํ เอตทโวจ “น โข มยํ ภนฺเต ภควโต กิณฺจิ
ครหาม กายิกํ วา วาชสิกํ วา, ภควา หิ ภนฺเต อนุปฺปนฺนสฺส
มคฺคสฺส อุปฺปาเตตา, อสณฺชาตสฺส มคฺคสฺส สณฺชเนตา,
อนกฺขาตสฺส มคฺคสฺส อกฺขาตา, มคฺคณฺณ, มคฺควิฑู,
มคฺคโกวิโท. มคฺคานฺนคา จ ภนฺเต เอตฺรหิ สวกา วิหรนฺติ
ปจฺจนา สมนฺนาคตา. อหฺมจ โข ภนฺเต ภควนฺตํ ปวาเรมิ
‘น จ เม ภควา กิณฺจิ ครหติ กายิกํ วา วาชสิกํ วาติ.
‘น ขวาทํ เต สารีปฺตฺต กิณฺจิ ครหามิ กายิกํ วา วาชสิกํ วา.
ปณฺธิโต ตวํ สารีปฺตฺต, มหาปณฺโณ ตวํ สารีปฺตฺต, ปุณฺณปณฺโณ
ตวํ สารีปฺตฺต, หาสปณฺโณ ตวํ สารีปฺตฺต, ชวนปณฺโณ ตวํ
สารีปฺตฺต, ติกฺขปณฺโณ ตวํ สารีปฺตฺต, นิพฺเพตฺติกปณฺโณ ตวํ

สารีปุตฺต. เสยฺยถาปิ สารีปุตฺต รณโณ จกฺกวตฺติสฺส
 เชฏฺฐปุตฺโต ปิตรา ปวตฺติตํ จกํ สมฺมทเว อนฺูปวตฺเตติ,
 เอวเมว โข ตวํ สารีปุตฺต มยา อนฺุตฺตรํ ฅมฺมจกํ ปวตฺติตํ
 สมฺมทเว อนฺูปวตฺเตสฺสิติ. “โน เจ กิร เม ภนฺเต ภควา กิณฺจ
 ครหติ กายิกํ วา วาจสิกํ วา, อิมํ ปน ภนฺเต ภควา
 ปณฺจณฺ्हํ ภิกฺขุสฺตานํ น กิณฺจ ครหติ กายิกํ วา
 วาจสิกํ วาติ. “อิมํปิ ขวาทํ สารีปุตฺต ปณฺจณฺ्हํ ภิกฺขุสฺตานํ
 น กิณฺจ ครหามิ กายิกํ วา วาจสิกํ วา. อิมํ हि สารีปุตฺต
 ปณฺจณฺ्हํ ภิกฺขุสฺตานํ สญฺจี ภิกฺขุ เตวิชฺชา, สญฺจี ภิกฺขุ
 จพภิกฺขุณา, สญฺจี ภิกฺขุ อุมฺโตภาควิมุตฺตา; อถ อิตเร
 ปณฺญาวิมุตฺตาติ.

อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อญฺจายาสนา เอกํสํ
 อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, เยน ภควา, เตนณฺชลิมนฺนาเมตฺวา ภควนฺตํ
 เอตทโวจ “ปฏฺวิภาติ มํ ภควา, ปฏฺวิภาติ มํ สฺสุดาติ. “ปฏฺวิภาตฺ
 ตํ วงฺคีสาติ ภควา อโวจ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส
 ภควนฺตํ สมฺมุขา สรฺฐปาหิ คาถาหิ อภิตฺถวิ

“อชฺช ปณฺณรเส วิสฺสุทฺธิยา

ภิกฺขุปณฺจสฺตา สมากฺตา

สณฺโณชนพนฺธรณฺจนิทา

อนิเฆมา ชีณปฺนพฺภาวา อีสี.

จกฺกวตฺติ ยถา ราชา อมจฺจปรีวาริโต

สมนฺตา อนฺุปรียะติ

สาครนฺตํ มหี อิมํ

เอวํ วิชิตสงฺคามํ สตุถวahi อนุตฺตรํ
 สวากา ปยิริปาสนฺติ เตวิชฺชา มจฺจุหาโยโน.
 สพฺเพ ภควโต ปุตฺตา ปลาเปตฺถ น วิชฺชติ.
 ตณฺหาสลลสฺส หนฺตารํ วนฺเท อาทิจฺจพนฺธุนฺติ.

๘. ปโรสหัสสสุตฺตํ

[๒๑๖] เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถิโย วิหริติ
 เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे มหตา ภิกฺขุสงฺฆेเน สทฺธิ
 อหฺมเตรสเหสิ ภิกฺขุสเทหิ. เตเน โข ปน สมเยเน ภควา ภิกฺขุ
 นิพฺพานปฺปฏิสฺยตฺตาย ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ
 สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ. เต จ ภิกฺขุ อภฺจิกตฺวา มนสิกตฺวา
 สพฺพเจตโส สมณฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ฐมฺมํ สฺสณฺนติ. อถ โข
 อายสฺมโต วงฺคีสสฺส เอตทโหสิ “อโย โข ภควา ภิกฺขุ
 นิพฺพานปฺปฏิสฺยตฺตาย ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ
 สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ เต จ ภิกฺขุ อภฺจิกตฺวา มนสิกตฺวา
 สพฺพเจตโส สมณฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ฐมฺมํ สฺสณฺนติ.
 ยนฺนุนาหํ ภควนฺตํ สมฺมุขา สรฺฐปาหิ คาทาหิ อภิตฺถเวยฺยนฺติ.

อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อภฺจายาสนา เอกํสํ
 อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, เยเน ภควา, เตเนชฺชลิเมปฺณาเมตฺวา ภควนฺตํ
 เอตทโวจ “ปฺฏิภาติ มํ ภควา, ปฺฏิภาติ มํ สฺสคตาติ.

“ปฺฏิภาตุ ตํ วงฺคีสาคิ ภควา อโวจ. อถ โข
 อายสฺมา วงฺคีโส ภควนฺตํ สมฺมุขา สรฺฐปาหิ คาทาหิ อภิตฺถวิ

“ปโรสหัสส” ภิภุณ	สุคตัม ปิรุปาสติ
เทเสนุต วิรัช ฐมม	นิพพานํ อุกุโตภย.
สุณนติ ฐมม วิมล	สมมาสมพุทฺธเทสิต
โสภติ วต สมพุทฺโธ	ภิภุสงฺฆปรุภโต .
นาคณาโมสิ ภควา	อิสินํ อีสิตตโม
มหาเมโฆว หุตวาน	สาวเก อภิวสฺสติ.
ทิวาวิหารา นิภุมม	สตถุทสฺสนกามตา ^๒
สาวโก เต มหาวีร	ปาเท วนฺทติ วฺจิสฺสิต.

“กั นุ เต วฺจิสฺส อีมา คาทาโย ปุพฺเพ ปรีวิตกฺกิตา
 อุทาหุ จานโสว ตํ ปฏฺิภนฺตีสติ. “น โข เม ภนฺเต อีมา
 คาทาโย ปุพฺเพ ปรีวิตกฺกิตา, อถ โข จานโสว มํ
 ปฏฺิภนฺตีสติ. “เตนหิ ตํ วฺจิสฺส ภียโยโส มตฺตาย ปุพฺเพ
 อปรีวิตกฺกิตา คาทาโย ปฏฺิภนฺตฺติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข
 อายสฺมา วฺจิสฺส ภควโต ปฏฺิสสฺสฺตฺวา ภียโยโส มตฺตาย
 ภควนฺตํ ปุพฺเพ อปรีวิตกฺกิตาหิ คาทาหิ อภิตถวิ

“อุมฺมคฺคสฺตํ” มารสฺส อภิภุญฺย

จฺรสิ ปภิชฺช ขีลานิ

ตํ ปสฺสถ พนฺธปมฺญจกริ

อสิตํ ภากโส ปวิภชฺช.

โอฆสฺส หิ^๔ นิตถฺรณตถํ

อเนกวิหิตํ มคฺคํ อภฺขาสิ

^๑ สฺยา. ปโรสหัสส

^๓ ฉ.,เท.,อ. อุมฺมคฺคปถ

^๒ ฉ.,เท.,อ. สตถุทสฺสนกมฺยตา

^๔ ฉ.,เท. หิสฺสโก น ทิสฺสติ.

ตสมี เจ^๑ อมเต อกฺขาเต
 ฐมฺมทฺทสา จิตา อสฺหิรา
 ปชฺโชตฺกโร อติวิธม ฐมม^๒
 สพฺพทิกฺขจัน^๓ อติกกมมทฺทส.

ณตฺวา จ สจฺจนิคตฺวา จ อคฺคํ โส เทสยิ ทสฺสจฺจํ
 เอวํ สุเทสิตเต ฐมฺเม โก ปมาโท วิชานตํ [๔]

ตสฺมา หิ ตสฺส ภควโต สาสเน
 อปฺปมตฺโต สทา นมสฺสมนุสฺสิกฺเขตติ.

๕. โกณฺทญฺญสฺสุตํ

[๒๑๗] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพเน
 กลนฺทกนิวาเป. อถ โข อายสฺมา อญฺญาโกณฺทญฺโย^๕ สุจิริสฺเสว,
 เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสฺ
 สิริสา นิปตฺติตฺวา ภควโต ปาทานิ มุเชน จ ปริจฺมุพฺติ,
 ปาณิหิ จ ปริสมฺพาหติ, นามญจ สาเวติ “โกณฺทญฺโยหํ
 ภควา, โกณฺทญฺโยหํ สุกตาทิ. อถ โข อายสฺมโต วงฺคีสสฺส
 เอตทฺโหสิ “อัย โข อายสฺมา อญฺญาโกณฺทญฺโย สุจิริสฺเสว,
 เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสฺ สิริสา
 นิปตฺติตฺวา ภควโต ปาทานิ มุเชน จ ปริจฺมุพฺติ, ปาณิหิ จ
 ปริสมฺพาหติ, นามญจ สาเวติ “โกณฺทญฺโยหํ ภควา, โกณฺทญฺโยหํ
 สุกตาทิ. ยนฺนฺนาหํ อายสฺมนฺตํ อญฺญาโกณฺทญฺโย ภควโต สมฺมุขา
 สรฺูปาหิ คาทาหิ อภิตฺถเวยฺยนฺติ.

^๑ อ. เต

หมดอญ 27/05/2566

^๒ อ. สพฺพทิกฺขจัน

^๕ ฉ., เท., อ. อญฺญาสิโกณฺทญฺโย

^๒ ฉ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท., อ. ฐมม

อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อญฺญาสาสนา เอกํสํ
 อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, เยน ภควา, เตนญฺชลิมนฺนาเมตฺวา. ภควนฺตํ
 เอตทโวจ “ปฏฺฐิภาติ มํ ภควา, ปฏฺฐิภาติ มํ สุกตาทิ. “ปฏฺฐิภาตุ
 ตํ วงฺคีสาติ ภควา อโวจ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส
 อายสฺมนฺตํ อญฺญาโกณฺทณฺณํ ภควโต สมมุขา สรฺฐปาหิ
 คาถาหิ อภิตฺถวิ

“พุทฺธานุพุทฺโธ โส เถโร โกณฺทณฺโณ ติพฺพนิกกโม
 ลาภี สุขวิหารานํ วิเวกานํ อภินฺทโส.

ยํ สาวเกน ปตฺตพฺพํ สตฺถุสาสนการินา
 สพฺพสฺส ตํ อนุปปตฺตํ อปฺปมตฺตสฺส สิग्ghโต.

มหานุกาโว เตวฺชฺโช เจโตปริยายโกวิทो
 โกณฺทณฺโณ พุทฺธทายาทิ* ปาเท วนฺทติ สตฺถุโนติ.

๑๐. โมคคัลลานสูตร

[๒๑๘] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ
 อิสฺสิคิลิปปสฺเส กาฬสิลาญํ มหตา ภิกฺขุสงฺghेณ สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ
 ภิกฺขุสงฺghเตหิ สพฺเพเหว อรหณฺเตหิ. เตสํ สุกํ อายสฺมา
 มหาโมคคัลลาโน เจตสา จิตฺตํ สมนฺเนสฺสติ วิปฺปมุตฺตํ นิรุปฺปตี.
 อถ โข อายสฺมโต วงฺคีสสฺส เอตทโหสิ “อัย โข ภควา
 ราชคเห วิหริติ อิสฺสิคิลิปปสฺเส กาฬสิลาญํ มหตา ภิกฺขุสงฺghेณ
 สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสงฺghเตหิ สพฺเพเหว อรหณฺเตหิ, เตสํ
 สุกํ อายสฺมา มหาโมคคัลลาโน เจตสา จิตฺตํ สมนฺเนสฺสติ

วิปฺปมุตฺตํ นิรุปรี. ยนฺนุนาหิ อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคัลลํ
ภควโต สมมุขํ สรุปาหิ คาทาหิ อภิตถเวยฺยนฺติ.

อถ โข อายสฺมา วงฺคีสํ อญฺญาสาสนา เอกํ
อุตฺตราสงฺกํ กริตฺวา, เยน ภควา, เตนณฺชลิมนฺนาเมตฺวา
ภควนฺตํ เอตทโวจ “ปฏฺฐิภาติ มํ ภควา, ปฏฺฐิภาติ มํ สุกตาทิ.
“ปฏฺฐิภาตฺ ตํ วงฺคีสํ ภควา อโวจ. อถ โข อายสฺมา
วงฺคีสํ อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคัลลํ ภควโต สมมุขํ สรุปาหิ
คาทาหิ อภิตถวิ

“นคฺสส ปสฺเส อาสีนํ	มุนี ทุกฺขสฺส ปารคํ
สาวกา ปยฺรูปาสนฺติ	เตวิชฺชา มจฺจุหาโย
เต เจตฺสา อนฺุปรียะสตี ^๑	โมคฺคัลลาโน มหิทฺธิโก
จิตฺตํ เนสํ สมนฺเนสํ	วิปฺปมุตฺตํ นิรุปรี.
เอวํ สพฺพงฺคสมฺปนฺนํ	มุนี ทุกฺขสฺส ปารคํ
อนเภาการสมฺปนฺนํ	ปยฺรูปาสนฺติ โคตมนฺติ.

๑๑. คคฺคราสุตฺตํ

[๒๑๙] เอกํ สมยํ ภควา จมฺปาโย วิหริติ คคฺคราย
โปกฺขรณียา तीरे महता गिक्खुสงฺเขเน सत्थी ปณฺจमतฺเตहि
गिक्खุสฺเตहि สत्तฺตฺติ จ อุปาสกสฺเตहि อนเภาหิ จ เทวตาสหสฺเสहि.
ตฺยาสุสฺสํ ภควา อติโรจตี วณฺเณน เจว ยสฺสา จ. อถ
โข อายสฺมโต วงฺคีสสฺส เอตทโหสิ “อัย โข ภควา จมฺปาโย
วิหริติ คคฺคราย โปกฺขรณียา तीरे महता गिक्खุสงฺเขเน

สทฐี ปณจมตเตหิ ภิกขุสเตหิ สตฺตหิ จ อุปาสกสเตหิ, [๑]
 อนนเกหิ จ เทวตาสหสฺเสหิ, ตฺยาสฺสทํ ภควา อติโรจติ
 วณฺณเนน เจว ยสสา จ. ยนฺนุนาหํ ภควนฺตํ สมมุขา
 สรฺูปาย คากาย อภิตฺถเวยฺยนฺติ.

อถ โข อายสฺมา วงศ์โส อฏฺฐายาสนา เอกํสํ
 อุตฺตราสงฺกํ กริตฺวา, เยน ภควา, เตนณฺชลิมนฺนาเมตฺวา
 ภควนฺตํ เอตทวโจ “ปฏฺฐิภาติ มํ ภควา, ปฏฺฐิภาติ มํ สุกตฺตาติ.
 “ปฏฺฐิภาตฺ ตํ วงศ์สาติ ภควา อวโจ. อถ โข อายสฺมา
 วงศ์โส ภควนฺตํ สมมุขา สรฺูปาย คากาย อภิตฺถวิ

“จนฺโท ยถา วิตฺวลาหเก^๒ นเก
 วิโรจติ วิตฺมโลว^๓ ภาณฺมา
 เอวมฺปิ องฺคีส ตวํ มหามฺนิ
 อติโรจสิ ยสสา สพฺพโลกนฺติ.

๑๒. วงศ์สยุดตํ

[๒๒๐] เอกํ สมยํ อายสฺมา วงศ์โส สาวตฺถิยํ วิหริติ
 เขตฺวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามे. เตน โข ปน สมเยน
 อายสฺมา วงศ์โส อจิรอรหตฺตปฺปตฺโต โหติ,^๔ วิมุตฺติสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทึ^๕
 ตายํ เวลายํ อีมา คากายอ อภาสิ

^๑ ฦ.,เท.,อ. สยุดตหิ จ อุปาสิกาสเตหิ

^๒ ฦ.,เท.,อ. วิตฺวลาหเก

^๓ ฦ.,เท. วิตฺมโลว

^๔ ฦ.,เท.,อ. หุตฺวา

^๕ อ. วิมุตฺติสฺสพฏฺฐิสฺสเวทึ

“กาเวยยมตฺตา วิจิริมฺห ปุพฺเพ	คามา คามํ ปุรา ปุริ
อถทฺทสาม สมฺพุทฺธํ	สทฺธา โน อุปปชฺชถ.
โส เม ฌมฺมมเทเสสิ	ขนฺธเ อายตนาณิ ธาตุโย” [๒]
ตสฺสาคํ ฌมฺมํ สุตฺวาน	ปพฺพชฺชี่ อนคาริยํ.
พหุณฺณํ วต อตฺถาย	โพธิมชฺฌคมา มุนิ
ภิกฺขุณฺณํ ภิกฺขุณฺนินญจ	เย นิยามคตทฺทสา.
สฺวาคตํ วต เม อาสิ	มม พุทฺธสฺส สนฺติเก
ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา	กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.”
ปุพฺเพนิวาสํ ชานามิ	ทิจฺจพจกฺขุํ วิโสธิตํ
เตวิชฺโช อิทฺธิปตฺโตมฺหิ	เจโตปริยายโกวิทฺติ.

วงคีสัมมุตตํ สมตฺตํ.

ตสฺสทฺททานํ

“นิกฺขนฺตอรฺติ เจว	เปสลาอติมญฺจนา
อาณนฺเทน สุภาสิตา	สารีปฺตฺตปวาร์ณา
ปโรสฺสสฺสํ โกณฺทญฺโย	โมคฺคฺลฺลาเนน คคฺครา
วงคีสฺเสน ทฺวาทฺสาติ.	

๕. วนสัณฺฑิต์

๑. วิเวกสุตฺต

[๒๒๑] เอวเมวเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ อณฺณตโร ภิกฺขุ
โกสเลสุ วิหริติ อณฺณตรสฺมี วนสณฺฑเท. เตน โข ปน
สมเยน โส ภิกฺขุ ทิวาวิหารคโต ปาปเก อกุสเล วิตกฺเก
วิตกฺเกติ เคนิสฺสึเต. อถ โข ยา ตสฺมี วนสณฺฑเท
อริวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมฺปิกา อตฺถกามา ตํ
ภิกฺขุํ สํเวเชตฺถกามา, เยน โส ภิกฺขุ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
ตํ ภิกฺขุํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

“วิเวกกาโมสิ วนํ ปวิฏฺโง
อถ เต มโน นิจุจฺจติ พหิทฺธา
ตวํ^๑ ชโน ชนสฺมี วินยสฺสุ จนฺทํ
ตโต สฺวํ โหหิสิ วีตฺราโค.
อรตี ปชหาสิ สโต
ภาวสิ สตํ ตํ สารยาม เส
ปาตาสฺวโร หิ ทุตฺตโร^๒
มา ตํ กามโร อวาทริ.
สกุณฺเณ ยถา ปสฺสุกฺกตฺติโต^๓
วิธุนํ ปาตยติ สิตํ รชํ
เอวํ ภิกฺขุ ปชานวา สติมา
วิธุนํ^๔ ปาตยติ สิตํ รชนฺติ.

หมดอายุ 27/05/2566

อถ โข โส ภิกฺขุ ตาย เทวตตาย สํเวชิตฺวา สํเวคมาปาทีติ.

^๑ จ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ อ. ทุรฺกตโม

^๓ ส., สยา., อ. ปสฺสุกฺกตฺติโต

^๔ สยา. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

๒. อุပ္ปฏฐานสุตต์

[๒๒๒] เอกัง สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหริติ
 อญฺญตรสฺมี วนสณฺฑเท. เตเน โข ปน สมเยเน โส ภิกฺขุ
 ทิวาวิหารคโต สุปฺติ. อถ โข ยา ตสฺมี วนสณฺฑเท อธิวตฺถา
 เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมฺปิกา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ
 สํเวเชตฺถกามา; เยเน โส ภิกฺขุ, เตนุปลงฺกมิ; อุปฺสงฺกมิตฺวา ตํ
 ภิกฺขุํ คากาหิ อชฺฌภาสิ

“อุฏฺฐเหติ ภิกฺขุ กิ โสปี” โก อตฺถโก สุปีเตเน เต
 อาตฺตรสฺส หิ เต” นิทฺฐา สลฺลวิทฺทสฺส รุปฺปโต.
 ยาย สทฺฐาปพฺพชิตอ” อคารสฺमानคาริยํ
 ตเมว สทฺธํ พฺรหฺมเหติ มา นิทฺฐาย วสํ คมิตฺติ.
 “อนิจฺจา อทฺฐวา กามา เยสุ มนฺโทว มุจฺฉิตอ
 พทฺธเสสุ มุตฺตํ อสิตํ กสฺมา ปพฺพชิตํ ตเป.
 จนนฺทราคสฺส วินยา อวิชฺชาสมตฺติกฺกมา
 ตํ ฌาณํ ปรีโมทาต” กสฺมา ปพฺพชิตํ ตเป.
 เกตฺวา” อวิชฺชํ วิชฺชาย อาสวานํ ปรีกฺขยา
 อโสํกํ อนฺุปายาสํ กสฺมา ปพฺพชิตํ ตเป.
 อารทฺธวิริยํ ปหิตตตํ นิจฺจํ ทพฺพหปรกฺกมํ
 นิพฺพานํ อภิกงฺขนตํ กสฺมา ปพฺพชิตํ ตเปติ.

^๑ ฉ., เท., อี. เสสิ

หมตอายุ 27/05/2566

^๓ ฉ., เท., อี. สทฺฐาย ปพฺพชิตอ

^๔ ฉ., เท. เจตฺวา

^๒ ฉ., เท., อี. กา

^๕ ฉ. ปรีโมทนํ เท. ปรีโมทาตํ อี. ปรีโยทาตํ

๓. กสฺสปโคตตสูตร

[๒๒๓] เอกํ สมยํ อายสฺมา กสฺสปโคตโต โกสเลสุ
 วิหริติ อญฺญตรสฺมี วนสณฺฑเท. เตเน โข ปน สมเยน
 อายสฺมา กสฺสปโคตโต ทิวาวิหารคโต อญฺญตรํ เณตํ โอวทติ.
 อถ โข ยา ตสฺมี วนสณฺฑเท อริวตฺถา เทวตา อายสฺมโต^๑
 กสฺสปโคตตสฺส อนุกมฺปิกา อตฺถกามา^๒ อายสฺมนฺตํ กสฺสปโคตตํ
 สํเวเชตฺถกามา, เยนายสฺมา กสฺสปโคตโต, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ กสฺสปโคตตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

“คิริทฺถคจฺรํ เณตํ	อุปปปญฺญํ อเจตสํ
อกาเล โอวทํ ภิกฺขุ	มนฺโทว ปฏฺฐิภาติ มํ.
สุณฺหาติ ^๓ น วิชานาติ	อาโลเกติ น ปสฺสติ
ธมฺมสฺมี ภณฺณมานสฺมี	อตฺถํ พาโล น พุชฺฌติ.
สเจปิ ทส ปชฺชฺชเต	ธารยิสฺสสิ กสฺสป
เนว ทกฺขติ รูปานิ	จกฺขุ หิสฺส น วิชฺชตีติ.

อถ โข อายสฺมา กสฺสปโคตโต ตาย เทวตาย สํเวชิตโต
 สํเวคมาปาทีติ.

๔. สมุพหุลสูตร

[๒๒๔] เอกํ สมยํ สมุพฺหุลา ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหรนฺติ
 อญฺญตรสฺมี วนสณฺฑเท. อถ โข เต ภิกฺขุ วสฺสํ วุตฺถา
 เตมาสจฺเจเยน จาริกํ ปกฺกมฺมิสฺส. อถ โข ยา ตสฺมี วนสณฺฑเท
 อริวตฺถา เทวตา เต ภิกฺขุ อุปสฺสนฺตี ปรีเทวมานา ตายํ
 เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

^๑ ฉ. เท. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ อ. สฺโณติ

“อรติ วีย เมชฐิ^๑ ขายติ
 พหุเก ทิสวาน วิวิตเต อาสเน
 เต จิตตกถา พหุสสุตา
 โกเม โคตมสาวกา คตาติ.

เอวํ วุตเต, อญฺญตรา เทวตา ตํ เทวตํ คากาย
 อชฺฌภาสิ

“มคธ^๒ คตา โกสลํ คตา
 เอกจฺจิยา ปน วชฺชภูมียา^๓
 มกฺก้า^๔ วีย สงฺฆจาริโน^๕
 อนิเกตา วิหรนฺติ ภิกฺขโวติ.

๕. อานนฺทสุตฺตํ

[๒๒๕] เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท โกสเลสุ วิหริติ
 อญฺญตรสฺมี วนสณฺฑเท. เตन โข ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท
 อติเวลํ คิหิสมฺมตฺติพฺพโล วิหริติ. อถ โข ยา ตสฺมี วนสณฺฑเท
 อธิวตฺถา เทวตา อายสฺมโต อานนฺทสฺส อนุกมฺปิกา อตฺถกามา
 อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ สํเวเชตฺถกามา, เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ คากาย อชฺฌภาสิ

“รฺกฺขมฺมุลคหฺนํ ปสฺกุกิย
 นิพฺพานํ หทยสฺมี โอปิย

^๑ น., เท., อ. เมชฐ

^๔ น., เท., อ. มค

^๒ น. มคธ

^๕ น., เท., อ. อสงฺกจาริโน.

^๓ อ. วชฺชภูมียา

ฌาย โคตม มา [๑] ปมาโท

กี เต ปิปปิฬิกา กริสฺสตีติ.

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ตาย เทวตตาย สฺเวชิตโต
สฺเวคมาปาทีติ.

๖. อนุรุธสุตต์

[๒๒๖] เอกํ สมยํ อายสฺมา อนุรุธุโธ โกสเลสุ วิหริติ
อญฺญตรสฺมี วณฺสณฺฑเ. อถ โข อญฺญตรธา ตาวตีสกายิกา
เทวตา ชาลินี นาม อายสฺมโต อนุรุธุสฺส ปุราณทุดิยิกา,
เยนายสฺมา อนุรุธุโธ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ
อนุรุธุํ คากาย อชฺฌภาสิ

“ตตถ จิตฺตํ ปณฺิเชหิ

ตาวตีสฺส เทเวสุ

ปุรกฺขโต ปริวฺโต

“ทฺคฺคตา เทวกณฺณายโย

เต จาปิ ทฺคฺคตา สตฺตา

“น เต สุขํ ปชานนฺติ

อาวาสํ นรเทวานํ

“น ตวํ พาเล วิชานาสิ

“อนิจฺจา สพฺเพ สงฺขารา”

อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ

ยตฺถ เต วุสิตํ ปุเร

สพฺพกามสมิทฺติสุ

เทวคณฺเหิ” โสภสฺสีติ.”

สกฺกายสฺมี ปติฏฺฐิตา

เทวกณฺณายิ ปตฺถิตาติ.”

เย น ปสฺสนนฺติ นนฺทนํ

ติทฺธานํ ยสฺสสินนฺติ.

ยถา อรหตํ วโจ

อุปฺปาทวยธฺมมฺิโน

เตสํ วุปฺสโม สุขโ.

นตฺถิทานิ ปุณฺหาโส เทวกายสฺมิ ชาลินี
 วิกุขีเณ ชาตีสฺसारो นตฺถิทานิ ปุณฺพภโวติ.

๗. นาคทตฺตสฺสุตฺตํ

[๒๒๗] เอกํ สมยํ อายสฺมา นาคทตฺโต โกสเลสุ
 วิหริติ อญฺญตรสฺมี วนสณฺฑเท. เตन โข ปน สมเยน
 อายสฺมา นาคทตฺโต อติกาเลน คามํ ปวิสฺติ อติทิวา
 ปฏิกุภมฺติ. อถ โข ยา ตสฺมี วนสณฺฑเท อธิวตฺถา เทวตา
 อายสฺมโต นาคทตฺตสฺส อญฺญกมฺปิกา อตฺถกามา อายสฺมนตฺตํ
 นาคทตฺตํ สํเวเชตฺถกามา, เยนายสฺมา นาคทตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนตฺตํ นาคทตฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

“กาเล ปวิสฺส นาคทตฺต ทิวา จ อาคนฺตฺวา อติเวลจาริ
 สํสฺมฺมฺโจ กหฺมฺมฺเจหิ สฺमानสฺสทฺทุกฺโข
 ภายามิ นาคทตฺตํ สฺอุปคพฺภ^๑ กุเลสุ วินิพฺพทฺ
 มา เหว มจฺจุรณฺโเบ พลวโต อนฺตกสฺส วสเมสฺสีติ.^๒

อถ โข อายสฺมา นาคทตฺโต ตาย เทวตาย สํเวชิตฺ
 สํเวคมาปาทีติ.

๘. กุลมรณีสฺสุตฺตํ

[๒๒๘] เอกํ สมยํ อญฺญตรโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหริติ
 อญฺญตรสฺมี วนสณฺฑเท. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ
 อญฺญตรสฺมี กุเล อติเวลํ อชฺโฆคาพฺหปฺตโต วิหริติ. อถ โข

ยา^๑ ตสฺมี วณสณฺฑเท อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมปิภา
 อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตฺถกามา, ยา ตสฺมี กุเล กุลฉรณํ
 ตสฺสา วณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา, เยน โส ภิกฺขุ, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“นทีดีเรสุ สณฺหาเน สภาสุ รติยาสุ จ
 ชนา สงฺคมม มนฺเตนฺติ มญฺจ ตญฺจ กิมนฺตรนฺติ.
 “พฺหุ หิ สทฺทา ปจฺจุหา ขมิตพฺพา ตปสฺสินา
 น เตน มงฺกุโหดพฺพ^๒ น หิ เตน กิลิสฺสติ.
 โย จ สทฺทปปริตฺตาสี วเน วาตมิโค ยถา
 ลหฺจิตฺโตติ ตํ อาหุ นาสฺส สมปฺชฺชเต วตฺนติ.

๙. วชชีปุตตสตุตํ

[๒๒๙] เอกํ สมยํ อณฺเฑตโร วชชีปุตตโก ภิกฺขุ
 เวสาลียํ วิหริติ อณฺเฑตรสฺมี วณสณฺฑเท. เตน โข ปน สมเยน
 เวสาลียํ. [๓] สพฺพรตฺติวาโร^๔ โหติ. อถ โข โส ภิกฺขุ
 เวสาลียํ ตฺริยตาพิต วาทิตนิกฺโขสสทฺทํ สุตฺวา ปรีเทวมาโน
 ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

“เอกกา มยํ อรณฺเฆ วิหราม
 อปวิฏฺฐ^๕ วณสฺมี ทารุกํ
 เอตาทิสิกาย รตฺติยา
 โก สุ นามมเหหิ ปาปิโยติ.

^๑ อ. อยฺ ปาโจ น กิลิสฺสติ.

^๒ อ. มงฺกุโหดพฺพ.

^๓ ฉ., เท. วชชีปุตตโก

^๔ ฉ., เท., อ. สพฺพรตฺติจาโร

^๕ ฉ., เท. อปวิฏฺฐ

อถ โข ยา ตสฺมี วนสณฺฑเท อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส
ภิกฺขุโน อนุกมฺปิคา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตฺถกามา, เยน
โส ภิกฺขุ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“เอกโกว” ตํ อรณฺเณ วิหฺรสิ

อปวิฏฺฐจํ วนสฺมี ทารุกํ

ตสฺส เต พหฺกา ปิหยนฺติ

เนรยิกา วีย สคฺคคามินฺนติ.

อถ โข โส ภิกฺขุ ตาย เทวตตาย สํเวชิตฺวา สํเวคมาปาทีติ.

๑๐. สขุฌายสุตฺตํ

[๒๓๐] เอกํ สมยํ อณฺณตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหฺรติ
อณฺณตฺรสฺมี วนสณฺฑเท. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ ยํ
สุทํ ปุพฺเพ อติเวลํ สขุฌายพฺหุโล วิหฺรติ. โส อปเรน
สมเยน อปฺโปสฺสุโก ตฺถเหิฏฺฐโต สกมายติ.^๒ อถ โข ยา
ตสฺมี วนสณฺฑเท อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน ฌมฺมํ
อสุณฺนตี, เยน โส ภิกฺขุ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ
คาถาย อชฺฌภาสิ

“กสฺมา ตํ ฌมฺมปทานิ ภิกฺขุ

นาธิยสิ ภิกฺขุหิ สํสฺนโต

สุตฺวาน ฌมฺมํ ลภติปปสาทํ

ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม ลภติปปสํสนฺติ.

“อหุ ปุเร ฐมมปเทสุ จนโท
 ยาว วิราเคน สมาคมิมห
 ยโต วิราเคน สมาคมิมห
 ยงฺกิญฺจิ ทิฏฺฐจํว สุตํ มุตํ วา”
 อญฺเวย นิฏฺเฆปนมาหุ สนฺโตติ.

๑๑. อโยนิโสมนสิการสุตตํ^๒

[๒๓๑] เอกํ สมยํ อญฺเวยตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหริติ
 อญฺเวยตรสมิํ วนสณฺฑเท. เตเน โข ปน สมเยเน โส ภิกฺขุ
 ทิวาวิหารคโต ปาปเก อกุสเล วิตกฺเก วิตกฺเกติ. เสยฺยถิํ.
 กามวิตกฺกํ, พยาปาทวิตกฺกํ, วิหีสาวิตกฺกํ. อถ โข ยา ตสฺมิ
 วนสณฺฑเท อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมฺปิกา
 อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตฺถกามา, เยเน โส ภิกฺขุ, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

“อโยนิโส มนสิการา	โส” วิตกฺเกหิ ขชฺชสิ ^๔
อโยนิโส ^๕ ปญฺนิสฺสชฺช	โยนิโส อนฺนุวิจฺจนฺตย.
สตถารํ ฐมฺมํ อารพฺภา ^๖	สงฺฆํ สีลานิ วตฺตโน
อริคจฺจนฺสิ ปาโมชฺช ^๗	ปีติสุขมสฺสยํ
ตโต ปามุชฺชพฺหุโล ^๘	ทฺถุขสฺสสนฺตํ กริสฺสสีติ.

อถ โข โส ภิกฺขุ ตาย เทวตาย สํเวชิตอ สํเวคมาปาทีติ.

^๑ อ. สุตํว มุตํ

^๒ อ. โภ

^๓ อ. อโยนิ

^๔ ฉ., เท., อ. ปาโมชฺชพฺหุโล

^๕ ฉ. อกุสลวิตกฺกสุตตํ

^๖ อ. มชฺชสิ

^๗ ฉ., เท. ฐมฺมารพฺภา

๑๒. มชฺฌนุติกสุตฺตํ

[๒๓๒] เอกัง สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหฺรติ
 อญฺญตรสฺมี วนสณฺฑเท. อถ โข ยา^๑ ตสฺมี วนสณฺฑเท อธิวตฺถา
 เทวตา, เยน โส ภิกฺขุ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตสฺส
 ภิกฺขุโน สนฺติเก อีมา คาทา^๒ อภาสิ

“จิตฺเต มชฺฌนุติเก กาลे สนฺนิสินฺเณสุ^๓ ปกฺขิสฺสุ
 สณฺเตว พุรหารณฺณ^๔ ตํ ภยํ ปฏฺฐิภาติ มํ.

“จิตฺเต มชฺฌนุติเก กาลे สนฺนิสินฺเณสุ^๓ ปกฺขิสฺสุ
 สณฺเตว พุรหารณฺณ^๔ สา รติ ปฏฺฐิภาติ มนฺติ.

๑๓. ปากตินุทฺริยสุตฺตํ

[๒๓๓] เอกัง สมยํ สมฺพหุลา ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหฺรติ
 อญฺญตรสฺมี วนสณฺฑเท อุทฺธตา อุณฺนพา จปฺลา มุขรา
 วิกีณฺณวาจา มุฏฺฐสฺสติโน อสมฺปชานา อสฺมาหิตา วิพฺภนฺตจิตฺตา
 ปากตินุทฺริยา. อถ โข ยา ตสฺมี วนสณฺฑเท อธิวตฺถา เทวตา เตสํ
 ภิกฺขุณฺโณ อนุกมฺปิกา อตฺถกามา เต ภิกฺขุ สํเวเชตฺถกามา; เยน เต
 ภิกฺขุ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขุ คาทาหิ อชฺฌภาสิ

“สุขชีวิโน ปุเร อาสุํ ภิกฺขุ โคตมสาวกา
 อนิจฺฉา ปิณฺฑํ เอสนา อนิจฺฉา สยนาสนํ.

^๑ฉ.,เท. ๒๗/๐๕/๒๕๖๕
 ฉ.,เท. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ฉ.,เท.,อ. อิม คาทํ

^๓ฉ.,เท. สนฺนิสินฺเณสุ

^๔อ. มหารณฺณ

โลเก อนิจจํ ฌตฺวา ทุกฺขสฺสหนํ อํสํ เต
 ทฺวโปสํ กตฺวา อตฺตานํ คามะ คามณิกา วีย
 ภูตฺวา ภูตฺวา นิปฺพชฺชนติ ปราคาระสํ มุจฺจिता.
 สงฺฆสฺส อณฺชลํ กตฺวา อิชฺเชกฺขเจ วทามํ
 อปฺปวิญฺจา^๑ อนาถา เต ยถา เปตา ตเถว เต.
 เย โข ปมตฺตา วิหรนฺติ เต เม สนฺธาย ภาสิตํ
 เย^๒ อปฺปมตฺตา วิหรนฺติ^๓ นโม เตสํ กโรมฺहनฺติ.

อถ โข เต ภิกฺขุ ตาย เทวตาย สํเวชิตา สํเวคมาปาหฺนฺติ.

๑๔. ปทุมปปผลตํ^๔

[๒๓๔] เอกํ สมยํ อณฺณตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหรติ
 อณฺณตรสฺมี วนสณฺฑะ. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ
 ปจฺจณาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต โปกฺขรณํ โอคาเหตฺวา
 ปทุมํ อุปฺปิงฺขติ. อถ โข ยา ตสฺมี วนสณฺฑะ อธิวตฺถา
 เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อณฺกมฺปิกา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ
 สํเวเชตฺถกามา; เยน โส ภิกฺขุ, เตนฺอุปฺสงฺกมิ; อุปฺสงฺกมิตฺวา ตํ
 ภิกฺขุํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“ยเมตํ วาริํ ปุप्ผํ	อทินฺนํ อุปฺปิงฺขสิ
เอกงฺคเมตํ เถยฺยานํ	คณฺธตฺถะโนสิ มาริสํติ.
“น หรามิ น ภณฺฑามิ	อารา สิงฺขามิ วาริํ
อถ เกน น วณฺณเณน	คณฺธตฺถะโนติ วุจฺจติ.

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. อปฺปวิญฺชา

^{๒-๓} ทย. เย โข ปมตฺตา วิหรนฺติ

^๔ ฉ. คณฺธตฺถะโนสฺสํ.

ยวายํ ภีसानิ ขนติ ปุณฺหริกานิ ภณฺชติ
 เอวํ อากิณฺณกมฺมนฺโต กสฺมา เอโส น วุจฺจตีติ.
 “อากิณฺณลฺลุทฺโธ ปุริโส อติเวลํ” มกฺขิโต
 ตสฺมี เม วจันํ นตฺถิ ตณฺจ อรหามิ วตฺตเว
 อนนฺทคณฺสสฺส โปสสฺส นิจฺจํ สุจฺจเวสิโน
 วาลคฺคตฺตํ ปาปสฺส อพฺภามตฺตํ ขายตีติ.^๒
 “อทุธา มํ ยกฺข ชานาสิ อเถ มํ อนฺทกมฺปสิ
 ปุณฺปิ ยกฺข วชฺชาสิ” ยทา ปสฺสสิ เอทิสฺนติ.^๓
 “เนว ตํ อุปชีวามิ นปิ เต ภทฺทกมฺหเส^๔
 ตวเมว ภิกฺขุ ชาเนยฺย เยน คจฺเจยฺย สุกตฺตินฺติ.
 อถ โข โส ภิกฺขุ ตาย เทวตาย สํเวชิตฺวา สํเวคมาปาทีติ.

วนสัมมุตตํ สมตฺตํ.

ตสฺสุทฺททานํ

“วิเวกํ อุปฏฺฐจฺจณฺจ กสฺสโปโคตฺเตน สมฺพหฺลลา
 อานนฺโท อนฺตรุทฺโธ^๕ จ นาคทตฺตณฺจ กุลฆรณิ
 วชฺชีปฺตฺโต จ เวสาลี สชฺฌาเยน อโยนิโส
 มชฺฌนฺตกาลมฺหิ ปากตฺตินฺทริยา ปทุมปฺปฺเพน จุทฺทส ภเวติ.

^๑ ฉ., เท., อี. ชาติเจลว
 ๓ อี. วชฺเชสิ
^๔ สย. อนฺตรุทฺตณฺจ

^๒ อี. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.
^๔ ฉ., เท. ภคกามหเส อี. กตกมฺมเส

๑๐. ยกฺขสัณฺฑิตํ

๑. อินฺทกสฺสฺสฺส

[๒๓๕] เอวเม^๑ สฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห
วิหริติ อินฺทกุญฺเฏ ปพฺพเต อินฺทกสฺส ยกฺขสฺส ภวเน. อถ โข
อินฺทโก ยกฺโข, เยเน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ; อุปลสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

“รูปํ น ชีวนฺติ วทนฺติ พุทฺธา
กถํ นวํ วิทนฺติ มํ สรีรํ
กุตสฺส อภฺยัสสํ ปิณฺฑมเมติ
กถํ นวํ สชฺชติ คพฺภสฺส มินฺติ.

“ปจฺมํ กลลํ โหติ	กลลา โหติ อพฺพุทํ
อพฺพุทา ชายเต เปสิ	เปสิ นิพฺพตฺตตี ฉนฺ
ฉนา ปสาชา ชายนฺติ	เกสา โลมา นขาปิ ^๒ จ.
ยญฺจสฺส ภูฏชฺติ มาตา	อนนํ ปาณญจ โภชนํ
เตเน โส ตตฺถ ยาเปติ	มาตุกฺขจฺฉิคุตโต นโรติ.

๒. สกฺกนามสฺสฺส

[๒๓๖] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ คิฑฺฒกุญฺเฏ
ปพฺพเต. อถ โข สกฺกนามโก ยกฺโข, เยเน ภควา, เตนุปลสงฺกมิ;
อุปลสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

^๑ อ. อิมะ ปาจา น กิสนฺติ.

^๒ อ. นขานิ

^๓ สฺยา. สกฺกสฺส

“สพพคนุถปปหีนสส วิปฺปมุตตสส เต สโต
 สมณสส น ตํ สารุ ยทณฺณมนุสสาสดีติ.”
 เยน เกนจิ วณฺเณน สํวาโส สกฺก ชายติ
 น ตํ อรหติ สปปญฺโณ มนสา อณฺุกมฺปิตุํ.
 มนสา เจ ปสนฺนเนน ยทณฺณมนุสสาสดี
 น เตน โหติ สัตตโต ยานฺุกมฺปา^๒ อณฺุกทยาติ.

๓. สัจฉิโณมุตตํ

[๒๓๗] เอกํ สมยํ ภควา คยายํ วิหริติ ฐงฺกิตมณฺเญ
 สัจฉิโณมุตตํ ยกขสส ภวเน. เตน โข ปน สมเยน ชโร จ
 ยกฺโข, สัจฉิโณม จ ยกฺโข, ภควโต อวิทูเร อติฏฺกมฺนฺติ. อถ โข
 ชโร ยกฺโข สัจฉิโณม ยกฺโข เอตทวโจ “เอโส สมโณติ.

“เนโส สมโณ, สมณโก เอโส. ยาว ชานามิ, ยถิ วา
 โส สมโณ ยถิ วา” สมณโกติ.

อถ โข สัจฉิโณม ยกฺโข, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต กายํ อุปนาเมสิ. อถ โข ภควา กายํ
 อุปนาเมสิ. อถ โข สัจฉิโณม ยกฺโข ภควนฺตํ เอตทวโจ
 “ภายสิ มํ สมณฺาติ. “น ขวฺาหนฺตํ อาวุโส ภายามิ, อปิจ เต
 สมณฺสโส ปาปโกติ. “ปญฺหํ ตํ สมณ ปุจฺฉิสฺสามิ. สเจ เม
 สมณ^๓ น พุยากริสฺสสิ, จิตฺตํ วา เต ชิปปิสฺสามิ, หทฺยํ วา
 เต ฆาเลสฺสามิ, ปาเทสฺ วา คเหตุวา ปารคฺงคาย ชิปปิสฺสามีติ.
 “น ขวฺาหนฺตํ อาวุโส ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก

สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย; โย เม
จิตฺตํ วา ขิเปยฺย, หทยํ วา ผาเลยฺย, ปาทะสฺส วา คเหตุว
ปารคฺงคาย ตีเร ขิเปยฺย, อปฺปจ ตวํ อวฺวโส ปุจฺฉ, ยทาภงฺขสํตี.

“ราโค จ โทโส จ กุโตนินทานา
อรตี รติ โลมหํโส กุโตะชา
กุโตะ สมฺมจาย มโนวิตกฺกา
กุมารกา ชงฺกมิวสฺสชนฺตํตี.

“ราโค จ โทโส จ อิตฺตนินทานา
อรตี รติ โลมหํโส อิตฺตะชา
อิตฺตะ สมฺมจาย มโนวิตกฺกา
กุมารกา ชงฺกมิวสฺสชนฺตํ

เสนฺหชา อตฺตสมฺมุตตา นิโครธสฺสเสว ชนฺธชา
ปฺปญฺญ วิสตฺตตา กาเมสฺส มาลูวา วิตฺถตา วเน.”

เย นํ ปชานนฺติ ยโตนินทานํ^๒
เต นํ วินนฺเทนฺติ สฺสโณหิ ยกฺข
เต ทุตฺตรํ โอมมิมํ ตรนฺติ
อติณฺณปฺพุพฺพิ อปฺพนพฺภวายาติ.

๔. มณิกททสตุตํ

[๒๓๘] เอกํ สมยํ ภควา มคเชสฺส วิหรตี มณิมาพเก
เจติเย มณิกททสฺส ยกฺขสฺส ภวเน. อถ โข มณิกทโท
ยกฺโข, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต

* ๑. มาลูวา วิตฺตา วเน, เท. มาลูวา จ วิตฺตา วเน, อี. มาลูวา จ วิตฺตา.

* ๒. ยโตนินทานา

สนฺติเก อิมํ คากํ อภาสิ

“สติมโต สทา ภทฺทํ	สติมา สุขเมตติ
สติมโต สุขเว เสยโย	เวรา จ ปริมุจฺจตีติ.
“สติมโต สทา ภทฺทํ	สติมา สุขเมตติ
สติมโต สุขเว เสยโย	เวรา น ปริมุจฺจตีติ.
ยสฺส สพฺพมโหฺรตฺตี ^๑	อหีสาย รโต มโน
เมตฺตํ โส ^๒ สพฺพภูเตสุ	เวรนฺตสฺส น เกนจฺติ.

๕. สำนุสฺสฺตํ

[๒๓๙] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เชตวนเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. เตन โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา
อุปาสิกาย สำนุ นาม ปุตฺโต ยกฺเขน คหิโต โหติ. อถ โข सा
อุปาสิกา ปริเทวมานา ตายํ เวลายํ อีมา คากาโย อภาสิ

“จาตุทฺทสี [“] ปญฺจทสี	ยา ^๔ จ ^๕ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
ปาริหาริกปกฺขญจ	อฏฺฐจฺงคสฺสมาคตํ ^๕
อุโปสถํ อุปวสนฺติ	พฺรหฺมจริยํ ^๖ จรณฺติ เย
น เตหิ ยกฺขา กิพฺพนฺติ ^๖	อิติ เม อรหตฺ สุตํ
สาทานิ อชฺช ปสฺสามิ	ยกฺขา กิพฺพนฺติ สำนุนาติ.
“จาตุทฺทสี ปญฺจทสี	ยา ^๔ จ ^๕ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
ปาริหาริกปกฺขญจ	อฏฺฐจฺงคสฺสมาคตํ

^๑ จ., เท., อ. สพฺพมโหฺรตฺตํ

^๒ สยา. เมตฺตํ โส

^๓ อ. สา หุตติ เม อรหตฺ, อิติ เม อรหตฺ สุตํ, สา ทานิ อชฺช ปสฺสามิ, ยกฺขา กิณฺติ
 สำนุนา

^{๔-๕} อ. ยาว

^๕ อ. อฏฺฐจฺงคสฺสมาหิตํ

^{๖-๖} อ. อีเม คากาปาทา น ทิสฺสนฺติ.

อุโปสถิ อูปวสนฺติ	พฺรหฺมจริยํ จรณฺติ เย
น เตหิ ยกฺขา กิพฺพนฺติ	สาหุ ^๑ เต อรหตฺ สุตฺ.
สาณฺุ ปพฺพุทฺธํ วชฺชสาสิ	ยกฺขานํ วจณํ อิทํ
มากาสิ ปาปกํ กมฺมํ	อาวิ วา ยทิ วา รโห.
สเจว ^๒ ปาปกํ กมฺมํ	กสิสฺสสิ กโรสิ วา
น เต ทฺวักขา ปมุตฺตยตฺถิ	อุปฺปจฺจาปิ ปลาโยตฺติ.
“มตฺตํ วา อมฺมํ โรทฺถนฺติ	โย วา ชีวํ น ทิสฺสติ
ชีวณฺตํ อมฺมํ ปสฺสนฺติ	กสฺมา มํ อมฺมํ โรทฺสีติ.
มตฺตํ วา ปุตฺตํ โรทฺถนฺติ	โย วา ชีวํ น ทิสฺสติ
โย จ กาเม ^๓ จชิตฺวาน ^๓	ปฺนฺราคจฺจเต อิท
ตํ วาปิ ปุตฺตํ โรทฺถนฺติ	ปฺนฺ ชีวํ มโต หิ โส.
กุกฺกุลา อุพฺภโต ตาต	กุกฺกุลํ ปตฺติตฺตุมิจฺจสิ
นรกา อุภโต ตาต	นรกํ ปตฺติตฺตุมิจฺจสิ.
อภิชาวถ ภทฺทนฺเต	กสฺส อุชฺฌาปยามเส
อาทิตฺตา นิพฺภตํ ภณฺทํ	ปฺนฺ ทยฺหิตฺตุมิจฺจสีติ.

๖. ปิยงกรสุตต์

[๒๔๐] เอกํ สมยํ อายสฺมา อนุรุทฺโธ สาวตฺถิยํ วิหรติ
 เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. เตเน โข ปน สมเยน
 อายสฺมา อนุรุทฺโธ รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ ปจฺจุจฺจาย ฐมฺมปทานิ
 ภาสติ. อถ โข ปิยงกรมาตา ยกฺขิณี ปุตฺตํ เอวํ โตเสสิ

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ อ. อิติ เม

^๒ ฉ., เท. สเจ จ

^{๓-๓} อ. กาเมว ชิตฺวาน

“มา สหุทมกริ ปิยงกร
 ภิกขุ ฐมมปทานิ ภาสติ
 อปิ จ ฐมมปทํ วิชานีย
 ปฏิปชฺเชม หิตาย โน สียาติ.”
 ปาณิสฺส จ สญฺญมามเส
 สมฺปชานมุสา น ภณามเส
 สิกฺขेम สฺสึลฺลยมตฺตโน
 อปิ มุจฺเจม ปิสาจโยนียาติ.

๗. ปุณพพสุตฺตํ

[๒๔๑] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวเน
 อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. เตन โข ปน สมเยน ภควา ภิกขุ
 นิพฺพานปฏิสํยุตฺตาย ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสติ, สมาทเปติ,
 สมุตฺเตเชติ, สมฺปทฺสเสติ. เต จ ภิกขุ อภฺจิกถวา^๑ มนสิกถวา
 สพฺพเจตโส^๒ สมณฺนาหริถวา โอหิตโสตา ฐมฺมํ สฺสณฺนติ.
 อถ โข ปุณพพสุมาตา ยกฺขิณี ปุตฺตเก^๓ เอวํ โตเสสิ

“ตฺถุหิ อุตฺตริเก โหหิ	ตฺถุหิ โหหิ ปุณพพสุ
ยาวาหิ พุทฺธเสฏฺฐจสฺส	ฐมฺมํ โสสฺสามิ สตฺถุโน.
นิพฺพานํ ภควา อาห ^๔	สพฺพคณฺถปฺปโมจนํ
อติเวลา จ เม โหติ	อสุมี ฐมฺเม ปิยายนา.
ปิโย โลเก สโก ปุตฺโต	ปิโย โลเก สโก ปติ
ตโต ปิยตรํ ^๕ มยฺหิ	อสุส ฐมฺมสฺส มคฺคนา

^๑ ฉ., เท., อ. อิติสทโท น ทิสฺสติ.

หมตอายุ 27/05/2566

^๒ ฉ., เท., อ. สพฺพเจตสา, เอวมฺปริปิ.

^๓ อ. อาหุ

^๔ ฉ., เท. อภฺจิกถวา, เอวมฺปริปิ.

^๕ สยา. ปุตฺตกํ

^๖ ฉ., เท., อ. ปิยตรา

น หิ ปุตโต ปติ วาปี	ปิโย ทุกฺขา ปโมจเย.
ยถา สหุทฺทมมฺสฺสวณํ	ทุกฺขา โมเจติ ปาณินํ
โลเก ทุกฺขปเรตสฺมี	ชรามรณสํยุเต.
ชรามรณโมกฺขาย	ยํ ฐมมํ อภิสมฺพุรํ
ตํ ฐมมํ โสตุมิจฺจนามิ	ตฺถเหิ โหหิ ปุณฺณพฺพสุตฺติ.
“อมฺม” น พฺยาหริสฺสสามิ	ตฺถเหิภฺภูตายมุตฺตรา
ฐมฺมเมว นิสาเมหิ	สหุทฺทมมฺสฺสวณํ สุขํ.
สหุทฺทมมฺสฺส อนนฺถนฺาย	อมฺม” ทุกฺขํ จรามเส
เอส เทวมนุสฺसानํ	สมฺมุพฺพานํ ปภงฺกโร
พฺพุโร อนฺติมสารีโร	ฐมมํ เทเสติ จกฺขมาติ.
“สารถุ โข ปณฺหิโต นาม	ปุตโต ชาโต อุเร สโย”
ปุตโต เม พฺพุทฺธเสฏฺฐจฺส	ฐมฺมสฺสทฺธํ ปิยายติ.
ปุณฺณพฺพสุ สุขี โหหิ	อชฺชาหฺมฺหิ สมฺกคฺคตา
ทิจฺฉาจา นิ อริยสจฺจา	อฺตฺตตราปิ สุณฺหาตุ เมติ.

๘. สุตตตตตต

[๒๔๒] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ สีตวเน.
 เตเน โข ปน สมเยเน อนาถปิณฺฑติโก คหปติ ราชคหํ อณฺุปฺปุตโต
 โหติ เกณจิเทว กรณียเน. อสฺสสสิ โข อนาถปิณฺฑติโก คหปติ
 “พฺพุโร กิร” โลเก อฺปฺปนฺโนติ. ตาวเทว จ^๑ ปน ภควนฺตํ
 ทสฺสนาย อฺปฺสงฺกมิตฺตกาโม โหติ.^๒ อถ^๓ โข อนาถปิณฺฑติกสฺส

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท., อ. อมฺมา

^๒ อ. กิโร

^๓ อ. อโหสิ.

^๔ อ. เสยโย

^๕ อ. จสฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๖ ฉ., เท., อ. อถสฺส

คหปตีสส เอตทโหสิ “อกาโล โข อชช ภควนตัม ทสฺสนาย
 อุปสงฺกมิตฺตุ, เสวทานาหิ กาลเน ภควนตัม ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตฺตาสามิตี.
 พุทฺธคฺคฺคาเย สติยา นิปชฺช, รัตติยา สฺสํ ติฏฺฐตฺตํ วุฏฺฐาสิ
 “ภาตนฺติ มณฺณมาโน. อถ โข อนาถปิณฺฑิกโก คหปติ, เยน
 สีวถิกทวารํ, เตनुปสงฺกมิ. อมฺนุสฺสา ทวารํ วิวริสฺสุ.

อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปตีสส นคฺรมหา นิฏฺขมฺนตสฺส
 อาโลโก อนฺตรธายิ, อนฺธกาโร ปาตุรโหสิ. ภยํ จมฺภิตตตํ
 โลมฺหํโส อุกฺปาทิ. ตโต จ^๑ ปฺน นีวตฺติตฺตกาโม อโหสิ.
 อถ โข สีวโก ยกฺโข อนฺตรหิโต สทฺทํ อณฺุสฺสาเวสิ

“สํ ตํ หตฺถิ สํ อสฺสา	สํ อสฺสตรึ ภา
สํ กณฺณาสหสฺसानิ	อามตฺตมณฺิณฺฑทฺลา
เอกสฺส ปทวิธิตฺหารสฺส	กํ นาคณฺนติ โสฬสี.
อภิกฺกม คหปติ	อภิกฺกม คหปติ
อภิกฺกมณฺนเต เสยโย	โน ปฏิกฺกมณฺนติ.

อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปตีสส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ
 อาโลโก ปาตุรโหสิ ยํ อโหสิ ภยํ จมฺภิตตตํ โลมฺหํโส, โส
 ปฏฺิปปสฺสมภิ. พุติยมฺปิ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปตีสส อาโลโก
 อนฺตรธายิ, อนฺธกาโร ปาตุรโหสิ. ภยํ จมฺภิตตตํ โลมฺหํโส อุกฺปาทิ.
 ตโต จ^๑ ปฺน นีวตฺติตฺตกาโม อโหสิ. พุติยมฺปิ โข สีวโก ยกฺโข
 อนฺตรหิโต สทฺทมณฺุสฺสาเวสิ

“สํ ตํ หตฺถิ สํ อสฺสา ๕เปย	กํ นาคณฺนติ โสฬสี
อภิกฺกม คหปติ	อภิกฺกม คหปติ
อภิกฺกมณฺนเต เสยโย	โน ปฏิกฺกมณฺนติ.

อถ โข อนาถปิณฑิกสฺส คหปตีสฺส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ,
 อาโลโก ปาตุโรหสิ. ยํ อโหสิ ภยํ จมฺภิตตํ โลมหํโส,
 โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิ. ตติยมฺปิ โข อนาถปิณฑิกสฺส คหปตีสฺส
 อาโลโก อนฺตรธายิ, อนฺธกาโร ปาตุโรหสิ. ภยํ จมฺภิตตํ
 โลมหํโส อุตฺปาที. ตโต จ^๑ ปฺน นีวตฺติตฺตกาโม อโหสิ.
 ตติยมฺปิ โข สีวโก ยกฺโข อนฺตรหิตฺโต สทฺทมนุสฺสาเวสิ

“สํ หตฺถิ สํ อสฺสา ๕เปฯ กลํ นาคจฺฆนฺติ โสฬสี
 อภิกฺกม คหปติ อภิกฺกม คหปติ
 อภิกฺกมณฺเฑ เสยโย โน ปฏิกฺกมณฺเฑ.

อถ โข อนาถปิณฑิกสฺส คหปตีสฺส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ,
 อาโลโก ปาตุโรหสิ. ยํ อโหสิ ภยํ จมฺภิตตํ โลมหํโส, โส
 ปฏิปฺปสฺสมฺภิ. อถ โข อนาถปิณฑิกโก คหปติ, เยเน สีตวณฺ,
 [๒] เตนฺปสฺงกมิ.

เตเน โข ปน สมเยเน ภควา รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ
 ปจฺจุจฺจาย อชฺโฆกาเส จงฺกมติ. อทฺทสา โข ภควา
 อนาถปิณฑิกํ คหปตี ทูโรโตว อากจฺฉนฺตํ, ทิสฺวาน จงฺกมา
 โอโรหิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสิตฺติ. นิสชฺช โข ภควา
 อนาถปิณฑิกํ คหปตี เอตทโวจ “เอहि สุตฺตตฺตาติ. อถ โข
 อนาถปิณฑิกโก คหปติ “นาเมเน มํ ภควา อาลปตฺติติ. [๓]
 ตตฺถเว ภควโต ปาเทสฺสุ สีรสา นิปตฺติวา ภควนฺตํ เอตทโวจ
 “กจฺจิ ภนฺเต ภควา สุขํ วสิตฺถาติ.”

^๑ ฉ., เท. ตโต ว

^๒ ฉ., เท. ภูริ อุตฺตโค

^๓ ฉ., เท., อ. เยเน ภควา

^๔ ฉ., เท., อ. สุขมสยิตฺถาติ.

“สพฺพทา เว สุขํ เสติ พุราหฺมโณ ปรีณิพฺพุโต
 โย น ลิมฺปติ กาเมสุ สีตฺถิภูโต นิรุปฺริ.
 สพฺพทา อาสตุตฺติโย เจตฺวา วิเนยฺย หทฺเย ทริ
 อุปฺสนฺโต สุขํ เสติ สนฺตี ปปฺปยุยฺย เจตฺสาติ.

๕. ปฐมสุกกาสุตฺตํ

[๒๔๓] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพวเน
 กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน สุกกา ภิกฺขุณี มหติยา
 ปรีสาย ปรีวฺตา ฐมฺมํ เทเสติ. อถ โข สุกกาย ภิกฺขุณียา
 อภิปฺปสนฺโน ยกฺโข ราชคเห รติกาย รติกํ สิงฆาฏเกน
 สิงฆาฏกํ อุปสงฺกมิตฺวา ตายํ เวลายํ อีมา คาทาโย อภาสิ

“กิมฺเม กตา ราชคเห มนุสฺสา มรฺตฺตาว เสยฺเร”
 เย สุกกํ น ปยิริปาสนฺติ เทเสนฺตี อมตํ ปทํ.
 ตณฺจ ปน อปฺปฏฺวียนิยํ อเสนฺนโกโมชวํ
 ปิวนฺติ มณฺเฑ สปปณฺเฑ วลาหกมिव ปนฺถคฺคฺติ.

๑๐. ทุตฺติยสุกกาสุตฺตํ

[๒๔๔] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพวเน
 กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อณฺณตโร อุปาสโก
 สุกกาย ภิกฺขุณียา โภชนํ อทาสิ. อถ โข สุกกาย ภิกฺขุณียา
 อภิปฺปสนฺโน ยกฺโข ราชคเห รติกาย รติกํ สิงฆาฏเกน
 สิงฆาฏกํ อุปสงฺกมิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ คาทํ อภาสิ

“ปุณณํ วต ปสฺวิ พหุํ สปุณฺณโณ วตายมุปาสโก
โย สุขุกาย อทาสี โภชนํ สพฺพคนฺเถหิ วิปฺปมุตฺตยาติ.”

๑๑. จีราสุตต์

[๒๔๕] เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพวนเ
กลนฺทกนิวาเป. เตเน โข ปน สมเยเน อณฺเฑตโร อุปาสโก
จีราย^๒ ภิกฺขุณฺเีย จีวรํ อทาสี. อถ โข จีราย^๒ ภิกฺขุณฺเีย
อภิปฺปสนฺโน ยกฺโข ราชคเห รติกาย รติกํ สิงฺฆาณฺเเกเน สิงฺฆาณฺเวิกํ
อุปสงฺกมิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสี

“ปุณฺณํ วต ปสฺวิ พหุํ สปุณฺณโณ วตายมุปาสโก
โย จีราย อทาสี จีวรํ สพฺพโยเคหิ วิปฺปมุตฺตยาติ.

๑๒. อาพวกสุตต์

[๒๔๖] เอวมเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา อาพวียํ วิหริติ
อาพวกสุส ยกฺขสุส ภวเน. อถ โข อาพวกโก ยกฺโข, เยเน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ “นิกฺขม
สมณฺาติ. “สาธวฺโสติ ภควา นิกฺขมิ. “ปวิส สมณฺาติ. “สาธวฺโสติ
ภควา ปาวิสี. ทุตติยมฺปิ โข อาพวกโก ยกฺโข ภควนฺตํ เอตทวโจ
“นิกฺขม สมณฺาติ. “สาธวฺโสติ ภควา นิกฺขมิ. “ปวิส สมณฺาติ.
“สาธวฺโสติ ภควา ปาวิสี.

ตติยมฺปิ โข อาพวกโก ยกฺโข ภควนฺตํ เอตทวโจ “นิกฺขม
สมณฺาติ. “สาธวฺโสติ ภควา นิกฺขมิ. “ปวิส สมณฺาติ.
“สาธวฺโสติ ภควา ปาวิสี.

^๑ จ., เท., อ. วิปฺปมุตฺติยาติ, เอวมฺปริปี.

^๒ ส. วิราย

จตุตถมปิ โข อาพวโก ยกโข ภควนตัม เอตทโวจ
 “นิกขม สมณาทิ. “น ขวาทัง อาวุโส นิกขมิตฺตสามี. ยนฺเต
 กรณียํ, ตํ กโรหิตฺติ. “ปญฺหํ ตํ สมณ ปุจฺจิตฺตสามี. สเจ เม
 น พุยากริตฺตสสิ. จิตฺตํ วา เต ขิปิตฺตสามี, หทยํ วา เต
 ฆาเลสฺตสามี, ปาทะสฺส วา คเหตฺวา ปารคฺคคาย ขิปิตฺตสามีติ.
 “น ขวาทนฺตํ อาวุโส ปสฺสสามี สเทวเก โลเก สมารเก
 สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺรหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย, โย
 เม จิตฺตํ วา ขิปเยย, หทยํ วา ฆาเลย, ปาทะสฺส วา คเหตฺวา
 ปารคฺคคาย ขิปเยย. อปิจ ตวํ อาวุโส ปุจฺจ, ยทา กงฺขสฺสิตฺติ.

“กัิสฺส วิตฺตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐํ
 กัิสฺส สฺสจฺฉินฺณํ สุขมาวหาติ
 กัิสฺส หเว สาทฺตฺรํ รสํ
 กถํชีวี ชีวิตมาหุ เสฏฺฐนฺตฺติ.

“สทฺธิธ วิตฺตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐํ
 ธมฺโม สฺสจฺฉินฺโณ สุขมาวหาติ
 สจฺจํ หเว สาทฺตฺรํ รสํ
 ปญฺญาชีวี ชีวิตมาหุ เสฏฺฐนฺตฺติ.

“กถํสฺส ตรติ โธมํ
 กถํสฺส ทฺกขมจฺเจติ

กถํสฺส ตรติ อณฺณวํ
 กถํสฺส ปริสฺสขมตฺติติ.

“สทฺธาย ตรติ โธมํ
 วิริเยน ทฺกขมจฺเจติ

อปฺปมาเทน อณฺณวํ
 ปญฺญาย ปริสฺสขมตฺติติ.

“กถํสฺส ลภเต ปญญํ	กถํสฺส วินฺทเต ฐนํ
กถํสฺส กิตฺติํ ปปโปติ	กถํ มิตฺตานิ คนฺถติ
อสุมา โลกา ปรี โลกํ	กถํ เปจฺจ น โสจตีติ.
“สทฺทหาโน อรหตํ	ธมฺมํ นิพฺพานปตฺติยา
สฺสสฺส” ลภเต ปญญํ	อปฺปมตฺโต วิจกฺขณ.
ปฏฺฐูปการี ฐรฺวา	อฺภูจาทา วินฺทเต ฐนํ
สจฺเจน กิตฺติํ ปปโปติ	ททํ มิตฺตานิ คนฺถติ.
ยสฺเสเต [๒] จตุโร ธมฺมา	สทฺทสฺส ฆรเมสิโน
สจฺจํ ธมฺโม ฐิติ จาโค	ส เว เปจฺจ น โสจติ.
อิงฺฆ [๓] อญฺเฌปิ ปุจฺฉสฺส	ปุณฺณ สมณพฺราหฺมणे
ยทึ สจฺจา ทมา จาคา	ชนฺตฺยา ภิกฺขุโยธ วิชฺชตีติ.
“กถํ นุทานิ ปุจฺเจยฺย	ปุณฺณ สมณพฺราหฺมणे
โยหํ อชฺช ปชานามิ	โย อตฺถโก สมฺปฺราโยโก.
อตฺถาย วต เม พุทฺโธ	วาสาयाพวิมาคมา.”
โยหํ อชฺช ปชานามิ	ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ
โส อหํ วิจฺริสฺสามิ	คามา คามํ ปุรา ปุรี
นฺมสฺสมาโน [๔] สมฺพุทฺธํ	ธมฺมสฺส จ สฺสธมฺมตฺนฺติ.

ยกฺขสัณฺฑิตํ สมตฺตํ.

ตสฺสทุทานํ

“อินฺทโก สกฺกสฺสจ จ

มณฺเฑทโท จ สานุ จ

ปิงฺกรปฺนพฺพสฺ

สฺสทตฺโต จ เทว สฺสกา จีรา

อาพวเกน ทฺวาทสาติ.

๑๑. สกุกสยัตตัม

๑. ปจฺมวคฺโค

๑. สุวีสุตฺตัม

[๒๔๗] เอวฺมเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ
วิหริติ เชตวนเ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. ตตฺร โข ภควา
ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ภิกฺขโวติ.

“ภทฺตเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสอสุ. ภควา เอตทวโจ
“ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว อสุรา เทเว อภियํสุ. อถ โข ภิกฺขเว
สกุโก เทวานมินฺโท สุวีสํ เทวปุตฺตํ อามนฺเตสิ “เอเต ตาต สุวีส
อสุรา เทเว อภियนฺติ, คจฺฉ ตาต สุวีส อสุเร ปจฺจุยฺยาหิติ.
‘เอวํ ภทฺตทวาทิ โข ภิกฺขเว สุวีสโร เทวปุตฺโต สกุกสฺส
เทวานมินฺทสฺส ปฏิสสฺสวาทา ปมาทํ อาปาเทสิ. ทุตติยมปิ โข
ภิกฺขเว สกุโก เทวานมินฺโท สุวีสํ เทวปุตฺตํ อามนฺเตสิ
“เอเต ตาต สุวีส อสุรา เทเว อภियนฺติ, คจฺฉ ตาต สุวีส
อสุเร ปจฺจุยฺยาหิติ. ‘เอวํ ภทฺตทวาทิ โข ภิกฺขเว สุวีสโร
เทวปุตฺโต สกุกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสสฺสวาทา ทุตติยมปิ^๑
ปมาทํ อาปาเทสิ. ตติยมปิ โข ภิกฺขเว สกุโก เทวานมินฺโท
สุวีสํ เทวปุตฺตํ อามนฺเตสิ ‘เอเต ตาต สุวีส อสุรา เทเว
อภियนฺติ, คจฺฉ ตาต สุวีส อสุเร ปจฺจุยฺยาหิติ. ‘เอวํ ภทฺตทวาทิ
โข ภิกฺขเว สุวีสโร เทวปุตฺโต สกุกสฺส เทวานมินฺทสฺส
ปฏิสสฺสวาทา ตติยมปิ^๒ ปมาทํ อาปาเทสิ. อถ โข ภิกฺขเว สกุโก

หมดอายุ 27/05/2566

^๑อิ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒อิ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

เทวานมินุโท สุวีร เทวปุตฺตํ คากาย อชฺฌภาสิ

‘อนุญฺจหํ อวายาม’^๑

สุวีร ตตฺถ คจฺฉาหิ

‘อลสฺวาย’^๒ อนุญฺจาทา

สพฺพกามสมิทฺทสฺส

‘ยตฺถาลโส อนุญฺจาทา

สุวีร ตตฺถ คจฺฉาหิ

‘อกมฺมุนา’^๓ เทวเสฏฺฐ

อโสํกํ อนุปายาสํ

‘สเจ อตฺถิ อกมฺเมน

นิพฺพานสฺส หิ โส มคฺโค

.....

สุขํ ยตฺตราธิคจฺฉติ

มณฺจ ตตฺถเวย ปาปยาติ.

น จ กิจฺจานิ การเย

ตมฺเม สกุก วรํ ทิสฺวาติ.^๓

อจฺจนฺตสุขเมธติ

มณฺจ ตตฺถเวย ปาปยาติ.

สกุก วินฺทเมฺย ยํ สุขํ

ตมฺเม สกุก วรํ ทิสฺวาติ.^๓

โกจิ กวฺจิ น ชีวติ

สุวีร ตตฺถ คจฺฉาหิ

มณฺจ ตตฺถเวย ปาปยาติ.

โส หิ นาม ภิกฺขเว สกุกโก เทวานมินุโท สกํ
 ปุณฺณผลํ อุปชีวมาโน เทวานํ ตาวตีสานํ อิสฺสริยาธิปจฺจ
 รชฺชํ กาเรนฺโต^๔ อญฺ्ञานวิริยสฺส วณฺณวาที ภวิสฺสติ. อิท
 เขวตํ ภิกฺขเว โสภณ, ยํ ตุมฺहे เอวํ สุวากฺขาเต ฐมฺมวินย
 ปพฺพชิตา สมานา อญฺ्ञเหยฺยาถ ฌญฺเอยฺยาถ วายเมยฺยาถ
 อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส
 สจฺฉิกิริยาयाติ.

^๑ อ. อวายม

^๒ อ. ทิสฺนติ, เอวมฺปรี. ^๒ น., เท. อลสฺวสฺส อ. อลสฺส.

^๓ อ. กโรนฺโต

^๔ อ. อกมฺมุนา, เอวมฺปรี.

๒. สุตตมวาทะ

[๒๔๘] เอกัม สมัย ภควา สาวตถิยัม วิหริติ เชตวันเน
อนาถปิณฑิกสส อารามะ. ตตฺร โข ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ
“ภิกขโวติ. “ภทฺทเตติ เต ภิกขุ ภควโต ปจฺจสฺสสํ. ภควา
เอตทโวจ

“ภูตปุพฺพัม ภิกขเว อสุรา เทเว อภิชฺช. อถ โข
ภิกขเว สกโก เทวานมินฺโท สุตมํ เทวปุตฺตัม อามนฺเตสิ
‘เอเต ตาต สุตม อสุรา เทเว อภินฺนติ, คจฺฉ ตาต สุตม
อสุเร ปจฺจุยฺยาหิตี. ‘เอวํ ภทฺทตฺวาติ โข ภิกขเว สุตโม
เทวปุตฺโต สกกสส เทวานมินฺทสส ปฏิสสฺสฺวา ปมาทํ
อาปาเทสิ. ทุตติยมปิ โข ภิกขเว สกโก เทวานมินฺโท สุตมํ
เทวปุตฺตัม อามนฺเตสิ ๕เป๕ ทุตติยมปิ ปมาทํ อาปาเทสิ.
ตติยมปิ โข ภิกขเว สกโก เทวานมินฺโท สุตมํ เทวปุตฺตัม
อามนฺเตสิ ‘เอเต ตาต สุตม อสุรา เทเว อภินฺนติ, คจฺฉ
ตาต สุตม อสุเร ปจฺจุยฺยาหิตี. ‘เอวํ ภทฺทตฺวาติ โข ภิกขเว
สุตโม เทวปุตฺโต สกกสส เทวานมินฺทสส ปฏิสสฺสฺวา ตติยมปิ
ปมาทํ อาปาเทสิ. อถ โข ภิกขเว สกโก เทวานมินฺโท สุตมํ
เทวปุตฺตัม คายา อชฺฌภาสิ

“อนุญฺจหํ อวายามํ

สุตม ตตฺถ คจฺฉาหิ

“อลสฺวายํ อนุญฺจาตา

สพฺพกามสมิทฺทสส

สฺขํ ยตฺราธคจฺฉติ

มณฺจ ตตฺถเภา ปาปยาติ.

น จ กิจฺจานิ การเย

ตํ เม สกก วรํ ทิสฺวาติ.

“ยตถาลโส อนุจจาตา	อจจนตสุขเมตติ
สุสิม ตตถ คจจาหิ	มณจ ตตถเวย ปาปยาติ.
“อกมมุนา เทวเสฏฐ	สกุก วินฺเทมฺ ยํ สุขํ
อโสภํ อนุปายาสํ	ตํ เม สกุก วรํ ทิสาติ.
“สเจ อตฺถิ อกมฺเมน	โกจิ กุจจิ น ชีวติ
นิพฺพานสฺส หิ โส มคฺโค	สุสิม ตตถ คจจาหิ
.....	มณจ ตตถเวย ปาปยาติ.

โส หิ นาม ภิกฺขเว สกุก เทวานมินฺโท สกํ
 ปุณฺณผลํ อุปชีวมาโน เทวานํ ตาวตีสานํ อีสฺสรียาธิปจฺจ
 ราชํ กาเรนฺโต อจฺจนวิริยสฺส วณฺณวาที ภวิสฺสติ. อิท
 เขวตํ ภิกฺขเว โสภณ, ยํ ตุมฺहे เอวํ สุวากุขาเต ฐมฺมวินเย
 ปพฺพชิตา สมานา อจฺจุเหยฺยาถ จมฺภฺเยยฺยาถ วายเมยฺยาถ
 อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺตคตสฺส อธิคมา ย อสจฺฉิกตสฺส
 สจฺฉิกิริยาयाติ.

๓. ฐชคฺคสุตฺตํ

[๒๔๙] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เชตวน
 อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 “ภิกฺขโวติ. “ภทฺนฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสสํ. ภควา
 เอตทวโจ

“ภูตปฺพฬํ ภิกฺขเว เทวาสฺรสงฺคาโม สมฺปพฺยุพฺโห อโหสิ.
 อถ โข ภิกฺขเว สกุก เทวานมินฺโท เทเว ตาวตีสเ อามนฺเตสิ
 ‘สเจ มาริสฺสา เทวานํ สงฺคามคตानํ อุปฺปชฺเชยฺย ภยํ วา,
 จมฺภิตตฺตํ วา, โลมหํโส วา; มเมว ตสฺมี สมเย ฐชคฺคํ

อุลโลกะยาถ. มมณฺหิ โว ราชคคํ อุลโลกยตํ, ยมฺภาวิสสติ ภยํ วา,
จมฺภิตตตํ วา, โลมหํโส วา; โส ปหียิสสติ.

โน เจ เม ราชคคํ อุลโลกะยาถ, อถ ปชาปตีสส
เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกะยาถ. ปชาปตีสส หิ โว เทวราชสส
ราชคคํ อุลโลกยตํ, ยมฺภาวิสสติ ภยํ วา, จมฺภิตตตํ วา, โลมหํโส วา;
โส ปหียิสสติ.

โน เจ ปชาปตีสส เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกะยาถ,
อถ วรฺณสส เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกะยาถ. วรฺณสส หิ โว
เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกยตํ, ยมฺภาวิสสติ ภยํ วา, จมฺภิตตตํ วา,
โลมหํโส วา; โส ปหียิสสติ.

โน เจ วรฺณสส เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกะยาถ,
อถ อีสานสส เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกะยาถ. อีสานสส หิ
โว เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกยตํ, ยมฺภาวิสสติ ภยํ วา,
จมฺภิตตตํ วา, โลมหํโส วา; โส ปหียิสสตีติ.

ตํ โข ปน ภิกฺขเว สกฺกสฺส วา เทวานมฺินฺทสฺส ราชคคํ
อุลโลกยตํ, ปชาปตีสส วา เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกยตํ,
วรฺณสส วา เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกยตํ, อีสานสส วา
เทวราชสส ราชคคํ อุลโลกยตํ, ยมฺภาวิสสติ ภยํ วา, จมฺภิตตตํ วา,
โลมหํโส วา; โส ปหียะถาปิ, โนปิ ปหียะถ.

ตํ กิสฺส เหตุ. สกฺโก หิ ภิกฺขเว เทวานมฺินฺโท อวิตฺราโค
อวิตฺโทโส อวิตฺโมโห ภีรํ จมฺภี อุตฺราสี ปลายีติ.

หมดอายุ 27/05/2566

อหฺมจฺ โข ภิกฺขเว เอวํ วทามิ 'สเจ ตุมฺหากํ ภิกฺขเว
อรณฺณคตानํ วา รุกฺขมฺูลคตानํ วา สุมฺณญาคารคตानํ วา

อุปฺปชฺเชยฺย ภยํ วา, จมฺภิตตฺตํ วา, โลมหํโส วา; มเมว
ตสฺมี สมเย อนุสฺสเรยฺยาถ.

‘อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน
สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ
พุทฺโธ ภควาติ. มมํ หิ โว ภิกฺขเว อนุสฺสรตํ, ยมฺภวิสฺสติ
ภยํ วา, จมฺภิตตฺตํ วา, โลมหํโส วา; โส ปหิยฺสฺสติ.

โน เจ มํ อนุสฺสเรยฺยาถ, อถ ฐมมํ อนุสฺสเรยฺยาถ
‘สฺวากฺขาโต ภควตา ฐมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก
โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ. ฐมมํ หิ โว ภิกฺขเว
อนุสฺสรตํ, ยมฺภวิสฺสติ ภยํ วา, จมฺภิตตฺตํ วา, โลมหํโส วา;
โส ปหิยฺสฺสติ.

โน เจ ฐมมํ อนุสฺสเรยฺยาถ, อถ สงฺฆมํ อนุสฺสเรยฺยาถ
‘สุปฺปฏิปन्नโน ภควโต สวากสงฺโฆ อชฺชุปฺปฏิปन्नโน ภควโต สวากสงฺโฆ
ณายปฺปฏิปन्नโน ภควโต สวากสงฺโฆ สามิจิปปปฏิปन्नโน ภควโต
สวากสงฺโฆ ยทิตํ จตฺตาริ ปุริสยฺคานิ อภฺจ ปุริสปุคฺคลา เอส
ภควโต สวากสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเนยฺโย
อณฺชลิกรณฺเณยฺโย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขเขตฺตํ โลกสฺสาติ. สงฺฆมํ หิ โว
ภิกฺขเว อนุสฺสรตํ, ยมฺภวิสฺสติ ภยํ วา, จมฺภิตตฺตํ วา, โลมหํโส วา;
โส ปหิยฺสฺสติ.

ตํ กิสุส เหตุ. ตถาคโต หิ ภิกฺขเว อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
วितฺธาโค วิตฺโทโส วิตฺโหมโห อภีรฺุ อจฺจมฺภี อนุตฺตราสี อปฺลាយิตี.
อิทมวโจ ภควา, อิํ วตฺวาน สุคโต อถาปรํ เอตทวโจ สตฺถา

“อรรถเว รุกขมูเล วา สุนฺณาคาเรว” ภิภวโว
 อนุสฺสเรถ สมฺพุทฺธํ ภยํ ตุมฺหาก โน ลียา.
 โน เจ พุทฺธํ สเรยฺยาถ โลกเชฏฺฐํ นราสกํ
 อถ ฐมฺมํ สเรยฺยาถ นียฺยานิกํ สุเทสิตํ.
 โน เจ ฐมฺมํ สเรยฺยาถ นียฺยานิกํ สุเทสิตํ
 อถ สงฺฆมฺ สเรยฺยาถ ปุณฺณกฺเขตฺตํ อนุตฺตรํ.
 เอวํ พุทฺธํ สรณฺตานํ ฐมฺมํ สงฺฆมฺจ ภิภวโว
 ภยํ วา จมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส น เหลสฺสตีติ.

๔. เวปจิตติสูตร

[๒๕๐] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวนเ
 อนาถปิณฑิกสฺส อารามे ๕เป๕ ภควา เอตทโวจ

“ภูตปุพฺพํ ภิภวเว เทวาสฺรสงฺคามโ สมนฺพยุพฺพโห อโหสิ.
 อถ โข ภิภวเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อสุเร อามนฺเตสิ ‘สเจ
 มาริสสา เทวาสฺรสงฺคามเ” สมนฺพยุพฺพเห อสุรา ชินฺเอยฺยํ, เทวา
 ปราชินฺเอยฺยํ.” เยน นํ สกุกํ เทวานมฺินํทํ กณฺจปณฺจเมหิ^๔
 พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา มม สนฺติเก อาเนยฺยาถ อสุรปฺรณฺติ.
 สกุกปิ โข ภิภวเว เทวานมฺินฺโท เทเว ดาวตฺตีเส อามนฺเตสิ ‘สเจ
 มาริสสา เทวาสฺรสงฺคามเ สมนฺพยุพฺพเห เทวา ชินฺเอยฺยํ, อสุรา
 ปราชินฺเอยฺยํ. เยน นํ เวปจิตฺตี อสุรินฺทํ กณฺจปณฺจเมหิ พนฺธเนหิ
 พนฺธิตฺวา มม สนฺติเก อาเนยฺยาถ สฺฐมฺมํ สมนฺติ. ตสฺมี โข ปน

^๑ อ. สุนฺณาคาเร วา

^๒ ฉ., เท., อ. เทวานํ อสุรสงฺคามเ. เอวมนฺปริปี.

^๓ อ. ปราชเอยฺย.

^๔ อ. กณฺจ ปณฺจเมหิ

ภิกขเว สงคาเม เทวา ชินิสฺส, อสุรา ปราชินิสฺส.^๑ อถ โข
 ภิกขเว เทวา ดาวตีสสา เวปจิตฺติ อสุรินฺทํ กณฺฐปณฺจเมหิ
 พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส สนฺติเก อาเนสิ
 สุทฺธมฺมํ สภํ. ตตฺร สฺสํ ภิกขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท กณฺฐปณฺจเมหิ
 พนฺธเนหิ พนฺโธ^๒ สกฺกํ เทวานมินฺทํ สุทฺธมฺมํ สภํ ปวิสหนฺตณฺจ
 นิทฺทมนฺตณฺจ อสพฺภาหิ ผรุสฺสาหิ วาจาหิ อกฺโกสติ ปริภาสติ.
 อถ โข ภิกขเว มาตลิ สงคาหโก สกฺกํ เทวานมินฺทํ คาถาย
 อชฺฌภาสิ

“ภยา น มชฺวา สกฺก ทุพฺพลฺเลน^๓ ติตฺติทฺขสิ
 สฺกนฺโต ผรุสํ วาจํ สมฺมุชา เวปจิตฺติโนติ.

“นาหิ ภยา น ทุพฺพลฺยา ขมามิ เวปจิตฺติโน
 กถณฺหิ มาทิสฺส วิณฺญ พาลเณ ปฏิสํยุเซติ.

“ภียโย พาลา ปภิชฺเซยฺย^๔ โน จสฺส ปฏิสฺสโก
 ตสฺมา ภูเสน ทณฺฑเณ ธีโร พาลํ นิเสชเยติ.

“เอตเทว อหมฺมณฺเณ พาลสฺส ปฏิสฺสณํ
 ปรี สงฺกุปิตํ ญตฺวา โย สโต อุปสมฺมตฺติติ.

“เอตเทว ติตฺติทฺขาย วชฺชํ ปสฺสามิ วาสว
 ยทา น มณฺเณติ พาลो ภยา มุยายํ ติตฺติทฺขติ
 อชฺฌารูหติ ทุมฺเมโธ โคว ภียโย ปลายินฺนติ.

“กามํ มณฺเณตฺถ วา มา วา ภยา มุยายํ ติตฺติทฺขติ
 สทตฺถปรมา อตฺถา ขนฺตฺยา ภียโย น วิชฺชติ.

^๑ อ. ปราชินิสฺส.

^๒ อ., เท., อ. ทุพฺพลฺยา โน

^๓ อ., เท., อ. พุทฺโธ

^๔ อ. ปภิชฺเซยฺย

โย หเว พลวา สนโต	ทพพลสส ติติกขติ
ตมาหุ ปรมํ ขนฺตี	นิจจํ ขมติ ทพพโล
อพลนฺตํ พลํ อาหุ	ยสส พาลพลํ พลํ
พลวสส ^๑ ฅมฺมคฺคตฺตสส	ปฏิวตฺตา น วิชฺชติ.
ตสฺเสว เตน ปาปิโย	โย กุทฺธํ ปฏิกุชฅติ
กุทฺธํ อปฺปฏิกุชฅนฺโต	สงฺคามํ เซติ ทุชฺชยํ.
อุภินฺนมตฺถํ จรติ	อตฺตโน จ ปรสฺส จ
ปรี สงฺกุปิตํ ฅตฺวา	โย สโต อุปสมฺมติ.
อุภินฺนํ ติกิจฺจนฺตานํ	อตฺตโน จ ปรสฺส จ
ชนา มณฺณนฺติ 'พาลโลติ	เย ฅมฺมสส อโกวิทาทิ.

โส หิ นาม ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สกํ
 ปุณฺณผลํ อุปชีวมาโน เทวานํ ตาวตีสานํ อิสฺสริยาธิปจฺจํ
 รชฺชํ กาเรนฺโต^๒ ขนฺติโสฺรจฺจสฺส วณฺณวาที ภวิสฺสติ. อิท
 เขวตํ ภิกฺขเว โสภณ, ยํ ตุมฺहे เอวํ สุวากุขาเต ฅมฺมวินเย
 ปพฺพชิตา สมานา ขมา จ ภเวยฺยาถ โสฺรตา จาติ.

๕. สฎาสิตชยสตุตํ

[๒๕๑] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เซตวนเ
 อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. ตตฺร โข ๗เป๗ ภควา เอตทโวจ

"ภูตปฺพฬํ ภิกฺขเว เทवासฺสรสงฺคาโม สมฺปพฺยุพฺโห อโหสิ.
 อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกํ เทวานมินฺทํ
 เอตทโวจ 'โหตุ เทวานมินฺท สฎาสิตเตน ชโยติ. 'โหตุ เวปจิตฺติ
 สฎาสิตเตน ชโยติ. อถ โข ภิกฺขเว เทวา จ อสุรา จ

^๑ ฉ., เท., อ. พลสส

^๒ อ. กโรนฺโต

ปาริสชเช จเปสฺสุ ‘อิเม โน สุภาสิตํ ทุพฺพภาสิตํ อาชานิสฺสนหิตฺติ.
 อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกกํ เทวานมินฺทํ
 เอตทวโจ ‘ภณ เทวานมินฺท คาถนฺติ. เอวํ วุตฺเต, ภิกฺขเว
 สกโก เทวานมินฺโท เวปจิตฺติ อสุรินฺทํ เอตทวโจ ‘ตุมฺเห
 เขวตถ เวปจิตฺติ ปุพฺพเทวา ภณ เวปจิตฺติ คาถนฺติ. เอวํ
 วุตฺเต, ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อิมํ คาถํ อภาสิ

“ภียโย พาลา ปกฺขเมยฺยํ โน จสฺส ปฏฺิเสชโก

ตสฺมา ภูเสน ทณฺฑนํ ชีโร พาลํ นิเสชเยติ.

ภาสิตาย โข ปน ภิกฺขเว เวปจิตฺตินา อสุรินฺเทน
 คาถาย อสุรา อนฺนโมทิสฺสุ, เทวา ตุนฺหิ อเหสฺสุ. อถ โข
 ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกกํ เทวานมินฺทํ เอตทวโจ
 ‘ภณ เทวานมินฺท คาถนฺติ. เอวํ วุตฺเต, ภิกฺขเว สกโก
 เทวานมินฺโท อิมํ คาถํ อภาสิ

‘เอตเทว อหิ มณฺเณ พาลสฺส ปฏฺิเสชนํ

ปรี สงฺกุปิตํ ฅตฺวา โย สโต อุปสมฺมตฺติ.

ภาสิตาย โข ปน ภิกฺขเว สกฺเคน เทวานมินฺเทน
 คาถาย เทวา อนฺนโมทิสฺสุ, อสุรา ตุนฺหิ อเหสฺสุ. อถ โข
 ภิกฺขเว สกโก เทวานมินฺโท เวปจิตฺติ อสุรินฺทํ เอตทวโจ
 ‘ภณ เวปจิตฺติ คาถนฺติ. เอวํ วุตฺเต, ภิกฺขเว เวปจิตฺติ
 อสุรินฺโท อิมํ คาถํ อภาสิ

‘เอตเทว ติตฺติภฺยาย

วชฺชํ ปสฺสามิ วาสว

ยทา นํ มณฺณติ พาโล

ภยา มุยาโย ติตฺติภฺยติ

อชฺฌารุหติ ทุมฺเมโธ

โคว ภียโย ปลายินฺนติ.

ภาสิตาย โข ปน ภิกขเว เวปจิตตินา อสุรินฺเทน
 คากาย อสุรา อนุโมทิสฺส, เทวา ตุนฺหิ อเหสฺสุ. อถ โข
 ภิกขเว เวปจิตติ อสุรินฺโท สกํ เทวานมินฺทํ เอตทโวจ
 ‘ภณ เทวานมินฺท คากนฺติ. เอวํ วุตฺเต, ภิกขเว สกโก
 เทวานมินฺโท อีมา คากายอ อภาสิ

‘กามิ มณฺณตฺตฺวา มา วา	ภยา มุยาโย ติตฺติกฺขติ
สทตฺถปรมา อตฺถา	ชนฺตฺยา ภียโย น วิชฺชติ.
โย หเว พลฺวา สนฺโต	ทฺพฺพลสฺส ติตฺติกฺขติ
ตมาหุ ปรมิ ชนฺตี	นิจฺจํ ชมฺติ ทฺพฺพล.
อพลนฺตํ พลํ อาหุ	ยสฺส พาลพลํ พลํ
พลวสฺส ฅมฺมคฺตฺตสฺส	ปฏฺวิตฺตา น วิชฺชติ.
ตสฺเสว เตน ปาปิโย	โย กุทฺธํ ปฏฺฏิกฺขณฺติ
กุทฺธํ อปฺปฏฺฏิกฺขณฺโต	สงฺคามิ चेติ ทฺพฺชยํ.
อุภินฺนมนฺตํ จรติ	อตฺตโน จ ปรสฺส จ
ปรํ สงฺกุปิตํ ฅตฺวา	โย สโต อุปสมฺมติ.
อุภินฺนํ ติกิจฺจนฺตานํ	อตฺตโน จ ปรสฺส จ
ชนา มณฺณนฺติ ‘พาโลติ	เย ฅมฺมสฺส อโกวิทฺติ.

ภาสิตาสฺส โข ปน ภิกขเว สกฺเกน เทวานมินฺเทน
 คากาสฺส เทวา อนุโมทิสฺส, อสุรา ตุนฺหิ อเหสฺสุ. อถ โข ภิกขเว
 เทวานญจ อสุรานญจ ปาริสชฺชา เอตทโวจ ‘ภาสิตา โข
 เวปจิตตินา อสุรินฺเทน คากายอ, ตา จ โข สทณฺฑทาวจรา

สสตฺถาวจรา.^๑ อิติ ภณฺฑนํ, อิติ วิคฺคโห, อิติ กลโห. ภาสิตา
 โข สกฺกเกน เทวานมินฺทสฺส คาทาโย, ตา จ โข อทฺธทาวจรา
 อสสตฺถาวจรา. อิติ อภณฺฑนํ, อิติ อวิคฺคโห, อิติ อกลโห. สกฺกสฺส
 เทวานมินฺทสฺส สุภาสิตฺเตน ชโยติ. อิติ โข ภิกฺขเว สกฺกสฺส
 เทวานมินฺทสฺส สุภาสิตฺเตน ชโย อโหสิตี.^๒

๖. กุลาวกสฺสตุตฺ

[๒๕๒] สาวตฺถิณิทานํ. “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทवासฺสรสํคาโม
 สมุปพฺยุพฺโห อโหสิ. ตสฺมี โข ปน ภิกฺขเว สงฺคาเม อสุรา
 ชินฺสี, เทวา ปราชินฺสี.^๓ ปราชิตา จ^๔ โข ภิกฺขเว เทวา
 อปายํเสว อุตฺตเรน มุขา, อภียํเสว เน อสุรา. อถ โข
 ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท มาตลี สงฺคาหกํ คาทาย
 อชฺฌภาสิ

‘กุลาวกา มาตลี สิมฺพลิสฺมี
 อีสามุเชน ปรีวชฺชยสฺส
 กามํ จชาม อสุเรสุ ปาณํ
 มา ยิเม ทิชา วิกุลาวา^๕ อเหสนฺติ.

‘เอวํ ภทฺททวาทิ โข ภิกฺขเว มาตลี สงฺคาหโก
 สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสสฺสตุวา สหสฺสยฺตุตฺ อชฌณฺณรํ
 ปจฺจุทาวตฺเตสิ. อถ โข ภิกฺขเว อสุรานํ เอตทโหสิ

^๑ อ. สสตฺถาวจรา.

^๒ อ. ปราชินฺสี.

^๓ น., เท., อ. วิกุลาวกา

^๔ สฺยา. อิติสฺสโ ท น ทิสฺสติ.

^๕ อ. จสฺสโ ท น ทิสฺสติ.

‘ปจจุทาวตโต ไชทานิ สกุกสฺส เทวานมินฺทสฺส สหสฺสยุดโต
อาชณฺณรโธ, ทุตฺติยมฺปิ ไช เทวา อสุเรหิ สงฺคาเมสฺสนฺตํติ.
อสุรา” กิตฺตา อสุรปุรเมว ปาวีสึสฺส. อิติ ไช ภิกฺขเว สกุกสฺส
เทวานมินฺทสฺส ฌมฺเมเนว” ชโย อโหสิตฺติ.

๗. นทพุภียสยุดต์

[๒๕๓] สาวตถิณีทานํ. “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกุกสฺส
เทวานมินฺทสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส
ปรีวิตกฺโก อุตฺปาทิ ‘โยปิ เม อสฺส ปจจุตฺติโก,”^๓ ตสฺสปาหํ
น ทพฺพเกยฺยนฺตฺติ. อถ ไช ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกุกสฺส
เทวานมินฺทสฺส เจตสา เจโตปรีวิตกฺกมณฺเฑน, เยน สกฺโก
เทวานมินฺโท, เตนฺอุปสงฺกมิ. อทฺทสา ไช ภิกฺขเว สกฺโก
เทวานมินฺโท เวปจิตฺตํ อสุรินฺทํ ทูรโตว อากจฺจนฺตํ,
ทิสฺวาน เวปจิตฺตํ อสุรินฺทํ เอตทวโจ ‘ติฏฺฐ เวปจิตฺติ
คหิโตสิตฺติ. ‘ยเทว เต มาริส ปุพฺเพ จิตฺตํ, ตเทว ตวํ
มาริส ชหาสิตฺติ.”^๔ ‘สปฺสฺส จ เม เวปจิตฺติ อทฺทพฺพายาติ.

‘ยํ มุสา ภณฺโต ปาปํ
มิตฺตทฺทฺทโน จ ยํ ปาปํ
ตเมว ปาปํ มุสฺส”^๕

ยํ [^๔] อริยฺยปวาทีโน
ยํ ปาปํ อกตณฺณโน
โย เต ทพฺพเก สฺซมฺปตฺติตฺติ.

^๑ ฉ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. ฌมฺเมเน

^๓ ฉ., เท. สฺปจจุตฺติโก

^๔ ฉ., เท. มา ปชหาสิ อ. มา ปหาสิ.

^๕ ฉ., เท., อ. ปาป

^๖ อ. มุสฺสติ

๘. เวโรจนอสฺสูริณฺทสุตฺต^๑

[๒๕๔] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวนเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. เตเน โข ปน สมเยเน ภควา
ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสลฺลีโน. อถ โข สกโก จ^๒
เทวานมินฺโท เวโรจโน จ อสฺสูริณฺโท, येเน ภควา, เตนุปลสงฺกมึสฺ;
อุปลสงฺกมิตฺวา ปจฺเจกํ ทวารพาหํ นิสฺสาย อฏฺฐิสฺ. อถ โข
เวโรจโน อสฺสูริณฺโท ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“วายเมเถว ปุริโส ยาว อตฺถสฺส นิปฺปทา
นิปฺพนฺนโสภโน อตฺถเ เวโรจนวโจ อิทนฺติ.

“วายเมเถว ปุริโส ยาว อตฺถสฺส นิปฺปทา
นิปฺพนฺนโสภโน อตฺถา”^๓ ขนฺตฺยา ภิกฺขุโย น วิชฺชตีติ.

“สพฺเพ สตฺตา อตฺถชาตา ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ
สํโยคปรมาเตวว สมฺโภคา สพฺพปาณินํ
นิปฺพนฺนโสภโน อตฺถา เวโรจนวโจ อิทนฺติ.

“สพฺเพ สตฺตา อตฺถชาตา ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ
สํโยคปรมาเตวว สมฺโภคา สพฺพปาณินํ
นิปฺพนฺนโสภโน อตฺถา ขนฺตฺยา ภิกฺขุโย น วิชฺชตีติ.

๙. อรณฺณายตนอิสฺสูตฺต^๔

[๒๕๕] สาวตฺถิณิทานํ. “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สมฺพหุลา
อิสฺโย สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา อรณฺณายตเน ปณฺณกฺกฺขิสฺ สมฺมมฺนฺติ.

^๑ สยา. วิโรจนอสฺสูริณฺทสุตฺต.

^๒ อ. จสฺสโท น ทิสฺสตี.

หมุดอายุ 27/05/2566

^๓ จ. เท. อ. นิปฺพนฺนโสภโน อตฺถเ, เอมฺปริปิ.

^๔ สยา. อรณฺณกสุตฺต อ. อิสฺโย อรณฺณกาสฺตฺต.

อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก จ เทวานมินฺโท เวปจิตฺติ จ
 อสุรินฺโท, เยน เต อิสฺสโย สีสฺวานโต กลฺยาณธมฺมา,
 เตนฺอุปสงฺกมึสฺสุ. อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อฏฺฐลิโย^๑
 อุปาหนา อาโรหิตฺวา ขคฺคํ โอลฺลคฺเคตฺวา จตฺเตน ธาริยมาเนน
 อคฺคทฺวาเรน อสฺสมํ ปวิสิตฺวา เต อิสฺสโย สีสฺวานเต
 กลฺยาณธมฺเม อปฺพยามโต กริตฺวา อติกกฺกมิ. อถ โข ภิกฺขเว
 สกฺโก เทวานมินฺโท อฏฺฐลิโย อุปาหนา โอโรหิตฺวา ขคฺคํ
 อญฺเฆสํ ทตฺวา จตฺตํ อปฺณาเมตฺวา ทฺวาเรเนว อสฺสมํ
 ปวิสิตฺวา เต อิสฺสโย สีสฺวานเต กลฺยาณธมฺเม อนฺวาทํ ปญฺชลโก
 นมสฺสมาโน อฏฺฐาสิ. อถ โข ภิกฺขเว เต อิสฺสโย สีสฺวานโต
 กลฺยาณธมฺมา สกฺกํ เทวานมินฺทํ คาถาย อชฺฌภาสึสฺสุ

“คนฺโห อีสึนํ จิรทกฺขิตานํ”

กายา จุโต คจฺจติ มาลฺลเตน

อิโต ปฏฺิกกมฺม สหสฺสเนตฺต

คนฺโห อีสึนํ อสฺสจิ เทวราชาติ.

“คนฺโห อีสึนํ จิรทกฺขิตานํ”

กายา จุโต คจฺจติ^๒ มาลฺลเตน

สฺวจิตฺรปฺปฬํ สิริสฺมึว มาลํ

คนฺธํ เอตํ ปฏฺิกงฺขาม ภาเน

น เหตุถ เทวา ปฏฺิกกฺกุลสญฺญิโนติ.

๑๐. สมุททุกสตุต^๑

[๒๕๖] เอกัง สมยํ ภควา สาวตถิยํ วิหริติ เขตวเน
อนาถปิณฑิกสส อารามะ. ตตฺร โข ๕เป๕ ภควา เอตทโวจ

“ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สมฺพหุลา อิสโย สีลวนฺโต
กลฺยาณธมฺมา สมุททุกีเร ปณฺณกฺกฺกิสฺส สมฺมนฺติ. เตเน โข
ปน สมเยเน ภิกฺขเว^๒ เทวาสฺรสงฺคาโม สมฺปพฺยุพฺโพ อโหสิ.
อถ โข ภิกฺขเว เตสํ อีสึนํ สีลวนฺตานํ กลฺยาณธมฺมานํ
เอตทโหสิ ‘ธมฺมิกา โข’^๓ เทวา, อธมฺมิกา อสุรา. สียาปิ โน^๔
อสุโรโต ภยํ. ยนฺนุน มยํ สมฺพรํ อสุริณํ อุปสงฺกมิตฺวา
อภยทกฺขิณํ ยาเจยฺยามาติ. อถ โข ภิกฺขเว เต อิสโย
สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา, เสยฺยถาปิ นาม พลฺวา ปุริโส
สมฺมิณฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาทํ สมฺมิณฺชเยยฺย,
เอวเมว สมุททุกีเร ปณฺณกฺกฺกิสฺส อนฺตรหิตา สมฺพรสฺส
อสุริณสฺส สมฺมุเข ปาตุรเหสฺส. อถ โข ภิกฺขเว เต อิสโย
สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา สมฺพรํ อสุริณํ คาถาย อชฺฌมภาสึสฺส

‘อิสโย สมฺพรํ ปตฺตา ยาจนฺติ อภยทกฺขิณํ
กามํ กโรสิ’^๕ เต ทาตุํ ภยสฺส อภยสฺส วาติ.
‘อิสึนํ อภยํ นตฺถิ ทุฏฺฐานํ สกฺกเสวินํ
อภยํ ยาจมานานํ ภยเมว ททามิ โวติ.
‘อภยํ ยาจมานานํ ภยเมว ททาสิ โน
ปฏิกุคฺคณฺหาม เต เอกํ^๖ อภยํ^๗ โหตุ’^๘ เต ภยํ.

^๑ อ. อิสโย สมุททุกาสตุต.

^๒ ฉ., เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ อ. โขสทโท น ทิสฺสติ.

^๔ สยา., อ. น

^๕ ฉ., อ. กโรหิ, เท. กามงฺกโรหิ.

^๖ ฉ., เท., อ. เอตํ

^๗ ฉ., เท., อ. อภยํ

^๘ อ. โหติ

ยทิสํ วปะเต^๑ พืชํ ตทิสํ ลภเต^๒ ผลํ
 กลยณการี กลยณํ ปาปการี จ ปาปกํ
 ปวตฺตํ ตาท^๓ เต^๔ พืชํ ผลํ ปจฺจนุโกสฺสสํติ.

อถ โข ภิกฺขเว เต อิสโย สีลวนฺโต กลยณธมฺมา
 สมฺพรํ อสุรินฺทํ อภิสเปตฺวา,^๕ เสยฺยถาปิ นาม พลฺวา ปุริโส
 สมฺมิณฺชิตํ วา พาทํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาทํ สมฺมิณฺชเยย,
 เอวเมว สมฺพรสฺส อสุรินฺทสฺส สมฺมุเข^๕ อนฺตรหิตา สมฺทุกฺทตีเร
 ปณฺณกฺขิสฺส ปาตุรเหสฺส. อถ โข ภิกฺขเว สมฺพโร อสุรินฺโท
 เตหิ อีสึหิ สีลวนฺเตหิ กลยณธมฺเมหิ อภิสปีโต รตฺติยา สุกฺ
 ติกฺขตฺตํ อุพฺพิชฺชตฺติ.

ปจฺโม วคฺโค.

ตสฺสอุทฺทหนํ

“สฺวீริ สฺสิมณฺเจว ฐชคฺคํ เวปจิตฺติโน
 สฺภาสิตํ ชยณฺเจว กุลาวกํ นทฺพุภียํ
 เวโรจนอสุรินฺโท อิสโย อรณฺณกณฺเจว
 อิสโย จ สมฺทุกฺทกาติ.

๒. ทูติยวคฺโค

๑. ปจฺมเทวสุตฺต^๑

[๒๕๗] เอกํ สมยํ ภควา สาวตถิยํ วิหรติ เชตวันเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. ตตร โข ๕เป๕ ภควา เอตทวโจ

“สกุสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภุตสฺส
สตฺต วตฺตปทานิ^๒ สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อหะสิ, ยะสํ
สมาทินฺนตฺตา สกุโก สกุทตฺตํ อชฺฌคา. กตมานิ สตฺต [^๓].
ยาวชีวํ มาตาเปตฺติภโร อสฺสํ, ยาวชีวํ กุเล เชฏฺฐาปจายี อสฺสํ,
ยาวชีวํ สณฺหวาโจ อสฺสํ, ยาวชีวํ อปิสฺสนวาโจ อสฺสํ,
ยาวชีวํ วิคตมลฺลจฺเณเรน เจตสา อการํ อชฺฌาวเสยฺยํ มุตฺตจาโค
ปยตฺตปาณิ โวสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต, ยาวชีวํ
สจฺจวาโจ อสฺสํ, ยาวชีวํ อุกโกธโน อสฺสํ, สเจปิ เม โกโร
อุปฺปชฺเชยฺย; ขิปปเมว นํ ปฏฺวิเนยฺยนฺติ. สกุสฺส ภิกฺขเว
เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภุตสฺส อิมานิ สตฺต วตฺตปทานิ^๒
สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อหะสิ ยะสํ สมาทินฺนตฺตา สกุโก สกุทตฺตํ
อชฺฌคาติ. อิทมวโจ^๔ ภควา, อิทํ วตฺวาน สุคโต อถาปรํ
เอตทวโจ สตฺถา

‘มาตาเปตฺติภรํ ฆนฺตํ	กุเล เชฏฺฐาปจายินํ
สณฺหํ สขิลสมฺภาสํ	เปสฺสเนยฺยปฺปหายินํ
มจฺเณวินเย ยุตฺตํ	สจฺจํ โกธาภิภุํ นรํ
ตํ เว เทวา ตาวตีสสา	อาหุ สปรุโส อิตฺติ.

^๑ หมายเหตุ 27/05/2566
ฉ.ทย. วตฺตปทสุตฺต

^๓ ฉ.,เท.,อิ. วตฺตปทานิ

^๒ อ. วตฺตปทานิ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ. เอวมฺปรปิ.

๒. ทุติยเทวสุตต์^๑

[๒๕๘] เอกัง สมยํ ภควา สาวตถิยํ วิหริติ เชตวันเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ ๕เปยฺ ภควา
เอตทโวจ

“สกุโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมานิ
มโฆ นาม มาณโว อโหสิ, ตสฺมา ‘มฆวาติ วุจฺจติ.

‘สกุโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมานิ
ปุเร ทานํ อทาสิ, ตสฺมา ‘ปฺรินฺทโทติ วุจฺจติ.

‘สกุโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมานิ
สกุกจฺฉํ ทานํ อทาสิ, ตสฺมา ‘สกุโกติ วุจฺจติ.

‘สกุโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมานิ
อาวสถํ อทาสิ, ตสฺมา ‘วาสโวติ วุจฺจติ.

‘สกุโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท สหสฺสมปิ อตฺถานํ มุหุตฺเตน
จิณฺเตติ, ตสฺมา ‘สหสฺสกุโขติ วุจฺจติ.

สกุกสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส สฺฐา นาม อสุรกณฺเฎ
ปชาปตี [^๒], ตสฺมา ‘สฺขมปฺตีติ วุจฺจติ.

‘สกุโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท เทวานํ ดาวตีสานํ
อิสฺสรียาธิปจฺฉํ รชฺชํ กาเรติ,^๓ ตสฺมา ‘เทวานมินฺโทติ วุจฺจติ.

สกุกสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภูตสฺส
สตุตฺต วตฺตปทานิ สมตฺตทานิ สมาทินฺนานิ อเหสฺสุ, เยสํ
สมาทินฺนตฺตา สกุโก สกุกตฺตํ อชฺฌคา. กตมานิ สตุตฺต [^๔].

^๑ ฉ. ทย. สกุกนามสุตต์

^๒ อ. อโหสิ

^๓ อ. กาเรสิ.

^๔ อ. วตปทานิ

ยาวชีว์ มาตาเปตติภโร อสฺสํ, ยาวชีว์ กุเล เชฏฐาปจายี
 อสฺสํ, ยาวชีว์ สณฺหฺวาโจ อสฺสํ, ยาวชีว์ อปิสฺสุณฺวาโจ อสฺสํ,
 ยาวชีว์ วิคตมลฺมจฺเณเรน เจตสา อการํ อชฺฌาวเสยฺยํ
 มุตฺตจาโค ปยตปาณิ โวสฺสศฺกฺรโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต,
 ยาวชีว์ สจฺจวาโจ อสฺสํ, ยาวชีว์ อกฺโกทโน อสฺสํ, สเจปิ
 เม โกโธ อุปฺปชฺเชยฺย; ชีปฺปเมว นํ ปฏฺวิเนยฺยนฺติ. สกฺกสฺส
 ภิกฺขเว เทวานมฺินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภฺตสฺส อิมานิ สดฺต
 วตฺตปทานิ สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อหฺลํ, เยสํ สมาทินฺนตฺตา
 สกฺโก สกฺกตฺตํ อชฺฌคาคฺติ. อิทมวโจ ะเปฯ เอตทวโจ สดฺธา

“มาตาเปตติภรํ ชนฺตํ กุเล เชฏฐาปจายินํ
 สณฺหํ สขิลสมฺภาสํ เปสฺสเนยฺยปฺปหายินํ
 มจฺเณวีนเย ยุตฺตํ สจฺจํ โกธากิภํ นรํ
 ตํ เว เทวา ดาวตฺติสา อาหุ สปฺปริโส อิตฺติติ.

๓. ตติยเทวสุตฺตํ

[๒๕๙] เอวมฺเม สุตฺตํ:- เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ
 วิหฺรติ มหาวเน กุฎฺฐาคารสาลาเย. อถ โข มหาลิ^๒ ลิจฺฉวี, เยน
 ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 เอกมนฺตํ นิสิตฺติ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหาลิ ลิจฺฉวี ภควนฺตํ
 เอตทวโจ “ทิกฺขโ”^๓ โว ภนฺเต สกฺโก เทวานมฺินฺโทติ. “ทิกฺขโ
 โข เม มหาลิ สกฺโก เทวานมฺินฺโทติ. “โส หิ ญฺูน ภนฺเต
 สกฺกปฏฺฐูปโก ภวิสฺสติ, ทฺุทฺทโส หิ ภนฺเต สกฺโก เทวานมฺินฺโทติ.

^๑ น., ทย. มหาลิสฺสุตฺต.

^๒ น., เท., อ. มหาลิ, เอวมฺปริปิ.

^๓ ส., อ. ทิกฺขโ โน ภนฺเต ภควตา น., เท. ทิกฺขโ โข ภนฺเต ภควตา.

“สกุณจาท” มหาลิ ปชานามิ สกุณกรณ จ ฐมเม, เยสญจ^๒
 ฐมมานิ สมานินนตตทา สกุโก สกุณตตติ อชฌคา; ตณจ
 ปชานามิ.

สกุโก มหาลิ เทวานมินโท ปุพเพ มนุสสญโต สมาน
 มโฆ นาม มาณโว อโหสิ, ตสฺมา ‘มชฺวาติ วุจฺจติ.

สกุโก มหาลิ เทวานมินโท ปุพเพ มนุสสญโต สมาน
 ปุเร ทานํ อทาสิ, ตสฺมา ‘ปฺรินฺทโทติ” วุจฺจติ.

สกุโก มหาลิ เทวานมินโท ปุพเพ มนุสสญโต สมาน
 สกุณจํ ทานํ อทาสิ, ตสฺมา ‘สกุโกติ” วุจฺจติ.

สกุโก มหาลิ เทวานมินโท ปุพเพ มนุสสญโต สมาน
 อวสถํ อทาสิ, ตสฺมา ‘วาสโวติ วุจฺจติ.

สกุโก มหาลิ เทวานมินโท สหสฺสมปิ อตฺถานํ มุหุตฺเตน
 จินฺเตติ, ตสฺมา ‘สหสฺสกุโขติ วุจฺจติ.

สกุณสฺส มหาลิ เทวานมินทสฺส สุชา นาม อสุรกณฺเฎ
 ปชาปตี, ตสฺมา ‘สุชมฺปตีติ วุจฺจติ.

สกุโก มหาลิ เทวานมินโท เทวานํ ดาวตีสานํ
 อิสฺสริยาธิปจฺจํ ราชํ กาเรติ,^๕ ตสฺมา ‘เทวานมินโทติ วุจฺจติ.

สกุณสฺส มหาลิ เทวานมินทสฺส ปุพเพ มนุสสญตสฺส
 สตฺต วตฺตปทานิ สมตฺตานิ สมานินฺนานิ อเหสิ, เยสํ
 สมานินนตตทา สกุโก สกุณตตติ อชฌคา. กตมานิ สตฺต. ยาวชีว
 มาตาเปตฺติภโร อสฺสํ, ยาวชีวํ กุเล เชฏฺฐาปจายี อสฺสํ, ยาวชีวํ

^๑ ฉ., เท. สกุณจ ขวาท

^๒ ฉ., เท., อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท. สกุโกติ

^๔ ฉ., เท. ปฺรินฺทโทติ

^๕ อ. กาเรติ

สณฺหาใจ อสฺสํ, ยาวชีวํ อปิสฺสณฺหาใจ อสฺสํ, ยาวชีวํ
 วิคตมลฺลจฺเณเรน เจตสา อการํ อชฺฌาวเสยฺยํ มุตฺตจาโค
 ปยตปาณิ โวสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต, ยาวชีวํ
 สจฺจวาใจ อสฺสํ, ยาวชีวํ อกฺโกธโน อสฺสํ, สเจปิ เม โกโธ
 อุปฺปชฺเชยฺย; ขิปปเมว นํ ปฏฺวิเนยฺยนฺติ. สกุกสฺส มหาลิ
 เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภฺตสฺส อิมานิ สุตฺต วตฺตปทานิ
 สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อเหสฺสํ, เยสํ สมาทินฺนตฺตา สกฺโก
 สกุกตฺตํ อชฺฌคฺคาคิ. อิทมวโจ ๗เปฯ เอตทวโจ สุตฺตา

“มาตาเปตฺติภรํ ฆนฺตํ	กุลฺลํ เชฏฺฐจาปจายินํ
สณฺหํ สขิลสมฺภาสํ	เปสฺสณฺณยฺยปฺปหายินํ
มจฺเณววินเย ยุตฺตํ	สจฺจํ โกธาภิภุํ นรํ
ตํ เว เทวา ตาวตีสํ	อาหุ สปฺปริโส อิตฺติ.

๔. ทพิทฺทสุตฺตํ

[๒๖๐] เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหรติ เวพฺพวนเ
 กลนฺทกนิวาเป. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ภิกฺขวโรติ.
 “ภทฺทเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสํ. ภควา เอตทวโจ

“ภุตฺตปฺพํ ภิกฺขเว อณฺณตโร ปฺริโส อิมสฺมึเยว ราชคฺเห
 มนุสฺสทพิทฺโท อโหสิ มนุสฺสกปฺโณ มนุสฺสวราโก. โส
 ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินเย สหุํ สมาทียิ, สึลล์ สมาทียิ, สุตฺตํ
 สมาทียิ, จาคํ สมาทียิ, ปณฺณํ สมาทียิ. โส ตถาคตปฺปเวทิตฺเต
 ฐมฺมวินเย สหุํ สมาทียิตฺวา สึลล์ สมาทียิตฺวา สุตฺตํ สมาทียิตฺวา
 จาคํ สมาทียิตฺวา ปณฺณํ สมาทียิตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺนา

สุคตํ สคคํ โลกํ อุปปชฺชติ เทวานํ ดาวตีสานํ สหพยตํ. โส
 อญฺเษ เทเว อติโรจติ วณฺณเณน เจว ยสสา จ. ตตฺร สุทํ
 ภิกฺขเว เทวา ดาวตีสสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ
 “อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ. อयํ หิ เทวปฺตโต ปุพฺเพ
 มนุสฺสญฺโต สมนํ มนุสฺสทพิทโท อโหสิ มนุสฺสกปฺโณ
 มนุสฺสวราโก, โส กายสฺส เกทา ปรมฺมรณํ สุคตํ สคคํ โลกํ
 อุปปนฺโน เทวานํ ดาวตีสานํ สหพยตํ. โส อญฺเษ เทเว
 อติโรจติ วณฺณเณน เจว ยสสา จาติ.

อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เทเว ดาวตีสเ
 อามนฺเตสิ มา โข ตุมฺहे มาริสํ เอตสฺส เทวปฺตตสฺส
 อุชฺฌายิตถ. เอโส โข มาริสํ เทวปฺตโต ปุพฺเพ มนุสฺสญฺโต
 สมนํ ตถาคตปฺปเวทิตะ ฐมฺมวินเย สทฺธํ สมํทียิ,
 สิลํ สมํทียิ, สุตํ สมํทียิ, จาคํ สมํทียิ, ปญฺญํ สมํทียิ.
 โส ตถาคตปฺปเวทิตะ ฐมฺมวินเย สทฺธํ สมํทียิตฺวา สิลํ
 สมํทียิตฺวา สุตํ สมํทียิตฺวา จาคํ สมํทียิตฺวา ปญฺญํ
 สมํทียิตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณํ สุคตํ สคคํ โลกํ
 อุปปนฺโน เทวานํ ดาวตีสานํ สหพยตํ. โส อญฺเษ เทเว
 อติโรจติ วณฺณเณน เจว ยสสา จาติ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก
 เทวานมินฺโท เทเว ดาวตีสเ อนฺนยมนํ ตายํ เวลายํ อิมํ
 คาถาโย อภาสิ

‘ยสฺส สทฺธา ตถาคเต

อจลา สุปฺติญฺจิตา

สิลญจ ยสฺส กลฺยาณํ

อริยกนฺตํ ปสฺสิตํ.

สงฺฆเ ปสาโท ยสฺสตุถิ

อุชฺฌตญจ ทสฺสนํ

‘อทพิทโทติ ตํ อาหุ

อโมฆํ ตสฺส ชีวิทํ

ตสฺมา สทฺธญฺจ สึลญฺจ ปสํทํ ฐมฺมทสฺสนํ
อนุญฺญเชถ เมธาวี สํ พุทฺธานสาสนนฺติ.

๕. รามณียกสูตร^๑

[๒๖๑] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เชตวนเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท,
เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ จิโต โข สกฺโก เทวานมินฺโท
ภควนฺตํ เอตทวโจ “กึ นฺุ โข ภนฺเต ฐมฺมिरามณียกนฺติ.

อารามเจตฺยา วนเจตฺยา โปกฺขรณฺเฑ^๒ สุนิมมิตา
มนุสฺसरามณียสฺส กลํ นาคุฆนฺติ โสฬสี.

คามเ วา ยทิ วารณฺเเย นินฺเน วา ยทิ วา ถเล
ยตฺถ อรหนฺโต วิหฺรนฺติ ตํ ฐมฺมिरามณียกนฺติ.

๖. ยชมานสูตร^๓

[๒๖๒] เอกํ สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ คิฑฺฒกุฏเ
ปพฺพเต. อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ
จิโต โข สกฺโก เทวานมินฺโท ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“ยชมานานํ มนุสฺसानํ ปุณฺณเปกฺขาน ปาณินํ
กโรตํ โอปธิกํ ปุณฺณํ กตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ.

“จตุตทาโร จ ปฏิปนฺหา จตุตทาโร จ ผล จิตา
 เอส สงฺโฆ อชฺฐภูโต ปณฺณาสีลสมาคีโต.
 ยชมานานํ มนุสฺसानํ ปุณฺณเปกฺขาน ปาณินํ
 กโรตํ โอปธิกํ ปุณฺณํ สงฺฆे ทินฺนํ มหปฺพลนฺติ.

๗. พุททวณทนาสุตตํ^๑

[๒๖๓] เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถียํ วิหริติ เชตวเน
 อนาถปิณฑิกสุส อารามे. เตन โข ปน สมเยน
 ภควา ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสลฺลีโน. อถ โข สกโก จ
 เทวานมินฺโท พุรหฺมา จ สหมปฺติ, येन ภควา, เตนุปสงฺกมီสุ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ปจฺเจกํ ทวารพาหํ นิสฺสาย อภฺจิสฺสุ. อถ โข
 สกโก เทวานมินฺโท ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“อภฺจจาหิ วีร วิชิตสงฺคาม
 ปนฺนการ อนณ วิจร โลเก
 จิตฺตมฺจ เต สุวิมุตฺตํ
 จนฺโท ยถา ปนฺนรสาย รตฺตินฺติ.

น โข เทวานมินฺท ตถาคตา เอวํ วณฺทิตพฺพา. เอวมฺจ
 โข เทวานมินฺท ตถาคตา วณฺทิตพฺพา

“อภฺจจาหิ วีร วิชิตสงฺคาม
 สตฺถวาท อนณ วิจร โลเก
 เทเสตฺ^๒ ภควา ฐมํ
 อญฺญาตทาโร ภวิสฺสนฺตํ.

๘. ปฐมสกุกนมนสฺสนสูตร^๑

[๒๖๔] สาวตถีนินทานัน. “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกุกโก
เทวานมินฺโท มาตลีสงฺคาหํ อามนฺเตสึ “โยเชหิ สมฺม
มาตลิสหสฺสยฺยุตํ อาชณฺณรํ, อุกฺกมณฺโณ จจฺฉาม สุกฺกม
ทสฺสนายาติ.

“เอวํ ภทฺทหนฺตวาติ โข ภิกฺขเว มาตลีสงฺคาหโก
สกุกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสสฺสุวา สหสฺสยฺยุตํ อาชณฺณรํ
โยเชตฺวา สกุกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิวะเทสิ ‘ยฺยโต โข เต
มาริส สหสฺสยฺยโต อาชณฺณโร, ยสฺสทานิ กาลํ มณฺณสํตี.
อถ โข ภิกฺขเว สกุกโก เทวานมินฺโท เวชยนฺตปาสาทา โอโรหนฺโต
อณฺชลีสํ กตฺวา^๒ สุกํ ปุณฺณทิสํ นมสฺสตี. อถ โข ภิกฺขเว
มาตลีสงฺคาหโก สุกํ เทวานมินฺทํ คายา^๓ อชฺฌภาสิ

‘ตํ นมสฺสนฺตี เตวิชฺชา สพฺเพ ภุมฺมา จ ขตฺติยา
จตฺตาโร จ มหาราชา ติทฺธา จ ยสฺสสิโน.
อถ โก นาม โส ยกฺโข ยํ ตวํ สกุก นมสฺสสํตี.

‘ยํ นมสฺสนฺตี เตวิชฺชา สพฺเพ ภุมฺมา จ ขตฺติยา
จตฺตาโร จ มหาราชา ติทฺธา จ ยสฺสสิโน
อหฺมจ สีสมฺปนฺเน จิรฺรตฺตสมายิตฺเต
สมฺมา ปพฺพชิตฺเต วนฺเต พุรฺหมจฺริยปรายเน.
เย คหฺนฺจา ปุณฺณกรํ สีสวณฺโต อุปาสภา
ธมฺเมเน ทาริ โปเสนฺตี เต นมสฺสามิ มาตลีสํตี.

^๑ จ. ทย. คหฺนฺจวณฺทนาสูตรํ

^๒ อ. ปณฺชลิโก

^๓ อ. คายาโย

“เสฏฺฐา หิ กิร โลกสฺมี เย ตวํ สกุณ นมสฺสสิ
 อหฺมปิ เต นมสฺสามิ เย นมสฺสสิ วาสวาติ.”
 อิํ วัตฺวาน มจฺวา เทวราชา สุขุมฺปติ
 ปุณฺณทิสฺสา นมสฺสิตฺวา ปมฺุโข รถมารุหีติ.

๕. ทุติยสกุณนมสฺสนสยุดต์^๒

[๒๖๕] สาวตถิณีทานํ. “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกุโก
 เทวานมินฺโท มาตลีสงฺคาหํ อามนฺเตสิ ‘โยเชหิ สมฺม มาตลิสหสฺสยุดต์
 อาชณฺณรํ, อุกฺกณฺณํ, อุกฺกณฺณํ, อุกฺกณฺณํ, อุกฺกณฺณํ, อุกฺกณฺณํ, อุกฺกณฺณํ,
 ‘เอวํ ภทฺทนต์วาติ โข ภิกฺขเว มาตลีสงฺคาหโก สกุณสฺส
 เทวานมินฺทสฺส ปฏิสสฺสวา สหสฺสยุดต์ อาชณฺณรํ โยเชตฺวา
 สกุณสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิวเทสิ ‘ยุดฺโต โข เต มาริส
 สหสฺสยุดฺโต อาชณฺณรํ, ยสฺสทานิ กาลํ มณฺณสํติ.

อถ โข ภิกฺขเว สกุโก เทวานมินฺโท เวชยนฺตปาสาทา
 โอโรหนฺโต อณฺชลิ กตฺวา^๓ สุกํ ภควนฺตํ นมสฺสติ. อถ โข
 ภิกฺขเว มาตลีสงฺคาหโก สุกํ เทวานมินฺทํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“ยํ หิ เทวา มนุสฺสา จ ตํ นมสฺสนฺติ วาสว,
 อถ โก นาม โส ยกฺโข ยํ ตวํ สกุณ นมสฺสสิติ.

“โย^๔ อธิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อสฺมี โลเก สเทวเก
 อโนมนามํ สตถารํ ตํ นมสฺสามิ มาตลิส.
 เยสํ ราโค จ โทโส จ อวิชฺชา จ วิราชา
 ธีณาสวา อรหนฺโต เต นมสฺสามิ มาตลิส.

หมดอายุ 27/05/25

^๑ อ. อิตฺติสกุโก น ทิสฺสติ.

^๒ จ. ทย. สตถาวนฺทนาสยุดต์

^๓ อ. ปณฺชลิโก

^๔ อ. โส

เย รากโทสวินยา	อวิชชาสมตักกมา
เสกฺขา อปจยารามา	อปฺปมตฺตานุสึกฺขเร
.....	เต นมสฺสามิ มาตลీติ.
‘เสฏฺฐา หิ กิร โลกสฺมี	เย ตวํ สกุก นมสฺสสิ
อหฺมปิ เต นมสฺสามิ	เย นมสฺสสิ วาสวาติ.
‘อิทํ วตฺวาน มชฺวา	เทวราชา สุขุมปติ
ภควนฺตํ นมสฺสิตฺวา	ปมฺุโข รถมารุหีติ.

๑๐. ตติยสกุกนมนสฺสนสฺสุตํ^๑

[๒๖๖] สาวตถีนินฺทาม. “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกุกโก
 เทวานมินฺโท มาตลీ สงฺคาหํ อามนฺเตสิ ‘โยเชหิ สมฺม มาตล
 สหสฺสยฺยตฺตํ อาชณฺณรํ, อุกฺกมณฺณมฺมี คจฺฉาม สุกฺกมฺมี ทสฺสนาयाติ.
 ‘เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว มาตลี สงฺคาหโก สกุกสฺส
 เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา สหสฺสยฺยตฺตํ อาชณฺณรํ โยเชตฺวา
 สกุกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิวะเทสิ ‘ยฺยตฺโต โข เต มาริส
 สหสฺสยฺยตฺโต อาชณฺณรํ, ยสฺสทานิ กาลํ มณฺณสึติ. อถ โข
 ภิกฺขเว สกุกโก เทวานมินฺโท เวชยนฺตปาสาทา โอโรหนฺโต อณฺชลิ
 กตฺวา สุกํ ภิกฺขุสงฺฆํ นมสฺสติ. อถ โข ภิกฺขเว มาตล
 สงฺคาหโก สกุกํ เทวานมินฺทํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“ตํ หิ เอเต นมสฺสยฺยํ ปฺปติเทหสฺยา นรา
 นิมฺกุคฺคา กุณฺปสฺเมเต^๒ ขุปฺปิปาสา สมฺปปีตา.

กึ นุ เตสํ ปิทยสิ	อนาคาราน วาสว
อาจารย์ อีสัน พุทธิ	ตํ สฺโณม วโจ ตวาทิ.
“เอตํ เตสํ ปิทยามิ	อนาคาราน มาตลิ
ยมหา คามา ปกุกมนฺติ	อนเปกฺขา วชนฺติ เต.
น เตสํ โกฏฺเฐ โอบนฺติ	น กุมฺภา น กโปปิยํ
ปรนิจฺจิตเมสนา ^๑	เตน ยาเปนฺติ สฺพุพฺตา
สุมฺนตฺมนฺติโน ธีรา	ตฺถเหิฏฺฐตา สมณฺจรา.
เทวา วิรฺุฑฺธา อสุเรหิ	ปฺถุมจฺจา จ มาตลิ
อวิรฺุฑฺธา วิรฺุฑฺเธสุ	อตฺตทณฺเฑสุ นิพฺพุตา
สาทาเนสุ อนาทานา	เต นมสฺสามิ มาตลิตฺติ.
“เสฏฺฐา หิ กิร โลกสฺมี	เย ตวํ สกฺก นมสฺสสิ
อหฺมปิ เต นมสฺสามิ	เย นมสฺสสิ วาสวาทิ. ^๒
“อิทํ วตฺวาน มจฺวา	เทวราชา สฺขมฺปติ
ภิกฺขุสงฺฆํ นมสฺสิตฺวา	ปมฺุโข รณมารุหิตฺติ.

ทฺติโย วคฺโค.

ตสฺสุทฺธานํ

“เทวา” ปน ตโย วุตฺตา	ทพิทฺทญฺจ รามณฺเญยํ
ยชฺมานญฺจ วทนฺนา	ตโย สกฺกนมสฺสนาติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปรีนิฏฺฐิตเมสนา

^๒ อิ. อิตฺติสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๓ สฺยา. วตฺปแทน

๓. ตติยวคโค^๑

๑. ฆตฺวาสุตฺตัม^๒

[๒๖๗] เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถิยํ วิหริติ เชตวนเ
อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ. อถ โข สกโก เทวานมินฺโท, เยน
ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ จิตฺโต โข สกโก เทวานมินฺโท
ภควนฺตํ คายา อชฺฌภาสิ

“กีสฺ ฆตฺวา” สุขํ เสติ กีสฺ ฆตฺวา น โสจติ
กิสฺสสฺส^๔ เอกธมฺมสฺส วรํ โรเจสิ โคตมาติ.

“โกธํ ฆตฺวา สุขํ เสติ โกธํ ฆตฺวา น โสจติ
โกธสฺส วิสम्मุลสฺส มชฺฐรคฺคสฺส วาสว
วรํ อริยา ปลฺลสนฺติ ตํ हि ฆตฺวา น โสจตีติ.

๒. ทุพฺพพณฺณียสุตฺตัม

[๒๖๘] สวตฺถิณิทานํ. “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว อญฺญตโร
ยกฺโข ทุพฺพพณฺโณ โอโกฏฺฐิมโก สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส
อาสเน นิสินฺโน อโหสิ. ตตฺร สุขํ ภิกฺขเว เทวา ดาวตีสสา
อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ‘อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ.
อัยํ ยกฺโข ทุพฺพพณฺโณ โอโกฏฺฐิมโก สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส อาสเน
นิสินฺโนติ.’ ยถา ยถา โข ภิกฺขเว เทวา ดาวตีสสา อุชฺฌายนฺติ

^๑ สย. สกกปญจกํ เท. อัยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

หมตํอายุ 27/05/2566

^๒ ฉ., เท., อ. ฆตฺวา

^๔ อ. นิสินฺโน โหติ.

^๒ ฉ., เท., อ. ฆตฺวาสุตฺตัม

^๔ ฉ., เท. วิสฺสสฺส

ขียนนติ วิปาเจนติ, ตถา ตถา โส ยกฺโข อภิรูปตโร เจว โหติ
ทสฺสนียตโร จ ปาสาทิกตโร จ.

อถ โข ภิกฺขเว เทวา ดาวตีสสา, เยน สกฺโก เทวานมินฺโท,
เตนุปลสงฺกมียฺสุ; อุปสงฺกमितฺวา สกฺกํ เทวานมินฺทํ เอตทวโจ
“อิธ เต มาริส อณฺณตโร ยกฺโข ทุพฺพณฺโณ โอโกฏฺฐิมโก
[๑] ตุมหากํ”^๒ อาสเน นิสินฺโน. ตตฺร สฺสํ มาริส เทวา
ดาวตีสสา อุชฺฌายนฺติ ขียนนติ วิปาเจนติ “อจฺจุริยํ วต โภ,
อพฺภูตํ วต โภ. อยํ ยกฺโข ทุพฺพณฺโณ โอโกฏฺฐิมโก สกฺกสฺส
เทวานมินฺทสฺส อาสเน นิสินฺโนติ ยถา ยถา โข มาริส เทวา
ดาวตีสสา อุชฺฌายนฺติ ขียนนติ วิปาเจนติ, ตถา ตถา โส ยกฺโข
อภิรูปตโร เจว โหติ ทสฺสนียตโร จ ปาสาทิกตโร จาติ. โส หิ
นฺน มาริส โภธภิกฺขเว ยกฺโข ภวิสฺสตีติ.

อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท, เยน โส
โภธภิกฺขเว ยกฺโข, เตนุปลสงฺกมียฺ; อุปสงฺกमितฺวา เอกํสํ
อุตฺตตราสงฺกํ กริตฺวา ทกฺขิณชานุมณฺทลํ ปจฺวิยํ นินฺหิตฺวา,^๓
เยน โส โภธภิกฺขเว ยกฺโข, เตนณฺชลิมฺปณาเมตฺวา ติกฺขตฺตํ
นํมํ สาเวติ ‘สกวาหํ มาริส เทวานมินฺโท ะเปฯ สกวาหํ
มาริส เทวานมินฺโทติ. ยถา ยถา โข ภิกฺขเว สกฺโก
เทวานมินฺโท นํมํ สาเวติ, ตถา ตถา โส ยกฺโข ทุพฺพณฺณตโร
เจว อโหสิ โอโกฏฺฐิมกตโร จ ทุพฺพณฺณตโร เจว หุตฺวา
โอโกฏฺฐิมกตโร จ ตตฺตเถวนฺตรธายี.”^๔

หมดอายุ 27/05/2566

^๑ ฉ., เท. สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส

^๒ ฉ., เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท., อ. นินฺหิตฺวา

^๔ ฉ., เท., อ. อิตฺตสทฺโท ทิสฺสติ.

อถ โข ภิกขเว สกโก เทวานมินฺโท สเก อาสเน
 นิสีทิตฺวา เทเว ตาวตีสเ อนฺนํยมาโน ตายํ เวลายํ อีมา
 คาทาโย อภาสิ

“น สุปฺหตจิตฺโตมฺหิ นาวฏฺเณ” สุวานโย
 น โว จิราหํ กุชฺฌามิ โกโธ มยิ นาวตฺถิจฺติ.
 กุทฺธาหํ น ผรุสํ พฺรุมิ น จ ฌมฺมานิ กิตฺตเย
 สนนฺนิคฺคณฺหามิ อตฺตํ อตฺตํ สมนฺปสฺสํ อตฺตมตฺตโนติ.

๓. มายาสุตฺต^๒

[๒๖๙] สาวตฺถิณิธานํ. “ภูตปุพฺพํ ภิกขเว เวปจิตฺติ
 อสุรินฺโท อาพาธโก อโหสิ ทฺวํปิโต พาพฺพหคฺคิลาโน. อถ โข
 ภิกขเว สกโก เทวานมินฺโท, เยน เวปจิตฺติ อสุรินฺโท,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; คิลานปุจฺจโก. อทฺทสา โข ภิกขเว เวปจิตฺติ
 อสุรินฺโท สกกํ เทวานมินฺทํ ทูรโตว อาคจฺจนฺตํ, ทิสฺวาน สกกํ
 เทวานมินฺทํ เอตทโวจ ‘ตฺถิกจฺจ มํ เทวานมินฺทาติ. ‘วาเจหิ มํ
 เวปจิตฺติ สมฺพริมายนฺติ. “น ตาวาหํ วาเจมิ, ยาวาหํ มาริส
 อสุเร ปฏฺฐิปุจฺจามิตี.

อถ โข ภิกขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อสุเร ปฏฺฐิปุจฺจ
 ‘วาเจมฺหํ มาริส สกกํ เทวานมินฺทํ สมฺพริมายนฺติ.

มา โข ตวํ มาริส วาเจสิ สกกํ เทวานมินฺทํ
 สมฺพริมายนฺติ. อถ โข ภิกขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกกํ

๑ น.เท. นาวตฺเตน

๒ น.ทย. สมฺพริมายายาสุตฺตํ

เทวานมินทํ คากาย อชฺฌภาสิ

‘มายาวี’^๑ มฆวา สกุก เทวราช^๒ สุขุมปติ
อุเปติ นิริยํ ไชรํ สมุพโรว สตํ สมนฺตติ.

๔. อจจยสฺตตํ

[๒๗๐] เอกํ สมยํ ภควา สาวตถียํ วิหริติ เชตวเน
อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. เตเน โข ปน สมเยเน เทว
ภิกฺขุ สมฺปโยเชสฺสุ. ตตฺเรโก ภิกฺขุ อจฺจสรา. อถ โข โส
ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺติเก อจฺจยํ อจฺจยโต เทเสติ.^๓ โส
ภิกฺขุ น ปฏิกุคฺคณฺหาติ. อถ โข สมุพหุลา ภิกฺขุ, เยเน
ภควา, เตนุปสงฺกมီสฺสุ; อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ นิสีทิสฺสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขุ
ภควนฺตํ เอตทโวจํ “อิธ ภนฺเต เทว ภิกฺขุ สมฺปโยเชสฺสุ.
ตตฺเรโก ภิกฺขุ อจฺจสรา. อถ โข ภนฺเต โส ภิกฺขุ ตสฺส
ภิกฺขุโน สนฺติเก อจฺจยํ อจฺจยโต เทเสติ, โส ภิกฺขุ น
ปฏิกุคฺคณฺหาตีติ.

“เทวเม ภิกฺขเว พาลา; โย จ อจฺจยํ อจฺจยโต
น ปสฺสติ, โย จ อจฺจยํ เทเสนฺตสฺส ยถาธมฺมํ น
ปฏิกุคฺคณฺหาติ. อิเม โข ภิกฺขเว เทว พาลา. เทวเม ภิกฺขเว
ปณฺทิตา; โย จ อจฺจยํ อจฺจยโต ปสฺสติ, โย จ
อจฺจยํ เทเสนฺตสฺส ยถาธมฺมํ ปฏิกุคฺคณฺหาติ. อิเม โข ภิกฺขเว
เทว ปณฺทิตา.

^๑ อี. มายาปี

^๒ สฺยา. เทวราชา

^๓ อี. เทเสสิ.

ภูตปุกุฬิ ภิกขเว สกุกิ เทวานมินุโท สุขมมัย สภายิ
เทเว ตาวตีสเ อุนนยมาโน ตายิ เวลายิ อิมิ คากิ อภาสิ

“โกโธ โว วสมายาตุ มา จ มิตเต หิ โว ชรา
อครหิยิ มา ครหิตถ มา จ ภาสิตถ เปสฺสนิ
อถ ปาปชนิ โโกโธ ปพฺพโตวากิมทตติ.

๕. อุกุโกธสุตติ

[๒๗๑] เอวมเม สุตติ:- เอกิ สมยิ ภควา สาวตถิยิ วิหริติ
เชตวเน อนาถปิณฑิกสส อารามเ. ตตฺร โข ภควา ภิกขุ ๗เป๗
ภควา เอตทโวจ

“ภูตปุกุฬิ ภิกขเว สกุกิ เทวานมินุโท สุขมมัย สภายิ
เทเว ตาวตีสเ อุนนยมาโน ตายิ เวลายิ อิมิ คากิ อภาสิ

‘มา โว โโกโธ อชฺฌภาวิ มา จ กุชฺฌิตถ กุชฺฌตํ
อุกุโกโธ อวิหีสสา จ อริเยสฺส วสตี^๑ สทา
อถ ปาปชนิ โโกโธ ปพฺพโตวากิมทตติ.

ตติโย วกุโก.^๒

ตสฺสทฺธานิ

“สมตฺวา^๓ ทฺพพณฺณิยมายา อจฺจเยน อุกุโกธโน
เทสิตํ พุทฺธเสฏฺฐเณ อิทํ หิ สกุกปณฺจนฺติ.^๔

^๑มตอายุ ๒๗/๐๕/๒๕๖๖
ฉ. ปฏิปทา

^๓ฉ., เท., อ. เณตฺวา

^๒สฺยา. สกุกปณฺจกํ.

^๔สฺยา. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

สกกสํยตํ สมตํ.

ปจโม สคาถวคโค.^๑

ตสสุมททาน^๒

“เทวตา เทวปุตโต จ ราชามาโร จ ภิกขุณี
พุมหา พุมหาณวณคีสว วณยกเขน วาสวตติ.

สคาถวคคสํยตตปาลิ^๓ นิฏฐิตา.

^๑สยา. เอกาทสสํยตํ เท. สคาถวคโค ปจโม. ^๒สยา.,อิ. อยํ ปาโร น ทิสสติ.

^๓สยา. สคาถวคโค นิฏฐิตอ อ. สคาถวคโค ปจโม.

สุตตปิฎก สัมมุตตนิคายสุต
สคาถาคุคสัมมุตตปาติยา
ปทานุคโม

ปทานุคโม	ปพเพ/องเก	ปทานุคโม	ปพเพ/องเก
[๑]		อปุตตกัม สัปเตยยัม	๑๓๐/๑๒๖
อชมคามินัน (อากาสคามินัน)	๑๑๑/๙๓	อภีรุ อจจุมภี อนุตฺตราชี อปฺลาयी	
อชมวินยา ทุกฺขวินโย	๓๔/๒๘		๑๓๕/๑๓๙
อชินฺนุขิปนินฺวตฺโต	๑๕๗/๑๖๗	อมตฺนุทโท	๔๒/๔๐
อฏฺฐลียะ อูปาหนา โอโรหิตฺวา		อวิรุทฺธา วิรุทฺเธสุ	๒๖๖/๓๓๕
(อคลิโยติปิ คณฺฆคณฺปาหนาติ อตฺโต)		อหิ ปจฺจนา อหฺยิสฺสามิ	๑๒๒/๑๑๐
	๒๕๕/๓๒๑	อหฺวา เต สคาเมยฺโย (เอกคามวาสี)	
อติรจฺจนาณคามินโน	๑๘๔/๒๒๑		๕๐/๔๔
อติกกุมม เวตฺรณี ยมฺมสุส	๓๓/๒๗	อกฺขจฺจินฺโนว ฌายติ	๑๐๓/๗๘
อทฺถนฺทาวจฺรา อสฺตถาวจฺรา	๒๕๑/๓๑๘	อกฺคิ ชฺหติ อคฺคิหฺตฺตํ ปริจฺรติ	
อทินฺนํ อุปฺสังฆลฺลิ	๒๓๔/๒๙๑		๑๙๕/๒๓๘
อนปจฺจนา อทายาทา	๑๑๒/๙๗	อจฺจนาณสงฺฆมฺมจฺจ	๔๖/๔๑
อนลฺลคตฺตาว ตฺรณฺติ ปาริ	๑๙๕/๒๔๑	อจฺจิทฺถํ ภาวพฺพนฺนํ	๕๐/๔๔
อนิกฺกิปิตาวิ กาเมสุ	๒๐/๑๑	อจฺเจชฺชติ ตณฺหํ อิทฺ นามรฺูปे	๓๔/๒๙
อนิจฺจา สพฺเพ สงฺขารา	๑๑/๗	อตฺตา สฺสทฺโถ ปุริสสฺส ไชติ	
อนินฺทิตฺโต สกฺคมฺเปติ จานํ	๔๑/๓๙		๑๙๕/๒๔๑
อนุนฺยมาโน	๒๖๐/๓๒๙	อนฺติมเทหฺธารี	๒๕/๑๘
อนมฺมนามํ สตฺถาริ	๒๖๕/๓๓๓	อนฺโต อสฺสทฺธา พหิ โสภมานา	
อปาปุเรตํ อมตฺตสฺส ทวาริ			๑๒๒/๑๑๑
	๑๗๒/๑๙๕	อนฺธการา วา อนฺธการิ คจฺเจยฺย	
อปาณมฺโพ	๔๖/๔๑		๑๓๒/๑๓๒
อปฺปฏฺฐชฺชนเสวิตํ	๑๖๘/๑๘๙	อนฺทาวิสิตฺวา	๑๑๑/๙๓

ปทานุกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกโม	ปพเพ/องเก
อปปติฏฐจัน อนาคตุ	๑/๑	เอตาวปรโม	๔๘/๔๒
อปปติฏฐจันเตน วิญญาเนน ปรีนิพพุโต	๑๕๙/๑๗๓	เอว ภาททนต์วาติ เทวปุตโต สกุกสส	
อปปตตมานโส เสโ	๑๕๙/๑๗๒	ปฏิสสุตวา	๒๔๗/๓๐๗
อปปรชกขชาติกา	๑๔๑/๑๔๙	เอส ฐมโม สนนตโน	๒๑๓/๒๗๐
อาชานีโย วต โภ	๓๗/๓๕	เอहि สุกตต	๒๔๒/๒๐๑
อาปทาสุ ฐาโม เวทิตพุโพ	๑๒๒/๑๑๐	[โอ]	
อายสุมตา โคธิกเน	๑๕๙/๑๗๒	โอปธิกั ปุณณ	๒๖๒/๓๓๐
[อิ]		โอมภูโจ	๒๑/๑๗
อิสสิสงฆนิเสวิต	๔๘/๔๒	โอสธิตารกา	๑๑๐/๙๐
อิสสิน อีสสิตตโม	๒๑๖/๒๗๕	[ก]	
อิจจนาฐปายิต	๖๖/๕๑	กณนากั ภูณชติ พิลงกพุตติย	๑๓๐/๑๒๖
อิตถิ ภาณนทานมุตตม	๗๖/๕๗	กวิ คากานมาสโย	๖๐/๔๘
อิตถิ มลั พุรหมจริยสส	๕๘/๔๘	การเย อสสเม รรมเม	๑๓๕/๑๔๐
อิสสิริยมทมตตาน	๑๓๖/๑๔๑	กาลิกา กามา พหุทุกขา	๒๐/๑๒
[อุ]		กีสสณโยชโน โลโก (กีสสณโยชโนติ	
อุทกสุทริโก อุทเกน	๒๐๗/๒๖๐	สมาสพทว มชฌเม สุกการาคโม โหติ)	
อุทุมพรทณท คเหตุวา	๑๕๗/๑๖๗	โกกาลิโก ภิกขุ ปทุมนิรย อูปปชช	๖๔/๕๑
อุจจาวจา โข ปุริสาน อธิปปายา	๑๖๑/๑๗๗	โกโธ สตถมมล โสเก	๗๗/๕๗
อุจจาวจา วณณนิภา	๑๑๐/๘๙	โกสสิกา กัสปาฏิ	๑๔๒/๑๔๙
อุจเจ กุเล	๑๓๒/๑๓๒	กกุกกุโก อพ อภินินนาเมย ๑๖๐/๑๗๕	
[เอ]		กจเจวามกเส มคา	๙๒/๖๙
เอกสทเอกสท	๑๖๑/๑๗๗	กณจปญจเมหิ พนฐเนหิ พนฐิตวา	
เอโกทนิปปกา สตา	๙๒/๖๙	(ทวิสสุ หตถสสุ ปาเทสสุ กณเจ จาติ เอว	

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/ องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/ องฺเก
ปณฺจหิ พนฺธเนหิ)	๒๕๐/๓๑๓	[ณ]	
กมฺมํ วิชฺชา จ ธมฺโม จ	๔๘/๔๒	ฉนฺทวินยา อมฺวินโย	๓๔/๒๘
กมฺมารคคฺคิริยา ธมฺมานาย	๑๔๒/๑๕๐	[ช]	
กุกฺกุลา อุพฺภโต	๒๓๙/๒๙๗	ชฏณฺฑุเวเน	๑๕๗/๑๖๗
กุมฺโมว องฺคานิ สเก กปาเล	๑๗/๑๐	ชาโต ทุกฺขานิ ปสฺสติ	๑๖๗/๑๘๘
[ข]		เชตาริ ลภเต ชยํ	๑๒๖/๑๒๐
ขาริภาโร	๑๙๕/๒๔๑	[ณ]	
ขาริวิวิธมาทาย	๑๒๒/๑๐๙	ณฺาเตยฺยํ ทญฺเจยฺยํ	๑๐๗/๘๔
ขีรณิกา (ขีรณาณฺา โคโทหกา)	๑๙๘/๒๔๘	[ท]	
[ก]		ทณฺฑทโมลฺลพฺภ ปกฺกามิ	๑๕๗/๑๖๖
คิริทฺถคจฺจํ เจตํ	๒๒๓/๒๘๓	[ต]	
คิลานปฺจุณฺโก	๒๖๙/๓๓๘	ติลา เขตฺตสฺสมิ ปาปิกา	๑๙๖/๒๔๒
โคมิโก	๑๒/๘	ติวิสาขํ นลาณฺเณ นลาณฺณิกํ	๑๕๗/๑๖๗
คตฺตานิ สุกฺขาปยมาโน	๒๐/๑๑	ตฺจุณฺโกฏฺฐสฺสมิ มฺุสิกา	๑๙๖/๒๔๒
คณฺฐตฺถเณ	๒๓๔/๒๙๑	ตฺวํ ชโน ชนฺสฺมิ	๒๒๑/๒๘๑
[ม]		[ถ]	
ฌรฺุฌรฺุปสฺสาสี	๑๕๗/๑๖๗	ญญฺปนีตานิ	๑๒๐/๑๐๖
[จ]		[ท]	
จาตุยามสฺสุสฺสุโต	๑๑๑/๙๒	ทานญจ ยฺุทฺธญจ สมานมาหุ	๓๓/๒๖
โจรา โลกสฺสมิมพฺพุทา	๗๗/๕๗	ทานา จ โข ธมฺมปทํว เสยฺโย	๓๓/๒๘
เจโตปริยายโกวิทา	๑๗๖/๒๐๙	ทิวาทิวสฺส (ทิวสฺสทิวา มชฺฌนฺตีกสมเยติ	
จนฺโท ยถา ปนฺนรสา ย รตฺตี		อตุโถ)	๑๓๐/๑๒๕
	๒๖๓/๓๗/๙	เทเว คพคพายนฺเต	๑๔๒/๑๕๐
		โทณปากสฺฐิ (โทณปากสฺฐํ)	๑๒๔/๑๑๔

ปทานุกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกโม	ปพเพ/องเก
ทกขิณชานุมณฺหํ ปจวิยํ นิหนฺโต (นิหนฺตฺวา)	๑๒๒/๑๐๙	นิกจจ กิตวสฺเสว	๓๕/๓๐
ทกขิณฺเนน หตฺเถน กมณฺหํ		นิมฺมคฺคา กุณฺปเสมฺเต (กุณฺปสฺมี เอเตติ เนโท)	๒๖๖/๓๓๔
คเหตฺวา	๑๙๕/๒๓๘	นิสฺสโก วต โภ สมฺโณ โคตโม	๓๘/๓๕
ทกฺเขน กมฺมารปฺตํ อุกฺกามฺเขสุ		นีเจ กุเล จณฺทาลกุเล วา	๑๓๒/๑๓๑
กุสํ สมนฺปญฺจํ	๑๑๐/๙๐	เนกตฺตมฺปปฺชชติ	๘๙/๖๔
(อิทฺมฺปน ทกฺขกมฺมารปฺตตฺตอฺกฺกามฺข- สฺกุสฺสสมนฺปญฺจนฺติ สมาสฺปทํ โหติ ฯ		เนมิว รกฺกพฺพํ	๑๔๖/๑๕๓
ทกฺเขน สฺกุสฺสเลน กมฺมารปฺตเตน		นตฺถิ มจฺจุสฺส นาคโม	๑๔๕/๑๕๓
อูกฺกามฺเข ปจิตฺวา สมนฺปญฺจนฺติ อตฺถิ)		นนฺทิกาวปฺริกฺขิโน	๙๖/๗๑
ททฺทลฺหมานา อากฺขณฺํ	๑๖๑/๑๘๑	นิปฺพนฺนโสภิโน อตฺถา	๒๕๔/๓๒๐
ทนฺโต วต โภ สมฺโณ โคตโม	๓๘/๓๖	นิพฺเพชฺฌนียา คากฺกาโย	๑๖๐/๑๗๖
ทินฺนํ สุขณฺลํ โหติ	๔๑/๓๙	เนกขํ ชมฺโพนทํ	๑๑๐/๙๐
ทิพฺพโยคํ อฺปจฺจจํ	๕๐/๔๓	[ป]	
ทพฺภโต วีย	๑๔๓/๑๕๑	ปกฺกจฺโก (รสฺสทิทฺธ)	๑๙๘/๒๔๗
ทวงฺกุลปญฺญา	๑๖๓/๑๘๓	ปฺชฺมนฺตริกายมฺปิ	๑๖๖/๑๘๗
[ธ]		ปฏฺธิชฺรูปสญฺญา	๑๙๒/๒๓๕
ทฺธโรหิ วต โภ สมฺโณ	๓๘/๓๕	ปฏฺฐิณฺนนิสฺสโก มฺนิ	๘๘/๖๔
ทฺธมฺมํ วทฺตฺวา จ ภวณฺติ	๒๐๘/๒๖๒	ปจฺวิยา วา ปลฺลงฺกํ	๑๓๒/๑๓๒
[น]		ปจฺวี มณฺเณ อฺทฺธียติ	๑๕๓/๑๖๑
น กุมฺภา น กโฬปฺยํ	๒๖๖/๓๓๕	ปทฺวีติหาเรน	๑๐๗/๘๕
น ราเคน สุวานโย	๑๖๑/๑๗๖	ปรโลกาวชฺชภยทสฺสาวิโน	๑๗๒/๑๙๖
นภํ อพฺภุสฺสกุมาโน (อาทิจฺจ)		ปฺริณิพฺพุโต กงฺขติ กาลํ	๒๑๐/๒๖๗
นาคโค วต โภ สมฺโณ โคตโม	๓๘/๓๕	ปรุพฺพหจฺจนฺนโลมา	๑๒๒/๑๐๙
	๑๑๐/๙๐	ปลาเตว มหารณฺณํ	๑๕/๙
		ปวิเวกียํ	๑๑๑/๙๓
		ปาทานิ มฺเขน ปฺริจฺมุพฺติ	๒๐๑/๒๕๓

ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก
มจฺจนา ขิปปาว โอทฺทิตฺ	๑๑๘/๑๐๔	ปริณามิ	๑๒๙/๑๒๓
มฺหุทฺธ สงฺฆาฏิปารุโ	๑๙๙/๒๓๘	วิเสนฺนิฏฺโ	๑๗๔/๒๐๒
เมตฺตํ โส สพฺพญฺเตสฺ	๒๓๘/๒๙๖	วุสิตฺพฺรหฺมจฺริโย	๑๐๗/๙๖
[ย]		เวพฺพวปณฺฑูวีนํ	๑๕๙/๑๗๓
ยถา เปตา ตเถว เต	๑๐๖/๘๔	โวหารมตฺเตน โส โวหเรยฺย	๒๕/๑๘
โยนิโส วิจิเน ฐมฺมํ	๔๘/๔๒	วสฺสสตาโยโก วสฺสสทฺธิวํ	๑๐๗/๘๕
ยญฺเจ ปุตฺตา อนสฺสวา	๒๐๐/๒๕๑	วิขฺขุ สญฺจจฺติ ฌเนติ เทโว	๑๘๔/๒๒๑
[ร]		วิขฺขุปภาสวณฺณา	๔๐/๓๘
รโถ อกฺขชฺชโน นาม	๔๖/๔๑	วิขฺขุมาลี สตกฺกุกุ	๑๓๕/๑๔๐
ราหุ จนฺทํ ปมฺญจสฺสุ	๙๐/๖๖	วิขฺขุลลตา นิจฺจรณฺติ	๑๔๒/๑๕๐
ราหุ สุริยํ ปมฺญจสฺสุ	๙๑/๖๗	วิทฺธ วิคตฺวลาหเก เทเว	๑๑๐/๙๐
รตฺตณฺธการติมิสํ	๑๓๘/๑๔๖	วิสฺสํ ฐมฺมํ สมหาทาย	๒๐๖/๒๕๙
[ล]		วุฏฺฐิ เว ปฺรมา สรา	๑๓/๘
ลภติ หนฺตา หนฺตารํ	๑๒๖/๑๒๐	(วุฏฺฐิ ปรมํ ปมาณํ เอเตสฺสนฺติ วุฏฺฐิเว-	
โลกามิสํ ปชฺเห สนฺติเปกฺโข	๓/๓	ปฺรมาติ สทฺทนีติวิคฺคโห ๙ มชฺฌ	
โลโก ฐมฺมานํ ปรีปนฺโถ	๗๖/๕๖	เวการาคโม โหติ)	
[ว]		[ส]	
วทญฺญู วิตมจฺจรา	๔๙/๔๔	สกลเมว หิทำ พฺรหฺมจฺริยํ	๑๒๙/๑๒๓
วโส อิสฺสรียํ โลเก	๗๗/๕๗	สกลิกาย ขโต (ภควโต ปาโท)	๓๘/๓๔
วายโส อนุปฺริยคา	๑๖๐/๑๗๖	สกุโณ ยถา ปัสสฺสณฺทิตฺ	๒๒๑/๒๘๑
วิจกฺขกมฺมาย	๑๕๐/๑๕๖	สทฺธทาวจฺรา สสทฺธาวจฺรา	๒๕๑/๓๑๗
วิเจยฺยทํ สุกตปฺปสฺตถํ	๓๓/๒๗	สทฺธตฺถปฺรมา อตฺถา	๒๕๑/๓๑๔
วิชฺฐิตา ชฺฐา	๒๓/๑๘	สมธิคฺคยฺห ติฏฺฐติ	๑๒๘/๒๑๑๒
วิธฺวา ปุตฺตธิตโร	๑๙๖/๒๔๒	สมนฺณโย	๑/๒
วิเวกนิสฺสิตํ วิจารณ์โรธ..ไวสฺสคฺค-		สมฺปพฺยุพฺโ	๑๓๕/๑๓๘
		สโม วิเสสฺสิติ น ตสฺส โหติ	๒๐/๑๕

ปทานุกรกโม	ปพเพ/ องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/ องฺเก
สํวาสเน สีสํ เวทิตพฺพํ	๑๒๒/๑๑๐	สนฺโต วิฐฺโม อนิโฆ	๑๗๔/๒๐๒
สํวหาเรน โสเจยฺยํ	๑๒๒/๑๑๐	สนฺถาโร สดฺตมาสิโก	๑๙๖/๙๒
สากฺกิกจินฺตาย	๑๐๓/๗๘	สนฺนิสินฺเนสุ ปกฺขิสฺสุ (สนฺนิสีเวสุติปิ)	๑๕/๙
สากฺจฉาย ปญฺญา	๑๒๒/๑๑๐		
สากฺ ฐาเรติ ติปกฺขวสนํ	๑๓๐/๑๒๖	สพฺเพ ภควโต ปุตุตา	๒๑๕/๒๗๔
สํมายิกํ เจโตวิมฺุตตํ ญฺสิ	๑๙๕/๑๗๑	สมฺพาธปฏฺิพนฺโน	๙๐/๖๖
สายนฺตํ	๒๐๗/๒๖๐	สมฺมาทิฏฺฐิจฺปุเรชวํ	๔๖/๔๑
สาลิกา วีย นิกฺโขโส	๒๑๔/๒๗๑	สสฺสุทฺวา ปติพฺพตา	๑๒๗/๑๒๑
สิริ โภคานมาสโย	๗๙/๕๗	สุทฺธสงฺฆารปฺญโซ	๑๗๑/๑๙๒
สีโห วต โภ สมฺโน โคตโม	๓๘/๓๕	สุสฺสุสา เสฏฺฐา ภரியานํ	๑๔/๙
สุขมานุโพธฺยํ	๑๖๑/๑๗๙	โสณฺทิกกา กิลณฺชํ	๑๔๒/๑๔๙
สุชา	๑๙๕/๒๔๑	โสปปสิ	๑๔๓/๑๕๑
สุสฺสลิขิตกตฺโต	๑๒๔/๑๑๕	สุวาคตํ วต เม อาสิ	๒๒๐/๒๘๐
สุสฺส กภาพเกโส	๒๐/๑๑	[ห]	
เสโต หิมวตํ เสฏฺโง	๑๑๑/๙๓	หฏฺฐเกโส	๑๕๕/๑๖๓
สงฺกปฺปราโค ปุริสสฺส กาโม	๓๔/๒๙	หิรินิเสโ	๑๘/๑๐
สญฺญาย วิปริเยสา	๒๑๒/๒๖๙	หตฺถิราชวณฺณํ	๑๓๘/๑๔๖
สทฺตติสฺสุปฺมา กามา	๑๖๒/๑๘๓	หนฺททานิ ภิกฺขเว	๒๑๕/๒๗๒
สนฺตานกา	๑๙/๑๐	หพฺยเสโส	๑๙๕/๒๔๐

สุตตปิฎก สัมมุตตนิกายสุต

สคาถาคุคสัมมุตตปาติยา

อสาธารณนามานิ

อสาธารณนามานิ	ปุมุเพ/องุเก	อสาธารณนามานิ	ปุมุเพ/องุเก
[๑]		อรุณวา ราชา	๑๘๕/๒๒๑
อกุโกสการทวาช พุราหุมโน	๑๘๘/๒๓๐	อสโม เทวปุตโต	๑๑๑/๙๑
อกุคการทวาช พุราหุมโน	๑๘๔/๒๓๗	อสุรินทการทวาช พุราหุมโน	๑๘๙/๒๓๒
อกุคการทวาช พุราหุมโน	๑๘๔/๒๓๗	อหโห นิริโย	๑๘๑/๒๑๗
อชปาลนิโครธ รุกโข	๑๓๗/๑๔๕	อหิการทวาช พุราหุมโน	๑๘๑/๒๓๔
อชตสตุ ราชา	๑๒๖/๑๑๘	[๑๐]	
อชิต เกสการมโปล(ติตถกโร)	๑๑๒/๙๕	อาโกฏโก เทวปุตโต	๑๑๑/๙๒
อชชนวน (มิตทาย)	๙๙/๗๒	อาณนุโ (เถโร)	๑๐๑/๗๕
อชญาโกณทมโโย(เถโร)	๒๑๗/๒๗๖	อาพวโก ยุกโข	๒๔๖/๓๐๓
อชฎา นิริโย	๑๘๑/๒๑๗	อาพวิกา ภิกขุณี	๑๖๒/๑๘๒
อนนทวินุโ คาโม	๑๘๔/๒๒๗	อาพวี (นกร)	๒๐๙/๒๖๔
อนนทวน	๑๖๒/๑๘๒	[๑๑]	
อนาถปิณฑโก เทวปุตโต	๑๐๑/๗๔	อินทกุฎโ ปพพโต	๒๓๕/๒๙๓
อนาถปิณฑโก (เสฎฐิ)	๒๔๒/๒๙๙	อินทโก ยุกโข	๒๓๕/๒๙๓
อนนุทโ (เถโร)	๑๗๖/๒๐๗	อิสสิคิลิ ปพพโต	๑๕๙/๑๗๑
อพพุโ นิริโย	๑๘๑/๒๑๗	[๑๒]	
อภิกุ ลีขิสส อคคสาวโก	๑๘๕/๒๒๒	อุชฌานสญญิกา เทวตาโย	๓๕/๓๐
อรตี มารตีตา	๑๖๑/๑๗๙	อุตตโร เทวปุตโต	๑๐๐/๗๓
อรุณวตี ราชธานี	๑๘๕/๒๒๑		

อสาธารณนามานี	ปพเพ/องเก	อสาธารณนามานี	ปพเพ/องเก
อุทโย พุราหุมน	๑๙๘/๒๔๗	โกกนทา ปชฺชุนนสฺสรีตา	๓๙/๓๗
อุปโก (เถโร)	๕๐/๔๔	โกกนทํ ปทุมํ	๑๒๓/๑๑๑
อุปจาลา ภิกฺขุณี	๑๖๘/๑๘๘	โกกาลีโก ภิกฺขุ	๑๘๐/๒๑๓
อุปปลโก นีรโย	๑๘๑/๒๑๗	โกธภักโข ยกฺโข	๒๖๘/๓๓๗
อุปปลวณฺณา ภิกฺขุณี	๑๖๖/๑๘๖	โกสโล (ชนปทนต์โร)	๑๐๖/๘๓
อุปวาโน (เถโร)	๑๙๙/๒๔๘	[ข]	
อุรุเวลา (คาโม)	๑๓๗/๑๔๕	ขณฺฑเทโว (เถโร)	๕๐/๔๔
[เอ]		ขโร ยกฺโข	๒๓๗/๒๙๔
เอกนาลา พุราหุมนคาโม	๑๙๗/๒๔๕	เขโม เทวปฺตุโต	๑๐๓/๗๘
เอกสาลา พุราหุมนคาโม	๑๕๐/๑๕๘	โขมทฺสุสกา พุราหุมนคหปติกา	
[ก]			๒๐๘/๒๖๒
กกุโร เทวปฺตุโต	๙๙/๗๒	โขมทฺสุสํ นาม นิคโม	๒๐๘/๒๖๑
กตโมรกตีสสโก ภิกฺขุ	๑๗๙/๒๑๒	[ค]	
กปโป มาณโว	๑๗๕/๒๐๕	คคฺครา ปกฺขรณิ	๒๑๙/๗๘
กปิลวตฺถุ (นคฺร์)	๓๗/๓๒	คฺงคา นทิ	๑๗๕/๒๐๕
กสฺสปโคตฺโต (เถโร)	๒๒๓/๒๘๓	คิฑฺฒกุโฏ ปพฺพโต	๑๔๗/๑๕๕
กสฺสโป เทวปฺตุโต	๘๒/๖๐	โคธโก (เถโร)	๑๕๙/๑๗๑
กสฺสโป สมฺมาสมพฺพุโร	๕๐/๔๔	[ม]	
กสิการทฺวาโช พุราหุมน	๑๙๗/๒๔๕	ฉฺฌิกโร อุปาสโก พุรหฺมา	๕๐/๔๔
กามโท เทวปฺตุโต	๗๘/๖๓	ฉฺฌิการो เทวปฺตุโต	๑๐๕/๘๒
กาสิ (ชนปทนต์โร)	๑๒๖/๑๑๙	[จ]	
กิสาคอตฺมี ภิกฺขุณี	๑๖๔/๑๘๔	จนฺทนฺจลิกโก อุปาสโก	๑๒๓/๑๑๓
กมุโท นีรโย	๑๘๑/๒๑๗	จนฺทโน เทวปฺตุโต	๙๖/๗๑
กุลินารา (นคฺร์)	๑๘๖/๒๒๕		

อสาธารณนามานิ	ปพเพ/องเก	อสาธารณนามานิ	ปพเพ/องเก
จนุทิมโส เทวปุตโต	๙๒/๖๙	ทามลิต เทวปุตโต	๙๖/๖๒
จนุทิมมา เทวปุตโต	๙๐/๖๖	ทีฆลลูลิจิ เทวปุตโต	๙๔/๗๐
จมุปา (นคร)	๒๑๙/๒๗๘	เทวทตโต ภิกขุ	๑๘๓/๒๑๙
จาลา ภิกขุณี	๑๖๗/๑๘๘	เทวหิตโต พุราหุมโณ	๑๙๙/๒๔๙
จีรา ภิกขุณี	๒๔๕/๓๐๓	เทวานมินุโท เทวราชา	๒๕๘/๓๒๕
จุลลโกกนทา ปชชุนนสส ธีตา ๔๐/๓๘			

[๕]

[๖]

ชฎาภารทวาโซ พุราหุมโณ	๑๙๒/๒๓๕
ชนุตฺ เทวปุตโต	๑๐๖/๘๓
ชมโพนท (สุวณณ)	๑๑๐/๙๐
ชาลินี ดาวตีสกายิกา เทวตา	๒๒๖/๒๘๕
เชตวน (อาราโม)	๑/๑

[๗]

ตกรสิขี ปจเจกสมพุทฺโท	๑๓๑/๑๒๙
ตณฺหา มารธีตา	๑๖๑/๑๗๖
ตโปทาราโม วิหารโ	๒๐/๑๑
ตายโน เทวปุตโต	๘๙/๖๔
ดาวตีสสา เทวา	๑๖๘/๑๘๙
ตฺทุ ปจเจกพฺรหฺมา	๑๘๐/๒๑๓
ตฺฐิตา เทวา	๑๖๘/๑๙๘

[๘]

ทกฺขิณาคิริ (ชนปโท)	๑๙๗/๒๔๕
---------------------	---------

ชนนฺชานี พุราหุมณี	๑๘๗/๒๒๘
--------------------	---------

[๙]

นกรกํ นาม นิคโม	๑๒๙/๑๒๓
นนฺทวนน (อุยฺยาน)	๑๑/๗
นนฺทโน เทวปุตโต	๙๕/๗๐
นนฺทวิสาลิ เทวปุตโต	๑๐๙/๘๗
นนฺโท เทวปุตโต	๑๐๘/๘๖
นวกมมิกภารทวาโซ พุราหุมโณ	

๒๐๓/๒๕๕

นาทตโต (เถโร)	๒๒๗/๒๘๖
นิโก เทวปุตโต	๑๑๑/๙๒

นิคณฺโณ นาฏปุตโต (ติตฺถกโร)

๑๑๑/๙๒

นิโครธกปโป (เถโร)	๒๑๐/๒๖๕
-------------------	---------

นิมฺมานรติโน เทวา	๑๖๘/๑๘๙
-------------------	---------

นिरพฺพุโท นิริโย	๑๘๑/๒๑๗
------------------	---------

เนรณฺชรา นที	๑๓๗/๑๔๕
--------------	---------

อสาธารณนามานี	ปุพฺพเหตุ/อณฺเฏ	อสาธารณนามานี	ปุพฺพเหตุ/อณฺเฏ
[ป]		พหุหนฺตี (เถโร)	๕๐/๔๔
ปฏฺฐโก กาดิยาโน (ติตฺถกโร)	๑๑๑/๙๒	พารณสี (นคฺร)	๑๔๐/๑๔๗
ปจฺจนิกสาโต พุราหฺมณเณ	๒๐๒/๒๕๔	พิลฺงคิกการทฺวาโช พุราหฺมณเณ	๑๙๐/๒๒๓
ปชฺชุนฺโน วสฺสลาหกเทวราชา	๓๙/๓๗	[ภ]	
ปญฺจสาลา พุราหฺมณคฺคาโม	๑๕๔/๑๖๒	ภทฺธิโย (เถโร)	๕๐/๔๔
ปญฺจาลจณฺโท เทวปฺตโต	๘๘/๖๔	การทฺวาชโคตฺโต พุราหฺมณเณ	๑๘๗/๒๒๘
ปทฺถม นิริโย	๑๘๑/๒๑๗	ภิกฺขโก พุราหฺมณเณ	๒๐๖/๒๕๙
ปรนิมมิตวสฺสตฺติโน เทวา	๑๖๘/๑๘๙	[ม]	
ปเสนทิกอสฺโส ราชา	๑๑๒/๙๕	มกฺขลฺลิ โคสาลเณ (ติตฺถกโร)	๑๑๑/๙๕
ปุกฺกุสาดิ (เถโร)	๕๐/๔๔	มจฺวา เทวราชา	๒๕๘/๓๒๕
ปุกฺกทริกา นิริยา	๑๘๑/๒๑๗	มโฆ มาณโว	๒๕๘/๓๒๕
ปุนฺนพฺพสฺมาตา ยกฺขินี	๒๔๑/๒๙๘	มณฺนิภทฺโท ยกฺโข	๒๓๘/๒๙๕
ปุพฺพพาราโม (วิหาโร)	๑๒๒/๑๐๙	มณฺนิมาพฺกํ เจตฺติยํ (วิหาโร)	๒๓๘/๒๙๕
ปุริหนฺโท เทวราชา	๒๕๘/๓๒๕	มทฺทกฺกุจฺจิ (มิกทหาย)	๓๘/๓๔
ปุรโณ กสฺสโป (ติตฺถกโร)	๑๑๑/๙๕	มลฺลลา ราชานเณ	๑๘๖/๒๒๕
[ผ]		มลฺลิกา เทวี	๑๑๙/๑๐๕
ผลคณฺโท (เถโร)	๕๐/๔๔	มหาลฺลิ ลิจฺฉวี ราชา	๒๕๙/๓๒๖
[พ]		มหากปฺปิโน (เถโร)	๑๗๖/๒๐๗
พโก พุรหฺมา	๑๗๕/๒๐๓	มหากสฺสโป (เถโร)	๑๗๖/๒๐๗
พหฺมเทโว (เถโร)	๑๗๔/๒๐๐	มหาโมคฺคัลลานเณ โคตมสฺส อคฺคสวโก	๑๗๖/๒๐๗
พหฺมปาริสฺสฺโช พุรหฺมา	๑๗๖/๒๐๘		

อสาธารณนามานิ	ปฺพุเพ/องฺเก	อสาธารณนามานิ	ปฺพุเพ/องฺเก
มหาวนั	๓๙/๓๗	เวชยนุตปาสาทิ	๒๖๔/๓๓๒
มากโธ เทวปุตฺโต	๘๕/๖๑	เวณฺมพรี เทวปุตฺโต	๑๑๑/๙๒
มาโหม เทวปุตฺโต	๘๔/๖๑	เวณฺฑุ เทวปุตฺโต	๙๓/๖๙
มาณวคามิโย เทวปุตฺโต	๑๑๑/๙๓	เวปจิตฺติ อสฺสรินฺโท	๙๐/๖๖
มาตลิสงฺคาหโก เทวปุตฺโต	๒๕๐/๓๐๗	เวภพิงฺค (นิคโม)	๕๐/๔๔
มาตุโปสโก พุราหฺมโณ	๒๐๕/๒๕๘	เวโรจโน อสฺสรินฺโท	๒๕๔/๓๒๐
มานตถทฺโธ พุราหฺมโณ	๒๐๑/๒๕๒	เวสาลี (นคร)	๓๙/๓๗
[ย]		[ส]	
ยามา เทวา	๑๖๘/๑๘๙	สกกนามโก ยกุโข	๓๒๖/๒๙๓
[ร]		สกกโก (ชนปทนต์โร)	๓๗/๓๒
ราคามาโรจิตา	๑๖๑/๑๘๐	สกกโก เทวราชา	๒๕๘/๓๑๑
ราชคห (นคร)	๒๐/๑๑	สงฺครโว พุราหฺมโณ	๒๐๗/๒๖๐
ราหุ อสฺสรินฺโท	๙๐/๖๖	สณฺชโย เวณฺญจปุตฺโต (ติตฺถกโร)	๑๑๒/๙๕
โรรุว (นิริโย)	๓๙/๓๗	สตฺถุลลปายิกา เทวตํโย	๓๑/๒๒
โรหิตสฺโส เทวปุตฺโต	๑๐๗/๘๔	สนงฺกุมาริ พุราหฺมา	๑๘๒/๒๑๙
[ว]		สปปินี นที	๑๘๒/๒๑๙
วงฺคิโส (เถโร)	๒๐๙/๒๖๔	สมฺพโร อสฺสรินฺโท	๒๕๖/๓๒๓
วชฺชปุตฺตโก ภิกฺขุ	๒๒๙/๒๘๗	สมฺภโว ลีขิสฺส อคฺคสาวโก	๑๘๕/๒๒๑
วชิรา ภิกฺขุณี	๑๗๑/๑๙๑	สมิทฺธิ (เถโร)	๒๐/๑๑
วาสโว เทวราชา	๒๕๘/๓๒๕	สหมปฺติ พุราหฺมา	๑๗๒/๑๙๗
วาสฺสทฺโต เทวปุตฺโต	๙๗/๗๒	สหลี เทวปุตฺโต	๑๑๑/๙๑
วิชยา ภิกฺขุณี	๑๖๕/๑๘๕	สหสฺสกุโข เทวราชา	๒๕๘/๓๒๕
		สาเกตํ (นคร)	๙๙/๗๒

อสาธารณนามานี	ปุมุเพ/องุเก	อสาธารณนามานี	ปุมุเพ/องุเก
สาณู นาม อุปาสิกกาปุตโต	๒๓๙/๒๙๖	สุทสุสนโน มาณโว	๑๒๔/๑๑๔
สารีปุตโต โคตมสฺส	๑๑๐/๘๗	สุทฺธมา สภา	๒๗๐/๓๔๐
สาลวนํ	๑๘๖/๒๒๕	สุนฺทริกการทวาชโ พุราหฺมโณ	
สาวตถิ (นกรํ)	๑/๑		๑๙๕/๒๓๘
สิขี สมฺมาสมพุทฺโธ	๑๘๕/๒๒๑	สุนฺทริกา นที	๑๙๕/๒๓๘
สิงคิโย (เถโร)	๕๐/๓๔	สุพฺรหฺมา เทวปุตฺโต	๙๘/๗๒
สิวกโ ยกุโข	๒๔๒/๓๐๐	สุพฺรหฺมา ปจฺเจกพฺรหฺมา	
สิโว เทวปุตฺโต	๑๐๒/๗๗		๑๗๗/๒๐๙
สีตวนํ	๒๔๒/๓๐๑	สุริโย เทวปุตฺโต	๙๑/๖๗
สีสุปจาลา ภิกฺขุณี	๑๖๙/๑๘๙	สุวีโร เทวปุตฺโต	๒๔๗/๓๐๗
สุกกา ภิกฺขุณี	๒๔๓/๓๐๒	สุสิโม เทวปุตฺโต	๑๑๐/๘๘
สุทฺธมปติ เทวราชา	๒๖๖/๓๓๕	สุสิโม เทวปุตฺโต	๒๔๘/๓๐๙
สุทฺธโต เสฏฺฐิ	๒๔๖/๓๐๖	สุจิลโสม ยกุโข	๒๓๗/๒๙๔
สุทฺธาวาสกายิกา (เทวา)	๓๗/๓๓	เสนานิคม (คาโม)	๑๔๑/๑๔๙
สุทฺธาวาส ปจฺเจกพฺรหฺมา		เสรี เทวปุตฺโต	๑๐๔/๗๙
	๑๗๗/๒๐๙	เสลา ภิกฺขุณี	๑๗๐/๑๙๐
สุทฺธิการทวาชโ พุราหฺมโณ		โส คณฺธิโก นิรโย	๑๘๑/๒๑๗
	๑๙๓/๒๓๖	โสมา ภิกฺขุณี	๑๖๓/๑๘๓

สตฺตฺตฺนตฺตปฏฺเก ตํยฺตฺตฺนิกายสตฺ

สคากวคคตํยฺตฺตปาลิยา

คากานํ ปจฺมปาทา

คากานํ ปจฺมปาทา	ปฺพุเพ/องฺเก	คากานํ ปจฺมปาทา	ปฺพุเพ/องฺเก
[๑]		อนฺนเมวากินนฺทนต์	๑๐๔/๗๙
อกฺโกธสฺส กุโธ โกโธ	๑๘๘/๒๓๑	อนิจฺจา วต สงฺขารา	๑๘๖/๒๒๖
อกฺเขยฺยสณฺณินฺ สตฺตา	๒๐/๑๔	อนฺุจฺหํ อวายามํ	๒๔๗/๓๐๘
อจฺจนฺตํ หตฺตฺตมฺหิ	๑๖๔/๑๘๕	อนฺุจฺหํ อวายามํ	๒๔๘/๓๐๙
อจฺจยํ เทสยฺนฺตํ	๓๕/๓๐	อโนมนามํ นิปฺนตฺตสฺสี	๔๕/๔๒
อจฺเจนฺติ กาลา ตฺรยฺนฺติ รตฺติโย		อปฺปเมยฺยํ ปมฺินนฺโต	๑๗๘/๒๑๒
	๔/๓	อปารฺตา เต อมตสฺส ทฺวารา	
อจฺเจนฺติ กาลา ตฺรยฺนฺติ รตฺติโย			๑๗๒/๑๙๗
	๑๐๘/๘๖	อปฺปญฺญํ ปสฺวิ มาโร	๑๕๔/๑๖๒
อจฺจราคณฺสงฺฆุจฺจํ	๔๖/๔๑	อภฺตฺวา ภิกฺขสฺสิ ภิกฺขุ	๒๐/๑๑
อจฺเจชฺช ตณฺหํ คณฺสงฺฆวารี		อมนฺุสฺสจฺจาเน อฺุทกํ วสฺติ	
	๑๖๑/๑๘๐		๑๓๐/๑๒๖
อชฺช ปณฺณเรเส วิสุทฺธิยา	๒๑๕/๒๗๓	อโยนิโส มนฺสิการา	๒๓๑/๒๘๙
อชฺชาปี เต อาวุโส ทิฏฺฐิ	๑๗๖/๒๐๘	อรณฺเณ รุกฺขมฺูเล วา	๒๔๑/๓๑๓
อณฺเณธา สนฺตมตฺตานํ	๓๕/๓๐	อรณฺเณ วิหรนฺตานํ	๑๐/๖
อตฺตานณฺเจ ปิยํ ชณฺเณ	๑๑๕/๑๐๐	อรตฺติญจ รตฺติญจ ปหาย	๑๖๑/๑๘๐
อตฺถิ นิสฺสรณํ โลเก	๑๖๒/๑๘๒	อรตฺติ วิย เมชฺชํ ขายติ	๒๒๔/๒๘๔
อนฺตฺลิกฺขจโร ปาโส	๑๕๑/๑๕๙	อวิหํ อฺุปฺปนฺนาเส	๕๐/๔๓
อนฺโตชฺฐา พหิชฺฐา	๒๓/๑๗	อวิหํ อฺุปฺปนฺนาเส	๑๐๕/๘๒
อนฺโตชฺฐา พหิชฺฐา	๑๘๒/๒๓๕	อสุสเมธํ ปุริสเมธํ	๑๒๐/๑๐๗
อนฺนเมวากินนฺทนต์	๔๓/๔๐	อรหํ สฺคโต โลเก	๑๖๑/๑๗๖

คาถานี้ ปฐมปาทา ปุพฺเพ/องฺเก คาถานี้ ปฐมปาทา ปุพฺเพ/องฺเก

[๑๐]

อาทิตตสฺมี อคารสฺมี ๔๑/๓๙
 อายุ อารุคิยํ วณฺณํ ๑๒๘/๑๒๒
 อารพฺภถ นิภุมถ ๑๘๕/๒๒๔
 อารามเจตฺยา วณฺเจตฺยา ๒๖๑/๓๓๐

[๑๑]

อิตฺถิภาโว ก็ กยิรา ๑๖๓/๑๘๔
 อิตฺถิปี หิ เอกจฺจียา ๑๒๗/๑๒๑
 อิทํ หิตํ เขตฺวณํ ๔๘/๔๒
 อิทํ หิตํ เขตฺวณํ ๑๐๑/๗๔
 อิตฺถิ จินฺทิตฺตมาริตะ ๑๑๑/๙๑
 อิตฺถาคมา วิชฺชูปภาสวณฺณนา ๔๐/๓๘
 อิตฺถโย สมนฺพํ ปตฺตา ๒๕๖/๓๒๒
 อิตฺถสฺสทํ พฺลวิริยญจ ๑๓๕/๑๔๐

[๑๒]

อุมฺมจฺหาหิ วีร วิชิตฺตสฺสกาเม ๒๖๓/๓๓๑
 อุมฺมจฺเหหิ ภิกฺขุ ก็ โสปี ๒๒๒/๒๘๒
 อุมฺมจฺหิ อโห จ ติริยํ ๑๕๙/๑๗๓
 อุมฺมจฺหิ ตีรณํ ตีรณํ ๓/๓
 อุมฺมจฺหิ ตีรณํ ตีรณํ ๑๐๐/๗๔
 อุมฺมจฺหิ ตีรณํ ตีรณํ ๒๑๖/๒๗๕
 อุมฺมจฺหิ ตีรณํ ตีรณํ ๒๒๙/๒๘๗
 อุมฺมจฺหิ ตีรณํ ตีรณํ ๒๒๙/๒๘๘
 อุมฺมจฺหิ ตีรณํ ตีรณํ ๔๔/๔๐

[๑๑]

เอณิขฺงฺฆํ กิสิ วีร ๓๐/๒๑
 เอตฺเทว อหํ มณฺเฑ ๒๕๑/๓๑๖
 เอตฺเทว ติตฺติภฺยา ๒๕๑/๓๑๔
 เอวํ หิ วีร กุพฺพนฺติ ๑๕๙/๗๒

[๑๒]

กจฺจิ ตํ อนิโฆ ภิกฺขุ ๙๙/๗๓
 กจฺจิ เต กุฏฺฐิกา นตฺถิ ๑๙/๑๐
 กตฺถ ทชฺชา เทยฺยธมฺมํ ๑๙๙/๒๔๙
 กตฺถ จินฺทเท กตฺถ ชฺเห ๕/๕
 กตฺถ ชาครตํ สุตฺตา ๖/๔
 กตฺถ โลกสฺมิ ปชฺโชตา ๒๖/๑๙
 กตฺถ โลกสฺมิ ปชฺโชตา ๘๕/๖๑
 กตฺถ วิหารีพฺหุโลธ ภิกฺขุ ๑๖๑/๑๗๙
 กตฺถ ตฺรติ โธ ๒๔๖/๓๐๔
 กตฺถ เมตํ พฺราหฺมณเณ ๘๖/๖๒
 กตฺถ โภ ปฏฺฐานาติ ๑๙๗/๒๔๖
 กตฺถ ตํ ฐมฺมปทานิ ๒๓๐/๒๘๘
 กตฺถ รากเณ ทฺยหามิ ๒๑๒/๒๖๘
 กตฺถ มณฺเฑ ตํ มา วา ๒๕๑/๓๑๔
 กตฺถ สํวโร สาทุ ๑๑๖/๑๐๒
 กตฺถ ปวิสฺส นาคทตฺต ๒๒๗/๒๘๖
 กตฺถ เวยฺยมตฺตา วิจิริมฺห ๒๒๐/๒๘๐
 กตฺถ เณ เม อธิคตํ ๒๐๐/๑๙๔

คาถานํ ปจฺมปาทา	ปุพฺเพ/องฺก	คาถานํ ปจฺมปาทา	ปุพฺเพ/องฺก
กีนฺดาหํ กุฏฺฐิกํ พุรุมิ	๑๙/๑๐	กีนฺ ฆุ ชาตี น โรเจสิ	๑๖๗/๑๘๘
กีนฺ ฆุ สนฺตรมาโนว	๙๐/๖๗	กีนฺ ฆุ ตฺวํ หตฺปฺตฺตาวา	๑๖๔/๑๘๔
กีนฺ ฆุ สนฺตรมาโนว	๙๑/๖๘	กีนฺ ฆุ สตฺโตติ ปจฺเจติ	๑๗๑/๑๙๒
กิมตฺถกาโม น ทเท	๗๘/๕๗	กีนฺ ฆุ สีโหว นทสิ	๑๔๘/๑๕๖
กิมเมกตา ราชคฺเหมนฺสุสสา	๒๔๓/๓๔๒	กีสฺ อชฺรสา สาธุ	๕๒/๔๖
กิสฺมี โลโก สมนุปฺปนโน	๗๐/๕๒	กีสฺ อิสฺสรียํ โลโก	๗๗/๕๖
กุโธ สรา นีวตฺตนฺติ	๒๗/๒๐	กีสฺ อฺปฺปตฺตํ เสฏฺฐํ	๗๔/๕๕
กุลาวตา มาตลิ	๒๕๒/๓๑๘	กีสฺ อฺปฺปโถ อภฺชาติ	๕๘/๔๘
เกนฺสฺสุ อุกฺกฺกิตฺโต โลโก	๖๗/๕๒	กีสฺ อฺมตฺวา สฺขํ เสติ	๗๑/๕๔
เกนฺสฺสุ นียติ โลโก	๖๒/๕๐	กีสฺ อฺมตฺวา สฺขํ เสติ	๘๔/๖๑
เกนฺสฺสุ ปิหิตฺโต โลโก	๖๗/๕๒	กีสฺ อฺมตฺวา สฺขํ เสติ	๒๖๗/๓๓๖
เกนฺสฺสุ พชฺฌติ โลโก	๖๙/๕๒	กีสฺ เณตฺวา สฺขํ เสติ	๑๘๗/๒๒๙
เกนฺสฺสุพฺภาหิตฺโต โลโก	๖๖/๕๑	กีสฺ ชเนติ ปุริสํ	๕๕/๔๗
เกนํยํ ปกฺโข สตฺโต	๑๗๑/๑๙๒	กีสฺ ชเนติ ปุริสํ	๕๕/๔๗
เกนํสิ ทุมฺมนโน ตาต	๑๖๑/๑๗๖	กีสฺ ชเนติ ปุริสํ	๕๗/๔๗
เกนํทํ ปกตํ พิมฺพํ	๑๗๐/๑๙๐	กีสฺ ชีรติ กีนฺ ชีรติ	๗๖/๕๖
เกเนสฺ ยณฺโณ วิปฺโล	๓๒/๒๕	กีสฺ ทฺติยํ ปุริสสฺส โหติ	๕๙/๔๘
เก ฆุ กมฺมนฺตา กยิรนฺติ	๒๐๓/๒๕๖	กีสฺ นิทานํ คาถานํ	๖๐/๔๘
เกสฺ น มานํ กยิราถ	๒๐๑/๒๕๔	กีสฺ ปสวโต มิตฺตํ	๕๓/๔๖
เกสฺส อรณา โลเก	๘๑/๕๘	กีสฺ พนฺชติ ปาเถยฺยํ	๗๙/๕๗
เกสํ ทิवा จ รตฺโต จ	๔๗/๔๑	กีสฺ ยาวชฺรา สาธุ	๕๑/๔๖
โกโร โว วสมายาตุ	๒๗๐/๓๔๐	กีสฺ รทสฺส ปญฺญาณํ	๗๒/๕๔
กิทฺโท พลฺโท โหติ	๔๒/๔๐	กีสฺ โลกสฺมิ ปชฺโชโต	๘๐/๕๘
กีนฺ ฆุ อุกฺกฺกิสฺส มุณฺฑาสิ	๑๖๙/๑๙๐	กีสฺ วตฺถุ มนฺุสฺसानํ	๕๔/๔๗

กาถานัน ปจฺมปาทา	ปฺพุเพ/องฺเก	กาถานัน ปจฺมปาทา	ปฺพุเพ/องฺเก
กิสฺส สญฺโฆชน โลโก	๖๔/๕๑	จาตุทฺทสี ปญฺจทสี	๒๓๙/๒๙๖
กิสฺส สพุพฺ อนุภว	๖๑/๕๐	จิรสุสฺ โสถํ ปสฺสามิ	๑/๒
กิสฺส สมฺพนฺธโน โลโก	๖๕/๕๑	[ณ]	
กิสฺส ภิตา ชนตา อเนกา	๗๕/๕๕	ฉินฺท โสถํ ปรกกมฺม	๘๙/๖๔
กิสฺส วิตตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐํ	๗๓/๕๔	เฉตฺวา ขีลํ เฉตฺวา ปลีฆํ	๓๗/๓๔
กิสฺส วิตตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐํ	๒๔๖/๓๐๔	[ข]	
กิ โสปฺปสิ กิ นฺุ โสปฺปสิ	๑๔๓/๑๕๑	ชยํ เว มณฺณติ พาโล	๑๘๙/๒๓๓
[ข]		ชยํ เวรํ ปสวติ	๑๒๕/๑๑๗
ขตฺติโย ทิปทํ เสฏฺฐโ	๑๔/๙	ชีรณฺติ เว ราชรธา สจฺจิตฺตา	๑๑๔/๙๙
ขตฺติโย เสฏฺฐโ ชเนตฺสมี	๑๘๒/๒๑๙	เชคุจฺฉิ นิปโก ภิกฺขุ	๑๑๑/๙๒
ขตฺติยํ ชาตีสมฺปนฺนํ	๑๑๒/๙๖	[จ]	
[ก]		จิตฺเต มชฺฌนฺติเก กาเล	๑๕/๙
คณฺโธ อีสินํ จิรทกฺขิตานํ	๒๕๕/๓๒๑	[ต]	
คมเนน น ปตฺตพฺโพ	๑๐๗/๘๖	ตตฺถ จิตฺตํ ปณฺนิเชหิ	๒๒๖/๑๘๙
คมภีรปญฺโณ เมธาวิ	๒๑๔/๒๗๑	ตตฺร ภิกฺขโว สมหาทํสฺสุ	๓๗/๓๓
คมภีรรูปํ พหุเการเว	๒๐๔/๒๕๗	ตถาคตํ อรหนฺตํ	๙๐/๖๖
คาถาภิกิถํ เม	๑๙๔/๒๓๗	ตถาคตํ อรหนฺตํ	๙๑/๖๗
คาถาภิกิถํ เม	๑๙๗/๒๔๖	ตทาสิ ยํ ภีสนกํ	๑๘๖/๒๒๖
คิริทฺถกฺจจํ เจตํ	๒๒๓/๒๘๓	ตโปกมฺมา อปฺกกมฺม	๑๓๗/๑๔๕
[จ]		ตโปชฺชิจฺฉนฺาย อายุตฺตา	๑๑๑/๙๒
จตุจฺจกํ นวทวารํ	๒๙/๒๐	ตโปชฺชิจฺฉนฺาย สฺสํวตฺตโต	๑๑๑/๙๓
จตุจฺจกํ นวทวารํ	๑๐๙/๘๗	ตเมว วาจํ ภาเสยฺย	๒๑๓/๒๗๐
จนฺโท ยถา วีตวลาหเก	๒๑๙/๒๗๙	ตโย สฺสพฺนฺณา จตุโร จ หังสา	๑๗๗/๒๒๑
จรณฺติ พาลา ทุมฺเมธา	๑๐๓/๗๘	ตาวตีสสา จ ยามา จ	๑๖๘/๑๘๙

คาถานํ ปจฺมปาทา	ปฺพุเพ/องฺเก	คาถานํ ปจฺมปาทา	ปฺพุเพ/องฺเก
ดีหิ วิชฺชาหิ สมฺปนฺโน	๑๙๔/๒๓๗	ธมฺโม รหฺโท พุราหฺมณํ สึลตฺติโก	
ตุณฺหิ อุตฺตริเก โหหิ	๒๔๑/๒๙๘		๒๐๗/๒๔๑
ตุณฺหิภูโต ภาวํ ติฏฺฐจ	๑๙๙/๒๔๙	ธมฺมํ จเร โยปิ สมฺมุชกํ จเร	๓๒/๒๕
เต มเตสฺสุ น มียยนฺติ	๓๒/๒๔	[น]	
เตวิชฺชา อิทฺธิปตฺตา จ	๑๗๖/๒๐๙	นคฺคสฺส ปสฺเส อาสีนํ	๒๑๘/๒๗๘
เต หิ โสตฺถิ คมิสฺสนฺติ	๙๒/๖๙	นตฺถิ ปุตฺตสมํ เปมํ	๑๓/๘
ตํ นมสฺสนฺติ เตวิชฺชา	๒๖๔/๓๓๒	นตฺถิ นิสฺสรณํ โลเก	๑๖๒/๑๘๒
ตํ หิ เอเต นมสฺสเยยฺยํ	๒๖๖/๓๓๔	น ตวํ พาเล ปชานาติ	๑๑/๗
ททฺนฺติ เหเก วิสเม นินฺวิฏฺฐา	๓๒/๒๕	น เตน ภิกฺขโก โหติ	๒๐๖/๒๕๙
ทฺวาสตฺตติ โคตม ปุณฺณกามา		น เต สุขํ ปชานนฺติ	๑๑/๗
	๑๗๕/๒๐๔	น ตํ ทพฺพํ พนฺธนาหุ ธีรา	๑๒๑/๑๐๘
ทหฺรา ตวํ รูปวดี	๑๖๕/๑๘๕	นทีตีเรสฺส สณฺจาเน	๒๒๘/๒๘๗
ทพิทฺโท ปุริโส ราช	๑๓๒/๑๓๔	นนฺทติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา	๑๒/๘
ทิมมายฺ มนุสฺसानํ	๑๔๕/๑๕๓	นนฺทติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา	๑๔๔/๑๕๒
ทฺกกรํ ทฺตฺติติกฺขณจ	๑๑/๑๐	นนฺทิกาวปริกฺขยา	๒/๒
ทฺกกรํ วาปี กโรนฺติ	๘๗/๖๓	น ปจฺจนิกสาเตน	๒๐๒/๒๕๕
ทฺคฺคเม วิสเม วา	๘๗/๖๔	น มานกามสฺส ทโม อิตฺถิ	๗/๕
ทฺททฺทํ ททฺมานานํ	๓๒/๒๔	น มานํ พุราหฺมณํ สาธุ	๒๐๑/๒๕๓
ทฺลลภํ วาปี ลภนฺติ	๘๗/๖๓	นโม เต พุทฺธวีสฺส	๙๐/๖๖
ทฺสฺสมาทํ วาปี	๘๗/๖๓	นยิทํ ปกตํ พิมพํ	๑๗๐/๑๙๑
ทฺเร อิตฺโต พุราหฺมณิ พุรฺหฺมโลโก		น วณฺณรูปเณ นโร สุชาโต	๑๒๒/๑๑๑
	๑๗๕/๒๐๑	น สนฺติ กามา มนุสฺสํ นิจฺจา	๓๔/๒๘
		น สฺสพฺทจิจฺจโตมฺหิ	๒๖๘/๓๓๘
		น ห นฺนิมสฺส สมณสฺส	๑๙๖/๒๔๒

คาถานํ ปจฺมปาทา	ปฺพเพ/องฺเก	คาถานํ ปจฺมปาทา	ปฺพเพ/องฺเก
นาจฺจยฺนฺติ อโหฺรตฺตา	๑๔๖/๑๕๓	[ผ]	
นาผุสฺสนฺติ ผุสฺติ จ	๒๒/๑๗	ผลํ เว กทลํ หนฺติ	๑๘๓/๒๒๐
นาหุ อสฺสาสปสฺสาโส	๑๘๖/๒๒๗	[พ]	
นิกฺขนฺตํ วต มํ สนฺตํ	๒๐๙/๒๖๔	พนฺโหสิ มารปาเสน	๑๔๐/๑๔๘
นิจฺจมุตรสฺสทมิทํ จิตฺตํ	๙๘/๗๒	พนฺโหสิ สพฺพปาเสหิ	๑๔๑/๑๔๙
นิทฺทา ตนฺทํ วิชิเมหิตา	๑๖/๙	พหุเมปิ ปลปํ ชปฺปํ	๑๙๓/๒๓๖
เนตํ ตว ปฏฺฐิปปํ	๑๕๐/๑๕๘	พาลา กุมฺภนาเพหิ	๑๖๑/๑๘๐
เนสา สภา ยตฺถ น สนฺติ สนฺโต	๒๐๘/๒๖๒	พทุธานุพทุโห โส เถโร	๒๑๗/๒๗๗
[ป]		[ภ]	
ปกุฏโก กาทิยาโน นิคฺคฺโก	๑๑๑/๙๒	ภยา นุ มฆฺวา สกฺก	๒๕๐/๓๑๔
ปญฺจเวทา สตํ สมํ	๓๘/๓๖	ภิกฺขุ สียา ฌายิ วิมุตฺตจิตฺโต	๙๔/๗๐
ปณฺฑิโตติ สมณฺญาโต	๑๑๐/๙๐	ภิกฺโข พาลา ปกุฏฺเฌเยยฺยํ	๒๕๑/๓๑๔
ปทุมํ ยถา โกกนทํ สุกนฺธํ	๑๒๓/๑๑๓	ภิกฺเค ปตฺถยมาเนน	๑๒๙/๑๒๕
ปพฺพตสฺส สฺวณฺณสฺส	๑๕๖/๑๖๕	[ม]	
ปโรสฺสสฺส ภิกฺขุณฺ	๒๑๖/๒๗๕	มคธํ คตา โกสลํ คตา	๒๒๔/๒๘๔
ปหาสิ สงฺขํ น วิมานมากา	๒๐/๑๕	มจฺเจรา จ ปมาทา จ	๓๒/๒๓
ปาตุโรหิสิ มคฺเชสฺส ปฺพเพ	๑๗๒/๑๙๕	มจฺเจรา จ ปมาทา จ	๓๓/๒๖
ปาปํ น กยิรา วจฺสา มนฺสา	๒๐/๑๖	มนุฑิยา นุ เสสิ อุทาหุ กาเวยฺยมตฺโต	๑๔๙/๑๕๗
ปฺจฺฉามิ ตํ โคตม ภูริปญฺญ	๙๕/๗๐		
ปฺญญํ วต ปสฺวิ พหุํ	๒๔๔/๓๐๓	มนุชฺสสฺส สทา สติมโต	๑๒๔/๑๑๔
ปฺนปฺปนํ เจว วปฺนฺติ	๑๙๘/๒๔๗	มทฺธนา มหาโมคา	๒๘/๒๐
ปฺริสสฺส หิ ชาตสฺส	๑๘๐/๒๑๓	มหาวิร มหาปญฺญ	๑๕๙/๑๗๒
ปฺริสสฺส หิ ชาตสฺส	๑๘๑/๒๑๗	มหาสมโย ปวนสฺมี	๓๗/๓๓

กาถานํ ปรมปาทา	ปุพฺเพ/องฺก	กาถานํ ปรมปาทา	ปุพฺเพ/องฺก
มา ชาตี ปุจฺจน จรณญจ ปุจฺจน	๑๙๕/๒๓๙	เยสํ ฐมฺมา อปฺปฏฺวิวิทฺตา	๗/๕
มาตาเปตฺติภารํ ชนฺตํ	๒๕๗/๓๒๔	เยสํ ฐมฺมา สฺสมฺมมฺภูจฺา	๘/๕
มานํ ปชฺหสฺสุ โคตม	๒๑๑/๒๖๗	เยหิ ชาเตหิ นนฺทิสฺสํ	๒๐๐/๒๕๐
มา พุราหุมน ทารุสสมาทหาโน	๑๙๕/๒๔๐	เยหิ ชาเตหิ นนฺทิสฺสํ	๒๐๐/๒๕๑
มายาวี มชฺวา สกฺก	๒๖๙/๓๓๙	โย อปฺปทฺฏจฺสส นรสฺส ทฺสสตี	๑๙๐/๒๓๔
มา โว โกโธ อชฺฌภวิ	๒๗๑/๓๔๐	โย ทฺกฺขมทฺทกฺขิ ยโตนิทานํ	๑๕๗/๑๖๖
มา สทฺทมกริ ปิยงฺกร	๒๔๐/๒๙๘	โย มาตรํ ปิตรํ วา	๒๐๕/๒๕๙
เมทวณฺณญจ ปาสาณํ	๑๖๐/๑๗๖	โย สฺสญฺญเคหานิ เสวตี	๑๔๒/๑๕๐
[ย]		โย โหตี ภิกฺขุ อรหํ กตาวี	๒๕/๑๘
ยชมานานํ มนุสฺसानํ	๒๖๒/๓๓๐	ยํ มุสา ภณฺโต ปาปํ	๒๕๓/๓๑๙
ยโต ยโต มโน นินฺวารเย	๒๔/๑๘	ยํ วทนฺติ มมยิทนฺติ	๑๕๕/๑๖๔
ยถา นามํ ตถา จสฺส	๑๙๑/๒๓๔	ยํ หิ เทวา มนุสฺสา จ	๒๖๕/๓๓๓
ยถาปิ เสสา วิปฺลลา	๑๓๖/๑๔๓	[ร]	
ยนฺตํ อีสึหิ ปตฺตพฺพํ	๑๖๓/๑๘๓	ราโค จ โทโส จ กุโตนิทานา	๒๖๕/๑๘
ยเมตํ วาริชํ ปุพฺผํ	๒๓๔/๒๙๑	รฺกฺขมฺลคหฺนํ ปสฺกฺกิย	๒๒๕/๒๘๔
ยสฺส สทฺธา ตถาคเต	๒๖๐/๓๒๙	รฺupa สทฺธา คณฺธา รสา	๑๕๑/๑๕๙
ยสฺเสว ภีโต น ททาตี มจฺฉริ	๓๒/๒๔	รฺupa สทฺธา คณฺธา รสา	๑๖๕/๑๘๖
เยเกจิ พุทฺธํ สรณํ คตาเส	๓๗/๓๔	รฺูปํ น ชีวนฺติ วทนฺติ พุทฺธา	๒๓๕/๒๙๓
เยเกจิ รฺupa อิท วา หุริ วา	๑๑๑/๙๓	รฺูปํ เวทยิตํ สญฺญํ	๑๕๒/๑๖๐
เย จ อตีตา สมฺพุทฺธา	๑๗๓/๒๐๐	[ล]	
เยช มจฺฉรินฺ โลเก	๔๙/๔๒	โลโก โทโส จ โมโห จ	๑๑๓/๙๘
เย นํ ททนฺติ สทฺธาย	๑๐๔/๗๙	โลโก โทโส จ โมโห จ	๑๓๔/๑๓๘

คานาน ปจพปาทา	ปพเพ/องเก	คานาน ปจพปาทา	ปพเพ/องเก
[ว]		สพเพ สตุตา มริสสนุติ	๑๓๓/๑๓๗
วายเมถว ปุริโส	๒๕๔/๓๒๐	สพภิเรว समाเสถ	๓๑/๒๒
วิปุล ราชคหิยาน	๑๑๑/๙๓	สพภิเรว समाเสถ	๑๐๒/๗๘
วิลุมปเตว ปุริโส	๑๒๖/๑๒๐	สมภาเช วต โอกาส	๖/๖๔
วิเวกกาโมสิ วณ ปวิญโจ	๒๒๑/๒๘๑	สโม วิเสสิ อุทวา นิหิโน	๒๐/๑๕
เวสาลิวนะ วิหรนุติ	๓๙/๓๗	สห รจิตน จโว สีคาโล	๑๑๑/๙๒
[ส]		สาธุ โข มาริส ทาน	๓๓/๒๖
สเจปิ เกวล สพพิ	๑๔๗/๑๕๕	สารตตะตา กามโกเกสุ	๑๑๗/๑๐๓
สตุติยา วिय โอมญโจ	๒๑/๑๗	สารตตะตา กามโกเกสุ	๑๑๘/๑๐๔
สตุติยา วिय โอมญโจ	๙๗/๗๒	สุขชีวิน ปุเร อาสุ	๑๐๖/๘๔
สตีมโต สทา ภาทุทำ	๒๓๘/๒๙๖	สุขชีวิน ปุเร อาสุ	๒๓๓/๒๙๐
สต สหสฺสานิปี ฐุตตกาน	๑๖๖/๑๘๗	สุขิตา วต เต มนุชา	๙๓/๖๙
สต หตฺถิ สตี อสุสา	๒๔๒/๓๐๐	สุปปิวิตคคํ อุปคम्म	๑๖๖/๑๘๗
สทุชา ทุติยา ปุริสสฺส โหติ	๓๖/๓๒	สุภาสิตสฺส สิฏฺเขถ	๘๒/๖๐
สทุชายาหิ ปพพิโต	๑๕๘/๑๗๐	เสเวถ ปนฺตานิ สยนาสนานิ	๑๘๔/๒๒๐
สทุชาหิ ทาน พทุชา ปสตุถ	๓๓/๒๘	โสการวติณฺโณ นุ วณฺสมี ฌายสิ	๑๖๐/๑๗๔
สพพคณฺณปฺปหีนสฺส	๒๓๖/๒๙๔	โสการวติณฺโณ นุ วณฺสมี ฌายสิ	๑๖๑/๑๗๕
สพพทา เว สุขี เสติ	๒๔๒/๓๐๒	สํสารี ทิम्मทฺธาน	๑๓๘/๑๔๗
สพพา ทิสสา อนุปริคम्म เจตสา	๑๑๙/๑๐๕	[ห]	
สพเพว นิภิปิสนฺนุติ	๑๘๖/๒๒๖	หิริเนสฺส ปุริโส	๑๘/๑๐

สุตตปิฎก สัมมุตตนิกายสุต

สคาถาคุคัมมุตปาติยา

รวมปฏิกะ

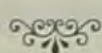
รวมปฏิกะ	ปพเพ/อง	รวมปฏิกะ	ปพเพ/อง
ปฐมา (จตุตถ)	๒๖/๑๙	อัมมา (ตโย)	๑๑๓/๙๘
ปฐมา (เทว)	๒๗/๐/๓๓๙	อัมมา (เอโก)	๑๑๓/๙๘
ปฐมา (ปญจกาน)	๑๓๕/๑๓๙	พาลา (เทว)	๒๗/๐/๓๓๙
ปฐมา (จตุตถ)	๑๓๒/๑๓๑	วตตปทานิ (สตุต)	๒๕๗/๓๒๔
พหุ (จตุตถ)	๑๑๒/๙๖	สุภาสิตัง (จตุตถ)	๒๑๓/๒๖๙

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก*

๑. สมเด็จพระพุฒาจารย์	วัดสระเกศ	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมมุนี	วัดบวรนิเวศวิหาร	รองประธานกรรมการ
๓. พระพรหมเวที	วัดไตรมิตรวิทยาราม	รองประธานกรรมการ
๔. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตถาราม	กรรมการ
๕. พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	กรรมการ
๖. พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๗. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๘. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	กรรมการ
๙. พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๑๐. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	กรรมการ
๑๑. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์	กรรมการ
๑๒. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๑๓. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	กรรมการ
๑๔. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	กรรมการ
๑๕. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	กรรมการ
๑๖. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	กรรมการ
๑๗. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	กรรมการ
๑๘. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	กรรมการ
๑๙. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	กรรมการ
๒๐. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	กรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘ มติที่ ๕๐๙/๒๕๔๘ เรื่อง ขอความเห็นชอบรายนาม
 คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย
 เพื่อร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๙ มติที่ ๓๕๗/
 ๒๕๔๙ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ แทนกรรมการที่พ้น
 จากตำแหน่ง

๒๑. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	กรรมการ
๒๒. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	กรรมการ
๒๓. พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๒๔. พระราชเมธี	วัดราชนั้ดดาราม	กรรมการ
๒๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	กรรมการ
๒๖. พระราชวรมุนี	วัดดุสิตาราม	กรรมการ
๒๗. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	กรรมการ
๒๘. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	กรรมการ
๒๙. พระราชสุธี	วัดเทวราชกุญชร	กรรมการและเลขานุการ
๓๐. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	กรรมการ
๓๑. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศน์เทพวราราม	กรรมการ
๓๒. พระเมธีวราญาณ	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๓๓. พระศรีรัชมงคลเมธี	วัดอาวุธวิกสิตาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔. พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	กรรมการ
๓๖. พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิवास	กรรมการ
๓๗. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศ	กรรมการ
๓๘. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	กรรมการ
๓๙. พระมหาไฉน จิตตสุโท	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๔๐. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๔๑. พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	กรรมการ
๔๒. นายวิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓. นายบุญสืบ อินสาร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔. นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕. นายแก้ว ชิตตะขบ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎก*

๑. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘. พระศรีวิสุทธิธารณ์	วัดบรมนิวาส	อนุกรรมการ
๙. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒. พระมหาวินัย ถิรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓. พระมหาไฉน จิตฺตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

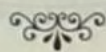
* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๙ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของ
คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์
ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	ที่ปรึกษา
๒. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะทำงาน
๓. พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะทำงาน
๔. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะทำงาน
๕. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะทำงาน
๖. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะทำงาน
๗. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะทำงาน
๘. พระราชเมธี	วัดราชนัสดาราม	คณะทำงาน
๙. พระราชวรมนี	วัดดุสิดาราม	คณะทำงาน
๑๐. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะทำงาน
๑๑. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะทำงาน
๑๒. พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะทำงาน
๑๓. พระเมธีธรรมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะทำงาน
๑๔. พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะทำงาน
๑๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะทำงาน
๑๖. พระสุธีรัตนภรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะทำงาน
๑๗. พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัสดาราม	คณะทำงาน
๑๘. พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะทำงานและเลขานุการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๙ มติที่ ๓๗/๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของ คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาวัธ ธีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชระ จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชลอ ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิตาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๘ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรือน นักวรรณศิลป์ ๗ คณะทำงาน

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก*

๑. พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	ประธานคณะกรรมการ	
๒. พระธรรมปัญญามรณ	วัดปากน้ำ	รองประธานคณะกรรมการ	
๓. พระราชวิริยาลังการ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๔. พระราชสุตตามรณ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๕. พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๖. พระปิฎกโกศล	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๗. พระวิเชียรกรวี	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๘. พระมหามนตรี	ขุนตีสาร	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๙. พระมหาประนอม	กิตติปัญญา	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๐. พระมหาสมจินต์	สมมาปัญญา	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๑. พระมหาบุญชู	กิตติโชติโก	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๒. พระมหาจรัญ	วิจารณ์เมธี	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๓. พระมหาทองดี	ปัญญาวิชโร	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๔. พระมหาเสนาะ	กิตติเสโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๕. พระมหาครรชิต	สุขิตคนุโธ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๖. พระมหาวัฒน์พร	อภิวฑฒโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๗. พระมหาชำนาญ	มหาชาโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๘. พระมหาหวน	ยสาโส	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๙. พระมหาสมาน	มโนพนุโธ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๙ มติที่ ๓๗/๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก*

๑. พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	ประธานคณะกรรมการ
๒. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	รองประธานคณะกรรมการ
๓. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	รองประธานคณะกรรมการ
๔. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์	คณะกรรมการ
๕. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	คณะกรรมการ
๖. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	คณะกรรมการ
๗. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการ
๘. พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	คณะกรรมการ
๙. พระราชเวที	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ
๑๐. พระราชสิทธิมุนี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ
๑๑. พระสุธีธรรมนุวัตร	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ
๑๒. พระเมธีวราญาณ	วัดราชโอรสาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑๓. พระศรีวิสุทธิโกศล	วัดเพชรสมุทร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. พระวิสุทธิธีรพงศ์	วัดพิชยญาติการาม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. พระศรีศาสนวงศ์	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. พระมหาบุญเทียม ญาณิโธ ป.ธ. ๘	วัดพิชยญาติการาม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗. พระมหาสมลักษณ์ กนฺธสโร ป.ธ. ๘	วัดท่ามะโอ	คณะกรรมการ
๑๘. พระมหาประนอม ฐมฺมาลงกาโร ป.ธ. ๖	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๑๙. พระครูธรรมธรสุนนต์ นนฺทิโก	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๒๐. นายนิมิตร โพธิพัฒน์		คณะกรรมการ
๒๑. ผศ. เวทย์ บรรณกรกุล		คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๙ มติที่ ๓๗/๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๕

เจ้าของ
ผู้จัดทำ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก
คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง

ที่ปรึกษา

พระพรหมสุธี วัดสระเกษ
พระธรรมกิตติเมธี วัดสัมพันธวงศาราม
พระธรรมวรเมธี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

บรรณาธิการ

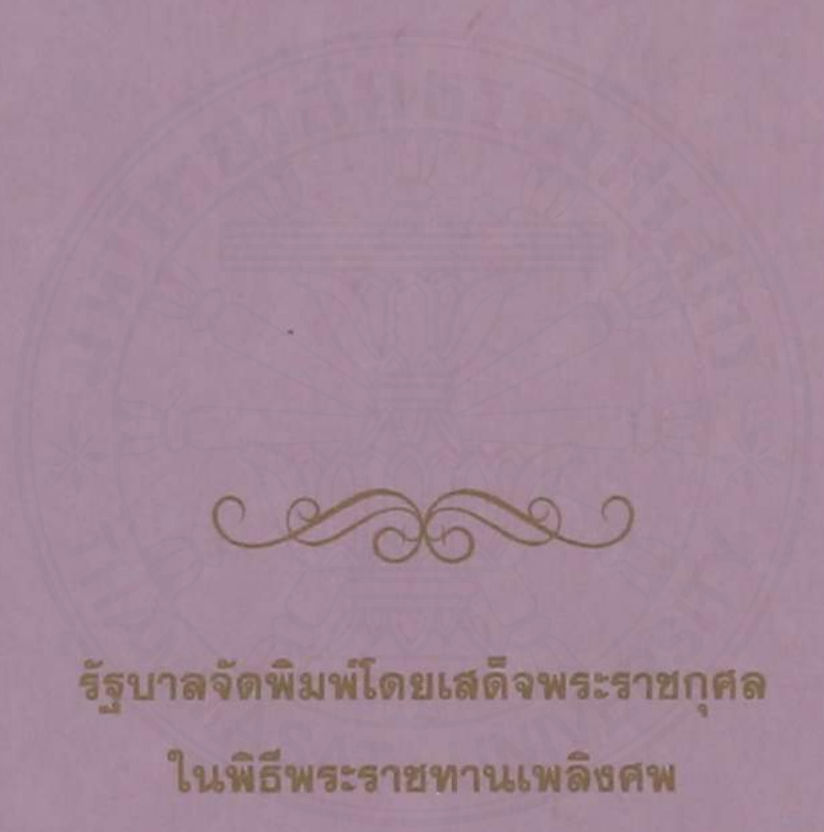
พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙)

คณะบรรณาธิการ/ประสานงาน

พระศรีรัชมงคลเมธี (ประนต กิตฺติวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)
พระปริยัติกวี (สุบิน ธีรวโส ป.ธ. ๙)
นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙
นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙
นายบุญเชิด กิตติธรางกูร ป.ธ. ๙
นายแก้ว ชิตตะขบ ป.ธ. ๙

พิมพ์ที่

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๖๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐
โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๐๓๔๕

รัฐบาลจัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล
ในพิธีพระราชทานเพลิงศพ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ)

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗